NORSKE
RIGS-REGISTRANTER

TILDEELS I UDDRAG.

UDGIVNE EFTER OFFENTLIG FORANSTALTNING

AF

BESTYRELSEN FOR DET NORSKE HIST. KILDESKRIFT-FOND.

OTTENDE BIND,

1641—1648,

VED

OTTO GR. LUNDH.

CHRISTIANIA.

A. W. BRØGGERS BOGTRYKKERI.

1884.

CHRISTIAN DEN FJERDE.

1588—1648.

1641.

Knut Ulfeldt fik Brev, Anders Christenssøn at lade tiltale.

C. IV. V. G. t. Vid, at for os underdanigst haver ladet andrage nærværende Hans Jørgenssøn, hvorledes at en Mand ved Navn Anders Christenssøn der udi dit Len udi Drammen foruden nogen given Aarsag haver hannem sin høire Haand afhugget, foregivendes, at han ikke selv er ved de Middel, den Proces ved Lov og Ret at kan udføre; thi bede vi dig og ville, at du samme Sag, saavidt Lov og Ret gemæss er, lader udføre. Cum claus. consv. Koldinghuus 1 Januar 1641. T. VII. 51.

Confirmats paa Morten Lauritssøns Mageskifte i Akershuus Len.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Christopher Urne til Aasmark, Ridder, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, paa vores naadigste Behag haver mageskiftet med os elskelige Morten Lauritssøn, Tolder paa Hudrum udi Akershuus Len, hvilket Mageskifte lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Eftersom af Hs. Kgl. Maj., min allernaadigste Herre og Konning, mig underskrevne er befalet noget Gods, liggendes til Oslo Kapitel, som høibemeldte Hs. Kgl. Maj.s Tolder paa Hudrum, Morten Lauritssøn, underdanigst haver været begjerendes til Magelaug at maatte bekomme, at besigte, nemlig en Gaard ved Navn Store Sand udi forne Hudrums Prestegjeld i Bragenes Fogderi og nu af en ved Navn Olaf besiddes, imod Vederlag af forskrevne Morten

Lauritssøns Odelsgods, liggendes udi Røken, Rygge og Gaarders Sogne, dog med slig Condition, om det er Capitulet uden Skade og kan skee med deres Bevilling, samme Gods udi Forlening haver, hvorom mig og tilholdes egentlig og først at erfare, og dersom sligt befindes, da Godset paa begge [Sider] at besigtes og mig derudinden underdanigst erklære efter høibete Hs. Kgl. Maj.s naadige Befalings videre Indhold, dateret Glückstadt den 12 Juli Anno 1638: [da,] efterdi baade Oslo Kapitel og enhver særdeles, som bemte Gods ere forlente, udtrykkeligen under deres Haand og Segl haver dennem erklæret, at samme Mageskifte er Capitulet og dennem til Fordeel og Bedste, jeg og det samme befinder, haver jeg forskrevne Gods paa alle Sider ladet besigte, og befindes, som efterfølger: Først det Gods, som forskrevne Morten Lauritssøn af Capitulet begjerer, nemlig forskrevne Store Sand, at skylde aarlig til ærlig og velbyrdig Mand Jens Bjelke, Norges Riges Kantsler, 1 Skippund Salt foruden Bygsel og til Peder Hanssøn, Renteriskriver udi Kjøbenhavn, 3 Skippund Salt med Bygselen til samme Gaard, efter Besigtelsens derom videre Formelding at kan saaes 12 Tønder Blandingskorn og avles 60 Læs Hø, derforuden at tilligge en Sagfos og en Kvernfos med nogen ringe Gran- og Huustømmerskov; samme Gaards afgaaende Landskyld og Avl, udi Hartkorn anslagen, beløber 11 Tønder og 4 Settinger Korn; hvorimod Morten Lauritssøn til Vederlag erbyder efterskrevne Gods: Flaarud i Gaarder Sogn paa Follo, skylder 1 Pund Meel med Bygsel, hvortil kan saaes 16 Tønder Havre og avles 36 Læs Hø, tilliggende Spærre- og Bjelkeskov samt Sagfos og Kvernfos, derudi og noget ringe Fiskeri; Kosnes [Rodsnes?] i Rygge Sogn, skylder aarligen 2 Skippund Meel med Bygsel samt 7 Rigsort Fornøds- og Arbeidspenge, findes Saaland dertil til 6 Tønder Blandkorn og kan avles 58 Læs Hø, tilliggende ogsaa Skov til Gaardsens Nytte og Fornødenhed; Kurud [Kure] i forne Rygge Sogn, skylder 1 Skippund Salt foruden Bygsel samt og 7 Rigsort Fornøds- og Arbeidspenge, dertil kan saaes 4 Tønder Byg og avles tyve og fem Læs Hø, tilliggende ogsaa Bjelke-, Sparre- og Tømmerskov; forskrevne Gaards afgaaende Landskyld, Rettighed og Avling i lige Maader udi Hartkorn anslagen, beløber tyve og en Tønde og halvfjerde Settinger Korn, Taxten beregnet herudinden, som efterfølger: 1 Skippund Salt imod 1½ Tønde Korn, ½ Skippund Meel imod 1 Tønde Korn, 2 Daler imod 1 Tønde 4 Settinger Korn, 6 Tønder

Saaland imod 1 Tønde Korn, 13 Sommerlæs Hø imod 1 Tønde Korn; forskr^ne Gaardes og Gods's Hevd imod hinanden saaledes efter for^ne Taxt likvideret og lignet, befindes saa dette Gods, som Morten Lauritssøn til Vederlag udlagt haver, mere end den Gaard Store [Sand], som hannem til Magelaug er bevilget, at beløbe udi Hartkorn 11½ Settinger. Udi lige Maade, eftersom høibe^te Hs. Kgl. Maj. naadigst haver tilstedt, at naar nogen af Hs. Kgl. Maj.s Undersaatter udi mit Len vil gjøre dobbelt Udlæg, naar de af Hs. Kgl. Maj.s og Kronens Gods til Magelaug begjerer, da om saadanne Mageskifter af mig, dog paa Hs. Kgl. Maj.s naadigste Ratification, at skal handles og sluttes, dog at haves udi Agt, at Hs. Kgl. Maj. og Kronen ikke skeer for kort paa nogen Herlighed, Skove, Fosser, Fiskevand etc., og forskr^ne Morten Lauritssøn begjerer tvende af Hs. Kgl. Maj.s og Kronens Ødegaarde, den ene kaldes Kongsdelen, liggendes paa forskr^ne Hudrum, den anden Gislerud, paa Follo[1] liggendes, item en Ødegaard paa bem^te Hudrum, hvorudi Presten raader Bygselen paa Prestebolets Vegne, kaldes Torgersrud, imod dobbelt Vederlag udi hans Odelsgods, nemlig Gunderud i Røken Sogn, Kjeppestad i Ski Sogn paa Follo og Mellem-Knem udi Strøm Sogn, i forskr^ne Hudrums underliggende Annex beliggendes, da haver jeg samme Gods paa begge Sider og ladet besigte, og befindes, som efterfølger: Først Hs. Kgl. Maj.s og Kronens Gods, nemlig Kongsdelen, at skylde aarligen ½ Skippund Salt med Bygsel, og dertil kan saaes 3 Tønder Havre og avles 12 Læs Hø, og Torgersrud Ødegaard skylder aarligen til Akershuus halvottende Lispund Salt og til Hudrums Prestebol 1 Fjerding Salt, er ikke dog paabygt eller besiddes, befindes og ingen Ager eller Saaland dertil, mens avles 6 Læs Hø; forskr^ne Ødegaardes afgaaende Landskyld, Saaland og Høavling, efter forberørte Taxt udi Hartkorn anslagen, beløber Hartkorn 4 Settinger; det Gods, som til Vederlag erbydes, er Gunderud, skylder aarlig med des underliggen[de] Skalerud Ødegaard 1 Skippund 1 Fjerding Salt med Bygsel, og dertil kan saaes 10 Tønder Havre og avles 40 Læs Hø, Kjeppestad, skylder 6 Lispund Meel med Bygsel, dertil kan saaes halvsyvende Tønde Havre og avles 35 Læs Hø, Mellem-Knem, skylder 1 Skippund Salt med Bygsel, og kan saaes dertil 8 Tønder Havre og avles 15 Læs Hø; forskr^ne Gaardes afgaaende Landskyld, Saaland og Høavling, i lige Maader efter forskr^ne Taxt anslagen, beløber udi

[1] I Froens Annex.

Hartkorn 13 Tønder, som er mere end dobbelt Vederlag imod det Gods og de Ødegaarde, forbete. Morten Lauritssøn til Mageskifte begjerer, Hs. Kgl. Maj. og Kronen eller Prestebolet og ei at skee for kort paa nogen Herlighed, være sig Skove, Fosser, Fiskeri eller udi andre Maader. Udi Hs. Kgl. Maj.s Kantselli denne min underdanigste Erklæring oftbemeldte Morten Lauritssøn selver haver at andrage og om høistbete. Hs. Kgl. Maj.s naadigste Bevilling og Ratification derudinden paa det underdanigste anholde. Des til Vidnesbyrd undertrykt mit Signete og med egen Haand underskrevet. Actum Akershuus den 25 Mai Anno 1639.

Christopher Urne.

Og forne. Morten Lauritssøn nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme Mageskifte haver været begjerendes, da have vi naadigst confirmeret og stadfæst og nu hermed confirmere og stadfæste forne. Mageskifte udi alle sine Ord og Punkter, eftersom forskrevet staar. Forbydendes derfor vore Fogder, Embedsmænd og alle andre hannem herimod, eftersom forskrevet staar, at hindre eller udi nogen Maade Forfang at gjøre, under vor Hyldest og Naade. Koldinghuus 2 Januar 1641. R. VI. 279.

Confirmats paa Thore Erikssøns Mageskifte i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Christopher Urne til Aasmark, Ridder, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, paa vores naadigste Behag haver mageskiftet med Thore Erikssøn, Bondelensmand udi Asker Sogn udi Akershuus Len, hvilket Mageskifte lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Eftersom af Hs. Kgl. Maj., min allernaadigste Herre og Konning, mig underskrevne er befalet noget Gods, liggendes til Oslo Kapitel, som Bondelensmanden udi Asker Sogn, Thore Erikssøn, underdanigst haver begjeret til Magelaug at maa bevilges, at besigte, nemlig tvende Gaarde ved Navn Hammervold [Hanevold] udi forne. Asker Sogn og nu af forne. Thore Erikssøn og Thord Anderssøn besiddes, imod Vederlag af forne. Thore Erikssøns Jordegods udi Hole og Gran Sogne samt udi Krydshered, dog med slig Condition, om det er Capitulet uden Skade og kan skee med deres Bevilling, samme Gods udi Forlening haver, hvorom mig og tilholdes egentlig og først at erfare, og dersom sligt befindes, da Godset paa begge Sider at besigtes og mig derudinden underdanigst erklære, efter høibete. Hs. Kgl. Maj.s naadige Befalings videre Indhold, dateret Glückstadt den 12 Juli

1638: da, efterdi baade Oslo Kapitel og Reinhold Hanssøn som bem^{te} Gods ere forlente, haver dennem erklæret, at de med samme Mageskifte er tilfreds, haver jeg for^{ne} Gods paa alle Sider, ladet besigte, og befindes, som efterfølger: Først det Gods, som for^{ne} Thore Erikssøn af Capitulet begjerer, nemlig for^{ne} tvende Hammervolds Gaarde, at skylde aarlig til Reinhold Hanssøn udi Kjøbenhavn 4 Skippund Salt med Bygsel, til samme Gaarde efter Besigtelsernes Formelding at kan saaes 17 Tønder Korn og avles 50 Læs Hø, foruden nogen Fiskeri, Sag- eller Kvernfos, mens Huustømmerskov, Gjærdsel og Brændefang samt til Juffers og Sparrer findes der; samme Gaardes afgaaende Landskyld og Avl, udi Hartkorn anslagen, beløber halvtolvte Tønder og $^1/_2$ Setting Korn, hvorimod Thore Erikssøn til Vederlag erbyder efterskr^{ne} Gods: Børgen [Borgen] i Hole Sogn paa Ringerike, skylder aarligen 2 Skippund Meel og Pendinge 1 Rigsdaler med Bygsel, hvortil kan saaes 13 Tønder Korn og avles 20 Læs Hø, item noget Fiskeri udi Ferskvand, kaldes Tyristrand og Holtsfjorden, item Sagtømmer- og Huustømmerskov og ellers til Gaardens Fornødenhed; Tougerud [Tofverud] med en Ødegaard dertil liggendes, kaldes Lyenes, udi Gran Sogn paa Hadeland, skylder aarligen 1 Skippund og 1 Fjerding Meel med Bygsel, dertil kan saaes 15 Tønder Korn og avles 26 Læs Hø, tilliggende god Sagtømmerskov og ellers til Brændefang, Huustømmer og Gjærdsel samt nogle Kvernfosser, hvorudaf aleneste tvende ere bebygte og bruges og kan paamales baade Vinter og Sommer, og er godt Fiskeri baade udi Ferskvand, kaldes Rand, og udi Studvaagen; Nedre Nore udi Krydshered, skylder aarligen $^1/_2$ Skippund Meel og 4 Kalvskind, med Bygsel, dertil kan saaes halvanden Tønde Korn og avles 5 Læs Hø, dertil er ingen anden Skov end som til Gaardens Fornødenhed til Huustømmer, Brændefang og Gjærdsel, og noget ringe Fiskeri; for^{ne} Gaardes afgaaende Landskyld, Rettighed og Avling, i lige Maade udi Hartkorn anslagen, beløber halvfemtende Tønder og 1 Setting, Taxten beregnet herudinden, som efterfølger: 1 Skippund Salt imod $1^1/_2$ Tønde Korn, 1 Skippund Meel imod 2 Tønder Korn, 1 Daler imod $^1/_2$ Tønde og 2 Settinger Korn, 4 Kalvskind imod 4 Settinger Korn, 6 Tønder Saaland imod 1 Tønde Korn, 18 Sommerlæs Hø imod 1 Tønde Korn; forskr^{ne} Gaardes og Gods's Landskyld og Eiendom imod hinanden saaledes efter forbem^{te} Taxt likvideret og lignet, befindes saa det Gods, som Thore Erikssøn til Vederlag udlagt haver

mere end de tvende Gaarde Hannevold, hannem til Magelaug er bevilget, at beløbe udi Hartkorn halvtredie Tønder, 5 Settinger og ²/₃ af en Setting, Hs. Kgl. Maj. og Kapitlet og ei at skee for kort paa nogen Herlighed, være sig Skove, Fosser, Fiskeri eller udi andre Maader; udi Hs. Kgl. Maj.s Kantselli denne min underdanigste Erklæring oftbem^te^ Thore Erikssøn selver haver at andrage og om høistbem^te^ Hs. Kgl. Maj.s naadigste Bevilling og Ratification derudinden paa det underdanigste anholde. Datum Akershuus den 19 Januar 1640. Christopher Urne.

Og for^ne^ Thore Erikssøn nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme Mageskifte haver været begjerendes, da have vi [etc. som i næstforegaaende Brev af s. D., ovfr. S. 4]. Cum inhib. sol. Koldinghuus 2 Januar 1641. R. VI. 281.

Jens Bjelke fik Brev, Lagstolen (sic) at lade opbygge.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Lagthinghuset udi vor Kjøbsted Bergen udi sidste Ildebrand skal være afbrændt, da bede vi dig og naadigst ville, at du enhver dennem, som til Lagstolen svarer, noget billigt paalægger til samme Huus's Reparation at udgive, eftersom enhvers Formue kan være, og at du siden med samme Penge for^ne^ Lagthinghuus med det forderligste lader opbygge og reparere. Cum claus. consv. Koldinghuus 2 Januar 1641. T. VII. 51.

Erik Ottessøn [Orning] fik Brev, Hr. Anders Olafssøn anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom for os underdanigst andrages, hvorledes der for nogen Tid siden skal være nogen Trætte og Irring indfalden imellem en Prest i Hardanger Len ved Navn Hr. Anders Jenssøn, Sogneprest til Kinservik, og Bønderne udi hans Annexer, Odde og Ullensvangs Sogne, fornemmelig om Presten at fare imellem Kirkerne, hvilken Sag siden til vores forordnede Commissarier og Bispen i Bergens Stift er af os naadigst henviist at paakjende, som for^ne^ Hr. Anders Jenssøn saa vel som Bønderne haver tilkjendt deres Bøder at udgive, eftersom paa begge Parter nogen Forseelse skal være skeet, dog Hr. Anders ved for^ne^ sine Sogne at forblive og ei derfra afsættes, des uanseet, der Sagen endnu stod udi Proces, skal en Skibsprest ved Navn Hr. Anders Olafssøn i for^ne^ Odde og Ullensvangs Annexsogne være indsat, Prestegaarden sammesteds besat og for^ne^ Hr. Anders Jenssøn imod vore Commissariers Dom forhindret i samme Sogne videre Tjeneste at gjøre. Thi bede vi dig og naa-

digst ville, at du for^{ne} Hr. Anders Olafssøn, som uden Ret benævnte Hr. Anders Jenssøn, som til for^{ne} Sogne er rette Sogneprest, i saa Maade, som forberørt, forhindrer, forbyder ei mere sig med for^{ne} Annexsogne eller Prestegaard at maa befatte eller nogen Tjeneste herefter der gjøre, og Bønderne som sig modvilligen mod for^{ne} Hr. Anders anstille og imellem Kirkerne ikke ville fare, strengeligen og alvorligen tilholder deres Bøder, som de ere tildømte at udgive, uden videre Undskyldning og Ophold [at] udlægge. Cum claus. consv. Koldinghuus 3 Januar 1641. T.VII. 51.

Henrik Thott fik Brev anlangende nogle Bønder, som haver forseet sig med deres Skatter.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst giver tilkjende, nogle Bønder udi Stavanger Len sig paa nogle Aars Tid med Skatten for Baadsmænds Udskrivelse at have forseet, underdanigst begjerendes at vide vores naadigste Villie, hvorledes dermed skal forholdes: da, efterdi vi forfare sligt ikke at være skeet af Modvillighed, men af den Aarsag, at de vores udgangne Skattebrev ikke anderledes haver forstaaet, have vi naadigst dennem den Forseelse efterladt, dog saaledes, at de skal give os det dobbelt, som de udi for^{ne} Aaringer skulde have givet. Cum claus. consv. Koldinghuus 4 Januar 1641. T. VII. 52. (Orig. i Rigsarkivet).

Anders Olssøn og hans Hustru fik Livsbrev paa nogle Sager.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi for nogen Tid siden have undt og bevilget Jens Pederssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Skien, at skulle efter Mats Olssøn i Kragerø hans Død og Afgang nyde og have udi hans og hans Hustrues Livstid alt hvis Sagbrug for^{ne} Mats Olafssøn i Kammerfos Elv havt haver, og vi nu naadigst forfare, for^{ne} Jens Pederssøn samme Sagbrug at have opladt til Anders Olssøn, Borgermester udi vor Kjøbsted Fredriksstad: da have vi naadigst bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade for^{ne} Anders Olssøn hans og hans Hustrues Livstid for^{ne} Sagbrug, som for^{ne} Mats Olafssøn i Kammerfos Elv havt haver, ligesom det nu efter hannem forefindes; dog at for^{ne} Anders Olafssøn skal erlægge til vor Befalingsmand over Bratsberg Len saa meget til Stedsmaal, som af hannem billig kan eragtes, og derforuden aarligen udgive den tilbørlig Rettighed, saavidt deraf tilforn givet og afganget er. Cum inhib. sol. Koldinghuus 5 Januar 1641. R. VI. 283.

Ove Gedde fik Brev, afgangne Mats Olssøns Gods anlang.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom afgangne Mats Olssøn udi Kragerø der udi dit Len hans Gods skal være anholden udi Arrest formedelst os elskelige Nickel Holmer Koch, vores Skibscapitain, og forne afgangne Mats Olssøns Broder, os elskelige Anders Olafssøn, Borgermester udi vor Kjøbsted Fredriksstad, nu underdanigst af os haver været begjerendes, at samme arresterede Gods hannem maa være følgagtig, erbydende sig at ville svare til, hvis Lovmaal over hans Broder kunde gaa, dersom han sig imod os forseet haver: da bede vi dig og naadigst ville, at du forne Anders Olafssøn lader være følgagtig bemeldte hans afgangne Broders Gods, dog at han efter sin Erbydelse skal svare til hvis forne hans afgangne Broder kan sig have forseet; og ville vi, at du efter hvis forne Nickel Koch dig tilskikker og efter flittig Bespørgen af dig selv skal tale paa Sagen og Dom derudinden hænde. Cum claus. consv. Koldinghuus 5 Januar 1641. T. VII. 52.

Fru Maren Skram fik Brev at nyde hendes Naadsensaar paa hendes afgangne Huusbonds Provstier og Præbender.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Fru Maren Skram til Rammergaard, afgangne Hartvig Huitfeldts Efterleverske, for os underdanigst lader andrage, hvorledes hun ikke haver nydt Naadsensaar af hvis geistligt Gods, nemlig Mariæ Kirkes Provsti og de tvende Præbender, det ene i Oslo Domkirke og det andet paa Hamar, som forbete hendes Huusbond naadigst medforlent var, og det formedelst afgangne Christian Ulrik Gyldenløve, som med forne geistligt Gods naadigst siden blev forlent, Mestenparten var uden Landet, saa hun derfor ingen fuldkommen Besked kunde bekomme hos hannem, dog lovede altid hende ingen Indpas at ville gjøre paa Naadsensaar, at hun jo den som andre Enker skulde nyde, underdanigst begjerendes, at hun lige ved andre Enker maatte nyde hendes Naadsensaar af hvis geistligt Gods forbete hendes Huusbond havt haver: da have vi naadigst bevilget og samtykt saa og hermed bevilge og samtykke, at forne Fru Maren Skram lige ved andre Enker maa efter hendes afgangne Huusbond nyde Naadsensaar og nu til Philippi Jacobi Dag førstkommende annamme forne Mariæ Kirkes Provsti og forne tvende Præbender og des Indkomst, vist og uvist, aldeles intet undertaget, opberge af indtil Philippi Jacobi Dag 1642. Forbydendes alle og enhver hende herimod at hindre eller Forfang at gjøre under vor Hyldest og Naade, saa og bydendes og befalen-

des Bønderne, til for[ne] Mariæ-Kirkes Provsti og for[ne] tvende Præbender liggendes, at de for[ne] Fru Maren Skram eller hendes Fuldmægtige yder og leverer deres Landskyld og Rettighed, som de pligtig ere og bør at udgive fra Philippi Jacobi førstkommendes til Aarsdagen 1642. Ladendes det ingenlunde. Kolding[huus] 6 Januar 1641. R. VI. 284.

Henrik Thott fik Brev at annamme Bremsø under Utstein Kloster, som Ditlef Vrang haver havt.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have befalet os elskelige Jørgen Schult til Findstrup, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Utstein Kloster, at skal under Klosteret igjen annamme en Ø, kaldes Bremsø, som hans Foged, Ditlef Vrang, for nogen Tid siden formedelst vrang Beretning haver forhvervet vores naadigste Brev paa at maatte besidde og bruge: da, efterdi for[ne] Jørgen Schult her udi vort Rige Danmark er forhindret, saa han ikke selv did til Lenet kan reise, bede vi dig og ville, at du af for[ne] Ditlef Vrang affordrer hvis Breve han paa for[ne] Bremsø erlanget haver, og dennem siden til for[ne] Jørgen Schult eller hans Fuldmægtig overleverer. Cum claus. consv. Koldinghuus 6 Januar 1641. T. VII. 53. (Orig. i Rigsarkivet).

Jørgen Schult fik Brev anlangende Bremsø.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst for os lader andrage, hvorledes du tilforn for nogen Tid skal have bortfæst en Ø liggendes under Utstein Klosters Len, kaldes Bremsø, til en din forrige Foged ved Navn Ditlef Vrang, hvorpaa han og vores naadigste Confirmation skal have bekommet, hvilken du underdanigst nu beretter han ved vrang Angivelse haver bekommet, saa og naadigst erfare af os elskelige Byrge Juel til Lungegaard og Henrik Thott til Boltinggaard, Befalingsmand over Stavanger, vore Mænd og Tjenere, deres underdanigste Erklæring, at samme Bremsø fra Lenet ikke uden Skade kan mistes: thi bede vi dig og ville, at du for[ne] Bremsø under Klosteret igjen lader annamme. Cum claus. consv. Koldinghuus 6 Januar 1641. T. VII. 53.

Hr. Christopher Urne fik Brev, 40 Knegte af Akershuus Len anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I det saaledes forordner, at de 40 Knegte af Akershuus Len aarligen bliver udskrevne, desligeste at Akershuus Lens Bønder forskaffer aarligen frem 4000 Favne Sætveed til Kobberbergverkets

Fornødenhed og dermed aldeles at være fri. Cum claus. consv. Koldinghuus 7 Januar 1641. T. VII. 53. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Christopher Urne fik Brev, Hr. Oluf Parsberg anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I lader os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, følge af eders Lens Indkomst Penge til Kobberbergverket, naar de der ere udi Forraad og de ikke ere udi Throndhjems Len at bekomme. Cum claus. consv. Koldinghuus 7 Januar 1641. T. VII. 54. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Gedde fik Brev at forskaffe Tømmer til Taasing Bygning.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom til Bygninger paa Taasing en Andeel Tømmer behøves, da bede vi dig og naadigst ville, at du 439 Stykker Egetømmer, 17 Sjælandske Alen lang, 14 Tommer bred og 12 Tommer tyk, saa og 3,875 Loftedeler bestiller og til Ladestederne lader nedføre, hvor det skal blive beliggendes, indtil det af os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt til Egeskov, Ridder, vor Mand, Raad, Statholder udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn og Befalingsmand paa vort Land Møen, Skibe bliver forordnede, som samme Tømmer kunne nedføre. Cum claus. consv. Koldinghuus 7 Januar 1641. T. VII. 62.

Hr. Bengt Bendixsøn fik paa et sine Børn Brev paa sin Gaard i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst for nogen Tid siden have undt og bevilget os elskelige Hr. Bengt Bendixsøn, Sogneprest til Torvestads Prestegjeld udi Stavanger Len, en af for^{ne} Torvestads Prestebols Gaarde, liggendes i Karmsund, Sørhaug kaldet, paa sig og sin Hustru udi begge deres Livstid at maatte nyde og beholde, og han nu underdanigst foregiver paa samme Gaard en stor Bekostning at have gjort, derfor underdanigst begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at et af hans Børn for^{ne} Torvestads Prestebols Gaard efter hans og hans Hustrues Død maatte for den sedvanlig aarlig Afgift nyde og beholde: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at et af for^{ne} Bengt Bendixsøns Børn efter hans og hans Hustrues Død og Afgang maa nyde og beholde forbe^{te} Gaard Sørhaug for den sedvanlig Afgift og anden Rettighed, deraf efter Norges Lov bør at gange. Cum inhib. sol. Koldinghuus 7 Januar 1641. R. VI. 284.

Jens Bjelke fik Brev, Bergen Borgere anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og ville, at I lader vore Borgere og Undersaatter af vor Kjøbsted Throndhjem (sic) være forskaanet for den Told, som af dennem begjeres til Slottens Reparation sammesteds. Cum claus. consv. Koldinghuus 7 Januar 1641. T. VII. 54.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, en Bergskriver anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I underdanigst er begjerende, at I en ved Navn Jakob Hanssøn Norr;ing maa tilforordne at være Bergskriver, da ere vi naadigst dermed tilfreds. Cum claus. consv. Koldinghuus 7 Januar 1641. T. VII. 54.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Kobberbjergets Regnskaber anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have for godt anseet, at I udi egen Person hvert Kvartal skal forhøre Kobberbergverkets Regnskaber og siden skikke dennem alle neder udi vort Renteri med eders Skrivere, paa det ingen videre Bekostning derpaa skal anvendes. Hvorefter I eder have at rette. Koldinghuus 7 Januar 1641. T. VII. 55.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Ytterøens Bergverk anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget eder og eders Medparticipanter udi Ytterøens Bergverk at maa give deraf, saa længe I bruge samme Verk, aarligen, naar eders Tid ude er, et Hundrede Rigsdaler. Hvorefter I eder haver at rette. Cum claus. consv. Koldinghuus 7 Januar 1641. T. VII. 54.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Claus Lauritssøn, forrige Lagmand i Jæmteland, anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I alvorligen tilholder Claus Lauritssøn, forrige Lagmand i Jæmteland, at han sig der af Landet forføier med hans Gods; dersom ikke, I da forskaffer andre Middel dertil paa vore Vegne. Cum claus. consv. Koldinghuus 7 Januar 1641. T. VII. 94.

Aabne Brev anlangende Bønderne udi Orkedals og Guldals Fogderi at maa være forskaanet for Skat.

C. IV. G. a. v., at eftersom menige Almue udi Orkedals og Guldals Fogderi udi Throndhjems Len gjører fremfor andre stort Arbeide til Kobberbjerget, da have vi naadigst bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade, at forne Almue udi forne Orkedals og Guldals Fogderier herefter, og saalænge de gjører Arbeide til

Kobberbjerget, maa være fri og forskaanet for aarlig Skat, naar den paabydes. Forbydendes alle og enhver dennem herimod at besverge, under vor Hyldest og Naade. Koldingh[uus] 7 Januar 1641. R. VI. 284.

[N. N.] fik Brev at maa sig udi Egteskab indlade med hvad Karlsperson hende begjerer.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende N. af Fosen Len underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes hun sig for 14 Aar siden haver forseet udi hendes Egteskab og derfore dømt fra hendes Egtehuusbond, som nu for 4 Aar siden er ved Døden afgangen, og den, som hende belaa, i lige Maader at være død, underdanigst begjerendes, at efterdi de begge ere døde, vi naadigst ville bevilge, at hun udi Egteskab sig maa indlade med en Karlsperson, som hende til Egteskab begjerer: da have vi naadigst bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade, at for[ne] [N. N.] maa sig udi Egteskab indlade med en Person, som hende til Egteskab begjerer. Cum inhib. sol. Koldinghuus 7 Januar 1641. R. VI. 285.

Aabne Brev til Bønderne udi Nummedal [ɔ: Namdal], Jæmteland med flere anlangende Knegtes Udskrivning til Kobberverket.

C. IV. Hilse eder, menige Almue udi Jæmteland, Nummedal, Fosen Len, Romsdalen og Østerdalen, evindeligen med Gud og vor Naade. Vi bede eder alle og enhver saa og hermed strengeligen og alvorligen befale, at I endelig ere tilfortænkt at lade eders Knegte udskrive til at arbeide paa Kobberverket Gudsgave, som pleier at skee, og naar de udskrevne ere, at I da dennem uden Forsømmelse lader møde ved Kobberverket og der arbeide for Betaling under Straf, som vedbør. Thi tager ingen Forsømmelse herfor, eftersom der stor Magt paaligger, at Verket ikke bliver for den Skyld beliggendes. Koldinghuus 7 Januar 1641. R. VI. 285.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Knegtene udi Throndhjems Len anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder vores aabne Brev til Almuen udi Throndhjems Len, at de endelig skal være tilfortænkt at lade deres Knegte udskrive til Bergverket, der at arbeide for Betaling, bedendes eder og ville, at I samme Brev paa tilbørlige Steder lader læse og forkynde, og dersom de findes modvillige, da derover at lade straffe, som vedbør; udi Synderlighed ville vi

at I de Jæmter skal tilholde hos dennem at lade udskrive aarligen et Halvhundrede Knegte, og at de dennem skaffer tilstede udi tilbørlige Tider, anseendes, de for Malmkjørsler er forskaanet. Cum claus. consv. Koldinghuus 8 Januar 1641. T. VII. 54.

Ove Gedde fik Brev, Jakob Hexen anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os underdanigst foregives, at Jakob Hexen, Visiteur der udi dit Len, ikke med sin Visitation paa vores Vegne, som det sig burde, at have omgaaet, thi bede vi dig og ville, at du flitteligen hans Bedrifter udforsker, og dersom det befindes, at han den ikke forestaaet haver, som det sig bør, ville vi, at du hannem med Lov og Ret skal lade tiltale, Dom over hannem hænde og derefter lade skee tilbørlig Exekution. Cum claus. consv. Koldinghuus 8 Januar 1641. T. VII. 55.

Jens Bjelke fik Brev, de Kontorske udi Bergen anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have bevilget de Kontorske udi vores Kjøbsted Bergen, at den Plads mellem Byen og Kontoret, som kaldes Rosengaard, maa blive ryddelig og ikke bebygges, Byen saa vel som Kontoret til des større Forsikring for Ildebrand. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du dennem hosfølgende vort aabne Brev overleverer og siden af dennem tager en Revers paa aarlig Kjendelse deraf. Cum claus. consv. Koldinghuus 9 Januar 1641. T. VII. 55.

Jens Bjelke fik Brev, Kontoret udi Bergen anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vores naadigste Befaling for fire Aar siden til dig og os elskelige Byrge Juel til Lungegaard og Henrik Thott til Boltinggaard, Befalingsmand over Stavanger Len, vore Mænd og Tjenere, er udgangen, at kjende om tvende Pladser, som Kontoret udi vor Kjøbsted Bergen begjerer at maa ligge ubebygt, og I samtlig da saaledes haver dømt den ene, som Hans Haess sig tilholder, at være privilegeret under Kontoret, ikke at burde med andet at bebygges end med Muur, og vi nu erfare forne Hans Haess sig endnu at understaa imod lovlige Domme paa forne Plads igjen at bygge med Træhuse: da bede vi dig og naadigst ville, at du tilholder forne Hans Haess ikke med andet forne Plads at bebygge end med gode, forsvarlige Brandmure, som i saadan Tilfald kan være des bedre til Forsikring, eller og at lade Pladsen ganske ubebygt. Cum claus. consv. Kold[inghuus] 9 Januar 1641. T. VII. 56.

Gerlof Nettelhorst fik Brev anlangende en Toldbod at lade opsætte.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst lader give tilkjende, hvorledes der ingen Toldbod er hos det Tolderi, som dig af os naadigst er betroet, og du derfor underdanigst er begjerendes en Toldbod at maatte opsætte: da bede vi dig og naadigst ville, at du hos samme Tolderi en Toldbod med ringeste Bekostning, muligt er, lader bygge, det du saaledes dig til Regnskab haver at lade føre. Koldinghuus 10 Januar 1641. T. VII. 56.

Erik Ottessøn [Orning] fik Brev, Mats Nilssøn, Visiteur, anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en Person ved Navn Mats Nilssøn, som tilforn haver tjent os for Visiteur der udi dit Len, os udi adskillige Maader skal have besveget og sig udi sin Bestilling utilbørligen forholdet: da bede vi dig og naadigst ville, at du hannem efter de Dokumenter, som du kan have, ved Retten lader tiltale saa og Dom over hannem hænder og siden os, hvor til er gaaet, underdanigst og med forderligst lader forstendige. Kold[inghuus] 10 Januar 1641. T. VII. 55.

Aabne Brev anlangende et Nordiske og Throndhjemske Compagni paa Koldin.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi til vores Befæstnings og Stads Lykstads Tiltagelse naadigst have bevilget og for godt anseet et nyt Nordiske og Throndhjemske Compagni at anrette og underholde, til hvilken Ende og os elskelige Zimpertus Jenisch og Peiter Porman underdanigst sig haver præsenteret og erbødet derpaa en Begyndelse paa Foraaret næst Guds Hjælp at ville gjøre, dersom vi tilforn nogle visse puncta (anseendes, de en anseelig Kapital først maa tilveiebringe og udlægge) saa og synderlige Privilegier skriftligen ville lade befatte, udi hvilke flere Interessenter kunde tilveiebringes, saa have vi dennem disse efterfølgende [Privilegier] naadigst ancederet og bevilget:

1. For det første skal udi saadan Compagni enhver redelig, os vel affectionerte og tilgedan Kjøbmand af Hamburg, Lübeck og andre Steder, som dertil Lyst haver, uden nogen Undersked eller Betænkning, paa hvad Sted han og bor, enten uden eller inden Riget, for vore Riger og Lande frit og tilladt være lige ved andre fuldkommeligen at participere og deelagtig være.

2. For det andet skal det staa Compagniet frit for alle

Slags Skibe, baade de, som fri og ufri ere, det være sig Hamburger eller andre, ingen undtagen, til deres Fornødenhed at fragte, indtil de selv med Tiden kan bringe det saavidt, at de med deres egne den Handel og Negotiation kan drive, paa det derved til en Begyndelse den største Omkostning kan spares og de en ringe Frugt kunde erlange.

3. For det tredie skal dennem aarlig bevilges fri Handel paa Koldin og de Kyster, og dertil synderlige Passer med sedvanlig Recognition meddeles, og det paa den Maneer, at ingen anden derfra og Elben nedad saadan Vare skal bevilges, men strax skal forbydes, mens udi vort Rige vil os have forbeholden derudi at gjøre, som os bedst synes.

4. I lige Maader for det fjerde have vi naadigst bevilget dennem udi for[te] Compagni, at de fremfor alle andre, naar de alene udgiver lige ved vore egne Undersaatter deres Told og Rettighed, maa der sammesteds fri og ubehindret handtere og deres Næring søge.

5. Hvorfor og fremdeles for[te] Compagni og Consorter fremfor alle fremmede paa samme Steder i deres Kjøb og Salg skal have og nyde Prioritet og Forspring, til hvilken Ende vi og dennem med vores Forskrivelse til vore Lensmænd paa de Steder naadigst meddele ville og til det bedste recommendere.

6. For det sjette, eftersom og mange Vare paa samme Steder falder, som her ikke begjeres og forhandles kan, skal det staa dennem frit for dennem derfra lige paa de Steder, hvor dennem lyster og [de det] raadsomst agter, uden nogen Forhindring at henskikke.

7. I lige Maader for det syvende, dersom Varerne i den Abondance derfra kommer, at de dennem paa disse Steder ikke alle kan forhandle, maa de i lige Maade dennem præstitis præstandis henføre, hvor dennem lyster.

8. Vi ville og for det ottende ingen nogen Privilegier herefter meddele, som dette Compagni eller deres Trafik i nogen Maade kan være præjudicerlige eller skadelige.

9. Compagniets Forvaltere og Tjenere skal for det niende for alle borgerlige oneribus og Paalæg, saasom Indkvartering og deslige, være frie og forskaanede.

10. For det tiende skal og ingen fremmed Participant præcise være forobligeret her sig at nedsætte og bo.

11. Men i Synderlighed da mue Kjøbmændene og Interes-

senterne selv indbyrdes føre Directionen paa Handteringen uden vores eller nogens I[nd]sigelse, eftersom dem bedst synes, og den befordre og haandhæve, hvortil dennem al mulig Assistance og Hjælp skal meddeles.

12. Og dersom vi og for det tolvte selv (hvorved de nærværende Anfangere og Begyndere sig uden Tvivl underdanigst tilforlader) i samme Compagni ville indtræde, skal dog alligevel be^te^ Direction hos dennem Kjøbmændene, som den kan tilbetroes, upaatalt forblive.

13. Hvorfor og for det trettende vores Gouverneur, den, nu her er eller herefter kommendes vorder, udi alle Ting skal søge Compagniets Bedste og dennem alletid med tilbørlig Forsvar og Haandhævelse mod Vold og Uret paa vore Vegne secundere.

14. Naar Compagniet herefter med Justitien og Rettergang haver at skaffe, skal, som hidindtil skeet er, prima instantia for Raadet, secunda for Gouvernementsretten dømmes og udi Agt haves.

15. Dersom vi og af bemeldte Compagni nogle Vare til vores Hofhalting, Skibes, Garnisons og anden Fornødenhed ville have, vi da samme Leverance mod billig Priis fremfor andre naadigst nyde og beholde.

16. For det sidste, dersom og directores eller Bevinthebberne for bemeldte Compagni noget andet kunne optænke herefter, som deres collegio til Bedste og Fortsættelse kan præsumeres at geraade og med Ration kan gives, skal dennem være frit fore saadant altid hos os og vores pro tempore residerende gubernatore friligen og ubehindret at angive, og ville vi paa hver underdanigst Anbringende til deres Bedste og Compagniets Fortsættelse vide os at resolvere.

Disse fornævnte puncta have vi, som forskrevet staar, naadigst bevilget og ville dennem og for vores Person naadigst ved deres Ord holde bem^te^ Compagni og ikke lade dennem af nogen blive revoceret eller gjenkaldet, til hvilken Ende og vore Efterkommere derpaa et Øie skal have og dennem haandhæve og forsvare. Koldinghuus 10 Januar 1641. R. VI. 286.

Forordning om Hjultømmer af Norge ikke at maa udføres.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi forfare, Hjultømmer af vort Rige Norge udi den Mængde at skal udføres, at det er at befrygte, dersom Middel udi Tide ikke bliver optænkt, at vore egne

Undersaatter derfore med Tiden skulle lide Mangel: da, paa det saadant kan forekommes, ville vi naadigst have forbudet saa og hermed forbyde, at intet Hjultømmer herefter maa af vort Rige Norge udføres under Straf, som vedbør. Hvorefter alle og enhver, som vedkommer, haver sig at rette og forholde. Cum claus. consv. Koldinghuus 24 Januar 1641. T. VII. 59. (Særskilt trykt).

Forordning om Lodbjelker.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi komme udi Forfaring, hvorledes udaf vort Rige Norge skal udføres et Slags Tømmer, som kaldes Lodbjelker, under hvilket Navn udføres Tømmer, som kan bruges og hugges til Master, hvorover vi paa vores Told og Rettighed besviges, og undertiden vel de Lodbjelker at udføres, hvoraf kan gjøres de Master, som vores udgangne Forordning ikke tilsteder at maa udføres: da, paa det saadant kan forekommes, ville vi have forbudet og hermed alvorligen forbyde, at intet Tømmer maa herefter agtes for Lodbjelker, som kan bruges til Master, medens eftersom de ere store til, skal af dennem erlægges Tolden som for andre Master. Hvorefter alle og enhver, som vedkommer, haver sig at rette og forholde. Ladendes det ingenlunde. Cum claus. consv. Koldinghuus 24 Januar 1641. T. VII. 59. (Særskilt trykt).

Lensmændene udi Norge finge Brev om Toldere, Toldskrivere og Visiteurer at sætte.

C. IV. V. G. t. Eftersom hos en Deel Toldere, Toldskrivere og Visiteurer stor Utroskab og Uflittighed er befunden, da have vi naadigst for godt anseet, at hvis Tolder, Toldskrivere og Visiteurer, som udi dit Len skal holdes, skal herefter af dig selv forordnes og beskikkes, bedendes dig og ville, at du de Personer til samme Bestillinger udi dit Len forordner, hos hvilke du mener Troskab og Flittighed at kan have at formode, som du selv agter dertil at svare, anseendes, vi herefter med ingen saadanne Personer ville have med at gjøre, dersom nogen Urigtighed befindes, mens alene vil vide det hos dig, som Lenet naadigst af os betroet er. Og ville vi, at du skal have Indseende, at alle Skibe, som udi dit Len hender at anlange, bliver maalt efter vores sidste udgangne Forordning, som du agter at forsvare. Cum claus. consv. Koldinghuus 24 Januar 1641. T. VII. 57. (Orig. i Rigsarkivet).

NB. Udi Hr. Christopher Urnes Brev blev dette indført udi Enden: — — dog hermed ikke meent de af Adel udi eders

Len, som af os selv er sat til Toldere, at de jo udi deres Bestilling maa forblive, med hvilke I dog Inspektion have skal.

Lensmændenes Navne udi Norge, som finge dette Brev:

Hr. Christopher Urne, Akershuus Len. — Hr. Oluf Parsberg, Throndhjem. — Jens Bjelke, Bergen. — Henrik Thott, Stavanger. — Palle Rosenkrands, Ågdesiden. — Ove Gedde, Bratsberg Len. — Knut Ulfeldt, Tunsberg. — Hannibal Sehested, Baahuus. — Hans Kønningh, Vardøhuus. — Knut Steenssøn, Salten, Senjen, Andenes og Tromsøen Lene. — Volrat Lampe, Helgeland. — Arnt v. Kuhla, Vesteraalen og Lofoten.

Hr. Christopher Urne fik Brev om Fredrik Bøyessøn.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os er foregiven en ved Navn Fredrik Bøyessøn, som haver været Visiteur udi eders Len, ikke tilbørligen udi hans Bestilling sig efter hans Eed at have forholdet; thi bede vi eder og naadigst ville, at I med Flid om hans Forhold udi hans Bestilling lader forfare, og om hans Forseelse findes, I da hannem ved Retten lader tiltale, Dom over hannem hænde og derefter andre til Exempel straffe. Cum claus. consv. Koldinghuus 24 Januar 1641. T. VII. 59. (Orig. i Rigsarkivet).

Knut Ulfeldt fik Brev om Laurits Søfrenssøn.

C. IV. V. G. t. Eftersom der formenes en ved Navn Laurits Søfrenssøn, som os for Visiteur tjent haver, sig ikke udi hans Bestilling troligen at have forholdet, da bede vi dig og ville, at du med Flid lader forfare, hvorledes han sig udi hans betroede Bestilling forholdet haver, og dersom hans Forseelse findes, du da hannem lader ved Retten tiltale, Dom over hannem hænde og derefter skee Exekution. Cum claus. consv. Kold[inghuus] 24 Januar 1641. T. VII. 59.

Ove Gedde om Jørgen Claussøn.

C. IV. V. G. t. Eftersom os foregives, en Skipper af Lunden i England, ved Navn Robert Lie, at skal have for nogen Tid siden indladet noget Tømmer, som han kaldede Lodbjelker, og formente dennem for Bjelker at ville fortolde, uanseet de til Master kunde hugges og derfor bruges, og en Raadmand der udi vor Kjøbsted Skien, ved Navn Jørgen Claussøn, at have sig tilforpligtet paa for^{ne} Robert Lie hans Vegne, at dersom vi det saaledes ikke vil have forstaaet, at for^{ne} Tømmer maatte for Lodbjelker passere, da deraf paa hans Vegne til os den tilbørlige Told og Rettighed for Master at udgive, efter hans Forpligtes Indhold, han til os elskelige Nickel Helmer Kock, vor Skibshøveds-

mand, givet haver, som dig herhos tilskikkes, af hvilken vi forfare hannem at have indehavt Tømmer paa 14, 16, 18, 20, 21 og 22 Palm: da, efterdi saadant Tømmer ikke kan regnes for Bjelker, men for Master, bede vi dig og ville, at du lader forne Jørgen Claussøn efter hans Forpligt fortolde samme Tømmer for Master efter Forordningen. Cum claus. consv. Koldinghuus 24 Januar 1641. T. VII. 56.

Ove Gedde fik Brev, Told-Officierer udi Langesund anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom tvende Engelske Mænd haver givet tilkjende, hvorledes de haver maattet give mere til Told udi Langesund af deres Skibslast, end vor Toldrulle omformelder, da bede vi dig og ville, at du Toldofficiererne derfor tiltaler, Dom over dennem hænder og dig derefter forholder og med Flid ellers forfarer, hvorledes de dennem udi deres Bestilling forholdet haver, og dersom nogen videre Urigtighed befindes, da derpaa ogsaa at tale, saavidt med Lov og Ret skee kan. Cum claus. consv. Kold[inghuus] 24 Januar 1641. T. VII. 57.

Palle Rosenkrands fik Brev om Gemakkerne paa Christiansø og Visiteuren i Lenet.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du hos os underdanigst haver ladet anholde, dig vores naadigste Villie om efterskrevne Poster at maatte forstendiges: først om der [skal] nogen huggen Steen til den yderste Dør paa Huset paa Christiansø, saa ville vi naadigst, at du nogle faa derpaa skal lade gjøre, sammeledes om der skal nogen huggen Skorsteen i samme Huus, da gjøres det ikke fornøden, saa vel som ogsaa om Gulvet paa de øverste Gemakker skal lægges med Astrag, saa ville vi, at det med Hollandske Astrag skal lægges. Anlangende Skifersteen og Søm til Huset og Porten at tække og Bly til Renderne, da have vi naadigst tilskrevet os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt etc., at han det paa første aabne Vande skal til forne Christiansø forskaffe. Om Visiteuren udi Flekkerøen skal visitere Skibe, som tilforn ere visiterede, da ville vi naadigst, at dersom han bærer Tvivl om noget Skib, at det ikke rigtig fortoldet er, da maa han det vel visitere, om det endskjønt tilforn er visiteret, dog dersom ingen faute findes, da at staa Skipperen til Rette for hans Forsømmelse. Hvorefter du dig haver at rette. Koldinghuus 24 Januar 1641. T. VII. 58.

Elline Hansdatter fik Confirmats paa et Mageskifte i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Gerlof Nettelhorst til Os, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Ide og Marker Lene, paa vores naadigste Behag haver mageskiftet med os elskelige Elline Hansdatter, afgangne Peder Michelssøns Efterleverske, ved Halden inden Svinsund sitzhaftig, [en Gaard, som hun haver] med sine Medarvinger underdanigst været begjerendes at maatte bekomme til Mageskifte, hvilket Mageskifte lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Gerlof Nettelhorst til Os, Kgl. Maj.s Befalingsmand over Ide og Marker Lene, gjør hermed alle vitterligt, at eftersom høistbemeldte Kgl. Maj., min allernaadigste Herre, naadigst in anno 1629 haver ladet udgaa og bevilge, at dersom nogen af Hs. Maj.s Undersaatter her i Norge underdanigst lader sollicitere om noget Mageskifte med høibe.te Kgl. Maj. og Norges Krone at gjøre, da er naadigst tilladt, at Ombudsmanden paa den Sted, sligt begjeres, Godset paa begge Sider, det, som underdanigst begjeres, saa vel som det, til Vederlag at udlægge erbydes, med des tilliggende Lunder i Land og Vand at maa lade rigtigen besigte, og saafremt Norges Krone efter Besigtelsen bekom dobbelt Vederlag, maatte sligt Skifte paa Kgl. Maj.s naadigste Ratification sluttes og bevilges; slig Leilighed haver Elline Hansdatter, afgangne Peder Michelssøns Efterleverske, med sine Medarvinger underdanigst været begjerendes at maatte til Mageskifte bekomme af høibe.te Kgl. Maj. og Norges Krone en Gaard, kaldes Holmegild, i Aremark Sogn i Marker Len beliggendes, som skylder aarligen til høistgedachte Kgl. Maj. efter Kronens Jordebog 1 Hud og til bemeldte Elline Hansdatter og hendes Arvinger 1 Hud, over hvilken Gaard og Skyld Kgl. Maj. og Kronen er Bygselen raadig, hvorimod hun og hendes Medarvinger igjen til Vederlag underdanigst dennem erbyder til Norges Krone at udlægge en Gaard, kaldes Folkeseter øvre, liggende i Ide Sogn, som skylder aarligen 3 Huder med Bygsel og Herlighed over al Gaarden og til Kgl. Maj. 1 Hud uden Bygsel, uden nogen videre Lodseiere; hvorfor jeg efter høistermeldte Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, naadigste Mandat haver ladet be.te Gaarde, Holmegild og øvre Folkeseter med des Tilliggelse, intet undertaget, ved edsvorne Lagrettesmænd paa hvert Sted, efter[som] hosføiede forseglede Besigtelser in originali indeholder, besigte og derudaf erfaret, at naar høistermeldte

Kgl. Maj. og Norges Krone udi dette Mageskifte underdanigst udlægges øvre Folkeseter, skylder aarligen 3 Huder, med des Tilliggelse, item en Flomsag og Kvernbrug samt følgende Bygsel og Herlighed over 4 Huder, imod 1 Hud Skyld i Holmegild med Bygsel over 2 Huder og underliggende Bækkesag og Kvernbrug, da kan ei anderledes eragtes, end at Norges Krone jo efter høistbe.te Kgl. Maj.s naadigste Mandat haver fuldt Vederlag, saa som 3 Huder for 1, og derfor paa høistermeldte Kgl. Maj.s naadigste [Behag] og Ratification bevilget og samtykt bemeldte Elline Hansdatter, hendes Medarvinger og Efterkommere forommrørte Mageskifte, saaledes at Norges Krone herefter skal frelseligen til Odel og Eiendom obtinere og efterfølge øvre Folkeseter, skyldendes aarligen 4 Huder med Bygsel, underliggende Lunder, Flomsag og Kvernbrug, og Elline Hansdatter med hendes Medarvinger og Efterkommere derimod fremdeles i lige Maade til Odel og Eiendom nyde og beholde Holmegild, 1 Hud Skyld med Bygsel over 2 Huder samt underliggende Eigedeel, Bækkesag og Kvernhuus efter dette Mageskiftes Bevillings Indhold, hvorom hun og hendes Medarvinger siden underdanigst hos høistbemeldte Kgl. Maj. om Hs. Maj.s fuldkommen naadigste Skjøde og Ratification haver at lade anholde saa vel som derefter underdanigst til Lenets Ombudsmand paa Kgl. Maj.s Vegne fra sig levere alle hvis Odels- og Adkomstbreve de paa bemeldte Gaard øvre Folkeseter og des Tilliggelse i Verge haver efter det fuldkommen Skjøde og Hjemmel, de Norges Krone underdanigst medforsikrendes vorder. Des til Vidnesbyrd haver jeg mit Signet undertrykt og med egen Haand underskrevet. Datum Os den . . . . . .[1] Anno 1640.

Gerlof Nettelhorst.

[Og] for.te Elline Hansdatter nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme Mageskifte haver været begjerendes, da have vi naadigst confirmeret og stadfæst og nu hermed confirmere og stadfæste for.te Mageskifte udi alle sine Ord og Punkter, eftersom for.te staar. Cum inhib. sol. Koldinghuus 25 Januar 1641. R. VI. 288.

Aabne Brev, Jon Anderssøn anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom en ved Navn Jon Anderssøn Sunde haver Anno 1638 forhvervet vores naadigste aabent Brev at maatte efter sin Hustrues Faders, Nils Sundes, Død bekomme en Gaard udi vort Rige Norge, udi Lister Len, i Vanse Sogn, kaldes Sunde: da, efterdi vi nu naadigst komme i For-

[1] Aabent Rum.

faring, forne Nils Sunde den tredie Part alene godvilligen til bemeldte sin Søn Jon Anderssøn at have afstaaet og den anden Trediepart til en anden Person, ved Navn Anfinn Thorgrimssøn, som hans yngste Datter egtede, i lige Maade opladt, ville vi vores forrige, Jon Anderssøn meddelte aabent Brev ei anderledes have forstandet, end at han efter sin Hustrues Faders Død den halve Part af formeldte Gaard og Anfinn Thorgrimssøn den anden halve Part maa nyde, og det med den Vilkaar, at de hver pro quota til os og Norges Krone skal udgive den tilbørlig Fæste og sedvanlig aarlig Afgift, som der pleier af Gaarden at gaa og forne Nils Sunde for dennem givet haver. Hvorefter de sig haver og (sic) rette og forholde. Koldinghuus 27 Januar 1641. R. VI. 288. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Christopher Urne fik Brev, Laurits Dyr udi Medelfar anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder herhos en Stevning, som Laurits Dyr, Indvaaner udi vor Kjøbsted Medelfar, haver forhvervet over os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn til Herredage her udi vort Rige Danmark, hvorudi os elskelige Steen Villumssøn [Rosenvinge] til Thosø, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Tune, Aabygge og Vembe Skibrede, og er noget interesseret og derfore ogsaa stevnet, bedendes eder og naadigst ville, at I forne Stevning strax lader for forne Steen Villumssøn lovligen læse og paaskrive og siden den udi vores Kantselli nedskikke, hvorfra den forne Laurits Dyr igjen kan blive tilstillet; desligeste at I og forne Steen Villumssøn tilholder, at han selv eller hans Fuldmægtige til første almindelig Herredage, som her udi vort Rige Danmark bliver berammet og han lovligen bliver stevnet, møder, da at svare til samme Sag, udi Synderlighed efterdi Sagen er begyndt her neder udi Danmark. Cum claus. consv. Koldinghuus 8 Februar 1641. T. VII. 60. (Orig. i Rigsarkivet).

Fredrik Bøyessøn fik Brev at maa være sikker og fri at tale paa sine Sager.

C. IV. G. a. v., at eftersom Fredrik Bøyessøn, som os en Tid lang haver tjent for Visiteur paa nogle sær Pladser udi vort Rige Norge og nu er angiven sin Bestilling ikke tilbørligen at have forestandet, og vores Befaling derfor er udgangen, hannem derfor at skal tiltales, underdanigst hos os lader anholde, vi naadigst ville bevilge, at han maa være sikker og fri at svare til

hvis nogen haver hannem til at tale, og ikke ved Anholdelse forhindres, erbydendes sig under største Straf at ville blive tilstede og svare til alle dennem, som hannem noget haver at beskylde: da have vi naadigst bevilget og hermed bevilge, at forne Fredrik Bøyessøn maa være fri og sikker og ikke med nogen Anheftelse besverges, paa det han sig ved Lov og Ret kan forsvare mod hvis han for beskyldes, dog at han os elskelige Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] til Kambo, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Verne Kloster, skal stille til nøiagtig Caution at blive tilstede til Sagens Uddrag. Cum inhib. sol. Koldinghuus 10 Februar 1641. R. VI. 290.

Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] fik Brev, Fredrik Bøyessøn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at der formenes, at Fredrik Bøyessøn, som en Tid lang haver tjent os for en Visi[teur], ikke tilbørligen udi sin Bestilling sig forholdet haver, udi Synderlighed med de sidste Skibe, som udi Kjøbenhavn befandtes urigtig at være fortoldet og paa Lasten angivet, hvorfor vi ville have hannem tiltalt; thi bede vi dig og ville, efterdi han udi dit Len er boendes, du med Flid forfarer, om han sig tilbørligen udi hans Bestilling forholdet haver, og dersom hans Forseelse befindes, du da hannem lader tiltale, Dom over hannem hænde og derover skee Exekution. Cum claus. consv. Kold[inghuus] 10 Februar 1641. T. VII. 60.

Aabne Brev anlangende en Plads i Bergen imellem Byen og Kontoret.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst have for nogle Aar siden befalet os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, Byrge Juel til Lungegaard og Henrik Thott til Boltinggaard, Befalingsmand over Stavanger Len, vore Mænd og Tjenere, at kjende paa nogle Pladser, liggendes imellem Byen og Kontoret der sammesteds, og vi naadigst af deres Dom og anden Erklæring erfare, at det var baade Byen saa vel som og Kontoret til des større Forsikring for Ildebrand, dersom den Plads, som kaldes Rotmandsgaard, saa vel som den Plads, Hans Haase for Branden med Træhuse havde bebygt, blev gjort ryddelig imellem Byen og Kontoret og ikke igjen opbygt: da have vi af vor synderlig Gunst og Naade naadigst bevilget og tilladt og nu hermed naadigst bevilge og tillade, at forne Pladser maa blive ryddelig og ikke igjen

bebygges, Byen saa vel som Kontoret til des større Forsikring for Ildebrand, dog saa at de Kontorske skal først contentere dennem (som billigt er), som for Bebyggelsens Ret derpaa kunde noget have at prætendere, saa vel som og til os en aarlig Kjendelse af samme Pladser give. Cum inhib. sol. Koldinghuus 11 Februar 1641. R. VI. 290.

Frants Pogwisch fik Forleningsbrev paa Mariæ Kirkes Provsti.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade saa og for Troskab og villige Tjeneste, som os elskelige Frants Pogwisch, vor Mand, Tjener og Overskjænk, os og Riget hidindtil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Frants Pogwisch vore og Norges Krones Lene, Mariæ Kirkes Provsti og Rakkestad Sogn, saa og vor og Kronens Part af Tienden, af samme Gods aarligen falde kan, samt forne Lenes tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, intet undertaget i nogen Maader, eftersom afgangne Christian Ulrik Gyldenløve det for hannem sidst udi Verge og Forsvar havt haver, at skulle have, nyde, bruge og beholde kvit og fri, uden Afgift, indtil saalænge vi anderledes tilsigendes vorder; dog skal han holde Bønderne, til forne Mariæ Kirkes Provsti liggendes er, ved Norges Lov og Ret og ingen af dennem forurette eller med nogen usedvanlig Paalæg besverge; han skal ikke heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, til forne Provsti liggendes er, til Upligt i nogen Maader. Og skal samme hans Forlening begynde og angaa fra Philippi Jacobi Anno 1641 og siden forfølges, eftersom forskrevet staar. Desligeste have vi og naadigst forlent og nu her med dette vort aabne Brev forlene forne Frants Pogwisch tvende Præbender, det ene udi Oslo Domkirke og det andet paa Hamar, efter forne afgangne Christian Ulrik Gyldenløve at maa efter Kapitels Statuter bekomme og dennem ogsaa med Bønder, Tjenere og des Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertaget, have, nyde, bruge og beholde hans Livstid og saalænge han lever, dog saa, at naar han ikke er længer udi vores daglige Tjeneste, da skal han bo og residere hos forne Oslo Domkirke og gjøre slig Tynge og Tjeneste uden og inden Kirken, som andre residerendes Kanniker der sammesteds, og være den geistlige Ordinants, som om Religionen udgangen er, og Kapitels Statuter aldeles undergiven. Skal han og holde den

Gaard og Residents, han dertil bekommendes vorder, ved god Hevd og Bygning, saa og Bønderne, dertil liggendes ere, ved Lov, Skjel og Ret og ingen af dennem uforrette imod Loven eller med nogen usedvanlig Paalæg besverge, ikke heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, som dertil ligger, til Upligt i nogen Maader. Cum inhib. sol. Koldinghuus 11 Februar 1641. R. VI. 291.

Bønderne i Mariæ Kirkes Provsti fik Brev herefter at svare Frants Pogwisch.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som ligge og tjene til Mariæ Kirkes Provsti, som afgangne Christian Ulrik Gyldenløve til des udi Verge og Forsvar havt haver, evindelig med Gud og vor Naade. Vi bede eder alle og enhver særdeles strengeligen byde, at I retter eder efter nu til Philippi Jacobi førstkommendes at svare os elskelige Frants Pogwisch til N., vor Mand, Tjener og øverste Skjænk, givendes og gjørendes hannem og ingen anden paa vore Vegne eders aarlig Landskyld og al anden Rente, Herlighed og Rettighed, som I pleie og pligtige ere at gjøre og udgive og I af Arilds Tid til os og Norges Krone gjort og givet haver, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Han skal igjen holde eder alle og enhver særdeles ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af eder tilstede at uforrettes i nogen Maader. Koldinghuus 12 Februar 1641. R. VI. 292

Hr. Christopher Urne fik Brev at forskaffe Hr. Oluf Parsberg Penge til Bergverket.

C. IV. V, s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at, naar os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, eder om Penge til Bergverkens Fortsættelse lader anmode, I da hannem dennem lader bekomme, og hvis ikke af Lenens Indkomst er Penge udi Forraad, I da saa mange af Tolden annammer og til hannem overleverer; det I os saaledes til Regnskab haver at lade føre. Cum claus. consv. Koldinghuus 15 Februar 1641. T. VII. 60. (Orig. i Rigsarkivet).

M. Bendix [Friis] fik Bevilling at maa komme til Kald i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Hr. Bendix Friis, Kapellan udi . . . . . [1] udi Bergenhuus Len, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes han før Tiden hans Hustru besovet haver, hvilken Forseelse han underdanigst er begjerendes

[1] Aabent Rum.

hannem naadigst maa efterlades og bevilges at maa komme til Kald igjen: da have vi naadigst efterladt forne Hr. Bendix Friis samme Forseelse og derhos bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade, at forne Hr. Bendix Friis maa tre Aar efter dette vort Brevs Dato kaldes til hvilket Kald udi Bergenhuus Stift han lovligen kan blive til voceret, dog ikke til det Kald, hvor han nu er Kapellan. Cum inhib. sol. Koldinghuus 19 Februar 1641. R. VI. 292.

Lensmændene i Norge finge Breve, Forordninger at forkynde.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder herhos tvende vore Forordninger, Lodbjelker og Hjultømmer anlangendes, des Leilighed I videre deraf haver at erfare, bedendes eder og ville, at I samme vore Forordninger paa tilbørlige Steder lader forkynde og siden derover holde, som vedbør. Cum claus. consv. Koldinghuus 20 Februar 1641. T. VII. 61. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændenes Navne udi Norge, som finge dette Brev:

Hr. Christopher Urne. — Hannibal Sehested. — Henrik Thott. — Palle Rosenkrands. — Knut Ulfeldt. — Ove Gedde. — Jens Bjelke. — Hr. Oluf Parsberg. — Volrat Lampe. — Knut Steenssøn. — Arnt von Kuhla. — Hans Kønningh.

Wibrant Jansen fik Pas paa Nordlandene.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at os elskelige Wibrant Jansen, Borger udi vor Befæstning Glückstadt, som er Participant udi det ny oprettede Nordiske og Throndhjemske Compagni, maa selv eller ved hans Fuldmægtige paa denne ene Gang og udi næsttilkommendes Sommer med et Skib, kaldes Den graa Løve, stort paa 60 Lester, som N. er Skipper paa, lade besøge vore og Norges Krones Strømme norden omkring vort Slot Vardøhuus til Malmis, Korvage, St. Nicolai eller andensteds, hvor Vinden hannem under Rysland vil føie og hans Leilighed sig bedst begive kan, og der sammesteds at handle og forvandle hvis Gods og Vare han medfører, og sig igjen tilforhandle hvis Vare der er at bekomme, og dermed fremdeles med hans eget Gods og ikke med nogen fremmedes at bruge og søge med Rysserne eller Lapperne hans Næring og Bjering, hvor hannem selv bedst synes; og dersom han eller hans Fuldmægtige imod Forhaabning ikke deres fulde Ladning til Kildin og der omkring kan bekomme, da maa de være

tilladt lige derfra paa vor Kjøbsted Throndhjem at løbe og der Resten dennem tilforhandle og siden derfra til forne Glückstadt at segle; dog skal han eller hans Fuldmægtige ikke maa bruge nogen Kjøbmandskab med vore Undersaatter imellem Bergen og Vardøhuus imod Bergen Borgeres, Kontors og Throndhjems Borgeres Privilegier og Friheder. Og skal han lade erlægge og betale til os og Kronen af forne Skib og Gods al den Told og Rettighed, som andre vore Undersaatter pleier og bør at udgive, og ikke videre, uden hvis han udi vort eget Kammer leveret haver. Cum inhib. sol. Koldinghuus 20 Februar 1641. R. VI. 292.

I lige Maade fik Herman Wicke, Indvaaner udi Hamburg, samme Dag Pas paa et Skib, kaldes Eenhørning, stort paa 50 Lester, lydendes ligesom det forrige.

Peder Jørgenssøn i Norge fik sin Fred igjen.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Peder Jørgenssøn, Hytteskriver ved Kobberverket Guds Gave i Østerdalen, underdanigst os haver ladet give tilkjende, hvorledes han udaf ulykkelige Hendelse haver begaaet et Drab udi vort Land Jylland og han derfor er dømt fra sin Fred, underdanigst begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at han maatte komme til sin Fred igjen, erbydendes samme Hytteskrivers Bestilling herefter fremdeles flitteligen at ville betjene: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade forne Peder Jørgenssøn, at han maa nyde sin Fred igjen, dog at han fremdeles herefter samme Bestilling med al Flid skal forestaa og betjene, saa at der ingen sig over hannem billigen kan have at besverge. Cum inhib. sol. Koldinghuus 20 Februar 1641. R. VI. 293.

Laurits Richardssøn fik Brev paa et Pukverk i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom Laurits Richardssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Christiania, underdanigst for os lader andrage, hvorledes paa Hadeland udi Akershuus Len skal findes nogen Slag, som udi mange Aar og af gammel Tid der haver ligget ingen til Nytte, som han forhaaber vel skal holde Jern, hvilken Slag han underdanigst er begjerendes hannem naadigst maa forundes, erbydendes paa hans egen Eventyr og Bekostning sammesteds at vil lade bygge og anrette et Pukverk og forsøge Lykken; desligeste, eftersom der og findes nogen Jernmalm, som paa vore Vegne skal være brudt paa forne Hadeland, er han og underdanigst begjerendes, at forne Jernmalm, saa meget, som deraf duer og hannem tjenlig kan være, hannem af Fogden og Berg-

forstanderen maatte tilmaales, bevilges og undes for den Priis, han den kan lade bryde og vinde: da have vi naadigst bevilget og samtykt saa og hermed bevilge og samtykke, at for[te] Laurits Richardssøn paa sin egen Bekostning maa bygge og anrette et Pukverk der paa Hadeland ved for[te] Slag og gjøre sig den saa nyttig, som han bedst kan, saa og at maa af Bergforstanderen bekomme for billig Priis den for[te] brudte Jernmalm paa bemeldte Hadeland, saavidt hannem er tjenlig og han er begjerendes. Cum inhib. sol. Koldinghuus 22 Februar 1641. R. VI. 293.

Laurits Richardssøn fik Privilegier paa et Bergverk i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi for nogen Tid forleden vores naadigste Forordning haver ladet udgaa og publicere, formeldendes, at hvo som helst herefter nogensteds udi vore Lande nogen Ertser eller Ertsgruber finder og dennem ville optage og bruge (undertagen Sandshverv, som det sammesteds allerede privilegerede Compagni alene vedkommer), da skal det være dennem, os vores sedvanlig Rettighed forbeholden, frit fore, og maa de selv være sig om Participanter, som de bedst kunne, med naadigst Tilsagn dennem de Privilegier at meddele, som til saadan Bergverks Fremsættelse kunde eragtes tjenligste og gavnligste, være sig paa nogle Aars Friheder for Tiende efter Bergbrug eller andre Friheder og Bergprivilegier; og efterdi os elskelige Laurits Richardssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Christiania udi vort Rige Norge, os nu underdanigst haver ladet give tilkjende, hvorledes udi Akershuus Len skal findes et Jernverk udi Hakkedalen, som han allerede haver anvendt en stor Summa Penge paa, underdanigst begjerendes, vi hannem ville tillade for[te] Jernverk udi Hakkedalen at maatte optage, bruge og et Compagni under sig selv at oprette, samt at vi hannem sedvanlige Bergprivilegier naadigst ville meddele: da have vi saadan hans underdanigste Anfordring os naadigst ladet behage og af kongelig Naade undt og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og samtykke for[te] Laurs Richardssøn, hans Arvinger og hvem han med sig udi Compagni tagendes vorder samme Jernverk at føre udi god Ordning og bistandige Brug, disse efterskrevne Benaadninger og Friheder: Først skal han med hans Compagni strax maa annamme samme Jernverk saa vel som de gamle Gruber paa Hadeland og Verket paa hans egen Bekostning fri fundere og bygge med Gruber, Smeltehytter, Dæmninger, Hammermøller, Huse og Kammere,

hvorledes hannem synes gavnligst, og saa mange de fornøden have, og dennem saa at have, nyde, bruge og beholde samme Gruber, Bergverker og Bygninger til evindelig Eiendom, fri og frelse, foruden al Tynge og Besværing, den ene Arving efter den anden, og gjøre sig det saa nyttig, som han bedst kan, saa og samme Verk at maa selge, bortpante, forpagte og afhænde til hvem dennem lyster, og de at nyde samme Benaadninger og Friheder, dog at os og Kronen skal gives af hvert Skippund støbt eller smeltet Jern, som der bliver gjort og forarbeidet, 24 Skilling Danske eller og 1 Rigsortsdaler; og have vi naadigst bevilget, at for[ne] Laurits Richardssøn med hans Medconsorter udi 4 næste efterfølgende Aar efter dette vort Brevs Dato det maa beholde fri uden nogen Afgift, og naar de 4 Aar ere forbiløben, skal for[ne] Afgift, nemlig 24 Skilling Danske eller 1 Rigsortsdaler af hvert Skippund støbt eller smeltet Jern, til vores Statholder udi Norge aarligen leveres. Og eftersom for[te] Laurits Richardssøn os underdanigst beretter, hvorledes al den Jernmalm, som udi Gruberne paa Hadeland findes, skal besværligen ville lade sig tvinge udi Ovnen, naar den smeltes, saafremt der ikke iblandt immisceres og tilsættes derhos en anden Slags Jernmalm eller Materia, som er flüssiger, hvorved den anden desto bedre kan tvinges og drives, underdanigst begjerendes, at han maatte opsøge anden Jernmalm udi gamle Gruber, omliggendes Bjerge, Fjelde og Moradser og anden Materie, som dertil kunde tjene, hvor det kunde findes 4 Mile derfra, og det paa sin egen Bekostning lade bryde og fremføre til Hakkedalens Bergverk og Smeltehytter, hvor det skal bruges: da have vi naadigst bevilget, at hannem dette og maa tilstedes uforhindret udi alle Maader. Dernæst skal Compagniet naadigst være bevilget og tilladt at maa fri bruge de Vande, Elve, Bække og Strømme, som til Smeltehytter og Hammermøllerne kan være tjenlige og bekvemme, dog skulle de ikke maa stemme paa nogens Eng til Skade, uden de det haver udi deres Minde, videre, end ret Arilds Flodemunde findes, og maa ingen derpaa gjøre dennem Forfang eller Skade med Tømmerflaader udi deres Damme, ikke heller dennem indbygge eller betage samme Vand og Strømme, være sig med Møller, Sager, Sagkverner eller anden Middel, som derimod kunde paafindes og optænkes, mens Compagniet skal dennem alene til Hytternes og Grubernes Frihed og Bergverkets Fortsættelse bruge og beholde med hvis andre Jernbergverker 4 Mile der næst omkring, som ingen endnu haver udi Brug eller

kunde findes, som dennem ere tjenlige, dog, som forbemeldt er, at de dennem strax med Folk og Arbeidere besætte og holde Verket ved god Svang og Drift og ikke lade noget Jernverk ligge længer end et Fjerdingaar, med mindre de det vil have forbrudt, uden saa er, at formedelst Krig og Orlog, Ildsvaade, Mangel for Vand, Kul og Erts, Sygdom, Ildsvaade eller andre lovlige Aarsager kunde være nogen lovlig Tid forsømmet og forhindret. Udi lige Maade have vi naadigst samtykt og bevilget, at forne Laurits Richardssøn med hans Compagni og deres Arvinger uforhindrede maa bruge de næste vore og Kronens Skove, som hos Hytterne og Gruberne ere, til Sætteveed, Kulveed og Rustveed, saa og til Bygning og al anden Fornødenhed, saa meget som de til samme Verk at bruge behøver, og ingen dennem derpaa nogen Forhindring skal eller maa gjøre; dog skal samme Steder dennem af Lensmanden udvises og saa i Tider hugges, at det kan igjen voxe efter nogle visse Aar, saavidt muligt, dog Adelens og Bøndernes egne Skove anlangendes, med dennem haver de selv at handle. Belangende vore og Kronens Skove, da skal dennem strax, naar de begynder, paa hvert Sted noksom Skov udvises uden nogen Forhaling, dog skal samme Skove, særdeles de, som ellers unyttige ere, sættes for en lidelige aarlige Landgilde, som dog ikke skal forhøies, meden aarligen os gives, saalænge de samme Skove brugendes ere. Derimod skal Compagniet være forpligtet til at give os til Told, som forne staar, af hvert Skippund Jern, slaget eller støbt, 24 Skilling Danske eller og 1 Rigsortsdaler, hvilken Told skal stedse og uforanderlig være og blive, og Compagniet for samme Told aarligen, naar Aaret er forløben, at gjøre rigtig Regnskab paa Akershuus. Desligeste have vi naadigst undt og tilladt Compagniet at maa bekomme 10 af vore og Kronens Gaarde, hos Smeltehytterne og Hammermøllerne ere beliggendes, som de kunde behøve, hvilke dennem af vore Embedsmænd og Fogder, under hvis Gebet de ere, skal udvises og indrømmes, dog de Bønderne tilforn afminder og dennem deres Stedsmaal igjengiver, og maa Compagniet samme Gaarde for den aarlige Afgift og Landskat, som af andre Bøndergaarde gives, den ene efter den anden, stedse nyde og bruge og dermed for al anden Tynge og Besværing, Skydsferd og Flytning at være fri, og hvis forne Gaarde eller andre arbeide til Bergverket, skal de derfor rigtig betales, og skal være forpligt samme Gaarde ved god Hevd og Bygning at holde vedlige. Belangende Haandverksfolk, Berg-

geseller og alle de, som betjene samme Bergverker, dennem have vi naadigst forundt at være fri og ubetynget for al Skat, Udskrivelse, Skydsferd og anden Tynge og nyde de Privilegier, som ere vanlige, hvor Bergverker ere udi Brug. Fremdeles have vi naadigst undt og bevilget, at Compagniet skal selv maa holde fal paa de Steder, hvor Hytter og Bergverk ere, hvis til Haandverksfolken, Berggeseller og alle andre, som hos Verket arbeide og betjene, kan haves fornøden, være sig Proviant eller andre Vare, paa det saadan deres Fornødenhed dennem ikke af fremmede eller andre med ubillig Kjøb skal oversættes, og at være Compagniet frit for samme Vare inden- og udenlands at handle og kjøbe uden nogen Told og Paalæg, fremmed Øl undertagen, hvor det dennem bedst kan være tjenligst og gavnligst, saa vel som og deres Jernvåre til indlandske og udlandske forhandle, som de bedst kan, dog ville vi ikke forstaaet have noget andet Kjøbmandskab derudinden at maa drives. Udi lige Maader skal ingen sig understaa at forpagte eller forpagte lade nogle af de Skove, som ere beliggende 4 Mile nær deres Hytter og Hammer. Og ville [vi], at ingen, af hvad Stand det og være kunde, skal understaa sig disse vores naadigste Privilegier udi anden Mening at udlægge eller udtyde, end de klare og bare Ord og Bogstaver i sig selv formelder og udviser. Og efterdi saadanne store Verk uden Gudsfrygt og hans bistandige og naadige Hjælp saa og kongelige Privilegier ikke kunne bruges, forbedres og tiltage udi Lande og Riger, da have vi af vor synderlig Gunst og høie Betænkende, disse Lande, Kongeriger og des Indbyggere i Fremtiden til megen Lykke, Gavn og Fordeel, af kongelig Naade for os og alle efterkommende Konger udi Danmark og Norge undt, bevilget og samtykt for** Laurits Richardssøn, hans Arvinger og hvem han udi Compagniet med sig tagendes vorder, disse for** Privilegier og Punkter, som af os altid skal blive forbedret, naar derom underdanigst gjøres Anfordring, eftersom det kan være Gud til Ære og synes billigt saa og vore Riger og Lande til Gavn og Bedste. Thi byde vi og alvorligen befale vores Statholder, som nu er eller herefter kommendes vorder, Embedsmænd, Fogder, Borgermestere og Raadmænd saa og alle andre, som paa vore Vegne haver at byde og befale, at I flitteligen holder over samme Privilegier, saa at Compagniet ikke i nogen Maade derudinden forulempes eller til des Fremgang skeer nogen Forhindring, under vor Hyldest og Naade. Koldinghuus 22 Februar 1641. R. VI. 294.

Jens Bjelke fik Brev, Sidsel Hansdatter, Christopher Brings, anlaugendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at for os underdanigst lader andrage Sidsel Hansdatter, Christopher Brings, hvorledes du skal for nogen Tid siden have forhvervet vores naadigste Brev paa en Gaard der udi Bergenhuus Len, som kaldes Herlø, som du til en Avlsgaard selv vil bruge, uanseet, baade hendes afgangne Fader, Moder og hun derpaa skal have bekommet Livsbrev, underdanigst derfor begjerendes, hun herefter samme Gaard maatte efter vores hende derpaa givne Brevs Lydelse nyde og beholde. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du dig med forderligste imod os underdanigst erklærer, hvorledes hermed beskaffen er, og samme din Erklæring siden med forderligste udi vores Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Koldinghuus 23 Februar 1641. T. VII. 62.

Hr. Oluf Parsberg og Henrik Thott fik Brev, Jakob Rasch anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I for nogen Tid siden haver bekommet vores naadigste Commission at kjende udi en Sag imellem en Foged udi Søndfjords Fogderi udi Bergenhuus Len, ved Navn Jakob Rasch, og Bønderne sammesteds efter hvis Klagter Hans Davidssøn over hannem paa Bøndernes Vegne gjort haver, hvoraf Copi eder der blev tilskikket, og forne Jakob Rasch nu for os underdanigst lader andrage, sig at have adskillige grove Beskyldninger imod bemeldte Hans Davidssøn: da bede vi eder og naadigst ville, at, naar I forbemeldte Klagter at forhøre foretager, I da og paa de Beskyldninger, forne Jakob Rasch mod Hans Davidssøn gjørendes vorder, tillige kjender og dømmer. Cum claus. consv. Kold[inghuus] 24 Februar 1641. T. VII. 61.

Clement Søfrenssøn [Wedel], Nils Lauritssøn og Nils Hanssøn finge Brev, Anders Friis anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom der sig begiver nogen Irring og Trætte imellem os elskelige Anders Friis, vor Mand og Tjener, og hans forrige Tjener og Foged Jens Nilssøn anlangendes adskillige Urigtighed, hans Tjeneste og Regnskaber anrørendes, da bede vi eder og naadigst befale saa og hermed Fuldmagt give, at I forne Anders Friis og Jens Nilssøn for eder med forderligste lader fordre og dennem da om hvis tvistige Punkter dennem paa begge Sider imellem er enten udi Mindelighed imellem forhandler eller ved endelig Dom og Sentents adskiller; og hvis I dennem udi saa Maader enten udi Mindelighed imellem

forhandlendes eller ved endelig Dom og Sentents adskillendes vorder, at I det Parterne under eders Hænder og Signeter klarligen fra eder giver beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kold[inghuus] 8 Marts 1641. T. VII. 62.

Mester Peder Schielderup fik Brev, Hr. Peder Pederssøn paa Alstadhaug anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom Hr. Peder Pederssøn, forrige Sogneprest over Alstadhaugs Gjeld paa Helgeland udi Nordlandene, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes han samme Kald haver betjent udi 37 Aar og nogle Aar siden for hans Alderdom og Skrøbeligheds Skyld haver været foraarsaget samme Kald at resignere til en Person ved Navn Hr. Jens Terkilssøn, dog med den Condition, at forne Hr. Jens Terkilssøn aarligen skulde give hannem noget af Gjeldets visse Indkomst til sin Livs Ophold efter den Contract, som udi godt Folks Nærværelse efter eders Befaling imellem dennem blev gjort, hvilken Contract forne Hr. Peder Pederssøn foregiver ikke af forne Hr. Jens Terkilssøn i to Aar at være efterkommet: da bede vi eder og naadigst ville, at I forne Hr. Jens Terkilssøn tilholder, at han forne Hr. Peder Pederssøn lader bekomme, hvis han hannem efter den Contract, dennem imellem gjort er, pligtig er at give, saafremt andre Middel ikke dertil skal optænkes. Cum claus. consv. Kold[inghuus] 14 Marts 1641. T. VII. 63.

Hr. Steen Hanssøn fik Brev at maa efter Hr. Jon Jonssøns Død bekomme Orkedals Prestegjeld.

C. IV. G. a. v. Eftersom hæderlig og vellærd Mand Steen Hanssøn, Medtjener til Orkedals Prestegjeld udi Throndhjems Len, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes han samme Orkedals Prestekald udi fem Aars Tid for en Kapellan haver betjent, og Sognepresten, hæderlig og vellærd Hr. Jon Jonssøn, haver for hannem med Bispens og Provstens Consents en Deel af Kaldet, nemlig Skognens Annex, opladt, formedelst han ikke for sin Alderdoms Skyld det kan betjene, hvorfor han underdanigst af os haver været begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at han for nogen anden efter forne Hr. Jon Jonssøns Død maatte samme Prestegjeld igjen bekomme: da have vi af vor synderlige Gunst og Naade naadigst undt og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge forne Hr. Steen Hanssøn at maa bekomme forne Orkedals Prestegjeld efter Hr. Jons Død fremfor nogen anden, om Almuen hannem begjerer og han lovlig efter

vores Ordinants kan blive kaldet. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 20 Marts 1641. R. VI. 297.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Laurits Richardssøn anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom nærværende Laurits Richardssøn, Indvaaner udi vor Kjøbsted [Christiania], underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes der skal være en Mølle udi eders Len ved Akers Bro beliggendes, som Bøye Fredrikssøn og hans Hustru, begge deres Livstid, for aarlig Afgift skal have besiddet, hvilke nu begge ved Døden skal være afgangne, og forne Laurits Richardssøn underdanigst haver været begjerendes, vi naadigst hannem forne Mølle og dertil liggende Sager igjen for billig Fæste og sedvanlig aarlig Afgift ville bevilge: da bede vi eder og naadigst ville, at I forne Laurits Richardssøn forne Mølle, som afgangne Bøye Fredrikssøn havde, for Fæste og aarlig Afgift igjen lader bekomme, saafremt I den ikke til andre haver bortfæst og vi selv den ikke behøve. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Marts 1641. T. VII. 64. (Orig. i Rigsarkivet).

Gerlof Nettelhorst og M. Oluf Boessøn fik Brev, Hr. Simon Matssøn anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at menige vore og Kronens Bønder og Tjenere paa Stangenes udi Søndervikens Fogderi i Baahuus Len underdanigst for os supplicando lader andrage, hvorledes der skal begive sig nogen Irring imellem Sognepresten, Hr Simon Matssøn, og en Kapellan ved Navn Hr. Jens Lauritssøn, som de angiver at skulle være nyligen af en Frue ved Navn Fru Birgitte [Knutsdatter], afgangne Mats Bagges, indsat, hvilken Kapellan Bønderne sig over besverger ikke at ville have, medens Sognepresten at maatte være frit fore sig selv en Kapellan at antage, som kunde være Gud og Menigheden til Gavn og Forfremmelse; thi bede vi eder og naadigst ville, at I forne Sogneprest og Kapellan saa vel som og Sognemændene for eder til en beleilig Tid og Sted indstevner og da altingest forhører, hvorledes derom er beskaffet, og det saaledes laver, at de ingen Strid videre med hinanden haver, saa at Sognepresten beholder, hvis hannem tilhører, og Kapellanen det, hannem bør efter Ordinantssen, saa alting gaar ligeligt og ret til. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Marts 1641. T. VII. 64.

Jens Bjelke fik Brev, Hans Vort i Bergen anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at for os underdanigst haver ladet an-

drage Hans Vort, Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, hvorledes Mæglers Bestilling sammesteds imellem fremmede indbyrdes saa og imellem fremmede og Borgerskabet saa vel som og med de Kontorske at være ledig: da, efterdi vi af hans Angivende erfare samme Bestilling ledig at være, og han hans Bestilling underdanigst haver været begjerendes, bede vi dig og naadigst ville, at du forne. Hans Vort for dig fordrer og hannem examinerer, om han til be. Mæglers Bestilling dygtig er, og saa fremt han dertil tjenlig befindes, kan du hannem forne Bestilling lade bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Marts 1641. T. VII. 63.

Knut Vicentssøn fik Brev et hans Skib at maa til indlændiske eller udlændiske afhænde.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Knut Vicentssøn, Indvaaner udi vor Kjøbsted Kongelf, underdanigst supplicando haver ladet andrage, hvorledes han for fem Aar siden med sit Skib, kaldet St. Maria, stort paa 60 Lester, skal være af Uveir inddreven for Røem og der lidt stor Skade samme Tid, saa det derudover er bleven læk, saa han ingen Kjøbmandsvare derudi mere kan føre, og nu forleden Høst skal været af Storm og Uveir inddreven udi Holland, saa han derfor nødes til forne Skib at afhænde, underdanigst derfor begjerendes, vi naadigst ville bevilge, han samme Skib enten til indlændiske eller udlændiske maatte afhænde, hvor han bedst kan: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade forne Knut Vicentssøn at maa be. Skib enten til udlændiske eller indlændiske afhænde, hvor han bedst kan, dog med slig Condition, at han et andet lige saa godt Skib her udi Riget igjen skal lade bygge, som dygtig er Kjøbmandsvare udi at føre. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 22 Marts 1641. R. VI. 299.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Christopher Giøe at levere 1000 Rigsdaler.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I til os elskelige Christopher Giøe, vor Mand og Tjener, af Lenets Indkomst leverer et Tusinde Rigsdaler, som vi hannem paa det Skib, han for os bygger, ville forstrække, hvilke forne 1000 Rigsdaler I eder til Regnskab haver at føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Marts 1641. T. VII. 64. (Orig. i Rigsarkivet).

Morten Lauritssøn, Foged over Orkedalen fik Confirmats paa en Gaard, kaldes Norvigen [ɔ: Nerviken] i Børsen.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Steen Beck til Vi-

bygaard, vor Mand, Tjener, Rentemester og Befalingsmand over Bakke Klosters Len, paa vores Vegne og naadigste Behag haver sted og fæst Morten Lauritssøn, Foged over Orkedalen og Guldalens Len, den Gaard Norvigen i Børsen, og lyder samme Fæstebrev Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Steen Beck til Vibygaard, Kgl. Maj.s Rentemester og Befalingsmand over Bakke Klosters Len udi Norge, gjør vitterligt, at jeg paa høibemeldte Kgl. Maj.s Vegne og naadigste Behag haver sted og fæst ærlig og velagt Mand Morten Lauritssøn, Kgl. Maj.s Foged over Orkedal og Guldals Len, den Gaard Norvigen i Børsen, som skylder aarligen med det Laxeværpe og det Øvne, derunder ligger, 2 Spand og 1 Øre i Landskyld, hvilken forne Gaard med Lutter og Lunder, til Fjelds og Fjære, som nu tilligger og af Arilds Tid tilligget haver, han skal nyde og bruge sin Livstid, dog med slig Condition, at han aarligen udi rette Tide udgiver og deraf betaler sin Leding og Landskyld samt Skatter og al anden Rettighed, som af forne Gaard bør at gjøres og gives, saa og at holde Gaarden ved god Hevd og Bygning og være sin Jorddrot hørig og lydig efter Norges Lov og ikke bortfæste nogen af des Lutter [og] Eiedeler til nogen anden at bruge eller bruge lade, og saafremt der kan noget af samme Gaards Lutter og Lunder eller des Tilliggelse med Uret derfra komme, skal forne Morten Lauritssøn forpligt være det igjen at søge og fordre ved Lov og Ret, som det sig bør, under dette mit Fæstebrevs Fortabelse. Des til Vitterlighed under mit Signet og egen Haand. Datum Kjøbenhavn 3 Juli Anno 1635.

Steen Beck
egen Haand.

Hvilket Fæstebrev forne Morten Lauritssøn underdanigst er begjerendes, vi naadigst ville confirmere og stadfæste, da have vi naadigst samme Fæstebrev confirmeret og stadfæst saa og med dette vort aabne Brev confirmere og stadfæste udi alle sine Ord og Punkter, eftersom forschrevet staar. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 23 Marts 1641. R. VI. 298.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Gregorius Ziegler anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom nærværende Gregorius Zigeler, forrige Vagtmester paa vort Slot Halmstad, underdanigst for hos haver ladet andrage, hvorledes I hannem et Compagni af vort Landfolk udi vort Rige Norge haver tilsagt med saa Skjel,

vi hannem dertil dygtig befandt: da have vi naadigst forne Gregorius Zigeler dertil dygtig funden og ere naadigst tilfreds, at hannem et Compagni af forne Soldater gives. Cum claus. consv. Kronborg 29 Marts 1641. T. VII. 65. (Orig. i Rigsarkivet).

Hans Kønningh fik Brev, Peter Reinertssøn anl.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom Peter Reinertssøn, Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os lader andrage, hvorledes en Deel hans Kreditorer udi vort Rige Norge af Nordmænd og Finner der udi dit Len til hannem med en stor Rest og Skyld skal restere, og han nu formedelst den ulykkelig Ildebrand, som senesten udi forne vor Kjøbsted Bergen var optændt, hvor al hans Formue skal være bortkommet, behøver Befordring til samme hans tilstaaende Skyld og Gjælds Erlangelse: da bede vi dig og naadigst ville, at naar forne Peter Reinertssøn eller hans Fuldmægtig dig besøger, at du forhjælper hannem til samme hans resterende Betaling og Skyld uden lang Ophold at maa bekomme. Cum claus. consv. Kronborg 29 Marts 1641. T. VII. 65.

Hr. Oluf Parsberg og Hr. Christopher Urne fik Breve, Norske Herredage belangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have forordnet almindelige Herredage at skal stande udi vor Kjøbsted Bergen den 29 Juni førstkommendes, da bede vi eder og naadigst ville, at I retter eder efter at begive eder did op til forne Tid og der med os og andre vore gode Mænd og Raad at sidde Retterthing og forskaffe enhver Lov og Ret. Cum claus. consv. Frederiksborg 1 April 1641. T. VII. 65.

Ligesaadant et Brev fik Hr. Christopher Urne, som forskrevet er. (Orig. i Rigsarkivet).

Johan Lud fik Brev at maa i Adrian Jakobssøns Bo indføres.

C. IV. G. a. v., at eftersom en ved Navn Johan Lud, Borger i vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes hans afgangne Fader, Claus Lud, med en anden af Amsterdam, ved Navn Adrian Jakobssøn, for nogle Aar siden haver sig tilforhandlet og kjøbt en Kvindes, ved Navn Grete Valtersdatter, hendes Krambod til begge deres Sønner, nemlig Johan Lud og Villum Adrianssøn, for en anseelig Summa Penge, hvorudaf forne Claus Lud sin Anpart haver betalt, mens forne Jakob Adrianssøn er bleven skyldig 2000 Gylden, som han Aar efter andet haver forrentet, og nu haver spillet banquerot, for

hvilke for^{ne} 2000 Gylden Johan Lud nu søges og er tildømt dennem at betale med resterendes Interesse og Bankpenge, hvorfor han underdanigst giver tilkjende sin Betaling ikke kan igjen bekomme, uden vi naadigst ville bevilge, at han næst efter Jan Janssøn von Delft og Carsten Olssøn, som ere henviste deres Betaling at søge udi Adrian Jakobssøns tilstaaendes Gjæld, maatte sin Betaling og søge udi for^{ne} Adrian Jakobssøns tilstaaendes Gjæld næst efter dennem: da have vi naadigst undt og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge, at for^{ne} Johan Lud maa næst efter Jan Janssøn og Carsten Olssøn søge sin Betaling udi for^{ne} Adrian Jakobssøns Bo, saavidt han lovligen kan have at kræve. Cum inhib. sol. Frederiksborg 1 April 1641. R. VI. 299.

Johan Bram fik Brev anlangende det Kobberverk, kaldes Gottes Gabe.

C. IV. G. a. v. Eftersom vi tilforne udi forledne Aaringer Anno 1634 den 18 August saa og 1635 den 30 Oktober naadigst have undt og bevilget os elskelige Johan Bram, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, hans Arvinger og Consorter alt hvis Garkobber der udi vort Kobberverk, kaldes Gottes Gabe, udi Østerdalen smeltes og gjøres kan, og nu underdanigst haver begjeret, vi hannem det endnu ville paa efterfølgende 4 Aars Tid bevilge og det efter vores forrige derom med hannem gjorte Akkord, hvilket vi naadigst nu paany igjen udi 4 efterfølgende Aar, nemlig fra Anno 1641 den 3 April og til Aarsdagen igjen Anno 1645, undt og bevilget hannem, hans Arvinger og Consorter alt hvis Garkobber der udi vort Kobberverk Gottes Gabe saa vel som ellers udi alt vort Rige Norge for os smeltes og gjøres kan, og dette efter forrige Akkord, som forskrevet er, dateret den 18 August 1634 og den 30 Oktober 1635, hvilket vi udi alle sine Ord og Punkter ville confirmeret og stadfæst have udi efterfølgende 4 Aar med fri Udføring og for forrige Priis fra dette vort Brevs Dato, dog udi Synderlighed at Kobberet saa reent og godt støbes, at det med Sveriges Garkobber kan holde sin Prøve, som vi tilforne befalet have og hermed ydermere befale. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 3 April 1641. R. VI. 300.

Jens Bjelke fik Forleningsbrev paa Stavanger Len.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, os og

Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Jens Bjelke med vore og Norges Kronens Lene Jæderen, Dalerne og Ryfylke med des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget, at skal have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder; dog saa at han for den aarlige visse Rente og Indkomst, som af forne Lene sig beløbe og inddrage kan, skal give til aarlig Afgift 1400 enkende Rigsdaler in specie og dennem paa hans egen Eventyr og Bekostning udi vort Rentekammer til hver Philippi Jacobi Dag lade levere uden al Afkortning i nogen Maader; og hvis den uvisse Rente og Indkomst sig belanger, som der udi forne Lene sig kan tildrage, som er Bygsel, Landbohold og Sagefald, eller hvis andet, som for uvisse bør at regnes, derfore skal han aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab fore, hvoraf vi naadigst have bevilget hannem den femte Part at maa nyde og beholde og den øvrige Part samt al hvis Told, Sise og Vrag, som der udi forne Lene sig tildrage kan, skal altsammen efter godt og klart Regnskab komme os alene til Bedste. Og dersom forne Jens Bjelke kan formærke og opspørge nogen Kronens Jorder og Eiendom at være kommen derfra med Uret, da skal han være forpligt det igjen med Lov, Dom og Ret at indtale, saafremt han derfore ikke selv vil stande os til Rette. Forne Jens Bjelke skal aarligen der udi Lenet os til Bedste for nøieste Kjøb kjøbe Sild 40 Lester, hvilke skulle være vel forvarede og pakkede, deraf Halvparten skal forsendes til Kjøbenhavn inden Vinteren, den anden halve Part strax paa Foraaret. Udi lige Maade fremsendes til Kjøbenhavn 5000 Knapholt aarligen strax paa Foraaret, hvilke udi Længden skulle være fuldkommen og til Tønder tjenlige, og føres til Indtægt udi forne Lens Regnskab og tage Beviis af dennem, som sligt paa vore Vegne leverer, og skal være tilrede paa Ladestedet strax paa Foraaret, naar vore Skibe komme derefter, saafremt vi og ikke da skulle foraarsages at befale dennem, som sligt er tilforordnet at annamme, det strax at kjøbe her sammesteds saa dyre, som det her gjælder, og forne Jens Bjelke tilregne selv at betale, og ei Bønderne der udi Lenet, efterdi han paa vore Vegne over dennem haver at byde og befale udi hvis de ere pligtige at gjøre, yde og levere til vort Behov. Hvilken forne hans Afgift, Regnskab og Forretning skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag

1641 og endes Aarsdagen 1642 og saa fremdeles, imeden og al den Stund vi hannem med samme Lene naadigst forlene ville. Han skal og ikke forpagte Lenens eller des uvisse Indkomst, medens den visse aarlige Indkomst maa han selge og forhandle, hvor han bedst kan. Han skal og stedse have sin Fuldmægtig der udi Lenet, som kan forhjælpe Bønderne til Rette udi hvis de dennem kunde have at besverge, saa og til Lagthinget og andensteds dennem forsvare, som tilbørligt er. Udi lige Maade skal han tilholde hans Foged der sammesteds, at han skal stande til Rette, om Bønderne over hannem udi nogen Maader kunde have at beklage; sammeledes skal han holde Bønderne, dertil liggendes ere, ved god Hevd og Magt og ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dennem uforrette imod Loven eller med nogen ny Indfæstning eller anden usedvanlige Paalæg besverge; ikke heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, dertil ligger, til Upligt i nogen Maader. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 5 April 1641. R. VI. 300. (Orig. i Rigsarkivet).

Henrik Thotts Forleningsbrev paa Bergenhuus.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene for^{ne} Henrik Thott med vor og Norges Krones Len Bergenhuus og des fire underliggendes Fogderier, som er Søndhord Len, Nordhord Len, Søndfjord Len og Sogn Len, samt Bønder og Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertagendes, at skulle have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder; dog saa at for^{ne} Henrik Thott skal holde for^{ne} Bergenhuus Slot udi en tryg og fast Slotslov, os og Danmarks Riges Raad til troer Hænde, som en ærlig Mand egner og bør, efter den Eed og Pligt, som han os og sit Fæderneland skyldig er; dernæst at han aarligen til gode Rede skal give os til Afgift af Stigtens visse Rente og Indkomst af for^{ne} Len, som er Leding, Landskyld, Landvare og Fredtold, Tiendekorn, Smør, Fisk, Lam, Oste- eller andre Tiende, som falder i for^{ne} fire Lene, 2,500 enkende Rigsdaler og dennem aarligen paa hans egen Bekostning og Eventyr til vore Rentemestere her udi vort Rentekammer lade levere; og hvis Slottens Avl og underliggendes Ladegaard anlanger, maa for^{ne} Henrik Thott sig

selv til Bedste nyde og beholde. Desligeste skal forne Henrik Thott aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab for den aarlige visse Rente og Indkomst, baade paa Kronens og Stigtens Vegne, af Søndmøre, Nordfjords og Dals Prestegjelds Lene, og det altsammen efter godt og klart Regnskab, os alene til Bedste, medens hvis Skibstold, som udgives enten udi Pendinge, Meel, Malt eller andre Vare der i Lenet, skal forne Henrik Thott aarligen føre os til godt og klart Regnskab; og hvis uvisse Rente, som udi forne Lene falder, skal han og udi lige Maade aarligen gjøre os gode Rede og Regnskab fore, hvoraf han for sin Umage maa bekomme og beholde den femte Pendinge, og det andet altsammen, samt hvis Told, Sise og Vrag udi forne Len kan falde eller sig aarligen tildrage kan, ville vi os alene efter godt og klart Regnskab forbeholdet have, saa vel som og hvis Sagefald, som Presterne og Degnene der udi forne Lene kan hende sig til os og Kronen at skulle udgive, ville vi os alene forbeholdet have. Skal og forne Henrik Thott have Presterne og Kirkerne der udi Lenet udi Befaling og Forsvar og have god Tilsyn med, [at] Kirkernes og Presternes Skove ikke forhugges, uden alene til Kirkernes og Presternes Bygning og Ildebrands Behov, og intet at selge eller til Skibsbygning, lidet eller meget, i nogen Maade at afhænde; han skal og i lige Maade have god Tilsyn med Kirkerne, at de bygges og forbedres, og til deres Indkomst, at den ikke forvendes i andre Maader end alene Kirkerne til Bedste. Dersom at forne Henrik Thott kan formærke og forfare nogen Kronens Jorder eller Eiendom at være kommen for (sic) Slottet eller borthevdet med Uret, da skal han det paa vore Vegne igjen med Lov, Dom og Ret indtale, saafremt han derfor selv ikke vil stande os derfore til Rette; saa og forne Henrik Thott have god Tilsyn, at de Tydske Kjøbmænd paa Bryggen ikke tiltager dem nogen Frihed videre, end som dennem bør med Rette; og ikke skal han heller tilstede dennem, at de af Bryggerne der sammesteds eller af andre vore Undersaatter maa tilhandle dennem nogen Gaard, Huse eller Jorder, uden det skeer med vores naadigste Bevilgning. Skal han og tilholde de Tydske Prædikanter der udi Byen, at de ere Superintendenten efter Ordinantsen hørig og lydig, og naar som nogen dør eller afgaar af dennem, da skal det ikke tilstedes de Tydske Kjøbmænd at maa forskrive nogen Tydsk Prædikanter af Tydskland, uden hvis som skeer med forne Henrik Thotts og Superintendentens der sammesteds Bevilling og Samtykke. Skal

han og holde Bergenhuus ved Hevd og Bygning, som det nu forefunden er, og ingen Omkostning os derpaa i nogen Maade tilskrive, mens dersom vi ville have der nogen synderlig Bygning foretaget, da ville vi det naadigst selv befale og lade bekoste. Desligeste skal han og holde Bønderne, dertil liggendes ere, ved Norges Lov, Skjel og Ret og dennem imod Loven ikke forurette eller med nogen nye usedvanlige Paalæg besverge eller bemøde i nogen Maader. Han skal og aarligen af for^ne^ trende forbeholdne Lenes Indkomst hid neder til vort Proviantbuus for Kjøbenhavns Slot forskikke efterskrevne species, og hvis samme Lenes Indkomst ikke kan tilstrække, da skal Resten af Lenens Afgift for rede Penge indkjøbes for det lideligste Landkjøb og muligt er at bekomme, som efterfølger: Bergerfisk halvandet Hundrede Skippund, Rav [og] Rekling et halvt Hundrede Fisk, Torsk, hovedløse, 30 Lester, Nakker halvanden Lest, Skrufisk halvanden Lest, Sund og Maver 2 Lester, saltet Kjød 20 Lester, hvoraf Halvparten inden Vinter skal hid fremsendes og den anden halve Part strax paa Foraaret, og sig ellers dermed have at forholde efter vor forrige derom udgangne Missive, dateret Odense den 6 April Aar 1632. Hvilke for^ne^ hans Afgift, Regnskab og Forretning skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag Anno 1641 og endes til Philippi Jacobi Dag dernæst efter Anno 1642, og det siden fremdeles at forholdes, imedens og al den Stund vi hannem med samme Len naadigst forlene ville. Og have vi for godt anseet, at [vi] saaledes med Afgiften udi vore Regnskab[er] herefter vil holdet have, at Skriveren skal tage Beviis paa al Afgiften[1] af dennem, som samme Udgift paalyder, hvilke Kvittantser for^ne^ Henrik Thott til ydermere Bevisning skal med egen Haand undertegne, at samme Udgift og Kjøb hannem vitterligt er og af hannem paa vore Vegne samtykt, saafremt samme Udgift udi Regnskabet ellers skal passere og blive godtgjort. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 5 April 1641. R. VI. 302. (Orig. i Rigsarkivet).

Simbert Jansen fik Pas paa Nordlandene.

C. IV. G. a. v., at eftersom Simbert Jansen, Borger og Indvaaner udi vor Stad Hamburg, og hans Medconsorter et deres Skib, kaldes St. Peder, drægtig 80 Lester, som Hans Langhorst af for^ne^ Hamburg er Skipper paa, ladt med adskillige Vare, med det forderligste agter til vor Kjøbsted Throndhjem at skikke samme Vare der at forhandle og dennem der igjen tilforhandle Deler samt anden Trælast, der falder, hvormed de sig agter til

[1] Fejlskrift for: Udgiften.

Spanien og der indlade Spansk Salt og siden derfra til forn̈e vor Kjøbsted Throndhjem dermed at segle: thi bede vi kjærligen vore kjære Venner, Naboer og forvandte, som de med forn̈e Skib, Folk og Gods hender for at komme, at de ville lade dennem fri og ubehindret passere; sligt ville vi med vore kjære Venner, Naboer og forvandte i lige Maade forskylde og bekjende. Desligeste forbyde vi vore Fogder, Embedsmænd, Skibscapitainer, Udliggere og andre, som Simbert Jansen eller hans Medconsorter med Skib hender for at komme, at I lader dennem dermed fri og ubehindret passere og ei Forfang gjøre i nogen Maader, naar vores Told og Rettighed erlagt bliver. Kjøbenhavn 5 April 1641. R. VI. 302.

Hans Lange fik Brev, hvorledes med Tolden forholdes skal.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst for os haver andraget vores naadigste Villie at vide, hvorledes vi ville have forstaaet med vore Borgere udi vor Befæstning Glückstadt, som have vores Pas og handler paa vort Rige Norge, om de skulle ingen Told give af hvis de til forn̈e vort Rige Norge fører, da ville vi med dennem saaledes som med vore andre Undersaatter her i vort Rige Danmark forstaaet have; skal og de Norske ingen Told give af hvis Last de til forn̈e vor Befæstning Glückstadt henfører, med saa Skjel, de Certifikation haver af forn̈e vor Befæstning der deres Last at have solgt. Haver du og underdanigst begjeret at vide, om det Privilegium, givet Sølvbjerget i vort Rige Norge, skal saa generaliter forstaaes, om alt det, dertil kjøbes, være sig Viin, Brændeviin, Salt og Speceri, skal være toldfri, da ville vi naadigst, at du deraf skal tage Told efter vores Toldrulles Lydelse paa forn̈e Vare, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorder. Hvorefter du dig haver at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 April 1641. T. VII. 66.

Nils Lange fik Brev, Hans Lange anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Hans Lange til Fossesholm, vor Mand og Tjener, underdanigst for os haver andraget, hvorledes hannem af vore Rentemestere skal være nogen Mangler slagen paa det Regnskab, hannem af Nils Jenssøn, forrige Tolder i Drammen, leveret er, saa og at hannem af forrige samme Tolder skal forholdes de Breve og Forordninger paa Tolderens Oppebørgsel, hannem af vor forrige Lensmand er tilskikket, imidlertid han Tolderiet forestod og betjente: thi bede vi dig og naadigst ville, at du forn̈e Nils Jenssøn alvorligen til-

holder, at han strax uden nogen lang Forhaling svarer og klarerer hos forne Hans Lange for hvis Mangler udi hans overleverede Regnskaber af vore Rentemestere gjort og anslagen er, efterdi forne Hans Lange der udi vores Rentekammer maa efter Antegnelse klarere. I lige Maader bede vi og ville, at du forne Nils Jenssøn tilholder, at han fra sig til os elskelige Hans Lange uden nogen Forhal leverer og antvorder alle hvis Copier af vores udgivne Breve, Toldens Oppebørgsel anlangendes, som hannem af forrige Lensmand under hans Haand tilskikket ere, thi han med forne Copier intet videre haver at befatte. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 April 1641. T. VII. 66.

Bønderne i Stavanger Len fik Brev herefter at svare Jens Bjelke [til Philippi Jacobi førstkommende. — Mutat. mutand. som Følgebrevet af 12 Februar s. A., ovfr. S. 25]. Kjøbenhavn 8 April 1641. R. VI. 304.

I lige Maade fik Henrik Thott Følgebrev til Bønderne i Bergenhuus Len herefter at svare hannem. R. VI. 305.

Anders Matssøn, Lagmand i Stavanger, og [Paul Knutssøn], Borgermester sammesteds, fik Brev at levere Jens Bjelke Stavanger Len.

C. IV. Hilse eder, os [elskelige] Anders Matssøn, Lagmand i vor Kjøbsted Stavanger, og Paul Knutssøn, Borgermester sammesteds, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi naadigst have forlent os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, med vort og Norges Krones Len Stavanger Len, da bede vi eder, befale og hermed Fuldmagt give, at, naar os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand og Tjener, fra sig leverer forne Len, I da ere overværende tilstede, til forne Jens Bjelke leverer og overantvorder hvis Inventarium, Breve, Registre, Jordebøger og alt andet, som hos forne Len findes og bør at lades og overantvordes; desligeste at I besigter Bygningen paa Gaarden, hvorledes de forefindes og er ved Magt holden, saa og begiver eder til Skovene, til forne Len liggendes er, granskendes og forfarendes, hvorledes de er frede og ved Magt holden, givendes det klarligen under eders Hænder og Signeter beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt, og det siden til forne Jens Bjelke overantvorde. Ladendes det ingenlunde. Kjøbenhavn 8 April 1641. R. VI. 305.

I lige Maader fik Bertel Lauritssøn [Hørby] og Børge Juel Brev at levere Henrik Thott Bergenhuus Len.

Jens Bjelke fik Brev, Peder Hanssøn, Skibslieutenant, anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom Peder Hanssøn, Skibslieutenant, Indvaaner her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, underdanigst for os lader andrage, hvorledes hannem en Summa Penge hos Christen Bendtssøn, Raadmand her sammesteds, skal tilkomme, og formedelst en Borger der udi vor Kjøbsted Bergen, ved Navn Sander Jenssøn, for nogen Tid siden ved sin Fuldmægtige skal have ladet gjøre Arrest paa samme Penge hos forne Christen Bendtssøn af Aarsage, dennem nogen Regnskab skal være imellem, og forne Arrest nu paa 4 Aar skal have henstanden: da bede vi dig og naadigst ville, at du forne Sander Jenssøn tilholder, at han samme Arrest hos forne Christen Bendtssøn forfølger, paa det forne Peder Hanssøn saaledes sin Betaling hos Christen Bendtssøn engang kunde søge og erlange. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 April 1641. T. VII. 67.

Peder Christenssøn i Norge fik Brev paa sig, sin Hustru og Børn at maa deres Livstid nyde Svinevik.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Peder Christenssøn, boende paa en vor og Kronens Gaard udi vort Rige Norge, kaldes Svinevik, i Lister Len, i Spangereid Sogn, underdanigst for os lader andrage, hvorledes han samme Gaard for nogen Tid siden skal have sted og fæst, og efter Beretning den da været meget brøstfældig og derfor været foraarsaget den af ny at lade igjen opbygge, hvorfor han underdanigst af os haver været begjerendes, vi naadigst ville bevilge hannem, hans Hustru, han nu haver, og Børn at maatte, den ene efter den andens Død, for Fæste og sedvanlig aarlig Afgift nyde og beholde: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade forne Peder Christenssøn, hans Hustru, han nu haver, og Børn at maa, den ene efter den andens Død, forne Gaard Svinevik for Fæste og sedvanlig aarlig Afgift for nogen anden nyde og beholde, med saa Skjel, de befindes dygtige samme Gaard at besidde og forestaa, dog skal de [være] forpligt den ved god Hevd og Magt at holde, som det sig bør. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 11 April 1641. R. VI. 305.

Ove Gedde fik Befaling, Fru Jytte Gyldenstjerne anl.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Fru Jytte Gyldenstjerne, afgangne Eiler Urnes Efterleverske, underdanigst giver tilkjende, hvorledes der skal findes noget Inventarium der

paa Lenet, som du ikke skulde have villet annamme, formedelst det skulde have være fordervet, og forne fordervede Inventarium skal have ved Dannemænd paa Penge sat: thi bede vi dig og naadigst befale, at du Penge derfore efter de Mænds Vurdering af forne Fru Jytte Gyldenstjerne annammer, efterdi hun sig dertil og erbyder, og Inventarium istedenfor det andet igjenkjøber. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 April 1641. T. VII. 68.

Ove Gedde fik Brev at forskaffe Tømmer til et Kgl. Maj.s Skib, i Norge bygt bliver.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom afgangne Eiler Urne til Gunderslevholm af os naadigst haver været befalet at forskaffe Master, Raaer og anden Fornødenhed til det Skib, os elskelige Christopher Gjøe, vor Mand og Tjener, for os lader udi vort Rige Norge bygge, og efterdi forne Eiler Urne er ved Døden afgangen, bede vi dig og naadigst ville, at du efter herhos tilskikkede Johan Brandts Fortegnelses Formelding forskaffer saa mange Master og andet, som til samme Skib fornøden gjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 April 1641. T. VII. 68.

Palle Rosenkrands fik Brev, Jakob Matssøn i Christianshavn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at for os underdanigst lader andrage os elskelige Jakob Matssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Christianshavn, hvorledes Skipper Cornelis Jakop Jeppes af Hellilandts Skib, kaldes De Prindtz von Dennemarck, indehavende 50 store Lester Byg, hver Lest beregnet 48 Tønder, og hver 4 Tønde opmaalt af forne Jakob Matssøns Byg, hvilket forne Skib og Korn af vores Visiteur udi Flekkerøen, ved Navn Thomas Rasmussøn, skal være anholden udi næst forleden Martii Maaned, og forne Jakob Matssøn nu underdanigst af os haver været begjerendes, hannem samme Korn at maatte relaxeres og løsgives, efterdi han sin Revers til os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt paa vore Vegne udgivet haver, at dersom forne hans Angivende og Begjering ikke rigtig er, os da derfor at svare og stande til Rette, som vedbør: da bede vi dig og ville, at du forne Jakob Matssøn samme Korn løsgiver og lader være følgagtig, og det at maa selge, hvor han bedst kan og lyster. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 April 1641. T. VII. 69.

Ove Gedde fik Brev, Fru Jytte Gyldenstjerne anl.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du efterskrevne Last, nemlig 72 Tylvter Fyrebjelker paa 16 og 18 Alen

lange, 14 Master fra 20 til 24 Palmer tykke, dog deriblandt skal findes en Mast paa 28 Palmer, og en paa 25 Palmer og $1^1/_2$ Favn Brændeveed, som der udi dit Len ligger huggen, lader af os elskelige Fru Jytte Gyldenstjerne, afgangne Eiler Urnes til Gunderslevholm, eller hendes Fuldmægtige annamme og hende derfor kvittere, paa det hun forne hendes afgangne Huusbonds Kvittantiarum kan bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 April 1641. T. VII. 69.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Gert Hulsmand anr.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom nærværende Gert Hulsmand underdanigst hos os haver været begjerendes, vi naadigst hannem et Compagni af vort Landfolk udi vort Rige Norge ville forunde og bevilge, om nogen ledig er, og efterdi vi af os elskelige Hr. Jørgen Urne til Alsløv, Ridder, vor Mand, Raad, Rigens Marsk og Befalingsmand udi Vestervig Kloster, hans underdanigst Erklæring forfare forne Gert Hulsmand at have examineret, at han dygtig befindes Capitains Bestilling at forestaa: da bede vi eder og naadigst befale, at saafremt et Compagni der udi vort Rige Norge af vort Landfolket (sic) ledigt er, at I da forne Gert Hulsmand antager og hannem lige ved de andre Capitainer sammesteds lader besolde. Hvorefter I haver eder at rette og forholde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 April 1641. T. VII. 69. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Bjelkes Forleningsbrev paa Bakke Kloster.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for Troskab og villige Tjeneste, som os elskelige Ove Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Secreterer, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Ove Bjelke med vort og Norges Krones Len Bakke Kloster samt des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget, at maa have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder; dog saa at han aarlig for den visse Rente, Klosterets Avl og hvis Fordeel deraf komme kunde, saa og for det uvisse, som er Gaardbygsel, Landbohold, Sagefald og andet sligt mere, som for uvisse kan og bør regnes, skal han give til aarlig Afgift 200 gode Rigsdaler og dennem paa sin egen Bekostning og Eventyr her i vort Rentekammer levere, vore Rentemestere sammesteds til Hænde paa vore Vegne; mens hvis Sise, Told og Vrag, som sig der udi

Lenet noget tildrage kan, skal komme os alene til Bedste efter godt og klart Regnskab. Og dersom forne Ove Bjelke kan formærke eller opspørge nogen Kronens Jord og Eiendom at være kommen derfra med Uret, da skal han være forpligt det igjen med Dom og Ret at indtale, saafremt han ikke derfor vil stande os til Rette. Hvilken forne hans Afgift skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag Anno 1641 og endes Aarsdagen igjen 1642 og saaledes Aar fra Aar forfølges, imeden og al den Stund vi hannem med samme Len naadigst forlene ville. Han skal og holde Godset ved god Hevd og Magt og Bønderne ved Norges Lov og Ret og ingen af dennem tilstede at uforrettes imod Loven eller med nogen nye Paalæg besverge, ikke heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove til Upligt udi nogen Maader. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 25 April 1641. R. VI. 306.

Ove Gedde fik Brev, Nichel Koch anrørendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Nichel Koch, vor Skibscapitain, underdanigst for os haver ladet andrage, at han udi dit Len paa vore saa vel som paa hans egne Vegne sig skal have tilforhandlet adskilligt Egetømmer, underdanigst begjerendes, han samme Egetømmer ubehindret hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn derfra maa lade føre. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du lader hannem eller hans Fuldmægtig forne Tømmer fri og ubehindret der af Lenet udføre, dog at han sig først tilforpligter at forskaffe rigtig Beviis, at han samme Tømmer hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn haver ladet føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 April 1641. T. VII. 70.

Ove Gedde anlangende Tømmer at skikke til Taasing.

C. IV. V. G. t. Eftersom du for nogen kort Tid siden haver bekommet vores naadigste Befaling til Taasings Bygnings Fornødenhed at forskaffe en Andeel Egetømmer og det til Ladestederne lade nederføre og det der lade blive beliggende, indtil der blev af os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt til Egeskov, Ridder, vor Mand, Raad, Statholder udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn og Befalingsmand paa vort Land Møen, Skibe forordnet, som samme Tømmer kunde nederføre, saa ville vi naadigst, at du de 439 Stykker Egetømmer, 17 Sjælandske Alen lange, 14 Tommer brede og 17 Tommer tykke, med forderligste hid neder til vor Kjøbsted Kjøbenhavn forsender og paa Bremerholm lader levere og udi det Sted igjen til Bygningen paa Taasing af Fyrretømmer forskaffer lige saa mange Stykker udi den samme Længde, Bredde og Tyk-

kelse, og din Flid anvender, du samme Fyrretømmer kan have udi Beredskab, naar efter det Bud skikkes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 April 1641. T. VII. 70.

Henrik Peitersen fik Pas paa Throndhjem.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at os elskelige Hans (sic) Peitersen den yngre, Borger og Indvaaner udi vor Stad Hamburg, med et hans Skib, kaldes St. Peder, stort paa 70 Lester, som det Glückstadts Compagni befragtet haver, som er ladet med Salt, maa selv eller ved sin Fuldmægtig denne ene Gang segle dermed op til vor Kjøbsted Throndhjem og der sammesteds det bortforhandle og der igjen sig at tilforhandle Deler, hvormed han agter sig til Spanien og der igjen indlade Spansk Salt og siden derfra til forne vor Kjøbsted Throndhjem eller Glückstadt dermed at segle; dog skal han eller hans Fuldmægtig ikke maa bruge nogen Kjøbmandskab med vore Undersaatter imellem Bergen og Vardøhuus [etc. ordlydende med det Vibrant Jansen givne Pas af 20 Februar s. A., ovfr. S. 26]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 April 1641. R. VI. 307.

I lige Maade fik Jørgen Peitersen af Hamburg Pas paa Throndhjem med hans Skib, kaldes Haabet, stort paa 80 Lester.

Pros Mund fik Brev at kjøbe [tvende gode Gangere og de mindste, som bekommes kan, paa Island]. Kjøbenhavn 30 April 1641. T. VII. 71. [Trykt i M. Ketilson, Forordn. til Island, II. S. 434 f.].

Hr. Christopher Urne fik Brev, Christen Rasmussøn anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at nærværende Christian Rasmussøn, forrige Capitain udi Throndhjems Len, underdanigst af os haver været begjerendes, vi hannem naadigst ville bevilge nogen Office under vort Landrytteri i vort Rige Norge: da bede vi eder og naadigst ville, at, dersom alle Officer ikke ere betagne, I da hannem en Office under forne vort Rytteri lader bekomme, og dersom de ere under Rytteriet alle betagne, ville vi, at I under Fodfolket hannem en Tjeneste skal forskaffe, som han er dygtig til at forestaa. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1 Mai 1641. T. VII. 71.

Anders Jonssøn fik Brev at gjøre Leverance med Egetømmer.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have ladet accordere med nær-

værende Anders Jonssøn, vores Tolder udi Lister Len, om adskillige Slags ret og krumt, stort og smaat Egetømmer, som han til vores Skibsflaades og ellers til anden vores Bygnings Fornødenhed [skal] levere, hvilken Leverance skal continuere og blive Aar efter Aar, saalænge han tilfører og leverer godt tjenligt Egetømmer, hvilket Tømmer vi naadigst [have bevilget] hannem at skal betales, eftersom det paa Bremerholm bliver vurderet. Bydendes og befalendes vore Rentemestere, at de forne Anders Jonssøn for hvert Skibs Ladning af samme Egetømmer giver og fornøier, eftersom det paa Bremerholm bliver taxeret. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 1 Mai 1641. R. VI. 307.

Ove Gedde fik Brev at selge Kongens Deler.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du skal selge og afhænde alle vore Deler, som du nu udi Forraad haver, til hvem dennem begjerer at kjøbe, og Pengene os til Regnskab lade føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 Mai 1641. T. VII. 71.

Aabne Brev om fremmede, som driver Handel i Throndhjem imod deres Bys Privilegier.

C. IV. G. a. v. Eftersom menige Borgerskab udi vor Kjøbsted Throndhjem udi vort Rige Norge sig fast høiligen besverger over den store Tilføring og Havnehandel udi Throndhjems Len af fremmede over Sedvane og Brug drives med Korn, Malt, Rug og deslige samt andre forbudne Vare, dennem til allerstørste Skade paa deres Næring, imod deres Bys Privilegier: thi ville vi nu naadigst forbudet have alle, ihvo som helst de ere eller være kan, herefter saadanne Vare i Havnerne og Sildefjordene at indføre og forhandle, men dennem alene udi Throndhjem at føre og der deres Marked at gjøre, dog skal ingen forbudet være at fare paa Fiskeri i Fjordene med Garn, Salt og Træ der at fiske, som de bedst kan, naar de ikke anden Kjøbmandskab derunder driver. Herimod skal Borgerskabet være forpligt at forsyne Bønderne og Fiskerne med adskillige Vare, saa de ingen Mangel lider, og det for billigt Kjøb, saa ingen med Rette sig over dennem kan have at besverge. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 2 Mai 1641. R. VI. 308.

Aabne Brev om fremmed Øl, som kommer til Throndhjem.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at af alt hvis fremmed Øl, som til vor Kjøbsted Throndhjem indføres og forhandles, ikke skal gives mere til Accise end 1 Rigsort af hver

Tønde; hvorefter vor Tolder sammesteds sig haver at rette og forholde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 2 Mai 1641. R. VI. 308.

Aabne Brev, Jens Basse anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Jens Basse, Foged over Lofoten og Vesteraalen, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes udi forne Lofotens Len er liggendes en Annexkirke, Vaage[n] Kirke kaldet, hvis forne Vaage[n]s Kirketiende og Rettighed tilforn udi afgangne Frants Kaas's Tid haver ligget til den, som herneder forreiste med Regnskaberne og Pengene af Lenet, underdanigst begjerendes, han samme Kirkes Tiende og Rettighed for sin Reise med Regnskaberne og Pengene at nederføre fremdeles maatte beholde: da have vi naadigst bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade forne Jens Basse, at han forne Vaage[n] Kirkes Tiende og Rettighed for sin Reise med Regnskaberne og Pengene af forne Vesteraalens og Lofotens Lene herneder at føre maa nyde og beholde; dog han derimod skal være forpligt Vaage[n] Kirke igjen med Viin og Brød at forsørge og den holde ved god Hevd og Bygning, som han vil forsvare, om der Klage paakommer. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 2 Mai 1641. R. VI. 308.

Aabne Brev, Erhard Sterch fik paa en Gaard i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Erhard Sterch, vores Trompeter, underdanigst giver tilkjende, hvorledes han efter afgangne Frants Peckel haver været tilforaarsaget udi sin Gjæld at annamme en Gaard, liggendes udi Baahus Len, Skaftøen kaldet, under hvilken er liggendes den Ødegaard, som skylder aarligen 12 Skilling til Dragsmark Kloster, saa og en liden Ø, kaldes Lindholmen, skylder til forne Dragsmark Kloster $^1/_2$ Rigsdaler, underdanigst begjerendes, at forne Ødegaard og Ø Lindholm altid at maatte ligge og blive under forne Gaard Skaftøen for sedvanlig Afgift: da have vi naadigst bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade, at forne Ødegaard og Ø Lindholm maa og skal altid blive og ligge under bemte Skaftøen Gaard, saa længe den tilbørlig Landgilde og Rettighed deraf gives og gjøres efter Norges Lov. Cum inhib. sol. Glückstadt 17 Mai 1641. R. VI. 312.

Steen Villumssøn [Rosenvinge] og Daniel Bildt Ottessøn fik Befaling at være overværendes, naar Fru Maren Skram leverer Jakob Huitfeldts Børns Vergemaal fra sig.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Fru Maren Skram til Rammergaard, afgangne Hartvig Huitfeldts Efterleverske, med det forderligste agter at fra sig levere afgangne Jakob Huitfeldts Børns Vergemaal til os elskelige Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] til Kambo, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Verne Klosters Leu, hvilket Vergemaal hendes afgangne Huusbond en Tid lang forestandet haver: thi bede vi eder og naadigst befale saa og hermed Fuldmagt give, at, naar samme Vergemaal overleveres, I da retter eders Leilighed efter at møde og være overværendes tilstede, og dersom Parterne da nogen Tvist eller Uenighed imellem falder, I da dennem enten til Mindelighed imellem forhandler eller ved endelig Dom og Sententz adskiller, og hvis I dennem udi saa Maader enten til Mindelighed imellem forhandler eller ved endelig Dom og Sententz adskillendes vorder, at I det Parterne under eders Hænder og Signeter fra eder giver beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Og dersom en af eder for lovlig Forfalds Skyld ei kan møde, da den, som møder, Fuldmagt at have, en anden god Mand i den udeblivendes Sted til sig at tage og denne vores Befaling at fuldgjøre og efterkomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn (sic) 17 Mai 1641. T. VII. 71.

Falkvord Broderssøn [Riisbrigh] fik Confirmats paa Jens Bjelkes Mageskifte.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, paa vores naadigste Behag haver paa vore Vegne gjort Mageskifte med os elskelige Falkvord Broderssøn, Foged over Nordhordlen samt Ombudsmand over Munkeliv og Apostels Gods, paa tvende Gaarde, som han af os og Norges Krone underdanigst er begjerendes, som er: først en Gaard, kaldes Bjørndal, udi Skjold Skibrede, som Hans paabor og skylder aarligen udi Landskyld til os og Norges Krone 1 Løb Smør med Bygsel, den anden kaldes Lyngby, som Jakob Janssøn paabor, skylder aarligen til os og Norges Krone i Landskyld 2 Pund Smør med Bygsel; herimod forn. Falkvord Broderssøn underdanigst til os og Norges Krone udlægger tvende hans Gaarde og Gods, liggendes udi samme Fogderi, i Lekanger, samt Gylland Skibrede, den første kaldes Neraas, som Michel og Sivert paabor, som skylder aarligen Smør 1 Løb, Malt 3 Mæler med Bygsel, nok en Gaard, kaldes Halleland, som Mogens og Ivar

paabor, skylder aarligen Smør 1 Løb, dog uden Bygsel, men Bygselen af al Gaarden haver fulgt os og Norges Krone tilforn efter forne Jens Bjelkes Skjødes videre Formelding, som efterfølger: da, eftersom samme Gaardes Tilliggelse paa begge Sider til Land og Vand er bleven besigtet, baade de begjerte Gaarde og de tilbødne, og er befunden efter Jordebøgers, Skjøders og andre Dokumenters Medfør samt Bøndernes Bekjendelse at skylde, som forberørt er, og erfaret paa Jordskyld vel at komme overeens med hverandre, end de tilbødne Gaarde overhoved at skylde mere end de begjerte, istedenfor hvis Bygselen er ringere paa det tilbødne Gods, 1 Pund Smør og 3 Mæler Malt, nemlig paa forne Gaard Halleland, end paa Kgl. Maj.s Gods, saa ogsaa efterdi efter forne Besigtelse, nemlig af uvillige Mænd skeet, samt efter deres flittige Collation, instituerct med hverandre, siden erfaret, at forne Gaardes Lutter og Lunder, Tilliggelse og Herlighed coæquerer sammen, og end de Gaarde, Falkvord tilbyder, at være fast bedre paa Saaland og Fæbed end forne begjerte Gaarde Lyngby og Bjørndal, hvorom han dog haver været tilfreds og benøiet for forne Bygsels Ulighed Skyld: da efter den Befaling og Commis, som mig er given til at slutte til Endelighed forne Skifte med Falkvord Broderssøn om tidtbemte tvende Gaarde og om de tilbødne til Vederlag, haver jeg skjødt og afhændt og herudi nu paa atterhøibete Kgl. Maj.s Vegne og naadigste Behag samt anfordrende Ratification skjøder og afhænder fra høibete Kgl. Maj., Hs. Maj.s Arvinger, efterkommende Konger i Danmark og Norge, og fra Norges Krone forne Gaarde Bjørndal og Lyngby til forne Falkvord Broderssøn og hans Arvinger til evindelig Eiendom at skal følge hannem og dennem med Ager og Eng, Skov og Mark, Fiskevand og Fægang, vaadt og tørt, til Lands og Vands, Fjelds og Fjære, Kvernsted og alt andet, intet undertagendes, som dertil ligger og bør dertil at ligge med Rette, for hver Mands Tiltale, som derpaa kan tale med Rette, imod forne Vederlags Gaarde Neraas og Halleland med deres Landskyld, Bygsel og Herlighed samt Tilliggelse og Eiendom til Lands og Vands isteden at skal følge meerhøibete Kgl. Maj. og Hs. Maj.s Arvinger, regjerende Konger over Danmark og Norge, til evindelig Eie, urygget og uigjenkaldet i alle Maader efter det Brevs videre Medfør, som forne Falkvord Broderssøn mig paa atterhøibete Kgl. Maj.s Vegne derpaa givet og overleveret haver, her paa Bergenhuus at blive tilstede iblandt andre Inventarii Breve, og endda paa videre høi-

bete Kgl. Maj.s Vegne dog herudi forbeholden, at ikke Falkvord Broderssøn eller hans Arvinger skal eller maa afhænde nogen af forne Gaarde Neraas og Halleland, som han haver givet til Vederlag (efterdi det er Kjøbegods), førend lovlig 30 Aars Hevd kan falde paa dem, saafremt Hs. Maj. eller Hs. Maj.s Arvinger ellers ikke skal træde til sit eget igjen, forne Bjørndal og Lyngby, om paa de andre forne Gaarde, Neraas og Halleland, nogen Paatale kunde hende at komme af Odelsmænd eller andre, den Adkomme til nogen Besvækkelse, som bete Falkvord Broderssøn haver paa samme Gaarde efter hans Skjødebrevs videre Medfør, og som dennem, som han mig paa tidtbete Gaarde Neraas og Halleland givet og tilstillet haver, og ellers derforuden høibete Kgl. Maj. og hans Arvinger og Norges Krone udi de andre forne nu herudi afhændte Gaarde ingen Part eller Lod at have efter denne Dag, indengjerds eller uden, eller i nogen anden Maade, saavidt landdrottelig Rettighed efter Norges Lov og Odelsmænd samt slige Bymænds Ret vedkommende og tilhør, og dog alt dette forne paa meerhøistbete Kgl. Maj.s naadigste Behag og videre Ratifikation ut in præmissis sluttet og gjort, som forne Falkvord Broderssøn selv skal underdanigst have at anlange om. Og des til Vidnesbyrd og bedre Forvaring med slig Condition, som forberørt er, da haver jeg denne min Skjøde med egen Haand og Signete her nedenunder bekræftiget.

Jens Bjelke
egen Haand.

Og forne Falkvord Broderssøn nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme Mageskifte haver været begjerendes, da have vi naadigst confirmeret og stadfæst og nu hermed confirmere og stadfæste forne Mageskifte udi alle sine Ord og Punkter, eftersom forskrevet staar. Cum inhib. sol. Glückstadt 17 Mai 1641. R. VI. 309.

Børge Juel og Bertel Lauritssøn [Hørby] fik Befaling, Peder Vibe anlangendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Børge Juel til Lungegaard og Bertel Lauritssøn til Hatteberg, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi for nogen Tid siden naadigst have forlent os elskelige Peder Vibe, vor Mand, Tjener og Resident udi Sverige, med vort og Kronens Gods, kaldes Apostelsgods, liggendes udi vort Rige Norge under Bergenhuus Len og Stift, og forne Peder Vibe underdanigst giver tilkjende, hvorledes Skoven, som til bemte Len ligger, skal være af hans

Formænds Fogder og Forvaltere meget forhuggen, saa han sig befrygter for sligt herefter at skulle blive tiltalt og vi saadan Skade hos hannem at skulle ville søge, hvorfor han underdanigst denne vores naadigste Befaling til gode Mænd haver været begjerendes, som bemeldte Skove kunde besigte, hvorledes de ere medfarne og forhugne: thi bede vi eder, befale saa og hermed Fuldmagt give, at I med første Leilighed begiver eder til forne Skov, som under bemte Apostelsgods liggendes er, og dennem udi bemte Peder Vibes Fogeds Nærværelse at syne og besigte, hvor megen Skade paa forne Skov gjort er, og hvis I udi saa Maader besigtendes vorder, at I det klarligen under eders Hænder og Signeter giver fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt, hvilken eders Besigtelse I med første Leilighed udi vort Kantselli haver at nederskikke og forne Peder Vibe eller hans Fuldmægtige og en Copi af samme Besigtelse under eders Hænder og Signeter tilstiller. Og dersom en af eder for lovlig Forfalds Skyld til den bestemte Tid og Sted ikke kan møde tilstede, da skal den, som tilstede kommendes vorder, Fuldmagt have en anden god Mand i den udeblivendes Sted til sig at tage og denne vores naadigste Befaling alligevel at fuldgjøre og efterkomme. Ladendes det ingenlunde. Glückstadt 17 Mai 1641. R. VI. 311.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Capitain Villem Evertssøn anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have afferdiget vor Skibscapitain Villem Evertssøn med et vores Skib, kaldet Den hvide Bjørn, til Drammen udi vort Rige Norge der at indtage adskillig Trælast, som Master, Deler, Spirer, Bjelker og ellers al anden Trælast, som udi Spanien kan være i god Priis, hvilken Last forne Capitain sig til Spanien skal med begive og afhænde og Salt igjen at indkjøbe. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I værer bemeldte Capitain beforderlig saa og det saaledes ordinerer, at han uden lang Ophold udi bemeldte Drammen kan blive tillad, og det af saadanne Trævare, som der bedst selges og meest kan gjælde. Cum claus. consv. Glückstadt[1] 22 Mai 1641. T. VII. 72. (Orig. i Rigsarkivet).

Gabriel Marsillius fik Brev, 50 Master toldfri at maa udføre.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Gabriel Marsillius,

[1] Brevet er i „Tegnelserne" fejlagtig dateret Kjøbenhavn.

vores Faktor, wohnhaftig til Amsterdam, underdanigst af os haver været begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at han maa af vores Rige Norge lade toldfri udføre 50 Master paa 24 Palmer store: da have vi af vor synderlig Gunst og Naade naadigst undt og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge for^{ne} Marsillio at maa udføre af vort Rige Norge 50 Master paa 24 Palmer, og ikke derover, toldfri, og det efter hans egen Leilighed og naar hannem bedst synes. Cum inhib. sol. Glückstadt 29 Mai 1641. R. VI. 312.

Mats Jonssøn af Bergen fik Brev, en Hollandsk Skipper at maa lade arrestere.

C. IV. G. a. v., at eftersom en ved Navn Mats Jonssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os lader andrage, hvorledes han af en Hollandsk Skipper ved Navn Rolluf Dirichsen af Amsterdam skal være meget forurettet og storligen bedragen, idet han er bortløbet med for^{ne} Mats Jonssøns indehavende Ladning, som han udi bemeldte Rolfs Skib havde indladet, og den til Nantes udi Frankrige solgt og afhændt, underdanigst af os derfor haver været begjerendes, vi naadigst ville bevilge hannem sin tilføiede store Skade og Spot, hannem af for^{ne} Skipper gjort er, at maatte hos bem^{te} Skipper samt hans Redere igjen søge og deres Gods, hvor det her i vores Riger Danmark og Norge findes kunde, at maatte arrestere og deraf sin Skade igjen at søge: da have vi af vores synderlig Gunst og Naade naadigst bevilget og tilladt saa og med dette vores aabne Brev bevilge og tillade for^{ne} Mats Jonssøn bem^{te} Skipper Rolf Dirichsens eller hans Reders Gods, hvor han det i vores Riger og Lande antræffe kan, at arrestere og deraf sin tilføiede Skade, saavidt han rigtigen med lovlige Breve og Dokumenter bevise kan sig at være skeet, igjen søge. Cum inhib. sol. Glückstadt 30 Mai 1641. R. VI. 312.

Henrik Thott fik Brev, Georg Ludovich Reyser anl.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig herhos en Supplikation, som en ved Navn Georg Ludovich Reyser underdanigst os haver overgiven, hvoraf du hans Begjering kan erfare og siden hannem, saa vidt Ret er, til Rette forhjælpe. Cum claus. consv. Glückstadt 1 Juni 1641. T. VII. 73.

Gabriel Marsillius fik Privilegie paa et Jernbergverk udi Norge.

C. IV. G. a. v. Eftersom vi naadigst have undt og bevilget

og nu med dette vort aabne Brev unde og bevilge os elskelige Gabriel Marsillio, vores Faktor, wohnhaftig til Amsterdam, et vores Jernverk, kaldes Berumshered, ved vor Kjøbsted Christiania udi vort Rige Norge beliggendes, saa vel som og alle andre Jernbergverker, som allerede fundne ere, hvilke ikke ere drevne, eller og som han af ny opfinde kan, det være sig enten nordeneller søndenfjelds, med Tiden maa annamme og det saaledes formedelst den høiestes Hjælp til vores Lande og Rigers Bedste og Fordeel haver i Sinde at bruge, og paa det han Verket desto bedre kan fortsætte, have vi hannem efterfølgende Punkter og Privilegier naadigst givet og bevilget:

1. For det første, eftersom de, der tilforne Berumshereds Jernverk haver havt, udi nogle Aar det haver ladet stille ligge og Verket ikke dreven, hvorfor de vores naadigst dennem derpaa givne Privilegia haver forbrudt, hvilket forne Berumshereds Jernverk vi naadigst have undt forne Marsillio med alt, hvad der tilhører, være sig Gaarde, Erts, Tømmer og hvad Navn det ellers have kunde, som der til bemte Verk kan være brugt tilforne, herefter at nyde som sin Eiendom og udi sin Livstid og hans rette Arvinger efter hannem, den ene efter den anden, udi alle Maader kvit og fri uden nogen Paalæg, Besværing, Skattinger eller og hvad det nævnes kan, dog med saa Skjel, at han paa sin egen Bekostning paa forne Verk skal opsætte allehaande Hytter, Hammermøller og andre nødvendige Bygninger, som fornøden kan gjøres; og ville vi hannem mod alle dem, som forne Jernverk sidst drevet haver, for hvis Tiltale og Prætention, som de derpaa kunde gjøre, skadesløs holde; og om det forne Marsillius eller hans Arvinger idag eller imorgen raadsomt kunde synes forne Verk til andre, hvem det og være kunde, igjen at ville afhænde eller og pantsætte, skal det dennem frit fore staa og tilladt være, dog at Verket i sig selv ikke bliver derudover forringet, forsømt eller deterioreret, mens altid med Flid at fortsættes og forfremmes; og dersom forne Jernverk længer end et Aar (det være sig enten for Krigs eller Ilds Vaade, Mangel paa Proviant, Kul, Erts, Sygdom under Folket eller andre tilfældige, retmæssige Aarsager) laa stille og ikke blev brugt og fortdreven, skal det igjen til os være forfalden, mens dersom forbete Forhindringer det foraarsagede, skal det ved forbete Disposition forblive og saaledes med andre Verk, som forne Marsillius kan optage og iverksætte, uden

nogen Underschied lige ved forn. Berumshereds Verk observeres og forholdes.

2. For det andet maa han alt Jern, det være sig Stængejern, Kugler, Stykker, Ovne eller andet støbt Jern, som ved forn. Jernverk eller ved andre Verker gjøres og støbes kan, fri og ubehindret inden og uden vore Riger, hvor han eller hans Fuldmægtige det godt befinder, bortføre og udskikke, dog skal han af hvis, som paa fremmede Steder udføres, være sig Jernstænger, Kugler, Stykker, eller hvad støbes og gjøres kan, til os udi Told give og erlægge af hvert Skippund 1 Rigsort, mens naar det udi vore Riger og Lande bliver for billig Priis forhandlet, og som vi med hannem lader accordere, bliver leveret, skal det for forn. Told og Afgift fri være, og derimod skal han forpligt være os altid først for nogen anden at tilbyde og præsentere hvis Jern han formedelst Guds Naade af Verket kan tilveiebringe og forfærdige.

3. For det tredie maa han alle Vand, Elve, Strømme og Møller, som til saadanne og andre Hytter mere, som han monne annamme, kan bruges, hvilke han fri og ubehindret maa bruge og sig til Nytte gjøre, og skal ingen sig understaa udi forn. Vand, Elve eller Strømme at bygge, være sig Sager, Møller eller noget andet, som optænkes kan Vandet sit Løb at forhindre og hannem at fratage, mens det udi alle Maade sit frie Løb lade, saa han det alene til Hytternes Bedste kan beholde, hvilke han og med saa mange Dæmninger skal forsee, som nødig gjøres og hannem bedst synes.

4. For det fjerde, hvis belanger vore og Kronens Skove, som næst Hytterne ligger, maa han til Hytterne bruge saa meget, han til Kulveed behøver, uden nogen Afgift, saa og maa lade hugge, hvis der til Hytternes, Husenes samt Møllernes Bygning erfordres, hvorpaa ingen hannem nogen Forhindring maa eller skal gjøre; tilmed maa ingen paa 4 Mile sig understaa omkring hver Hytte nogen Veed eller Tømmer sig at tilforhandle enten til Sagtømmer eller andet Brug, hvilket vore Lensmænd, Fogder og andre, som paa vore Vegne noget sammesteds haver at befale, skulle Inspektion over have, paa det Verket desto bedre kan i Brug komme og fortsættes.

5. For det femte skal ved enhver Hytte eller Bergverk, som han monne fortsætte og optage, fire af vore og Kronens der næst ved liggende Bønder hannem af vor Foged eller Lensmand, under

hvis Len og Fogderi samme Verk kunde ligge, udvises, og skulle for^{te} fire Bønder, som saaledes næst bor og hannem af Lensmanden eller Fogden udviist bliver, for al Skat og Tynge, Skydsferd og Udskrivning fri og forskaanet være og alene for billig Betaling ved Verket at arbeide og oppasse.

6. For det sjette, hvis Haandverks- og fremmede Berggeseller sig belanger, som med Tiden ved Hytterne bo og arbeide, af hvad Nation det være kan, hverken med Skat eller nogen anden kongelig Tynge skulle besverges, mens altid derfore fri være, og dersom de ikke altid paa Stedet ville forblive, skal det staa dennem frit for efter deres egen Tykke at bortdrage.

7. For det syvende maa han al Fornødenhed, som til Verket samt til det hoshavende Folks Underholdning kan gjøres fornøden, det være sig Proviant eller andre Vare, fri og uden nogen Told tilføre, paa det [den] ikke af fremmede, som dennem for^{te} Vare kunde tilføre, skulle for høit udi Priis sættes, og maa han samme Proviant og ellers Verkets Fornødenhed inden og uden vore Lande og Riger, hvor det hannem bedst synes, indkjøbe og sig tilforhandle, dog saaledes meent, at derunder ingen Kjøbmandskab med andre drives, mens alene forstaaet, hvis til Folket og Verket kan fornøden gjøres.

8. For det ottende, saafremt nogen Jerngruber med Tiden af ny kunde blive opfunden, ved hvilke intet Vand, Elve eller Strømme var nærved liggendes, og som han allerede opfundet haver, ved Barbo paa en vores Gaard, Solberg kaldet, beliggende, hvilket hannem paa forrige og forbe^{te} Conditioner og Privilegier naadigst og er forundt, og at han Elve, Strømme og Vand, hvor det er bedst muligt og sig bedst kan skikke, dertil maa bruge og anrette og Ertset efter hans egen Gefal did at føre, Hytterne paa beleilige Steder og Pladser, og hvor bedst bekvemmeligst er, lade lægge og det saaledes for sig og sine Arvinger som en ret Eiendom beholde.

9. For det niende, om noget Jernverk, som allerede kunde være anrettet og i Gang, hvorpaa andre vores naadigste Privilegier kunde have, og han sig det af dennem kunde tilforhandle, skal han alt, hvis han sig saaledes kan tilforhandle, og efter for^{te} Condition og Frihed nyde.

10. For det tiende skulle vores Befalingsmænd og alle andre, som noget paa vore Vegne udi vort Rige Norge kunne have at befale, og udi Synderlighed vor Statholder sammesteds, den, som

nu er eller herefter kommendes vorder, Inspektion have, at disse vore udgivne Privilegier alvorligen bliver overholdet og simpliciter efter Ordene bliver udtyde og forstaaede og ikke af nogen anderledes udlægges eller forklares, og altid forne Marsillium eller hans Fuldmægtige udi alting være behjælpelig, saa Verket desto bedre kan drives og fortsættes. Hvilke givne Privilegier vi og vore Efterkommere, Konger udi Danmark og Kronen [ɔ: Norge], fast og uryggelige udi alle sine Ord og Punkter ville holdet have, dog ville vi os forbeholdet have, om vi udi Fremtiden Verkets Bedste videre kunde eragte herudinden at andre og forbedre, eftersom os raadeligst synes. Cum inhib. sol. Glückstadt 2 Juni 1641. R. VI. 313.

Gabriel Marsillius fik Pas udi Norge at forskaffes fri Skydsferd.

C. IV. G. a. v. Eftersom os elskelige Gabriel Marsillius, vores Faktor, wohnhaftig til Amsterdam, eller hans Fuldmægtige foraarsages nogle Gange udi Aaret at forreise fra forne Amsterdam op til vort Rige Norge til hvis Jernverk, som han udi Brug kunde [have], enten sønden- eller nordenfjelds: thi bede vi vore Fogder, Embedsmænd og alle andre, som paa vore Vegne udi bemte vort Rige Norge haver at byde og befale, og forne Marsillius eller hans Fuldmægtige med deres medhavende Folk hender fore at komme, at I forskaffer dennem 3 nødtørftige Skydsheste og Fløtningsbaade, saa de vel befordret og uden Forsømmelse frem og tilbage afsted kommendes vorder. Ladendes det ingenlunde. Glückstadt 2 Juni 1641. R. VI. 316.

Aabne Brev, Fru Jytte Gyldenstjerne anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom Henrik Post og hans Participanter udi det Jernbergverk ved vor Kjøbsted Skien ikke haver Verket fortsat, som det sig burde efter deres Privilegier, dennem derpaa naadigst meddeelt og givet er, og derfor Verket til os er falden og os frit for det andre at forunde: da have vi naadigst bevilget saa og hermed bevilge, at os elskelige Jytte Gyldenstjerne til Gunderslevholm, afgangne Eiler Urnes, og hendes Participanter maa samme Jernbergverk antage og det fortsætte efter de samme Privilegier, forne Henrik Post derpaa havt haver, dog vor Told og Rettighed uforkrænket i alle Maader. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 16 Juni 1641. R. VI. 317.

Ove Gedde fik Brev, Fru Jytte Gyldenstjerne anlang.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom for os underdanigst haver ladet

andrage os elskelige Fru Jytte Gyldenstjerne, afgangne Eiler Urnes til Gunderslevholms Efterleverske, hvorledes hun efter bete hendes afgangne Huusbond haver en temmelig Restants hos Bønderne der udi Bratsberg Len at fordre, underdanigst begjerendes, vi hende naadigst ville være beforderlig samme Restants uden Vidløftighed at kunne bekomme: thi bede vi dig og ville, at du fornte Fru Jytte Gyldenstjerne eller hendes Fuldmægtige værer beforderlig samme sin udestaaende Restants uden Vidløftighed at kunne bekomme, saavidt Lov og Ret medfører. Cum claus. consv. Kronborg 17 Juni 1641. T. VII. 72.

Palle Rosenkrands fik Brev, Hummer-Stokfisk at skikke til Kjøbenhavn.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du og dine Efterkommere, Befalingsmænd der paa Agdesiden, lader til vores Fornødenhed aarligen bestille en Tønde Hummer-Stokfisk, og den aarligen til vores Kjøkkenskriver leverer. Cum claus. consv. Bergenhuus 28 Juni 1641. T. VII. 73.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Mossedals Bønder anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom menige vore og Norges Krones Tjenere udi Mossedalen wohnhaftige og til Mariæ Kirkes Provsti liggendes sig udi adskillige Maader høiligen af Fogden, Bondelensmanden og Skriveren at betynges og forurettes angiver, hvorpaa eder herhos samme deres underdanigste Angivende tilskikkes: da bede vi eder og naadigst ville, at I om al bemeldte Leilighed med Flid lader udspørge og Sagens Leilighed forfarer, og dersom Forseelse befindes, da dennem derfore paa lovlige Steder lader tiltale, Dom over hænde og til Bremerholm for vort Slot Kjøbenhavn nedskikke. Cum claus. consv. Bergenhuus 30 Juni 1641. T. VII. 73. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Nils Hanssøn fik Bevilling paa en Gaard.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Nils Hanssøn Budding, Sogneprest til Vanse Prestegjeld, hos os underdanigst haver ladet anholde, at vi hannem naadigst ville bevilge at maa for sin Hustru og Børn bekomme en Gaard, Frestad kaldet, skyldendes 4 Huder, som til Vanse Prestegaard er beliggendes, og det for tilbørlig Skyld og Rettighed: da have vi naadigst forundt og bevilget saa og med dette vort aabne Brev forunde og bevilge bemte Hr. Nils Hanssøns Hustru og Børn samme Frestad Gaard, hvilken de deres Livstid maa beholde, dog at de den

tilbørlig Skyld og Rettighed til Presten deraf aarligen skal udgive og udminde den, derpaa bor, saa den sig ikke haver at besverge. Bergenhuus 30 Juni 1641. R. VI. 338.

Hr. Laurits Jenssøn at maa befordres til Kald.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige hæderlig og vellærd Hr. Laurits Jenssøn, Kapellan udi vor Kjøbsted Stavanger, underdanigst for os lader andrage, hvorledes hans Condition og Leilighed der sammesteds skal være saa ganske ringe, at han sig, sin Hustru og Børn ikke skal kunne deraf underholde, underdanigst derfor begjerendes, han til nogen bedre Leilighed maatte naadigst befordres og forfremmes: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at bemte Hr. Laurits Jenssøn maa til første Kald, som her udi vort Rige Norge ledig bliver, voceres, dog at alting efter Kirkeordinantsen og andre om Prestekald udgangne Forordninger rigtig tilgaar. Cum claus. consv. Bergenhuus 30 Juni 1641. R. VI. 317.

Gerlof Nettelhorst og Daniel Bildt fik Brev, Anders Friis anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom I nogen rum Tid siden haver bekommet vores naadigste Befaling at skulle være overværendes tilstede, naar os elskelige Anders Friis til [Estruplund], vor Mand og Tjener, fra sig leverede det Len, vi hannem naadigst medforlent havde, hvilken vores naadigst Befaling vi erfare ikke endnu at skal være efterkommet: da, efterdi os underdanigst foredrages, at forne Anders Friis nu skal være her udi Landet, bede vi eder og naadigst ville, at I samme vores Befaling nu strax fuldgjører. Cum claus. consv. Bergenhuus 1 Juli 1641. T. VII. 74.

Aabne Brev, Jon Carlssøn anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa Agdesidens Lene, haver tilforordnet nærværende Jon Cortssøn (sic) udi Hiterøen og ingen anden der sammesteds at holde Krug og Ølsalg for den reisende og veifarende Mand: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og med dette vort [aabne Brev] bevilge og tillade forne Jon Carlssøn og ingen anden at maa holde Krug og Ølsalg paa forne Hiterøen. Cum inhib. sol. Bergenhuus 1 Juli 1641. R. VI. 319.

Aabne Brev, Augustinus Olssøn [Wroe] anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Augustinus Olssøn, Lagmand paa Agdesiden, underdanigst giver tilkjende, hvorledes

han skal anmodes at give Skat af en liden Bækkesag, liggendes paa Residentsens Gaards Grund Holme, som hannem til hans Bestilling er tillagt, underdanigst begjerendes, at han for samme Skat maa være fri og forskaanet, som hans Formand det for hannem havt haver og han selv [hid]indtil: da have vi naadigst bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at forne Augustinus Olafssøn maa nyde forne Sag, under hans Residents liggendes, herefter som tilforn fri for al Skat og Tynge i alle Maader. Cum inhib. sol. Bergenhuus 1 Juli 1641. R. VI. 319.

Palle Rosenkrands fik Brev, Christopher Gjøe anl.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Christopher Gjøe til Oxholt, vor Mand og Tjener, underdanigst af os haver været begjerendes, vi naadigst hannem fem Tylvter Egetræer ville for Betaling bevilge at maatte paa vore og Kronens, Kirkebols og Presternes Skove der udi dit Len lade hugge til de Skibes Bygning og Fortsættelse, som han for os underdanigst lader bygge: da ere vi naadigst tilfreds, at du forne Christopher Gjøe for Betaling, og som de af Dannemænd bliver vurderede, lader bekomme fem Tylvter Egetræer paa forne Skove, naar han derom gjør Anfordring. Cum claus. consv. Bergenhuus 1 Juli 1641. T. VII. 73.

Palle Rosenkrands fik Brev, Jørgen Luge anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom Jørgen Luge, som du til Stiftsskriver haver forordnet der udi dit Len, underdanigst giver tilkjende, hvorledes hans Løn, som til samme hans Bestilling er tillagt, skal være ganske ringe, saa han og hans Hustru og Børn sig deraf ei kan ernære, underdanigst derfor begjerendes, at hannem af hver Kirke videre, end han hertildags bekommet haver, maatte tillægges en halv Rigsdaler: da bede vi dig og ville, at du det saaledes forordner, at hver Foged udi sit Fogderi forvalter Stiftsskriveriet, hvilken skal lade sig nøie med en halv Rigsdaler af hver Kirke og intet videre. Cum claus. consv. Bergenhuus 1 Juli 1641. T. VII. 74.

Aabne Brev, Hans Knutssøns efterladte Enke anlangendes.

C. IV. G. a. v. Eftersom vor forrige Tolder i Ryfylke i Stavanger Len, ved Navn Hans Knutssøn, paa nogle Aars Tid haver oppebaaret istedenfor Løn en Rettighed der sammesteds, kaldes Skov og Lærred, hvilken dennem ved Toldrullen er tilladt Commissarierne udi Skaane at oppeberge, hvorfor han til Hjemthinget er fridømt, og os elskelige Henrik Thott til Bol-

tinggaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus, haver nu hid stevnet samme Sag til denne Herredag: da have vi af synderlig Gunst og Naade samme Sag efterladt og nu hermed efterlade og forne Hans Knutssøns efterladte Hustru og Arvinger for denne Sag kravesløs at være. Cum inhib. sol. Bergenhuus 1 Juli 1641. R. VI. 317.

Christen Matssøn fik Confirmats paa Byskriveriet og Udraabet i Bergen.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, paa vore Vegne haver forordnet nærværende Christen Matssøn til Byskriver og andet her udi Byen at forrette, som forne Jens Bjelkes Brev, han til hannem udgivet haver, ydermere formelder og udviser, lydendes Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler og Høvedsmand paa Bergenhuus, gjør vitterligt, at eftersom mig nu anviist er itzige Byskrivers her udi Bergen, Annaniæ Absalonssøns, hans underskrevne og beseglede Opladelsebrev paa Byskriveriet samt 6 og 12 Mænds med Arvs og Udraabs Skriveri her udi Bergen for Sorenskriveren paa Søndmøre, Christen Matssøn, til efterskrevne tvende Terminer, nemlig 6 og 12 Mænds samt Udraabs Skriveri nu strax herefter og Byskriveriet i sig selv samt Arveskriveriet til førstkommendes St. Thomis Dag i nærværende Aar 1641, fortrædendes efter forne hans Opladelsebrevs videre Medfør, dateret Bergen den 18 Januar næstforleden, hvilken Opladelse, Omskiftelse og Forandring jeg og erfarer, at ærlige, vise og velagte Mænd Borgermestere og Raad her i Bergen ved deres Paategnelse bekræftet og samtykt haver, saavidt deres Paategnelse videre medfører, som mig er meddeelt en Copi af saa vel som af forne Opladelse, hvormed Christen Matssøn mig besøgt haver, tjenstvillig begjerendes, at jeg det samme paa Kgl. Maj.s Vegne ratificere ville, da haver jeg paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og naadigste Behag samme Opladelsebrev og derpaa givet Samtykke af Borgermestere og Raad udi alle Maade fuldbyrdet, stadfæst og confirmeret samt og hermed fuldbyrder, stadfæster og confirmerer, saa at forne Christen Matssøn ikke alene nu strax efter forne Opladelse skal og maa tilvige, betjene og forestaa forbete 6 og 12 Mænds samt Udraabs Skriveri, eftersom han eragter forsvarligt, og nyde den Pension

eller Genet derfor, som hans Formænd nydt og fulgt haver, men og til førstkommendes Juul at skal og maa tilligemed for^{ne} 6 og 12 Mænds samt Udraabs Skriveri forvalte, betjene og forestaa forbe^{te} By- og Arvs Skriveri, og jeg ikke frivilligen at tilstede nogen hannem herudi nogen Indpas at skal gjøre; og naar han samme Byskriveri udi sig selv, som for^{rct} staar, antagendes vorder, skal han og da nyde derfor af Byen saadan Salarium samt Tegne-, Domme- og Breve-Penge, som hans Formænd for hannem i lovlige Maade fulgt og havt haver, hvorimod han sig og flittig, tro og aarvaagen udi samme hans Bestilling, saasom en ærlig Byskriver vel egner og anstaar, forholde skal efter den Eed, han derpaa, saasom sedvanligt og derhos bekvemt og retmæssigt kan være, aflægge skal, naar han, som forsiger, samme Byskriveri tiltræder. Des til Vidnesbyrd under mit Signet og egen Haand. Datum Bergenhuus 22 Januar 1641.

Jens Bjelke
egen Haand.

Og for^{ne} Christen Matssøn underdanigst vores naadigste Confirmation herpaa er begjerendes, da have vi naadigst confirmeret og stadfæst og nu med vort aabne Brev confirmere og stadfæste for^{ne} Brev udi alle sine Ord og Punkter, eftersom for^{rct} staar, saalænge han samme Bestillinger troligen og flitteligen, som det sig bør, forestaar og ingen billig Klage paa hannem kommer. Cum inhib. sol. Bergenhuus 1 Juli 1641. R. VI. 318.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Smaamynt at lade mynte.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I af alt hvis Sølv, som os af Sølvbjerget tilkommer, Smaamynt lader mynte indtil paa videre Beskeden og det udi Rigsdalers Værd. Cum claus. consv. Bergenhuus 2 Juli 1641. T. VII. 76. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Christopher Urne fik Brev, Christiansø anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I herefter anvender de Penge, som indtil des paa Christiansøs Fortification er spenderet, paa at fylde samme Fort indenudi med Jord, og til sligt at forrette skal der kjøbes eller gjøres Skuder eller Pramme saa og antages Folk, som sligt forrette kan. De Hollandske Muffer, som her og der af Frosten og Veiret ere forgangen, skal udhugges og i deres Sted røde Muursteen indsættes.

Brystverket rundt omkring skal bedækkes med Barkoner[1] og Deler, saa at Frosten den ikke forderver. Fra Porten og til Huset skal hugges Trin i Klippen, saa at man bekvemmeligen kan gaa derimellem baade Sommer og Vinter. Cum claus. consv. Bergenhuus 2 Juli 1641. T. VII. 75. (Orig. i Rigsarkivet).

Falk Gjøe Falkssøn fik Brev paa Nedenes Gaard.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Falk Gjøe Falkssøn til Brodskov, vor Mand og Tjener, underdanigst er begjerendes, vi naadigst ville forunde hannem Nedenes Gaard til Forpagtning, som Mats Thomassøn nu paabor, for tilbørlige Fæste og sedvanlig aarlige Afgift, da, dersom for.ne Falk Gjøe selv med Bonden, som paa Gaarden nu boendes er, kan forenes og hannem udminde, have vi af vor synderlig Gunst og Naade naadigst undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade for.ne Falk Gjøe for.ne Nedenes Gaard at maa herefter nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, dog at han aarligen deraf udgiver sin tilbørlige Landgilde og alt andet, som deraf pleier at gange, og Bonden, derpaa boende, udminder og hannem tilfredsstiller, saa han nøies. Cum claus. consv. Bergenhuus 2 Juli 1641. R. VI. 323.

Henrik Thott fik Brev, Hr. Anders Olssøn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du nu strax lader hid ind til vort Slot Bergenhuus forskaffe Hr. Anders Olafssøn, som modvilligen og imod vores Forbud holder sig til et Prestekald i Halsnø Klosters Len. Cum claus. consv. Bergenhuus 2 Juli 1641. T. VII. 74.

Peder Jenssøn fik Confirmats paa et Brev, som er brændt for hannem.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Adelus Truelsdatter, Borgerske udi vor Kjøbsted Bergen, Anno 1632 den 13 Februar haver bekommet paa sig, sin Svoger, Peder Jenssøn, og hendes Datter, Karen Thomasdatter, vores naadigste Bevilling paa en af Munkeliv Klosters Gaarde, kaldes Unneland, liggendes udi Høig [ɔ: Haus] Sogn, Skjold Skibrede, hvilken Bevilling hun beretter udi sidste Ildebrand udi vor Kjøbsted Bergen at være opbrændt, lydendes Ord fra Ord, som efterfølger: [Her følger nævnte Brev, trykt i B. VI. S. 374]. Hvilken Bevilling hun underdanigst er begjerendes, vi naadigst ville hende, hendes Svoger, Peder Jenssøn, og Datter, Karen Thomasdatter, igjen confirmere

[1] Fejlskrift for Backoner, Baghun.

og stadfæste, da have vi naadigst hende, hendes Svoger, Peder Jenssøn, og Datter, Karen Thomasdatter, samme Bevilling confirmeret og stadfæst og hermed confirmere og stadfæste, saa hun, hendes Svoger og Datter samme Gaard efter den Bevilling, hun tilforn havt haver, maa nyde og beholde. Cum inhib. sol. Bergenhuus 2 Juli 1641. R. VI. 324.

Aabne Brev, Thrund Theiste anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Thrund Theiste, vor Mand, Tjener og Skibscapitain, for os underdanigst haver ladet andrage, hvorledes noget af hans s. Forældres rette, sande Arv og Odel underlig skal være kommen under ufrie Folk formedelst Giftermaal, hvorpaa han med det forderligste agter at lade tale: da ville vi hermed befalet have vores Fogder, Embedsmænd samt alle andre, som paa vore Vegne haver at befale udi vort Rige Norge, at I, naar han eder paa Rettens Vegne besøgendes vorder, hjælper hannem til Rette udi samme sin Sag, saavidt Lov og Ret er, saa han uden Vidløftighed dermed kan komme til Rette. Cum inhib. sol. Bergenhuus 2 Juli 1641. R. VI. 320.

Mats Haagenssøn fik Brev paa en Gaard.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Mats Haagenssøn underdanigst lader foredrage, hvorledes en Norges Krones og Apostelgods's Jord, Hafstad kaldet, liggendes i Førde Sogn og Skibrede i Søndfjord Fogderi her under Bergenhuus Len (af hvilken han nu een Deel og Truels Olssøn en anden besidder), af høilovlig Ihukommelse Konning Christian den tredie, vores kjære Hr. Farfader, skal være hans Hustrues Forfædre undt og bevilget, hvilken og dennem altid skal have fulgt, indtil for nogle Aar siden fremmede og derudi skal være indkommen, underdanigst derfor begjerendes, at bem^te^ Jord og ganske Gaard hannem, hans Hustru og Børn og deres Ætlæg for billig Bygsel og Rettighed maa nyde og beholde (sic): da, efterdi bem^te^ Hafstad Gaard og Jord, som forbemeldt, tilforne haver været bem^te^ Mats Haagenssøns Hustrues Forfædre forundt at maatte nyde og besidde, have vi naadigst bevilget og tilladt, at samme Jord og Gaard herefter altid maa følge hannem, hans Hustru, Børn og deres Ætlæg, dog med den Condition, at det med Truels Olessøn, som nu en Part af Gaarden besidder, hans Minde kan skee, og saafremt bem^te^ Truels Olessøn sin Part ikke godvilligen til for^ne^ Mats Haagenssøn vil oplade og afstaa, maa han og siden hans Hustrues Arvinger og Børn efter bem^te^ Truels Olafssøns Død samme Gaard med des

tilliggendes Eiendom og Rettighed for billig Bygsel og Rettighed til Kronen og Apostelgodset nyde og beholde deres Livstid, hvilken de og ved god Hevd og Bygning skulle holde. Cum inhib. sol. Bergenhuus 2 Juli 1641. R. VI. 320.

Aabne Brev, Mats Pederssøn anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand over Throndhjems Len, paa vores Vegne haver bygslet til Mats Pederssøn, Skriver paa vor Gaard Throndhjem, en vor og Kronens Jord paa Nordmøre, udi Gimnes Thinglag, kaldes Blakstad, som Nils Christenssøn, forrige Tolder paa Nordmøre, iboede og i Brug havde, og bem^{te} Mats Pederssøn om vores fremdeles naadigste Benaading og Confirmation paa samme Jord haver ladet anholde: da have vi af vores synderlig Gunst og Naade naadigst bevilget og tilladt saa og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at for^{ne} Mats Pederssøn bem^{te} Jord udi sin Livstid saa og hans Hustru og et hans Barn efter hannem maa nyde og bruge med al sin tilliggendes Lutter, Lunder og Herlighed, saavidt hans Formand for hannem havt haver og dertil bør at ligge med Rette, dog med saadan Condition, at han skal være sin Øvrighed hørig og lydig samt deraf gjøre og give, hvis han efter Norges Lov billigen bør og pligtig er, saa og holde Gaarden ved god Hevd og Bygning og ikke bevilge nogen anden des tilliggendes Lutter og Lunder at bruge eller bruge lade. Cum inhib. sol. Bergenhuus 2 Juli 1641. R. VI. 321.

Laurits Olssøn fik Confirmats paa Hr. Oluf Parsbergs Mageskifte.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, haver paa vore Vegne gjort Mageskifte med Laurits Olafssøn, boende paa Løfald i Surendal i Nordmøres Fogderi, lydendes Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, Danmarks Riges Raad og Kgl. Maj.s Befalingsmand over Throndhjems Len og Jæmteland, gjør vitterligt, at eftersom jeg haver bekommet Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Missive og Befaling, dateret Kjøbenhavns Slot den 22 Oktober 1629, anlangende, at Hs. Maj. naadigst for godt haver anseet, at jeg med Undersaatterne her udi Throndhjems Len og Jæmteland, som underdanigst begjerer af Hs. Maj.s Gods til Mageskifte, formedelst lang Reise til Danmark

og stor Bekostning, paa Hs. Maj.s naadigste Ratification maa mageskifte, derhos Hs. Maj.s Befaling er at have flittig Indseende med hvad Herligheder, Skov, Fosser, Fiskevand og andre Eiendomme, Hs. Maj. fraskiftes, at Hs. Maj. derudinden ikke skeer for kort, mens at igjen bekomme nøiagtig dobbelt Vederlag, som samme Hs. Maj.s naadigste Befaling ydermere omformelder og indeholder; og efterdi Laurits Olssøn, boende paa Løfald i Surendal i Nordmøres Fogderi, hos mig haver ladet anholde med underdanigst Begjering, hannem maatte forundes og bevilges tvende Kgl. Maj.s og Kronens Jordeparter udi bemte Surendal, nemlig Lien, som Elling Haagenssøn og Olaf Haagenssøn besidder, skylder aarligen i visse Landskyld 2 Øre, hvoraf Hs. Maj. tilkommer 1 Øres Landskyld og er raadig Bygselen i al forne 2 Øre, dernæst en Plads i Tyset Mark, nemlig Haugen, som Halsteen Halvorssøn haver bygslet for 6 Mark og er nu lagt for en halv Øre med Bygsel, hvorimod forne Laurits Olafssøn underdanigst erbyder sig til Vederlag og Mageskifte at udlægge sin paaboendes Odelsgaard Løfald i Surendal, som skylder udi visse aarlige Landskyld 1 Spand og en halv Øre med Bygsel, og naar hans Grande, som er en gammel, bedaget Mand, ved Døden afgaar, er Hs. Kgl. Maj. berettiget til Bygselen over al Gaarden, som er halvtredie Spand: saa haver jeg da paa høibete Kgl. Maj.s Vegne med Befaling til ærlig og velagt Mand Christopher Nilssøn, Kgl. Maj.s Foged over Nordmøre Len, og Erik Gudessøn, Stiftsskriver udi Throndhjems Fylker, med flere Dannemænd ladet besigte og granske forne Kgl. Maj.s og Kronens Jordeparter, Lien og Haugen udi Tyset Mark, og siden den Gaard, som forne Laurits Olafssøn erbyder sig underdanigst til Vederlag og Mageskifte at udlægge, og befindes efter deres fra dennem udgivne forseglet og underskreven Besigtelse, sub dato Løfald den 9 Januar Anno 1640, høibemte Kgl. Maj. og Kronen ikke at skee for kort, mens udi Landskyldens Oppebørsel at skee en halv Øre mere end dobbelt og Fyldest, item at det for Beleilighed eller anden Herligheds [Skyld] kan mistes fra Kgl. Maj. og Kronen, som samme deres Besigtelse ydermere indeholder og forklarer, hvorfor jeg nu paa høibete Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne efter Hs. Kgl. Maj.s naadigste Missive og Befaling og paa Hs. Maj.s naadigste Behag fra høibete Kgl. Maj. og Norges Krone skjøder og aldeles afhænder forbemte Kgl. Maj.s og Kronens Jordeparter Lien og Haugen imod forne Laurits Olafssøns erbydende Vederlag Lø-

fald til oftbem'e Laurits Olafssøn og hans Arvinger med al des underliggendes Lutter og Lunder til Fjelds og Fjære, som der nu tilligger og af Arilds Tid tilligget haver og bør dertil at ligge med Rette, intet i nogen Maade undertaget, at maa nyde, bruge og beholde til evindelig Odel og Eiendom og Hs. Maj. og Kronen aldeles ingen Lod, Deel, Ret eller Rettighed ydermere at have til eller udi forne tvende Jordeparter Lien og Haugen i Tyset Mark, mens jeg paa Hs. Maj.s Vegne derfor at have bekommet nøiagtig dobbelt Vederlag, Skjel, Fyldest og Fuldværd. Thi paa høibem'e Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne efter Hs. Kgl. Maj.s naadigste Missive og Befaling og paa Hs. Kgl. Maj.s naadigste Behag fuldkommelig hjemler og tilstaar [jeg] oftbe'e Laurits Løfald og hans Arvinger bem'e tvende Jordparter, Lien og Haugen, for hver Mands Tiltale, som derpaa kan tale med Rette udi nogen Maade, dog skal forne Laurits Løfald med første Leilighed anholde om Hs. Maj.s naadigste Ratification paa denne min Skjøde at erlange. Til Vitterlighed haver jeg mit Signet herneden paatrykt og med egen Haand underskrevet. Datum Hagisholm den 20 Januar 1641.

Oluf Parsberg
egen Haand.

Og forne Laurits Olafssøn af os underdanigst er begjerendes, at vi forne Mageskifte naadigst ville fuldbyrde, samtykke og stadfæste, da ville vi forne Mageskifte udi alle sine Ord og Punkter og Artikler confirmeret, samtykt og stadfæst have, eftersom forne staar, i alle Maader. Cum inhib. sol. Bergenhuus 2 Juli 1641. R. VI. 321.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Stykker at skikke til Glückstadt.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I alle de gamle og ubrugelige Kobberstykker, som paa vor Gaard i Throndhjem befindes, med forderligste til vor Befæstning Glückstadt lader nederskikke, hvor vi dennem vil lade omstøbe til Feltstykker og siden eder dennem igjen tilskikke, hvilke I eder siden saaledes til Regnskab haver at lade føre. Cum claus. consv. Bergenhuus 2 Juli 1641. T. VII. 75.

Henrik Skum fik Bevilling paa hans Badstue.

C. IV. G. a. v. Eftersom en ved Navn Henrik Skum, Borger og Bader her udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os lader andrage, hvorledes for hannem udi sidste forleden Ildebrand, her

sammesteds skeet, skal være opbrændt et vores hannem meddelt Brev paa tvende Badstuer alene at skulle her udi forne vor Kjøbsted Bergen være holden, lydendes Ord fra Ord, som efterfølger: [Her følger Brevet af 4 Mai 1635, trykt i Bind VI. S. 45]. Hvilken Bevilling forne Henrik Skum underdanigst er begjerendes, vi hannem naadigst igjen ville confirmere og stadfæste, da have vi naadigst forne Bevilling confirmeret og stadfæst saa og og hermed confirmere og stadfæste udi alle sine Ord og Punkter, eftersom forne staar. Cum inhib. sol. Bergenhuus 3 Juli 1641. R. VI. 325.

Margrete Lauritsdatter fik Bevilling at maa gifte sig.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Brevviserske, Margrete Lauritsdatter, underdanigst foredrager, hvorledes hendes trolovede Fæstemand, ved Navn Jens Jørgenssøn af Christiania, hende skal have besovet og adskillige skandløse Skrifter og Sagn paadigtet og siden derefter hemmeligen hendragen og paa femte Aar fra hende bortværet, med underdanigst Begjering, hende naadigst efter slig omrørte Omstænde bevilges maatte fra bemte Jens Jørgenssøn at skilles og sig med en anden, hvem Gud og Lykken kunde beskjære, i Egteskab at begive: da, efterdi bemte Jens Jørgenssøn sine Beskyldninger mod forbete Margrete Lauritsdatter ikke alene ikke haver bevislig gjort, medens og fra hende sig i saa langsommelig Tid fraholdt haver, saa endnu ikke skal vides, hvor han sin Ophold haver, have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at hun friligen og ubehindret sig i Egteskab maa begive med hvem om hende aamodendes vorder. Cum inhib. sol. Bergenhuus 3 Juli 1641. R. VI. 325.

Dr. Peder Alfssøn, Thomas Jenssøn og Nils Hanssøn fik Befaling at dømme i trende Bergen Borgeres Sager.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom os underdanigst gives tilkjende adskillige Sager her udi Byen at være forefalden, hvorpaa Lagmanden her udi Byen, Peder Rafn, med Rette burde at dømme, hvilket nu ikke for adskillige Tilfælde skee kan, da bede vi eder og naadigst ville, at I efterne Sager nu strax for eder tager og derudinden sententserer og dømmer, som I agter at forsvare, hvilke vi siden nu strax med vores elskelige Rigens Raad ville tage til Forhør og Paakjendelse: først en Sag mellem Windke Simons, afgangne Jakob Jakobssøns Efterleverske og Borgerske her i Byen, og Peder Pederssøn, Raadmand her sammesteds, som èn Procurator paa afgangne Hr. Christopher

Jakobssøns, fordum Prest paa Langenes udi Nordland, hans Efterleverske Gurig Mortensdatters Vegne, hvilken be: Peder Pederssøn skal have forhvervet tvende Borgermestere og Raads Domme her sammesteds, hvorudi for: Windke Simons afgangne Mands Fader, Jakob Johanssøn, og hans Arvinger skal være tildømt en Andeel Penge at betale efter en fremlagt Copi, som ikke eragtes af dennem saa retmæssig at være, som det sig burde, med. videre i samme Sags Dokumenter fremlægges skal. Den anden Sag imellem Jens Hanssøn og hans Medarvinger paa den ene og Borgermestere og Raad og Ivar Paulssøn og hans Hustru Grethe Berens paa den anden Side belangende 4000 Rigsdaler, som be: Jens Hanssøn og hans Medarvinger af be: Ivar Paulssøn og hans Hustru Grethe Berens haver at fordre. Den tredie anlangendes nogen Irring og Tvistighed imellem Herman Frisch og Johan Velding, Borgermestere her sammesteds, om nogle Grunde og Eiendomme. Cum claus. consv. Bergenhuus 3 Juli 1641. T. VII. 75.

Peder Jenssøn fik Confirmats paa et gammelt Kongebrev.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Peder Jenssøn, Foged over Nordhord Len, Anno 1632 den 25 Juni haver bekommet vores naadigste Bevilling paa 2 Løbs Leie udi Mieldum [ɔ: Mjeldeim] udi Arne Skibrede, hvilken Bevilling han beretter udi sidste Ildebrand udi vor Kjøbsted Bergen at være opbrændt, lydendes Ord fra Ord, som efterfølger: [Her følger nævnte Brev, trykt i Bind VI. S. 398]. Hvilken Bevilling han underdanigst er begjerendes, vi naadigst ville hannem igjen confirmere og stadfæste, saa, efterdi Gaarden er bleven afbrændt, og til des Igjenopbyggelse vil anvendes stor Bekostning, at hans Hustru og et af hans Børn samme Gaard efter hans Død med lige Condition maa nyde og beholde: da have vi naadigst hannem samme Bevilling confirmeret og stadfæst og nu hermed confirmere og stadfæste, saa han samme 2 Løbs Leie efter den Bevilling, han tilforn havt haver, maa nyde og beholde, desligeste ogsaa naadigst bevilget, at hans Hustru og et deres Børn efter deres Død at maa samme 2 Løbs Leie i Mieldum med lige Vilkaar nyde og beholde. Cum inhib. sol. Bergenhuus 4 Juli 1641. R. VI. 325.

Aabne Brev om Presterne over Throndhjems Stift.

C. IV. G. a. v., at eftersom afgangne Ludvig Munk til Nørlund, vores forrige Befalingsmand paa vor Gaard udi Thrond-

hjem, samt menige den Tid residerende Kanniker hos Domkirken sammesteds haver Anno 1594 den 27 April gjort en Anordning imellem Presterne over for^{ne} Throndhjems Stift og deres Sognemænd, hvorledes med Fisketienden forholdes skal, hvilken Anordning lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Ludvig Munk til Nørlund, Kgl. Maj.s Befalingsmand over Throndhjems Len og Stift, Hans Mogenssøn [Blix], Superintendent, Jens Anderssøn, Kantor, Christen Michelssøn, Sogneprest til Vor Frue Kirke, Knut Jenssøn, Jens Nilssøn, Hans Anderssøn og Peder Olafssøn, Skolemester, residerende Kanniker hos Throndhjems Domkirke, gjøre alle vitterligt med dette vort aabne Brev, at os nu udi mange Aar er forekommet et stort Differents og Uenighed imellem Presteskabet her udi Stiftet for hvis Tiende, som Sognemændene bør at give deres Sogneprester af den Sild og anden Fisk, som Gud dennem giver ved deres Arbeide, for denne Aarsage, at en Part Prester, som haver været residerende udi de Gjeld, som Fisken tages eller bliver fanget, haver fundet sig til Tienden af alle dennem, som haver fisket, at deres Sogneherrer haver i det Sted siddet hjemme og ingen Tiende bekommet af deres Sognemænd, hvormed de mener sig at skee noget for kort og derfor haver af Retten været begjerendes Hjælp for Guds Skyld, hvilket vi dennem ikke negte eller forholde kunne, efterdi det er jo billigt, at hver Pastor lever paa sin Menigheds Næring og Arbeide: da haver vi saa for godt anseet paa Kgl. Maj.s, vor naadigste Herres, og Rigens Raads naadige og gode Behag, Correctats og Forbedring, at herefter saa skal holdes med prestelig Tiende af Sild og anden Fisk, som Bønderne fanger, at hver Bonde, som bor i det Gjeld, som de fanger Fisken, skal tiende sin egen Sogneprest efter gammel Sedvane og Skik; mens dersom nogen fisker udi andre Gjeld, da skal han bytte den prestelig Tiende udi to Parter, den halve Part til den Prest, som boendes er udi det Gjeld, som Fisken fanges, og den anden halve Part til sin rette Sogneherre, som af Arilds Tid skeet er og haver været Nordlandenes Fisketiende og endnu skeer i alle Nordlandenes Fiskevær, hvor som ikke Vold gaar for Retten; og efterdi vi befinder og forfarer nogen stor Besværing paa begge Parter i mange Maade, da er dette vort Raad, at hver Sogneprest, som veed, hans Sognemænd drager til Fisket, og er sig nogen Tiende formodendes af dennem, da skal han lade sig ind med sine Sognemænd med venlig og

mildelig Forhandling, som Sognemændene hver af dennem kan give hannem af deres Fiskeri, at de hannem det ville hjemføre, saa at det kan komme hannem til Gavns; saadan Venlighed og christelig Villie imellem Sognepresten og Sognemændene er Gud tækkelig og bliver ikke ubelønnet, og er det billigt, at hvis Bonden gjør Pastoren til Villie med sin Umag og Bekostning, at han det med hannem forskylder og holder hannem det skadesløs, saa er Guds Velsignelse hos begge Parter. Til Vidnesbyrd trykker vi vores Signeter herneden under og med egne Hænder underskriver. Datum Throndhjem den 27 April Anno 1594.
Ludvig Munk, e. H. Hans Mogenssøn, e. H. Jens Anderssøn, e. H. Christen Michelssøn, e. H. Knut Jenssøn, e. H. Jens Nilssøn, e. H.
Hans Anderssøn, e. H. Peder Olafssøn, e. H.

Og hos os underdanigst anholdes, at vi naadigst forne Anordning ville confirmere og stadfæste, da have vi naadigst forne Anordning confirmeret og stadfæst saa og hermed confirmere og stadfæste udi alle sine Ord og Punkter, som forskrevet staar. Cum inhib. sol. Bergenhuus 4 Juli 1641.[1] R. VI. 328.

Christianssands Privilegier.

C. IV. G. a. v. Eftersom vi naadigst for godt og raadeligt have anseet og eragtet paa en Plads udi Nedenes Len udi vort Rige Norge, som kaldes Sanden, en Kjøbsted sammesteds at lade fundere og anlægge, som skal kaldes Christianssand, og ville vi naadigst alle dennem, som paa samme Sted bygge og bo ville, udi 10 Aar efter dette vort Brevs Dato for al kongelig Skat og Tynge forskaanet have; dog hvad Tolden sig belanger, ville vi os forbeholdet have, saa og, eftersom vi naadigst kunne eragte, Byen udi Fremtiden at kunne tiltage, ville vi den flere og tjenligere Privilegier forunde og give. Bergenhuus 5 Juli 1641. R. VI. 326.

Peder Rafn fik Opreisning udi en Voldssag.

C. IV. G. a. v. Eftersom os elskelige Peder Rafn, wohnhaftig udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os haver ladet berette, hvorledes at der udi vor Kjøbsted Odense skal være [hannem] overgangen en Voldsdom, hvilken Dom han underdanigst beretter uden lovlig Kald og Varsel hannem uafvidendes skal være overgangen, hvorfor han den ikke lovligen inden sex Uger for sin tilbørlig Overdommere haver kunnet indstevne; thi haver han underdanigst vores naadigste Opreisning været begjerendes, vi samme over hannem forhvervede Dom for sin tilbørlig Dommere lovligen at

[1] Er hos Paus, Kgl. Forordn. for Norge, S. 774 ff., fejlagtig dateret 5 Juli.

maatte indstevne naadigst ville bevilge: da have vi naadigst undt, bevilget og tilladt saa og hermed unde, bevilge og tillade for Peder Rafn fri Opreisning og Beskjærmelse samme over hannem forhvervede Dom at maa udføre, saavidt Lov og Ret gemæs er, og selv eller ved hans Fuldmægtige at møde for Retten tilstede, denne sin Sag at udføre. Cum inhib. sol. Bergenhuus 5 Juli 1641. R. VI. 326.

Forordning om Sildefjordene i Throndhjems Len.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst for godt have anseet, efterskrevne Forordninger udi Sildefjordene udi Throndhjems Len der udi vort Rige Norge at skulle holdes, som efterfølger:

1. Først: at enhver Notseier skal have sin visse Haaseter, og ingen anden at begive sig paa samme Not uden de, som dertil ere beskikkede, og saa Notseieren selv at fortiende sin Sild og Haaseteren i lige Maade selv at fortiende hvis Sild han paa sin Anpart bekommer; hvo herimod gjør straffes saa som for uhjemlet Gods efter Loven.

2. For det andet: at Notseieren eller Haaseteren ikke maa sig fordriste at give nogen Sild bort, førend de ere fortiendet, under Straf efter Norges Lov.

3. For det tredie: at ingen Borger, Bønder, fremmede eller andre maa tilstedes at drage paa Vaagen der at kjøbe ferske Sild, hvorover vi saa vel som Presten mister vores Tiende; hvo sig herimod forseer, straffes, som vedbør.

4. For det fjerde: at enhver, som kjøber Sild, skal holde en rigtig Bog og derudi antegne enhver ved sit Navn, han kjøber af, og det siden, naar Fiskeriet er endet, paa Tiendeboden under sin egen Haand fra sig levere beskrevet under Straf efter Dannemænds Kjendelse.

5. For det femte: at ingen Borger, Bønder, fremmed eller andre, som med Jagter eller Baade til Sildefjorden ankommer, maa tilstedes at sætte deres Not eller Garn udi Søen, førend de sig paa Tiendeboden haver angivet; hvo sig derimod forbryder, have forbrudt, hvis de haver med at fare, og lide som vores Brevs Overtrædere.

6. For det sjette: at ingen maa selge eller afhænde nogen Sild, enten fersk eller saltet, førend de rigtigen haver angivet, hvad Sild de haver saltet, pakket og forhøiet Gods, det være sig Kjøbmandsgods eller Bondegods, eller have forbrudt, hvis de uangivet fordølger.

7. For det syvende: at ingen Skipper eller Kjøbmand, som kommer paa Sildefjorden, maa igjen afløbe, førend han under sin Haand leverer fra sig en rigtig Fortegnelse ved Dag og Dato paa enhver, han haver kjøbt Sild af, og specialiter hvor meget han af enhver haver bekommet, saa og rigtigen angiver paa Tiendeboden, hvor mange Lester Sild han indehaver, paa det deraf kan erfares, om vi bekommer vores rette Tiende, som det sig bør; og om nogen sig herimod forseer, have forbrudt deres Vare, de indehaver, og straffes som vores Mandats Misbruger og Overtræder. Forbydendes alle og enhver herimod at gjøre under Straf, som hos staar. Bergenhuus 5 Juli 1641. R. VI. 327.

Mathis Bøyessøn at være Skibscapitain.

C. IV. G. a. v., at vi naadigt have antaget og bestillet og nu hermed antage og bestille os elskelige Mathis Bøyessøn, vor Generalvisiteur udi Throndhjems-Len, for en Skibscapitain at skulle lade sig bruge til Lands og Vands, hvor og naar vi hannem derom tilsigendes vorder; og skal han have aarligen til Pension og Besolding 200 Courant-Daler og sedvanlig Hofklædning paa sig selvanden, som skal begynde og angaa fra dette vort Brevs Dato og endes Aarsdagen dernæst efter og siden Aar fra Aar forfølges, saalænge han i samme Tjeneste forbliver. Bedendes og bydendes vore Rentemestere, de, som nu ere eller herefter kommendes vorder, at I bem^te Mats Bøyessøn bem^te Pension og Hofklædninger paa sig selvanden aarligen lader bekomme, ei gjørendes hannem derpaa Forhindring i nogen Maade. Bergenhuus 5 Juli 1641. R. VI. 328.

Hr. Christopher Urne fik Brev anlangende Sogneprester, som holder Kapellaner.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I med Flid forfarer om Sognepresternes Indkomst her udi Norge, som haver fornøden at holde Kapellaner, og deraf tilgjører enhver Kapellan, som sig beklager, hvad enhver skal have at leve af, og det efter enhver Sogneprests visse Indkomst, dog alting paa vores naadigst Ratification, ei agtendes den tilforne gjorte Reformation. Cum claus. consv. Bergenhuus 7 Juli 1641. T. VII. 78. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Christopher Urne og M. Oluf Boessøn fik Brev, M. Kjeld Stub anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os elskelige, hæderlig og vellærd Mester Kjeld Stub, Sogneprest udi vor Kjøbsted Christi-

ania, sig groveligèn for nogen Tid siden imod Ordinantsen og Kirkedisciplin haver forseet, idet han Borgermester Laurits Ruus det høiværdige Alterens Sacramente haver uden nogen lovlig Aarsage forbødet, hvorfore vi naadigst ville, at han samme sit Kald skal afstaa og det ikke mere betjene, mens hannem et andet Kald ville bevilge, hvortil han lovligen efter Ordinantsen kan blive voceret og kaldet. Cum claus. consv. Bergenhuus 7 Juli 1641. T. VII. 78. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Christopher Urne og Mester Oluf Boessøn fik Brev, Kapellanerne i Østerdalen anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget hver Kapellan udi Østerdalen, som af Almuens godvillige udgivne Contribution underholdes, 70 eller 80 Rigsdaler aarligen, eftersom deres Umage og Besværing befindes at være. Cum claus. consv. Bergenhuus 7 Juli 1641. T. VII. 76. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Christopher Urne og M. Oluf Boessøn fik Brev, Bergens Kirker anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget et Tusinde Rigsdaler af Kirkernes Beholdning udi Akershuus Len, til Philippi Jacobi Dag forfalden, hvilke I til Bergenhuus haver at fremskikke, som der til Kirkernes, Skolens og Hospitalets Reparation sammesteds skal anvendes. Resten af forne Kirkers Beholdning udi forne Akershuus Len, som er et Tusinde og tredive Rigsdaler, have vi naadigst bevilget at maa anvendes til en Muur omkring Christiania Kirkes Kirkegaard. Cum claus. consv. Bergenhuus 7 Juli 1641. T. VII. 76. (Orig. i Rigsarkivet).

Mester Oluf Boessøn fik Brev, Bergens Kirker anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I til vort Slot Bergenhuus fremsender, hvis I allerede af Geistligheden der udi Akershuus Len haver colligeret, saa og hvis udi lige Maader herefter skee kan, som til Kirkernes, Skolers og Hospitals Bygnings Fornødenhed skal anvendes. Cum claus. consv. Bergenhuus 7 Juli 1641. T. VII. 76.

Lensmændene i Norge finge Breve, Bygsel at tage.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I herefter af vore og Kronens Gaarde udi eders Len Bygsel annammer, eftersom de gode og ringe befindes. Cum claus. consv. Bergenhuus 7 Juli 1641. T. VII. 78. (Orig. i Rigsarkivet).

[Hr.] Christopher Urne. — Henrik Thott. — Hannibal Sehested. — Oluf Parsberg. — Palle Rosenkrands. — Hans Køning. — Ove

Gedde. — Knut Steenssøn. — Knut Ulfeldt. – Arnt von Kubla. — Jens Bjelke. — Volrat Lampe.

Arnt Hanssøn og Bodil Andersdatter at maa bekomme tvende Præbender.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade naadigst have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at os elskelige Arnt Hanssøn, Norges Riges Skriver, maa bekomme første vacerende Hamars Præbende udi vort Rige Norge og det med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertaget, eftersom hans Formand det for hannem havt haver, kvit og fri have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder; dog saa at han skal holde Bønderne, paa Godset boendes, ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dennem uforrette imod Loven eller med nogen ny Indfæstning eller anden usedvanlig Paalæg besverge og ikke heller forhugge eller [forhugge] lade nogen de Skove, dertil ligger, til Upligt udi nogen Maade. Cum inhib. sol. Bergenhuus 7 Juli 1641. R. VI. 330.

Ligesaadant et Exspectancebrev fik Bodil Andersdatter paa det Præbende, afgangne M. Anders Bendtssøn [Dall], forrige Bisp udi Oslo, havt haver, at maa bekomme, naar det vacerer, sub eodem dato.

Steen Villumssøn [Rosenvinge] fik Brev, Fredriksstad at annamme og dermed have Indseende.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom vi erfare, vor Kjøbsted Fredriksstad udi dit Len at være beliggende, ville vi naadigst, at du sammesteds med alting Indseende skal have, eftersom du agter at forsvare. Cum claus. consv. Bergenhuus 7 Juli 1641. T. VII. 77.

Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] fik Brev, Jakob Huitfeldts Gjæld anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du tilforne haver bekommet vores naadigst Befaling at indkræve den Gjæld efter hvis Haandskrifters Indhold til afgangne Jakob Huitfeldt udgivne, som hannem og afgangne Hartvig Huitfeldt for nogle Aar af os ere tilskikkede, og haver du Penge[ne] udi Renteriet at indlevere, paa det siden udi Renteriet vist kan erfares om afgangne Jakob Huitfeldts Restants. Cum claus. consv. Bergenhuus 7 Juli 1641. T. VII. 77.

Thomas Jenssøn og Nils Hanssøn fik Brev, Fru Maren Skram anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Fru Maren Skram, afgangne Hartvig Huitfeldts, nu udi næst forgangen Herredag er tildømt at igjengive nogle af Rakkestads Bønder deres Fæste- og Gaardepenge, desligeste at igjengive dennem deres Arbeids-Lam, som de Aar 1628 skal have udgivet, eller des Værd, og hun nu underdanigst haver været begjerendes, vi naadigst nogen ville lade tilforordne, som kunde være overværendes og kjende imellem hende og forne Bønder, hvad hun dennem billigen igjengive skal, paa det de paa begge Sider ikke skulle skee for kort: da bede vi eder og naadigst ville, at I retter eders Leilighed efter Parterne strax for eder at lade kalde og forne Maren Skram tilgjøre, hvor meget hun forne Bønder billigen igjengive skal, havendes flittig Indseende, at de paa begge Sider vederfares den Deel, ret er. Cum claus. consv. Bergenhuus 7 Juli 1641. T. VII. 78.

Henrik Thott fik Forlov.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst haver været begjerendes, vi naadigst ville dig forlove ned til vort Rige Danmark at forreise, dine anliggende Hverv der at forrette, da ere vi dermed naadigst tilfreds, dog at du det saaledes i din Fraværelse forordner, at intet enten paa Slottet eller udi Lenet bliver forsømt; og ville vi, at du, saasnart Vandet i tilkommende Foraar bliver aabent, dig igjen derop skal begive. Cum claus. consv. Bergenhuus 7 Juli 1641. T. VII. 77.

Hans Fort fik Bevilling at maa være Mægler i Bergen.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Hans Fort, Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for nogen Tid siden havde bekommet vores naadigste Befaling til os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og da Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, forne Hans Fort at lade bekomme Mæglers Bestilling imellem fremmede indbyrdes saa vel som og imellem fremmede og Borgerskabet saa og med de Kontoriske udi forbete vor Kjøbsted Bergen, om han dertil befandtes dygtig, og efterdi vi af forne Jens Bjelkes Erklæring have erfaret, forne Jens (sic) Fort dygtig til samme Mæglers Bestilling at være befunden: da ville vi af vor synderlige Gunst og Naade unde, bevilge og tillade saa og med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade forne Hans Fort samme Mæglers Bestilling her udi vor Kjøbsted Bergen at maa beholde, saa længe

han den vel og uden nogen Paaklage forestaar og betjener. Cum inhib. sol. Bergenhuus 7 Juli 1641. R. VI. 332.

Borgunds Bønder fik Confirmats paa et gammelt Brev.

C. IV. G. a. v., at eftersom afgangne Axel Gyldenstjerne, forrige Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, paa vores naadigste Behag haver bevilget menige Almue paa Borgund udi Sogn udi Bergenhuus Len, formedelst deres store Armod og ringe Leiligheds Skyld vores Anpart af Tienden i forne Borgund for noget vist efter hans dennem derpaa givne Brevs videre Formelding, lydendes Ord fra Ord, som efterfølger:

Stormægtige, høibaarne Fyrste og Herre, Christian den fjerde, Danmarks, Norges, Venders og Gothers udvalde Prinds og Konning, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Ditmarsken, Greve udi Oldenburg og Delmenhorst, Hs. Maj.s tilforordnede Statholder udi Norge og Høvidsmand paa Akershuus, jeg, Axel Gyldenstjerne til Lyngbygaard, kjendes og gjør alle vitterligt, at eftersom Bønder og menige Almue paa Borgund udi Sogn udi Bergenhuus Len haver nu ved deres Fuldmægtige, Sven Haagenssøn og Gerje Medtbjørnssøn, supplicando ladet give mig tilkjende, hvorledes at Kornet der hos dennem næsten hvert Aar bortfrys[er], saa de ikke fanger saa meget Korn af deres Jorder, at de kunne bruge og fornøden haver til dennem og deres fattige Hustruer og Børn med at føde, meget mindre den ene at kunne hjælpe den anden, og ei heller de nogen Undsætning kunne fange fra Søsiden, tilmed beklager, at de haver trende store Fjeld, det ene sex og det andet syv Mile over, over hvilke Fjeld de maa bære og slæbe godt Folks Gods med stor Trældom og Besværing, hvilke deres elendige Vilkaar Øvrigheden for nogen Tid lang siden haver anseet og dennem paa Kgl. Maj.s Vegne og naadigste Behag undt og bevilget dennem høistbete Kgl. Maj.s Anpart af Tienden for en mulig Afgift aarligen at maatte bekomme og beholde, som var for 1 Slagtenød og 1 Løb Smør, hvilken forne Bevilling de sig beklager ikke nu at maa nyde, hvorfor de underdanigst ere begjerendes, at jeg paa høistbete Kgl. Maj.s Vegne ville deres Elendighed, store Trældom og Armod ansee og dennem efterlade endnu ved forne Bevilling at maatte blive, hellers de vare i Grund aldeles forød og forarmet: da, efter saadan Vilkaar haver [jeg] deres Leilighed anseet og paa høibete Kgl. Maj.s Vegne og naadigste Behag dennem undt og efterladt høibete

Kgl. Maj.s Anpart af Tienden udi for.ⁿᵉ Borgund at maa aarligen herefter oppeberge, nyde, bruge og beholde for for.ⁿᵉ Afgift, som er 1 Slagtenød og 1 Løb Smør, indtil Kgl. Maj. anderledes med Hs. Maj.s Brev derom forordnendes vorder. Forbydendes alle Kgl. Maj.s Lensmænd, Fogder og alle andre paa Kgl. Maj.s Anpart Korntiende for.ⁿᵉ Bønder og menige Almue paa Borgund herimod at pladse, hindre eller i nogen Maade Forfang at gjøre under Kgl. Maj.s Hyldest og Naade. Til Vidnesbyrd haver jeg trykt mit Signet her nedenfor. Datum Akershuus den 30 Januar Anno 1591.

Og for.ⁿᵉ Almue nu underdanigst hos os haver ladet anholde, at vi for.ⁿᵉ Axel Gyldenstjernes dennem givne Brev naadigst ville confirmere og stadfæste, da have vi naadigst for.ⁿᵉ Brev udi alle sine Ord og Punkter, eftersom forskrevet staar, confirmeret og stadfæstet og nu med dette vort aabne Brev confirmere og stadfæste, at for.ⁿᵉ Bønder og deres Efterkommere maa nyde og beholde samme Tiende for for.ⁿᵉ Afgift, eftersom forskrevet staar. Cum inhib. sol. Bergenhuus 7 Juli 1641. R. VI. 330.

Hr. Hans Jenssøn at maa komme til Kald.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Hr. Hans Jenssøn, Kapellan paa Søndmøre udi Bergenhuus Len, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes han sig med et Leiermaal skal have forseet, hvilken Forseelse han underdanigst er begjerendes hannem naadigst maa efterlades og bevilges at komme til Kald igjen: da have vi naadigst efterladt for.ⁿᵉ Hr. Hans Jenssøn samme sin Forseelse og derhos bevilget og tilladt saa og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at for.ⁿᵉ Hr. Hans Jenssøn maa tre Aar efter dette vort Brevs Dato kaldes til hvilket Kald han her udi vort Rige Norge kan lovligen tilvoceret [blive] efter Ordinantsen. Cum inhib. sol. Bergenhuus 7 Juli 1641. R. VI. 332.

Aabne Brev, Borgermestere og Raad i Throndhjem anl.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Throndhjem for os underdanigst supplicando haver ladet andrage, hvorledes de formedelst Rettens Forvaltning med stor Umag og deres Nærings daglig Forsømmelse besverges og derfor intet haver til Løn eller Vederlæg, hvormed de som andre Kjøbstæders Borgermestere og Raad sig kan underholde: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at for.ⁿᵉ Borgermestere og

Raad udi Throndhjem maa være fri for Skat for deres egen Person saa og at maa nyde og oppeberge hvis som udgives af dennem, som indtages til Borgere og sverge deres Borgereed der udi Byen, hvilket forne Borgermestere og Raadmænd for deres Umag og Bestilling skal have, nyde, bruge og beholde, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorder. Forbydendes alle og enhver dennem herudi at forhindre, under vort Hyldest og Naade. Bergenhuus 7 Juli 1641. R. VI. 332.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Archelimesteren paa Akershuus anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget den Archelimester, som sidst fra vort Rige Danmark did til Stedet blev opsendt, aarligen til Besolding at maa gives 150 Rigsdaler af den Contribution, som leveres til Commissarierne søndenfjelds. Hvad den forrige Archelimester sig belanger, have vi naadigst bevilget hannem indtil videre Anordning den Løn, han havde, førend han blev forløvet. Hvad sig belanger de Blokhuses Opsættelse ved Drøgbakken, da skal dermed bero indtil videre Anordning. Cum claus. consv. Bergenhuus 8[1] Juli 1641. T. VII. 77. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Christopher [Urne] fik Brev at annamme de Gaarde under Lenet, som er lagt til Jernverket.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I igjen under Lenet lader annamme hvis Gaarde vi naadigst tilforne havde bevilget Participanterne udi Verket at bruge, mens Verket var udi sin Esse, og dersom og nogle af Christianiæ Lagstols Gaarde derunder ere, I da dennem og under Lagstolen igjen lader lægge. Cum claus. consv. Bergenhuus 8[1] Juli 1641. T. VII. 77. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Christopher Urne fik Brev, s. Mester Nils Simonssøn [Glostrups] Arvinger anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I lader arrestere alt, hvis afgangne Mester Nils Simonssøn, forrige Biskop over Oslo og Hamar Stifter, hans Arvinger hos Jerncompagniet kunne tilkomme, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum claus. consv. Bergenhuus 8[1] Juli 1641. T. VII. 78. (Orig. i Rigsarkivet).

Aabne Breve til tolv Lensmænd i Norge om Aldyr.

C. IV. G. a. v., at eftersom os foredrages, store Aldyr og

[1] Er i Tegnelserne dateret 7 Juli.

Ellandsdyr saa vel at skal her udi vort Rige Norge skydes paa de Tider om Aaret, naar de ere magre og ikke vel tjenlige, som paa de Tider, de ere fede og gode, saa det er at formode, at dersom en visse Tid ikke bliver forordnet, naar for.ne store Aldyr og Ellandsdyr maa skydes, de slet skulle blive ødelagt: da have vi naadigst for godt anseet at lade forbyde saa og hermed forbyde, at ingen, det være sig hvem det og være kan, maa skyde eller skyde lade nogen store Aldyr eller Ellandsdyr fra Juul til Sancte Hans Dag Midsommer. Dersom nogen kan betrædes herimod at gjøre, da at bøde otte Ørtuger og tretten Mark og have forbrudt, hvis de skudt haver. Hvorefter alle og enhver haver sig at rette. Bergenhuus 8[1] Juli 1641. T. VII. 79. (Orig. i Rigsarkivet).

Johan Gaarman og Dines Anderssøn fik herefter tvende Breve.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Christopher Urne til Aasmark, Ridder, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, paa vore Vegne haver til[be]troet og forordnet nærværende Johan Gaarman at skal være Stiftsskriver udi Akershuus Len udi bem.te vort Rige Norge: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade for.ne Johan Gaarman at maa og skal være Stiftsskriver udi for.ne Akershuus Len og Kirkernes Jorder udi for.ne Stiftsskriveri og Bygsel raadig paa vore Vegne, som han aarligen skal gjøre vores Statholder paa bem.te Akershuus, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, rigtig Rede og Regnskab fore, dog at han sig udi samme hans Bestilling trolig og flittelig skal forholde, som det sig bør og udi alle Maade vide og ramme Kirkernes Gavn og Bedste, som han vil ansvare og være bekjendt. Cum inhib. sol. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 337.

I lige Maade fik Dines Anderssøn og Confirmats paa et Stiftsskriveri i Akershuus Len, lydendes Ord fra Ord som det forrige et sub eodem dato.

Borgermestere og Raad i Tunsberg fik Bevilling Hjultømmer at maa udføre.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Tunsberg underdanigst af os haver været paa menige Borgerskabs Vegne sammesteds begjerendes, vi den-

[1] Af dette Brev haves i Rigsarkivet tvende af Kongen egenhændig underskrevne Exemplarer, hvoraf det ene er dateret 7, det andet 8 Juli.

nem naadigst ville bevilge Hjultømmer med deres Defensionsskibe at maa udføre: da ere vi naadigst tilfreds, at de Hjultømmer maa med deres Defensionsskibe og ingen anden udføre, dog at de af forne Tømmer skal til os dobbelt Told erlægge. Hvorefter de sig kan vide at rette og forholde. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 333.

Palle Rosenkrands fik Brev, Penge at tage af Toldkisten at levere Christopher Gjøe.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du af Toldkisten udi Flekkerøen annammer et Tusinde Rigsdaler, og at du forne Tusinde Rigsdaler os elskelige Christopher Gjøe, vor Mand og Tjener, med det forderligste leverer, som dennem til de Skibes Bygning, han under Hænder haver, skal anvende. Cum claus. consv. Bergenhuus 8 Juli 1641. T. VII. 79.

Palle Rosenkrands fik Brev, Christopher Gjøe anl.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Christopher Gjøe til Oxholt, vor Mand og Tjener, underdanigst er begjerendes, hannem naadigst maa bevilges til Magelaug en Kirkegaard udi dit Len ved Navn Haugelund at maa bekomme, erbydendes dobbelt derimod at ville udlægge: thi bede vi dig og naadigst ville, at dersom ingen synderlig Herlighed af Skov eller andet til forne Kirkegaard er liggendes, du da med forne Mageskifte til Ende gjører og det paa vores naadigste Ratification. Cum claus. consv. Bergenhuus 8 Juli 1641. T. VII. 79.

Anders Matssøn fik Brev paa Vatne Præbende.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade have undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade os elskelige Anders Matssøn, Lagmand udi vor Kjøbsted Stavanger, at maa efter os elskelige Peder Rafns Død bekomme Vatne Præbende der udi Stavanger Len og det nyde og beholde kvit og fri, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder, [etc. som Exspectancebrevet af 7 Juli s. A., ovfr. S. 78]. Cum inhib. sol. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 336.

Peder Rafn, forrige Lagmand udi Bergen, fik Brev paa Vatne Præbende sin Livstid at beholde, lydendes ellers Ord fra Ord som det Exspectancebrev, Anders Matssøn derpaa er medgiven, tilforne indført. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 338.

Samson Gunderssøn at maa gifte sig.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Samson Gunderssøn

i Strand Sogn i Ryfylke Len underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes han nogen Tid forleden udi sit Egteskab sig med Leiermaal haver forseet, for hvilken hans Forseelse han for Kapitel er bleven skilt ved hans Hustru og tildømt i hendes Livstid sig ikke i Egteskab at maatte begive, med mindre vi det naadigst ville tilstede, efter forne Doms videre Indhold, underdanigst begjerendes, at vi naadigst ville bevilge, at han sig igjen i Egteskab maa begive: da have vi naadigst bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at forne Samson Gunderssøn sig i Egteskab igjen maa begive med hvem hannem (sic) af Guds Forskikkelse kan komme udi Egteskab med, dog at sligt ikke skeer udi de forbudne Leder. Cum inhib. sol. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 336.

Henrik Thott fik Brev, saltet Kjød anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom dit Forleningsbrev dig tilholder en Deel saltet Kjød aarligen til vort Proviantbuus for vor Kjøbsted Kjøbenhavn at skulle fremsende, da ere vi naadigst tilfreds, at dermed skal bero indtil videre Anordning. Cum claus. consv. Bergen[huus] 8 Juli 1641. T. VII. 80.

Henrik Thott fik Brev, Dr. Johan von Bremborg i Bergen anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom for nogen Tid siden en Contribution er bevilget, hvorved alle Capitulares deres Residentser, som udi den sidste Ildebrand her udi vor Kjøbsted Bergen ere opbrændte og ruinerede, igjen kunde reparere, da bede vi dig og naadigst ville, at du den Anordning gjører, at os elskelige Dr. Johan von Bremborg, Medicus og Capituli membrum her sammesteds, og af samme Contribution nogen Hjælp bekommer, hvorved han sin Residents med nødtørftig Bygning kan lade reparere. Cum claus. consv. Bergenhuus 8 Juli 1641. T. VII. 80.

Henrik Thott fik Brev, Cornelius Janssøn, Apotheker i Bergen, anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst have bevilget os elskelige Cornelius Janssøn de Lange, Apotheker her udi vor Kjøbsted Bergen, alene at maa holde adskillige Krydderier, og han nu underdanigst foregiver sig derimod af endeel at skee Indpas, som sig imod vores hannem meddelte Friheder og Privilegier tilfordrister adskillige saadanne Krydderier at selge: da bede vi dig og naadigst ville, at du flittig Indseende haver, at ingen her sammesteds nogen Krydderier selger, med mindre det ere de,

som ingen anden Brug haver end med saadanne Krydderier at handle. Cum claus. consv. Bergenhuus 8 Juli 1641. T. VII. 80.

Cornelius Janssøn fik Bevilling paa hans Apotheke.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have bevilget og tilladt saa og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at os elskelige Cornelius Janssøn de Lange, Apotheker her udi vor Kjøbsted Bergen, maa told- og accisefri nyde hvis Radices, Semina, Gummata, Colores, Olea og deslige Materialia, som han lader indkjøbe og til compositionem medicamentorum henhører og af en Medico nødtørfteligen kan desidereres; dog hvad de Krydderier, som til Kjøkkens Brug fornøden gjøres, er anlangendes, deraf skal han sin tilbørlige Told udgive. Thi forbyde vi alle og enhver, ihvo de og være kan, saadanne Medicamenta eller Krydderier at holde [fal], som bem.te Apotheker imod dette vort Benaadingsbrev til Skade kan være, eller hannem hindre eller Forfang at gjøre i nogen Maade, under vor Hyldest og Naade. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 335.

M. Ludvig Munthe fik Brev, Hr. Peder Rasmussøn og Hr. Anders [Jenssøn] anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os elskelige, hæderlig [og] vellærd Hr. Peder Rasmussøn udi Fjelberg Sogn underdanigst giver tilkjende, hvorledes han sig skal have forseet udi Sacramentens Uddelelse, idet han skal have givet en Person Viin før Brød, og han nu samme sit Kald ei maa betjene, men skal holde en Kapellan, er derfor underdanigst begjerendes, at vi hannem samme hans Forseelse naadigst ville efterlade, at han det første Kald, ledigt bliver, maa bekomme: da, efterdi Almuen udi Ullensvang og Odde Sogne, Annexer til Kinservik, underdanigst for os haver andraget, hvorledes de udi adskillige Maader dennem skal have at besverge over deres Sogneprest, Hr. Anders Jenssøn, have vi naadigst for godt anseet, saadanne Tvistigheder, hvorpaa større Forargelse udi Fremtiden kunde følge, at forekomme, at for.te tvende Prester deres Sogne med hverandre skifter, saa den ene den andens herefter maa forestaa og betjene. Cum claus. consv. Bergen[huus] 8 Juli 1641. T. VII. 80.

Wilchen Thormodssøn og Rasmus Lauritssøn fik Brev, Christopher Gjøe anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at os elskelige Christopher Gjøe til Oxholt, vor Mand og Tjener, underdanigst af os haver været

begjerendes, vi naadigst ville bevilge hannem vores Befaling til twende Mænd, som kunde efterse her paa Muren udi Bergen By, om der sammesteds nogle Breve findes, som de Bilders Gods vedkommer, som hannem følger, i lige Maade om nogle Breve de Gyldenløver anrørendes, og dersom de her findes, da hannem at maatte tilstilles. Thi bede vi eder og ville, at I nu strax efterseer, om her paa Murene findes saadanne Breve, som hannem vedkommer, I da dennem til hannem overleverer imod rigtig underskreven Reversal af hannem, som i Kisten, Brevene staar i, igjen skal indlægges. Cum claus. consv. Bergenhuus 8 Juli 1641. T. VII. 79.

Aabne Brev om Bryggerne i Bergen.

C. IV. G. a. v., at eftersom Bryggerne her udi vor Kjøbsted Bergen underdanigst lader andrage, hvorledes dennem stor Indpas af adskillige Haandverksfolk her sammesteds, som have deres Skraaer og Laugsret, skal skee, idet de dennem falde udi deres Bryggernæring baade med Bryggen og Tappen: da ville vi hermed dette vort aabne Brev naadigst have forbudet, at ingen, ihvo de og være kan, som nogen Haandverk bruger, maa sig herefter med nogen Ølsalg eller Tappen (Bryggerne til Forhindring) befatte, dog enhver at skal være tilladt at brygge til sit Huus's Fornødenhed og ei videre. Cum inhib. sol. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 334.

Bryggerne i Bergen finge Breve, deres Maltøl anl.

C. IV. G. a. v., at efterskrevne Bryggere her udi vor Kjøbsted Bergen, nemlig Paul Søfrenssøn, Claus Brethager, Adam Rødtz, Mathis Steffenssøn, Otte Væver, Jørgen Blechmand, Rasmus Paulssøn, Anders Michelssøn, Jokum Helmes, Anders Lauritssøn Læth, Eske Peterssøn, David Michelssøn, Johan Vermich, Bernt Henrikssøn, Nils Pederssøn Throye, Christen Paulssøn Ibbe, Anders Sebastian Stoeckling, Hans Gremmertssøn, Jon Michelssøn, Hans Jørgenssøn, Peder Paulssøn, Michel Baardt, Henrik Nødtzhorn, Kirsten Knivsmeds, Jost Strelmand, Otte Buedtzmand, Trine Tuton og Jens Clementssøn, underdanigst giver tilkjende, hvorledes de [i] sidste Ildebrand her udi Bergen skal have lidt stor Skade, underdanigst derfore begjerendes, vi naadigst dennem ville bevilge, at de deres Malt, som de lader male, maa bekomme sisefri: da have vi af vor synderlig Gunst og Naade naadigst bevilget og tilladt og nu hermed bevilge og tillade forskrevne Borgere

herefter udi tre Aar at maa være forskaanet for Sise at udgive af hvis Malt, som de lader male. Cum inhib. sol. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 334.

Aabne Brev, Hans Hass i Bergen anlangendes.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade, at Hans Hvas (sic), Borger og Indvaaner her udi vor Kjøbsted Bergen, maa den Plads, som han af os elskelige M. Jon Søfrenssøn, Læsemester her sammesteds, sig tilforhandlet haver, bebygge med god Kjøbsteds-Bygning, som her sedvanligt er, og ei videre besverges. Cum inhib. sol. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 335.

Aabne Brev, Windeler Lampe i Bergen anlangendes.

C. IV. G. a. v. Eftersom nærværende Windeler Lampe, fordum Borger og Indvaaner i vor Stad Hamburg, underdanigst foregiver, hvorledes han for kort Tid forleden sig fra bem^{te} Hamburg hid skal have forføiet og her sammesteds sin borgerlige Eed lige med andre vore Undersaatter gjort, med underdanigst Begjering, han derfor nogle sine Regnskabsbøger samt andet inventerede Gods, hannem, medens han til Hamburg boede, blev efter Forordningen i Arrest optagne, igjen maatte bekomme: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at bem^{te} samme Regnskabsbøger og inventerede Gods [hannem] igjen maa tilstilles, dog med den Condition, at han nøiagtig Vissen og Borgen skal stille, at han her altid ville forblive og bo og ei sig til de Hamburger igjen begive. Cum inhib. sol. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 335.

Johan Welding fik Pas paa Spanien.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Johan Welding med hans Medconsorter, Borgere her udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst foregiver, hvorledes de med forderligste agter paa Spanien og andre fremmede Steder med et Skib, de sig udi vor Kjøbsted Marstrand tilforhandlet haver, sig at begive, med underdanigst Begjering, vi dennem denne vores naadigste Søpas ville meddele: da bede vi kjærligen vore kjære Naboer, Venner og Forvandte, at de bem^{te} Johan Welding og hans Medconsorter ville lade fri og ubehindret med samme deres Skib og indehavende Gods passere og hannem til det bedste befordrer, det vi igjen med vore kjære Naboer, Venner og Forvandte udi slige og andre Maader ville vide at forskylde. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 337.

Engelbret Pederssøn og hans Søn fik Bevilling at maa beholde deres Gaard.

C. IV. G. a. v., at eftersom Engelbret Pederssøn, boendes paa en Gaard, Vaaster kaldet, underdanigst foregiver, hvorledes samme Gaard hans afgangne Forældre deres Livstid skal have fulgt, med underdanigst Begjering, han den fremdeles saa vel som hans Søn, Peder Engelbretssøn, og begge deres Efterkommeres Ætlæg fremfor nogen anden maa nyde og beholde: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at bemeldte Engelbret Pederssøn saa vel som hans Søn og deres Efterkommeres Ætlæg samme Vorsted (sic) Gaard maa herefter for nogen anden nyde og beholde al den Stund de deres Rettighed deraf udi rette og tilbørlige Tid yder og leverer og Gaarden ved Magt og Hevd holder efter Norges Lov. Cum inhib. sol. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 336.

Aabne Brev, Hr. Anfinn Christopherssøn anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Anfinn Christopherssøn Holck, residerende Kapellan til Borgunds annexerede Kirker paa Søndmøre, underdanigst giver tilkjende, at hannem formedelst hans Kalds meget Ringhed af os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Rigens Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, er paa vores naadigste Behag bevilget og tillagt 10 Tønder Korn af 5 Kirker sammesteds, underdanigst begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at han forne 10 Tønder Korn fremdeles maa nyde: da have vi naadigst bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at forne Hr. Anfinn Christopherssøn maa aarligen, naar godt Korn voxer, nyde og lade opberge forne 10 Tønder Korn af forne 5 Kirker; mens naar Korn slaar feil og ikke vel fremkommer, skal han lade sig nøie med 6 eller 8, eftersom Tiden er, og det indtil vi anderledes derom tilsigendes verder. Cum inhib. sol. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 333.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev paa Rein Klosters Tiende.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, at maa kvit og fri beholde Rein Klosters Tiende uden al Afgift, siden os elskelige Steen Villumssøn [Rosenvinge], vor Mand og Tjener, den er kvit bleven, og indtil vi anderledes lader tilsige, dog at han skal underholde Hørenne med

12 Personer af Skolen saaledes, at ingen Klagt derover kommer. Bergenhuus 8 Juli 1641. R. VI. 333.

Palle Rosenkrands fik Brev, Cornelius Jakobssøn Jeppe af Flilånd anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Cornelius[1] von Cracau, Hollandske Resident, underdanigst for os lader andrage, hvorledes Thomas Rasmussøn, Visiteuren i Flekkerøen der udi vort Rige Norge, udi forgangen Aar udi beᵗᵉ Flekkerøen skal have anholdet et Skib, kaldes Prindsen af Danmark, som Cornelius Jakobssøn Jeppe af Fliland er Skipper paa, udi hvilket Skib femte Part samt Skipperens Anpart til Priis gjort er og os tildømt, hvorfore forᵉ Cornelius[1] von Cracau paa beᵗᵉ Skippers samt hans Medreders Vegne underdanigst hos os haver været begjerendes, vi naadigst dennem beᵗᵉ Skib igjen ville løsgive: da ere vi naadigst tilfreds, at beᵗᵉ Skib denne Gang igjen maa løsgives og herefter ubehindret for denne Sag passere. Cum claus. consv. Frederiksborg 14 Juli 1641. T. VII. 81.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Sølvbergverket anl.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I med Flid paa vort Sølvbergverket (sic) der udi vort Rige Norge lader forfare, om der ikke et Slags Erts findes, som kaldes Rotgylden-Erts; og dersom at den der findes, ville vi naadigst, at I os en Qvantitet deraf tilskikker. Cum claus. consv. Andvorskov 19 Juli 1641. T. VII. 81. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Jomfru Dorethe og Johanne Knutsdatter [Bildt] anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os underdanigst af os elskelige Jomfruer Dorethe og Johanne Knutsdøtre foregives, hvorledes der udi eders Len en Gaard ved Navn Vrem skal være til en forpagtet, hvilken hans Forpagtning nu til Philippi Jacobi Dag førstkommendes skal være forfalden, hvilken forᵉ Gaard Vrem beᵗᵉ Jomfruer underdanigst er begjerendes at maatte paa Forpagtning bekomme: da bede vi eder og naadigst ville, at I forᵉ Jomfruer beᵗᵉ Gaard Vrem paa Forpagtning lader bekomme, dersom den første Forpagtning nu til Philippi Jacobi førstkommendes, som de foregiver, ender. Cum claus. consv. Glücksborg 28 Juli 1641. T. VII. 81.

Jakob Skomager fik Pas paa Nordlandene.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade naa-

[1] Fejlskrift for: Carl.

digst have undt og bevilget og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade det Throndhjems Compagni her udi vor Befæstning Glückstadt at maa nu strax ved nærværende Jakob Skomager af Hamburg, som bem^{te} Compagni befragtet haver, med hans Skib, kaldes Stjernen, stort paa 130 Lester, lade besøge efterskrevne Pladser udi vort Rige Norge, nemlig Romsdal, Nordmøre og Throndhjem, med adskillige der tjenlige Vare, derfra til Spanien med Trælast og siden hid til be^{te} vor Befæstning Glückstadt tilbage igjen; dog skal for^{ne} Jakob Skomager paa bem^{te} Compagnis Vegne ikke maa bruge nogen Kjøbmandskab med vores Undersaatter imod Bergen Borgeres, Kontors og Throndhjems Borgeres Privilegier og Friheder. Cum inhib. sol. Glückstadt 31 Juli 1641. R. VI. 338.

Frants Ross og Christopher Janssøn finge herefter to Søpasser.

C. IV. G. a. v., at eftersom Frants Ross, Borger og Skipper af vor Kjøbsted Bergen udi vort Rige Norge, underdanigst haver været begjerendes vores naadigste Pas, at han fri og ubehindret maa føre hvis Skibe han bliver tilbetroet at være Skipper paa, og dermed at søge sin Næring, hvor hannem lyster, og paa hvad Steder hans retferdige Reise sig kan begive; thi bede vi kjærligen vore kjære Naboer, Venner og Forvandte, saa og alvorligen byde og befale vore egne Undersaatter, som han paa sin Reise hender fore at komme med for^{ne} Skib, Folk og Gods, at I lader hannem fri og ubehindret passere og repassere, ei gjørendes hannem nogen Forhindring i nogen Maade; og dersom han i deres Havner indtrænges og der noget kunde behøve, I det da hannem for Betaling ville lade følge; saadant ville vi med for^{ne} vore kjære Venner, Naboer og Forvandte udi slige eller andre Maader igjen forskylde og bekjende og af vore egne Undersaatter det saa alvorligen havt have. Glückstadt 7 August 1641. R. VI. 339.

Ligesaa lydendes et Brev fik Christopher Janssøn af Bergen.

Bergen Borgere fik Bevilling at maa handle paa Elven.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have bevilget og tilladt og hermed naadigst bevilge og tillade, at Borgerne og Indvaanerne udi vor Kjøbsted Bergen, som handterer og segler paa Elven, maa herefter nyde de samme Privilegier og Friheder, som vore Undersaatter udi vore Kjøbstæder Ribe, Varde og Ringkjøbing haver og af os given er, naar de med deres Skibe eller

Skuder for vor Befæstning Glückstadt ankommer, dog at de skal ikke have nogen fælles Handel og Madschapi med de Hamburger eller med deres Penge og Gods bruge og drive deres Handel og Brug; saafremt at det befindes, da at tiltales og straffes, som vedbør. Cum claus. consv. Haderslevhuus 20 August 1641. R. VI. 340.

Borgermestere og Raad i Bergen finge Brev, deres Domme at skulle indstevnes inden 3 Aar.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Bergen underdanigst af os haver været begjerendes, at dersom nogen sig over deres Domme kunde have at besverge, de da inden 3 Aar dennem for deres tilbørlige Dommere maatte indstevne, paa det at Dommerne, imeden de ere ilive og om Sagsens Beskaffenhed veed at gjøre Underretning, dertil kunne svare: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at alle og enhver, som nogen for:ne Borgermestere og Raads Dom agter at stevne, det inden 3 Aars Forløb efter, at Dommen er afsagt, skal gjøre, thi efter for:ne Tid skal ingen videre Stevning tilstedes. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 20 August 1641. R. VI. 342.

Aabne Brev, Mester Ludvig Munthe i Bergen anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige, hæderlig og høilærd Mand, M. Ludvig Hanssøn Munthe, Superintendent over Bergen Stift, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes han haver sig tilmindet en Bergen Kapitels Communjord, kaldet Solem, strax ved vor Kjøbsted Bergen liggendes, hvilken han til Avlsgaard bruger, underdanigst begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at hans Hustru og deres Børn maatte samme Gaard efter hans Død nyde og beholde for sin aarlig Afgift og Rettighed: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at for:ne M. Ludvig Munthe, hans Hustru, han nu haver, og et deres Børn maa samme Jord Solem efter hans dødelig Afgang nyde, bruge og beholde, dog at de derefter skal gjøre og give al Landskyld og Rettighed efter Norges Lov. Cum claus. consv. Haderslevhuus 20 August 1641. R. VI. 340.

Aabne Brev om Bergens høilærde at maa bekomme Tømmer.

C. IV. G. a. v. At eftersom menige residerende Capitulares udi Bergens Kapitel hos os underdanigst haver ladet anholde, vi dennem naadigst ville bevilge, at de af deres egne Skove, til en-

hvers Kannikedom liggende, maatte bekomme nødtørftig Bygningstømmer og Brændeveed: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade bem[te] residerende Capitularibus nødtørftig Bygningstømmer og Brændeveed af samme deres egne Skove at maa bekomme, dog at de ei Skoven til Upligt lader forhugge eller deraf noget til andre selger og afhænder. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 20 August 1641. R. VI. 341.

Aabne Brev, Knut Mule anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Knut Mule, Byfoged udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst for os haver ladet andrage saa og for os gjort bevisligt, hans Gaard, han der sammesteds havde og iboede, med al hans Formue saa og hvis han paa vore og Byens Vegne havde indkrævet og til sig annammet, som var 250 Speciedaler til os og ligesaa meget til Byen, med Regnskaberne at være udi sidste forleden skadelige Ildebrand, som der udi Byen opkom, opbrændt og fortæret, underdanigst begjerendes, vi naadigst hans bedrøvelige Tilstand ville ansee og naadigst hannem have forskaanet for det Aars Regnskab at gjøre og klarere, som Skaden skeede udi, som var Aar 1639, saa og hannem naadigst efterlade de halvtredie Hundrede Speciedaler, han paa vore Vegne, og de halvtredie Hundrede Speciedaler, han paa Byens Vegne opborget og til sig annammet haver, efterdi de tilligemed al hans Formue ere opbrændte og hannem frakommen: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at for[ne] Knut Mule maa være fri og forskaanet for Regnskab at gjøre og klarere for det Aar 1639, Ildebranden skeede, saa og at maa forskaanes for de halvtredie Hundrede Speciedaler, han paa vore Vegne, og de halvtredie Hundrede Speciedaler, han paa Byens Vegne til sig annammet og opborget haver, at betale og erlægge, efterdi de ere tilligemed hans Formue forbrændt og bortkommen; dog hvis videre udstod, det skal han indkræve og derfore gjøre rigtig Regnskab, som han vil forsvare. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 20 August 1641. R. VI. 341.

Aabne Brev, Rasmus Lauritssøn i Bergen anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Rasmus Laurssøn, Raadmand udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst os haver ladet foredrage, hvorledes han udi sidste forleden Ildebrand, som opkom udi for[ne] Bergen, haver lidt stor, ubodelig Skade og derfor underdanigst begjerendes, vi naadigst, paa det han noget igjen kunde

komme paa Fode, ville bevilge hannem paa nogen Tid at maa være fri og forskaanet for Skat at udgive af hvis Jordegods han haver paa Landet: da have vi af vor synderlig Gunst og Naade naadigst for denne hans bedrøvelige Tids Tilstand bevilget og efterladt saa og med dette vort aabne Brev bevilge og efterlade at maa paa 2 Aars Tid fra dette vort Brevs Dato at regne være og blive for al Skat forskaanet af hans Jorde- og Odelsgods, han haver paa Landet. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 20 August 1641. R. VI. 341.

Aabne Brev, Christopher Nilssøn anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Christopher Nilssøn underdanigst for nogen Tid forleden haver os forstrakt halvfemte Hundrede og ti Lod Sølv, som afgangne Jens Juel til Lindbjerg, den Tid vor Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, til sig annammede og udi vores Rentekammer leveret haver, og hannem derimod udlagt til Brug og Underpant tvende af vore og Norges Krones Gaarde, liggendes i Fosen Len ved be:te Throndhjem, og for:ne Christopher Nilssøn underdanigst erbyder sig at ville efterlade os for:ne 460 Lod Sølv, han os forstrakt haver, derhos afstaa til os de tvende Gaarde, han til Brug og Underpant bekommet haver, dersom vi naadigst ville bevilge hannem og hans Hustru, han nu haver, deres Livstid Frihed og Forskaansel for Skat, Afgift, Tiende og anden Rettighed af 6 smaa Flomsager, han udi for:ne Throndhjems Len eiendes og tilhørendes er: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at for:ne Christopher Nilssøn og hans Hustru, han nu haver, maa nyde og have deres Livstid, og saalænge de lever, for:te 6 smaa Flomsager fri for Skat og Afgift, Tiende og anden Rettighed, som deraf pleier at gange, og derimod skal han afstaa de 460 Lod Sølv, han os forstrakt haver, derhos de tvende Gaarde, han udi Pant havt haver, som os og Kronen strax igjen skal følge. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 20 August 1641. R. VI. 339.

Aabne Brev, Jens Thomassøn anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Bratsberg Len, haver paa vores naadigste Behag undt og bevilget Jon Thomassøn, Borgermester udi Skien, og hans Arvinger en Kalvehave paa vores Grund paa Klosterøen, eftersom hans derpaa udgivne Brev, lydendes Ord fra Ord, som efterfølger, det ydermere udviser:

Jeg, Ove Gedde til Tommerup, Kgl. Maj.s Befalingsmand over Bratsberg Len, kjendes og gjør vitterligt, at eftersom her for Byen og udi Lenet til Kirkerne og ellers befindes stor Mangel paa Kalk, saa den meget dyrere her end paa andre Steder skal betales, endog Kirkerne her i Lenet haver meget ringere Indkomst end nogensteds i al Akershuus Len, som nu ere ganske brøstfeldige og behøve stor Hjælp, saa, efterdi her udi Døren befindes til Kalken at brænde gode Bjerge, hvoraf saadant med bekvem Føie kunde haves: da haver jeg paa høibe[te] Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og paa Hs. kgl. Maj.s naadigste Behag forundt og bevilget og nu med dette mit aabne Brev under og bevilger ærlig og velagt Mand Jon Thomassøn, Borgermester udi Skien, og hans Arvinger at maa lade paa høibe[te] Kgl. Maj.s Grund paa Klosterøen paa den udviste Sted ved Stranden opbygge en Kalvehave[1] og maa bryde Kalksteen i Fjeldet paa forskrevne Ø og udi Synderlighed udi det store Fjeld imellem Klostersager og det ferske Vand, hvor det kan være Engen uden Skade og Sagerne paa des Kjørsel i Fremtiden til Fordeel; dog skal han aldeles intet Veed dertil maa hugge udi Kgl. Maj.s og Klosterets Skove, men skal sig det selv ovenfra Landet lade kjøbe og skaffe, uden Kgl. Maj. naadigst vil bevilge de Honer, som falder her ved Kgl. Maj.s Sager videre, end til Broernes og Bygningens Fornødenhed kan behøves. Dog paa det dermed kan haves des bedre Fortgang, da skal hannem være bevilget den Klippe eller Ø, som er liggendes imellem L a n g f o s s e n vesten ved den forrige Kgl. Maj.s gamle Søbod og den øvre Fos ved K l o s t e r ø e n (hvoraf høibe[te] Kgl. Maj. eller Hs. Kgl. Maj.s Lensmand til des haver aldeles ingen Gavn havt), til at bryde Kalksteen paa og at bygge sig Huse og Vaaninger paa til sig og sine Folk; samt og være bevilget udi den Fos imellem Klosterøen og samme Ø at bygge sig en Flomsag eller Mølle, om han dertil kan finde Middel, og den siden til samme Brug og Ø nyde og beholde for sig og sine Arvinger al den Stund, han i rette Tider giver Kgl. Maj. den aarlige Grundleie, Skat og Rettighed, som sex uvillige Mænd med Billighed kunde derpaa sætte, og at han ellers med des Tømmer og Brug forholder sig efter høibe[te] Kgl. Maj.s udgangne Forordninger. Dog skal han herimod være forpligt aarlig af for[ne] Ø og Brug at give til høibe[te] Kgl. Maj.s Residents's Bygning og Underholdning 10 Lester Kalk, som ved Kalvehaven af hannem skal annammes, og

[1] Fejlskrift for: Kalkovn?

ellers forunde Kgl. Maj.s Lensmand til Kgl. Maj.s og Kirkernes Fornødenhed saa meget Kalk, de behøver, for bedre Kjøb, end lige god Kalk til des er kjøbt fore. Desligeste skal han selv med forderligste høibe:ᵗᵉ Kgl. Maj.s naadigste Ratification herpaa underdanigst erlange, ellers dette mit Brev (som aleneste paa høibe:ᵗᵉ Kgl. Maj.s naadigste Behag og Ratification underdanigst bevilget og funderet er, som for:ˢᵗ staar) hermed udi alle Maader at være dødt og kasseret. Til Vidnesbyrd, at saaledes paa høibe:ᵗᵉ Kgl. Maj.s naadigste Behag bevilget og samtykt er, da haver jeg mit Signet herunder trykt og med egen Haand underskrevet. Datum Skien den 12 Mai Anno 1641.

Ove Gedde
egen Haand.

Derhos underdanigst begjerendes, vi naadigst samme Ove Geddes hannem derpaa givne Brev ville confirmere og stadfæste, da have vi det naadigst confirmeret og stadfæstet saa og det hermed confirmere og stadfæste udi alle dets Ord og Punkter. Cum inhib. sol. Haderslev[huus] 22 August 1641. R. VI. 343.

Jakob Hanssøn at maa være Lagmand i Bergen.

C. IV. G. a. v., at [eftersom] vi naadigst have tilskikket og forordnet os elskelige Jakob Hanssøn at skulle være Lagmand udi vor Kjøbsted Bergen og Gulethings Lagmandsdom udi vort Rige Norge, da have vi naadigst undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade, at for:ⁿᵉ Jakob Hanssøn maa og skal for samme sin Tjeneste og Bestilling bekomme al den Rente, Rettighed og Indkomst, som forordnet og tilliggendes er til Lagstolen udi for:ⁿᵉ Bergen og Gulethings Lagmandsdommeri og Peder Rafn, forrige Lagmand der sammesteds havt haver, være sig udi Gods, Landskyld, Leding, Tiende, Pendingsrente af vort Slot Bergenhuus's Lagmandsstol og anden visse og uvisse Rente, eftersom for:ⁿᵉ Peder Rafn for samme sin Tjeneste og Bestilling havt og nydt haver, det udi lige Maade at skulle have, nyde, bruge og beholde, imeden og al den Stund han er Lagmand udi Bergen og Gulethings Lagmandsdommeri. Cum inhib. sol. Haderslevhuus 22 August 1641. R. VI. 343.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Christopher Nilssøn anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget og tilladt Christopher Nilssøn paa Bremsnes og hans Hustru, han nu haver, at maa beholde de sex smaa Flomsager, han haver udi Throndhjems Len, kvit og fri for Skat, Afgift, Tiende og al anden

Rettighed, som deraf pleier at gange, begge deres Livstid, hvorimod han sig igjen erbødet haver at vil til os overlevere den Forsikring, afgangne Jens Juel til Lindbjerg hannem paa vore Vegne givet haver paa 460 Lod Sølv, han os underdanigst forstrakt haver, desligeste at vil afstaa de tvende vore og Norges Krones Gaarde, hannem naadigst til Underpant for forne 460 Lod Sølv er bleven sat. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I strax lader forne tvende vore og Norges Krones Gaarde igjen annamme under vor Gaard Throndhjem, desligeste til eder annammer hvis Breve hannem af forne afgangne Jens Juel paa vore Vegne given er paa forne 460 Lod Sølv, og dennem udi vort Kantselli med det forderligste lader indskikke. Cum claus. consv. Haderslev[huus] 22 August 1641. T. VII. 81.

Fru Anne Hundermarks Skjøde, givet Kgl. Maj. paa Gods i Nordlandene for Gjæld, hendes s. Huusbond til Hs. Maj. skyldig var.

Jeg, Anne Hundermark, s. Frants Kaas's Efterleverske, kjendes og gjør alle vitterligt, at eftersom den stormægtige, høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Christian den fjerde, Danmarks, Norges, Venders og Gothers Konning, min allernaadigste Herre og Konning, for nogen Gjæld, som jeg til Hs. Maj. paa min s. Huusbonds Vegne er bleven skyldig paa Skattemandtallet, og mig naadigst er bevilget og tilladt for en Deel af forne Gjæld at give udi Betaling igjen hvis Jordegods og Eiendom jeg i Norge liggendes haver, hvorfor jeg nu hermed skjøder og afhænder til Hs. Maj. og Kronen min s. Huusbonds, afgangne Frants Kaas's Gaard Indiur [Indyr] samt hvis Jordegods han havde udi Nordlandene, som her efterfølger: Først skylder Indiurs Hovedgaard 15 Vog 18 Mℬ Fisk; Nummedals [Namdals] Len: Bindalen: Vatsaas, skylder 2 Voger Fisk, Helgestad, 1 Vog Fisk; Helgelands Len: Nesne Fjerding: Skog, 5 Vog Fisk, Enge, 1 Vog Fisk, Tonger, 1 Vog Fisk, Biørnen [Reimen?], 1 Pund Fisk; Lurø Fjerding: Indre Onø, 3 Vog Fisk; Melø Fjerding: Meløen, 5 Vog Fisk, Valle, Laurits Richardssøn 2 Vog Fisk, Anders Skytter 1½ Vog Fisk, Neder-For[e], Enken Ellen 2 Vog Fisk, Storviken, Ole Jenssøn 2 Vog Fisk, Steffen Olssøn 2 Vog Fisk, Jon Anderssøn 2 Vog Fisk, Peder Jonssøn 1½ Vog Fisk, Helle Nilssøn 1 Vog Fisk, Christen Michelssøn ½ Vog Fisk, Steffen Nilssøn 1½ Vog Fisk, Medviken, Peder Steffenssøn ½

Vog Fisk, Nordviken [Noviken], Enken 2 Vog Fisk, Sør-Femmeris, Holger Arentssøn 3 Vog Fisk; Saltens Len: Gildeskaals Fjerding: Opsal, Anders Olssøn $^1/_2$ Vog Fisk, Finnset, Thorkild 1 Vog Fisk, Lochisøen [Lykterøen?], Ole N. 1 Vog Fisk, Nord-Femmeris, Ole Stenerssøn 4 Vog Fisk, Sør-Arnøen, Hans Jepssøn $2^1/_2$ Vog Fisk, Nord-Arnøen, skylder 3 Vog Fisk, nok Anders Jenssøn 3 Vog Fisk, Mornes, Ole Christenssøn 2 Vog Fisk, Inder-Kjelling, Arne Christopherssøn 2 Vog Fisk, Sandviken, Peder Jonssøn 5 Vog Fisk, Ertenvaag, Michel 1 Vog Fisk 18 ℔, Skaalsviken, skylder 3 Vog Fisk; Brado [Bodø] Fjerding: Haaben [Hopen], Claus 1 Vog Fisk, Gudenes [Godønes], 10 Vog Fisk, Gudøen [Godøen], Christopher 2 Vog Fisk, Jakob 2 Vog Fisk, Haklandsvig [Hauklandsvik], Nils Erikssøn 2 Vog Fisk, Steensvær, skylder 18 ℔ Fisk, Over-Rønvik, Ole Mortenssøn 1 Vog Fisk, Fænes i Landegode, Axel Simonssøn $1^1/_2$ Vog Fisk, Ramsviken, Peder Josephssøn 1 Vog Fisk, Neder-Nordviken, 4 Vog Fisk, Hirenes [Hernes], Morten Hagelund $^1/_2$ Vog Fisk; Saltens Fjerding: Modsti, Steffen 1 Vog Fisk, Sesaa, $1^1/_2$ Vog Fisk, Karebøl, Hans Olssøn 1 Vog Fisk, Qverf [Kvarv], Peder Thorfinnssøn 1 Vog Fisk, Ljønes, Peder Michelssøn $1^1/_2$ Vog Fisk; Folde Fjerding: Fjære, Olaf Sivertssøn $^1/_2$ Vog Fisk, Enken Siri $1^1/_2$ Vog Fisk, Johannes $^1/_2$ Vog Fisk; Hammerø Fjerding: Kalvaag, Bollene 1 Vog Fisk; Lofotens Len: Borge Fjerding: Svertland [Sortland], Ole Thoressøn $1^1/_2$ Vog Fisk, Jens Voldsstrand [Gjersvold med Strand], 1 Vog Fisk; Vesteraalen: Venje Fjerding: Grundfjord, 1 Vog Fisk, Gimsøstrand, Peder Pederssøn 1 Pund Fisk, Gugverø [Gaukværø], $1^1/_2$ Vog Fisk. Og beløber sig forne Gaard Indiur med des tilliggende Jordegods udi een Summa tilsammen Rotskjær 122 Voger $1^1/_2$ Pund og 18 M℔ Fisk; hvilken Gaard og Jordegods med al des Eiendom, Herlighed, Rente og rette Tilliggelse, som er Ager, Eng, Skov, Mark, Fiskevand, Fægang, Torvegavn, Lyngslet, vaadt og tørt, inden Markeskjel og uden, aldeles intet undertaget i nogen Maade, ved hvad Navn det helst er eller nævnes kan, som der nu tilligger og af Arilds Tid tilligget haver og bør dertil at ligge med Rette, høibette Kgl. Maj. og Hs. Maj.s Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, maa og skal have, nyde, bruge og beholde for evindelig Eiendom; og kjendes jeg mig og mine Arvinger aldeles ingen ydermere Lod, Deel, Ret eller Rettighed at have til eller udi forne Gaard og Gods eller

nogen des Eiendom, Herlighed, Rente og rette Tilliggelse efter denne Dag udi nogen Maader. Thi bepligter jeg mig og mine Arvinger at fri hjemle og fuldkommeligen tilstaa høibe.te Kgl. Maj. og Hs. Maj.s Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, for.ne Gaarde og Gods med al deres Landgilde, Eiendom, Herlighed, Rente og rette Tilliggelse for hver Mands Tiltale, som derpaa kan tale med Rette i nogen Maader; og dersom saa skeede, at for.ne Gaarde og Gods eller nogen des Landgilde, Eiendom, Herlighed og Rente eller anden rette Tilliggelse blev høibe.te Kgl. Maj. og Hs. Maj.s Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, afvunden udi nogen Dom eller Rettergang for min Vanhjemmels Brøst Skyld, da bepligter jeg mig og mine Arvinger at vederlægge høibe.te Kgl. Maj. [og] Hs. Maj.s Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, ligesaa godt Gods igjen baade paa Landgilde, Eiendom, Herlighed og Rente og saa vel beleiligt inden 6 samfelde Uger dernæst efter og holde det høibe.te Kgl. Maj. og Hs. Maj.s Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, aldeles skadesløs i alle Maader. Des til ydermere Vidnesbyrd og bedre Forvaring haver jeg trykt mit Signet her nedenfor og med egen Haand underskrevet og venligen ombedet ærlige og velbyrdige Mænd Ivar Wind til Nørholm og Lage Beck til Førsløv, Kgl. Maj.s Sekretærer, med til Vitterlighed at forsegle og underskrive. Kjøbenhavn 4 September 1641. R. VI. 345.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Adelens Rostjeneste anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi have bekommet eders saa vel som os elskelige Hr. Christopher Ulfeldts til Svenstrup, Hr. Oluf Parsbergs til Jernet, Riddere, Hans Lindenovs til Hundslund, vore Mænd [og] Raad, Jens Bjelkes til Østeraat, Norges Riges Kantsler, Henrik Thotts til Boltinggaard, vore Mænd, Tjenere og Befalingsmænd paa vore Slotte Helsingborg, vor Gaard udi Throndhjem, Kallundborg, Stavanger og Bergenhuus, deres underdanigst Erklæring paa vores naadigste Befaling angaaende Lensmændenes Rostjeneste udi Norge, som hidindtil ingen Heste holdet, saa og hvorledes Adelen, Geistligheden og Odelsmændene bedst kunde taxeres og sættes for 500 Archebusiers udi Steden for de 308 Curassiers, som de der sammesteds efter vores naadigst Anordning fra den 28 Marts 1625 hidindtil holdet haver, saa vel [som] 500 unge Karle, som kunde verbes eller udskrives til at bruge og exercere til Dragoner udi Nødstid, og fornødne Officierer til for.ne Rytteri og Fodfolk, hvilken eders under-

danigst Erklæring vi os lader vel befalde. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I over for^{te} vort Rige Norge derom lader skee alvorlig og fornøden Anordning, saa det med første, baade saavidt for^{te} Rytteri, Fodfolk og dets Officierer angaar, efter for^{te} eders Erklærings Indhold kan sættes udi Verk. Cum claus. consv. Glücksborg 19 September 1641. T. VII. 82. (Orig. i Rigsarkivet[1]).

Palle Rosenkrands fik Brev, Johan von Rede anl.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have bevilget og tilladt os elskelige Johan von Rhede, her til Rinsvou nu deputerede af den Provinds Utrecht udi de Generalstaters Forsamling, at maa udføre udaf Vesterrisør Havn, liggendes udi dit Len, en Skibsladning paa halvanden Hundrede Lester, dog vor og Kronens Rettighed og Told dermed uforkrænket. Hvorefter du dig haver at rette og før^{te} en Skibsladning Egetømmer hannem paa hans Begjering at lade følgagtig være. Cum claus. consv. Glückstadt 22 September 1641. T. VII. 82.

Hr. Hans Svenssøn i Norge at være Ombudsmand til Inderøens Prestegjeld.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, haver paa vores naadigste Behag bevilget og tilladt os elskelige Hr. Hans Svenssøn, Vicepastor udi Inderøens Prestegjeld udi Throndhjems Len, at maa annamme og opberge Annexkirkernes, [Salbergs], Hudstads og Visviks Kirkes Indkomst og Rente og den paa Kirkerne anvende, hvilket hans Bevillingsbrev lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, Danmarks Riges Raad og Kgl. Maj.s Befalingsmand over Throndhjems Len og Jæmteland, kjendes og hermed for alle vitterligt gjør, at eftersom hæderlig og vellærd Mand Hr. Anders Svenssøn, Vicepastor udi Inderøens Prestegjeld, ved hans skriftlig Supplication mig haver givet tilkjende og sig beklaget, hvorledes han med stor Besværing og Flittighed udi 18 Aars Tid haver betjent det hellige Ministerium og Prædikeembede her udi Throndhjems Len og sig hidindtil med ganske ringe Vilkaar ladet benøie, thi al hans visse og uvisse aarlige Rente og Indkomst ikke kan beløbe sig høiere end 80 Rigsdaler, hvilket hannem udi denne hans sørgelig Enke-

[1] Denne har følgende Postscriptum, der ikke er indført i „Tegnelserne“: Hvis andre Breve og Missiver I til samme Verks Fortelse er begjerendes, skal eder med første tilskikkes; desimidlertid kan I dermed fortfare.

stand til sin egen og til sine mange smaa umyndige og moderløse Børns Underholdning ikke meget kan forslaa, tilmed ogsaa formedelst stor Misvæxt saa og Prestegaardens Bygfeldighed udi stor Skyld og Gjæld at være geraaden, hvorfore han paa det ydmygeligste haver andraget og begjeret, at jeg paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, naadigste Behag ville bevilge og tillade hannem aarligen at maatte annamme Annexkirkernes udi bemte Inderøens Prestegjeld, nemlig Salbergs, Hudstads og Visviks Kirkes Indkomst og Rente, erbydendes sig deraf at ville holde Kirkerne ved Hevd og Bygning saa og at forsørge dennem med alt hvis videre de kan have fornøden, det være sig med Viin og Brød, Alterklæde, Messehagel, Kirkebøger, Lys og andet mere, som Kirkernes Nødtørftighed udi onde saa vel som udi gode Aaringer kunde udkræve; i lige Maade hvis Contribution Kirkerne her udi Lenet imidlertid kunde blive paalagt, erbyder han sig efter sin Qvota villigen at contribuere; og eftersom jeg gavnligt haver eragtet og anseet, Kirkerne bedre med hannem end med nogle uagtsomme Bønder, som samme Kirkers Indkomst og Rente kunde forkomme og forsætte, at være forsynet: da haver jeg paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og naadigste Behag, indtil saalænge Hs. Kgl. Maj. eller Hs. Kgl. Maj.s Befalingsmand paa Throndhjems Gaard anderledes derom lader tilsige, forundt og bevilget og nu hermed forunder og bevilger forne Hr. Hans Svenssøn at maa være Ombudsmand for forne Salbergs, Hudstads og Visviks Annexkirker og des aarlige rette Indkomst og Rente at maa lade annamme og opberge samt og derimod at holde Kirkerne ved god og forsvarlig Hevd og Bygning saa vel som og at forsørge dennem med Brød og Viin og alt hvis andet Kirkernes Nødtørftighed udi onde saa vel som gode Aaringer kunde udfordre, og det ved Indtægt og Udgift hver tredie Aar udi Prestens, Stiftsskriverens og andre Dannemænds Nærværelse rigtigen at forklare og samme hans Regnskab efter Kgl. Maj.s naadigst Forordning udi Throndhjems Gaards Skriverstue lade indlægge; og dersom samme Kirkes Rente og Indkomst noget mere kunde opstige, end som til des Bygning og anden Nødtørftighed aarligen bliver spenderet og anvendt, da det at komme forne Hr. Hans Svenssøn for hans Umage og Besværing tilgode, dog skal han være tilforpligt aarligen af samme Kirkers Rente og Indkomst at contribuere og udlægge hvis Contribution samme Kirker imidlertid kan blive paalagt; og haver forne Hr. Hans Svenssøn med forderligste

Kgl. Maj.s naadigste Confirmation paa dette mit Bevillingsbrev, som jeg paa Hs. Maj.s naadigste Behag haver udgivet, at erlange. Des til Vidnesbyrd under mit Signet og egen Haand datum Throndhjemsgaard den 29 Mai 1641. Oluf Parsberg

egen Haand.

Og for^{ne} Hr. Hans Svenssøn underdanigst hos os haver ladet anholde, vi dette, som for^{ne} staar, naadigst ville confirmere og stadfæste, da ville vi hermed samme Bevilling confirmeret og stadfæst have og den hermed confirmere og stadfæste udi alle sine Ord og Punkter, som forskrevet staar. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 8 Oktober 1641. R. VI. 349.

Jens Friis fik Brev at være Ombudsmand til [Mære] Hovedkirke.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, paa vores naadigste Behag forundt og bevilget haver os elskelige Jens Nilssøn Friis, Borgermester udi vor Kjøbsted Throndhjem, at være ret Kirkeverge og Ombudsmand for [Mære] Hovedkirke udi for^{nel} Throndhjems Len, hvilken Bevilling lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, Danmarks Riges Raad og Kgl. Maj.s Befalingsmand over Throndhjems Len og Jæmteland, kjendes og gjør hermed for alle vitterligt, at eftersom Almuen udi Sparbu Prestegjeld for mig haver ladet andrage Mære Hovedkirkes store Brøstfeldighed og ingen iblandt dennem skal være vederheftig, at de sig samme Kirkes Bygning kan paatage, tilmed Kirken at være udi saa stor Skyld og Gjæld, at den samme Bekostning ikke kan udstaa, haver derfor af mig været begjerendes, jeg vilde tilforordne en vederheftig Dannemand, som kunde være Kirkeverge og Ombudsmand for bem^{te} Hovedkirke og hendes store Brøstfeldighed sig igjen paatage at lade reparere og forferdige samt og med hvis andet den videre kunde have fornøden at forsørge, og eftersom ærlig og velforstandig Mand Jens Nilssøn Friis, Borgermester her udi Throndhjem, erbyder sig forbe^{te} Mære Hovedkirkes Bygfeldighed at ville paatage igjen at lade opbygge og forferdige, om hannem for^{ne} Hovedkirkes Rente og Indkomst aarligen at annamme og opberge maatte bevilges og forundes saa vel som des tilliggendes tvende Annexer, nemlig Skie og Hedning,[1] deres Rente og Indkomst paa nogle Aars

[1] nu Sked og Henning.

Tid at maatte komme Hovedkirken til Hjælp, indtil hendes store Brøstfeldighed nogenledes igjen kan blive renoveret og forferdiget, og siden dennem samtlige, Hovedkirken og des tvende Annexer, ved god Hevd og Bygning at holde saa og at forsørge dennem med hvis videre de kan have fornøden, det være sig med Viin og Brød, Alterklæde, Messehagel, Kirkebøger, Lys og andet mere, som Kirkens Nødtørftighed udi onde saa vel som gode Aaringer kunde udkræve, og eftersom jeg gavnlig haver eragtet og anseet, Kirkerne bedre med hannem end nogle uagtsomme Bønder, som deres Rente og Indkomme letteligen kunde forkomme og forsætte, at kunne være forsynet: da haver jeg paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og naadigste Behag (indtil saalænge Hs. Kgl. Maj. anderledes derom lader tilsige) forundt og bevilget og nu hermed forunder og bevilger for.ᵉ Jens Friis at maa være Ombudsmand for for.ᵉ Hovedkirke samt des tilliggende Annexer Skiee og Heding og des aarlig Rente og Indkomme at maa lade annamme og opberge [etc. ordlydende med næstforegaaende Bevilling indtil:] Og haver for.ᵉ Jens Friis Kgl. Maj.s naadigste Confirmation paa dette mit Bevillingsbrev, som jeg paa Hs. Kgl. Maj.s naadigste Behag haver udgivet, med forderligste at erlange. Des til Vitterlighed under mit Signet og egen Haand datum Throndhjems Gaard den 4 Juni 1641.

Oluf Parsberg
egen Haand.

Og for.ᵉ Jens Nilssøn Friis underdanigst hos os haver ladet anholde, vi dette, som for.ᵉᵗ staar, ville confirmere, da [etc. som i næstforegaaende Brev]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 8 Oktober 1641. R. VI. 347.

Jens Bjelke fik Brev, Thomas Arentssøn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Hvis nærværende Thomas Arentssøn af vor Kjøbsted Bergen til os haver suppliceret, anlangendes at han ikke maa af dig bekomme en Dom, over hannem gangen nu til sidste Herredage udi vor Kjøbsted Bergen, beskreven, haver du af denne hans hosfølgende Supplication at erfare; og eftersom vi os noksom erindrer, Dom imellem hannem og hans Vederparter at være gangen, bede vi dig og ville, at du hannem, naar han dig hermed besøger, Dommen giver under Forsegling beskreven, ligesom den faldt, ei agtendes, han ikke den udi rette Tide haver udi Bergen begjeret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 Oktober 1641. T. VII. 83.

Hr. Oluf Parsberg og Bispen i Throndhjem fik Brev, Kapellanerne i Finmarken anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at tvende Prestegjeld skal være ledige der udi Finmarken udi eders Len, saa tilskikke vi eder herhos tvende Personer ved Navn Matthias Johannis Lindvensis og Matthias Erici Jamptus, som samme Kald skal betjene; og dersom at samme Kald ere saa ringe, at de ikke kan have deres nødtørftige Underholdning af den sedvanlig Indkomst, da skal I endelig tænke paa Middel, hvorved de kunne saaledes forbedres, at de nødtørftigen sig deraf kunne underholde. Og eftersom vi forfare, adskillige Kanniker der udi eders Len skal være tilladt at holde Kapellaner, bede vi eder og naadigst ville, at I eder med forderligste erklærer, hvem de ere, og hvor mange Kapellaner hver holder, saa vel som og hvad enhver til visse Løn hidindtil skal være given, og om nogen af de ikke ere forsørgede, som saaledes skulde af Kannikerne betjenes, og saadan eders udforderlig Erklæring med allerførste udi vores Kantselli fremskikker, anseendes, at vi ingenlunde ville tilstede vores kjære Undersaatter med deres tilbørlig Kirketjeneste at blive forsømt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 Oktober 1641. T. VII. 82.

Benedikt Paulssøn paa Island at maa ægte sin Slægt [Holmfrid Einarsdatter, der er ham beslægtet i 3die Led, mod at betale til Kongen 200 Rigsdaler in specie inden førstkommende St. Hans Dag]. Kjøbenhavn 9 Oktober 1641. R. VI. 351.

Hr. Oluf Parsberg og Bispen fik Brev, Mogens Matssøn anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Hr. Mogens Matssøn, Medtjener og Kapellan udi Vedø Gjeld i Romsdal, sig underdanigst beklager, at den Contract, som er sluttet udi eders Nærværelse Anno 1632 den 14 Mai mellem hannem og Zacharias Christopherssøn [Holck], Sogneprest, ikke saa fuldkommeligen holdes, som det sig burde; thi bede vi eder og naadigst ville, at I forhjælper hannem til at nyde sin Rettighed efter bete Contracts Lydelse og i lige Maade tilholder fornte Kapellan, Hr. Mogens Matssøn, at efterkomme, hvis han haver lovet til forne hans Sogneprest, og at han sig tjenligen og flittigen forholder udi hans Kald og Embede. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Oktober 1641. T. VII. 83.

Nogle Mænd af Nedenes Len fik Bevilling at lade bygge Skibe.

C. IV. G. a. v., at eftersom Jakob Mortenssøn og Olaf Michelssøn af Lunden[1] udi Nedenes Len underdanigst os haver ladet tilkjendegive, hvorledes de tilkommende Sommer agter at lade bygge et Skib, drægtig paa hundrede og nogle Lester, hvorpaa de denne vores naadigste Bevilling haver været begjerendes dennem at maatte meddeles: da have vi naadigst bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade forne Jakob Mortenssøn og Olaf Michelssøn et Skib paa hundrede og nogle Lester stort at maa lade opbygge; dog ikke samme Skib til nogen fremmed at maa afhænde, førend de Aaringer, vores naadigste Forordning omformelder, er forbi. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 14 Oktober 1641. R. VI. 353.

I lige Maade fik Søfren Hanssøn af Strømfjord Brev paa et Skib at lade opbygge paa 100 Lester.

Sammeledes Morten Vrolssøn i Oddernes Sogn et Brev paa et Skib paa et halvhundrede Lester.

Henrik Thott fik Brev, Bergen Borgere anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi for nogle Aar forleden naadigst have bevilget, at de Danske Kjøbmænd maatte segle paa Havnerne der udi dit Len med Sædekorn og deslige ædende Vare til Bønderne at udselge, eftersom for os var andraget, saadant endeligen formedelst dyre Aaringers Tilfælde behøvedes, og os nu underdanigst af Bergen Borgere berettes, bete Kjøbmænd ikke alene deres Vare af Skibene at selge og afhænde, mens endog det udi Husene opskibe og siden efterhaanden baade ved lidet og stort Maal og Vegt det til Almuen udpranger og af dennem igjen Fisk annammer, som de ellers aarligen til Bergen By pleiede at fremføre og selge, menige Bergen Borgere i deres Næring og Handtering til største Skade og Forhindring: da, efterdi saadan vor Benaading, bete Kjøbmænd given, ei længer end udi de dyre Tider at skulle agtes var meent og nu langt derimod misbruges, bede vi dig og naadigst ville, at du hermed god Tilsyn haver og dennem, som saadan Kjøbmandskab imod vores velmente Benaading herefter at bruge sig understaar, derfore tilbørligen lader tiltale. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Oktober 1641. T. VII. 83.

[1] i Landviks Sogn.

Henrik Thott fik Brev anlangende de Bergen Skibe, som visiteres to Gange.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom menige Borgere udi vor Kjøbsted Bergen underdanigst foregiver, hvorledes Johan Gran, Visiteur sammesteds, sig undertiden skal understaa adskillige Skibes (efter han dennem selv visiteret haver og paa deres Toldsedler skrevet) Last igjen at udskibe, Rederne til stor Skade og til Skippernes Reises Forsømmelse: da bede vi dig og ville, at naar Skipperne have deres Skib og Ladning paa Toldboden angivet og fortoldet, at han da Toldseddelen paa Toldboden annammer og siden Skibene ei videre end een Gang visiterer, men Skipperne deres Toldsedler paa Skibene tilstiller. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Oktober 1641. T. VII. 84.

Aabne Brev om dem, som fisker 4 Mile nær Bergen, skulle løbe til Bergen.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have for godt anseet, at de, som indenfor 4 Mile ved Bergen By fisker, skulle herefter med deres Fisk sig til Byen begive og dennem der afhænde, med mindre Storm og Uveir det forhindrer; skal og ingen maa udfare udi for'e 4 Mile med deres Kjøbmandskab, meget mindre at residere og handle, de andre deres Medborgere til Forprang efter vores derom tilforne udgangne Forordning. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 14 Oktober 1641. R. VI. 353.

Aabne Brev om Bergen Fisketiende.

C. IV. G. a. v., at eftersom menige Borgere udi vor Kjøbsted Bergen sig underdanigst beklager, hvorledes de nogle Aaringer skal være tilholden ved Slottet sammesteds at anlægge og der hvis de til Byen indføre at fortiende, med underdanigst Begjering, at dermed maatte forholdes, som tilforn og af Arilds Tid er skeet: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at herefter dermed, som af Arilds Tid skeet er, forholdes skal. Forbydendes alle og enhver dennem nogen Indpas eller Forhindring herimod eller imod deres gamle Sedvaner, samme Anliggelse og Tiende vedkommende, at gjøre, under vor Hyldest og Naade. Kjøbenhavn 14 Oktober 1641. R. VI. 353.

Nogle Bergen Borgere, som haver lidt Skade af Ildebrand, fik Bevilling paa halv Told.

C. IV. G. a. v., at eftersom en stor Deel Borgere udi vor Kjøbsted Bergen udi sidste Ildebrand 1640 haver lidt stor Skade paa deres Formue, da have vi efterskrevne 130 Borgere bevilget

og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at de i næste tre efterfølgende Aaringer maa forskaanes for halv Told at udgive af hvis Vare de ind- og udskiber, som dennem selv vedkommer, nemlig:

Først udi Domkirke Sogn:

1. Wenneke Simonssøn.
2. Henrik Korn.
3. Anders Hanssøn.
4. Jesper Teussøn.
5. Jan Janssøn v. Delft.
6. Jan Giertssøn.
7. Claus Reimerts.
8. Jesper Mogenssøn.
9. Teus Platt.
10. Cort v. Bremen.
11. Christen Søfrenssøn Ebeltoft.
12. Lyder Melchiorssøn.
13. Afgangne Lucas Pederssøns Kvinde.
14. Agnete Gert Claussøns.
15. Rasmus Hammer.
16. Afgangne Arnt Nagels Kvinde.
17. Skipper Carsten Fich.
18. Søfren Olafssøn.
19. Cornelius Janssøn.
20. Peiter Hofft.
21. Lyder Schytt.
22. Henrik Eilertssøn.
23. Henrik Frantssøn.
24. Dominicus Dirichssøn.
25. Henrik Ludt.
26. Sibolt Janssøn.
27. Cornelius Janssøn, Apotheker.
28. Jan Cornelissøn.
29. Hans Jenssøn.
30. Hans Simonssøn, Bager.
31. Jakob Hanssøn.
32. Windeler Lampe.
33. Jesper Jenssøn Schrøder.
34. Heill Damb.
35. Henning Ibssøn, Raadmand.
36. Claus Janssøn de Lange.
37. Skipper Jan Snedicher.
38. Ove Jenssøn.
39. Michel Høysmand.
40. Peter Reinertssøn, Raadmand.
41. Guri Reinertsdatter.
42. Teus Suell.
43. Skipper Mogens Anderssøn.
44. Claus Bobesinn.
45. Henrik Arntssøn.
46. Johan Pederssøn.
47. Henrik Doet.
48. Hans Claussøn Messing.
49. Hans Hanssøn Messing.
50. Caspar Walhorn.
51. Jan Bryssell.
52. Michel Hanssøn.
53. Femme Slutters.
54. Reinert Frisch.
55. Anne Jensdatter.
56. Rasmus Lauritssøn, Raadmand.
57. Laurits Lauritssøn, Tolder.
58. Herman Gaarman, Toldskriver.
59. Jens Lauritssøn.
60. Jakob Meell.
61. Skipper Herman Claussøn.
62. Skipper Christopher Janssøn.
63. Wollert Nordtmand.
64. Annanias Absalonssøn, Byskriver.
65. Knut Mule, Byfoged.
66. Johan Hanssøn.
67. Johan Danielssøn, Bager.
68. Claus Simonssøn.

69. Caspar Berlin.
70. Hans Lauritssøn.
71. Magtell Dobbertinn.
72. Mogens Robertssøn.
73. Michel Anderssøn.
74. Herman Claussøn.
75. Hans Bobesinn.
76. Gilbret Winter.
77. Abraham Kagebager.
78. Christen Kandegytter.
79. Skipper Erik Lauritssøn.
80. Ibe Christenssøn.
81. Rasmus Ebeltoft.
82. Philippus Trulssøn.

Korskirke Sogn.

83. Carsten Vintapper.
84. David Gilbretssøn.
85. Jan Fastenow.
86. Didrik Heltberg.
87. Ga[r]brandt Cornelissøn.
88. Mats Jenssøn.
89. Abraham Kinch.
90. Henrik Schrøders Kvinde.
91. Zacharias Isenkræmmer.
92. Jakob Christopherssøn.
93. Laurits Christenssøn.
94. Didrik Eickhoff.
95. Herman Staaell.
96. Hans Fort.
97. David Mogenssøn.
98. Peter Lukassøn.
99. Gert van Gaelen.
100. Ditmer Mejer.
101. Villum Davidssøn.
102. Jan Bollemand.
103. Hans Peiterssøn.
104. Henrik Eickhoff, Hatstaferer.
105. Meinert Boell.
106. Hans Haaess.
107. Jan Smitt.
108. Skipper Søfren Søfrenssøn.
109. Paul Christopherssøn.
110. Jon Jakobssøn.
111. Laurits Knutssøn.
112. Morten Betche.
113. Bernt Surlender.
114. Henrik Eickhoff, Kirkeverge.
115. Henrik Been.
116. Rasmus Paulssøn.
117. Adam Rydts.

Herforuden ogsaa efterskrevne, som udenfor de Rosenkrandsers Muur boendes ere, og i lige Maade Skade lidt haver:

118. Peder Pederssøn, Raadmand.
119. Thomas Arntssøn.
120. Gunder Ingebretssøn.
121. Jens Jenssøn Schive, Raadmand.
122. Jakob Anderssøn.
123. Villum Henrikssøn.
124. Junge Jan Schrøder.
125. Carsten Olafssøn.
126. Sander Janssøn.
127. Wilchen Thormodssøn, Borgermester.
128. Søfren Jenssøn, Raadmand.
129. Afgangne Jan de Langes Kvinde.
130. Karen Jensdatter.

Dog skulle alle forbemeldte, naar de noget Gods udskiber eller indbekommer, ved deres Eed certificere for Borgermestere og Raad i forne Bergen, at det dennem alene vedkommer og ingen anden med dennem derudi at være Eiere, hvilken Certificats

de siden for vores Tolder sammesteds skulle fremvise, naar de Varerne angiver, og dog paa Toldboden stykviis tilkjendegive alt, hvis de i for:ⁿᵉ Maader ind- og udskibendes vorder, paa det vores Benaading ei i nogen Maade skulle misbruges. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 14 Oktober 1641. R. VI. 351.

Tolderne i Bergen fik Brev anlangendes Tolden, som tages af Bergen Borgere.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom menige Borgere udi vor Kjøbsted Bergen underdanigst sig beklager, hvorledes du af dennem til Told skal opberge 8 af Hundrede af hvis Klæde og andre Vare der udi Byen af dennem indføres, uanseet vi dennem for nogen Tid siden paa 3 pro cento skal have benaadet: da bede vi dig og ville, at du herefter af dennem ei videre end 3 af Hundrede af forskrevne Vare lader fordre og opberge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Oktober 1641. T. VII. 84.

Borgermestere og Raad i Bergen fik Brev anlangende de umyndiges Gods.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I udi vor Kjøbsted Bergen den Anordning gjører, at naar nogen af Borgerskabet sammesteds ved Døden afgaar, saa og naar nogen umyndige Børns Gods skulle udraabes og gjøres udi Penge, at I da saadan paa Kirkedørene og Raadhuset lader anslage, paa det Creditorerne des bedre kunne vide deres Fordring at angive, og de, som ville sig af de umyndiges Gods noget tilforhandle, saadant kunne blive forstendiget og Godset des snarere de umyndige til Tarv og Bedste kunne afhændes, havendes Indseende, at samme Anordning siden ei forsømmes, mens flitteligen i Agt haves. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Oktober 1641. T. VII. 84.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Mynten anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom I efter vores naadigste Befaling haver ladet slaa og mynte der paa Mynten i vor Kjøbsted Christiania To-Skillinger, Fire-Skillinger og Otte-Skillinger, hvorom I haver nederskrevet og underdanigst begjeret at vide, hvor gode enhver Sort paa Skrod og Lod skal være: da bede vi eder og ville, at I lader mynte og slaa lige efter indlagte Mynte-Ordinants, som vi eder tilskikke, baade paa Skrod og Lod paa for[skrevne] Sorter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Oktober 1641. T. VII. 84. (Orig. i Rigsarkivet).

Christopher Urne fik Brev at begive sig til Baahuus.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst erfare stor

Brøstfeldighed at være paa vort Slot og Fæstning Baghuus, da bede vi eder og naadigst ville, at I med første, og saasnart skee kan, paa os elskelige Hannibal Sehesteds til Nøraggergaard, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Baghuus, hans Anmodning med os elskelige Ivar Krabbe til Jordbjerg og Nils Krabbe til Skjellinge, vore Mænd, Tjenere og Embedsmænd paa vore Slotte Vardberg og Halmstad, eder til for.ᵉ vort Slot Baghuus begiver, des Brøstfeldighed saa vel paa Husene som Fæstningen med vores Ingenieur og Bygmester, som samme Tid sig did at begive er befalet, besigter saa og erfarer, hvis Mangel der kan findes paa Munition og al anden Forraad til Fæstningens Sikkerhed fornøden, hvorom I eder og siden udførligen imod os haver at erklære og samme eders Erklæring udi vort Kantselli at indskikke. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Oktober 1641. T. VII. 86. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at maa reise fra Baahuus.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom I underdanigst af os haver været begjerendes, at, naar eders egen Leilighed det udkræver, I da maatte begive eder fra vor Fæstning Baahuus, da ere vi naadigst dermed tilfreds, men paa det altingest paa for.ᵉ vor Befæstning desimidlertid des bedre maa haves i Agt, have vi naadigst befalet os elskelige Daniel Bildt Knutssøn til Morland, vor Mand og Tjener, at ligge der udi Slotsloven og det uden eders Bekostning, saa tidt og ofte I hannem derom advarendes vorder, og naar I ellers udi vores Reiser og andre Hverv kunde være forhindret, hvorfor vi hannem over fri Ildebrand aarligen 200 Rigsdaler af Commissarie-Tolden udi vor Kjøbsted Bergen naadigst have bevilget. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Oktober 1641. T. VII. 85.

Daniel Bildt Knutssøn fik Brev at ligge i Slotsloven paa Baahuus.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst for godt have anseet at lade oprette adskillige Regimenter udi vort Rige Norge, og iblandt andre et udi Baahuus Len, da bede vi dig og naadigst ville, at du retter din Leilighed efter, naar saadant udaf os elskelig Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad og Embedsmand paa for.ᵉ vort Slot Baahuus, udi samme hans Len skal sættes udi Verk, at være Oberstlieutenant over for.ᵉ Regiment; saa og eftersom for.ᵉ Hannibal Sehested udi os anliggende saa vel som andre hannem selv angaaende Erinder tidt og ofte

foraarsages at begive sig fra for^{ne} vor Befæstning, da altid, naar han dig derom advarendes vorder, at ligge udi Slotsloven paa forne vor Befæstning Baahuus og udi hans Fraværelse have flittig Indseende, at alting desimidlertid gaar rigtigen og vel til, som du agter for os at forsvare og være bekjendt. Efterdi vi og naadigst til Sinds ere, at du altid selv personlig udi forne Hannibal Sehesteds Fraværelse skal tilstede blive og det paa din egen Bekostning, have vi dig naadigst derfor aarligen bevilget over fri Ildebrand og 600 Rigsdaler, som dig for forne Øverstelieutenants Bestilling af Commissarierne udi vort Rige Norge aarligen skal erlægges, 200 Rigsdaler in specie, hvilke os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus, efter vores naadigste Befaling dig aarligen skal erlægge og betale. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Oktober 1641. T. VII. 85.

Henrik Thott fik Brev, Daniel Bildt Knutssøn anl.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi os elskelige Daniel Bildt Knutssøn til Morland, vor Mand og Tjener, naadigst have befalet at være Øverstelieutenant over det Regimente, som udi Baahuus Len skal oprettes, og derhos altid paa hans egen Bekostning at ligge udi Slotsloven paa Baahuus udi os elskelige Hannibal Sehesteds til Nøraggergaard, vor Mand, Raad og Embedsmand paa forne Baahuus, hans Fraværelse, hvorfore vi hannem naadigst have bevilget 200 Speciedaler over hans Øverstelieutenants Gage, hvilke du hannem aarligen paa hans Begjering af Commissarie-Tolden udi vor Kjøbsted Bergen skal lade følgagtig være. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Oktober 1641. T. VII. 85.

Knut Steenssøn fik Brev, Gods at annamme under Lenet.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Frue Anna Hundermark, afgangne Frants Kaas's Efterleverske, formedelst hvis hun paa hendes Huusbondes Vegne os er bleven skyldig paa Skattemandtallet, haver derimod skjødt og afhændet til os og Kronen efterne Gaarde, Jordegods og Eiendom udi Norge, liggendes under det Len, som efterfølger: nemlig Indiur[1] med samt hvis Jordegods der tilligger, og skylder Indiur Hovedgaard 15 Vog 18 Mℬ Fisk; Nummedals Len: Biugdalen: Vaasnes skylder 2 Voger Fisk, Helgestad 1 Vog Fisk; Helgelands Len: Nesne Fjerding: Stoug 5 Voger Fisk, Enge 1 Vog Fisk, Thuguer 1 Vog

[1] Jfr. Anne Hundermarks Skjøde til Kongen, ovfr. S. 97 ff.

Fisk, Biørnen 1 Pund Fisk; Lurø Fjerding: Indre Onnø 3 Voger Fisk; Melø Fjerding: Meløen 5 Voger Fisk, Valle, Laurits Richertssøn 2 Vog Fisk, Anders Skjøtter $1^1/_2$ Vog Fisk, Nederforre, Enken Ellen 2 Vog Fisk, Storevigen Ole Jonssøn 2 Vog Fisk, Steffen Olssøn 2 Vog Fisk, Jon Anderssøn 2 Vog Fisk, Peder Jonssøn $1^1/_2$ Vog Fisk, Helle Nilssøn 1 Vog Fisk, Christen Michelssøn $^1/_2$ Vog Fisk, Steffen Nilssøn $1^1/_2$ Vog Fisk, Midtvigen Peder Steffenssøn $^1/_2$ Vog Fisk, Nordvigen, Enken 2 Voger Fisk, Sørfemmeris, Holger Arentssøn 3 Voger Fisk; Saltens Len: Gildeskaals Fjerding: Opsal, Anders Olssøn $^1/_2$ Vog Fisk, Føndset, Thorkel 1 Vog Fisk, Lochessøen, Ole N. 1 Vog Fisk, Nordfemmeris, Ole Stenerssøn 4 Voger Fisk, Sør-Arnøen, Hans Jakobssøn $2^1/_2$ Voger Fisk, Nord-Arnøen skylder 3 Voger Fisk, Vaag, Anders Jonssøn 3 Voger Fisk, Morenes, Olaf Christenssøn 2 Vog Fisk, Inder-Kjelling, Arne Christopherssøn 2 Vog Fisk, Sandvigen, Peder Jonssøn 5 Voger Fisk, Ertersvaag, Michel 1 Vog Fisk 18 M℔, Stolsvigen skylder 3 Vog Fisk, Gudenes 10 Vog Fisk; Bodø Fjerding: Haaben, Claus 1 Vog Fisk, Gudøen, Christopher 2 Vog Fisk, Jakob 2 Vog Fisk, Hachlandsvig, Nils Erikssøn 2 Vog Fisk, Stensvær skylder 18 M℔, Over-Rørvigen, Ole Mortenssøn 1 Vog Fisk, Fenes i Landegode, Axel Simonssøn $1^1/_2$ Vog Fisk, Ramsvigen, Peder Jesperssøn 1 Vog Fisk, Nedre Rørvigen 4 Voger Fisk, Hirenes, Morten Hegelund $^1/_2$ Vog Fisk; Saltens Fjerding: Mostid, Steffen 1 Vog Fisk, Sesaar $1^1/_2$ Vog Fisk, Karrebøl, Hans Olssøn 1 Vog Fisk, Querff, Peder Thorfinnssøn 1 Vog Fisk, Liønes, Peder Michelssøn 2 Voger Fisk; Folde Fjerding: Fjære, Olaf Sivertssøn $^1/_2$ Vog Fisk, Enken Siri $1^1/_2$ Vog Fisk, Johannes $^1/_2$ Vog Fisk; Hammerø Fjerding: Kalvaag, Borre 1 Vog Fisk; Lofotens Len: Borge Fjerding: Svertland, Olaf Thoressøn $1^1/_2$ Vog Fisk, Servolds Strand 1 Vog Fisk; Vesteraalen: Venje Fjerding: Grundfjord 1 Vog Fisk, Gimsøstrand, Peder Pederssøn 1 Pund Fisk, Gug Verrø 2 Voger Fisk; og beløber sig forne Gaard Indiur med des tilliggendes Jordegods udi en Summa tilsammen Rotskjær 122 Voger $1^1/_2$ Pund og 18 M℔ Fisk. Thi bede vi og naadigst ville, at du forne Gaard og Jordegods der under dit Len lægger, annammer, det udi Jordebogen indfører og aarligen oppeberger dets Indkomst og Rente saa og gjører os for samme Indkomst og Rente god Rede og Regnskab udi vores Rentekammer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Oktober 1641. T. VII. 86.

Pros Mund fik Brev, Løsgjængere paa Færø anl.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom for os lader andrage menige Prester paa vort Land Færø, hvorledes der sammesteds en Andeel Løsgjængere skal befindes, som ingen vis Næring haver, mens langt mere Landet omstripper og med Tyveri, Plyndreri og anden Modvillighed Almuen stor Skade tilføier: da bede vi dig og ville, at du med Flid efter saadanne Personer lader inqvirere og dennem, som du ertappe kan, som sig ei saa høiligen haver forseet, at de for deres Gjerninger paa Livet kan straffes, hid neder til Bremerholm for vor Kjøbsted Kjøbenhavn velforvaret udi Jern lader nedskikke. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Oktober 1641. T. VII. 86.

Fremmer Berntsdatter fik Confirmats paa sin Badstue i Bergen.

C. IV. G. a. v., at eftersom Fremmer Berntsdatter, Borgerske udi vor Kjøbsted Bergen, Anno 1629 den 10 August haver bekommet vores naadigste Bevilling, at hun og hendes Børn maa alene holde Badstue udi for.ᵉ Bergen, hvilken Bevilling hun beretter udi sidste Ildebrand udi for.ᵉ Bergen at være opbrændt, lydendes Ord fra Ord, som efterfølger: [Her følger Bevillingen, trykt i B. VI. S. 153]. Hvilken Bevilling hun underdanigst er begjerendes, vi naadigst ville hende og hendes Børn igjen confirmere og stadfæste, da have vi naadigst hende og hendes Børn samme Bevilling hermed confirmeret og stadfæst, saa hun og hendes Børn samme Badstue efter den Bevilling, hun tilforn havt haver, maa nyde og beholde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 19 Oktober 1641. R. VI. 354.

Hospitalsforstandere i Bergen fik Brev, Jens Mogenssøn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og ville, at I nærværende Brevviser Janes (sic) Mogenssøn, som os i langsommelige Tid haver tjent for Styrmand og nu formedelst Alderdom og Svagheds Skyld os ingen videre Tjeneste kan gjøre, der udi Sygehuset udi Bergen, som er forordnet til søfarende Folk, lader annamme og derudinden forunder hannem Underholdning, saalænge han lever. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Oktober 1641. T. VII. 87.

Steen Villumssøn [Rosenvinge] med flere fik Befaling, Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] med flere anlangendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Steen Villumssøn til Thøse,

Befalingsmand over Vembe, Tune og Aabygge Skibrede, og Daniel Bildt Ottessøn til Hafslund, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom der begiver sig Irring og Trætte imellem os elskelige Sigvard Gabrielssøn til Kambo, vor Mand, Tjener og Befalings[mand] over Verne Kloster, paa den ene og Rolf Alvim i Tune Prestegjeld paa den anden Side anlangendes et rigtigt Dele imellem tvende Aasgaarde paa Jeløn, forne Sigvard Gabrielssøn tilhørig, og Skillerød der sammesteds, Rolf Alvim og Hans Rolf[søn] tilhørig, paa hvilke tvistige Aasteder forne Sigvard Gabrielssøn haver havt 12 uvillige Mænd med Sorenskriveren og Bondelensmanden, som dennem et rigtigt Dele skal have imellem gjort, hvilket deres Dele forne Rolf Alvim for Lagmanden i Fredriksstad haver indstevnt, og Lagmanden haver samme deres Gang underkjendt og ikke efter Loven dømt forne 12 Mænd, Sorenskriveren og Bondelensmanden til deres Bøder, ei heller gjort dennem andre Dele imellem, end at det skulde være, som det havde været af Arilds Tid, og forne Sigvard Gabrielssøn ikke egentlig kan erfare, hvor samme Dele skal være eller haver været af Arilds Tid, hvorudi forne Sigvard Gabrielssøn befinder sig brøstholden og derfore hans Vederpart Rolf Alvim tilbudet vores Befaling til gode Mænd, som kunde gjøre dennem et rigtigt og fuldkomment Dele imellem, hvilket han ikke vil indgaa, hvorfor han er foraarsaget den alene at forhverve. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I gjører, opretter og sætter dennem imellem et rigtigt og fuldkomment Dele og eller[s] dømmer dennem imellem, hvis retmæssig er, om alle des Irringer, dennem om samme Dele kan indfalde, og hvis I dennem i saa Maader imellem handlendes vorder, at I det Parterne under eders Hænder og Signeter giver beskrevet, som I agter at forsvare. Og dersom en af eder formedelst lovlig Forfalds Skyld ikke til berammede Tid og Sted kan møde tilstede, da den, som tilstede kommendes vorder, Fuldmagt at have en anden god Mand udi den udeblivendes Sted at blive tilstede til sig at tage og dog denne vores naadigste Befaling at fuldgjøre og efterkomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 Oktober 1641. T. VII. 88.

Jørgen Reichwein fik Oberstelieutenants Plads i Bergenhuus Len.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, den

Tid han med vores Slot Bergenhuus naadigst var forlent, paa vores naadigste Behag haver tilforordnet os elskelige Jørgen Reichwein, Major paa forne vort Slot Bergenhuus, til Oberstelieutenant over et Regimente Knegte der udi Lenet, og lyder forne Jens Bjelkes Brev Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler og Høvidsmand paa Bergenhuus, gjør vitterligt, at eftersom Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Missive, dateret Koldinghuus den 21 December Anno 1640, er mig her paa Bergenhuus den 21 Marts dernæst efter anhændiget, mig injungerendes og anbefalendes en dygtig Person til Oberstelieutenant over et Regimente Knegte her udi Bergenhuus Len med det allerforderligste at skulle anordne, som samme Regimente skulle commendere: da haver jeg nu paa høibete Kgl. Maj.s Vegne og efter forgedacht høit respecterlige Commission, som mig er given, tilforordnet ærlig, velforsøgt og mandhaftig Mand Jørgen Reichwein, Major paa Bergenhuus og over des Gebeet dertil, forne Regimente Knegte, Hs. Kgl. Maj. og disse Lande og Riger til Gavn og Bedste, hvor hannem anbefales, at skal commendere og dirigere saa og ved sine Under[be]felhebere afrette udi deres Gevær og Krigs-Exercitier med al Flid og Vindskibelighed og samme hans undergivne Knegte saaledes commendere, dirigere og føre til og fra forekommende Fiender saa og ellers paa Vagt og Tog, hvor af hans Overcommendeur befales og behøves, saa og til Defension og Offension instituere, som en redelig Soldat og nemlig Officierer og Oberstlieutenant egner og tilhører, og i alle Maader være meerhøibete Kgl. Maj. og disse Lande og Riger huld og tro, lønlig og aabenbarlig, som han med Ære og en god Samvittighed vil og kan ansvare; og herpaa skal forne Jørgen Reichwein gjøre mig paa høibete Kgl. Maj.s Vegne corporlig Eed, naar tilsiges, eller hvem som egner og tilhør den at tage. Og eftersom høibete Kgl. Maj.s Commission til mig om saadan en Officierer at forordne formelder, at Hs. Kgl. Maj. naadigst haver bevilget samme Oberstlieutenant, som her skulle constitueres, til aarlig Tractament for hans troe og villige Tjeneste 600 Rigsdaler, som han hos Hs. Maj.s Commissarier af Commissarie-Toldens Opbørsel skulle have at opberge og annamme, saa beloves hannem ogsaa hermed samme Tractament at maa og skal have at fordre hos bete Commissarier, indtil høibete Kgl. Maj.

anderledes herom tilsigendes vorder. Til Vidnesbyrd under min Haand og Segl. Datum Bergenhuus den 3 April 1641.

Jens Bjelke
m. ppa.

Hvilket forne Brev han underdanigst er begjerendes, vi naadigst ville confirmere og stadfæste, da have vi naadigst hermed samme Brev confirmeret og stadfæstet og nu hermed confirmere og stadfæste udi alle sine Ord, Punkter og Artikler, eftersom forskrevet staar i alle Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 20 Oktober 1641. R. VI. 355.

Jens Jørgenssøn i Christiania fik Beskjærmelse til Retten.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Jens Jørgenssøn underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes Hans Matssøn, Byfoged udi vor Kjøbsted Christiania, hannem udi hans Fraværelse udi adskillige Sager og Poster haver angrebet og derforuden uden lovlig Proces forhvervet Dom over hannem, som han beretter, hvorudinden han formener sig stor Uret at være gjort og derfor Dommen, som over hannem gangen er, at ville stevne, saafremt hannem Beskjærmelsebrev naadigst maatte meddeles: da have vi naadigst bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at forne Jens Jørgenssøn maa have fri og sikker Leide til Retten udi egen Person at møde, denne Sag at udføre, dog at han skal strax tage Stevning i Sagen, og dersom det ikke skeer, da skal denne vor Leide være som intet. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 23 Oktober 1641. R. VI. 357.

Aabne Brev, Christian Sterche anlangendes.

C. IV. G. a. v., at nærværende Christian Sterche, boendes paa Bolvik i Bratsberg Len, underdanigst for os haver ladet andrage, at han sig af os elskelige Christopher Gjøe til Assendrup, vor Mand og Tjener, og hans Hustru haver tilforhandlet en Eiendom med des tilliggendes Havn, nemlig Øster-Riisør, liggende udi Nedenes Len, paa Agdesiden, udi vort Rige Norge, at han samme Eiendom med des tilliggendes Herlighed Jernringe, som Skibene udi belægges, og des Afgift skal [og] maa nyde og eie, underdanigst foregivendes, samme Havn rundt om forne Christopher Gjøe skal have tilhørt, og han dennem formedelst Fare og Bræk, som Skibene, der ankom, om Høsten kunde udi geraade, med Jernringe, Varder, Tønder og med et kalket Bjerg efter Skippernes Anordning, derpaa segler, haver ladet bekoste og derfor nogen

Afgift af Skipperne haver bekommet, underdanigst begjerendes, efterdi samme Havn hannem ved lige Gestalt tilkommer, og endeel Skippere, som derpaa segler, af hannem skriftlig haver været begjerendes, at han samme Havn med Ringe, Varder, Tønder og et kalket Bjerg nu som tilforne ville ved Magt holde, vi hannem naadigst den samme Frihed, hans Formand for hannem havt haver, ville bevilge: da, efterdi vi naadigst forfare, for^{ne} Ringe, Varder, Tønder og det kalket Bjerg ikke uden den søfarende Mands store Skade mistes kan, have vi naadigst bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade for^{ne} Christian Sterche at maa ligesom hans Formand nyde samme Jernringes Brug, efter[som] den Skjøde, for^{ne} Christopher Gjøe hannem derpaa givet haver, videre formelder, dog med slig Condition, at han Ringene, Tønderne, Varderne og det kalket Bjerg, som det sig bør, skal ved Magt holde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 23 Oktober 1641. R. VI. 358.

Lensmændene i Norge, som haver Kjøbstæder, finge Brev om de fattiges Huus til Bergen.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst forfare, hvorledes de fattige søfaren Folks Huse udi vor Kjøbsted Bergen med alt hvis dennem tilhørte nu af sidste Ildebrand sammesteds er opbrændt og bemeldte fattiges Forstandere underdanigst hos os haver ladet anholde, vi naadigst dennem nogen Hjælp ville bevilge samme Huse med igjen at opbygge: da, efterdi saadant i sig selv christeligt og billigt er og samme Huse igjen kan komme paa Fode, have vi naadigst for godt anseet saa og bevilget, at paa et Aars Tid hver Søndag og Helligdag over alt vort Rige Norge udi Kjøbstæderne skal omgaaes med en Tavle udi Kirkerne, og hvis udi samme Tavle gives skal lægges udi en Blok for sig selv, og naar Aaret er forbi, da Pengene til for^{ne} Bergen fattiges Forstandere til Hænde at skal skikkes. Bedendes eder og naadigst ville, at I den Anordning gjører, at saadant og skeer udi Kjøbstæderne udi eders Len. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Oktober 1641. T. VII. 88. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested	Oddevald, Kongelf, Marstrand.
Christopher Urne	Christiania.
Oluf Parsberg	Throndhjem.
Henrik Thott	Bergenhuus.
Ove Gedde	Skien.
Jens Bjelke	Stavanger.
Knut Ulfeldt.	Tunsberg.

Aabne Brev, Ivar Wind om det Norske Gods anlangendes.

C. IV. G. a. v. Eftersom Gjøde Pederssøn, nu os elskelige Ivar Winds til Nørholm etc. Fuldmægtige over hans Gaard og Gods Kopanger, udi vort Rige Norge, udi Bergenhuus Len, beliggendes, underdanigst giver tilkjende, hvorledes vi hannem Anno 1609 haver efterladt den Forseelse, som han med det Drab beganget havde med en Garp ved Navn Herman Bolt af Bremen, for hvilket Drab han sine Bøder haver udlagt til vores Lensmand, som den Tid vort Slot Bergenhuus i Forvaltning havde, og Sagvolderen og tilfredsstillet efter den Doms Indhold, som da over hannem forhvervet blev; i lige Maade eftersom han Anno 1607 havde skjødt en sin Pistol løs og af Vaade rammet en ved Navn Jon Anderssøn Teiste, som nogen Tid derefter skal være ved Døden afgangen, og dog skal for." Gjøde Pederssøn være med hannem i alle Maader forligt, førend han døde, og eftersom for." Gjøde Pederssøn underdanigst haver forhvervet vores naadigste Brev Anno 1636, at han for samme Sag maa være og blive utiltalet i alle Maader, efterdi derpaa til den Tid ikke var paatalet i nogen Maader: da ville vi hermed forbudet have alle og enhver for." Gjøde Pederssøn for for." tvende Sager herefter ingen videre Molestering at gjøre, under vor Hyldest og Naade. Kjøbenhavn 23 Oktober 1641. R. VI. 357.

Aabne Brev om fremmede, som ikke vil tage af Kongens Deler.

C. IV. G. a. v. Eftersom for os underdanigst er beret saa og for os beviist, hvorledes en Engelskmand ved Navn Rix af Lunden af egen Myndighed imod vores udgangne alvorlig Befaling og Breve sig modvilligen fortrykker ikke paa sedvanlige Steder at vil annamme hvis Deler vor Lensmand over Tune, Aabygge og Vembe Skibrede, efter derom vores forrige udstedte Ordinants og Mandat til hannem, paa sedvanlige Steder lader levere, endog tør understaa sig selv at vil sætte Kjøb paa samme Deler, hvilken saadanne selvtiltagne Myndighed vi aldeles vil have afskaffet og hermed alvorligen og strengeligen have befalet hannem og alle fremmede Nationer, som segler paa Fredriksstad, Græsvik og andre Steder og Havner under Fredriksstads Tolderi, at de herefter af vores Lensmand skal annamme hvis Deler han eller hans Fuldmægtige dennem efter denne saa vel som og efter vores forrige udstedte Ordinants og Mandat lader levere ved Sø-

bodbakken nedenfor Sarpsborg ved Fredriksstads Elv; sammeledes skal samme Deler betales, ligesom Kongedelerne udi Drammen eller Langesund betales. Hvo som helst sig imod denne og vores forrige Mandat modvilligen fortrykker, dennem skal vores Byfoged udi Fredriksstad gjøre Arrest paa, indtil de vore Deler indtager, og Kjøbmanden eller Skipperen, som sig i omrørte Maader modvilligen fortrykker, siden for Borgermester og Raad indstevne og ved Rettens Middel straffe som vore Mandaters Overtrædere og Foragtere; hvis Bøder deraf kan falde skal komme Halvparten til os og den anden halve Part til de fattiges Hospital udi Fredriksstad. Hvorefter alle og enhver, som vedkommer, haver sig at rette og forholde. Kjøbenhavn 24 Oktober 1641. R. VI. 359.

Hr. Paul N.[ɔ: Christenssøn], Sogneprest til Thorsnes, fik Brev paa noget geistligt Gods.

C. IV. G. a. v., at eftersom hæderlig og vellærd Hr. Paul N., Sogneprest til Thorsnes, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes forne hans Kald Thorsnes skal være ganske ringe i sig selv og derforuden udi forrige Tider at have mist en stor Part af de bedste Gaarde i Sognet, som er underlagt vor Kjøbsted Fredriksstad, hvorimod han ingen Vederlag bekommet haver, og i saa Maade aarligen mister sin Indkomme, desligeste at skal falde udi forne Sogn om Aaret en ringe Tiende, som ikke kan beløbe uden 20 Tønder Korn, og for forne samme hans Kalds Ringheds Skyld nu udi hans Alderdom ikke kan bekomme en skikkelig Person, som ved Stedet vil forblive og sig lade bruge til hans Medtjener, og derfor underdanigst begjerendes, efterdi vi naadigst tilforn have bevilget hannem udi sin Livstid det geistlige Gods paa Hadeland, nemlig et af Hamars Præbender, som vi Tage Erikssøn naadigst sin Livstid med forlent have, og det endnu bruger, at samme Præbende af kongelig Naade til Guds Ords Forfremmelse naadigst maatte bevilges, naar bete Tage Erikssøn ved Døden afgaar, at blive til forne Prestegjeld perpetueret og følge hannem og hans Efterkommere Prester sammesteds: da, paa det han og hans Efterkommere Prester des bedre deres Ophold kan have, have vi af vor synderlig Gunst og Naade bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at naar forne Tage Erikssøn ved Døden afgaar, skal forne geistlige Gods paa Hadeland følge hannem og hans Efterkommere Prester til forbete Thorsnes Sogn og

altid være og blive til for[te] Prestegjeld perpetueret. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 27 Oktober 1641. R. VI. 359.

Steen Villumssøn [Rosenvinge] fik Brev anlangende dennem, som betager Skriver sin Rettighed.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du os underdanigst lader give tilkjende, hvorledes udi Vembe Len, som du af os naadigst medforlenet er, findes en Deel Personer, som imod vores naadigste Forordninger sig understaar og ved adskillige ulovlige Forsætter og Indlæg betager den rette Sorenskriver sin Næring, saa og ved saadanne Practiquer sammenhidser Bønderne til indbyrdes Trætte imod hverandre, hvilke Personer for saadanne deres Bedrifter du haver ladet tiltale og hændet Dom over dennem, og de ikke videre derfor er tildømt at straffes end at udgive fire Mark Sølv, hvilke Bøder at udgive de ikke omskjøtter, begjerer derfor vores naadigste Betænkning derom at maa forstendiges, om de ikke bør større Straf at udstaa: thi bede vi dig og ville, at du saadanne Personer, som sig understaar saadant at gjøre, lader tiltale og i Rette sætter, om de ikke bør at gaa udi Jern paa Bremerholm paa et Aars Tid eller to. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Oktober 1641. T. VII. 89.

Mester Nils Simonssøn [Glostrups] Arvinger fik Brev, Steen Villumssøn [Rosenvinge] anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at for os underdanigst haver ladet andrage os elskelige Steen Villumssøn til Those, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Vembe, Tune og Aabygge Skibrede, hvorledes udi eders Gjemme efter eders afgangne Huusbonde skal findes Jernbergverkets Compagnis Breve, hvoriblandt ogsaa skal findes Breve og Dokumenter, som den Tvistighed imellem hannem og Laurits Ruus, Borgermester der sammesteds udi vor Kjøbsted Christiania, kan forklare. Thi bede vi eder og ville, at I lader be[te] Steen Villumssøn paa rigtig Beviis bekomme hvis Breve og Dokumenter, som han til samme Sagers Fornødenhed og des Forklaring behøver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Oktober 1641. T. VII. 89.

Gerlof Nettelhorst og flere fik Befaling, Anders Friis og Steen Villumssøn [Rosenvinge] anlangendes.

C. IV. Hilser eder, os elskelige Gerlof Nettelhorst til Os, Befalingsmand over Ide og Marker Len, og Daniel Bildt Ottessøn til Hafslund, vor Mand og Tjener, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi kort forleden udi tvende vo-

res udstedte Befalinger, den første dateret Kjøbenhavn den 30 April Anno 1640 og den seneste dateret Bergen den 1 Juli nærværende Aar, eder naadigst haver befalet at skulle være overværendes tilstede, naar os elskelige Anders Friis til N. [ɔ: Vreiløv Kloster], vor Mand og Tjener, fra sig leverer vort og Norges Krones Len Tune, Aabygge, Vembe og Hvaløer Skibrede, som han hidindtil naadigst haver været medforlenet, til os elskelige Steen Villumssøn til Those, vor Mand og Tjener, som vi naadigst nu dermed forlenet have, samt Residentsen, Inventarium, Breve, Mandtaller, Registre, Jordebøger, Sager, Sage-Redskaber og Sagtømmer og alt andet, hos forne Len findes og bør at lades og overantvordes, med videre, samme vores Missiver indeholder, saa have vi naadigst erfaret og endnu erfare, at bemte vores alvorlige Befalinger ikke til des er bleven efterkommet og det nu seneste efter deres udstedte Erklæring, dateret den 18 September næstforleden, formedelst forne Anders Friis's Efterladenhed og Udeblivelse imod deres udstedte Stevning er bleven efterladt, og i Synderlighed hans udskikkede Michel Gunderssøn, som efter Dagens Forløb skal være alene med tre udygtige Heste og tvende Jordebøger ankommen, dog ikke underskreven af Anders Friis, samt uden nogen skriftlig medgiven Fuldmagt sligt at ville levere, det ikke for et fuldkomment Tilbud til vores naadigste Befaling, fast mindre for nogen fuld og tilbørlig Leverants kan eragtes, hvorudover bemte Steen Villumssøn sig besverger til des ingen Efterretning, enten Jordebøger, Registre eller andre Dokumenter og Breve, haver kunnet bekomme, hvorefter han vor og Kronens Rettighed med paabudne Skatter haver kunnet lade indkræve og annamme videre, end af Almuens egen selvvillige Tilstand haves kunde, hvorfor vi endnu naadigst hermed eder alvorligen vil have befalet, at I inden næste Mauritii Dag, efterat denne vores Befaling eder til Hænde kommer, Parterne for eder indstevner og vores naadigste Befaling efterkommer og til Fyldest gjører; og dersom Anders Friis da ikke udi Riget selv var tilstede, da hans Fuldmægtige, som hans Sager og Rest der sammesteds haver søgt, siden han Lenet er bleven entlediget, dennem udi hans Sted at indstevne til samme Tid og Sted at møde, og da Anders Friis eller forne hans Fuldmægtige paa vores Vegne at tilholde til bemte Steen Villumssøn at overlevere alt, hvis forne Len tilhører og lades bør efter den Registrering og Beviis, han det selv annammet haver, desligeste Jordebøger og Mandtaller, som af Anders Friis eller hans Fuld-

mægtige underskreven ere og rigtig kan befindes efter den Angivelse og Brev, Anders Friis selv om Skattens Oppebørsel in anno 1637 den 20 November forhvervet haver, saa vel som Domme og Breve, Sager og Redskab, Sagetømmer, Inventarium og Residentsen med des Afgrøde, Korn og Hø, beregnet fra Valborg Dag 1640 med alt hvis andet videre, som bør at følge, og som sedvanligt er, naar Skifte skeer paa vore og Kronens Lene udi Danmark og Norge, eller og derfore at gjøre tilbørlig Udlæg og Betaling, saa og Residentsen at besigte med hvis Bygningstømmer hannem af Almuen er leveret, saa og hvordan han den fra sig leverer. Og dersom nogen Tvistighed imellem Parterne kan indfalde, enten udi en eller anden Maade, da skal I være fuldmægtiget dennem imellem om alle tvistige Punkter at dømme og paakjende, som ret, billigt og forsvarligt kan være, om det ikke til Mindelighed kan forenes; og om Anders Friis eller forne hans Fuldmægtige efter Stevningens Forkyndelse udebliver og ikke møder, da alligevel at dømme paa hvis Tvistighed, som Steen Villumssøn sig haver over at besverge og for eder fremlægge og bevise kan, som hannem paa vores Vegne kan være skeet for kort udi; og hvis siden til Forening eller Dom sluttet vorder, det fra eder under eders Hænder og Segl at give beskrevet og Parterne, som det begjerer, meddeler, saa og strax med første Leilighed en Gjenpart deraf i vores Kantselli indlægger. Hvorefter I eder saa vel som Parterne haver at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Oktober 1641. T. VII. 89.

Jens Bjelke med flere fik Brev, Steen Villumssøn [Rosenvinge] anlangendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler, Befalingsmand over Stavanger Len, Palle Rosenkrands til Ørup, Befalingsmand over Nedenes, Mandal og Lister Len, og Nils Lange til Strøm, Befalingsmand over Eker Len, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at for os underdanigst haver givet tilkjende os elskelige Steen Villumssøn til Those, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Tune, Vembe, Aabygge og Hvaløer Skibrede, hvorledes sig Tvistighed skal begive mellem hannem paa den ene Side og Laurits Ruus, Borgermester udi vor Kjøbsted Christiania, paa den anden Side, først om 400 Rigsdaler, som bemte Laurits Ruus haver bekommet Jern for af Jernverkets Participanter og samme Jern ikke ville betale, men derfor vil gjøre sig quitteret med en Seddel, som

bem^te Steen Villumssøn med flere af Participanterne for nogen rum Tid siden efter Laurits Ruus's Begjering underskrevet haver, som til Erindring, at han samme Jern bekommet havde, endog samme Seddel af Bogholderen, som den Tid var, befindes at være skreven, saa og med No. A. signeret, som forstaaes til samme underskrevne Seddels videre Forklaring, dog alligevel er Laurits Ruus af de tilforordnede Commissarier formedelst samme Seddel aldeles frifunden, endog for^ne Commissarier siden haver sig skriftlig undskyldt imod for^ne Steen Villumssøn, at dersom Sagen for dennem havde været proponeret, som de siden haver forfaret, da havde de anderledes derom vidst sig at forholde, og derfore selv begjerer, at Sagen maa indstilles til Overdommere; ydermere formener for^ne Steen Villumssøn, at saa længe den Seddel, som svarer til No. A., af Laurits Ruus ikke fremlægges, da findes endnu de 400 Rigsdaler hos Laurits Ruus sig til Fordeel og det ganske Compagni til Skade, dertil med er ei heller af for^ne Laurits Ruus vores udgangne Befaling in anno 163 . (sic) efterkommet, indeholdende, at han enten ved lovlig Eed eller rigtig Regnskabs Forklaring skulle forklare, hvad Compagniet for de 400 Daler Jern bekommet havde, hvilket han endnu i ingen Maader haver efterkommet, som dog udi sig selv billigt er. Desligeste foregiver for^ne Steen Villumssøn, at eftersom han over for^ne Laurits Ruus med stor Bekostning og Proces adskillige Domme forhvervet haver, førend han sin Anpart af den Gjæld til os elskelige, hæderlig og vellærd Hr. Paul Thrane klarere vilde, og paa det sidste haver han hannem da med Jordegods udlagt og derpaa underskreven Jordebog og Følgebrev leveret, mens siden derefter, der Godset efter Følgebrevet skulde annammes, da skal derudi findes stor Svig og Urigtighed, saa en Part af hvis han for samme Gjæld haver udlagt, ikke var hans eget, mens andre godt Folks, som det følger og eier baade udi Bygsel og Landskyld, og en Part deraf ikke kan opfindes at være til, og en Part deraf haver han selv optaget Pengene, eftersom det var sat udi Pant for, siden den Tid, han det til Steen Villumssøn med underskreven Jordebog og Følgebrev leveret havde, som Steen Villumssøn formener noksom at ville bevise, saa vel som Laurits Ruus endogsaa hidindtil haver forholdt hannem alle de Adkomstbreve, han haver i Verge paa samme Gods, som billigen burde at følge og være hos den, som Godset følge skulde. Herhos angiver for^ne Steen Villumssøn Tvistighed at indfalde imellem hannem og os elskelige Nils Hans-

søn, Lagmand i vor Kjøbsted Christiania, for en Dom, han Anno 1640 den 12 Februar paa Christiania Raadstue imellem hannem og for^{te} Laurits Ruus dømt og afsagt haver, anlangendes om nogle urigtig Beskyldning, for^{ne} Laurits Ruus Steen Villumssøn skal have tillagt, og han formener samme Dom uretmæssig at være afsagt baade imod Loven og Recessen og vores udgangne Forordninger, eftersom hvem en anden vil sigte eller noget utilbørligt tillægger, da han det enten bevise eller og lide derfore. Og for det fjerde beretter fornd Steen Villumssøn sig endnu videre over for^{te} Lagmand Nils Hanssøn at have at besverge formedelst en anden Dom, som han imellem hannem og Anders Pederssøn, Myntmester i Christiania, 1649 (sic) dømt og afsagt haver, eftersom han skal have for^{te} Anders Pederssøn frikjendt, ikke videre at betale af den Gjæld, som han med de andre fem var Forlovere for til for^{ne} Hr. Paul Thrane, end som kunde befindes han at have Part i Verket til, ikke anseendes, Anders Pederssøns Haand og Segl stod jo saa fast for for^{te} Gjæld til Hr. Paul Thrane, som de andre fem deres Haand og Segl gjorde, og derfor formener, at dersom for^{ne} Anders Pederssøn ikke det allerringeste udi Verket havde og eiede, da burde han dog med de andre efter sin udgivne Obligation at svare til sin sjette Part af Gjælden efter sin Haand og Segls Formelding: underdanigst begjerendes vores naadigste Befaling til eder paa alle tvistige Punkter at sententsere og dømme. Thi bede vi eder og naadigst befale, at I Parterne inden Aar og Dag, efter denne vores naadigste Befaling eder er til Hænde kommen, til en vis Tid og Sted for eder indstevner saa og dennem samtligen tilholder at tage med sig alt, hvis de haver til Sagernes rigtige Forklaring, end og særdeles Laurits Ruus tilholder at tage med sig den Seddel med No. A. signeret saa vel som det andet Dokument, som svarer til den Seddel, som med No. A. signeret er, saa vel som Laurits Ruus at medtage alt, hvis han haver lovlig at bevise, hvis han Steen Villumssøn haver tillagt og for beskyldt, saa I for eder des bedre Underretning om Parternes Tvistighed efter Ord og Bogstavs Formelding kunde have at efter rette, og saa derefter uden al Udflugt, Omstænde eller Forhal Parterne christelig og retferdelig efter Loven, Recessen og vore udgangne Forordninger samt rigtige Beviser, Breve og Dokumenter endelig imellem kjender og dømmer, som I ville ansvare og være bekjendt. Og dersom nogen videre Tvistighed imellem Parterne indfalder, end herudi benævnt er, da og i lige Maader til samme Tid og Sted

dennem derom retmæsselig adskiller, saa vel som om al anvendt Kost, Tæring og Skadegjæld fra Sagens Begyndelse og til des Ende at paakjende, saa altingest til rigtig Endelighed kan udføres imellem Parterne, og hvis I derom dømmendes og kjendendes vorder, det fra eder under eders Hænder og Signeter giver beskrevet, som I vil forsvare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Oktober 1641. T. VII. 91.

Palle Rosenkrands fik Brev anlangende Bygningen paa Christiansø.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom Jørgen Ham for os underdanigst lader andrage, hvorledes han det Arbeide paa Fæstningen Christiansø ved Flekkerøen nu ganske efter den Contract, derom med hannem gjort er, skal have fuldferdiget, da bede vi dig og ville, at du samme Arbeide lader afmale og besigtige, om det saaledes, som det sig bør, kan eragtes at være gjort, hvorpaa du siden med forderligste dig imod os underdanigst haver at erklære. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Oktober 1641. T. VII. 89.

Anne Hundermark fik Brev anlangende det Gods, hun til Hs. Maj. haver udlagt.

C. IV. V. G. t. Eftersom I for den Gjæld, eders afgangen Huusbond Frants Kaas til os skyldig var, haver udlagt i Betaling til os og Kronen eders Jordegods, udi vort Rige Norge liggendes, da bede vi eder og ville, at I udi Penge lader anslaa, hvor høit I skatter Bygningen paa Hovedgaarden, saa og hvor høit I regner en Vog Fisk og anden Landgilde, som af Godset gives, og det udi en Summa lader tilhobe regne og siden udi vort Renteri med det forderligste indskikker. Jordebogen eder herhos tilskikkes, hvilken skal igjen tilbagesendes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Oktober 1641. T. VII. 93.

Hr. Nils Pederssøn fik Confirmats paa et Mageskifte i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus, paa vores Vegne og naadigste Behag, imidlertid han var naadigst forlent med vores Len Stavanger, til Mageskifte til os elskelige Hr. Nils Pederssøn, Sogneprest i Setersdal og Provst over Raabyggelag, [haver] afhændet en vores Jordepart, i Sand Sogn liggendes, og lyder samme Mageskifte Ord fra Ord, ut sequitur:

Jeg, Henrik Thott til Boltinggaard, Befalingsmand over Stav-

anger Len, kjendes og hermed vitterligt gjør, at eftersom Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, dertil fuldmægtige Commissarier for nogen Tid til hæderlig og vellærd Mand Hr. Nils Pederssøn, Sogneprest i Setersdal og Provst over Raabyggelag, til Underpant haver udlagt en Kgl. Maj.s Jordepart, i Sand Sogn liggendes, nemlig i Helleland, som skylder aarligen en halv Løb Smør til Kronen, for endeel Penge, han høibe:te Kgl. Maj. den Tid med forstrakt haver, og for:ne Hr. Nils Pederssøn samme forstrakte Penges Krav nu haver ladet falde og efterladt saa og derforuden til Kgl. Maj. og Kronen for evig Magelaug udlagt en hans Gaarde, liggendes udi Svindal ved Øidne, skylder aarligen til hannem en halv Løb Smør og 9 Spand Tag, da haver jeg paa høibe:te Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og naadigste Behag skjødt og magelagt og nu med dette mit aabne Brev skjøder og mageskifter fra høibe:te Kgl. Maj. og Norges Krone til hæderlig og vellærd Mand Hr. Nils Pederssøn i Setersdal, Provst over Raabyggelag, hans Hustru og begge deres Arvinger denne efterskrevne Kgl. Maj.s og Norges Krones Gaard og Jordepart, liggendes i Ryfylke, i Sand Sogn, kaldes Helleland, som Thorkel Nilssøn paabor, skylder aarligen en halv Løb Smør, hvilken for:ne Jordepart med sin Bygsel, Aabod, Landskyld, Arbeid og al anden Herlighed, som deraf aarligen til Landdrotten pleier at udgives, med hvad Navn det nævnes eller være kan, desligeste med al des rette Tilliggelse, Lutter og Lunder, være sig i Skov, Mark, Ager, Eng, Fiskevand og Skytteri, Veidestrand og Fægang, med Rydning og Bygning, lidet og stort, Fosser, Sager, Sagested, Kverner og Kvernested, fra Fjelds til Fjære, vaadt og tørt, inden- og udengjærdes, intet undertagendes udi nogen Maade, saavidt som til samme Jordepart af Arilds Tid tilligget haver eller bør at ligge med Rette, saa for:ne Hr. Nils Pederssøn, hans Hustru, Børn og Arvinger samme Jordepart herefter skal have og nyde til evindelig Odel og Eie og efter denne Dag at gjøre sig det saa nyttig, som han eller hans Arvinger bedst kan. Og kjendes jeg mig paa Kgl. Maj.s og Norges Krones Vegne aldeles ingen ydermere Lod, Deel eller Rettighed at have udi eller til for:ne Gaard og Jordepart efter denne Dag i nogen Maade, mens bekjender derfore paa høibe:te Kgl. Maj.s og Norges Krones Vegne at have bekommet fuld Værd og Vederlag efter min egen gode Villie og Nøie. Thi bepligter jeg mig paa Kgl. Maj.s Vegne at fri frelse, hjemle og fuldkommeligen tilstaa bem:te Hr. Nils Pederssøn, hans Hustru og Arvinger for:ne Gaard

og Jordepart for hver Mands Tiltale, som derpaa vil eller tale kan med Rette udi nogen Maader. Og dersom saa kunde hende eller skee, som jeg dog ikke formoder, at forne Jordepart eller nogen des Bygsel, Rente eller rette Tilliggelse blev Hr. Nils Pederssøn, hans Hustru eller Arvinger udi nogen Dom eller Rettergang afvunden for Kronens Vanhjemmels Brøst Skyld, da skal Kgl. Maj. forpligt være at vederlægge hannem eller hans Arvinger med saa godt Gods igjen, baade [paa] Landskylden og anden Herlighed, og saa vel beleiligt inden sex Maaneders Dag efter saadant bliver tilkjendegivet, og holde Hr. Nils Pederssøn, hans Hustru og Arvinger skadesløs i alle Maader. Des til videre Stadfæstelse haver jeg dette Brev med mit Signet og egen Haand her nedenfore bekræftet. Datum Stavanger Kongsgaard den 19 September Anno 1638.

Henrik Thott
egen Haand.

Hvilket Mageskifte forne Hr. Nils Pederssøn underdanigst er begjerendes, vi naadigst ville confirmere og stadfæste, da have vi naadigst confirmeret og stadfæst saa og hermed dette vort aabne Brev confirmere og stadfæste udi alle sine Ord og Punkter, eftersom forvet staar. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 29 Oktober 1641. R. VI. 360.

Privilegier, given Christianssands Borgere i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst for godt og raadeligt have anseet og eragtet paa en Plads udi Mandals Len udi vort Rige Norge, kaldet Sanden, en ny Kjøbsted sammesteds at lade fundere og anlægge, som skal kaldes Christianssand, og nu menige Indbyggere, vore kjære, tro Undersaatter udi forskrevne Christianssand underdanigst for os haver ladet anholde og begjere, at vi forbemeldte By naadigst med kongelige Friheder og Privilegier ville benaade og forvare, paa det Byen lige med andre Kjøbstæder der udi Riget med borgerlig Næring og Handel maatte tiltage og forbedres: da have vi af vor synderlige Gunst og Naade naadigst undt og givet saa og hermed unde og give forbemeldte Christianssands Borgere al borgerlig Ret og Rettighed med efterskrevne Friheder, Benaadinger og Privilegier.

For det første ville vi naadigst alle vore Undersaatter, som paa samme Sted bygge og der bo ville, udi 10 Aar efter dette vort Brevs Datum for al kongelig Skat og Tynge forskaanet have, dog hvad Tolden sig anbelanger, ville vi os forbeholdet have.

For det andet skal forskrevne Christianssands Friheder strække

sig fra Agdesidens Len fra Aaen Sire, der Stavanger Len endes, og til Gjerden, som Bratsberg Len vedtager, hvor imellem ingen fremmede Borgere maa tilstedes at residere og med deres Kjøbmandskab sig holde, mens paa Kjølen skal deres Vare forhandle, hvor bemeldte Christianssands Borgerskab ikke selv eller ved deres Tjenere og Udliggere ere tilstede, deres Brug og Kjøbmandskab at handtere; og maa ingen fremmede Borgere handle Byen nærmere end 3 Mile paa hver Side; ei heller maa bemeldte Christianssands Borgere eller deres Tjenere nærmere komme nogen af de andre Kjøbstæders Friheder at handle end 3 Mile.

For det tredie, paa det Kjøbmandskab med Salt, Fiskeri og andet Brug des bedre kan i for[te] Christianssand fortsættes, indtil Borgerskabet selv sig kan Skibe paa Spanien eller andensteds bemægtige at lade bygge eller kjøbe, da have vi naadigst bevilget og tilladt, at for[te] Borgerskab med deres egen Skibe og Skuder, som de i Begyndelsen kunne tilveiebringe, maa have deres fri Fart paa vor Stad Hamburg med hvis Gods de fra bemeldte Christianssand kunne skibe (dog forbuden Last og Vare undertagen), og ikke til vor Befæstning Glückstadt fornøden at afskibe, naar de paa vores Toldbod have angivet og der deres Vare rigtig fortoldet, med mindre nogen selv Lyst haver at handle med forbemeldte Glückstadts Borgere, eftersom de kunne synes billigt at være.

For det fjerde, desligeste eftersom en stor Bekostning paa Brygger saa og en Sand igjennem at skjære, paa det at Skibsfarten og Ladningen des bedre kunde dennem tilføres, da have vi naadigst tilstedt, at bemeldte Christianssands Indbyggere maa af alle indlændiske og udlændiske, som losser og lader under forbemeldte Byes Privilegier, 1 Skilling af hver Lests Drægtighed lade opberge, hvilket til det Brug alene skal anvendes, og derfor aarlig gjøre Rede og Regnskab.

For det femte have vi og undt og bevilget bemeldte Christianssands Borgere at maa til deres Byes Fæmark og Ildebrand nyde næsthosliggende Gaarde, nemlig Grim og Eegs Eiendele, dog at de Bønder derpaa boendes skal udminde og contentere, saa de ingen Aarsag kan have dennem at beklage.

For det sidste: ville vi og i Fremtiden, eftersom deres Byes Menighed tiltager, dennem naadigst med nogen Hjælp undsætte, hvormed de en Kirke kan lade opbygge; derimod skulle Borgerne være forpligtet at bygge gode og ustraffelige Borgerhuse og Bo-

der efter andre Norges Riges Kjøbstæders Maneer og Sedvane og efter som Byen bliver afstukket.

Alle forne Punkter og Privilegier have vi forbemeldte Christianssands Borgere og Indvaanere naadigst bevilget, samtykt og meddeelt saa og hermed bevilge, samtykke og meddele. Dog ville vi os have forbeholdet herudinden efter. Fornødenhed at forandre og forbedre, eftersom os raadeligt synes og vores Rigers og Landes Nødtørft og Gavn kan udi tilfaldende Leilighed fordre og udkræve. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 29 Oktober 1641. R. VI. 362.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Sildefiskeriet anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi forfare, Sildefiskeriet udi eders Len vel, Gud være lovet, at være tilgaaen, da bede [vi] eder og naadigst ville, at I lader befale, at hvis Sild os tilkommer vel bliver saltet og medhandlet, saa det kan vare, og at I paa Foraaret fragter Skibe, som samme Sild her neder til vores Provianthuus kan føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 Oktober 1641. T. VII. 93.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Master at skikke til Kjøbenhavn.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I nærværende vores Skib lader forskaffe og følgagtig være Master paa 26 Palmer 1 Tylft, 24 Palmer 1 Tylft, 20 Palmer 1 Tylft, 18 Palmer 2 Tylfter, 16 Palmer 1 Tylft, herforuden Spirer fra 15 til 10 Palmer, samt Deler, saavidt samme vort Skib kan føre, ogsaa lader bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Oktober 1641. T. VII. 94. (Orig. i Rigsarkivet).

Johan Markussøn [Momme] fik Brev paa Falkefængeriet i et Distrikt paa Island [for sig og sine Sønner Markus og Johannes Momme, til hvem den kongelige Sølvpop Jens Anderssøn havde overdraget sit Privilegium [af 15 Juni 1640, trykt i B. VII. s. 734]. Kjøbenhavn 30 Oktober 1641. R. VI. 364.

Hr. Christopher Urne og Hannibal Sehested fik Brev anlangende de Skibe, som udi Norge skal hente Salt i Spanien.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst tilforn have befalet os elskelige Jørgen Wind til Gundestrup, vor Mand, Raad, Rentemester og Befalingsmand paa vort Slot Dragsholm, og eder, Hannibal Sehested, paa vores naadigste Ratification med Borgerskabet her udi vort Rige Danmark vores Salthandels udi Hispanien Affordring anlangendes efter den Contract og Capitula-

tion, da med Borgerskabet gjort var: thi bede vi eder og naadigst ville, at I samtlig med Borgerskabet udi vort Rige Norge efter for.^{ne} Capitulation handler, hvor mange Skibe de ville udgjøre, som paa Spanien tilligemed de Danske Skibe kunne segle, for.^{ne} Salt at affordre, og eder herpaa med forderligste imod os erklærer og samme eders Erklæring udi vores Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Oktober[1] 1641. T. VII. 93. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehestedt fik Bevilling, Salt at maa selge.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst erfare, I udi Spanien en Andeel Salt at have liggendes, som eder af Kongen i Spanien er foræret, og I underdanigst er begjerendes, samme Salt at maatte afhænde, hvor I det bedst kunde: da ere vi naadigst tilfreds, at I samme Salt inden eller uden Riget afhænder, som eder bedst synes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Oktober 1641. T. VII. 94.

Hr. Christopher Urne fik Brev anlangende Tømmer hid neder til Danmark at skikke.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I paa tilkommende Foraar, naar nogen vore Skibe didop ankommer, som derfra og til vor Befæstning Glückstadt skulle, fremsender 600 Stykker Bjelker, 14 Alne lange og $1^1/_2$ Fod brede, nok Skrotpæle 500 Stykker, 34 og 35 Fod lange. Cum claus. consv. Vor Leir til Fullsböttel 11 November 1641. T. VII. 94. (Orig. i Rigsarkivet).

Aabne Brev til Hovedlensmændene i Norge, at Fogderne [skulle] have den tiende Part af det uvisse.

C. IV. G. a. v., at eftersom en stor Part af Bønderne udi vort Rige Norge forleden Norske Herredage, som holdtes udi vor Kjøbsted Bergen, til os underdanigst supplicerede og dennem besvergede over den Natholds-, Kostholds- og Thingholdspenge, som de udgiver, og begjerede underdanigst, saadant at maatte afskaffes: da, paa det Bønderne udi for.^{ne} vort Rige Norge des bedre kan blive ved Magt, ville vi saadanne Nathold-, Kosthold- og Thingholdspenge aldeles have herefter, indtil vi anderledes lade tilsige, afskaffet, og derimod ville vi naadigst have bevilget Fogderne over alt vort Rige Norge at maa nyde den tiende Penge af alt det uvisse, som falde kan, ligesom Fogderne her udi vort Rige Danmark bekommer. Bydendes og befalendes vore Befalings-

[1] Er i Tegnelserne dateret 30 Oktober.

mænd udi vort Rige Norge, at de flittig Indseende haver, at Fogderne udi deres Lene lader sig nøie med samme Tiendepenge og ikke besverger Bønderne efter denne Dag med Natholds-, Kostholds- og Thingholdspenge; dersom nogen befindes herimod at gjøre, da at lade dennem straffe, som vedbør. Hvorefter alle og enhver, som vedkommer, haver sig at rette og forholde. Glückstadt 17 November 1641. R. VI. 355. (Orig. i Rigsarkivet).

Til disse Hovedlensmænd blev disse aabne Breve skikket med Skattebrevene:

Hannibal Sehested: Baahuus.
Hr. Christopher Urne: Akershuus.
Knut Ulfeldt: Tunsberg.
Ove Gedde: Bratsberg.
Palle Rosenkrands: Agdesiden.
Jens Bjelke: Stavanger.
Henrik Thott: Bergenhuus.
Hr. Oluf Parsberg: Throndhjem.
Hans Koningham: Vardøhuus.
Volrat Lampe: Helgeland.
Arent von Kuhla: Vesteraalen og Lofoten.
Knut Steenssøn: Salten, Senjen, Andenes og Tromsøens Lene.

Hr. Christopher Urne fik Brev flittig at have Indseende, at ingen Master paa Modum bliver hugget eller derfra udført.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I flittig lader have Indseende, at aldeles ingen Master paa Modum bliver hugget eller derfra udført. Cum claus. consv. Lykstad 17 November 1641. T. VII. 94. (Orig. i Rigsarkivet).

[Palle Rosenkrands fik Brev at have Indseende med, at den Last, som indlades i hans Len, rigtig angives].

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have for godt anseet, at de Personer udi dit Len, som paa Ladestederne ere tilforordnede at skal have Indseende med Lastens Afhændelse, skal og paa vore Vegne have Indseende, at Lasten rigtig angives, som indlades. Bedendes dig og ville, at du dennem alvorligen befaler, at de flittig Indseende haver, at Lasten, som indlades paa de Ladesteder, dennem ere betroet, rigtig angives, for hvilken deres Tjeneste vi enhver dennem vil have bevilget 10 Speciedaler aarligen foruden hvis dennem tilforne er tillagt, hvilke du dennem aarligen indtil videre Anordning haver at erlægge; det du dig saaledes til Regnskab haver at lade føre. Cum claus. consv. Lykstad 17 November 1641. T. VII. 95.

Nogle af Lensmændene i Norge finge Breve om Master-Skove.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have for godt anseet,

at herefter med Masters Palmer udi vort Rige Norge saaledes skal forholdes: fra 8 Palmer og derunder skal ikke palmes, men skal regnes for Spirer; fra 8 Palmer og til 14 Palmer skal palmes 6 Alen fra Roden; fra 15 Palmer og til 18 Palmer skal palmes halvsjette Alen fra Roden. Bedendes eder og ville, at I udi eders Len forordner, at Master saaledes palmes, som forskrevet staar. Cum claus. consv. Vor Leir til Fullsböttel 17 November 1641. T. VII. 94. (Orig. i Rigsarkivet).

[Lensmændene, som finge dette Brev:]

Hr. Christopher Urne. — Palle Rosenkrands. — Ove Gedde. — Henrik Thott. — Nils Lange.

Palle Rosenkrands fik Brev, Prester i Raabyggelag anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom Presterne udi Raabyggelag der udi dit Len underdanigst giver tilkjende, hvorledes de ere fra Søkanten og Kjøbstæderne langt besiddende, saa det falder dennem meget besværligt, hvis de til deres Huusholdnings Fornødenhed behøver at fremføre, hvorfor de underdanigst haver været begjerendes, vi dennem fri Skydsferd med Heste og Baade ville forunde, forne deres Huusbehovs Fornødenhed at fremføre, hvilket vi og af din underdanigste Erklæring erfare, det Bønderne til ringe Besværing at kan komme: da ere vi naadigst tilfreds, at du Bønderne under dit Len beliggendes tilholder, at de tvende Gange om Aaret, naar forne Prester det begjerer, dennem med Skydsferd til Lands og Vands værer beforderlig deres Gods at fremføre. Cum claus. consv. Vor Leir til Fullsböttel 19 November 1641. T. VII. 95.

Palle Rosenkrands fik Brev, Christen Hiort og hans Lodseiere anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at en ved Navn Christen Hiort samt nogle andre hans Medlodseiere, der under dit Len boendes, underdanigst giver tilkjende, hvorledes noget deres Jordegods skal være os og Kronen tildømt, formedelst de deraf ikke ret haver skattet, hvilket de nu underdanigst af os igjen til Løsning er begjerendes: da ere vi naadigst tilfreds, at du forne Christen Hiort og hans Medlodseiere forne deres Jordegods, som under Kronen er dømt, til Løsning igjen lader bekomme, dog skal du dennem en vis Tid foresætte det igjen at indløse, og hvis de det da ikke efterkommer, ville vi, at det Kronen herefter som hidindtil skal følge.

Cum claus. consv. Vor Leir til Fullsböttel 22 November 1641. T. VII. 95.

Knut Ulfeldt, Commissarius, fik Brev, Hans Hvid anl.

C. IV. V. G. t. Vid, at en ved Navn Hans Hvid underdanigst giver tilkjende, hvorledes du hannem skal have udi Forfølgen for et Kvindfolk, han skulde have besovet, hvilken Sag endnu skal hænge i Proces, hvorfor han underdanigst haver været begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at han til os noget vist maatte give og Sagen dermed skulle være endet, saa den videre ikke skulde hannem paa hans Ære, Navn eller Rygte komme til nogen Hindring eller Skade: da ere vi naadigst tilfreds, at du af hannem noget vist og saavidt han kan taale at udgive annammer, og ville vi Sagen dermed hannem ganske efterlade, saa den herefter ikke videre i nogen Maade skal paatales. Vor Leir til Fullsböttel 25 November 1641. T. VII. 96.

Ove Gedde fik Brev, Toldkisten i Tunsberg anl.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du udi os elskelige Knut Ulfeldts til Svenstrup, vor Mand, Tjener, General-Krigs-Commissarius og Befalingsmand over Tunsberg Len, hans Fraværelse tilstede bliver, Toldkisten udi rette Tide at aabne og Toldnøglen saa vel som Toldbøgerne igjen at lukke og forsegle. Cum claus. consv. Vor Leir til Fullsböttel 25 November 1641. T. VII. 95.

Hr. Christopher Urne fik Brev Godske Wensin et Compagni af Landfolket udi Norge efter hans Begjering at skulle forunde, om noget ellers ledigt var. Vor Leir til Fullsböttel 29 November 1641. T. VII. 96.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Gabriel Marselis anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os elskelige Gabriel Marselis, vores Faktor, vonhaftig til Amsterdam, didop til vort Rige Norge er forreist til hvis Jernbergverk han underdanigst af os bekommet haver: thi bede vi eder og naadigst befale, at I forn. Gabriel Marselis udi alt, hvis som til samme Verks Fortsættelse kan fornøden gjøres, værer beforderlig, saavidt muligt skee kan og Kronen uden Skade. Cum claus. consv. Vor Feltleir til Fullsböttel 14 December 1641. T. VII. 96. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Christopher Urne fik Brev, Kobberverket anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at nogle vore Borgere udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn underdanigst af os haver været begjerendes, vi naadigst ville dennem det Kobberverk Guds Gave forpagte,

og det paa den Maneer, som I af dette herhosfølgende kan erfare: thi bede vi eder og naadigst ville, at I med forderligste eder herpaa erklærer og eders Betænkende lader vide, om os og Kronen derved kan skee større Fordeel end paa den Maneer, som det nu bruges. Cum claus. consv. Glückstadt 31 December 1641. T. VII. 96. (Orig. i Rigsarkivet).

Ligesaa et Brev fik Hr. Oluf Parsberg.

1642.

Henrik Thott fik Brev, George Ludvig [Reyser] anl.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom nærværende George Ludvig Reyser, Indvaaner til Lübeck, underdanigst giver tilkjende, hvorledes han med en ved Navn Herman Farenberg haver havt en Proces anlangende nogen Gjældsfordring, hvilket for Borgermester og Raad udi vor Kjøbsted Bergen haver været indstevnet, som derpaa haver kjendt og dømt, hvilken deres Dom siden af Lagmanden er underdømt og fældt, des Leilighed du af herhos følgende hans overleverede Supplication samt andre Dokumenter videre haver at erfare, formenendes sig sin Skade og Omkostning af Borgermester udi be.te vor Kjøbsted Bergen at ville søge, efterdi han ikke af sin Vederpart noget kan have at formode: da bede vi dig og naadigst ville, at du for.ne George Ludvig Reyser behjælpelig vorder, at han alt, hvis han lovligen og med Rette kan have af for.ne Borgermester og Raad at søge, at han det uden Vidløftighed og lang Proces kan erlange. Cum claus. consv. Glückstadt 3 Januar 1642. T. VII. 97.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Tømmer hid til Danmark at fremskikke.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom I for nogen Tid forleden vores naadigste Befaling haver bekommet, 600 Stykker Bjelker,

14 Alen lange og $1^1/_2$ Fod brede, nok Skrotpæle 500 Stykker, 34 og 35 Fod lange, paa tilkommende Foraar hid til vor Befæstning Glückstadt at fremsende, hvilke forᵉᵉ Tømmer I af Lenets Indkomme haver at betale: hvis sig belanger de 600 Bjelker, som $1^1/_2$ Fod brede skulle være, haver I at fremsende, ligesom Træet giver, og det andet Tømmer, som allerede udi Drammen er beliggende, ville vi og paa tilkommende Foraar lade afhente. Cum claus. consv. Glückstadt 30 Januar 1642. T. VII. 97. (Orig. i Rigsarkivet).

Henrik Thott fik Brev, Claus von Rehn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom nærværende Claus von Rehn, Indvaaner her i vor Befæstning Glückstadt, underdanigst giver tilkjende, hvorledes der paa vort Slot Bergenhuus adskillige Breve og Regnskaber, som hans afgangne Fader tilhørte, skal findes, des Leilighed du af hans herhos følgende Supplication videre kan erfare, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville bevilge hannem samme Regnskabsbøger at maatte være følgagtig: thi bede vi dig og naadigst ville, at dersom forᵉᵉ Breve og Regnskaber der paa beᵗᵉ vort Slot Bergenhuus findes, du da forᵉᵉ Claus von Rehn, naar han dig hermed besøger, dennem lader være følgagtig, dog ikke længere, end han deraf til Underretning kan erfare, hvem han skyldig er, hvilke han dig siden igjen haver at levere. Cum claus. consv. Glückstadt 4 Februar 1642. T. VII. 97.

Jens Bjelke og flere fik Brev at levere Herremænd Len i Norge.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom vi naadigst have nu til Philippi Jacobi Dag førstkommendes forlent os elskelige Frederik Urne til Brentved etc. med Throndhjems og des underliggende Lene, da bede vi eder og naadigst ville, at I retter eders Leilighed efter til samme Tid eder til forᵉᵉ vor Gaard udi Throndhjem at begive og hannem Gaarden saa vel som Lenet overlevere, givendes fra eder under eders Hænder og Signeter beskrevet, hvorledes Bygningen findes at være vedlige holden, saa og hvad Inventarium der paa Stedet findes, desligeste ogsaa Skovene, til Lenet liggendes, med Flid besigter, hvorledes de ere frede, og det altsammen, som forᵉᵗ staar, skriftligen til forᵉᵉ Frederik Urne overleverer. Glückstadt 6 Februar 1642. R. VI. 365.

Ligesaadant et Brev udgik til Ove Gedde og Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] at levere Akershuus til Hannibal Sehested. R. VI. 366.

Item til Ivar Krabbe paa Vardberg og Daniel Bildt at levere Baahuus til Hr. Oluf Parsberg. R. VI. 366.

Bønderne i Akershuus Len fik Brev herefter at svare Hannibal Sehested. [Mutat. mutand. ordlydende med Følgebrevet af 12 Februar 1641, ovfr. S. 25]. Glückstadt 6 Februar 1642. R. VI. 366.

I lige Maade Bønderne i Throndhjems Len at svare Hr. Christopher Urne (sic).

Item de udi Throndhjems Len at svare Frederik Urne, (Orig. i Rigsarkivet).

Og de udi Baahuus Len at svare Hr. Oluf Parsberg.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Jomfru Sophia Venstermand anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Jomfru Sophia Venstermand underdanigst for os lader andrage, hvorledes hendes afgangne Fader, Jørgen Venstermand, adskilligt hendes møderne Gods for rum Tid siden skal have pantsat til en ved Navn Antonius Knutsøn, da Raadmand udi vor Kjøbsted Oslo, hvilket forne hendes møderne Gods hun nu igjen agter at ville indløse, med underdanigst Begjerende, vi eder naadigst ville befale, hende saavidt Norges Lov gemæs beforderlig at være, des Leilighed og Omstænde I videre af hendes herhos følgende Supplication kan erfare. Thi bede vi eder og naadigst befale, at I des Leilighed forfarer, hvorledes med samme Pantegods beskaffet er, og dersom I kan eragte, forne Jomfru Sophia Venstermand nogen Føie at have derpaa at tale, ville vi, at I hende, saavidt muligt og med Rette skee kan, til Rette forhjælper. Cum claus. consv. Glückstadt 13 Februar 1642. T. VII. 98. (Orig. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands i Norge fik Brev, Christopher Gjøe anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst erfare, hvorledes os elskelige Christopher Gjøe til Oxholt, vor Mand og Tjener, paa de Skibe, han underdanigst for os haver ladet bygge, ganske skal være afbetalt foruden 2000 Rigsdaler, hannem skal restere, hvilket du af dette hosfølgende Regnskab videre kan erfare, da bede vi dig og naadigst befale, at du forne Christopher Gjøe bete 2000 [Rigsdaler] erlægger, naar Skibet saa ferdigt er, at det strax hid neder kan segle. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Marts 1642. T. VII. 98.

Henrik Thott fik Brev, Vegsteen og Stykker at skikke til Kjøbenhavn.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du de Vegsteen, du tilkjendegiver at have ladet sanke tilhobe efter vores naadigste Befaling, hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn fremsender; desligeste og de Metalstykker, som der paa Slottet findes, haver du hid til vort Giethuus for for^{ne} vor Kjøbsted Kjøbenhavn at fremsende og dennem at lade omstøbe paa den Form, de Fæstningen der bedst kan være tjenlige. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Marts 1642. T. VII. 98.

Hr. Christopher Urne fik Brev at lade mynte Smaamynt.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I endnu fremdeles lader mynte af de trende Slags smaa Sølvmynt, som eder tilforne befalet er at lade mynte. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 Marts[1] 1642. T. VII. 98. (Orig. i Rigsarkivet).

Christian Sterche fik Confirmats paa et Mageskifte i Norge.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Bratsberg Len, paa vores naadigste Behag haver mageskiftet med os elskelige Christian Sterche, boendes paa Bolvik i Solumhered, hvilket Mageskifte lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Ove Gedde til Tommerup, Befalingsmand over Bratsberg Len, kjendes og hermed vitterligt gjør, at eftersom den stormægtige høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Christian den fjerde, Danmarks, Norges etc., alles vores naadigste Herre og Konning, haver sin Missive naadigst ladet udgaa sub dato den 22 Oktober 1629, at Lensmændene her udi Norge mue handle med høibe^{te} Hs. Maj.s Undersaatter udi Lenene, som Gods underdanigst til Mageskifte er begjerendes, dog paa høibe^{te} Kgl. Maj.s Ratification, og at de til Hs. Maj. og Kronen dobbelt igjengiver imod det, de bekommer, efter des videre Indhold; saa efterdi velagt Christian Sterche, boendes paa Bolvik i Solumhered udi Bratsberg Len, nu haver bebrevet og skjødet til høibe^{te} Kgl. Maj. og Drangedals Kirke her udi Bratsberg Len 1 Hud aarlig Landskyld udi Nysteen, liggendes udi Bamble, og 1 Hud aarlig Landskyld udi Frønés i Mælum Sogn i Thelemarken efter hans derpaa udgivne Skjødes Indhold, da haver jeg efter forberørte høibe^{te} Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Missive

[1] Er i „Tegnelser“ dateret 11 Marts.

skjødt og bortskift og nu med dette mit aabne Brev skjøder og bortskifter fra forne Drangedals Kirke til forne Christian Sterche og hans Arvinger 1 Hud aarlig Landskyld udi nordre Rørholt, i Bamble Sogn liggendes i belte Bratsberg Len, hvilken forne Huds Skyld med samt des Herlighed, Rente og rette Tilliggelse, som er Ager og Eng, [etc. den sedvanlige Opregning, Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel, indtil:]. Til Vidnesbyrd, at saaledes fast og uryggeligen holdes skal, som forskrevet staar, saafremt høibelte Kgl. Maj. det naadigst ratificerendes vorder, hvorom forbelte Christian Sterche ogsaa skal være forpligt inden et Fjerdingaar i det allerseneste efter Dato underdanigst at erlange, da haver jeg mit Signet herunder trykt og med egen Haand underskrevet. Datum Kgl. Maj.s Gaard for Skien den 28 Juli 1641.

Ove Gedde, m. ppa.

Og forne Christian Sterche nu underdanigst paa samme Mageskifte vores naadigste Confirmation haver været begjerendes, da have vi [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 12 Marts 1642. R. VI. 366.

Christen Anderssøn fik Brev paa 2 Pund Skyld i en Gaard i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, haver fæst Christen Anderssøn, Foged over Ryfylke, to Pund Skyld til Besiddelse og Brug udi den Gaard Hesby paa Finnøen til de to Pund, han tilforn haver Bygselbrev paa, og lyder samme Fæstebrev Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler og Kgl. Maj.s Befalingsmand over Stavanger Len, gjør vitterligt, at eftersom ærlig og velagt Christen Anderssøn, Foged over Ryfylke, af mig haver været begjerendes to Pund Skyld til Besiddelse og Brug udi den Gaard Hesby paa Finnøen til de to Pund, han tilforn haver Bygselbrev paa af min Formand, ærlig og velbyrdig Mand Henrik Thott til Boltinggaard, nu Befalingsmand paa Bergenhuus: da, efterdi jeg forfarer, at den anden halve Part i Gaarden, som er fire Pund, er saa stor paa Eiendom og Avl, at en Foged kan være dermed behjulpen til Fogdegaard, naar behøves, og forne Fogdegaard ikke ligger synderlig vel beleilig til det Fogderi over Ryfylke, men samme Gaard tilforn at have været Residentsgaard for Befalingsmanden her udi Lenet, udi hvis Sted Kongsgaarden nu er, samt Malde Avlsgaard, saa og efterdi forne

Christen Anderssøn nu haver taget Dom for sig, at de to Bønder, Asmund (med hans Moder Ingeborg) samt Rasmus, som nu tilholder der paa Gaarden, ingen Besiddelsesret haver til den videre, end man dennem af en god Villie vil unde, samt og at være lovlig tilsagt for Juul nu tilstaaende at vige derfra til rette Faredag efter samme Doms videre Medfør, af sex Mand [og] Sorenskriveren, Rasmus Anderssøn, dømt den 15 December næstforleden, og den tredie Bonde ved Navn Mogens Sivertssøn at være afmindet derfra: da efter slig Leilighed haver jeg nu bevilget, fæst og leiet forne Christen Anderssøn to Pund Skyld i forne Gaard Hesby (til de to Pund, han haver bekommet) at maa nyde, bruge og beholde hans Livstid al, meden han residerer her i Lenet og ikke for noget Fogderi eller anden slig Leilighed udenfor Lenet at have sit Tilhold paa; og haver han nu samt betalt til mig sin første Bygsel af forne sidste bekomne to Pund Skyld, nemlig 20 Rigsdaler ligesom tilforn af de andre to Pund til bete Henrik Thott, og med saadan Vilkaar hannem forne Gaard dog leiet, at han skal udgive sin aarlig Rettighed af den i rette Tid og holde den Part af Husene paa Gaarden, som forne to Pund Skyld vedkommer, han nu haver bekommet, saa vel som den anden Part, han haver leiet tilforn, ved god Heyd og Magt, saa og ellers i andre Maader at skal være mig og mine Efterkommere, Befalingsmænd over Stavanger Len, hørig og lydig paa Kgl. Maj.s Vegne, som det sig bør, og at dersom han hender at faa nogen anden Leilighed udenlens ut supra eller i Fremtiden, at vil afstaa godvilligen forne to Pund Skyld for nogen, da skal han ikke dennem oplade for nogen anden end for efterkommende Foged over forne Ryfylke saa og en ringe Anpart at skal forunde forne Ingeborg og hendes Søn af forne fire Pund, som ham nu følger i Gaarden, i dette tilstaaende Aar saa meget, som han selv vil, og ligesaa skal hvilken Foged, som bekommer Fogderiet efter hannem, tilholdes at gjøre eller til den anden Mand paa Gaarden, forne Rasmus, saa længe i forne ene Aar, at forbete fattige Folk ikke for pludselig skal blive huusvilde, og at med slig Vilkaar forne to Pund Skyld i forne Hesby (til de to Pund, forbete Christen Anderssøn haver tilforn) er bevilget samt af forberørte Aarsage, at der er Dom gangen i Sagen iblandt andet, dette bekræfter jeg med min egen Haand og Signet her nedenunder. Actum Stavanger Kongsgaard den 23 Debember Anno 1641.

Hvilket forne Fæstebrev bemte Christen Anderssøn underdanigst haver været begjerendes, vi naadigst ville confirmere og stadfæste,

da have vi [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 12 Marts 1642. R. VI. 368.

Henrik Thotts Kvittantiarum paa Stavanger Len.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, Høvedsmand paa Bergenhuus, haver nu endeligen gjort os gode Rede og Regnskab for al Indtægt og Udgift af vor og Norges Krones Lene Ryfylke, Jæderen og Dalerne, hvormed han nogen Tid lang af os naadigst haver været forlent, beregnet fra Philippi Jacobi Dag Anno 1635, han først bekom samme Lene udi Forlening og Forsvar næst efter os elskelige Jørgen Brockenhuus til Sebbergaard, og til Philippi Jacobi Dag næstforleden Aar 1641, han dermed igjen er kvit bleven og os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Kantsler udi vort Rige Norge, dermed igjen af os naadigst er bleven forlent, desligeste og nu gjort os Rede og Regnskab for de almindelige Pendinge-, Unions-, Garnisons- og Contributions-Skatter, der sammesteds er paabuden og opbaaren, imidlertid for^{ve} staar, og er for^{ne} Henrik Thott os deraf aldeles intet skyldig bleven efter de Regnskaber, Mandtalsregistre, Kvittantser og Bevisers Lydelse, som han nu fra sig ind udi vort Rentekammer til os elskelige Jørgen Wind til Gundestrup, Danmarks Riges Raad, Steen Beck til Vandaas og Melchior Oldeland til Uggerslevgaard, vore Mænd, Tjenere og Rentemestere, paa vore Vegne leveret og antvordet haver. Thi lade vi nu hermed for^{ne} Henrik Thott og hans Arvinger kvit, fri og kravesløs af os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark, for al ydermere Krav, Tiltale og Eftermaning for for^{ne} hans Regnskaber og Afgifter af for^{ne} Ryfylke, Jæderen og Dalernes Lene fra den Dag og Tid, han dermed først af os naadigst er forlenet, og til den Dag og Tid, han dermed igjen er kvit bleven, eftersom for^{ve} staar, udi alle Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 12 Marts 1642. R. VI. 370.

Jørgen Reichwein [Oberstlieutenant] og Jakob Hanssøn [Lagmand i Bergen] finge Brev at levere Henrik Thott Bergenhuus [Slot og Len, naar Jens Bjelke til Østeraat dem fra sig leverer; mutat. mutand. som Brev til Lagmand Anders Matssøn og Borgermester Paul Knutssøn angaaende Stavanger Lens Overlevering til Jens Bjelke af 8 April 1641, ovfr. S. 44, jfr. det sammesteds indførte Uddrag af Brev af s. D. angaaende den allerede da paabudne Overlevering af Bergenhuus til Henrik Thott]. Kjøbenhavn 12 Marts 1642. R. VI. 372.

Det Throndhjemske Compagni fik Pas paa Throndhjem.

C. IV. G. a. v., at samtlig det Throndhjemske Compagnis Participanter udi vor Befæstning Glückstadt underdanigst giver tilkjende, hvorledes de med første agter at afferdige Skipper Hans Haverbich, Indvaaner udi bemte vor Befæstning Glückstadt, med et Skib, kaldes Haabet, stort ungefær paa . .[1] Lester, fra forne Glückstadt til Lübeck, der Lybsk Fatbier, Meel og Hamp at indtage og til vor Kjøbsted Throndhjem at forskikke og siden derfra til bemte vor Befæstning Glückstadt tilbage igjen. Thi bede vi og byde vore Skippere, Capitainer, Udliggere samt alle andre, som paa vore Vegne haver at byde og befale og han med forne Skib og Gods hender for at komme, at I hannem dermed ubehindret lader passere, naar han hvis Told og Rettighed af forne Skib og Gods os og Kronen tilkomme kan, erlægger, som det sig bør. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 12 Marts 1642. R. VI. 371.

Lensmændene i Norge finge Brev anlangende Forordninger, som der forkyndes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I den Anordning gjører, at Copia af alle vore Mandater og Forordninger, som op til vort Rige Norge skikkes, til enhver, som det i eders Lene er begjerendes, bliver meddeelt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Marts 1642. T. VII. 99.

Hr. Christopher Urne.	Henrik Thott.
Hannibal Sehested.	Hr. Oluf Parsberg.
Palle Rosenkrands.	Knut Steenssøn.
Ove Gedde.	Volrat Lampe.
Knut Ulfeldt.	Arent von Kuhla.
Jens Bjelke.	Hans Køning.

Hr. Christopher Urne fik Brev, Skipperen paa Den hvide Bjørn [anlangendes].

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I lader nærværende vores Skipper paa vort Skib Hvide Bjørn bekomme det Tømmer, Deler og Brændeveed, som tilforne hos eder bestilt er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Marts 1642. T. VII. 99. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Christopher Urne fik Brev, Kgl. Maj.s Skib Gakmed at forskaffe Tømmer.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have ladet afferdige nærværende vores Skib Gakmed, hvorpaa Skipper er Anders

[1] Aabent Rum i „Registre“.

Tønsberg, op til Drammen udi eders Len efter Tømmer og Deler, som tilforne bestilt er, bedendes eder og naadigst ville, at I lader samme Skipper bekomme 600 Bjelker, 14 Alne lange, 1000 tykke, lange Danmarks-Deler og 48 Favne Brændeveed at stuve med, og det øvrige Tømmer med ligesaa mange Deler og Brændeveed lader være udi Beredskab at kan indtages, naar vort Skib Hvide Bjørn kommer derefter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Marts 1642. T. VII. 99. (Orig. i Rigsarkivet).

Hans Lange fik Brev, Hans Hvid anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom Hans Hvid, som vi for nogen Tid siden haver forordnet at være Toldskriver udi Drammen og her for os elskelige Hr. Corfitz Ulfeldt til Egeskov, Ridder, vor Mand, Raad etc., haver sin Eed aflagt, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes Nils Lange til Fritsø, vor Mand, Tjener etc., skal hannem have afsat fra samme Bestilling, foregivendes dig med hans Tjeneste noksom at have været fornøiet: da, efterdi han for os haver bevisliggjort, at du nøies med hannem, ville vi, at han udi samme sin Bestilling skal fremdeles forblive, anseendes, dersom der begaaes nogen Forseelse udi Toldens Oppebørsel der udi Drammen, da ville vi vide det hos dig og ikke hos forne Nils Lange. Vi have naadigst befalet forne Nils Lange, at han ingen Forhindring hannem derudinden skal gjøre, hvorefter du dig skal rette og forholde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1642. T. VII. 99.

Nils Lange fik Brev, Hans Hvid anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have for godt anseet, at Hans Hvid skal forblive udi Toldskrivers Bestilling i Drammen, som vi hannem tilforne selv naadigst haver tilforordnet, efterdi os elskelige Hans Lange til Fossesholm, vor Mand og Tjener, som vi naadigst have betroet Tolderiet sammesteds, nøies med hannem efter den Beviis, han hannem givet haver, og os foreviist, bedendes dig og ville, at du hannem ingen Forhindring gjører, mens hannem strax lader levere en igjennemdragen Toldbog og den ene Nøgel til Toldkisten, som han efter Toldordinantsen bør at have, anseendes, dersom der begaaes nogen faute udi Toldens Opbørsel der sammesteds, vil vi vide det hos forne Hans Lange og ikke hos dig. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1642. T. VII. 100.

Anordning om Almindinger udi Bergen i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom den største Part af Bergen udi

vort Rige Norge nogle Gange formedelst ulykkelig Ildebrand er bleven afbrændt, og menige Borgere sammesteds derfore hos os underdanigst udi sidste Herredage lod anholde, vi naadigst ville bevilge, at Almindingerne og Gaderne paa samme afbrændte Pladser saa vel som paa andre beleilige Steder der udi Byen maatte forordnes videre og bredere, end tilforn været haver, paa det, om saadan ulykkelig Tilfald (det Gud dog naadeligen afvende) herefter paakom, des bedre kunde præcaveres og forhindres: da have vi paa saadan deres underdanigste Anmodning naadigst befalet nogle vore gode Mænd og Raad, som da hos os tilstede vare, saa vel som os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Stot Bergenhuus, saadanne Almindinger og ubebygte Pladser udi nogle visse Parter at skulle udi Borgermestere og Raads Nærværelse afdele, hvilke og saadan vores naadigste Befaling at efterkomme denne efterskr[ne] Anordning paa vores naadigste Ratification gjort, udi Pennen forfattet og med deres Hænder og Signeter underskrevet og beseglet haver.

For det første belangende den Alminding ved Bryggesporden, som er Skilsmisse imellem Byen og Kontoret, da, eftersom de Kontorske selver underdanigst hos Hs. Kgl. Maj. haver erlanget og begjeret, at den synderste og sidste Gaard af Kontoret, som kaldes Rotmandsgaarden og strækker sig fra Søen og op til Overgaden, maatte nedtages og til samme Almindings Forvidelse udlægges, da skal for[ne] Rotmandsgaard ogsaa med alle aftages og de Kontorske efter deres egen Erbyding at betale dennem, som samme Huse tilkommer, efter Dannemænds billig Vurdering saa og derforuden aarligen at betale Grundeleien af for[ne] Rotmandsgaard til Slottet, eftersom sedvanligt været haver, saa at ingen Bygning ifra s. Mester Jørgen Laurentz Bartskjers Huse og Grund paa den ene og Vetterleven paa den anden Side herefter skal oprettes, og skal den Almindings Bredde øverst udi Klippen imellem den Pæle, som blev nedslagen lige ovenfor det østre Hjørne af den Tydske Prests Huus, og til den anden Pæle tvers over fra, som blev nedslagen næst nedenfor Jakob Thomassøns iboende Hytte, være — 31 Sjælands Alen, samme Bredde fra det nederste og sydøstre Hjørne af for[ne] Prestehuus, hvorhelst en Pæle blev nedslagen, og til den Pæle paa Jost Strillemands Grund, nemlig — 31 Sjælands Alne, Bredden mellem Otte Buschmans Kjeldermuur og tvers over Almindingen — 43 Sjælands Alne. Samme

Alminding skal nedentil være bred fra for.te s. Mester Jørgen Badskjers Grund og tvers igjennem, som Rotmandsgaarden nu staar, og indtil Vetterleven — 49½ Sjælands Alne.

Korskirke Alminding. Bredden øverst under Fjeldet imellem den Pæle, som blev nedslagen for Dirich Krebes Huus, og synder til og ind paa Peiter Isakssøns Haugegrund — 40 Sjælands Alne.

Bredden imellem Anders Flemmings Huus paa den nordre og for.te Peiter Isakssøns Huse paa den syndre Side — 37 Sjælands Alne.

Imellem den nedslagne Pæle ved øverste og nordre Hjørne af Claus Brethoffuers Kjelder og tvers over til den Pæle ved Enden af Sognepresten til Korskirkens Haugegrund — 38 Sjælands Alne.

Fra norderste Hjørne af Prestens Residents og tvers over til Daniel Glasmagers Huse — 31 Sjælands Alne.

Og eftersom omkring og ved Korskirken paa nogle Steder tilforn haver været Bygning meget for nær og ind paa Kirkegaarden opsat endog paa de Steder efter forrige Anordning udi s. ærlig og velbyrdig Mand Hans Lindenov til Drenderup, forrige Kgl. Maj.s Befalingsmand her paa Bergenhuus, hans og flere gode Mænds Anordning, ingen Bygning nærmere end 36 Alne fra Kirken maatte opsættes: da eftersom tvende Mure, den ene paa den nordre og den anden paa den syndre Side, formedelst Kirkens Forbedring og dertil hørende Sognefolks Mængde siden samme Anordning er bleven opsat, da er om Bygningen paa de Pladser omkring og ved bem.te Korskirke nu saaledes determineret (paa det ikke for megen Skade skulde nogen paa deres Eiendom tilføies) og først bleven maalt fra det østre Hjørne af det nordre Kors eller foromrørte Muurs Optrækkelse, som udi s. ærlig og velbyrdig Mand Jens Juels til Lindbjerg, forrige Kgl. Maj.s Befalingsmand her paa Bergenhuus, hans Tid blev opbygt, og ind paa Barbara Klippers Grund ved Indgangen til Kirkegaarden, hvorimellem skal være 24 Sjælands Alne, og den anden Hytte, som hun af Bord ved hendes Huus haver ladet opsætte, deraf halvanden Alne at aftages.

Og eftersom Paul Søfrenssøn Bryggers Huuse og Eiendom tilforne haver mestendeels staaet paa Kirkegaarden, da skal samme Plads, saavidt foromrørte 24 Sjælands Alnemaal fra det nor-

derste Hjørne af forᵉ Muur eller Kors sig forstrækker, herefter være ubebygt.

Dernæst er og bleven maalt paa den søndre Side af Kirken fra det sydsydvestre Hjørne af det søndre Kors eller Muur, som udi ærlig og velbyrdig Mand Nils Wind til Ullerupgaard, fordum Slotsherre her paa Bergenhuus, hans Tid er bleven opsat, og til Porten eller Indgangen af Kirkegaarden, hvorhelst ogsaa befindes 24 Sjælands Alne Bredde, og skal samme Bredde gaa lige fra forᵉ Port og vesten til og ind paa Jakob Christopherssøns Grund, som efter samme Maal skal være ubebygt.

Ydermere er og bleven maalt fra det sydvestre Hjørne af Kirkemuren (Taarnet uberegnet) og til Paul Pederssøns tilhørende Grund, hvorhelst ikkun befindes — 23 Sjælands Alnemaal. Samme Bredde skal være fra nordvestre Hjørne af Kirken, Taarnet ut supra uberegnet, til Laurits Christenssøns og de andre hosboende deres Grunder og Eiendomme, og ingen Bygning nærmere Kirken, end som forᵉ staar, oprettes foruden den frie Gang eller Stræde, som gaar imellem Kirkegaarden og langs ved foromrørte og andre paa Hollænderstrædet boende deres Huse, som ogsaa skal være ubebygt.

Belangende samme Korskirkes Alminding, som efter forrige Anordning udi bemᵉ Hans Lindenovs Tid haver gaaet fra Søen og langs op ved den søndre Side af Kirken og op udi Fjeldet, hvilken Plads siden den Tid paa adskillige Steder haver været indbygt, tilmed er Haaben eller Søen nedentil bleven forfyldt, at Vandet nu ikke gaar saa høit op som i de Tider, og efterdi samme Alminding baade for Kirkens saa vel som andre derhos og omkring boende deres Bedstes Skyld behøves at forvides, da er nu den Alminding saaledes bleven berammet, at den nedenfor forᵉ Korskirke skal være i sin Bredde imellem Jon Jakobssøns Grund paa den søndre og Femmes Slytters Grund paa den nordre Side — 40 Sjælands Alne. Samme Bredde skal og være nedentil imellem Nils Malers Huse paa den sydoste og til den Pæle, som blev nedslagen tvers over fra og ind paa Lyder Melchiorssøns Grund, saa at den Alminding skal gaa paa den sydre Side fra nordre Hjørne af Mester Henrik Halveyels Grund lige efter Snoren langs med forᵉ M. Henriks samt Anders Matssøn Klippers, Anne Thielsdatters, Jon Jakobssøns, Nils Thorge[rssøns og Jan Thiesens Grunder i Torve?[1]]gaden og til det

[1] Jfr. Norske Magasin. II, S. 311 f.

nederste og nordre Hjørne af forne Jan Thiesens Grund, saasom den og de næstforskrevne andre Grunder for seneste Ildebrand var bebygt.

Bredden paa den anden Side af Gaden fra Henrik Frantssøns Huse og tvers over til den Pæle, som blev nedslagen fremmenfor Karen Jensdatters Grund, — 40 Sjælands Alne.

Fra samme Pæles Maal og udi Haaben maa bebygges, saavidt lovligen skee kan, dog saa at der skal være imellem Torben Olssøns Grund paa den søndre og tvers over Torvet paa den nordre Side — 50 Sjælands Alne.

Saa alt hvis Huse og Grunder, som findes nedenfor Henrik Frantssøns og Frants Slagters Huse og neder til Torvet, skal til samme Alminding udlægges.

Den Alminding fra Torvet og op til Raadhuset tvers neder til Lungegaards-Vandet fra det sydvestre Hjørne af Raadhuset og til den nedslagen Pæle ind paa s. Hans Klippers Grund — 40 Sjælands Alne.

Samme Bredde skal være fra forne Raadhuus's Hjørne efter Snoren og imellem de nedslagne Pæler udi lille Lungegaards-Vand allesteds — 40 Sjælands Alne.

Fra den Pæle ved Hjørnet af Sognepresten Mester Hans's ny Huse og skraas over til den Pæle fremmenfor saa og indpaa Machtel Dobertins Huse og Grund — 40 Alne.

Fra Hjørnet af Hans Bommesies Kjelder og tvers over til Herman Gaarmanns Plankeverk ogsaa — 40 Alne.

Samme Bredde skal forfølges nedad, saa at imellem Frants Slagters Huse og til den Pæle, som blev nedslagen ved Siden af Michel Anderssøns Huse, skal være — 40 Sjælands Alne.

Fremdeles fra forbete Frants Slagters Huse og til Hjørnet af Jon de Lendtz Huus, hvorhelst ogsaa en Pæle blev nedslagen, — 40 Sjælands Alne.

Vaags Alminding efter forrige Anordning, som udi s. ærlig og velbyrdig Mand Knut Gyldenstjerne til Aagaard, fordum Slotsherre her paa Bergenhuus, hans Tid er oprettet, skulle være bred nedentil imellem Rasmus Lauritssøn Raadmands og Reinert Frisches Søbrygger paa den vestre og Hr. Samuel Losses Grund paa den østre Side — 64 Sjælands Alne.

Noget ovenfore imellem forned Rasmus Laurssøns Kjelder paa den vestre og s. Margrete Søfrensdatters Grund paa den østre Side tvert over skulle den være halvtrediesindstyve og halvanden Sjælands Alne, hvilken Bredde forne Vaags Alminding

ogsaa paa de Steder herefter skal have og være ubebygt, men eftersom det ene Hjørne af Kgl. Maj.s Tolder, Laurits Lauritssøn hans Grund til Alminding efter Afpælingen ville udlægges, og han sig nu erbyder samme Grund med et brandfrit Huus at bebygge, da er hannem ogsaa saadant bevilget med de Vilkaar, at han, eftersom forne staar, skal samme hans Grund med brandfri Bygning oprette, efterdi Almindingen paa det Sted [er bredere] end ovenfore. Og endog s. Christen Søfrenssøn, fordum Raadmand her i bemte Bergen, siden s. Knut Gyldenstjernes Anordning, om Almindinger oprettet, haver erlanget Kgl. Maj.s naadigste Brev og Bevilling at maatte lade opsætte en Søbod neder ved Søen paa samme Alminding, men eftersom befandtes, samme Huus nu i seneste skadelig Ildebrand, formedelst Tjære og andet derudi var indlagt, at have været meget skadeligt for de andre næst hosstaaende Huse, derfor kan ei tilstedes nogen Bygning paa det Sted nu igjen at oprette.

Ydermere have vi af foromrørte s. Knut Gyldenstjernes Anordning erfaret, at bemte Vaags Alminding der ovenfore og ud imod Mønsterpladsen paa adskillige Steder haver været meget smalere end som neder ved Søen, og af mange Godtfolk tilkjendegivet, at dersom Almindingen paa det Sted nu udi seneste skadelig Ildebrand havde været saa bred som nedentil ved Søen eller Torvet, da havde Ildebranden paa det Sted næst Guds Hjælp kunnet bleven dæmpet, og fordi nu raadsom eragtet, at den Alminding ovenfor rette Strandgaden herefter skal være 50 Sjælands Alne bred, og til videre Underretning derom da er bleven nedslagen nogle brændte Pæler først næsten op lige ovenfor Laurits Halvorssøns muret Kjelder paa den vestre og tvers over og igjennem Jakob Meels, Jørgen Kandegytters og flere hosboendes Grunder og ind paa Otte Slagters Eiendom, hvorhelst ogsaa brændte Pæler er bleven nedslagen.

Samme Bredde skal og være fra den Pæle, som blev nedslagen paa Michel Fynboes Grund paa den vestre, og til den anden Pæles Nedslagelse ind paa Abraham Kagebagers Grund, og Bredden siden at forfølges neder til Hans Bagers Huus ved det lille Stræde, som løber imod Sydnes hvorhelst ogsaa en Pæle blev nedslagen, og siden tvers over indtil det lille Lungegaards-Vand.

Belangende den Gade, som gaar fra den øverste Ende af Almindingen og vester ud til Mønsterpladsen, saa vel som det andet Stræde nedenfore, som gaar fra den nederste og synderste Ende

af Almindingen og ud imod for^{ne} Mønsterpladsen, i lige Maade som tilforn at være ubebygt. Hvad angaar den ubebygte Plads, som kaldes Smørs-Alminding og i forrige Tider skal have været bredere, end den befindes, hvilken Plads for sin Smalhed Skyld nu ikke kan agtes for nogen Alminding at være, hvorhelst ogsaa adskillige Steenhuse paa begge Sider findes opbygt, tilmed saa er de Rosenkrandsers Alminding lidet fra liggende, derom er saa besluttet, at samme Plads skal dog herefter som tilforn efter den Anordning, i salig Knut Gyldenstjernes Tid gjort, neder ved Søen imellem s. Gert Holthus's Søbodgrund, hvorhelst Christen Søfrenssøn Ebeltoft nu haver Huse paa opbygt, paa den vestre og Rasmus Lauritssøns Bolverk paa den østre Side være ubebygt; siden derovenfore til Strandgaden imellem Agate s. Gert Claussøns Huse og for^{ne} Rasmus Lauritssøns Kjelder — 20 Sjælands Alne bred; Bredden paa samme Plads næst ovenfor Gaden imellem Gert Holthus's og Laurits Marchorssøns Grunder — halvottende Sjælands Alne, mens der ovenfore imellem for^{ne} Gert Holthus's og Laurits Marchorssøns murede Kjeldere — tyve og en halv Alen, hvilken Bredde ogsaa skulle være tvers over Markegaden og ud til Mønsterpladsen, mens eftersom den paa nogle Steder befindes at være ungefærlig tre Alne indbygt og ellers indplanket, da skal saadant rettes og have den samme Bredde, som forrige Forordning omformelder.

De Rosenkrandsers Alminding, hvilken er næsten midt udi Byen beliggende, og fordi bedst, næst Guds Hjælp, om nogen Ildebrand paakom, kunde være Byen paa begge Sider til Hjælp og Beskjærmelse, som nogle Gange tilforne skeet er, samme Alminding skal endnu som tilforne være udi Bredden nær ved Søen imellem Aell Jakobs Søboder paa den vestre og til Vivike Simens Søbodgrunder paa den østre Side — 54 Alne. Og eftersom for^{ne} Vivike Simens Bolverk ved den nederste Ende befindes at være nogle Alne indbygt, hvilket skal igjen rettes og forflyttes indtil og imod s. Simon Cornelissøns Søbodgrund, saa at det kan gaa lige fra bem^{te} Vivikes Steenhuus og ud paa Vaagen. Samme Almindings Bredde til Gaden imellem Tønnes Arentssøns Huse paa den vestre og Vivike Simens iboende Huse paa den østre Side skal være — 60 Sjælands Alne 3 Kvarter, medberegnet de Rosenkrandsers muret Huus, som staar paa Almindingen, som baade udi seneste skadelig Ildebrand saa vel som tilforne haver været Byen til stor Befrielse for saadan ulykkelig

Tilfald og Ilden ved det Sted bleven slukt og dæmpet. Og eftersom Vivike Simens paa den søndre Side strax ved de Rosenkrandsers Muur haver et Steenhuus paa Almindingen bestaaende, da skal hun lade Muren paa samme Huus forhøie lige efter de Rosenkrandsers Muur, og skal Taget derpaa saa anrettes og forvares med Cement og Klinker, at det kan være uden Fare.

Hvad angaar Aell Jakobs Grund til Gaden paa den vestre Side af [de] Rosenkrandsers Muur, hvorhelst hun endnu en Kjelder og derhos opbygte Hytte haver bestaaende, da skal hun samme Kjelder og Hytte igjen lade aftage efter den Anordning, Anno 1625 udi s. Knut Gyldenstjernes Tid gjort er, og hvis Domme derom tilforne gangen er, eller og Kgl. Maj.s Byfoged Magt have, om hun eller andre ikke vil rette dennem efter den Anordning, som nu gjort er, Bygningen ved behørlige Middel at afbryde.

Og eftersom samme Almindings Bredde ovenfor Adelgaden ogsaa skulle være allesteds — 60 Sjælands Alne, saa erfares dog, efter at den nu paa ny er maalt, samme Maal fra Peder Pederssøn Raadmands Huus paa den nordre og ind paa Vivike Simens Børns Grund paa den søndre Side sig forstrækker ind paa Vivikes nye Bygning næst oven Gaden ved det nederste og nordre Hjørne 5 Sjælands Kvarter og midt paa saa vel som ved den øverste Ende af Bygningen 7 Sjælands Kvarter; mens paa det hun ikke samme Bygning igjen skulle afbryde, haver hun sig forpligtet at lade en velforvaret Brandmuur digt og langs op med Træbygningen ud til Almindingen optrække jævnhøit med Væggestokkerne op under Spærverket til des bedre Beskytning for Ildebrand, om, det Gud forbyde, videre hendte at paakomme, og med saadan Vilkaar er det hende ogsaa bevilget; mens hvis det øvrige af hendes Kjelder oven Gaden ved Træbygningen belanger, som og staar paa Almindingen, det bør hun at afbryde og Pladsen ryddelig gjøre; Bredden paa forbe.te Alminding fra Hjørnet af Berent Smidts Planker og ind paa s. Søfren Pederssøns Efterleverskes Grund — 60 Sjælands Alne, saa og imellem Klippen hos Herman Dirichssøns Grund og tvert over Pladsen strax ovenfor Kjeldersmuget (saa kaldet) ogsaa 60 Sjælands Alne, hvorhelst Pæler paa begge Sider er bleven nedslagen, og skal samme Bredde paa Almindingen gaa derfra skraasviis neder til Nøstet og ud paa Søen efter de nedslagne brændte Pælers Udvisning, saa at hvis Bygning, som inden det Maal befindes, nemlig Johan Grans Huus og en Deel udaf Christen Christenssøns Bygning og nogle smaa

Hytter neder ved Søen, skal afskaffes og Pladsen herefter være ubebygt, og skal den Gade, som gaar fra Johan Grans Kjelder og tvers over imod Østersiden langs hen indtil Mønsterpladsen, være 12 Sjælands Alne bred efter Afpælingens Udvisning.

Den nye Kirkes Alminding, som efter forrige Anordning skulde være bred fra Vaagen nedentil imellem Skipper Jan Jostssøns Søhuse paa den vestre og tvers over imod den Grund, som ligger nedenfor Kirken paa den østre Side — 30 Sjælands Alne, efter hvilket Maal den ogsaa nu skal forblive paa det Sted; men eftersom er bleven foregivet, at samme Alminding endeligen behøves at gjøres bredere, efterdi den samme ved Kirken var beliggendes, hvorom nu er bleven besluttet, at Bredden paa samme Alminding herefter skal være ovenfor Gaden ifra Christen Lundts Grund, som hans Plankeverk nu er paa opsat, og igjennem ind paa Henrik Møllers Grund 40 Sjælands Alne, og samme Bredde skal forfølges fra den Plads og op til Klippen, saa at hvis Bygning, som inden de 40 Alnes Maal paa den østre Side befindes, skal afskaffes og herefter aldeles være ubebygt. Videre, eftersom befindes, det yderste Afskud ved Indgangen af den nye Kirke paa den søndre Side af Træ at være opbygt, da skal det Stykke aftages, efterdi der indenfore dog en Udbygning af Steen befindes. Herforuden er og nu forordnet, at Borgermester Paul Ivarssøns og Ove Jonssøns Nøster, som paa nordre Side af Søboden er opsat, skal nedtages og afskaffes, saa og den Træsvale, som s. Arent Nagel og hans Medconsorter paa samme Side haver ladet opsætte tæt op til den østre Ende af Kirkemuren og muligt baade med Tjære, Bord og andet forfyldes, hvilket, om (det Gud forbyde) nogen Ulykke med Ildebrand paakom, var Kirken meget skadelig, samme Bygning derfor endelig at skal afskaffes.

Den Plads imellem den østre Ende af Nykirken og s. Claus Rotkens muret Huus neder til Søen skal herefter som tilforne være ubebygt, saa og Gaden fra for.ᵉ Nykirkes Alminding og indtil Anders Evertssøns Grund vedtager allesteds at være bred imellem Kirken og Husene — 24 Sjælands Alne.

For det sidste skal herefter aldeles ingen tilstedes nogen Bygning paa eller ved enten af Siderne, ei heller ved Enden af Almindingerne at oprette, det være sig Porthuse, tjærede Skuur og Trapper, Kjelder, Plankeverk eller andet saadant, mens herefter at skal være ubebygt. Hvad de andre almindelige Gader og smaa Stræder baade neder til Søen saa vel som andensteds

sig belanger, dermed skal forholdes efter den Anordning, som udi s. Knut Gyldenstjernes Tid Anno 1625 opret er, og skal Byens Øvrighed hermed være anbefalet og tilholden ved behørlige Middel af Byen at forhjælpe dennem (som formedelst Almindingernes Forvidelse mister deres Grunder) igjen til deres Betaling efter Dannemænds billig Vurdering, og at de, som meest Skade paa deres Eiendomme i forbe^{te} Maader lider, ogsaa først forhjælpes til Vederlag og Betaling, og dermed have flittig Indseende, at altingest retteligen tilgaar, eftersom de selv udi Fremtiden agter at ansvare og vil gestendig være.

Da have vi naadigst for^{te} bem^{te} vores gode Mænds og Raads samt for^{te} vores Embedsmænds Anordning ratificeret og stadfæst saa og hermed ratificere og stadfæste, bydendes og befalendes Borgermestere og Raad udi for^{te} vor Kjøbsted Bergen, de, som nu ere eller herefter kommendes vorder, at de flitteligen og strengeligen over samme Anordning holder, ingen tilstedendes paa samme Almindinger og Pladser nogen Bygning at sætte eller noget herimod at gjøre, eftersom for^{te} staar, i nogen Maade, under vor Hyldest og Naade. Kjøbenhavn 21 Marts 1642. R. VI. 372.

Jens Bjelke og Henrik Thott finge Privilegier paa et Jernbergverk udi Lilledal i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom nu nyligen nogen Jernerts skal være funden udi vort Rige Norge udi Søndhordlen paa en Gaards Grund, Lilledal kaldet, Bønder tilhørig, hvilket os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler, og Henrik Thott til Boltinggaard, vore Mænd, Tjenere og Befalingsmænd paa vore Slotte Bergenhuus og Stavanger, med nogle deres Consorter, Borgere udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst sig paa deres egen Bekostning erbyde at ville optage, drive og udi Verk anstille: da have vi af kongelig Gunst og Naade undt og bevilget og nu hermed unde og bevilge for^{te} Jens Bjelke og Henrik Thott og hvem de med sig dertil udi Compagni tager, og deres Arvinger forskr^{te} Jernbergverk med saadanne Conditioner, at de samme Jernverk med behøvelige Bergfolk, Mestere og Svende skal lade besætte, Arbeidet continuere, drive og underholde. Desligeste skal de og med deres Compagni strax samme Jernbergverk paa deres egen Bekostning fri maa fundere og bygge med Gruber, Smeltehytter, Dæmninger, Hammermøller og andre Huse, saasom dennem selv bedst og gavnligst synes, saa mange de fornøden have, og dennem saa at have, nyde, bruge og beholde samme Bergverk og

Bygning til evindelige Eiendom foruden al Tynge og Besværing den ene Arving efter den anden, dog saa, at dersom nogen af Participanterne sin Deel udi samme Verk vil afhænde, da skal hans Medconsorter være næst det at kjøbe. Og have vi naadigst bevilget for:ᵉ Jens Bjelke og Henrik Thott med deres Medconsorter at maa samme Jernverk fri foruden Afgift og al Rettighed til Kronen paa 3 Aars Tid fra dette vort Brevs Dato nyde og bruge, og naar de tre Aar ude ere, da skulle de aarligen give til os og Kronen til Told for hvert Skippund støbt eller smedet Jern, som der bliver gjort, forarbeidet og fra Verket selges, 24 Skilling Danske eller en Ortsdaler, hvilken Told skal stedse og altid uforandret være og forblive, og Compagniet for samme Told, naar Aaret er forløben, at gjøre rigtig Regnskab paa Akershuus; Jernet, som derpaa forarbeides, skulle de os for nogen anden tilbyde. Og eftersom et Slags Ertser sjelden vil lade sig smelte, drive og i Ovnen tvinge, saafremt der ikke iblandt immisceres og tilsættes derhos et andet Slags Jern, Malm og Materie, som er flüssiger, hvorved den anden desbedre tvinges og drives, da have vi Participanterne naadigst bevilget og tilstedt, at dersom nogen videre Jernerts paa fire Mile nær der omkring kunne opfindes, da dennem for nogen anden det at maa nyde, og, om dennem lyster, samme Erts til bem:ᵉ Smeltehytter paa Lilledals Gaards Grund at hedenføre eller paa Stedet, hvor det findes, med et sær Verk at optage; dog saafremt de dennem lader ligge øde et halvt Aar, efterat dennem derom er tilvidendes vorden, da frit fore dennem at optage, hvem vi dennem naadigst bevilge; skal og det ganske Verk dermed forbrydes, om det over et halvt Aar ligger øde, med mindre det skeer formedelst Krig, smitsom Sygdom, Mangel for Vand, Kul, Erts eller anden slig Forfald, som Participanternes Forsømmelse ikke er skyldig udi. Dernæst skal Compagniet naadigst være bevilget og tilladt at maa fri bruge de Vande, Elve, Bække og Strømme, som til Smeltehytter og Hammermøller kan være tjenlige og bekvemme, og skulle de ikke mue stemme paa nogens Eng, nogen til Skade, uden de det have udi deres Minde (videre end det Arilds Flodemunde findes), og maa ingen gjøre dennem derpaa Forfang eller Skade, ikke heller dennem indbygge eller betage samme Vand og Strømme, være sig med Møller, Sagkvern eller anden Middel, som derimod kunde paafindes og optænkes, mens Compagniet skal dennem alene til Hytternes og Grubernes Frihed og Bergverkens Fortsættelse bruge og beholde.

Udi lige Maade have vi naadigst samtykt og bevilget, at for[te] Jens Bjelke, Henrik Thott og deres Compagni uformeent maa bruge de næste vores og Kronens Skove, som hos for[te] Gaard Lilledal og Hvidebjergs Vand ere beliggendes, til Sætveed, Kulveed og Rustveed saa og til Bygning saa meget, de til samme Verk at bruge behøver, og ingen dennem derpaa nogen Forhindring skal eller maa gjøre. Dog skal samme Steder dennem af Lensmanden udvises og saa i Tide hugges, at det kan igjen voxe efter nogle visse Aar, saavidt muligt, dog Adelens og Bøndernes egne Skove anlangendes, med dennem haver de selver at handle. Skulle de og deraf aarlig give en visse lidelig Landgilde og Afgift til os og Kronen, som Lensmanden skal lade sætte, eftersom Skovene ere nyttige til Sag- og Bygningstømmer eller ikke, for hvilken Afgift de og aarlig skal gjøre Regnskab paa Akershuus. Udi lige Maade skal ingen sig understaa at forpagte eller forpagte lade nogen af de. Skove, som ere beliggendes fire Mile nær deres Hytter og Hammere. Vi have og naadigst undt og tilladt Compagniet 10 af vore og Kronens Gaarde, hos Smeltehytterne eller Hammermøllerne ere beliggendes, som de kunde behøve, hvilke dennem af vore Embedsmænd og Fogder (under hvis Gebet de ere) skal udvises og indrømmes, dog at de Bønderne tilforn, som Gaardene besidde, afminde og dennem deres Stedsmaal igjengive, og maa Compagniet samme Gaarde for den aarlig Afgift og Landskat, som af andre Bøndergaarde gives, den ene efter den anden, stedse nyde og bruge og dermed for al anden Tynge og Besværing, Skydsferd og Flytning at være fri; skulle Compagniet dog ikke samme 10 Gaarde til Upligt besverge, medens dennem betale for hvis Arbeide de til Bergverket gjøre, saa og dennem ved god Hevd og Bygning at holde vedlige. Belangende Haandverksfolk, Berggeseller og alle de, som betjene samme Bergverk, dennem have vi naadigst forundt at være fri og ubetynget for al Skat, Udskrivning, Skydsferd og anden Tynge, dog at de ikke, naar Udskrivning skal skee, da antage nogen paa en kort Tid, dennem dermed at friholde. Udi lige Maade skal de og frit maa kjøbe med udlændiske Bønder og andre hvis [Proviant og andet de nødtørfteligen kan behøve, dog ville vi ikke [hermed] forstaaet have, at de noget andet Kjøbmandskab under den Prætext maa drive. Og ville vi, at ingen, af hvad Stand det være kunde, skal understaa sig disse vores naadigste Privilegier udi anden Mening at udlægge eller udtyde, end de klare Ord og Bogstaver i sig selver formelder og udviser. Og

efterdi saadan store Verk uden Guds Frygt og hans bistandige og naadige Hjælp saa og kongelige Privilegier ikke kunne bruges, forbedres og tiltage udi Lande og Riger, da have vi af vor synderlig Gunst og høi Betænkende, disse Lande, Kongeriger og des Indbyggere i Fremtiden til nogen Lykke, Gavn og Fordeel, af kongelig Naade for os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, naadigst bevilget og samtykt forskr.ne Jens Bjelke, Henrik Thott og deres Arvinger, eller hvem de udi Compagniet med sig tagendes vorder, disse forskr.ne Privilegier og Punkter, som af os altid skal blive forbedret, naar der hos os underdanigst gjøres Anfordring, eftersom det kan være Gud til Ære og billigt kan eragtes saa og vore Riger og Lande til Gavn og Bedste. Thi byde vi og alvorligen befale vores Statholder, som nu er eller herefter kommendes vorder, Embedsmænd, Fogder, Borgermestere og Raadmænd saa og alle andre, som paa vore Vegne haver at byde og befale, at I flittelig holder over samme Privilegier, saa at Compagniet ikke i nogen Maade derudinden forulempes eller til des Fremgang skeer nogen Forhindring, under vor Hyldest og Naade. Kjøbenhavn 21 Marts 1642. R. VI. 385.

Bispen af Throndhjem fik Brev, Kirkerne og Presterne der udi Stiftet anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst af adskillige Supplicationer erfare, stor Disordre udi Nordlandene og andensteds udi eders Stift at forløbe, baade med Kirkerne, som en Part ere slet øde, en Part ogsaa ikke at holdes saa vedlige, som tilbørligen skee burde, saa og med Tjenestens Forsømmelse af den Aarsag, Presterne ei skal have saadan Indkomme, at de deraf nødtørftigen sig kan opholde, hvormed I dog burde at have Opsyn paa eders Embedes Vegne efter den Eed, I for Gud og os svoret haver, hvorfor vi eder hermed alvorligen ville have advaret og befalet, at I det saaledes remederer, at alle de Kirker, som I hidindtil Renten haver af opbaaret, strax lader reparere og forferdige og deres Indkomst herefter til Kirkevergerne lader levere og paa Kirkerne anvende, saa herefter aldeles ingen Forsømmelse eller Mangel befindes enten paa Kirkernes Bygning eller med Tjenestens Førrettelse, saafremt I ikke derfor vil stande os til Rette. Desligeste, eftersom eder Anno 1622 naadigst blev bevilget at maatte nyde Lødingen Prestegjeld med saadan Condition, at I altid skulle holde en, to eller tre residerendes Kapellaner, eftersom fornøden gjøres og sedvanligt været haver, saa og at I paa eders egen

Bekostning holder 2 eller 3 unge lærde Personer, som siden til Sognene der udi Stiftet, naar nogen vacerer, kunne promoveres, da bede vi eder og naadigst ville, at I forne Kapellaner saa og unge lærde Personer holder efter den derom gjorte Anordning, paa det at Kirkerne kan blive med dygtige Personer forsørget. I lige Maader, eftersom I udi en Part Sogne oppeberger Kirkernes saa vel som Presternes Indkomst, ville vi naadigst, at I Presterne med saadan Tillæg forsørger, ihvad Forordning og tilforne, der Tiderne bedre vare, derom gjort er, at intet med Guds Ords og Tjenestes Forretning for saadanne Mangel Skyld forsømmes. Vi tilskikke eder herhos Copi af underskedlige Supplicationer, hvorpaa I haver eder udførligen paa alle Punkter underdanigst at erklære og samme eders Erklæring med forderligste her neder i vores Kantselli at indskikke. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Marts 1642. T. VII. 100.

Kapitlet udi Throndhjem fik Brev, de Kirker strax at lade reparere, som Kapitlet haver jus patronatus til.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes de Kirker, som Kapitlet haver jus patronatus til, en Part at være slet øde og en Part ikke at holdes saa vedlige, som det sig burde, da bede vi eder og naadigst ville, at I tilholder enhver af eders membris, som saadan jus til forne Kirker haver, at de uden Forsømmelse forne Kirkers Brøstfeldighed nu strax lader reparere, saafremt de ikke deres meddelte Privilegier vil have forbrudt. Desligeste ville vi naadigst, at I tilforordner Kirkeverger, som forne Kirkers Indkomst altid herefter kunne opberge og, naar fornøden, paa Kirkerne lade bygge, hvorpaa de og aarlig haver Kirkens patrono Regnskab at gjøre, paa det vi naadigst kan erfare, at dermed haves flittigere og større Opsyn, end hidindtil skeet er. Skeer herudi nogen Forsømmelse, da vide de sig det selv, om saadan deres Privilegiers Misbrug dennem siden Skade og Tiltale foraarsager. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Marts 1642. T. VII. 101.

Frederik Urne fik Brev om Kirkernes Brøstfeldighed udi Throndhjems Len.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst komme udi Forfaring, stor Disordre der udi Throndhjems Len at forløbe baade med Kirkernes Brøstfeldighed saa og Tjenestens Forsømmelse, hvorom vi naadigst vores Missive til Kapitlet og Bispen der sammesteds haver ladet udgaa, at de derudi skulle remedere, og tilskikke dig

herhos Copi af forne vores naadigste udgangne Missive. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du haver Indseende med, at samme Missive efterkommes, hvis ikke, du da det i Tide os lader forstendige, saafremt du ikke selv vil stande os derfor til Rette, om noget forsømmet bliver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Marts 1642. T. VII. 101.

Ligesaadant et Brev fik Knut Steenssøn om Nordlandene.

Knut Steenssøn fik Brev at bortfæste Borggaarden til Bønderne.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du for os underdanigst lader andrage, Borggaarden, hvorpaa du hidindtil resideret haver, at være meget brøstfalden, da ere vi naadigst tilfreds, at du herefter altid paa Indyr, som os efter afgangne Frants Kaas er udlagt, maa residere; dog ville vi, at du derimod efter uvillige Dannemænds Afsigt og Sætning for billig Fæste og Landgilde bortfæster Borggaarden til Bønder, som den kan holde ved Hevd og Lige. Cum claus. consv. Frederiksborg 25 Marts 1642. T. VII. 101.

Knut Steenssøn fik Brev at maa bekomme udaf Vesteraalen og Lofoten Slagtekvæg til hans Huusholdning.

C. IV. G. a. v., at vi os elskelige Knut Steenssøn til Steensgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Salten, Senjen, Andenes og Tromsø Lene, efterdi han ikke udi sine Lene kan bekomme saa meget Slagtelse, som han til hans Huusholdning behøver, naadigst have bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade at maa aarligen Slagtekvæg for Betaling til hans Huusholdnings Fornødenhed af Lofoten og Vesteraalen 8 Stykker stort Fæ, Faar og Gjeder tilhobe 50 Stykker, af Helgeland 7 Slagtenød, 12 Faar og Gjeder 36, hvilket Fogderne udi hvert Len skal være tiltænkt til Vaarthing at forskaffe hannem for Betaling og siden dertil bestille fornøden Fordringskab, som det til Indyr, som nu er forordnet til hans Residentsgaard, kan fremføre. Frederiksborg 25 Marts 1642. T. VII. 101.

Knut Steenssøn fik Brev, at Almuen udi Saltens Len, efterdi det erfares, de at være forarmede, maa være forskaanet baade for Indlæg udi Landkisten saa og for den Vog Fisk at give af hvert Hundrede Voger til Bergenhuus's Reparation, etc. Frederiksborg 26 Marts 1642. T. VII. 102.

Knut Steenssøn fik Brev, flittig Indseende at have med de Falkefængere, som haver Falkesæder udi Tromsø Len, at

de udgiver den Rettighed, som de af Arilds Tid udgivet haver og bør at erlægge, etc. Cum claus. consv. Frederiksborg 26 Marts 1642. T. VII. 102.

Knut Steenssøn fik Brev, Skyldmænd i Nordlandene anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os er forebragt, at Skyldmænd udi Nordlandene skal utilbørligen forholde dennem imod deres Creditorer baade med deres Fisk, de tager fra dennem, desligeste at de tager dennem imod deres Villie og tvinger dennem til at segle paa deres Jagter og gjøre anden Arbeide; dernæst er os til Øren kommen, hvorledes de Bønder, som bor paa Kirkejorder der udi Nordlandene, skal ogsaa tvinges til af dennem, som haver bygslet dennem samme Kirkejorder, at segle paa deres Jagter og gjøre anden Arbeide, og dersom de det ikke vil gjøre, naar de tilsiges, forvises de fra deres Jorder: da, efterdi saadant er ubilligt, ville vi, at du dennem, som befindes Bønderne i saa Maader at plage, skal lade tiltale, Dom over dennem hænder og derefter dennem straffer. Cum claus. consv. Frederiksborg 26 Marts 1642. T. VII. 102.

Knut Steenssøn fik Brev anlangende Efterladelse paa nogen Skatters Rest saa og Forskaanelse for deres Børns og Drenges Udskrivelse i Senjen Len.

C. IV. V. G. t. Eftersom Almuen udi Senjen Len underdanigst til os haver suppliceret om Skattens Formildelse og Forskaansel for deres Børns og Drenges Udskrivelse, da ere vi naadigst tilfreds, at de maa efterlades alt, hvis resterer af de Skatter, som haver været paabuden at skulle have været udgiven til og inden Philippi Jacobi 1641. Hvad de resterer af de Skatter, som siden den Tid er paabuden eller paabydes herefter, det du dig saaledes til Regnskab haver at lade føre. Belangende deres Børns og Drenges Udskrivelse, da skal de derfor forskaanes, med mindre den største Nød det udkræver. Cum claus. consv. Frederiksborg 26 Marts 1642. T. VII. 102.

Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] og Ove Gedde finge Brev at levere Akershuus til Hannibal Sehesteds Fuldmægtig, Hans Frantssøn, Lagmand i Baahuus Len.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, udi adskillige vore Hverv her er forhindret, saa han ikke selv kan være tilstede, naar I til hannem skal

overlevere vort Slot Akerhuus, da bede vi eder og naadigst ville, at I det til os elskelige Hans Frantssøn, Lagmand udi Baahuus Len og Vigerne, udi hans Fraværelse med rigtig Designation paa alt hvis Munition, Victualie, Breve, Dokumenter og alt andet, intet undertagen, som til hans Efterretning der bør og skal efterlades, overleverer. Cum claus. consv. Frederiksborg 2 April 1642. T. VII. 103.

Ove Gedde fik Brev at skulle ligge udi Slotsloven paa Akershuus i Hannibal Sehesteds Fraværelse indtil hans Igjenkomst og at have flittig Indseende imidlertid, at altingest gaar ligeligen og vel til, etc. Frederiksborg 2 April 1642. T. VII. 103.

Hr. Christopher Urne fik Brev at forskaffe Arken Tømmer.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I udi Drammen forskaffer nærværende Skipper paa vort Skib Arken saa mange Spirer paa 14, 13, 12, 10 og 19 Palmer, som han paa forne vort Skib føre kan, hvilke skal forbruges til Stænger, Baandstænger, Top, Raa og deslige. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 April 1642. T. VII. 103. (Orig. i Rigsarkivet).

Knut Ulfeldt fik Brev at forskaffe Kongens Skib Tømmer.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du forskaffer nærværende vores Skipper Alf Pederssøn hans fulde Ladning i det Skib, han nu fører, af Aaretræer, Vindebommer og Baandstager, som til vores Behov forbruges skal. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 April 1642. T. VII. 104.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at forunde Rasmus Jenssøn en Parti Sild.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I os lader tilkjendegive at have bekommet over hundrede Lester Sild til Tiende udi forgangen Aar, da bede vi eder og naadigst ville, at I de 120 Lester Sild, som I paa vore Vegne haver efter eders Forleningsbrevs Formelding indkjøbt, lader Rasmus Jenssøn, Borger og Indvaaner her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, eller hans Fuldmægtig, vel pakket og medhandlet levere, Tønden beregnet og anslaget for 3 Rigsdaler in specie, og af hannem eller hans Fuldmægtig tager Beviis, hvilken eder skal godtgjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 April 1642. T. VII. 103.

Glückstadts Compagni fik Pas paa Throndhjem.

C. IV. G. a. v., at samtlige det Throndhjemske Compagnies Participanter udi vor Befæstning Glückstadt underdanigst giver

tilkjende, hvorledes de haver fragtet Mathis Vitfeld, Borger i Hamburg, hans Skib, kaldes Justitia, stort paa 130 Lester, som skal gaa mestendeels med Baglast til Malaga eller Calles og siden tilbage til vor Befæstning Glückstadt. Thi bede vi og byde vore Skibscapitainer og Udliggere samt vore Fogder, Embedsmænd og alle andre, som paa vore Vegne haver at byde og befale og han med for^{ne} Skib, Folk og Gods hender for at komme, at I hannem dermed ubehindret lader passere, naar han hvis Told og Rettighed af for^{ne} Skib og Gods os og Kronen kan tilkomme erlægger, som det sig bør. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 13 April 1642. R. VI. 382.

Tvende Lagmænds Bestilling udi Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi nu have tilskikket og forordnet Peder Lauritssøn at skulle være Lagmand udi vor Kjøbsted Tunsberg efter os elskelige Clement Søfrenssøn [Wedel], forrige Lagmand der sammesteds, saa have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt og bevilget og her med dette vort aabne Brev unde og naadigst bevilge, at for^{ne} Peder Lauritssøn for samme sin Umage og Besværing maa og skal bekomme og lade opberge saa og have, nyde, bruge og beholde al hvis Rente og Rettighed, som ligger til for^{ne} Tunsberg Lagstol og for^{ne} hans Formand nydt og oppebaaret haver, imeden og al den Stund han er udi samme Lagmands Bestilling. Bedendes og bydendes alle vore kjære tro Undersaatter over for^{ne} Tunsberg Lagstol, at I herefter agter og holder for^{ne} Peder Lauritssøn for eders Lagmand og hos hannem søger eders Ret udi de Sager, som for Lagmanden bør at ordeles, og derfore gjøre hannem den Rettighed, I eders Lagmand pligtig ere; han skal igjen være forpligt at forhjælpe eder alle og hver til Rette, saameget Norges Lov og Ret er. Ladendes det ingenlunde. Kjøbenhavn 14 April 1642. R. VI. 382.

I lige Maade fik Hans Nilssøn Brev paa Fredriksstads Lagstol at maa strax efter Christen Lagessøn derudi indtræde.

Ove Gedde fik Kvittantiarum paa Brunla Len udi Norge.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Ove Gedde til Tommerup, Befalingsmand over Bratsberg Len, haver nu endeligen gjort os god Rede og Regnskab for al Indtægt og Udgift af vore og Norges Krones Lene Brunla, Nummedal, Sandshverv, Sæms Gaard og Eker Lene samt andet underliggende Gods, som han af os naadigst haver været medforlent, beregnet fra Philippi Jacobi Dag 1622,

han da først med samme Len naadigst er medforlent, og til Philippi Jacobi Dag Anno 1640, han samme Len igjen er kvit bleven og os elskelige Vincents Bildt til Nes og Nils Lange til Fritsø dermed af os naadigst igjen er bleven medforlent, saa vel som og for hvis Pendings-Skatter, Bygnings- og Garnisons-Skatter saa og Unions-Skatter, som der udi forⁿᵉ Lene midlertid paabudne, annammet og oppebaaret er, og ellers udi andre Maader. Desligeste haver han og indleveret hans Forleningsbreve, han af os haver bekommet, saa og for hvis Inventarium han paa forⁿᵉ Lene haver annammet og igjen fra sig leveret, saa han os deraf aldeles intet er skyldig bleven efter de Regnskabers, Mandtallers, Registres, Inventarii, Kvittantsers og Bevisers Lydelse, som han fra sig udi vort Rentekammer til os elskelige Jørgen Wind til Gundestrup, Danmarks Riges Raad, Steen Beck til Vandaas og Melchior Oldeland til Uggerslevgaard, vore Mænd, Tjenere og Rentemestere, paa vore Vegne leveret og overantvordet haver. Thi lade vi nu hermed forⁿᵉ Ove Gedde og hans Arvinger aldeles kvit, fri og kravesløs af os og vores Efterkommere, Konninger udi Danmark, for al ydermere Krav, Tiltale og Eftermaning for al Indtægt og Udgift af forⁿᵉ Lene og des underliggende Gods og ellers udi alle andre Maader fra den Dag og Tid, forbemᵗᵉ Ove Gedde dermed er bleven medforlent, og til Philippi Jacobi Dag 1640, han samme Lene igjen er kvit bleven, eftersom forᵛᵉˢᵗ staar i alle Maader. Kjøbenhavn 14 April 1642. R. VI. 383.

Ove Gedde fik Kvittantiarum paa Tunsberg Len.

C. IV. G a. v., at os elskelige Ove Gedde til Tommerup, Befalingsmand over Bratsberg Len, haver nu endeligen gjort os gode Rede og Regnskab for al Indtægt og Udgift af vort og Kronens Len Tunsberg og St. Olafs Klosters Len, som han af os naadigst haver været medforlent, beregnet fra Philippi Jacobi Dag 1637, han da med samme Len er bleven naadigst medforlent, og til Philippi Jacobi Dag 1640, han med samme Len er igjen kvit bleven og med klar Inventarium igjen fra sig leveret til os elskelige, ærlig og velbyrdig Mand Knut Ulfeldt Christophersøn til Østergaard, saa vel som og for hvis Pendings-Skatter, Bygnings- og Garnisons-Skatter saa og for Unions-Skatter, som der udi forⁿᵉ Lene midlertid er paabuden, opbaaret og annammet, og ellers udi andre Maader; desligeste haver han og indleveret hans Forleningsbrev, han af os haver bekommet [etc. mutat. mutand. som næstforegaaende Brev]. Kjøbenhavn 14 April 1642. R. VI. 384.

Christen Søfrenssøn af Bergen fik Bevilling paa et Skib at maa lade bygge.

C. IV. G. a. v., at eftersom Christen Søfrenssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst os lader foredrage, hvorledes han skal have liggendes i Ryfylke i Stavanger Len en Andeel Egetømmer, som han haver bekommet i hans Skyld og Gjælds Betaling formedelst Penges Forstrækkelse til vore paabudne Skatter og anden Fornødenhed, han Bønderne der sammesteds undsat haver, underdanigst begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at han af samme Tømmer et Skib ungefær paa 100 Lester stort, efter som samme Tømmer kan tilstrække, maa lade tømre, som i Fremtiden kan komme Bergen Byes Menighed og Landet til Gavn og Nytte: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at forne Christen Søfrenssøn maa lade bygge af forne Egetømmer et Skib, ungefær paa 100 Lester, dog at han samme Skib ikke maa til fremmede og udlændske selge og afhænde, førend de Aar er forbigangen, som vor Forordning omformelder. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 16 April 1642. R. VI. 385.

Hr. Torder Jonssøn, Guds Ords Tjener paa Island, fik Bevilling at gifte sig med en Kvindesperson, hannem i 3die Led beslægtet, dog at udgive 200 Rigsdaler, som han til Lensmanden der sammesteds skulle levere inden førstkommende St. Hansdag. Kjøbenhavn 16 April 1642. R. VI. 385.

Hans Kiøning fik Brev om dem, som driver ulovlig Kjøbmandskab i Nordlandene.

C. IV. V. G. t. Hvad os af Visiteuren udi Nordlandene underdanigst forebringes, haver du af hosføiede rigtige Copi af hans underdanigste Indlæg at erfare. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du lader have flittig Indseende med, at saadant ikke herefter mere skeer, saafremt du ikke selv derfor vil stande til Rette, og om muligt, at du dennem eller noget deres Gods, som saadant imod vores naadigste Søpas beganget haver, kan blive mægtig, at du da dennem lader arrestere og over dennem, eftersom deres Forseelse herudinden kan findes, lader hænde Dom, paa det de derfore tilbørligen, om de herudi findes skyldige, kan blive straffet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 April 1642. T. VII. 104.

Palle Rosenkrands fik Brev om Restants.[1]

C. IV. V. G. t. Eftersom vi forfare af Restants-Registeret af

[1] Er indført i Tegnelser under Aaret 1643 med Bemærkning, at Brevet „er forglemt udi forrige Anno at indføres."

vores Rentekammer udkommen dig at skal restere med Unionsskatterne uforklaret fra og siden Michels-Dag og Juul 1639 dernæst og med Bygnings- og Garnisons-Regnskab for hvis Penge du fra Underlenene annammet haver, desligeste at skal restere med alle Skatterne af Lister Len siden Anno 1630 uforklaret: da bede vi dig og ville, at du retter dig efter inden 3 Maaneder efter dette vort Brevs Dato endelig og uden Forsømmelse for alt forne at klart gjøre udi vort Rentekammer og strax afbetaler, hvis du os skyldig bliver. Dersom du herudinden findes forsømmelig, da ville vi hermed have dig dit Len opsagt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 April 1642. T. VII. 187.

Otte aabne Breve anlangende en halv Rigsort af hver heel Gaard til Soldaters Besolding.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi udi denne Tids farlige Tilstand vores Rige Norge for al uformodelig fiendtlig Indfald udi fornøden Defension at sætte naadigst for godt have anseet nogle Regimenter til Fods og Compagnier til Hest der udi Landet at lade anrette og til des Underholdning, saa længe samme Defensionsverk varer, forordnet aarligen over alt forne vort Rige af hver heel Gaard at skulle udgives til hver Michaelis en halv Rigsort, af hver halv Gaard otte Skilling, af hver Ødegaard fire Skilling, og vi siden eragtet, videre, end forberørt, til des Underholdning at fornøden gjøres; da ville vi forne vores forrige Breve hermed have igjenkaldet og derhos anordnet, at herefter aarligen til St. Michaelis Dag, indtil vi anderledes forordnendes vorder, af hver heel Gaard over alt vort Rige Norge skal udgives en Rigsort, af hver halv Gaard en halv Ort og af hver Ødegaard sex Skilling, og siden til vores Commissarier, nemlig os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Bergenhuus, nordenfjelds, og os elskelige Steen Villumssøn [Rosenvinge] til Thosø, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Tune, Aabygge og Vembe Skibrede, søndenfjelds, leveres. Thi bede vi og byde alle og enhver vores og Norges Krones Tjener, at I retter eders Leilighed efter forne Penge til den bestemte Tid at udgive og til eders Lensmand at levere, som dennem siden paa anordnede Steder skal overantvorde, tagendes herudi ingen Forsømmelse, saafremt I ikke vil tiltales og straffes, som vedbør. Kjøbenhavn 22 April 1642. T. VII. 104. (Orig. i Rigsarkivet).

Missive til Lensmændene i Norge om Contribution til Soldater.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi for nogen Tid forleden til Officierernes Underholdning over de Regimenter og Compagnier til Fods og Hest, vi udi vort Rige Norge have ladet anrette, naadigst havde forordnet af hver heel Gaard en halv Ort, af hver halv Gaard otte Skilling og af hver Ødegaard fire Skilling aarligen til Michaelis at skulle contribueres og udgives og siden til vores Commissarier udi forne vort Rige Norge leveres, og vi nu siden naadigst eragtet, saadan Contribution ikke at kunne forslaa til forne Officierers Underholdning: da ville vi forne vores forrige aabne Breve, derom udgangen, hermed have revoceret og igjenkaldet og i dets Sted paabudet og forordnet, at herefter aarligen, saa længe samme Defensionsverk continueres, til hver St. Michels Dag af hver heel Gaard skal udgives en Rigsort, af hver halv Gaard en halv Rigsort, af hver Ødegaard sex Skilling og til forne vores Commissarier overleveres, som I af hosføiede vore aabne Breve videre haver at erfare. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I samme Contribution af dennem udi eders Len aarligen til den bestemte Tid lader opberge og den siden vores Commissarier, som forberørt, tilstiller. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 April 1642. T. VII. 107. (Orig. i Rigsarkivet).

Missive til Lensmændene i Norge om Commissarietolden i Norge.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi udi vort Rige Norge nogle Regimenter til des Defension have ladet anrette og til saadant Defensionsverks fornøden Underholdning bevilget Tredieparten af Commissarie-Tolden, saa længe sligt skal continuere, da bede vi dig og naadigst ville, at du aarligen Tredieparten af forne Commissarie-Told lader levere til os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Bergenhuus Len. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 April 1642. T. VII. 106. (Orig. i Rigsarkivet).

Nordenfjelds:

Throndhjem: Hr. Oluf Parsberg — Stavanger: Jens Bjelke.

Søndenfjelds:

Akershuus. — Baahuus. — Tunsberg. — Agdesiden. — Bratsberg.

Ligesaadanne Breve finge Lensmændene søndenfjelds at levere Tredieparten af forne Commissarie-Told til Steen Villumssøn [Rosenvinge].

Henrik Thott og Steen Villumssøn [Rosenvinge] finge Brev at annamme Contribution i Norge.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi alle Lensmændene udi vort Rige Norge nordenfjelds naadigst have anbefalet, at de Tredieparten af Commissarie-Tolden udi forne vort Rige Norge saa og en Rigsort af hver heel Gaard, en halv Ort af hver halv Gaard og sex Skilling af hver Ødegaard, udi deres Len liggendes, til dig aarligen til hver Michaelis skal lade levere, deraf du siden Officiererne, som over de nye, der anrettede Regimenter og Compagnier til Fods og Hest ere eller bliver forordnet, skal besolde og underholde, og siden haver du paa forne Trediepart af Commissarie-Tolden saa og en Rigsort af hver heel Gaard, en halv Rigsort af hver halv Gaard, sex Skilling af hver Ødegaard saa vel udi dit eget Len som andre Lene, udi forne vort Rige Norge liggendes, en rigtig Mandtal aarligen udi vort Renteri at indlevere og det med andre dine Regnskaber der at klarere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 April 1642. T. VII. 107.

Ligesaadant Brev fik Steen Villumssøn [Rosenvinge] at annamme forne Penge søndenfjelds.

Otte Breve udgangen anlangende Bøndersønner at exerceres i Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, ihvo de helst ere, tjene eller tilhøre, som udi Akershuus Len og des underliggende Lene findes, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi udi denne farlige og vidtudseende Tilstand til Sinds ere at sætte vort Rige Norge udi fornøden Defension, om imod Forhaabning noget fiendtligt skulde paakomme, og Norges Riges Lov udi Udfare-Balkens 11 og 12 Capitel formelder, aarligen at skal holdes Vaabenthing og da af Bønderne fremvises hvis Gewehr de sammesteds ere taxeret, og vi med vort elskelige Rigens Raad naadigst betragtet, at en Deel de Gewehr, som der navngives, ikke ere saa bekvem som andre, der nu i den Sted bruges, da paa det den tilvoxendes Ungdom efterhaanden kunde tilvænnes med saadan Gewehr bekvemmelig at omgaaes: da bede vi og hermed alvorligen befale alle Bøndersønner og Drenge, som over alt forne Akershuus og des underliggendes Lene findes, naar de derom af Lensmanden tilsigendes vorder, da udi egen Person at møde og saa mange iblandt dennem, som dygtige befindes, deres Navn at lade optegne, under visse Compagnier og Officierer lade fordele og siden saa ofte samt paa hvilke Tider

og Steder de af os elskelige Hr. Christopher Urne til Aasmark, Ridder, vor Mand og Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Befalingsmand over forbenævnte Akershuus Len, tilsiges, at møde og lade sig udi samme Gewehr munstre, undervise og exercere og ellers forrette hvis dennem af deres beskikkede Officierer vorder befalet; fortrykker sig nogen herimod og ikke møder, bøde første Gang tre Mark Sølv, skeer det tiere, da straffes som vore Mandaters mutvillig Overtrædere; dersom dog, det Gud naadeligen afvende, noget fiendtligt vore Riger paakommer, da skal Mand for Mand efter Loven være tiltænkt at gaa afsted, Riget til Undersætning. Efterdi vi og naadigst erfare, stor Misbrug deraf at entstaa, at de unge Karle, naar de ere 17 eller 18 Aar gammel, strax fæster Gaarde og sig saaledes for Landsens Defension entdrage, da ville vi, at efter dette vort Brevs Forkyndelse ingen, som ikke er 25 Aar gammel, maa for forne Munstring og Exercering forskaanes, om de ellers dertil dygtig erkjendes, saa og at ingen af de antegnede til at exerceres maa paa Kronens eller Geistligheds, saavidt af os forlenes, faa Gaarde at leie, førend de ere forlovede, og naar de i saa Maader er licentieret, maa ingen anden faa Gaarde at leie, saa længe nogen af det udskrevne eller dennem, som saaledes, som forberørt, exerceret haver været, dennem er begjerendes. Hvorefter alle og enhver udi forne Akershuus Len sig skal have at rette og for Skade at tage vare. Kjøbenhavn 22 April 1642. T. VII. 105. (Orig. i Rigsarkivet).

Bergenhuus: Henrik Thott. Stavanger: Jens Bjelke.
Akershuus: Statholder. Tunsberg: Knut Ulfeldt.
Baahuus: Hannibal Sehested. Bratsberg: Ove Gedde.
Agdesiden: Palle Rosenkrands. Throndhjem: Oluf Parsberg.

Hannibal Sehested fik Brev at lade betale det, som resterer for Sætteveed.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at naar I Akershuus Len annammet haver, I da tilholder Almuen der udi Lenet, besynderlig der udi Gudbrandsdalen, at de skal betale til vores Bergverk Guds Gave 900 Speciedaler, som resterer for Sætteveed, som andre ere leiet for udi deres Sted og vil endelig betales; desligeste at I aarligen af Kirkernes Indkomst der sammesteds til hver Paaske lader Stiftsskriveren der udi Lenet erlægge og betale til Presten, som betjener vores Kobberbergverk Guds Gave, 100 Rigsdaler. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 April 1642. T. VII. 105. (Orig. i Rigsarkivet).

Frederik Urne fik Brev anlangende Stiftsskriveren i Throndhjems Len.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at naar du Throndhjems Len annammet haver, du da tilholder Stiftsskriveren der udi Lenet, at han til hver Paaske erlægger og betaler til Presten, som betjener vores Kobberbergverk udi Østerdalen Guds Gave, 100 Rigsdaler in specie af Kirkens Indkomst sammesteds, som er Halvparten af hans Løn. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 April 1642. T. VII. 105.

Frederik Urne fik Brev, Claus Lauritssøn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom befindes, forrige Lagmand i Jæmteland, Claus Lauritssøn, at blive os udi Segt og Sagefald en Summa Penge skyldig samt og Almuen sammesteds, som han med Gevalt dennem haver frataget, saa og udi andre Maader lovlig er skyldig bleven over 300 Speciedaler: da, efterdi en Part af hans Gods stander endnu deroppe i vores Kjøbsted Throndhjem, bede vi dig og ville, at, naar du Throndhjems Len annammet haver, du da tilholder Byfogden der udi forne Throndhjem, at han skal gjøre Arrest paa samme Gods, indtil forne Claus Lauritssøn os haver fornøiet hvis han os skyldig bliver saa vel som andre godt Folk sammesteds. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 April 1642. T. VII. 105.

Frederik Urne fik Brev, Hr. Oluf Parsberg anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have for godt anseet, at saa mange Kirke-Ombud, som os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og forrige Befalingsmand der paa Throndhjems Gaard, udi hans Tid haver sted og bortfæst til vederheftige Kirkeverger, som Kirkernes Gjæld ville betale og aflægge samt Kirkerne med al sin Tilhøring, Bygning, Skat og Tynge vedligeholde, det samme skal de efter deres Fæstebreve herefter nyde og beholde deres Livstid; medens herefter skal du og dine Efterkommere, Befalingsmænd, med Stiftsskriveren have den tilbørlig Indseende, at der altid forordnes vederheftige Kirkeverger til enhver Kirke, saa og at Kirkernes Regnskaber, des Udgift og Beholdning bliver rigtig hørt og forklaret hvert tredie Aar, og ikke Kirkevergerne herefter som for forne Hr. Oluf Parsbergs Tid at blive Kirkerne fire, fem, otte og ni hundrede, undertiden tusind Daler skyldig, Kirkerne til allerstørste Fordervelse. Hvorefter du dig haver at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 April 1642. T. VII. 106.

Aabne Brev, Hr. Oluf Parsberg anlangendes.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vor Gaard Throndhjem, at dersom han kan bringe eller føre sig til Brug og Nytte nogen Erts af og iblandt den Graaberg og Steenhob, som er udkast og ligger ved Gruberne, da maa han lade gjøre sig den saa nyttig, som han bedst veed og kan, uden nogen Tiende og Afgift og ubehindret af Participanterne eller nogen anden udi nogen Maader. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 22 April 1642. R. VI. 390.

Christian Sterche fik Brev paa en Kro udi Flekkerøen.

C. IV. G. a. v., at eftersom Christian Sterche af Vester-Risør paa Agdesiden underdanigst lader os tilkjendegive, hvorledes han skal have sig tilforhandlet en Eiendom med des tilliggendes Havn, kaldes Øster-Risør, udi Nedenes Len liggendes, hvor vi naadigst for nogen Tid siden have ladet forordne en Kro og Vertshuus, hvor den veifarende Mand skulle falholdes, hvis han kunde behøve, og den, som vores Bevillingsbrev paa samme Krug erlanget haver, ved Navn Laurits Jakobssøn, for nogen Tid siden at være ved Døden afgangen, desligeste hans Hustru, som og samme Kro efter hans Død brugt haver, underdanigst begjerendes, han samme Kro for nogen anden maa beholde, efterdi samme Eiendom og Havn hannem tilhører og han haver ladet opsætte Huse og Herberg, som dertil tjenlige ere, med stor Bekostning: da have vi af forne Aarsager bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade, at forne Christian Sterche maa samme Kro og Vertshuus holde udi forne Øster-Risør og sammesteds sin Næring bruge, dog at han skal være billig imod enhver, hans Huus besøger, og ingen til Upligt besverge. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 22 April 1642. R. VI. 389.

Mester Hans Pouch, som en Kvindesperson havde beligget og derfor Kald fraholdtes, fik Bevilling at, naar tre Aar ere forbigangen, beregnet fra dette Brevs Dato, maa tilstedes til hvilket Kald eller Skoletjeneste udi Danmark eller Norge, som ledig bliver og han kan lovligen blive tilkaldet. Kjøbenhavn 22 April 1642. R. VI. 390.[1]

Falk Gjøe Falkssøn fik Brev paa Nedenes Gaard.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi nogen Tid forleden naadigst udi Forpagtning for Fæste og tilbørlig Afgift have bevilget os

[1] I Marginen er tilføjet: „Skulde udi Sjælandske Registrant indføres".

elskelige Falk Gjøe Falkssøn til Brodskov, vor Mand og Tjener, Nedenes Gaard, som Mats Thomassøn da paaboede, med den Condition, om han med forne Mats Thomassøn kunde forenes, at han samme Gaard til hannem vilde afstaa, og vi nu naadigst erfare, at forne Falk Gjøe forne Mats Thomassøn udmindet haver og hannem fornøiet, og han nu underdanigst begjerer, vi naadigst ville bevilge, at han samme Gaard med des tilliggendes Sager, Laxegaard og andet, som dertil altid tilforn tilligget haver, maa beholde til Forpagtning: da have vi af vor synderlig Gunst og Naade naadigst undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde bevilge og tillade forne Falk Gjøe forne Nedenes Gaard at maa herefter nyde, bruge og beholde med de tvende Sager, den Laxegaard og andet, som dertil ligger og Mats Thomassøn for hannem brugt havde, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorder; dog at han af Gaarden saa vel som af Sagerne, Laxegaarden og andet dertil liggendes aarligen skal udgive til os og Kronen den tilbørlig Landgilde og Afgift, som deraf pleier at gange. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 23 April 1642. R. VI. 390.

Laurits Bastianssøn [Stabel] og Mats Pederssøn fik Confirmats paa en Plads og Bygningsrum ved Throndhjems Gaard.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, paa vores naadigste Behag haver forundt os elskelige Laurits Bastianssøn, Ombudsmand over Rein Klosters Len, og Mats Pederssøn, Skriver paa vor Gaard i Throndhjem, en Plads og et Bygningsrum, liggendes til vor Gaard Throndhjem, som er et Stribel af Kalvskindet, hvilket Brev lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder etc., gjør vitterligt, at eftersom denne Byes Menighed af Folkens Mangfoldighed, det Gud være lovet, dagligen tiltages og formeres, saa at de Huse og Vaaninger, til denne Dag allerede ere opbygte, befindes saaledes af adskillige fattige Folk at være opfyldt og udi fem eller sex Partier, flere og mindre, at være besætte, saa den ene med sine Børn og des Tilfornødenhed ikke kan have Rum for den anden, eftersom det befindes, at denne By nu paa tretten Aars Tid fast mere end tilforn med nogen hundrede Borgere er formeret, endogsaa med mange Huse og Vaaninger, saavidt Byens Rum og Grund sig haver tilstrækket, er forbedret, hvilket af Byens Bog

og Bygning videre og synlige Vidnesbyrd klarlig kan erfares, af hvilken Aarsag og efter den idelige Anmodning af Almuen i denne By og Menighed jeg saadant med Flid haver overveiet og den gemene Mands Vilkaar udi saa Maader anseet; og paa det Byen ved bekvemmeligste Middel kunde forbedres, Menigheden kunde formeres og Kgl. Maj.s Fordeel paa sine Skatter og andre hosfølgende Tilliggelser kunde forøges, haver jeg paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og naadigst Behag undt og bevilget saa og nu med dette mit aabne Brev under og bevilger ærlig og velagt Mand Laurits Bastianssøn, Ombudsmand over Rein Klosters Len, og Mats Pederssøn, Skriver paa Throndhjems Gaard, begge Borgere og Indvaanere her udi Throndhjem, en Plads og Bygningsrum af Kgl. Maj.s Eiendom, liggendes til høibe^te^ Kgl. Maj.s Gaard udi Throndhjem, som er et Stribel af Kalvskindet her sammesteds, hvilket Stribel strækker sig af øster og udi vester fra Reberbanens Plads og til Kgl. Maj.s Skandse yderst paa Kalvskindet, udi Længden 1280 Sjælands Alne og udi Bredden ved underskedlige Maal, eftersom Længden traadret til Byens og Gadens Sirat er afstukket, og derfor ulige bred, som her efterfølger, nemlig den inderste Bredde nede ved for^te^ Reberbanes Plads, som det nu er afpælet og afstukket, som Bolverket skal staa, og ud til Husene og Bygningen til midt i Veien imellem Hospitals Bolverk og det gamle Bolverk, paa Kalvskindets Grund nu staaendes er, som befindes at være 96 Sjælandske Alne; dernæst den middelste Bredde i lige Maade fra Pælerne paa Kalvskindet og midt ned i for^te^ Vei, er 44 Sjælandske Alne, og den yderste og smaleste Bredde næst ved Skandsen er 30 Sjælandske Alne, eftersom det nu udi for^te^ sin Længde og Bredde findes afpælet og afstukket, som forskrevet staar, af hvilken Plads og Eiendom saa vel som af alle de Huse og Vaaninger, der nu befindes under Kalvskindets Eiemaal at være opbygte, hvilke nu formedelst des Vanhjemmels Skyld ved Borgermester og Raads Dom befindes at være dennem fradømt, og nu tilligemed Grunden efter forskr^ne^ Maal at være bevilget med Grundleie og Husehyre deraf at være berettiget, og nu for samme opbygte Huse saa vel som af hvis Pladser, herefter bebyggendes vorder, af for^ne^ Laurits Bastianssøn og Mats Pederssøn at tage Bevilling og Fæstebreve, eftersom de maa sig des Grund og Huse saa nyttig gjøre, som de bedst kan og veed i alle Maader, og de deraf aarligen til hver Juledag til høibe^te^ Kgl. Maj.s Befalingsmand paa Throndhjems Gaard skal udgive udi

Grundleie 40 Rigsdaler in specie, og de saa derfore at skal have, nyde og beholde samme Plads og for^{ne} paastaaende Huse, imeden og al den Stund de udi rette Tider aarligen betaler den aarlig Afgift og Grundleie, som forskrevet staar, saa og enhver, paa samme Pladser boendes vorder, for deres Person at give aarligen sin tilbørlig Leding til Kgl. Maj. og Byen som andre Indvaanere her ibidem, saavidt efter deres Pladsers Storhed billigt kan eragtes, saa og med første Leilighed og paa førstkommendes Foraar et Bolverk fra den ene Ende og til den anden med fast og varagtig Bygning at skal ferdig gjøre, hvilket Bolverk de og deres Arvinger med dennem, som paa samme Plads boendes vorder, altid skal vedligeholde og det saaledes, at jeg og mine Efterkommere ikke deraf skal have eller tilføies nogen Skade, Harm eller Forvar udi nogen Maader, og siden efterhaanden, og eftersom de det kan afstedkomme, med Huse og Vaaninger, Fattigfolk for Leie og Betaling at forunde, skal lade opbygge fra for^{ne} Reberbane og indtil Skandsen snoreret og lige efter de Pæler, nu ere nedsæt, og udi sin Længde og Bredde afmaalet befindes, dog mig hermed forbeholden, at en Alminding, som dennem skal udvises, ikke at maa bebygge med Huse, mens til Kaalhaver, Engeslet og anden Nyttighed at maa indhegne med Bolverk og Pæler; derfore og ellers i alle andre Maader skal de maa gjøre sig samme Eiendoms Plads og paastaaende Huse saa nyttig, som de bedst veed og kan, udi alle Maader, høibe^{te} Kgl. Maj. samt sig selver til Gavn og Bedste, derhos ogsaa at de skal være forpligt ikke nogen uordentlige Huse og Vaaninger at maa bygges eller opsættes, mens med al Flid Indseende at have, den Bygning, derpaa opsættes, at være jævn og siirlig, som bedst og anseeligst kan eragtes, og hvis Hytter og utjenlige og usynlige Huse allerede opbygt befindes, at maa lade nedbryde og udvise og afridse andre gavnlige og siirlige Huse i det Sted at maa opbygges uden nogen deres Forhindring eller Modstand udi alle Maader. Forbydendes alle og enhver forbe^{te} Laurits Bastianssøn og Mats Pederssøn herudinden udi nogen Maader, som for^{ne} staar, at hindre eller Forfang at gjøre. Til Vitterlighed under mit Signet og egen Haand. Datum Throndhjems Gaard 14 Januar 1641.

Oluf Parsberg
egen Haand.

Og for^{ne} Laurits [Bastianssøn] og Mats Pederssøn nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme Stykke Jord

haver været begjerendes, da have vi naadigst confirmeret [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 23 April 1642. R. VI. 391.

Rasmus Lauritssøn fik Confirmats paa et Mageskifte.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløvgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Agdesiden, paa vores naadigste Behag haver mageskiftet med os elskelige Rasmus Lauritssøn, Sorenskriver i Mandals Len, hvilket Mageskifte lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Palle Rosenkrands til Vesløvgaard, Kgl. Maj.s Befalingsmand over Agdesiden, kjendes og hermed for alle vitterligt gjør, det jeg paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og gode Behag haver efter Hs. Maj.s udgivne Missives Indhold til Magelaug bortskift og afhændt to Huder i Toftenes i Halsaa Sogn, liggendes til Prestebolet udi Mandal, til ærlig og velagt Mand Rasmus Lauritssøn, Sorenskriver udi forne Mandal, hvorimod han igjen til Vederlag haver udlagt til Prestebolet i Mandal to Huder i Haaland, liggendes i forne Halsaa Sogn, og to Huder i Sjæveslands Fiskeri i Øslebø Sogn, hvilke forne tvende Huder udi forne Toftenes herefter skal følge forne Rasmus Lauritssøn og hans Arvinger og det nyde og beholde til evindelig Eiendom med al den Herlighed, Lutter og Lunder, der nu tilligger og af Arilds Tid tilligget haver og bør dertil at ligge med Rette, være sig udi Ager og Eng, Skov og Mark, Fiskevand og Fægang, aldeles intet undertagendes i nogen Maader, hvorom han hos høibemelte Kgl. Maj., min allernaadigste Herre, med første Leilighed selv underdanigst haver at søge Confirmation og Stadfæstelse. Des til ydermere Vidnesbyrd, at jeg saaledes, som forskrevet staar, paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, gode Behag forskrevne tvende Huder haver mageskiftet og afhændt og det efter Prestens egen Begjering, at han bekommer nøiagtig og fuldt Vederlag til Prestebolet, bekjender jeg og mit Signet her neden under trykt og med egen Haand underskrevet. Actum Kongsgaarden paa Oddernes 15 Oktober Anno 1640.

Palle Rosenkrands
egen Haand.

Og forne Rasmus Lauritssøn, Sorenskriver i Mandals Len, nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme Mageskifte haver været begjerendes, da have vi naadigst confirmeret [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 25 April 1642. R. VI. 394.

Kirsten s. Peder Grums fik Kgl. Maj.s Confirmats paa et Mageskifte.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, paa vores naadigste Behag haver mageskiftet med os elskelige Kirsten, afgangne Peder Grums Efterleverske, Borgerske udi Throndhjem, hvilket Mageskifte lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Hr. Oluf Parsberg til Jernet, [etc. som Mageskiftebrevet af 2 Juli 1641, ovfr. S. 68 ff., indtil:] indeholder, og efterdi ærlig og gudfrygtig Kvinde Kirsten s. Peder Grums, Indvaanerske udi Throndhjem, hos mig haver ladet anholde med underdanigst Begjering, hende maatte forundes og bevilges en Kgl. Maj.s og Kronens Jord, liggendes udi Aure Prestegjeld paa Nordmøre, ovenfor Botten udi Valsø Fjord, kaldes Reensli, som Laurits Størkerssøn paabor, skylder aarligen et halvt Øres Leie med Bygsel og Herlighed, hvorimod hun underdanigst erbyder sig til Hs. Kgl. Maj. og Kronen til Mageskifte og dobbelt Vederlag igjen at ville udlægge en hendes Odelsjord, liggendes paa Røren udi Inderøens Prestegjeld, navnlig Solum, som Eivind Arnessøn nu paabor, skylder aarlig et Øres Leie med fuld Bygsel og Herlighed, saa haver jeg paa høibe:te Kgl. Maj.s Vegne med Befaling til ærlige og velagte Mænd Henrik Mogenssøn Rytter, boendes udi Stangvik paa Nordmøre, og Jørgen Nilssøn, Kgl. Maj.s Tolder sammesteds, med flere Dannemænd ladet granske og besigte forbe:te Reensli, som for:te Kirsten s. Peder Grums af Hs. Kgl. Maj. og Kronen til Mageskifte er begjerendes, saa og ved Anders Michelssøn, Foged over Stjørdals Len, ladet besigte den Jordepart, som hun sig underdanigst til høibe:te Hs. Kgl. Maj. til Mageskifte og dobbelt Vederlag igjen at ville udlægge: da befindes efter deres fra dennem udgivne forseglede og underskrevne Besigtelser, at høibe:te Hs. Kgl. Maj. og Kronen bekommer nøiagtig dobbelt Vederlag baade med Landskyld, Bygsel og Herlighed, og at det noksom for Beleiligheds Skyld, fra høibe:te Hs. Maj. og Kronen kan mistes imod det Gods, hun igjen til dobbelt Vederlag udlægger, eftersom Besigtelsen udi sig selv videre indeholder og omformelder; hvorfore jeg hermed paa høibe:te Kgl. Maj.s, min naadigste Herres, Vegne efter Hs. Maj.s naadigste Missive og Befaling og paa Hs. Kgl. Maj.s naadigste Behag og fra høibe:te Hs. Kgl. Maj. og Norges Krone skjøder [etc. mutat. mutand. som ovennævnte

Brev indtil:] Til Vitterlighed haver jeg mit Signet herneden paatrykt og med egen Haand underskrevet. Datum Kjøbenhavn 25 Februar 1642. Oluf Parsberg m. ppra.

Og forne Kristen, afgangne Peder Grums Efterleverske, nu underdanigst [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 25 April 1642. R. VI. 409.

Henrik Thott og M. Ludvig Munthe finge Brev, Ivar Wind anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Ivar Wind til Nørholm, vor Mand, Tjener, øverste Sekreterer og Befalingsmand paa vort Slot Lundenes, af os elskelige, hæderlig og vellærd Hr. Peder Olafssøn, Sogneprest udi Sogndals Prestegjeld der udi Bergenhuus Len, til Magelaug haver været begjerendes en Løbs Leie, som forne Hr. Peder Olafssøn haver udi en af forne Ivar Winds Gaarde Kopanger, imod en Løbs Leie udi en Gaard, kaldes Hagetun, liggendes udi Fedieaas [Feios] Kirkesogn, som Anders N. ibor, udi hvilken Presten tilkommer Bygselen, desligeste at han til forne Ivar Wind, for Vederlag ville afstaa to Løbs Leie, som han tilkommer i hans Gaard Stedje, imod to Løbs Leie, som forne Ivar Wind eier udi Aals Prestegaard, som Presten paabor: da bede vi eder og naadigst ville, at I den Leilighed forfarer, og saafremt I befinder Presten fuldkommen Fyldest at kunne skee, I da samme Mageskifte til Ende gjører, som I agter at forsvare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 April 1642. T. VII. 108.

Mats Pederssøn fik Confirmats paa et Mageskifte.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, paa vores naadigste Behag haver mageskiftet med os elskelige Mats Pederssøn, Skriver paa vor Gaard udi Throndhjem, hvilket Mageskifte lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Hr. Oluf Parsberg til Jernet, [etc. som næstforegaaende Mageskiftebrev indtil:] indeholder og formelder; og efterdi ærlig og velagt Mand, Mats Pederssøn, Skriver paa Kgl. Maj.s Gaard udi Throndhjem, hos mig haver ladet anholde med underdanigst Begjering, hannem til Mageskifte maatte forundes og bevilges efterskrevne Kgl. Maj.s og Kronens Jorder og Gaardeparter, nemlig en Gaard, kaldes Hommelvigen med Folden, skylder aarligen tre Spand med Bygsel; Snustad, en Markejord, som Mogens

skylder aarlig 1 Spand med Bygsel, hvorimod han underdanigst erbyder sig til dobbelt Vederlag og Mageskifte igjen at ville udlægge efterskr.ne hans Odelsgods, nemlig en Gaard, liggendes paa Leinstranden, kaldes Leeraas, som Clement Sivertssøn og Jon Anderssøn paabor, skylder aarlig 1 Spand med Bygsel; Hollum udi Sparbo, som Peder paabor, skylder aarligen 1 Spand med Bygsel; sammeledes er han underdanigst begjerendes en Malvig Kirkes Jorder, nemlig Kienset, som Simon paabor, skylder aarligen en halv Spand med Bygsel, og derimod erbyder til dobbelt Vederlag en Gaard paa Røren, kaldes Nordberg, som Rolf paabor, skylder aarlig 1 Spand med Bygsel; nok er han paa det underdanigste begjerendes en af Stjørdals Prestebols Jorder, liggendes paa Strinden, navnlig Jøsaas, som Jon og Olaf paabor, skylder aarlig 1 Øre med Bygsel; hvorimod til dobbelt Vederlag udlægges efterskr.ne hans Odels-Jorder og Gods, nemlig en Gaard Reiten, liggendes udi Guldalen, som Alexander bruger, skylder aarlig 1 Øre med Bygsel, item Nes udi Klæbo, som Helge paabor, skylder aarlig 1 Øre med Bygsel; ydermere er for.ne Mats Pederssøn paa det underdanigste begjerendes til Mageskifte en Vor Frues Kirkes Jord udi Throndhjem, som Klokkeren til Vor Frue Kirke bruger, nemlig lille Tyholt, skylder aarlig 1 Øre med Bygsel, hvorimod underdanigst til dobbelt Vederlag udlægges en Gaard, liggendes udi Sognedalen, navnlig Birkset, som Sivert Arnessøn paabor, skylder aarlig med Landskyld og Bygsel 2 Øre: saa haver jeg paa høibe.te Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne med Befaling til ærlige og velagte Mænd, Jens Nilssøn Friis, Borgermester udi Throndhjem, Anders Michelssøn, Kgl. Maj.s Foged over Stjørdals Len, med flere Dannemænd ladet granske og besigte høibe.te Kgl. Maj.s og Kronens samt Klosterens, Prestebolens, Kirkernes og Klokkerens Jorder og Gaardeparter, som for.ne Mats Pederssøn underdanigst til Mageskifte er begjerendes, og siden de Gaarde og Jordeparter, som han sig underdanigst erbyder derimod til Mageskifte og dobbelt Vederlag igjen at ville udlægge: da befindes efter deres fra dennem udgivne forseglede og underskrevne Besigtelse sub dato Throndhjem 15 Januar Anno 1642, at høibe.te Hs. Kgl. Maj. og Kronen samt Klosteret, Prestebolet, Kirkerne og Klokkeren bekommer nøiagtig dobbelt Vederlag og Hs. Kgl. Maj. og Kronen endda mere end dobbelt udi aarlig Landskyld et halvt Spand to Marklaug og udi Bygsel mere end dobbelt, tyve og to Marklaug, og at for.ne Gaarde og Gods,

som forn.e Mats Pederssøn til Mageskifte er begjerendes, noksom for Beleiligheds Skyld fra høibe.te Hs. Kgl. Maj. og Kronen samt fra Klosteret, Prestebolet, Kirkerne og Klokkeren kan mistes imod det Gods, han igjen til Mageskifte og dobbelt Vederlag udlægger, eftersom Besigtelsen udi sig selv videre indeholder og omformelder; hvorfor jeg hermed paa høibe.te Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne efter Hs. Maj.s naadigste Missive og Befaling og fra Hs. Kgl. Maj. og Norges Krone samt fra Reins Kloster, Prestebolet, Kirkerne og Klokkeren skjøder og aldeles afhænder forbenævnte Gaarde og Jordeparter, nemlig Hommelvigen med Folden, skylder aarlig 3 Spand med Bygsel, [etc. den sedvanlige Opregning, Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel, indtil:] Til Vitterlighed under mit Signet og egen Haand. Datum Throndhjems Gaard 24 Januar Anno 1642.

Oluf Parsberg
egen Haand.

Og forn.e Mats Pederssøn nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme Mageskifte haver været begjerendes, da have vi naadigst confirmeret og stadfæst [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 26 April 1642. R. VI. 395.

Christopher Nilssøn fik Confirmats paa et Mageskifte.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, paa vores naadigste Behag haver mageskiftet med os elskelige Christopher Nilssøn, Foged over Nordmøre Len, hvilket Mageskifte lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Hr. Oluf Parsberg til Jernet, [etc. mutat. mutand. som næstforegaaende Mageskiftebrev af s. D., indtil:] indeholder; og efterdi ærlig og velagt Mand Christopher Nilssøn, Kgl. Maj.s Foged over Nordmøre Len, hos mig haver ladet anholde med underdanigst Begjering, hannem maatte forundes og bevilges efterskrevne Kgl. Maj.s og Kronens Gaarde og Jordeparter, liggendes udi Aure Prestegjeld paa Nordmøre, nemlig en Gaard Fevelen, som besiddes af Størker og Laurits, skylder aarligen til høibe.te Hs. Maj. 1 Spand og et halvt Øre med Bygsel; nok en Gaard Thorset, besiddes af Esten og Laurits, skylder aarligen til Kgl. Maj. 1 Spand med Bygsel udi 1 Spand og 1 Øre; nok en Gaard Stemshaug, som Haagen paabor, skylder aarlig et halvt Spand 8 Marklaug med Bygsel; en liden Gaard, kaldes

Kammen, besiddes af en Enke ved Navn Karen, skylder en halv Spand med Bygsel; Glomstad, som Eysten og Erik paabor, skylder aarlig 2 Øres Leie med Bygsel; nok en Andeel udi en Gaard Vedaa, besiddes af en Enke ved Navn Kirsten, skylder aarlig til Hs. Kgl. Maj. 1 Øres Leie med Bygsel udi en halv Spand; nok en Andeel udi en Gaard Melland [Mæle], besiddes af Knut Olafssøn og Laurits, skylder aarligen til Hs. Kgl. Maj. 1 Øres Leie med Bygsel udi 1 Spand; saa og en liden Gaard, kaldes Eines, besiddes af en ved Navn Olaf, skylder aarlig et halvt Øre med Bygsel; hvilke forne Gaarde og Gaardepladser skylder aarlig til høibete Hs. Kgl. Maj. udi visse Landskyld halvfemte Spand, et halvt Øre og 8 Marklaug, mens formedelst andre Lodseiere, som udi samme Gaarde ere indpartet, da er Hs. Maj. raadig til Bygsel og Herlighed udi halvsjette Spand, 1 Øre og 8 Marklaug; imod hvilke forskrne Gaarde og Gaardeparter forne Christopher Nilssøn underdanigst erbyder til Hs. Kgl. Maj. og Kronen til Mageskifte og dobbelt Vederlag igjen at ville udlægge efterskrne hans Odelsgaarde og Jordeparter, nemlig: Grandeggen, liggendes udi Bynes Prestegjeld, bruges af Olaf Olafssøn, Peder Jonssøn og Erik, skylder aarlig halvfjerde Øre og 2 Marklaug med Bygsel; Rosvold, udi Lexvikens Prestegjeld beliggendes, som Hans Lauritssøn og Nils Olafssøn paabor, skylder aarligen til Christopher Nilssøn 4 Øre, og bekommer Hs. Kgl. Maj. nu herefter Bygsel udi al Gaarden, som er halvfjerde Spand; Holten, liggendes udi Skogns Prestegjeld, besiddes af Baard og Gregers, skylder aarlig 4 Spands Leie med Bygsel og Herlighed; Belle, liggendes udi Selbo Prestegjeld, som Olaf Thomassøn paabor, skylder aarlig til Christopher Nilssøn 1 Øre og 7 Marklaug med Bygsel udi 2 Øres Leie; Haanshuus, liggendes udi Sognedal udi Størens Prestegjeld, som Anders Sverkelssøn paabor, skylder aarligen 2 Øres Leie med Bygsel; Naastad, liggendes udi Thingvold Prestegjeld paa Nordmøre, besiddes af Olaf, Erik og Nils, skylder aarligen til Christopher Nilssøn 2 Spands Leie med Bygsel, med en des underliggendes Strandsæde, skylder aarlig et halvt Øres Leie; hvilke forbete Christopher Nilssøns Odelsjorder og Gaardeparter beløber sig aarlig til Landskyld og Rettighed halvtiende Spand, et halvt Øre og 9 Marklaug, mens formedelst adskillige Omstændigheder er raadig til Bygsel og Herlighed udi 12 Spand, et halvt Øre og 2 Marklaug; saa haver jeg paa høibete Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne med Befaling til ærlige og

velagte Mænd Erik Oudenssøn udi Kvalvaag og Henrik Mogenssøn Rytter, boendes udi Stangviken udi Nordmøre Len, med flere Dannemænd ladet granske og besigte forskr.ne Hs. Kgl. Maj.s og Kronens Gaarde og Jordeparter, som for.ne Christopher Nilssøn til Mageskifte underdanigst er begjerendes, og siden de Gaarde og Jordeparter, som han sig underdanigst erbyder til Mageskifte og dobbelt Vederlag til høibe.te Hs. Maj. og Kronen igjen at ville udlægge, da befindes efter deres fra dennem udgivne, forseglede og underskrevne Besigtelse sub dato den 12 December udi nærværende Aar 1641, at høibe.te Hs. Kgl. Maj. og Kronen bekommer nøiagtigt dobbelt Vederlag og endda udi aarlig Landskyld mere end dobbelt 9 Marklaug, saa og udi Bygsel mere end dobbelt tyve og to Marklaug, og at for.ne Kgl. Maj.s og Krones Gaarde og Jordeparter noksom for Beleilighed og anden Herligheds Skyld fra Kgl. Maj. og Kronen kan mistes, eftersom Besigtelsen udi sig selv videre indeholder og omformelder, hvorfore jeg paa høibe.te Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne efter Hs. Maj.s naadigste Missive og Befaling og paa Hs. Maj.s naadigste Behag fra høibe.te Hs. Kgl. Maj. og Norges Krone skjøder og aldeles afhænder forbenævnte Kgl. Maj.s og Kronens Gaarde og Jordeparter, som er i Fevelen, skylder aarlig 1 Spand og et halvt Øre med Bygsel, [etc. den sedvanlige Opregning, Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel, indtil:] Til Vitterlighed under mit Signet og egen Haand. Datum Throndhjems Gaard 28 December 1641.

Oluf Parsberg
egen Haand.

Og for.ne Christopher Nilssøn nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme Mageskifte haver været begjerendes, da have vi naadigst confirmeret og stadfæst [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum. inhib. sol. Kjøbenhavn 26 April 1642. R. VI. 402.

Henrik Mogenssøn Rytter fik Confirmats paa et Mageskifte.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, paa vores naadigste Behag haver mageskiftet med os elskelige Henrik Mogenssøn Rytter, vonhaftig paa Nordmøre, hvilket Mageskifte lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, [etc. mutat. mutand.

som næstforegaaende Mageskiftebreve, indtil:] indeholder, og efterdi ærlig og velagt Mand Henrik Mogenssøn Rytter, vonhaftig paa Nordmøre, hos mig underdanigst haver ladet andrage og anholde med underdanigst Begjering, hannem maatte forundes og bevilges en Kgl. Maj.s og Kronens Gaard, liggendes udi Nordmøre Fogderi, udi Stangvikens Prestegjeld, kaldes Øyen, som Nils Jonssøn paabor, skylder aarligen til høibe:te Hs. Kgl. Maj. og Kronen med Bygsel og Herlighed en halv Spand, hvorimod han underdanigst erbyder sig til Mageskifte og dobbelt Vederlag igjen til høibe:te Hs. Maj. og Kronen at ville udlægge en hans Odelsgaarde, liggendes paa Høiland, udi Melhuus Prestegjeld udi Guldals Fogderi, navnlig Reistad, skylder aarligen til be:te Henrik Mogenssøn 1 Spands Leie med Bygsel udi halvfjerde Øre, saa haver jeg med Befaling paa høibe:te Hs. Maj.s Vegne til ærlig og velagt Mand Morten Lauritssøn, Kgl. Maj.s Foged over Orkedals og Guldals Len, og Peder Jenssøn, Kgl. Maj.s Foged over Herdalen, med flere Dannemænd ladet granske og besigte for:te Hs. Kgl. Maj.s og Kronens Jorder, som for:te Henrik Mogenssøn til Mageskifte underdanigst er begjerendes, og siden de Jordeparter, som han sig underdanigst erbyder til Mageskifte og dobbelt Vederlag igjen at ville udlægge, da befindes efter deres fra dennem udgivne, forseglede og underskrevne Besigtelse sub dato Orkedal den 7 November Anno 1641, at høibe:te Hs. Kgl. Maj. og Kronen bekommer nøiagtig dobbelt Vederlag og endda udi Bygsel mere end dobbelt et halvt Øre, og at for:te Kgl. Maj.s og Kronens Jorder noksom for Beleiligheds Skyld fra høibe:te Hs. Kgl. Maj. og Kronen kan mistes, eftersom Besigtelsen udi sig selv videre indeholder og omformelder; hvorfore jeg hermed paa Kgl. Maj.s min allernaadigste Herres, Vegne efter Hs. Maj.s naadigste Missive og Befaling og paa Hs. Maj.s naadigste Behag fra høibe:te Hs. Maj. og Norges Krone skjøder og aldeles afhænder for:te Kgl. Maj.s og Kronens Jorder, nemlig Øyen, [etc. den sedvanlige Opregning, Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel, indtil:] Datum Throndhjemsgaard 3 Januar Anno 1642. Oluf Parsberg

egen Haand.

Og Henrik Mogenssøn Rytter nu underdanigst [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 26 April 1642. R. VI. 406.

Fredrik Boyessøns Capitains Bestilling.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have antaget og bestillet og

nu hermed antage og bestille os elskelige Fredrik Boyessøn, vores Visiteur udi Akershuus Len, for en Skibscapitain at skal lade sig bruge til Lands og Vands, naar vi hannem derom tilsigendes vorder; og skal han have aarligen til Pension og Besolding 200 Courant-Daler og sedvanlig Hofklædning paa sig selvanden, som skal begynde og angaa fra dette vort Brevs Dato og endes Aarsdagen dernæst efter og siden Aar fra Aar forfølges, saa længe han i samme Tjeneste forbliver. Bedendes og bydendes vore Rentemestere, de, som nu ere eller herefter kommendes vorder, at I forne Fredrik Boyessøn be. Pension og Hofklædninger paa sig selvanden aarligen lader bekomme, ei gjørendes hannem derpaa Forhindring i nogen Maader. Kjøbenhavn 27 April 1642. R. VI. 411.

Fredrik Boyessøn, hans Hustru og en deres Sønner fik Brev paa en Kvern og Sagmølle.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst for nogle Aar siden have bevilget nu afgangen Boye Fredrikssøn, forrige Borger udi vor Kjøbsted Oslo, en vor og Kronens Kvernmølle og Sagmølle saa og en Gaard, kaldes Foss, liggendes strax ved vort Slot Akershuus udi Akers Hered og Sogn ved Akers Bro, hvilken forne Boye Fredrikssøn ganske og aldeles af ny skulde forferdige og den fremdeles saa vel som Sagmøllen og Gaarden ved god Hevd og Bygning holde og siden han og hans Hustru samme Kvern og Sagmølle og Gaard deres Livstid at nyde og bruge og aarligen deraf til os og Kronen at give 100 Rigsdaler in specie, og naar forne Boye Fredrikssøn og hans Hustru ved Døden afgik, da en af deres Sønner samme Kvern og Sagmølle og Gaard efter dennem fremdeles for en anden for samme Afgift og Rettighed og med lige Condition at maa beholde; og hans Søn, os elskelige Fredrik Boyessøn, vores Skibscapitain, underdanigst hos os lader anholde, at vi naadigst hannem og hans Hustru, han nu haver, samme Kvern og Sagmølle og Gaard for forne Afgift og med lige Condition, som forskrevet staar, ville forunde saa og bevilge, at en deres Sønner maa nyde samme Kvern og Sagmølle saa og Gaarden efter deres Død med lige Vilkaar, efterdi hans afgangne Fader stor Omkostning haver paa forne Møller og Gaard anvendt: da, efterdi paa samme Møller og Gaard stor Omkostning er anvendt, have vi naadigst bevilget, saa og hermed bevilge og tillade, at forne Fredrik Boyessøn og hans Hustru, han nu haver, maa samme Kvern og Sagmølle saa og Gaard nyde og beholde deres

Livstid for for.ᵈᵉ Afgift og med lige Condition, som hans Fader dennem nydt og havt haver; desligeste at en deres Sønner efter deres Død for for.ᵉ Afgift og lige Vilkaar, som forskrevet staar, maa beholde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 28 April 1642. R. VI. 411.

Hannibal Sehesteds Forleningsbrev paa Akershuus.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlige Gunst og Naade saa og for tro og villig Tjeneste, som os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad og Statholder udi Norge, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene for.ᵈᵉ Hannibal Sehested med vort og Norges Krones Slot og Len Akershuus og det med Bønder, Tjenere og al des Rente og rette Tilliggelse at skulle have, nyde, bruge og beholde, til saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder; og skal han holde for.ᵈᵉ Slot udi en tryg og fast Slotslov, os og Danmarks Riges Raad til troer Hænde, som en ærlig, oprigtig Riddersmands Mand bør og egner og han med Æren forsvare vil. Dog skal for.ᵈᵉ Hannibal Sehested give os og Kronen af for.ᵈᵉ Akershuus Slot og Len visse aarlige Rente og Indkomst efter Jordebogens Lydelse, desligeste af afgangne Fru Gjørrilds[1] Gods, der under Slottet liggendes er, og af Frølands Skibrede og Eskebjerg Gods saa og for vor Anpart af Tienden og den geistlige Rente, som til for.ᵈᵉ Akershuus Slot opberges, halvfjerde Tusinde og tre Hundrede gode Rigsdaler til aarlige Afgift uden al Afkortelse udi nogen Maader; og hvis Jordebogen paa for.ᵈᵉ Gods og Len samt for.ᵈᵉ Tiende og geistlig Rente ydermere der af Lenet kan inddrage, saa og af Slottens underliggende Ladegaards Avl med Affødning og hvis Fordeel deraf komme kan, skal han sig selv til Bedste nyde, bruge og beholde og derimod ingen Omkostning os paa for.ᵈᵉ Avl, ikke heller hvis Rugfoder og Havre til fire Sagheste, som skal aarlig holdes, vil fornøden være, tilskrive; medens hvis den uvisse Rente og Indkomst anlanger, som sig der udi Lenet aarligen tildrage kan, som er Sagefald, Stedsmaal, Jordbygsel og Rømningsgods, deraf have vi naadigst bevilget hannem den femte Part, og for det øvrige saa vel som og for de Laxefiskende, der udi Lenet ere og os og Kronen tilhører, og al Told, Sise, Vrag eller anden Rettighed saa vel af det, der indføres, som af det, der udføres og der sammesteds falde kan, vil

[1] Gyrvhild Fadersdatter [Gyldensparre].

vi os selv til godt og klart Regnskab forbeholdet have, os alene til Bedste. Desligeste skal han tjene og holde os der af Lenet tolv gerust Heste og ikke tilskrive os nogen Omkostning og Fortæring paa sig selv, hans Folk, Fogder, Skrivere, Slottens Tjenere eller andre, saavidt som Slottens eller Lenens Sager vedkommer, men skal foruden forn. hans Afgift underholde, lønne, klæde og besolde baade sig selv, hans egne og al Slottens og Ladegaardens Folk saa og aarlig til rette Tide lade fornøie Bispen udi Oslo 300 Rigsdaler og Hammersmedene 200 Daler deres aarlig Deputat og Besolding, saa og holde altid Aaret igjennem der af Slottet en Vagtmester, to Bøsseskytter, hvoraf den ene skal have Opseende med Archeliet, og ti duelige væragtige Knegte, og skal give dennem den Løn og Underholdning, dennem forordnet er og til des sedvanligt haver været, og intet deraf os tilskrive eller afkorte udi Regnskabet i nogen Maade. Og dersom nogen Forandring skeer herefter paa hvis Gods, Besolding eller udi andre Maader, som er afkortet med forn. Hannibal Sehested udi hans Afgift, da skal det, naar sligt sig tildrager, saa vel som af en Deel Fru Gjørrilds Gods, desligeste den Afgift af Tunsberg Provsti særdeles føres os til Indtægt og Regnskab. Skal han ikke heller tilstede forn. hans Fogder, Skrivere eller nogen Slottens Folk at bruge nogen Handel og Vandel der udi Lenene, uden Fogderne med deres Besolding, Tiendepenge og Rettighed lade dennem nøie, og om nogen af dennem ere gifte, skulle de ikke mue kjøbe videre end til deres Huus's Ophold, og aldeles intet til Forprang at selge og kjøbe imod Loven og Borgernes Privilegier, saafremt de derfor ikke skulle straffes og stande til Rette. Og vil vi os selv have forbeholdt, at alle Sagkverner, der udi Lenet paa Kronens Grund bygt er og bruges, og hvad Fordeel deraf komme kan at komme os alene til Bedste, og hvis Omkostning derpaa gaar, det billigeviis at føres aarligen os til Regnskab; og skal Hannibal Sehested have god, flittig Indseende med samme Sager, saa vi deraf kan have Fordeel og ikke Skade; og hvis Sagtømmer, som kjøbes eller betinges og udhugges af vores Skove til forn. Sagers Behov og Brug, at det maa bruges og blive skaaren til Fordeel og som gavnligst kan være, saa at hvis fornøden gjøres at bygges paa forn. Sager, paa Slottet eller udi andre Maader, at det kan tages af Udskjørerne[1] af samme Tømmer, paa det Sagdelerne ikke til Unytte skal udgives; og

[1] ɔ: Bagbun.

skal han altid lade skjære den tredie Part af Sagdelerne om Aaret udi gode, tykke Danmarks-Deler og de andre to Parter udi Hollandske Last eller Samfings-Deler; og skal han have god Tilsyn og agte paa, at han til vor Bygning her for Kjøbenhavn eller andensteds altid fremsender gode Danmarks-Deler og Samfings-Deler, som dertil kunne være tjenlig, og som Sagerne giver, uden al Undskyldning, naar han derom bliver befalet og tilsagt; og skal ikke indkjøbes mere Sagtømmer om Aaret end paa Sagerne vel kan forbruges og blive opskaaren samme Aar, uden hvis, som fældes, kan holdes og være hos Sagerne nogen Tylvter Tømmer udi nødtørftig Forraad. Og skal han gjøre sin yderste og største Flid paa Foraaret, Skibene kommer, at selge og afhænde vore Deler, som paa Sagerne skjæres, for et billigt Værd og ingenlunde tilstede at blive slig store Beholdning paa Deler ved Sagerne, som til des skeet er, os ikke til ringe Skade og Nachdeel. Hvilke Sager, som findes at [være] bygt med Kronen til Fellig, de skulle til paa videre Besked blive staaendes; skal og ikke tilstedes nogen af Fogderne der udi Lenet eller nogen anden paa Slottet, enten hemmelig eller aabenbare, udi nogen Maade at have Sagkverner eller Sager til Fled og Fellig med nogen andre der udi Lenet; ikke heller nogen Prester maa paa Kirkens eller geistlige Gods's Skove holde Sagkverner; findes det ogsaa, at nogen er forlenet med nogen geistlige Lene, Prælatur, Kannikedømmer, Vikarier eller andet sligt geistlige Gods og hugger udi Skovene Sagtømmer eller andet Tømmer til at selge, hvorover Skovene kan forderves, da skal forne Hannibal Sehested det paa vore Vegne alvorligen forbyde, at det ikke skeer, saafremt han derfor ikke selv vil stande til Rette. Dersom der nogen findes, som det allerede gjort haver, skal han det lade tilkjendegive, hver særdeles ved sit Navn, hvem sligt gjort haver. Skal han og aarligen der til Lenet lade bestille og kjøbe Tjære tyve og fem Lester saa og udi tilkommende Vinter og siden aarligen lade hugge og bestille Master fra 15 og til 26 Palmer — 4 Tylvter, Spirer fra 12 og til 15 Palmer — 6 Tylvter, Spirer fra 8 og til 12 Palmer — 4 Tylvter, Bjelker, 20 Alen lange, — 10 Tylvter, 12 Alen Tømmer — 20 Tylvter, 10 Alen Tømmer — 20 Tylvter, lange, tykke Furu-Deler — 200 Tylvter, Danmarks-Deler — 200 Tylvter, Samfings-Deler — 300 Tylvter; og skal forne Master, Spirer, Bjelker, Tømmer paa Foraaret ligge tilrede paa Ladestederne, naar vore Skibe derefter kommer. Desligeste skal hugges aar-

ligen der udi Lenet gode Baandstager til Tønder — 2000 og gode Baandstager til Fade, 6 Alen lange, — 12000, saa og de kunne ligge tilrede paa Ladestederne 14 Dage efter St. Michels Dag; og skal gives Skipperne en Seddel med dennem tilbage, naar de kommer paa Ladestedet, og naar de løb derfra igjen; og hvert Aar udi Slottens Regnskab skal indføres og antegnes hvis Tømmer, som udtinges hos Almuen, os til Bedste, samt og tages rigtige Beviser af dennem, som sligt paa vore Vegne leveres. Skal og forne Hannibal Sehested have Befaling over Prester og Prestesager der udi Stiftet og Lenet og med dennem efter Ordinantsens Lydelse, som og[1] Religionen er udgangen, og med Superintendentens Raad at lade handle. Og hvis Sagefald af Prester og Degne der oppebæres og sig tildrager, skal gjøres aarlig, os alene til Bedste, Regnskab fore, og Kirkernes Anpart af Tiender og anden des Indkomst skal forne Hannibal Sehested have flittig og tilbørlig Indseende med, at den aarligen udkommer og anvendes Kirkerne til deres Nytte, Fremtarv og Bedste og ikke af Kirkevergerne forvendes og formindskes, og derfor aarligen at gjøre os gode Rede og Regnskab udi vort Rentekammer. Skal ikke heller forne Hannibal Sehested kjøbe eller maa bytte sig til Adelsgods (sic) af Bønderne, som udi Akershuus Len bosiddendes ere, og af alle de smaa Lene, som ligger under forne Akershuus Len, ihvo dennem haver og medforlent ere, skulle de ikke have uden visse Renter, Leding, Gjesteri og Gaardbygsel, meden Sagefald skulle de gjøre forne Hannibal Sehested paa vore Vegne Rede og Regnskab fore, undertagendes hvilke dermed synderlig ere forlente, og deraf skulle de beholde den tiende Pendinge; og al Tienden skal forne Hannibal Sehested lade oppeberge og annamme, og Bønderne der udi Lenet skulle hannem det henføre, hvor de tilsiges, eftersom sedvanligt og af Arilds Tid været haver. Han skal og for et skjelligt Kjøb og Værd tilforhandle og lade kjøbe os til Bedste Los og Maard, der udi Lenet falder, og anden vor Kjøb skal han lade kjøbe, og synderligen Sagtømmer, og skal først vore egne Sager forsørges, førend andre maa kjøbe Sagtømmer, og af vore, Stigtens, Klostere, Prester og Kirkerne deres Bønder maa Adelen ikke kjøbe; og skal ingen, som haver geistlige Lene, bruge mere af Kronens Skove indtil[2] deres Huus's Behov uden vores synderlig Bevilgning. Sammeledes skal han

[1] Fejlskrift for: om.
[2] Fejlskrift for: end til.

være forpligt alt hvis herudi findes befalet fra Lenet at skulle fremskikkes, kjøbes eller udi andre Maader bestilles, til sin rette Tid, eftersom forskrevet staar, at lade fremkomme, saafremt vi da ikke skulle foraarsages at befale dennem, som sligt ere tilforordnede at annamme, det strax for rede Pendinge her sammesteds saa dyre, som det her gjælder, at skulle kjøbe, og det forne Hannibal Sehested selv at betale tilregne og ei Bønderne der udi Lenet, efterdi han paa vore Vegne over Bønderne haver at byde og befale udi hvis de ere pligtig at gjøre, yde og levere til vort Behov. Hvilken forne Hannibal Sehesteds Afgift, Regnskab og Forretning skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Anno 1642 og endes Aarsdagen Anno 1643 og siden Aar fra Aar forfølges, saa længe vi hannem med samme Len naadigst forlene vil. Han skal og holde Slottet ved god Hevd og Magt og Bønderne, dertil liggendes er, ved Lov, Skjel og Ret og ingen af dennem tilstede at uforrettes imod Jordebogen og Loven eller med nogen ny Indfæstning eller usedvanlig Tynge og Paalæg at besverge, saa ikke heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, dertil ligger, til Upligt udi nogen Maader. Og dersom han kan formærke nogen Jord og Eiendom der udi Lenet at være Kronen frakommen med Uret, da skal forne Hannibal Sehested være forpligt samme Eiendom med Lov, Dom og Ret igjen under Kronen at indtage[1], saafremt han ikke selv derfore vil stande til Rette. Og have vi det for godt anseet, at [vi] det saaledes med Afgiften udi vore Regnskaber ville forholdet have, at Skriveren paa al Udgiften skal tage nøiagtige Kvittantser og Beviser af dennem, som samme Udgift paalyder, hvilke Kvittantser forne Hannibal Sehested til ydermere Beviis skal med egen Haand undertegne, at samme Udgift og Kjøb hannem vitterlig er og af hannem paa vore Vegne samtykt, saafremt samme Udgift udi Regnskabet paa vore Vegne ellers skal passere og blive godtgjort. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 April 1642. R. VI. 419. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Oluf Parsbergs Forleningsbrev påa Baahuus.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand og Raad, os og Riget hertil gjort [og beviist] haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, [naadigst] have undt og forlent og nu med dette vort aabne

[1] Fejlskrift for: indtale?

Brev unde og forlene for᷑ Hr. Oluf Parsberg med vort og Norges Krones Slot og Len Baahuus samt des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget i nogen Maader, at skulle have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder. Og skal han være forpligt at holde for᷑ Slot udi en tryg og fast Slotslov, os og Danmarks Riges Raad til troer Hænde, som en ærlig, oprigtig Riddersmands Mand egner og bør og han med Æren forsvare vil, og altid holde og have godt Folk paa Slottet og [ved] sit fulde Tal, som han bør at holde der paa Slottet. Og skal han aarligen give os til en vis Afgift foruden al Afkortning i nogen Maader for al hvis visse Rente og Indkomst, som falder og oppeberges efter Jordebogen udi for᷑ Len, halvtredie Tusinde firesindstyve og sex gode enkende Rigsdaler udi rede Penge og ingen anden Vare, saa og 6 Lester Smør, og af samme Afgift os aldeles intet i Regnskabet afkorte i nogen Maader, og for᷑ Pendinge skal han aarligen paa hans egen Omkostning og Eventyr til hver Philippi Jacobi Dag levere ind udi vort Rentekammer, vore Rentemestere til Hænde. Og hvis for᷑ Baahuus Slot og Lens visse Indkomst over for᷑ Afgift mere kan inddrage og beløbe, skal for᷑ Hr. Oluf Parsberg nyde og beholde, sig selv til Bedste og til at underholde sig, sine Svende og Slottets daglige Folk og Tjenere med samt til Løn og Besolding paa en Prædikanter der paa Slottet, en Vagtmester, en Archelimester, de, som nu ere, eller hvilke vi did forskikkendes vorder, item 6 Bøsseskytter og 40 gode, forfarne og duelige Knegte, som der aarligen paa Slottet skal holdes, og paa dennem aldeles ingen Omkostning eller Afregning, saa vel som ei heller paa det andet Folk, som skal holdes der paa Slottet, os noget afkorte eller regne udi nogen Maader. Og skulle forbe᷑ Krigsfolk, Bøsseskytter og Knegte, som der paa Huset ere forordnet, dagligen og stedse holdes tilstede paa Slottet, saa de ikke maa forskikkes nogensteds udi Lenet udi Slottens eller nogen anden Bestillinger [at] bruges, end som de bestilt ere. Og hvad den aarlige visse Rente og Indkomst anlanger saa vel af Dragsmark Kloster og Len som af det Gods, did under Slottet er lagt [og] til des haver været gjort særdeles Regnskab fore, det altsammen ville vi os selv endnu som tilforn, os selv til Bedste, forbeholdet have. Og hvis Ødegaarde, som herefter optages der i Lenet for Leding og Landskyld, eller hvis Gods, som herefter til Slottet kan tillægges og nu ikke er udi Jordebogen for Leding og Landskyld

indskreven, skal han gjøre os gode Rede og Regnskab fore. Og maa han sig selv til Bedste bruge og beholde al Avlen, Affødningen og hvis anden Fordeel paa Slottens underliggende Ladegaarde falde kan, og derimod paa samme Ladegaarde og Avl aldeles ingen Omkostning os i nogen Maade tilskrive. Sammeledes ville vi os fri forbeholdet have al hvis Fordeel, Nytte og Gavn, som sig aarligen tildrage kan af de Laxefiskende, udi Lenet ere og os og Kronen tilhører, saa vel som al Indkomsten og Fordeel af Teglovnen [der under Slottet, hvilken forn.e Teglovn] og Fiskeri aarligen skal bruges os til Gavn og Fordeel for den ringeste Omkostning, muligt er, hvilken han og efter Billighed haver udi Regnskabet paa vores Vegne at indskrive. Medens hvad den uvisse Indkomst anlanger, som sig der udi Lenet aarligen tildrage kan, som er Stedsmaal, Sagefald, Huusbondehold, Drift, Forlov, Rømningsgods og Vindfælder, deraf have vi naadigst bevilget hannem den femte Part, og for den øvrige Part af samme uvisse Rente saa vel som for al Told, Sise, Vrag, Oldengjæld og hvis, som oppeberges for rodhuggen Skov, ville vi efter klart og godt Regnskab os selv til Bedste forbeholdet have. Desligeste skal han tjene os og Riget af samme Slot og Len med 4 gerust Heste, inden Riget paa hans egen og uden Riget paa vores Bekostning, og ei heller tilskrive os nogen Fortæring eller Omkostning paa sig selv, hans Folk, Slottens Tjenere eller andre, hvor de udi Riget forrejsendes vorder i vore Ærinder og Bestillinger, medens skal selv lønne, klæde og besolde Fogden, Skriveren og andre Slottens, Ladegaardens og hans egne Folk, og os intet deraf i nogen Maade tilskrive, ei heller tilstede dennem at have nogen Geneet der udi Lenet, undertagen Fogden sin tiende Pending og Skriveren sin Skriverskjæppe. Sammeledes skal forn.e Hr. Oluf Parsberg være pligtig at have god Tilsyn til vor og Kronens Jord og Eiendom der i Lenet, at intet med Uret derfra hevdes eller forvendes; og dersom han kan formærke nogen Jord og Eiendom, lidet eller meget, at være kommen derfra med Uret, da skal Hr. Oluf Parsberg tale det ind igjen med Lov, Dom og Ret, saafremt han ikke selv vil stande derfore til Rette. Han skal og ikke maa tilskrive eller anmode os nogen Flikkeri med Tag, Døre, Laase, Vinduer eller andet sligt mere ferdig at holde paa Slottet eller Ladegaarden, meden skal være pligtig det ved Magt at holde. Mens naar vi ville lade foretage eller bekoste nogen stor Bygning der paa Slottet, da ville vi dermed saaledes forholdet have, at

Lensmanden, naar han tilstede er, udi Bygmesterens Nærværelse, eller udi Mestersvendens Nærværelse, om Bygmesteren ikke er tilstede, paa hver Løverdag Aften skal afregne med Arbeidsfolkene og Pligtsfolkene, hvad de den næst forgangne Uge fortjent haver, og paa samme Afregning ved Dag- og Mandtal klarligen udskrevet af forn Bygmester eller hans Mestersvend tage underskreven Beviis paa og samme Beviis aarligen med sit Regnskab udi vort Rentekammer indlægge. Skal han og have den geistlige Jurisdiction og Presterne der udi Lenet i Befaling og Forsvar og Presterne, naar behov gjøres, til al Rette fordedige og forsvare; og hvis den geistlige Rente og Stigtens Indkomst samt Sagefald af Presterne og Degnene der af Lenet anlanger, skal forn Hr. Oluf Parsberg gjøre os aarlig gode Rede og Regnskab for vist og uvist, aldeles intet undertaget i nogen Maade, os alene til Bedste, og ikke heller derfore tilskrive os nogen Omkostning. Skal han og have flittig Indseende med Kirkernes Rente og Indkomst, at den til Kirkernes Bedste, Nytte og Fremtarv nytteligen og gavnligen anlagt og anvendt bliver, og Kirkernes Korn og anden Indkomst aarligen at lade ved Kirkevergerne til hver Kirke selges og afhændes, enten til Sognefolket, om de det begjerer og formaar at betale, eller og til formuende Borgere i Kjøbstæderne, og til ingen andre, og derfor aarligen at gjøre gode Rede og Regnskab udi vort Rentekammer, hvoraf man kan erfare, hvad enhver Kirkes aarlige Indkomst og Forraad er, og at dermed retferdeligen omgaaes. Han skal og frede Skovene der udi Lenet og aldeles intet derudi lade hugge til Upligt eller Skovskade i nogen Maader; ikke skal han heller tilstede Presterne eller Kirketjenerne der udi Lenet at maa hugge udi Kirkernes eller Prestegaardenes Skove, uden til Prestegaardens egen Bygning og Ildebrand, ellers ikke; og holde Bønderne, dertil liggendes ere, ved Norges Lov, Skjel og Ret og dennem aldeles intet uforrette imod Loven og Jordebogen eller med nogen nye Paalæg besverge i nogen Maader. Han skal og aarligen til St. Mortens Dag fremskikke og lade levere til Proviantskriveren her for Kjøbenhavns Slot hvis Kjød, Kabeliau, Smør, Talg, Veed og andre Vare, som vi naadigst have befalet efter vores forrige derom udgangne Missive, dateret Odense den 6 April 1632. Og eftersom vi naadigst have forordnet, at Bønderne der udi Lenet skulle til adskillige Ladesteder udi Sønder-Viken og Nørre-Viken udføre 1043½ [Favner] stor, lang Bulveed, da skal forn Hr. Oluf Parsberg forn

Bønder tilholde, at de aarligen samme Veed om Vinteren udfører, saa den kan ligge tilrede paa hver sit Ladested, naar Skuder der opkommer, og skal Bønderne, som dertil bør at have Indseende, flittig tage vare paa, at den ikke borttages eller forvendes, medens den til Skipperen levere udi visse Favne-Maal og Tal og give forne Skippere Seddel med, hvor megen Veed de haver at føre, saa at udi alle Maader rigtigen dermed kan omgaaes. Desligeste skulle de Bønder, som dertil ere bestilt med Indladning at tilhjælpe udi Skuderne, som dertil ere forordnet, flittig tage vare paa og være tilstede, naar samme Skuder ankommer, at de med det forderligste bliver tilladte, paa det de ikke paa Ladestederne skulle opholdes, dennem paa deres Næring til Hinder og Skade. Og skulle Skipperne hver gjøre en Reise om Aaret imod St. Hans Midsommerdag, for hvilken deres Umag og Bekostning de maa beholde den tredie Favn, som de her til vores Behov leverendes vorder. Og de Bønder, som ere befalet og tillagt at have Indseende med samme Veed at annamme og levere fra sig, skulle have deres Gaarde kvit og fri for Skat, Landgilde, Egter og Arbeide, saalænge de betjene samme Bestilling og vi naadigst derom anderledes tilsigendes vorder, som ere efterne Bønder: Erik udi Bøn, Rasmus udi Torp, Anders udi Egenes, Nils udi Brake, Nils udi Brevik, Morten udi Kigge, Laurits udi Fiskebek, Laurits udi Berg, hvilke forne Gaarde med deres Ødejorder skylder tilsammen: Smør 8 Pund 15 Mark, Rug og Meel $4^1/_2$ Tønder 2 Skjepper, Byg og Malt 29 Tønder, Spegelaxe 4, og Pendinge 5 Daler 15 Skilling 1 Album. Hvilken forne Bønders Landgilde forne Hr. Oluf Parsberg aarligen udi hans Regnskab af Baahuus Len maa afkortes og godtgjøres efter sedvanlig Taxt udi vort Rentekammer, medens de Bønder, som ere forordnet at være tilstede ved Ladestederne og tilhjælpe samme Veed udi Skuderne at indlade, skulle være fri for forne Veed at udgive saa og for al anden Tynge og Besværing. Sammeledes skal han være forpligt alt, hvis herudi findes befalet at fremskikkes, kjøbes eller udi andre Maader bestilles, til sin rette Tid, eftersom forne staar, at lade fremkomme. Forbete Hr. Oluf Parsbergs Afgift, Regnskab og Forretning skal begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag Anno 1642 og endes til Aarsdagen dernæsti efter 1643 og saaledes fremdeles forfølges Aar fra Aar, imeden og al den Stund vi hannem med samme Len naadigst forlene ville. Og have vi for godt anseet og herefter det saa-

ledes med Udgiften udi vore Regnskaber vil forholdet have; at Skriveren paa al Udgiften skal tage nøiagtig Kvittants og Beviis af dennem, samme Udgift paalyder, hvilke Kvittantser forne Hr. Oluf Parsberg til ydermere Beviisning skal med egen Haand undertegne, at samme Udgift og Kjøb hannem vitterlig er og af hannem paa vore Vegne samtykte, saafremt samme Udgift udi Regnskabet paa vore Vegne ellers skal passere og blive godtgjort. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 April 1642. R. VI. 425.

Fredrik Urnes Forleningsbrev paa Throndhjems Len.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Fredrik Urne til Brentved, vor Mand og Tjener, os og Riget hidindtil gjort og beviist haver saa og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent saa og hermed unde og forlene forne Fredrik Urne med vor og Kronens Gaard og Len Throndhjem samt des tilliggendes Bønder og Tjenere, vist og uvist, aldeles intet undertaget, eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder etc., det for hannem havt haver, at skulle have, nyde, bruge og beholde, indtil saa længe vi anderledes derom tilsigendes vorder; dog saa at forne Fredrik Urne skal aarlig for den visse Rente og Indkomst af forne Throndhjems Len, som er Leding, Landskyld, saa og af Tienderne, som udi forne Len aarligen opberges, give os og Kronen til Afgift fem Tusinde, halvfjerde Hundrede, tyve og tre gamle Rigsdaler fri Pendinge uden Afkortning i nogen Maade; sammeledes maa og skal forne Fredrik Urne kvit og fri, sig selv til Bedste, under samme forne Afgift nyde og beholde al Avlen, Affødningen af Ladegaarden, til forne Throndhjems Gaard liggendes, saa vel som og hvis Sælespek, som bekommes paa Øer der udi Lenet, dog med den Besked, at os derimod paa forne Avl og Sælespek ingen Omkostning udi Regnskabet skal tilskrives; mens hvis den uvisse Rente udi forne Throndhjemsgaards Len aarligen inddrager og sig beløbe kan, som er af Gaardbygsel, Holding og andet sligt mere, som der udi Riget regnes for uvis Indkomst, derfor skal han aarligen gjøre god Rede og Regnskab, hvorudi vi hannem naadigst for hans Umage have bevilget den femte Part at maa nyde og beholde og det øvrige altsammen med forne hans Afgift og al hvis Told, Sise og Vrag sig der udi Lenet kan tildrage, at skulle efter godt og klart Regnskab komme os alene til Bedste. Og skal forne Fredrik Urne aarligen med forne hans Regnskab og Afgift lade indlægge udi vort Rentekammer en klar og visse Jordebog paa Throndhjems

Gaards aarlige visse Rente og Indkomst saa vel som og et klart Tiende-Register paa hvis Kronens Anpart af Tiender i forne Len sig aarligen beløbe kan. Skal og forne Fredrik Urne, des midlertid han med forne Gaard og Len forlent bliver, have den geistlige Jurisdiction over al forne Throndhjems Stift saa vel som og have god Agt og Opseende med Kirkernes Indkomst og Rente, at den aarligen Kirkerne til Gavn og Bedste bliver anvendt og ikke unytteligen udi andre Maader bliver forvendt og forødt; og dersom en Part Kirker kan være paa Bygning brøstholden og med samme Kirkes Indkomst ikke kan hjælpes, da skulle de andre Kirker, som ved god Hevd og Magt ere og Forraad haver, komme de brøstfeldige Kirker efter Leiligheden og Evne til Hjælp og Forbedring. Skal og forne Fredrik Urne aarligen kjøbe os til Bedste der udi Lenet al hvis Løs- og Maard-Skind, der sammestedes fangelig bliver, og dennem aarligen betale Almuen, efter som Kjøbmændene dennem kjøbe. Desligeste skal han paa vore Vegne lade oppebære Tolden af alle fremmede Skibe, som segler paa Throndhjem, efter den Forordning, som nu senesten derom over al Norge er udgangen. Skal forne Fredrik Urne ikke tilstede fremmede eller udlændske at bygge nogen Skibe der udi Lenet, saa vel som ei heller Indbyggerne, med mindre at Indbyggerne tilforn paa vore Vegne sætter hannem nøiagtig Loven og Vissen, at de ikke skulle selge samme Skibe til fremmede eller udlændske, førend 10 samfelde Aar derefter ere forløben, og dersom Undersaatterne samme Skibe ville kjøbe og dennem af hverandre sig tilforhandle, maa det være dennem frit fore og tilladt, dog skulle de, som samme Skibe kjøbendes vorder, gjøre forne Fredrik Urne paa vore Vegne ligesaadan Forsikring, som forskrevet staar. Og skal han holde Bønderne og Almuen der udi Lenet ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dennem uforrette eller tilstedes at uforrettes imod Loven i nogen Maade. Skal han og tilholde Lagmændene der udi Lenet, at de endeligen dømmer Almuen imellem om alle hvis Sager for dennem bliver indstevnet, saa ingen Sager til Oslo bliver indstevnet, fattige Folk til stor Skade, Tæring og Forsømmelse, som dennem af Rette bør at dømme udi. Ikke skal heller forne Fredrik Urne dømme i nogen Sager der udi Lenet, som Almuen kan være anrørende, mens begge Parter som en Lensmand til al Rette haandhæve og forsvare; skal han og befale Lagmanden, at han udi hvis Domme og Vidnesbyrd eller andre deres Breve, de udgive, lade indskrive og sætte deres

Navne først i samme Brev; dersom nogen af Adelen eller andre slige Breve ville forsegle med dennem, maa det vel skee, dog næst efter Lagmandens Forsegling, efterat Lagmanden, som dømmer, besynderlig bør til slige Breve at svare. Skal og forne Fredrik Urne bygge og forbedre forne Throndhjems Gaard og den paa hans egen Omkostning med Vinduer, Laase, Døre, Tag eller anden slige smaa Bygninger ved Magt holde og os derfor aldeles intet tilskrive eller afkorte i nogen Maade, mens dersom der nogen besynderlig Bygning der sammesteds skulle foretages, ville vi naadigst det selv lade bekoste og befale. Skal og forne Fredrik Urne paa vore Vegne have god Opseende til vore og Kronens Jorder og Eiendom der udi Lenet, at de ikke med Uret derfra vendes eller borthevdes, mens dersom han kan formærke eller udspørge nogen Jord og Eiendom, lidet eller meget, at være derfra kommen med Uret, da skal han være forpligt at tale det ind igjen med Lov og Ret, saafremt han ikke selv vil stande os derfor til Rette. Skal han og ei heller os afkorte eller tilskrive nogen Bekostning eller Fortæring, hvor han selver eller hans Folk og Skriverne her udi Riget eller udi vort Rige Norge udi vore Erinder og Bestillinger forreiser. Skal han ogsaa aarligen, imeden og al den Stund han forne Throndhjems Gaard udi Forlening beholder, af Gaardsens Indkomst levere Superintendenten og Skolemesteren der udi Byen et Hundrede fyrgetyve og fire Daler at underholde 12 Skolepersoner med, som tilforne haver fanget deres Underholdning paa Throndhjems Gaard, hvilke Pendinge dog ikke skulle os til Udgift skrives eller udi hans Afgift afkortes, medens af hvis hannem til Deputat og Underholdning er tillagt skal tages og oppeberges; og skal han med Superintendenten og Skolemesteren udi Throndhjem have flittig Agt og Opseende med at skjellige og duelige Personer udi Skolen, som skulle være god Forhaabning om, samme Pendinge bekommer, at den Almisse ikke skulle være forgjevelig. Skal han og frede Skovene der udi Lenet og ikke dennem til Upligt forhugge heller forhugge lade. Skal og forne Fredrik Urne i alle Maade vide og ramme vort Gavn og Bedste udi disse saa vel som andre Maader, efter som vi hannem naadigst tiltror. Forne Fredrik Urne skal og aarligen der udi Lenet for nøieste Kjøb kjøbe os til Bedste god Sild 60 Lester, som er vel forvaret og pakket, og derforuden fremsende hvis Tiende-Sild os kan aarligen tilfalde, og inden Vinter den første Part deraf levere og Resten strax paa Foraaret, om den inden

Vinter alsammen ikke kan fremsendes; saafremt bem:te Sild ikke bliver indkjøbt og fremsendt til rette Tid, som for:st staar, vi ikke da skulle foraarsages at befale dennem, som sligt er tilforordnet at annamme, det strax for rede Pendinge at kjøbe her sammesteds saa dyre, som det her gjælder, og for:ne Fredrik Urne selv tilregne at betale; medens [naar] Sildefiskende ikke tilgaar, da skal han udi Tide sig derom erklære udi vort Rentekammer. Og skal dette for:ne Fredrik Urnes Regnskabs Afgift og Forretning begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag Anno 1642 og endes til Aarsdagen dernæst efter Anno 1643 og siden fremdeles forfølges, imeden og al den Stund vi hannem med samme Len naadigst forlene ville. Og have vi det saa for| godt anseet og herefter det saaledes med Udgiften i vore Regnskaber vil forholdet have, at Skriveren paa al Udgiften skal tage nøiagtige Kvittantser og Beviser af dennem, som samme Udgift paalyder, hvilke Kvittantser for:ne Fredrik Urne til ydermere Bevisning skal med egen Haand underskrive, at samme Udgift og Kjøb hannem vitterligt er og af hannem paa vore Vegne samtykt, saafremt samme Udgift i vort Regnskab paa vore Vegne ellers skal blive godtgjort. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 April 1642. R. VI. 412. (Orig. i Rigsarkivet).

Fredrik Urnes Forleningsbrev paa Jæmteland og Herdalen.

C. IV. G. a. v., at vi af vores synderlig Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Fredrik Urne til Brentved, vor Mand og Tjener, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise skal og maa, have undt og forlent og nu med dette vort aabne Brev unde og forlene for:ne Fredrik Urne med vort og Norges Krones Len Jæmteland og Herdalen med al des Rente og rette Tilliggelse at skulle have, nyde, bruge og beholde, indtil saalænge vi anderledes derom tilsigendes vorder; dog at for:ne Fredrik Urne skal give os af for:ne Lens visse Indkomst saa og Kronens Anpart af Tienderne af for:ne Len aarligen 600 gamle Daler fri Penge foruden al Afkortelse i nogen Maade, og skal samme Afgift begynde og angaa fra Philippi Jacobi Dag Aar 1642 og endes til Aarsdagen dernæst efter 1643 og saaledes forfølges Aar fra Aar, saalænge vi hannem samme Len naadigst forlene vil; medens hvad den uvisse Rente, som er Gaardbygsel, Landbohold og Sagefald, anlanger, som der udi Lenet aarligen falde kan, deraf have vi naa-

digst bevilget hannem den sjette Part saa og hvis Told, Sise og Vrag der udi Lenet kan falde, aldeles intet undertaget, at skulle komme os efter godt og klart Regnskab alene til Bedste. Desligste ville vi os frit og forbeholdet have alt hvis Vildtverk, som Jordebogen indeholder, som er Maard-Skind, Graa-Skind og Hermelin, hvilket Vildtverk altsammen aarligen med hans Regnskab og Afgift skal hid ned føres og overantvordes vores Bundtmager her sammesteds. Skal han og med Superintendenten have god Opseende med Presterne og Kirkerne der i Lenet, at altingest dermed ordentlig bliver holdet, og at Kirkernes Rente og Indkomst dennem til Fremtarv og Bedste bliver anvendt og til intet andet. Skal og forne Fredrik Urne have god Opseende med sine Fogder og Skrivere der i Lenet, at de ikke tilstede de Svenske at skee nogen Forfang eller Forhindring, som der udi Lenet handle eller vandle med vores Undersaatter, medens med dennem holde god Naboskab, saa meget muligt er, at ingen Klage derover med Rette kan foraarsages. Skal han og kjøbe os til Bedste alt hvis Kobber, som udi samme Len kan bekommes, saafremt vi nogen Fordeel deraf kan have, og det siden efter Leiligheden paa vores Omkostning forskikke til vor Kjøbsted Bergen og levere vor Lensmand der sammesteds, at han fremdeles det kan hid neder forskikke. Skal han og holde Bønderne ved Norges Lov og Ret og ingen af dennem derimod at uforrette, og ikke heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, derudi Lenet ere liggendes, til Upligt i nogen Maader. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 April 1642. R. VI. 417. (Orig. i Rigsarkivet).

Melchior Oldeland fik Forleningsbrev paa Vesteraalen og Lofoten i Nordlandene.

C. IV. G. a. v., at vi af vor synderlig Gunst og Naade saa og for Troskab og villig Tjeneste, som os elskelige Melchior Oldeland til Uggerslevgaard, vor Mand, Tjener og Rentemester, os og Riget hertil gjort og beviist haver og herefter troligen gjøre og bevise maa og skal, have undt og forlent og nu med med dette vort aabne Brev unde og forlene forne Melchior Oldeland med vore og Norges Krones Lene Vesteraalen og Lofoten i Nordlandene samt des tilliggendes Bønder og Tjenere, med vist og uvist, aldeles intet undertagen i nogen Maade, at maa og skulle have, nyde, bruge og beholde, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorder; dog saa at han aarligen til gode Rede af forbemeldte Lenes visse Rente og Indkomst skal give os og Kronen til aarlig

Afgift 904 Rigsdaler uden al Afkortelse i nogen Maader og dennem paa sin egen Eventyr til St. Johannis Midsommers Dag aarligen lade levere udi vort Rentekammer, vore Rentemestere til Hænde; medens hvis den uvisse Rente og Indkomst anlanger af samme Lene, som er Første-Bygsel, Tredieaars-Tage og Sagefald, skal han gjøre os og Kronen aarligen, naar han sin Afgift leverer, god Rede og Regnskab for, hvoraf han for sin Umage maa bekomme den femte Part, og den øvrige Part saa vel som al Told, Sise og Vrag og andet hvis af os elskelige Arnt von Kuhla hidindtil er bleven gjort Regnskab fore, som sig i Lenene kan tildrage, ville vi os alene efter godt og klart Regnskab forbeholdet have. Hvilket for[te] hans Regnskab og Afgift skal begynde og angaa fra St. Johannis Dag Anno 1642 og endes Aarsdagen igjen Anno 1643 og saaledes fremdeles forfølges Aar fra Aar, imeden og al den Stund vi hannem med samme Lene naadigst forlene ville. Skal han og holde Godset ved god Hevd og Magt og holde Bønderne, til samme Lene liggendes ere, ved Norges Lov, Skjel og Ret og ingen af dennem tilstede imod Loven at forurettes eller med nogen ny Indfæstning eller anden usedvanlig Paalæg besverge, ei heller forhugge eller forhugge lade nogen de Skove, dertil ligger, til Upligt udi nogen Maader. Sammeledes skal for[ne] Melchior Oldeland være pligtig at have god Tilsyn til vor og Kronens Jord og Eiendom der udi Lenene, at den ikke med Uret derfra hevdes eller forvendes; og dersom han kan formærke nogen Jord og Eiendom, lidet eller meget, at være kommen derfra med Uret, da skal for[ne] Melchior Oldeland tale det ind igjen med Lov, Dom og Ret, saafremt han ikke selv derfor vil stande os til Rette. Skal han og have Indseende med Kirkernes Rente og Indkomst, at den Kirkerne til Bedste bliver anvendt, og aarligen i vort Rentekammer derfor gjøre Rede og Regnskab. Desligeste skal han og være tilforpligt for et billigt Værd og Kjøb paa vore Vegne at tilforhandle sig hvis Los-, Maard-Skind, sorte og Kryds-ræve-Skind der udi Lenene falde kan og dennem hid neder forsende og ikke tilstede fremmede eller andre nogensteds der udi Lenene dennem at opkjøbe. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 April 1642. R. VI. 430. (Orig. i Rigsarkivet).

Befaling til Bønderne i Vesteraalen og Lofoten at svare Melchior Oldeland.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere over al Vesteraalen og Lofoten saa vel som og hvis

Helgeseters Gods, som findes i forn° Lene, som os elskelige Arnt von Kuhla, vor Mand, Tjener og Staldmester, til des i Verge og Forsvar havt haver, evindeligen med Gud og vor Naade. Vi bede eder alle [etc. mutat. mutand. som Følgebrevet af 12 Februar 1641, ovfr. S. 25]. Kjøbenhavn 2 Mai 1642. R. VI. 430.

Aabne Brev om Fisketienden i Bergenhuus Len.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst for godt have anseet efterskrevne Forordninger udi Fiskefanget udi Bergenhuus Len der udi vort Rige Norge at skulle holdes, som efterfølger: Først at ingen, være sig Borger eller Bonde, som selv fisker udi Bergenhuus Len, Fisken af Lenet at udføre, førend de den til Tiendemanden eller Fogden, udi hvis Gebeet samme Fisk fanget er, haver fortiendet og derpaa taget hans Beviis, hvilken han dem uden Ophold eller Betaling skal lade bekomme, saafremt de samme ufortiendet Gods ikke vil have forbrudt. For det andet: de, som kjøber Fisk af andre, være sig fersk, saltet eller tør, skulle holde rigtig Bog og derudi ved Navn indtegne, hvem de kjøber af, og hvor meget af hver, og skulle de siden, førend de afreiser til Fogden, udi hvis Gebeet Fisken fangen er, levere rigtig Fortegnelse paa, hvor megen de indehaver, og hos hvem de den stykviis haver kjøbt, tagendes herpaa Beviis, som de siden udi Bergen, naar de did ankommer, skulle have at fremvise, saafremt de ikke selv Tienden vil udgive, og om de urigtig angiver, da have forbrudt Fisken. Vil og nogen samme Fortegnelse heller paa Bergenhuus, naar de did ankommer, fra sig levere, skal det staa dennem frit for, paa det deraf kan erfares, om vi bekommer vores rette Tiende, som det sig bør. Og om nogen sig herimod forseer, have forbrudt deres Vare, de indehaver, og straffes som vores Mandats Misbrugere og Overtrædere. Forbydendes alle og enhver herimod at gjøre under Straf, som hos staar. Kjøbenhavn 2 Mai 1642. R. VI. 431.

Hans Tygessøn fik Bevilling paa et Kro udi Bjelkerød i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom Hans Tygessøn, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst foregiver, sig for nogen Tid siden af afgangne Hr. Christian Friis's Fuldmægtig over Munkeliv Gods, ved Navn Jens Ibssøn, at være bevilget nogle Huse og Herberger at maatte lade opbygge paa en liden Ø, liggendes under Bjelkerø i Saatter [ɔ: Sartor] Skibrede og Nordhord Len, hvorudi han reisende og veifarende Folk kunde herbergere og nød-

tørfteligen spise og tractere, og nu derpaa vores naadigste Confirmation underdanigst er begjerendes: da, efterdi vi naadigst forfare, nær ved forne Steder ei noget Herberg at være, hvor den reisende bekvemmeligen kunde inddrage og Losement bekomme, og forne Hans Tygessøn paa sin egen Bekostning ulastelig Huse og Bygning til saadant Brug sammesteds haver ladet opsætte, have vi naadigst bevilget og samtykt saa og hermed bevilge og samtykke, at forne Hans Tygessøn, hans Hustru, Børn og Efterkommere samme af hannem begyndte Sted maa nyde og bruge, saa længe han og hans Efterkommere gjøre og give den tilbørlig Grundleie, deraf bør at gaa, til Munkeliv Kloster, nemlig aarlig en halv Rigsdaler, tilmed og ei bruge nogen anden Handel og Kjøbmandskab imod Bergen Byes Privilegier i nogen Maade, saa og at han ellers sig saaledes med Spisning, Betaling derfor og anden Medfart imod den reisendes sig forholder, at ingen med Billighed sig over hannem skal kunne have Aarsage at besverge. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 2 Mai 1642. R. VI. 432.

Befaling til Lyseklosters Bønder at være Oluf Brockenhuus hørig og lydig.

C. IV. Hilse eder alle, vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som bygge og tjene til vort og Kronens Len Lysekloster, som os elskelige Oluf Brockenhuus, vor Mand og Tjener, naadigst er medforlent, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom os foregives, at I eder mutvilligen og fortrædeligen skal anstille og forholde og ikke vil gjøre den sedvanlig Arbeide og pligtig Tjeneste til forne Kloster, som I pligtig og skyldig ere og af Arilds Tid gjort haver og eftersom I af Lagmanden udi Bergen den 22 Marts 1633 er tildømt at gjøre, da ville vi hermed have eder budet og befalet og hermed eder strengeligen byde og befale, at I retter eder efter forne Lagmandsdom udi alle Maader at efterkomme; saafremt nogen af eder findes mutvillig og overhørig, da derfor at tiltales og straffes, som vedbør. Hvorefter I eder endeligen haver at rette og forholde, ladendes det ingenlunde. Kjøbenhavn 2 Mai 1642. R. VI. 431.

Pros Mund fik Brev, Jørgen Anckerssøn, [Ridefoged paa Gulland, at forhjælpe til Rette efter hans hosføiede Supplication saa vidt muligt og saa meget, Lov og Ret tilsteder]. Kjøbenhavn 5 Mai 1642. T. VII. 108.

Hannibal Sehested fik Brev, Ivar Prip anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Ivar Prip, vor Mand,

Tjener og Befalingsmand over Reins Kloster, for os underdanigst giver tilkjende, at paa det Jernverk udi Eidsvold Sogn skal findes nogen gammel Træbygning, som de forrige Participanter haver ladet opsætte, hvoraf en Part skal være ganske forraadnet, en Part at skal staa paa Fald og moxen ganske nedfalden, som hannem meget til Forhindring skal være, hvor han andre tjenlige Bygninger til Verkets Fortsætning og Fremgang ville lade anlægge, skulle staa, underdanigst begjerendes vores naadigste Befaling til nogle visse Mænd, som samme gamle Træbygning kunde taxere og sætte, og siden dennem at maa bevilges efter Taxeringen: da bede vi eder og naadigst ville, at I Fogden med den Sorenskriver samt fire andre uvillige Mænd udi Fogderiet tilholder, samme gamle Træbygninger billigen at taxere, hvorefter forne Ivar Prip kunde vide sig forne Participanter, som forne Bygninger haver ladet opsætte, at contentere. Dog skal de forrige Jernbergverks Participanter gives Dilation paa to Maaneders Tid, om de samme gamle Træbygninger ville selv fra Stedet flytte. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 Mai 1642. T. VII. 108.

Alle Lensmændene i Norge, baade smaa og store, finge Breve at fremskikke i Renteriet en forseglet Jordebog.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I med forderligste fremskikker til vores Rentekammer en rigtig, forseglet og underskreven Jordebog paa Leding og Landskyld, efter som det nu befindes, item Tiende-Register og Indkomsten af Sagerne samt al anden visse Indkomst af eders Len og des underliggende Fogderi, hver især, og siden gjøre en endelig Summarum over eders Jordebog og en Taxt, hvad det sig beløbe kan efter Maal og Vegt her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, og derpaa tage Beviis, at de ere indleveret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 Mai 1642. T. VII. 109. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested	Akershuus.
Hr. Oluf Parsberg	Baahuus.
Jens Bjelke	Stavanger.
Knut Ulfeldt	Tunsberg.
Ove Gedde	Bratsberg.
Palle Rosenkrands	Agdesiden.
Henrik Thott	Bergenhuus.
Fredrik Urne	Throndhjem.
Knut Steensøn	Salten, Senjen, Andenes og Tromsø Lene.

Volrat Lampe	Helgeland.
Ove Bjelke	Bakke Kloster.
Sigvard Gabrielssøn [Akeleye]	Verne Kloster.
Melchior Oldeland	Vesteraalen og Lofoten.
Hans Kiøning	Vardøhuus.
Gerlof Nettelhorst	Ide og Marker Lene.
Nils Lange	Sæm og Eker.
Steen Villumssøn [Rosenvinge]	Tune, Vembe og Aabygge Skibrede.
Frants Povisch	Mariæ Kirkes Provsti.
Axel Arenfeldt	Giskø Len.
Oluf Brockenhuus	Lyse Kloster.
Christian Ulfeldt	Munkeliv Kloster.
Ivar Prip	Reins Kloster.
Ditlev Reventlow	Romsdalen.
Vincents Bildt	Brunla Len.
Erik Ottessøn [Orning] . .	Halsnø Kloster.

Erik Julsund at maa optage Sager.

C. IV. G. a. v., at nærværende Erik Julsund udi Mariæ Kirkes Provsti udi vort Rige Norge underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes han for nogen Tid siden en Sag, kaldes Julsund Sag, som han selv med stor Umag og Bekostning lod opbygge, formedelst Armod Skyld igjen maatte opsige, underdanigst begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at han forne Sag igjen maatte optage, sig og sine fattige smaa Børn med at underholde: da have vi naadigst bevilget og tilladt og nu her med dette vort aabne Brev bevilge og tillade forne Erik Julsund at maa forne Sag, Julsund kaldes, igjen optage; dog skal Sagen ved Fogden og sex Mænd sættes for billig og lidelig Skat aarligen, som Fossen befindes god til. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 6 Mai 1642. R. VI. 433.

Mester Sevald Thomassøn, som med Leiermaal sig havde forseet, og sit Kald derfor fradømt, fik Bevilling at maa kaldes til hvilket Kald, som vacerer og ledigt vorder udi Oslo Stift, saa vel i Kjøbstæderne som paa Landsbyen, Christiania dog undtagen, om han ellers dertil lovligen efter Ordinantsen kan blive kaldet. Kjøbenhavn 6 Mai 1642. R. VI. 434.

Palle Rosenkrands fik Brev, Christianssand anl.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst vores naadigste Betænkende og Villie paa efterskrevne Poster er begjerendes at

vide: da for det første, efterdi os elskelige Hans Jakobssøn, vores Ingenieur, Christianssands Gader og Torv haver efter vores Befaling afstukket, ere vi naadigst tilfreds, at hvo som samme afstukne Steder begjerer at bebygge, de det strax maa begynde og samme af hannem gjorte Afstikning uforandret at maa blive. Dernæst ville vi og naadigst, at du os og Kronen tilskifter de fire Grøms Gaarde og deres Eiendom og dennem siden under Christianssand lader lægge, ladendes Bønderne, som samme Gaarde besidder, Vederlag derfore, som forsvarligt kan være, udi Lister Len og paa andre Steder i Agdesidens Len bekomme. I lige Maade, eftersom der skal være en Person, som sig erbyder tvende Møller at ville paa egen Bekostning ved en Bæk paa Grøms Eiendom lade opbygge og deraf aarligen til os og Kronen 16 Rigsdaler at ville udgive, da ere vi naadigst tilfreds, at du hannem tilsteder samme tvende Møller med bemeldte Condition at sætte og opbygge, og at du ellers paa andre omliggende Pladser, hvor det bekvemmeligst skee kan, nogen billig Grundleie lader sætte, som du os siden til Regnskab haver at føre. For det sidste ville vi og naadigst, at du den Anordning gjører, at Lagthingene over alt dit Len, som hidindtil paa underskedlige Steder haver været holden, herefter udi forne vor Kjøbsted Christianssand paa Byens Raadhuus til de Tider, Loven særdeles omformelder, bliver holden, anseendes, saadant paa andre omliggende Kjøbstæder brugeligt er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 Mai 1642. T. VII. 109.

Aabne Brev om dennem, som driver Kjøbmandskab ved Christianssand.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi for nogen kort Tid siden have meddeelt Borgerne udi vor Kjøbsted Christianssand adskillige Privilegier, og os nu af dennem allerunderdanigst foredrages, hvorledes Bønderne inden forbemeldte Christianssands Friheder, nemlig 3 Mile nær, sig ligevel understaar med fremmede at handle og vandle, da ville vi med dette vort aabne Brev strengeligen og alvorligen forbudet have, at ingen Bonde eller Strandsidder inden bemeldte Friheder sig herefter maa understaa under des Brøde at handle med nogen fremmede, være sig ind- eller udlændiske, med mindre de til bemeldte vor Kjøbsted Christianssand flytte ville. Desligeste skal og ingen Skibe eller Skuder, som med Kjøbmandsvare til forbemeldte Christianssand ankommer og der agter at handle, tilladt være at ligge udi nogen anden Havn med deres Kornvare at forhandle inden bemeldte Friheder, men for-

segle til bemeldte vor Kjøbsted, med mindre de formedelst Storm og Uveir udi nogen Havn indtrænges, og maa de dog ikke noget forhandle uden til Borgerskabet sammesteds eller deres Tjenere. Hvorefter alle og enhver, som vedkommer, sig kan vide at rette og for Skade at tage vare. Kjøbenhavn 6 Mai 1642. R. VI. 433. (Trykt hos Paus, Kgl. Forordn. for Norge, S. 779 f.)

Hannibal Sehested, Ove Gedde og Palle Rosenkrands finge Breve anlangende Hollænder-Convoyer, som tager Egetømmer ind.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst forfare, hvorledes de Hollandske Convoyer udi eders Len hemmelig skal Egetømmer indlade og det føre til Holland imod vores Forordning, da bede vi eder og naadigst ville, at, dersom I fornemmer, for^{ne} Hollandske Convoyer Egetømmer at indlade, I da gjører eders Bedste, at I dennem kan blive mægtig, Dom over dennem hænder og eder siden derefter retter, anseende, deres Bestilling er at convoyere Flaaden og ikke gjøre imod vores Forordning. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Mai 1642. T. VII. 110. (Orig. i Rigsarkivet).

Vincents Bildt og Nils Lange fik Brev, Trætte imellem M. Sevald Thomassøn og Bertel Hellessøns [Arvinger].

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom os elskelige Mester Sevald Thomassøn af Christiania underdanigst giver tilkjende, hvorledes der begiver sig nogen Irring og Trætte imellem hannem paa den ene og afgangne Bertel Hellessøns Arvinger paa den anden Side anlangendes en Arv, som han[nem] endnu hos dennem skal restere, hvilken Arv han ofte hos dennem udi Mindelighed skal have søgt og den nu ikke uden vidløftig Proces kan bekomme: thi bede vi eder og naadigst befale saa og hermed Fuldmagt give, at I Parterne med første Leilighed paa en vis Tid og Sted for eder udi Rette indstevner og dennem om for^{ne} Irring og Trætte enten udi Mindelighed imellem forhandler eller og ved Dom og Sentents adskiller og det under eders Hænder og Signeter fra eder giver beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Mai 1642. T. VII. 110.

Hans Thomassøn i Norge fik Brev at holde Herberge paa en Gaard i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom nærværende Hans Thomassøn, boendes paa Aasgaardstrand udi Tunsberg Len, underdanigst

for os lader andrage, hvorledes hans Formand, som haver boet paa for:ᵉ Gaard, ved Navn Nils Nilssøn, haver været forordnet af vores Befalingsmand sammesteds at holde Herberge og Losemente for fremmede farende Folk, hvilket han hans Livstid holdt vedlige, og han siden dertil at være forordnet, efterdi han for:ᵉ Nils Nilssøns Hustru havde til Egte taget, underdanigst begjerendes, vi naadigst ville bevilge hannem vores aabne Brev, at han og hans Hustru maa nyde og beholde samme Næring deres Livstid: da have vi naadigst bevilget og tilladt og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade, at for:ᵉ Hans Thomassøn og hans Hustru, han nu haver, maa deres Livstid beholde uden Forhindring samme Næring med Herberge og Losemente at holde sammesteds for fremmede farende Folk, dog at de skulle være forpligt for billig Værd at forskaffe og selge til fremmede, hvis de behøver, og ellers tilbørligen imod dennem forholde, saa ingen billig Klagt over hannem kommer, saafremt denne vores Benaading ei skal være forbrudt. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 13 Mai 1642. R. VI. 434.

Det Throndhjemske Compagnies Pas.

C. IV. G. a. v., at samtlige det Throndhjemske Compagnies Participanter udi vor Befæstning Glückstadt underdanigst giver tilkjende, hvorledes de med første agter at afferdige Skipper Claus von Rethen af vor Sted Hamburg med et Skib, kaldes Haabet, stort paa 120 Lester, fra for:ᵉ Glückstadt med Baglast til Throndhjem og der sin Ladning med Deler at indtage og dermed segle til Spanien til Calais (sic) og siden begive sig tilbage igjen til vor Befæstning Glückstadt; thi bede vi og byde [etc. ordlydende med Passet af 13 April 1642, ovfr. S. 158 f.]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 14 Mai 1642. R. VI. 435.

Peter Grüner med flere fik Privilegier paa et Kobberverk i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi gjerne saa, at Handel og i Synderlighed Bergverkerne udi vort Rige Norge, hvormed Gud dem rigelig benaadet, vel maatte komme paa Fode, lykkeligen drives og fortsættes til vores og vores Undersaatters Gavn og Bedste, og os elskelige Peter Grüner, Peder Nilssøn og Jochum Jørgens, vores Myntemester, Renteriskriver og Kammertjener, sig nu underdanigst erbyder paa deres egen Bekostning [det] nyfundne Kobberverk udi Gudbrandsdalen at ville optage, drive og udi Verk anstille, dersom dennem derpaa

nogen visse Privilegier maatte forundes: da have vi af kongelig Gunst og Naade forne Participanter og deres Medconsorter efterskrevne Privilegier og Friheder naadigst undt og bevilget saa og hermed unde og bevilge:

1. At de forne nyfundne Kobberverk udi forne Gudbrandsdalen med behøvelige Bergfolk, Mestere og Svende maa lade optage, fundere, ansætte, arbeide, continuere, drive og underholde med Gruber, Smeltehytter, Dæmninger, Hammermøller og andre Huse og det for dennem og deres Arvinger nyde, bruge og beholde, saa længe de det tilbørligen og forsvarligen efter Bergverks sedvanlige Maneer bruger og vedligeholder.

2. Dersom de og herefter udi forne Gudbrandsdalen andre Kobber-, Svovl- eller Vitriol-Verker kunde efter Formodning opsøge, begynde og udi Verk sætte (dog at ingen anden af dennem hindres eller formenes paa forne Steder Erts at opsøge og optage), maa de det frit og uformeent gjøre og det med lige Privilegier, som forberørt, drive og fortsætte.

3. Vore og Kronens Bønder skal dog for al Arbeide til samme Verk ganske være forskaanet, uden saa er, at de godvilligen og for nøiagtig Betaling sig dertil ville bruge og bekvemme lade.

4. Og paa det forne Participanter desto bedre samme Verk udi fuld Svang kunne frembringe og fulddrive, have vi naadigst for godt anseet saa og dennem hermed bevilge og tillade, at de paa 4 Aars Tid, Tiden beregnet fra Michelsdag udi nærværende Aar 1642 og indtil Aarsdagen igjen, naar vi 1646 skrivendes vorder, alt det Kobber, som de paa forne Steder erobre kan, fri uden al Tiende maa nyde og beholde, dog vores Tolds Rettighed, nemlig 1 Rigsdaler af hvert Skippund, undtagen og os udi forne 4 Aar og ellers altid forbeholden; naar forne 4 Aar ere forløben, skulle Participanterne strax være tiltænkt udaf alt det Kobber, som af dennem kan erobres og erverbes, at give os aarligen den tiende Part udi godt Garkobber og det ved Smeltehytterne strax at betale og erlægge.

5. Dersom de og nogen Svovl, Vitriol eller anden Erts findendes eller optagendes vorder, skal de i lige Maade deraf, vores Told [og] Rettighed, som forberørt, os altid forbeholden, give os den tiende Part.

6. Alle de, som bruges hos samme Verk og til des Fortsættelse gjøre nogen Arbeid, skal være fri og forskaanet for al Skat og Udskrivelse.

7. Participanterne maa og fri og uformeent saa meget Proviant, Vivres og anden Underholdning, som de til samme Bergfolks Fornødenhed meest kunne behøve, did lade henføre uden nogen Told og Rettighed; dog maa de under denne Prætext ingen andre Kjøbmandsvare til Underslæb did bringe under høieste Straf saa og deres Vares og Gods's Confiscation og Fortabelse.

8. Videre er dennem til forne Verks bedre Brug og Fortsættelse saa megen Veed forundt, som de til deres Brænde, Grubers og Hytters Bygning kunne behøve, dog at de sig det af Bønderne eller andre, som deromtrindt Skove haver, for billig og nøiagtig Betaling skal tilforhandle; dersom saa meget, som de dertil behøver, og deromtrindt ikke kan tilveiebringes hos Bønder eller andre, maa de det paa Kronens Skove bekomme, dog udi saa Maade, at det dennem først ved vores Statholders Ordre og hans Betjente skal udvises og han paa vore Vegne strax derfor betales og fornøies efter den Priis, forne vores Statholder dennem derpaa sætter.

9. I lige Maade skal de betale Bønderne, som de til Verket bruge, for al deres Arbeide og Besværing, saa at Bønderne ikke skulle have Aarsag til Klagemaal eller med dennem noget fortages, hvorved de imod deres Villie skulle lide Skade eller Tvang; dog dersom Bønderne af Mutvillie ikke ville sig tilforstaa for Penge og god Betaling forne Participanter med Arbeid og fornøden Veed af deres Skove at uudsætte og til Hjælp komme, skal vores Statholder, naar det hannem tilkjendegives, gjøre den Anordning, som billigst og gavnligst kan eragtes.

10. Participanterne maa ingen Steder og Pladser, som de til Smeltehytter og deres Vaaninger at ordne og opbygge behøve, saa vel som Løb af Fosser og Vand nogen, det være sig Kronen, Adelen eller Bonden, til Skade eller Præjudice optage eller bruge; skal dog dennem være uformeent Pladser og Vand, hvor det ingen er præjudicerlig, at bruge, nyde og beholde.

11. Saafremt forne Participanter og 3 eller 4 Bøndergaarde deromtrindt kunne behøve, deres Heste og andet derpaa at sætte og underholde, skal det dennem være tilladt med Bønderne, som dennem nu besidder, derom at handle, og dersom de med Bøndernes Minde forne Gaarde kunne erlange, skal de dog den aarlige og sedvanlige Afgift enhver, som den med Rette bør, til rette Tide at erstatte og fornøie være tiltænkt.

12. Udaf alt det Kobber, som erobres foruden vores Tiende,

skal de os saadan Anpart at tilbyde og oplade, dog for billig Priis og Markeds Gang, som vi aarligen kunne behøve, være forpligt og forbunden, saa at de til ingen fremmed, som det af Riget forfører, noget deraf selger, førend vi ved vores Statholder dennem forstendiger, hvor meget til vores Brug skal indeholdes og forvares, hvilket de og paa en vis Tid om Aaret, nemlig naar de deres Tiende af hvis Kobber, de erobret, betaler og erlægger, skal faa at vide, og saa strax for det, vi beholdendes vorder, efter Markeds Gang content betales; dersom de og til samme Tid ikke af vores Statholder derom advarendes vorder, maa de det ubehindret, til hvem dennem lyster, selge og udskibe, dog vores Told, som forberørt, os altid forbeholden.

13. Naar de forne Verk saaledes driver og udi Verk sætter, at vi maa kjende og erfare, dennem ingen Umag eller Bekostning at have sparet, ville vi dennem, dersom nogen anden Privilegier til samme Verks bedre Fortsættelse billigen kunne behøves, naadigst dermed betænke.

14. Forne Participanter skulle strax og saa snart, meest muligt, saafremt de disse vores naadigste Privilegier agter at nyde og beholde, forne Verk angribe, begynde og det uden nogen Forsømmelse og Ophold fortsætte, som de det for os agter at forsvare og denne vores Benaading udi alle sine Punkter, Clausuler og Artikler dennem forbinder, under forne Privilegiers Fortabelse. Kjøbenhavn 28 Mai 1642. R. VI. 435.

Hannibal Sehested fik Brev, Bergverket Guds Gave anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have for godt anseet, at det Kobberverk, Guds Gave kaldet, ikke høiere herefter skal drives end til 600 Skippund Garkobber udi det allerhøieste, paa det Bønderne samme Verk og Arbeide desto bedre kunne afstedkomme og ikke derudover blive fordervet og Verket endelig liggendes, os ikke til ringe Skade, da bede vi eder og naadigst ville, at I udi Tide og nu straxen gjører den Anordning, at den Contract, som af os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Baghuus, var oprettet med os elskelige Hr. Hans paa Thrudset [ɔ: Tønset] om Sætteveed at forskaffe, bliver igjen kasseret, efterdi vi ikke ville, at Verket høiere, end forberørt, skal drives, og det os derforuden til Skade geraader samme Sætteveed saa dyre at betale; dog dersom forne Hr. Hans til denne Dag

noget paa for^{de} Sætteveed haver bekostet, da skal Bønderne udi Throndhjems Len hannem hans Bekostning derfore at erstatte og den Deel Sætteveed, som han kunde have i Forraad, hannem efter forrige Contracts Indhold at betale, hvilket Veed og siden til Verkens Fortsættelse igjen skal bruges. Vi have ogsaa naadigst for godt anseet, at Verket herefter ved Throndhjems Lens Bønder alene skal drives og fortsættes, nemlig ved dennem af Orkedalen og Guldalen samt de af Stjørdals Fogderi, item de af Nørritmors [ɔ: Nordmøre] Len tvende Gjeld Surendal og Sundal, hvilke herefter som tilforn skal komme de andre til Hjælp, eftersom bedst og Almuen til mindste Fortrængsel at kunne skee kan eragtes, hvorfore og Østerdals Fogderi, som af Arilds Tid altid haver været under Akershuus Len, og herefter igjen skal følge og ligge under for^{de} Akershuus Len. Dersom og videre Hjælp til Verket endelig kunde behøves, da kan nogle smaa Gaarde, næst ved Hytterne udi for^{de} Østerdals Fogderi liggendes, forordnes til at gjøre Tilførsel for Leie og Betaling til Verket af Leer, Sand, Steen, Kalk, Mos og andet, som til Verkens daglige Fornødenhed og Ovnenes Reparation nødig eragtes, hvilket I eder siden til Regnskab haver at føre. Efterdi og Verket herefter ikke saa høit drives og Almuen nu mere bliver forskaanet end tilforn, skulle de af Orkedal og Guldals Fogderi igjen aarligen udgive den sedvanlige Skat og Contribution, som de aarligen pleier at gjøre, hvorom vi og vores naadigst Befaling og Missive til os elskelige Fredrik Urne til Brentved, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, haver ladet udgaa. Anlangende en Restants udaf 900 Daler, som Bønderne udi Akershuus Len skulle være skyldig at erlægge udi Steden for ligesaa mange Penge, som er anvendt paa Sætteveed og dennem, som ere leiet samme Veed at føre til Hytterne, skal erfares, hvorledes for^{de} Penge er bleven udgivet og anvendt til Verkens Nytte, førend Almuen med nogen saadan Udgift skulle besverges. Eftersom vi og er kommen udi naadigst Forfaring, at det med Otte Lorcks Sager ikke er saa rigtig, som det sig bør, bede vi eder og naadigst ville, at I med for^{de} Fredrik Urne udi Tide om hans Forhold hos samme Verker forfarer og eder med forderligste derom imod os erklærer, saa at den Contract, oprettet imellem for^{de} Hr. Oluf Parsberg og Otte Lorck om Kul paa 10 Aars Tid at forskaffe til Hytterne, saaledes maa holdes og efterkommes, at det ikke skulle geraade Verket til Skade og

Bønderne derover paany blive besverget. Dersom forne Otte Lorck og ikke tjenlig eragtes samme Verk at forestaa og forvalte og forne Contract at efterkomme, da ere vi naadigst tilfreds, at I med forne Fredrik Urne andre dygtige Personer maa antage og forordne til det at præstere og fulddrive, som I det bedst kunne eragte og for os udi sin Tid agter at forsvare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Mai 1642. T. VII. 111. (Orig. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Brev, det Kobberverk, Guds Gave kaldet, anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst for godt have anseet, at det Kobberverk, Guds Gave kaldet, ikke høiere herefter skal drives end til 600 Skippund Kobber udi det allerhøieste, paa det Bønderne samme Verk og Arbeide des bedre kunne afstedkomme og ikke derudover blive fordervet og Verket endelig liggendes, os ikke til ringe Skade: da have vi naadigst befalet os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, at kassere en Contract, som om Sætteveed med Hr. Hans paa Thrudset [ɔ: Tønset] af os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, er oprettet, efterdi vi ikke ville, at Verket høiere, end forberørt, skal drives, og det os derforuden til Skade geraader samme Sætteveed saa dyre at betale; dog dersom forne Hr. Hans noget til denne Dag paa forne Sætteveed haver bekostet, da skal Bønderne udi dit Len hannem hans Bekostning derfore erstatte og den Deel Sætteveed, som han kunde have i Forraad, hannem efter forrige Contracts Indhold betale, hvilket Veed og siden til Verkets Fortsættelse skal bruges. Vi have ogsaa naadigst for godt anseet, at Verket herefter ved dit Lens Bønder alene skal drives og fortsættes, nemlig ved dennem af Orkedalen og Guldalen samt de af Stjørdals Fogderi, item de af Nørritmors [ɔ: Nordmøre] Len tvende Gjeld Surendal og Sundal, hvilke herefter som tilforne skal komme de andre til Hjælp, eftersom bedst og Almuen til mindste Fortrængsel at kunne skee kan eragtes, hvorfor og Østerdals Fogderi, som altid haver været under Akershuus Len, og herefter skal følge og lægges under forne Akershuus Len. Dersom og videre Hjælp til Verket endelig kunde behøves, da kan nogle smaa Gaarde, næst ved Hytterne udi forne Østerdals Fogderi liggendes, forordnes til at gjøre Tilførsel for Leie og Betaling til Verket af Leer, [Sand], Steen

og Kalk, Mos og andet, som til Verkens daglige Fornødenhed og Ovnenes Reparation nødig eragtes. Efterdi og Verket herefter ikke saa høit drives og Almuen nu mere bliver forskaanet end tilforn, skulle de af Orkedals og Guldals Fogderi igjen aarligen udgive den sedvanlige Skat og Contribution, som de aarligen pleier at gjøre. Anlangende en Restants udaf 900 Daler, som Bønderne udi Akershuus Len skulle være skyldig at erlægge udi Sted[en] for lige saa mange Penge, som ere anvendt paa Sætteveed og dennem, som ere leiet samme Veed at føre til Hytterne, skal erfares, hvorledes forne Penge er bleven udgivet og anvendt til Verkens Nytte, førend Almuen med nogen saadan Udgift skulle besverges. Eftersom vi og naadigst er kommen udi Forfaring, at det med Otte Lorcks Sager ikke er saa rigtig, som det sig bør, [bede vi dig og naadigst ville], at du med forne Hannibal Sehested udi Tide om hans Forhold hos samme Verker forfarer og eder med forderligste derom imod os erklærer, saa at den Contract, oprettet imellem forne Hr. Oluf Parsberg og Otte Lorck om Kul paa 10 Aars Tid at forskaffe til Hytterne, saaledes maa holdes og efterkommes, at det ikke skulle geraade Verket til Skade og Bønderne derudover paany blive besverget. Dersom forne Otte Lorck og ikke tjenlig eragtes samme Verk at forestaa og forvalte og forne Contract at efterkomme, da ere vi naadigst tilfreds, at du med forne Hannibal Sehested andre dygtige Personer maa antage og forordne til det at præstere og fulddrive, som du det bedst kan eragte og for os udi sin Tid agter at forsvare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Mai 1642. T. VII. 112.

Palle Rosenkrands fik Respit med sine Restantser.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst haver hos os ladet anholde, dig naadigst maatte bevilges Respit med Restantserne af Agdesidens Len at klarere til Michaelis førstkommendes, da ere vi naadigst tilfreds, at du maa have saa længe Dilation dermed, dog at til den Tid endelig dermed til Ende gjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Mai 1642. T. VII. 110.

Henrik Thott fik Brev anlangende noget Gods, Jens Bjelke til Magelaug er begjerendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, underdanigst er begjerendes til Magelaug at maa bekomme Hogevold i Hatteberg, som ligger til Prestebolet, erbydendes sig derimod til fyldest Vederlag igjen at

ville udlægge ligesaa godt Gods til Prestebolet i anden Jord der næst hos, som kaldes Nes, med al sin Bygsel og Herlighed, af 1 Løb: da, efterdi vi af [din] underdanigste Erklæring naadigst forfare, Presten derudinden godt Skjel og Fyldest at skee, ere vi naadigst tilfreds, at du samme Mageskifte paa vores naadigste Ratification til Ende gjører. Kjøbenhavn 28 Mai 1642. T. VII. 110.

Christen Søfrenssøn og Henrik Hermanssøn Doet at maa bruge Laxefang i Nordlandene.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi Anno 1636 den 25 Februar naadigst have bevilget og tilladt Christen Søfrenssøn og Henrik Hermanssøn Doet, Borgere udi vor Kjøbsted Bergen, paa fem Aars Tid fra vort Brevs Dato at maa bruge Laxefiskeri i de Elve, under vort Len Vardøhuus findes, og de underdanigst hos os haver ladet anholde, at vi dennem endnu over vores forrige Bevilling udi 10 Aar forne Laxefiskeri naadigst ville bevilge og tillade: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade forne Christen Søfrenssøn og Henrik Hermanssøn Doet endnu udi 10 Aar over vores forrige Bevilling forne Laxefiskeri at maa nyde og bruge efter de Privilegier, som vi dennem derpaa tilforn naadigst meddeelt have. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 28 Mai 1642. R. VI. 438.

Aabne Brev, Marstrands Borgere anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom Kjøbmændene udi vor Kjøbsted Marstrand, som haver deres Handel og Brug paa Elven, dennem besverger, at der paalægges, naar de med deres Gods og Vare paa Elven ankommer, da det at skal oplægge og opskibe udi vor Befæstning Glückstadt, og da deraf at skal Told give, baade unaar det opføres og udføres: da have vi naadigst forne vores Undersaatters Leilighed overveiet og naadigst bevilget, at de Kjøbmænd udi forne Marstrand, som deres Handel paa Elven bruger, maa søge deres Næring med deres Vare, hvor dennem lyster, naar de for forne vores Befæstning Glückstadt sætter paa Strømmen, og vores Gouverneur der sammesteds, os elskelige den ædle og velbaarne Hr. Christian, Greve udaf Pentz, Herre til Niendorff og Lychenberg, Ridder, vor Mand, fyrstelige Holsteinske Raad, Befalingsmand paa vort Slot Steenberg, Gouverneur udi vor Befæstning Glückstadt og vores bestalter Oberstes rigtig Certification fra de Steder, de indladet haver, at Godset hannem alene og ingen fremmed tilhører; og skal de være forpligt, dersom vores Gouverneur det er begjerendes, at tilkjendegive, for hvad Priis de deres inde-

havende ville selge, paa det Borgerne der sammesteds kan vide sig derefter at rette, om de det tilkjøbs er begjerendes; og skal vores Gouverneur have Indseende, at de ikke deres Vare oversætter, og med Flid efterforske, om de deres Vare for ringere Priis selger og afhænder, end de den haver angivet, og de, som det gjøre, lade straffe, naar de igjenkommer; dog skal forne Marstrandske Kjøbmænd ikke være forpligt at ligge der længer end 24 Timer udi det længste. Hvad Tolden sig belanger, da skal de den erlægge, som hidindtil skeet er. Hvorefter alle og enhver, som vedkommer, have sig at rette og forholde. Kjøbenhavn 29 Mai 1642. R. VI. 439.

Hans Frantssøn i Norge fik Confirmats paa Hising Tiende.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad etc., den Tid, han naadigst med vort Slot Baahuus var forlent, paa vores Vegne haver sted og fæst os elskelige Hans Frantssøn, Lagmand udi Baahuus Len og Vigerne, vor Anpart Biskopstiende af Hising, og lyder samme Fæstebrev Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Hannibal Sehested til Nøraggergaard, etc., gjør vitterligt, at jeg paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne haver sted og fæst Hans Frantssøn, Lagmand udi Baahuus Len og Vigerne, Kgl. Maj.s Anpart Biskopstiende af Hising, hvoraf han aarligen skal give til Kgl. Maj. den sedvanlig Afgift, nemlig tredive og sex Rigsdaler in specie, hvilken forne Afgift han aarligen skal lade blive erlagt i Baahuus Skriverstue, hvorfor jeg hermed paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste [Herres, Vegne] byder og befaler al menige Almue, som bygger og bor paa forne Hising, at I hannem retferdeligen tiender, som I agter at forsvare, og ingen Forfang herudinden at gjøre. Des til Vidnesbyrd under mit Signet og egen Haand. Datum Kjøbenhavn 25 November 1641.

Da have vi naadigst confirmeret og stadfæst og nu med dette vort aabne Brev confirmere og stadfæste forne Fæstebrev udi alle sine Ord og Punkter, eftersom forvist staar. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 29 Mai 1642. R. VI. 440.

Peder Anderssøn fik Brev paa Vrem Gaard.

C. IV. G. a. v., at eftersom Peder Anderssøn Anno 1635 den 29 August haver sted og fæst en vor og Norges Krones Gaard, kaldes Vrem, med des tilliggendes Gods, liggendes udi Baahuus Len, hvoraf han aarligen skal give fire Hundrede Speciedaler og

dennem aarligen til hver Philippi Jacobi Dag paa vort Slot Baahuus levere vor Lensmand der sammesteds: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at forne Peder Anderssøn forne vor og Norges Krones Gaard Vrem med des tilliggendes Gods udi Forpagtning fremdeles for forne Afgift maa nyde og beholde, og det saalænge, han forne Afgift udi rette Tide paa vort Slot Baahuus til vor Lensmand der sammesteds yder og leverer og sig imod Bønderne forholder, som det sig bør, og ingen beviislig Klage over hannem kommer, dog os forbeholden, dersom vi samme Gaard selv vil lade bruge. Bydendes og befalendes alle vore og Norges Krones Bønder og Tjenere, som til forne Vrem Gaard liggendes er, at I aarligen til forne Peder Anderssøn yder og leverer eders Landskyld og anden Rettighed saa og gjørendes hannem al den Egt og Arbeide, I til samme Gaard hidindtil gjort haver. Kjøbenhavn 29 Mai 1642. R. VI. 440.

Karen Lucht fik Brev paa noget Sagbrug.

C. IV. G. a. v., at eftersom afgangne Nils Tolder, forrige Borgermester udi vor Kjøbsted Christiania, haver havt vores naadigste Bevilling paa Sagbrug udi Akers Elv, og hans efterladte Hustru, os elskelige Karen Lucht, underdanigst er begjerendes samme Sagbrug i forne Akers Elv hendes Livstid at maa nyde: da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade forne Karen Lucht at maa samme Sagbrug hendes Livstid nyde og beholde; dog at hun udgiver hvis Fæste deraf gaar, saa og den aarlige Afgift efter vores forrige Brevs og Contracts Formelding, som vi hendes afgangne Huusbond forundt og meddeelt have. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 Mai 1642. R. VI. 441.

Erik Ottessøn [Orning] fik Brev, nogle Steen anlang.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du nogle Steen er begjerendes, som paa Halsnø Kloster findes at være nederfalden af en gammel Kirke sammesteds, din Gaard dermed at forbedre, da ere vi naadigst tilfreds, at du fire Hundrede Steen deraf maa bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Mai 1642. T. VII. 113.

Nils Christenssøn i Norge fik Brev at maa afhænde Tømmer paa Bøndernes Vegne.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi for nogen Tid forleden vores naadigste Forordning have ladet udgaa, at ufri Folk, som i vort Rige Norge til nogen Trælast afhænder, skal ved hvert Tolderi

have en dygtig og vederheftig Mand, som de selv dertil vil betro, som al deres Trælast paa deres Vegne kan afhænde: da, efterdi endeel vores Undersaatter udi Nordmøre og Romsdalen paa vores naadigste Ratification dertil haver udvalgt og antaget en Person ved Navn Nils Christenssøn, have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at for^{ne} Nils Christenssøn udi Nordmøre og Romsdalen maa paa vore Undersaatters Vegne sammesteds afhænde hvis Trælast de kan have at selge, og det saa længe han sig i samme sin Bestilling saaledes forholder, som forsvarligt kan være. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 Mai 1642. R. VI. 442.

Nils Anderssøn Kloby fik Brev paa sin Bestilling i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom Nils Anderssøn Kloby er af os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, etc., der han med vor Gaard udi Throndhjem var forlent, forordnet at være Sorenskriver i Throndhjems Len, nemlig Orkedals og Guldals Lene, og han nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme sin Bestilling at nyde haver været begjerendes: da have vi naadigst bevilget og samtykt saa og hermed bevilge og samtykke, at for^{ne} Nils Anderssøn Kloby, emeden og saa længe han samme sin Bestilling med Flid og Troskab forestaar, den maa betjene. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 Mai 1642. R. VI. 441.

Befaling til Ove Gedde og flere, Vincents Bildt, Daniel Bildt og deres Syster anlangendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Ove Gedde til Tommerup, Befalingsmand over Bratsberg Len, og Preben von Ahnen til Beutel, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom os elskelige Vincents Bildt til Nes, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Brunla Len, af os for nogen Tid siden naadigst haver været anbefalet at være hans Systers, os elskelige Jomfru Anne Bildts, Verge, imidlertid hans Broder, os elskelige Daniel Bildt til Hafslund, vor Mand og Tjener, hendes Vergemaal til hende overleverer, og han nu udi sidst forleden Herredage, som holdtes udi vor Kjøbsted Bergen, af os og vores elskelige Danmarks Riges Raad at være tilfunden fremdeles for^{ne} hans Systers Vergemaal at forestaa; og eftersom for^{ne} hans Broder Daniel Bildt for^{ne} hans Syster paa samme Vergemaals Overlevering en Summa Penge er bleven skyldig, hvilke Penge ere dømt af os og vores elskelige Riges Raad til for^{ne} Herredage at skulle efter rig-

tig Likvidation afkvitteres udi hvis Penge forne Vincents Bildt hans Broder Daniel Bildt skyldig er og dennem til hans Syster Anne Bildt betale og derfor, efterdi hverken han, hans Broder Daniel Bildt og Syster Jomfru Anne Bildt ikke endnu til nogen Likvidation er kommen, ikke heller veed, hvad han paa hendes Vegne under sit Vergemaal skal have, som han en anden Tid kan svare til og rigtigen igjen fra sig levere, underdanigst begjerendes vores naadigste Befaling til eder, som dennem om forne Penges Erlæggelse kunde imellem likvidere: da bede vi eder og byde saa og hermed befale, at I Parterne med det første for eder paa en beleilig Tid og Sted indstevner og dennem efter vores og vores elskelige Danmarks Riges Raads Doms Formelding om forne Penges Erlæggelse og Betaling imellem likviderer. Og hvis I dennem i saa Maader imellem likviderendes vorder, med hvis forne Vincents Bildt under sit Vergemaal paa hans Systers Vegne annammendes vorder, det Parterne fra eder under eders Hænder og Signeter klarligen giver beskrevet, paa det forne hans Syster kunde vide, hvad hun en anden Tid hos hannem kunde have at fordre, samt hvis han rigtigen fra sig levere skulle, og det saaledes som I agter at forsvare. Og dersom en af eder for lovligt Forfald Skyld ikke til Tid og Sted, berammet bliver, kan møde tilstede, da den, som tilstede kommendes vorder, Fuldmagt at have en anden god Mand udi den udeblivendes Sted til sig at tage og denne vores naadigste Befaling alligevel at efterkomme og fuldgjøre. Cum claus. consv. Rendsborghuus 16 Juni 1642. T. VII. 114.

Isak Lauritssøn at maa bygge et Skib i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom Isak Lauritssøn af Øster-Risør underdanigst os haver ladet tilkjendegive, hvorledes han agter at lade bygge et Skib, stort ungefær paa 80 Lester, hvorpaa han denne vores naadigste Bevilling haver været begjerendes hannem at maatte meddeles: da have vi naadigst bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade forne Isak Lauritssøn et Skib paa 80 Lester stort at maa lade bygge, dog ikke samme Skib til nogen fremmede at maa afhænde, førend de Aaringer, vores naadigste Forordning omformelder, ere forbi. Cum inhib. sol. Rendsborghuus 16 Juni 1642. R. VI. 445.

Jørgen Bertelssøn Birkestøl fik Bevilling at maa bygge en Skude, drægtig paa 40 Lester, lydendes Ord fra Ord som [næstforegaaende Bevilling for Isak Lauritssøn]. Rendsborghuus 16 Juni 1642. R. VI. 446.

Aabne Brev, Bergens Egteskab anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes nogle udi vor Kjøbsted Bergen sig opholdendes, naar de sig agter i det hellig Egteskab med hverandre at indlade, og dog ere udi Svogerskab eller Blod hverandre saa nær forvandt og beslægtet, at de imod vore Forordninger, Mandater og her udi vore Riger brugelig Skik dertil ikke kan stedes eller samtykkes, da understaa de sig uden Rigerne saadan deres Egteskabs Begyndelse og Vielse at søge, dermed vore Forordninger at eludere og til intet gjøre, og siden igjen her udi Riget sig at bosætte begiver: da have vi naadigst for godt anseet herom denne vores alvorlig Forordning og Mandat at lade paabyde, at dersom nogen saaledes befindes i forbudne Led beslægtet eller besvogret at lade sig uden Rigerne tilsammen gifte, at dennem og siden i vore Riger og Lande sig at opholde aldeles skal være formeent og forbudet. Thi byde vi og alvorligen befale vore Lensmænd udi Bergen, som nu er eller herefter kommendes vorder, at de over denne vores Mandat og Anordning flitteligen holder, at den efter sit Indhold i alle Maader bliver holdet og efterkommet. Rendsborghuus 16 Juni 1642. R. VI. 445.

Confirmats paa en Contract imellem M. Engelbret Jørgenssøn og Hr. Peder Mogenssøn i Bergen.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Kantsler udi vort Rige Norge og Befalingsmand over Stavanger Len, den Tid han naadigst med vort Slot Bergenhuus var forlent, med os elskelige, hæderlig og høilærd M. Ludvig Munthe, Superintendent over Bergens Stift, haver efter vores naadigste Befaling og paa vores naadigste Behag oprettet en Forhandling imellem os elskelige, hæderlig og vellærd M. Engelbret Jørgenssøn, Rector udi vor Kjøbsted Bergen, og Hr. Peder Mogenssøn, Guds Ords Tjener til Hammers Gjeld, lydendes Ord fra Ord, som efterfølger:

Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler, Kgl. Maj.s Befalingsmand paa Bergenhuus, og Ludovicus Munthenius, superintendens Bergensis, gjøre vitterligt alle, at her idag paa Bergenhuus efter Kgl. Maj.s, vores naadigste Herres, Befaling og paa Hs. Maj.s naadigste Behag blev saaledes berammet og forhandlet imellem hæderlig og høilærd Mand, M. Engelbertum Georgii, scholæ Bergensis rectorem, og hæderlig og vellærd Mand, Hr. Peder Mogenssøn, Guds Ords Tjener til Hammers Gjeld, at eftersom Me-

ster Engelbret og hans successoribus er bevilget og tillagt paa Hs. Maj.s naadigste Behag Hammers Prestegjeld, og han nu derfor haver samtykt Hr. Peder for en vice pastorem eller residerende Kapellan, som efter Kgl. Maj.s, vores naadigste Herres, Ordinants skal residere paa Hammers Prestegjeld og Menigheden sammesteds med Ordet og Sacramenterne, som det en retsindig Guds Ords Tjener [anstaar], efter vores Kirkeordinants skal betjene, da skal Hr. Peder Mogenssøn for samme sin Tjeneste nyde og beholde al den visse og uvisse Rente, som Hammers Gjeld af Arilds Tid tillagt er, og som hans Formand, s. Hr. Jørgen Søfrenssøn, for hannem lovligen havt haver, intet undertagendes i nogen Maade, medens han samme Gjeld betjener, og med Hustru, Børn og Tyende paa Prestegaarden residere og den ved lovlig Hevd og Bygning efter Ordinantsen holde og give Mester Engelbret 80 Rigsdaler in specie, og skal Hr. Peder siden derefter Gjeldet selv betjene og forestaa, som for Gud og Øvrigheden kan være forsvarligt, og derhos selv ansvare, om nogen Urigtighed kunde paakomme, enten at Kirketjenesten blev forsømmet eller Menighederne ikke efter Ordinantsen og Kgl. Maj.s Brev blev betjent, hvorved Guds Ære kan forkrænkes eller Menigheden i deres Saligheds Sag forsømmes; og efterdi samme Gjeld er vidløftigt og ikke ved en eneste Sjælesørgere kan tilbørlig betjenes, samt og vor allernaadigste Herres og Konges Missive formelder, at det med tvende residerende Kapellaner skal forsynes, som for dem selv, deres Hustruer og Børn skal have en nødtørftig Underholdning, hvortil Hammers Gjelds Indkomst neppe kan forslaa, synderlig dersom rector scholæ deraf skal have nogen Hjælp til sin Løns Forbedring, er derfor saaledes paa Kgl. Maj.s naadigste Behag berammet, at Hr. Peder paa sin egen Bekostning skal holde sig en Huuskapellan og Medtjener i Ordet, hvilken han selv efter Ordinantsen skal lønne og med hannem samme Gjeld betjene, saa at rector scholæ ikke videre med noget skal besverges, og dersom nogen Skat eller extraordinaire Tynge kunde paakomme derudinden, da hver den halve Part at erlægge, men Cathedraticum har Hr. Peder selv alene at udrede; og dersom Hr. Peder enten ved Døden afgik eller og i andre Maader efter Guds Forsyn med bedre Kald kunde blive forsynet, da skal og denne Contract være død og magtesløs og ikke være Mester Engelbret eller hans Successorer præjudicerlig eller til Skade i nogen Maade, men bemte Mester Engelbret og hans Successorer da at forenes med hvem,

som til samme Gjeld igjen af Guds Forsyn kan blive kaldet og samtykt, eftersom de kunne og billigt og ret paa alle Sider kan eragtes efter Kgl. Maj.s Brevs Indhold. Des til ydermere Stadfæstelse og Vidnesbyrd, at begge Parter saaledes er imellem handlet, hvorudi de og godvilligen haver consenteret og derpaa rakt hverandre deres Hænder, have vi med M. Engelbret og Hr. Peder Mogenssøn vores Signeter her neden under trykt og med egne Hænder underskrevet. Actum Bergen 11 Oktober Anno 1638.

Og forne M. Engelbret Jørgenssøn nu underdanigst hos os haver ladet anholde, vi naadigst forne Forhandling ville confirmere og stadfæste, da have vi [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum inhib. sol. Rendsborghuus 16 Juni 1642. R. VI. 442.

Aabne Brev, M. Arnoldus de Fine i Bergen anlangendes.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige M. Arnoldus Hanssøn de Fine, Conrector udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst os haver ladet give tilkjende, hvorledes han hertildags ikke haver havt mere til Løn end 125 Rigsdaler, beklagendes, saadan Løn ikke at kan til hans Klæder, Kost og anden Tilbehøring tilstrække, begjerendes derfor underdanigst, at hver Hovedkirke udi Bergens Stift maa til hans Løns Forbedring aarligen komme hannem til Hjælp med 1 Rigsdaler og hver Annex med en halv Rigsdaler: da have vi naadigst bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade, at forne M. Arnoldus de Fine maa til hans Løns Forbedring bekomme aarligen, indtil vi anderledes lade tilsige, af hver Hovedkirke udi forne Bergens Stift, som udi Forraad haver, 1 Rigsdaler og af hver Annexkirke ½ Rigsdaler. Bydendes og befalendes os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus, og os elskelige, hæderlig og høilærd M. Ludvig Munthe, Superintendent over fornævnte Bergens Stift, at de det saaledes forordner, at forne M. Arnoldus de Fine forne Penge aarligen indtil videre Anordning af Kirkerne, eftersom forst staar, bekommer. Cum inhib. sol. Rendsborghuus 16 Juni 1642. R. VI. 444.

Henrik Thott fik Brev, Villem [ɔ: Wilchen] Thormandssøn af Bergen anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Villem Thormandssøn, Borgermester udi vor Kjøbsted Bergen, haver for nogen rum Tid siden erlanget vores naadigste Privilegium paa en Reberbane der udi forne Bergen at anrette, da bede vi dig og ville, at du Indseende haver, at hannem ingen Forhindring eller Indpas derpaa

gjøres, og dersom nogen fordrister sig til det at gjøre, da tilbørligen dennem derfor at lade straffe. Rendsborghuus[1] 16 Juni 1642. T. VII. 113.

Henrik Thott fik Brev, Bergen, Kontorske og Hansestæderne anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom imellem Kjøbmændene af de Tydske Hansestæder udi Kontoret udi vor Kjøbsted Bergen og Borgerskabet sammesteds hidindtil nogen Irring og Tvist om en Deel deres Privilegier og Handel været haver, da tilskikke vi dig herhos en Afsked, som vi derom nu nyligen med de Lybske og Bremiske til os afferdigede gjort og sluttet haver, bedendes dig og ville, at du flittigt Tilsyn haver, at samme Afsked af Parterne i alle Maader bliver holdet og efterkommet. Cum claus. consv. Rendsborghuus[1] 16 Juni 1642. T. VII. 114.

Ove Gedde og Vincents Bildt fik Befaling at være Commissarier over Jomfru Dorthe Knutsdatters og hendes Medsyskendes Skifte.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Jomfru Dorthe og Jomfru Johanne Knutsdatter agter med forderligste med sine Syskende og Systerbørn Skifte og Deling at foretage efter deres afgangne Broder Pros Knutssøn, da bede vi eder og ville, at I retter eders Leilighed efter at være overværendes tilstede paa samme Skifte, som skal foretages den 12 August førstkommendes udi vor Kjøbsted Tunsberg, og dersom Parterne paa samme Skifte nogen Irring eller Tvistighed imellem indfalde kan, I dennem da enten udi Mindelighed imellem forhandler eller og ved endelig Dom og Sentents adskiller og det under eders Hænder og Signeter fra eder giver beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Rendsborghuus 20 Juni 1642. T. VII. 115.

Preben von Ahnen fik Befaling, Jomfru Dorthe og Jomfru Johanne Knutsdatter deres Vergemaal anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Jomfru Dorthe og Jomfru Johanne Knutsdatter agter med forderligste med sine Syskende og Systerbørn Skifte og Deling at foretage efter deres afgangne Broder Pros Knutssøn, da bede vi dig og ville, at du retter din Leilighed efter at være overværendes tilstede paa samme Skifte, som skal foretages udi vor Kjøbsted Tunsberg den 12 August førstkommendes, og du da paa samme Skifte at paa-

[1] I „Tegnelser" er Brevet fejlagtig dateret Kjøbenhavn.

tage dig forne Jomfru Dorthe og Jomfru Johanne Knutsdatter deres Vergemaal, havendes flittig Indseende, at dennem vederfares den Deel, Ret er, som du agter at forsvare, og siden, naar samme Skifte er overstanden, da bemte Vergemaal fra dig leverer til deres rette Lagverge. Cum claus. consv. Rendsborghuus 20 Juni 1642. T. VII. 115.

Daniel Bildt og Hans Frantssøn fik Brev, Peder Bagge og hans Syskende anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Peder Bagge til Holmegaard, vor Mand, Tjener og Sekreterer, underdanigst os haver ladet give tilkjende paa sine og sine Syskendes Vegne, hvorledes de med forderligste agter at foretage Skifte efter deres afgangne Moder, Fru Berthe Knutsdatter, derfor underdanigst begjerendes denne vores naadigste Commission til eder, at I skulle være overværendes paa samme Skifte og have flittig Indseende, at alting kunde gaa rigtigen til baade med hvis Gjæld der kan være at fordre, saa vel som og med hvis Gods der kan være at skifte; desligeste at I dennem om hvis Tvistighed paa samme Skifte kan forefalde, i Mindelighed eller ved endelig Dom at maatte adskille. Thi bede vi eder og naadigst ville, at naar samme Skifte af bete Peder Bagge bliver berammet at skal stande, I da ere overværendes tilstede og haver flittig Indseende, at alting gaar ligeligen og vel til, og dennem om hvis tvistige Punkter paa samme Skifte kan forefalde, enten i Mindelighed imellem forhandler eller og ved endelig Dom og Sentents adskiller; og hvis I dennem imellem forhandlendes vorder, at I det Parterne under eders Hænder og Signeter fra eder giver beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Og dersom nogen af eder for lovligt Forfald Skyld ikke til den beramte Tid kan møde tilstede, da [etc. som i Brev til Ove Gedde af 16 Juni s. A., ovfr. S. 213 f.]. Cum claus. consv. Glückstadt 2 Juli 1642. T. VII. 115.

Olaf Christopherssøn [Rytter] fik Brev, Peder Bagge og hans Syskende anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Peder Bagge til Holmegaard, vor Mand, Tjener og Sekreterer, underdanigst denne vores naadigste Commission til dig haver været begjerendes, at efterdi han udi vores Tjeneste er occuperet, saa han sine umyndelige Syskendes Vergemaal ei kan forestaa, som han ellers burde, at du da samme Børns Vergemaal dig skulle paatage, efterdi at du est deres næste Frænde og derfor, uden han, næst dertil efter

Loven: thi bede vi dig og ville, at du samme Vergemaal paa dig tager, som er for tre af hans Brødre og for tvende hans yngste Systre, og det forestaar, som du agter at forsvare, og dersom du saa manges Vergemaal ei kan dig paatage, du da nogle af dennem med andre Verger, som ere vederheftige, forsyner, som du agter at ville ansvare. Cum claus. consv. Glückstadt 2 Juli 1642. T. VII. 116.

Margrete Mortensdatter at maa gifte sig.

C. IV. G. a. v., eftersom vi naadigst erfare, hvorledes en ved Navn Mats Festerssøn for nogle Aar forleden sig haver ladet trolove med Morten Søds, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, hans Datter ved Navn Margrete Mortensdatter, og eftersom adskilligt dennem imidlertid er imellem faldet, saa forᵉ Margrete Mortensdatter derudover haver været begjerendes samme sit Løfte med hannem at opsige, hvilket for Capitulet udi vor Kjøbsted Bergen er bleven indstevnt og Sagen af menige Kapitels-Herrer til os er henviist derpaa at kjende: da, efterdi vi noksom af bemᵗᵉ Kapitels Dom erfare bedst at være, at de fra hinanden bliver adskilt, ville vi af vor synderlige Gunst og Naade naadigst bevilge og tillade saa og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade forᵉᵈ Margrete Mortensdatter at maa være fri for samme Person og sig herefter med hvilken Person Gud og Lykken hende vil tilføie, udi Egteskab at indlade. Glückstadt 2 Juli 1642. R. VI. 446.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Gunder Rasmussøn anl.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom nærværende Gunder Rasmussøn underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes Bjørn Mortenssøn og Morten Tollefssøn hannem forholder hans Hustrues Odelsgaard, nemlig Konningsberg Gaard, udi Baahuus Len liggendes, des Leilighed I videre af hans medfølgende Supplication haver at erfare: da bede vi eder og naadigst ville, at I denne Sag med Flid udforsker og erfarer og forᵉ Gunder Rasmussøn til Rette forhjælper, saa at hannem intet andet vederfares, [end] hvis Lov og Ret er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Juli 1642. T. VII. 116.

Haagen Gullikssøn af Tunsberg Len fik Bevilling at lade bygge en Fiskeskude, lydendes Ord for Ord som det forrige [Bevillingsbrev for Isak Lauritssøn, ovfr. S. 214]. Kjøbenhavn 22 Juli 1642. R. VI. 446.

Fredrik Urne fik Brev paa Rein Klosters Tiende.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade os elskelige Fredrik Urne til Brentved, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, at maa kvit og fri beholde Rein Klosters Tiende uden al Afgift, siden os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, den er kvit bleven, og indtil vi anderledes lade tilsige, dog at han skal underholde Høreren med tolv Personer af Skolen saaledes, at der ingen Klagt over kommer. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 Juli 1642. R. VI. 447. (Orig. i Rigsarkivet).

Fru Barbara Wittrops Kvittantiarum paa Munkeliv og St. Hans Kloster i Norge.

C. IV. G. a. v., at os elskelige, ærlig og velbyrdig Fru Barbara Wittrop, afgangne Hr. Christian Friis's til Kragerup, Ridder, vores forrige Kantsler, Danmarks Riges Raad og Befalingsmand over St. Knuts Kloster udi Odense, haver nu endeligen gjort os god Rede og Regnskab for Afgiften af den aarlige visse og uvisse Rente og Indkomst til vort og Norges Krones Len Munkeliv og St. Hans Kloster, som han af os naadigst haver været medforlent, beregnet fra Philippi Jacobi Dag Anno 1626, han først samme Len bekom udi Befaling og Forsvar næst efter afgangne Henning Walkendorf til Glorup, og til Philippi Jacobi Dag Anno 1640, han ved Døden var afgangen og os elskelige Christian Ulfeldt til Egeskov dermed igjen er bleven forlent; sammeledes haver hun og nu indleveret hans Forleningsbrev, han af os bekommet haver, saa hun os deraf aldeles intet er skyldig bleven efter de Kvittantsers Lydelse, som hun nu fra sig ind udi vort Rentekammer til os elskelige Jørgen Wind til Gundestrup, Danmarks Riges Raad og Høvidsmand paa Dragsholms Slot, Steen Beck til Vandaas og Melchior Oldeland til Uggerslevgaard, vore Mænd, Tjenere og Rentemestere, paa vore Vegne leveret og overantvordet haver. Thi lade vi nu hermed forne Fru Barbara Wittrop og hendes Arvinger aldeles kvit, fri og kravesløs af os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark, for al ydermere Krav, Tiltale og Eftermaning for forne Afgift for den visse og uvisse Indkomst, til forne Munkeliv og St. Hans Klosters Len liggendes er, fra den Dag og Tid, forne hendes salig Huusbond dermed er bleven forlent, og til Philippi Jacobi Dag Anno 1640, hun

samme Len er kvit bleven, eftersom forst staar udi alle Maader. Kjøbenhavn 1 August 1642. R. VI. 447.

Gabriel Marsilius fik Bevilling at maa udføre nogle Master af Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Gabriel Marsilius den unge underdanigst er begjerendes, at hannem maatte bevilges 200 Master, store paa 18 til 26 Palmer, udaf Modum eller andre Steder udi vort Rige Norge at maatte lade indkjøbe, sig tilforhandle og toldfri udføre: da have vi af vor synderlig Gunst og Naade naadigst bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade, at forne Marsilius 200 Master paa 18 indtil 26 Palmer paa de Steder udi forne vort Rige Norge, hvor hannem lyster, maa indkjøbe, sig tilforhandle og toldfri udføre af forne vort Rige Norge, eftersom han os selv derfore haver contenteret og fornøiet, dog at han skal være tiltænkt paa dette vores naadigste Bevillings- og Tilladelse-Brev rigtigen at lade antegne, hvor mange han hver Gang, indtil forne Tal til 200 bliver fuldkommen, lader afhente og indskibe. Forbydendes alle og enhver, særdeles vore Lensmænd, Toldere og Visiteurs etc. Kjøbenhavn 3 August 1642. R. VI. 448.

Claus Bastianssøn [Stabel] fik Confirmats paa et Mageskifte.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Frants Povisch til Ravnholt, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Rakkestad Len og Mariæ Kirkes Provsti, paa vores naadigste Behag haver mageskiftet med os elskelige Claus Bastianssøn, Foged over Neder-Romerikes Fogderi, hvilket Mageskifte lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Frants Povisch til Ravnholt, Kgl. Maj.s Befalingsmand over Rakkestad Len og Mariæ Kirkes Provsti, kjendes og hermed for alle vitterligt gjør, at eftersom Kgl. Maj.s naadigst udgangne Missive og Befaling, dateret Kjøbenhavns Slot den 22 Oktober Anno 1629, anlangende at Hs. Kgl. Maj. naadigst for godt haver anseet, om nogen underdanigst i Norge begjerer af Hs. Kgl. Maj. Mageskifte (formedelst lang Reise til Danmark og stor Bekostning), (sic) maa mageskifte, derhos Hs. Maj.s naadigste Befaling er at have flittig Indseende med, hvad Herligheder, Skov, Fosse, Fiskevand og andre Eiendomme Hs. Maj. fraskiftes, at Hs. Maj. derudinden ikke skeer for kort, men at igjen bekomme nøjagtig dobbelt Vederlag, som høibete Hs. Maj.s naadigste Befaling derom ydermere

formelder og indeholder; og efterdi ærlig og velagt Mand Claus Bastianssøn, Kgl. Maj.s Foged over Neder-Romerikes Fogderi, hos mig haver ladet anholde med underdanigst Begjering, at hannem maatte forundes og bevilges en af Kgl. Maj.s og Mariæ Provstis Gaarde, kaldes Ryen, liggendes i Skedsmo Sogn udi forne Neder-Romerikes Fogderi, og skylder aarligen til Mariæ Provsti 1 Skippund Blandings-Malt med Bygsel, 1 Ort Fosseleie, 1 Ort Foring, 4 Alb. Visøre, 1½ Alb. Leding, en halv Daler Tømmerkjøring og 1 Ort Enge-Arbeidspenge, og erbyder sig underdanigst derimod til Vederlag og Mageskifte at udlægge efterskrevne hans Odelsgaarde, liggendes udi Enebak Sogn i forne Fogderi Neder-Romerike, som er først en Gaard, kaldes Korterud, skylder aarligen 1 Skippund og 7 Lispund Malt med Bygsel, 1 Rigsdaler Fornøds-Penge, en Gaard, kaldes Vestre Skreppestad, skylder aarligen 1 Skippund Malt med Bygsel: saa haver jeg samme tilbudne Mageskifte-Gods paa Kgl. Maj.s Vegne med Flid grangiveligen ladet erfare og besigte, da befindes høibete Kgl. Maj. og Mariæ Provsti derudinden ikke at skee for kort, mens at bekomme nøiagtig dobbelt Vederlag udi Landskyld, Bygsel og anden Herlighed, saa og at Hs. Maj. og Mariæ Provstis Gaard Ryen noksom for Beleiligheds og anden Herligheds Skyld kan mistes fra Hs. Maj. og Mariæ Provsti, hvorfore jeg nu hermed paa høibete Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, og Mariæ Provstis Vegne efter Hs. Maj.s naadigste Behag og udgangne Befaling fra høibete Kgl. Maj. og Mariæ Provsti skjøder og aldeles afhænder Hs. Maj.s og Mariæ Provstis forbete Gaard Ryen i Skedsmo Sogn imod forne Claus Bastianssøns erbydende Vederlag, nemlig Korterud og Vestre Skreppestad, til forne Claus Bastianssøn og hans Arvinger med alle des underliggendes Lotter og Lunder til Fjelds og Fjære, som der nu tilligger og af Arilds Tid tilligget haver og bør dertil at ligge med Rette, intet undertagendes i nogen Maader, til evindelig Odel og Eiendom, og Hs. Maj. og Mariæ Provsti udi samme forne Gaard Ryen ingen videre Lod, Deel, Ret eller Rettighed at have, men jeg paa Hs. Maj.s og Mariæ Provstis Vegne derfore at have bekommet nøiagtig dobbelt Vederlag, Skjel, Fylleste og Fuldværd i alle Maader. Thi paa høibete Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne fuldkommeligen hjemler og tilstaar jeg forne Claus Bastianssøn og hans Arvinger forbete Gaard Ryen for hver Mands Tiltale, som derpaa kan tale med Rette i nogen Maader; dog skal forne Claus Bastianssøn med første Leilighed

anholde om Hs. Maj.s naadigste Ratification paa dette mit Skjøde at erlange. Til Vidnesbyrd under mit Signet og egen Haand. Datum Kjøbenhavn den (sic) Anno 1642.

Frants Povisch m. ppa.

Og for^{ne} Claus Bastianssøn nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme Mageskifte haver været begjerendes, da have vi [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 5 August 1642. R. VI. 448.

Ove Gedde fik Brev, Gabriel Marsilius anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Fru Inger, afgangne Nils Muus's, haver afstaaet til Gabriel Marsilius den unge hans foretagne Jernverks Fortsættelse den Gaard Morland med tilliggendes Sag, som hun og hendes Børn naadigst af os medforlent var deres Livstid, og derimod underdanigst begjerer, hende at maatte igjen forundes hendes og [et] hendes Barns Livstid en anden Gaard, Kleve kaldet, liggendes i Solumhered, kvit og fri uden Landskyld og al Arbeide med en vores Sager ved Herre, efterdi til Kleve Gaard ingen Sager er, ligesom hun for[ne] Gaard Morland tilforn havt haver: da ere vi naadigst dermed tilfreds, at hun for[ne] Gaard Kleve og Sagen ved Herre maa bekomme, ligesom hun Morland Gaard tilforn havde. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du Bonden, som samme Gaard og Sager nu haver, tilholder, at de (sic) for[ne] Gaard og Sager hende strax ryddeliggjører, dog skal dennem først efter Loven deres Sted igjen gives og Fogden udi Thelemarken, eftersom for[ne] Gaard Kleve skal være udlagt til Fogedgaard, en anden Fogedgaard igjen udvises. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 August 1642. T. VII. 116.

Henrik Thott fik Brev, Georg Reyser af Lübeck anl.

C. IV. V. G. t. Vid, at en ved Navn Georg Ludvig Reyser af Lübeck underdanigst giver tilkjende, hvorledes han for nogen Tid forleden haver havt en Trætte med nogle der udi vor Kjøbsted Bergen, des Leilighed han selv eller hans Fuldmægtige videre veed at berette, udi hvilken Sag og Dom er gangen af en ved Navn Nils Busch, da udi Lagmands Sted forordnet, hvilken Dom for[ne] Reyser sig over besverger ikke endelig at være, ei heller udi sin Slutning formelder, hvor og hos hvem han sin Skade og Forbedring haver at søge. Thi bede vi dig og naadigst befale, at du for[ne] Nils Busch befaler, at han samme Sag igjen

for sig tager og endelig derudi kjender og dømmer, paa det vi engang saaledes for for:^e^ Reysers Overløb kan blive forskaanet. Cum claus. consv. Glücksborg 23 August 1642. T. VII. 117.

Ove Gedde fik Brev, Bønderne i sit Len anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom menige Almue, vore og Kronens Bønder og Tjenere udi Øvre og Nedre Thelemark der udi dit Len underdanigst for os lader andrage, hvorledes de med adskilligt besverges, hvilket de ikke uden deres største Ruin og Skade kunne efterkomme, hvilket du og videre af deres dig herhos tilskikkede Supplicationer saa vel som andre Dokumenter kan erfare: thi bede vi dig og naadigst ville, at du dig med første Leilighed om alle deres angivende Poster erklærer og samme Erklæring med forderligste udi vores Kantselli indskikker, hvorpaa vi os siden videre vil resolvere. Cum claus. consv. Glückstadt 28 August 1642. T. VII. 117.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at forskaffe 30 Tønder ferske Østerling til Frøkenernes Bryllupér. Kjøbenhavn 7 Oktober 1642. T. VII. 117.

I lige Maade fik Henrik Thott Brev at fremskikke til Kjøkkenskriveren paa Kjøbenhavns Slot Rav-Rekling halvtredsindstyve, Spegelax halvtredsindstyve, Multebær en Tønde, ingemachte Østerling tre Fjerdinger, som og skulle forbruges til Frøkenernes Bryllupér. Kjøbenhavn 7 Oktober 1642. T. VII. 118.

Hannibal Sehested fik Brev, Salthandelen i Spanien anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I Byerne udi vort Rige Norge, som tilforn med os elskelige Hr. Christopher Urne etc. og eder accorderet havde, Salthandelen anlangendes, befaler, at de med deres Skibe nu til Martini førstkommendes møder udi Flekkerøen og derudinden ingen Undskyldning tager, og dersom nogen sig derudinden besverger, haver I os det underdanigst at tilkjendegive. I lige Maade ville vi eder og naadigst befalet have, at I paa ny igjen Handelsmændene saa vel som og Kjøbstæderne udi vort Rige Norge foreholder, som sig i bem:^te^ Handel ville indlade, at de udi førstkommendes Foraar med et vist Antal Skibe udi Flekkerøen sig lader finde, som da en vis Andeel Salt udi visse Terminer kunne afhente; om Kjøbet paa hver Lest Salt haver I med dennem derom paa

vores naadigste Vegne at slutte og accordere; og ville vi alle dennem, som sig hertil bekvemmer og lader finde villig, naadigst saadanne Privilegier forunde og meddele, foruden de forrige om samme Handel dennem bevilgede, som Compagni-Skibene tilforne forundt ere, og hvis videre kan agtes billigt, hvorved deres Handel desto bedre kan fortsættes og befordres. Og dersom nogen sig herudinden lader finde uvillig og som de, der deres egen Tarv og Rigets Bedste ikke gjerne ville fortsætte, haver I os det underdanigst at tilkjendegive. Herforuden og eftersom I underdanigst af os begjerer, at den Contract, som I med nogle af vores Undersaatter udi vort Rige Norge om eders eget Salts Afhentelse oprettet haver, maatte ratificeres og bevilges efter vores til eder forrige udgivne Brevs Indhold, da ere vi naadigst dermed tilfreds og dennem lige saadanne Privilegier naadigst forunde. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Oktober 1642. T. VII. 118.

Hannibal Sehested fik Brev, de Master anlangendes, som Gabriel Marsilio er bevilget af Norge at udføre.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi (udi tvende vores Breve, Gabriel Marsilio givne) bevilget have, at han fri Udførsel paa en Antal Master paa 24 og 26 Palmer maa have, hvorpaa vi naadigst ville hannem ingen Forfang at skal gjøres, dog skal alle hvis Master, som paa bemeldte Maal af hannem bliver udførte, paa hans Breve afskrives, og for de, som ere derunder, haver han den sedvanlige Told derfore at udgive. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Oktober 1642. T. VII. 118. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende de aarlige paabudne Skatter.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst befale, at I Lensmændene udi vort Rige Norge, som pleier deres Skatter til vort Slot Akershuus at fremsende, aviserer, at de for:ne Skatter til den paabudne Termin paa bem:te vort Slot Akershuus leverer, og dersom nogen derudinden findes forsømmelige, have de for:ne Skatter siden paa deres egen Eventyr og Bekostning selver at nedsende. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Oktober 1642. T. VII. 119. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Nichel Kock intet at befatte sig med Toldere og Toldskrivere i eller af at sætte.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst erfare, hvorledes at os elskelige Nichel Kock sig understaar selv Visiteurer paa Havnerne der udi vort Rige Norge at sætte, hvilket hans In-

struction hannem ikke tilholder, det vi ikke heller saa ville have forstaaet, mens eder naadigst ville befalet have, at I selv udi eders Len saa vel som udi eders underliggende Lene Toldere, Visiteurer og Toldskrivere sætter, og de andre Lensmænd tillige advarer, at de det samme udi deres egne og underhavende Lene og gjøre. Udi Drammen have vi naadigst for godt anseet os elskelige Hans Lange til Fossesholm, vor Mand og Tjener, der sammesteds Tolder at skulle være, men hvad Toldskrivere og Visiteurer sig belanger, haver I der at indsætte, som I agter at forsvare. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Oktober 1642. T. VII. 119. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested og Jens Bjelke fik Brev anlangende Skydsferd i Norge, item Postbud, Gjestgivere, Egtepenge og Veiene.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, stor Misbrug med Skydsferd udi vort Rige Norge at skee, hvilket Almuen til stor Tyngsel er, da bede vi eder og naadigst befale, at I overveier og betænker, ved hvad Middel det skee kan, at samme Skydsferd kunde lettes eller og ganske afskaffes, saa at der kunde paa Veiene forordnes visse Gastgivere og Bønderne kunde istedenfor deres Egter give Egtepenge, med Overslag, hvor meget enhver skulle udlægge for samme Forskaansel, og hvad det kan drage, udi lige Maade Veiene at forbedre det meste muligt, og visse Postbude at anordne imellem vore Kjøbstæder Christiania og Kjøbenhavn; hvorpaa I haver eder at betænke og erklære og samme eders underdanigste Betænkning og Erklæring udi vores Kantselli at indskikke. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Oktober 1642. T. VII. 119. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested og Jens Bjelke fik Brev anlangende den sidste Contribution med andet mere.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst erfare, en Deel af den bevilgede Contribution endnu at restere, ville vi naadigst, at I enhver, som dermed resterer, befaler, den strax at erlægge, og Stænderne derforuden paany igjen foreholder, om de ikke endnu ville bevilge en anseelig Hjælp, eragtende det til deres fæderne Riges Bedste at skal blive anvendt, hvilken Hjælp vi naadigst tilligemed den øvrige Summa, som endnu udi Landkisten findes beholden, til Gewehrs Indkjøb vil have anvendt. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Oktober 1642. T. VII. 119. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested og Jens Bjelke fik Brev om Gewehr til Bønder-Soldater i Norge, item om Commissarier i Fredstid.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst erfare, hvorledes stor Mangel paa Gewehr til de nyudskrevne Soldater udi vort Rige Norge skal være, thi bede vi eder og naadigst befale, at I et Overslag gjører, hvor meget udi ethvert Len kunne fattes, og de, som dennem skulle holde, dertil at contribuere noget, hvormed samme Gewehr kunne indkjøbes, hvortil vi og de [Penge] naadigst ville bevilge, som udi Landkisten ere, og haver I med os elskelige Gabriel Marsilio om forne Gewehrs Kjøb at handle. Vi befinde og naadigst, at de Commissarier, som hidindtil Officiererne skulle afbetalt, udi Fredstid unødige at være, ville vi derfor naadigst den Gage, som de derfor haver, herefter afskaffet have og den tilligemed det øvrige af den paabudne Contribution at anvendes til Gewehrs Indkjøb, tilmed og ville vi, at enhver Lensmand selv Officiererne af det, de udi deres Len oppeberger, afbetaler og Resten med Officierernes Kvittants paa hvis dennem givet er til vort Slot Akershuus nedskikker. Frederiksborg 13 Oktober 1642. T. VII. 129.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at levere til Hannibal Sehested hvis Penge, som endnu findes udi Landkisten øvrige, hvilke han til Gewehrs Indkjøb haver at anvende. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Oktober 1642. T. VII. 120.

Ove Gedde og Ivar Prip [fik Brev] at reise til Danmark.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst befale, at du retter din Leilighed efter dig hid neder til vort Rige Danmark strax at forføie, hvor du vores naadigste Villie videre haver at erfare. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Oktober 1642. T. VII. 118.

Ligesaadant et Brev fik Ivar Prip.

Hannibal Sehested fik Brev, Tømmer, som de høilærde i Kjøbenhavn skal have, anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I lader bestille i eders Len 45 Tylvter Deler og 1200 Lægter, som til en afbrændte Huus udi Communitetet her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn skal forbruges, og det uden Betaling lader bekomme og det udi Beredskab ligge, indtil hæderlig og høilærd Dr. Thomas Fincke Skuder eller Skib derefter skikker og lader hente. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Oktober 1642. T. VII. 120. (Orig. i Rigsarkivet).

Christen Justssøn fik Brev at maa have Maren Jensdatter Griis.

C. IV. G. a. v. Eftersom nærværende Christen Justssøn af Bragenes udi vort Rige Norge underdanigst giver tilkjende, hvorledes han sig for nogen Tid siden med Leiermaal skal have forseet med et Kvindfolk ved Navn Maren Jensdatter Griis, hvilket Kvindfolk hannem af Kapitels-Herrerne udi Viborg Domkirke er fradømt ikke at maa egte uden vores naadigste Tilladelse, af Aarsage han tilforn med et andet Kvindfolk var trolovet, hvilken udi hans Fraværelse med Leiermaal [sig] haver forseet, og ei fra hende var lovlig adskilt, den Tid han forne Maren Jensdatter besovet haver, hvorfor forne Christen Justssøn underdanigst hos os haver været begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at han sig udi Egteskab med forne Maren Jensdatter Griis maatte begive: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at forne Christen Justssøn sig udi Egteskab med forne Maren Jensdatter Griis maa begive. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 18 Oktober 1642. R. VI. 450.

Henrik Thott fik Brev, Erik Erikssøn af Bergen anl.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom nærværende Erik Erikssøn sig underdanigst beklager, hvorledes han skal være geraaden udi nogen Trætte med nogle Borgere der udi vor Kjøbsted Bergen anlangende en Arvedeel, som hans Hustru efter hendes afgangne Forældre er tilfalden, hvorom Borgermester og Raad udi forne Bergen ei vil kjende og dømme, des Leilighed du videre af denne herhos følgende Supplication kan erfare. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du forne Erik Erikssøn udi samme sin Sag værer behjælpelig, at hannem af forne Borgermester og Raad vederfares den Deel, Ret er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 Oktober 1642. T. VII. 120.

Jens Bjelke med flere fik Befaling, Steen Villumssøn [Rosenvinge] anlangendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler, Befalingsmand over Stavanger Len, Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, Befalingsmand over Agdesidens Lene, og Nils Lange til Strøm, Befalingsmand over Eker Len, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom vi naadigst forleden Aar 1641 den 27 Oktober efter os elskelige Steen Villumssøn til Thosegaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Tune, Vembe og Aabygge Skibredes Lene, hans

underdanigste Begjering, vores alvorlige Befaling til eder have ladet udgaa om hvis Tvistighed, som sig begiver imellem bemte Steen Villumssøn paa den ene og Laurits Ruus, Borgermester i vor Kjøbsted Christiania, med flere der sammesteds paa den anden Side, at skulle endeligen dømme og Parterne der til inden Aar og Dags Forløb efter samme Befalings Datum for eder lade til en vis Tid og Sted indkalde, bemte vores naadigste Befaling at efterkomme og tilfulde gjøre, som den i sig selv er formeldende, saa have vi naadigst erfaret af bemte Steen Villumssøns underdanigste Beretning, at forne Laurits Ruus imidlertid ved Døden skal være afgangen, førend Sagen er bleven indstevnet, samt og nogle af eder, i Befalingen ere tagne, ikke for lovlig Forfalds Skyld til den Tid, Sagen er indstevnt, skulle kunne møde, og derfor underdanigst begjerer vores Befaling til eder paany, at I udi næstkommende Sommer eder samme Sager og tvistige Punkter maatte foretage og til endelig Dom efter vores naadigste forrige Befalings egentlige Formelding udføre. Thi bede vi eder og naadigst befale, at I udi næstkommende Sommer inden St. Bartholomæi Dag 1643 endeligen tilfortænkt ere forne afgangne Laurits Ruus's Arvinger samt forne Nils Hanssøn, Lagmand i Christiania, og ellers saa mange, i Sagen ere interesseret, for eder til et vist Sted og Tid uden nogen deres Undskyldning eller Udflugt paany at lade indstevne og Sagen eder at foretage, saa vel som og Parterne inden bemte Tid efter vores naadigste forrige Befaling udi alle tvistige Punkter ved endelig Dom uden videre Opsættelse retmæssig adskiller og imellem dømmer, og hvis til Endelighed i Sagen bliver sluttet og kjendt det paa fordrende under eders Hænder og Signeter giver beskrevet, som I for os ville forsvare. Og dersom nogen af eder for lovlig Forfalds Skyld ikke til den berammede Tid og Sted kan møde, da skal de, som tilstede kommer, Fuldmagt have andre gode Mænd udi de udeblivendes Sted til sig at tage og denne vores naadigste Befaling alligevel fuldgjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 November 1642. T. VII. 120.

Hannibal Sehested fik Brev, Hr. Christopher Urne anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I os elskelige Hr. Christopher Urne til Aasmark, Ridder, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Tranekjær, hans Fuldmægtige til Rette forhjælper, saa at han efter den forhvervede Doms Indhold

over Cornelius Flindt, Voldmester udi Christiania, uden Ophold strax kan faa Indførsel eller Vurdering i hans Penge og Gods, hvor det findes, for hvis han hannem skyldig er paa Afgiften af Oslo Ladegaard saa vel som for hans anvendte Bekostning og Skade over forne Voldmesters Mutvillighed. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 November 1642. T. VII. 121. (Orig. i Rigsarkivet).

Jørgen Møller at være Toldskriver i Flekkerøen.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have tilskikket og forordnet og nu med dette vort aabne Brev tilskikke og forordne Jørgen Møller at være Toldskriver udi Flekkerøen og des underliggendes Havner, dog at han tilforn skal stille os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Agdesiden, nøiagtig Loven og Vissen, efterdi han os og Kronen derfor skal svare. Og skal han troligen og godvilligen med al Flid udi samme sin Tjeneste lade sig befinde og bruge, vort Gavn og Bedste udi alle Maader vide og ramme, som en tro Tjener vel egner og anstaar, og ellers holde sig med alt, tilhør udi samme Bestilling, som alle Toldskrivere paalagt og befalet er, som han agter at forsvare; og skal han nyde og have, saa længe han er i samme Tjeneste, aarligen lige den Løn og Besolding, som andre Toldskrivere der udi Riget nyder. Kjøbenhavn 11 November 1642. R. VI. 451.

Hr. Christopher Urne, Hr. Oluf Parsberg, Hannibal Sehested, Fredrik Urne og M. Peder Schelderup fik Brev, Kirkerne i Nordlandene anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst erfare, Prestekaldene udi Throndhjems Stift, i Synderlighed udi Nordlandene, ikke at være saa beskikket eller Menigheden der saa betjent, som med Rette skee burde, meest af den Aarsag, at Presterne og Kapellanerne ikke der med nødtørftig Underholdning er forsynet: da bede vi eder og naadigst ville, at I eder med forderligste imod os samtligen erklærer, hvorledes forne Menigheder og Kald herefter bedre maa blive betjent og forsynet saa og Guds Ords Tjenere der sammesteds bedre aflagt, saa vel som hvad Aarsag været haver, at saadant ikke tilforn er skeet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 November 1642. T. VII. 121.

Bjørn Mortenssøn fik Brev paa sine Gaarde.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, etc., paa vores naadigste Behag for nogen Tid

[1] Det originale Brev har fejlagtig: Klindt.

siden haver undt og tilladt Bjørn Mortenssøn i Anfasterød i Ljung Sogn sine Gaarde Anfasterød og Skafterød fri for den aarlig Landgilde og Skat efter Baahuus Jordebog, efterdi han bor i en landstrøg Vei og for den reisende Mand imellem vore Riger Danmark og Norge og derudover haver stor Bekostning med Øl, Mad og anden Besværing, han og hidindtil af vore forrige Lensmænd, som med Baahuus naadigst haver været forlent, haver havt forne tvende Gaarde fri: da have vi nu naadigst forne Bjørn Mortensen, som hos os derom underdanigst anholdet haver, undt, bevilget og tilladt saa og hermed unde, bevilge og tillade, forne Anfasterød og Skafterød Gaarde kvit og fri for Skat og Landgilde at maa besidde efter det Brevs Indhold, som forne Hr. Oluf Parsberg hannem tilforn paa vores naadigste Behag derpaa meddeelt haver. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 14 November 1642. R. VI. 451.

Hr. Christopher Urne, Hr. Oluf Parsberg, Jørgen Wind, Hannibal Sehested, Fredrik Urne og Steen Beck fik Brev, Bergverk anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst ville, at I nu straxen herudi eder skal betænke og overveie, hvorledes Bergverket Guds Gave os til Gavn og Bedste kan drives og hidindtil derudi begangne Forseelser rettes, saa og at I derhos eder forklarer, hvad Fordeel vi af samme Verk havt haver, særdeles der os elskelige Ivar Prip, vor Mand, Tjener og Berghauptmand, særdeles udi Otte Lorcks Tid, saa og hvad vi næst Guds Hjælp og Bistand efter forne Verks itzige Tilstand herefter deraf kan have at formode, og det efter vores udi Renteriet indleverede Regnskaber og andre Dokumenter, udi Særdeleshed efter hvis os elskelige Hannibal Sehested, vor Mand, Raad, Statholder i vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, og Fredrik Urne til Brentved, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard i Throndhjem, efter vores seneste naadigste Commission ved samme Verk erfaret og for gavnligt eragtet. Om alt forskrevne haver I eder med forderligste imod os udførligen at erklære og samme eders [Erklæring] i vort Kantselli at indlevere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 November 1642. T. VII. 122.

Palle Rosenkrands fik Brev, tvende Toldere at forordne i Flekkerøen.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst foregiver, hvorledes udi Nedenes Len skal være tvende Toldsteder, den ene

fem, den anden ti Veisøs fra Flekkerøen, med underdanigst Beretning, paa vores Gavn at være, at der i Lenet en sær Tolder blev tilsat og en Toldkiste gjort: da bede vi dig og naadigst ville, at du en sær Tolder der i Nedenes Len tilsætter og en Toldkiste sammesteds lader gjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 November 1642. T. VII. 122.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Capitainlieutenant paa Baahuus at fæste en Tiende.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom Capitainlieutenant paa Baahuus vores naadigste Exspectancebrev paa den første Tiende, i forne Baahuus Len ledig bliver, er begjerendes, da, efterdi vi Betænkende have Exspectancebreve herefter at udgive, bede vi eder og naadigst ville, at I, naar nogen Korntiende ledig bliver, os derom underdanigst adviserer, paa det vi os da videre derom paa hans underdanigste Begjering kan erklære. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 November 1642. T. VII. 122.

Hr. Hans Rasmussøn fik Confirmats paa en Tiende i Baahuus Len.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, den Tid han naadigst med vort Slot Baahuus var forlent, paa vore Vegne haver sted og bortfæst til os elskelige, hæderlig og vellærd Hr. Hans Rasmussøn, Sogneprest til Solberg Prestegjeld, vor og Kronens Anpart Tiende af forne Solberg Gjeld, som hans Fader og Formand tilforne havt haver, og lyder samme Fæstebrev Ord fra Ord, som efterfølger:

Danmarks Riges Raad og Høvedsmand paa Baahuus, jeg, Hannibal Sehested til Nøraggergaard, gjør vitterligt, at eftersom min Formand, velbyrdig Otte Thott til Nes, haver sted og fæst hæderlig og vellærd Mand, Hr. Hans Rasmussøn, Sogneprest til Solberg Prestegjeld, Kronens Anpart Tiende af forne Solberg Gjeld, som hans Fader og Formand tilforn havt haver, og det formedelst han bor udi Landeveien og haver stor Gjesteri og Beværing af det reisende Folk, dog med saadan Condition, at han deraf skal give aarligen til Afgift tredive og fire Rigsdaler og samme Penge til hver Paaske at levere her i Baahuus Skriverstue, hvilken forne Fæste jeg nu hermed paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og paa Hs. Maj.s naadigste Behag confirmerer og stadfæster, at forne Hr. Hans Rasmussøn og hans Hustru maa

nyde, følge og oppeberge samme Solberg Tiende udi begge deres Livstid, dog saa at de deraf aarligen giver den tilbørlig Afgift og den udi rette Tide at levere, som for^{et} staar; thi beder jeg eder, menige Bønder og Sognemænd i for^{ne} Gjeld og paa høibe^{te} Kgl. Maj.s Vegne byder og befaler, at I yder hannem og hans Hustru efter hans Død samme Tiende retferdeligen og christeligen, som Ordinantsen eder tilholder, saafremt I derfor ikke ville straffes og stande til Rette efter Loven og kongelige Mandater. Des til Vidnesbyrd haver jeg mit Signet her neden trykt og med egen Haand underskrevet. Datum Baahuus 27 December Anno 1641.

Hannibal Sehested m. ppa.

Underdanigst begjerendes vores naadigste Confirmation herpaa, da have vi [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 17 November 1642. R. VI. 452.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, en gammel Toldbod at maa selge.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I underdanigst for os haver ladet give tilkjende, hvorledes der udi vor Kjøbsted Marstrand skal findes en gammel Toldbod, som skal ganske være forfalden og den nu at være vurderet for 300 Rigsdaler, foregivendes, dersom den længer skal staa, da at blive mere forfalden og vi ikke deraf nogen Gavn kan have, underdanigst vores naadigste Villie derom begjerendes, om I for^{ne} Toldbod maa selge: da ere vi naadigst tilfreds, at I for^{ne} Toldbod maa selge efter Vurderings-Vindes Indhold og Pengene os til Regnskab lade føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 November 1642. T. VII. 122.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Otte Lorck anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I Otte Lorck alvorligen tilholder, at han strax sig hid neder til vor Kjøbsted Kjøbenhavn forføier og gjører udi vores Renteri Regnskab for hvis hannem haver været betroet paa vores Kobberbergverk Guds Gave udi Østerdalen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 November 1642. T. VII. 123.

Fredrik Christopherssøn i Norge fik Confirmats paa en Tiende.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Otte Thott til Nes, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Sølvitsborg, den Tid han naadigst med vort Slot Baahuus var forlent, paa vores Vegne haver sted og fæst til Fredrik Christopherssøn, Ridefoged udi det søndre Skibrede paa Indland, Kgl. Maj.s An-

part Biskopstiende af Thorsby Prestegjeld, og lyder samme Fæstebrev Ord for Ord, som efterfølger:

Jeg, Otto Thott til Nes, Kgl. Maj.s Befalingsmand paa Baahuus, kjendes og hermed for alle udi dette mit aabne Brev vitterligt gjør, at jeg paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og paa høibe.te Hs. Kgl. Maj.s naadigste Behag haver sted og fæst og nu hermed steder og fæster Fredrik Christopherssøn, Ridefoged udi det søndre Skibrede paa Indland, Kgl. Maj.s Anpart Biskopstiende af Thorsby Prestegjeld for 15 Rigsdaler, af hvilken Tiende han derforuden aarligen og inden Philippi Jacobi Dag skal udgive og levere her paa Baahuus tyve og otte Rigsdaler in specie. Thi byder og paa høibe.te Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne befaler jeg eder, menige Bønder og Almue, i for.ne Prestegjeld boendes, at I tiltænker saa og eder efter retter retferdeligen og udi rette Tide at yde og levere for.ne Fredrik Christopherssøn al den Tiende, som I paa ofte høibe.te Hs. Kgl. Maj.s Vegne hannem bør og pligtige ere, saafremt og anderledes I da derfore ikke tilbørligen ville tiltales og straffes. Des til Vitterlighed under mit Signet og egen Haand. Actum Baahuus 8 Mai 1637.

Otto Thott m. ppa.

Da have vi naadigst confirmeret og stadfæst og nu med dette vort aabne Brev confirmere og stadfæste for.ne Fæstebrev udi alle sine Ord og Punkter, eftersom for.st staar. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 25 November 1642. R. VI. 453.

Fredrik Christopherssøn fik Confirmats paa en Holm i Baahuus Len, i Romeland Sogn.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Otte Thott til Nes, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Sølvitsborg, paa vores naadigste Behag haver sted og fæst (imidlertid han med Baahuus Slot naadigst af os var forlent) til en hans Tjenere, Fredrik Christopherssøn, en Holm i Romeland Sogn i det søndre Skibrede paa Indland, kaldes Tyholmen, og lyder for.ne Otte Thotts Fæstebrev Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Otto Thott til Nes, Høvedsmand paa Baahuus, gjør vitterligt, at jeg paa Kgl. Maj.s Vegne haver sted og fæst min Tjener Fredrik Christopherssøn en Holm i Romeland Sogn i det søndre Skibrede paa Indland, kaldes Tyholmen, som en Tid lang haver været brugt under nogle Kronegaarde i for.ne Sogn og af Lagmanden med 12 Mænd dennem efter Kgl. Maj.s naadigste Forordning om Ødegaarde og Rydningspladser er fradømt, hvilken for.ne

Tyholm for.te Fredrik Christopherssøn maa nyde, bruge og beholde i alle Maader efter den Forordning om dennem, som optager Rydningspladser eller Ødegaarde, dog saa at han deraf til høibe.te Kgl. Maj. udgiver, hvis den skylder efter Baahuus Jordebog og herefter kan blive skattelagt. Til Vitterlighed under mit Signet og egen Haand. Actum Baahuus den 10 Juni 1637.

Otto Thott m. ppa.

Og for.te [Fredrik] Christopherssøn nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme Fæstebrev haver været begjerendes, da have vi [etc. den sedvanlige Confirmation]. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 25 November 1642. R. VI. 454.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende det Jernverk, Peter Grüner med flere haver optaget.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi for nogen Tid forleden naadigst have bevilget os elskelige Peter Grüner, vores Myntemester, med sine Medconsorter at maatte optage et Kobberverk udi Gudbrandsdalen i vort Rige Norge og derpaa nyde de privilegiis, som vores derom dennem givne Brev videre i sig selv udførligen indeholder: da, efterdi os elskelige Hr. [Christopher Urne til Åasmark, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vort Slot Tranekjær, (som beretter sig samme Kobberverk tilforn, førend bemeldte Peter Grüner med sine Consorter om des privilegiis haver anholdet, at have begyndt at optage) al den Prætension og Ret, som han til samme Verk kunde have efter vores forrige derom udgangne Brevs Formelding sub dato Kjøbenhavn den 29 Juli 1632, til os underdanigst haver opdraget, ere vi naadigst til Sinds Halvparten af samme Gudbrandsdals Kobberverk selv at ville beholde og den anden halve Part deraf at følge bemeldte Peter Grüner og hans Medconsorter, hvilket I dennem paa vore Vegne haver at forstendige og derom videre Anordning at gjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 November 1642. T. VII. 123. (Orig. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne og Hans Kjøning fik Brev, Peder Rasmussøn af Aars anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom nærværende Peder Rasmussøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Aarhuus, underdanigst giver tilkjende, hvorledes han en rum Tid haver havt sin Handtering og Kjøbmandskab med vore og Kronens Bønder og Tjenere udi dit Len samt Borgere og andre udi vor Kjøbsted Throndhjem, hos hvilke han nogen tilstaaendes Gjæld haver, underdanigst

begjerendes, han det uden vidløftig Proces maatte bekomme: thi bede vi dig og naadigst ville, at du forne Peder Rasmussøn værer behjælpelig, at han forne sin tilstaaende Gjæld, saavidt han med Rette kan have at fordre, uden vidløftig og lang Proces kan bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 November 1642. T. VII. 123.

Hr. Cort Thomassøn fik Brev paa et Kald udi Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hr. Samuel Jørgenssøn, Prest til Mandals Sogn udi vort Rige Norge, underdanigst foregiver, hvorledes han for sin Skrøbeligheds Skyld til sin Medhjælper haver kaldet M. Thomas Cortssøn [Wegner], Superintendent udi Stavanger Stift, hans Søn ved Navn Hr. Cort Thomassøn, som og vil egte hans Datter, underdanigst nu begjerendes, at forne Hr. Cort Thomassøn, dersom han enten Kaldet afstaar eller ved Døden afgaar, Kaldet efter hannem maatte nyde: da, efterdi Sognemændene og nu derom anholder, have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at forne Hr. Cort Thomassøn, dersom han lovligen dertil kan kaldes og sig vel anstiller, forne Kald efter Hr. Samuel Jørgenssøns Død, eller dersom han det godvilligen til hannem vil afstaa, maa nyde og beholde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 26 November 1642. R. VI. 454.

Henrik Thott fik Brev, Bartholomæus Haagenssøn anl.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom Bartholomæus Haagenssøn, Borger her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, for os underdanigst andrager, hvorledes han skal have en rigtig Gjældskrav udi vor Kjøbsted Bergen hos afgangne Maurits Busch's Arvinger og Albret Berner efter rigtige Haandskrifter, hvor han dog ikke en Skilling kan bekomme, saa og at han ved hans Fuldmægtiges, Peder Saxe's, Ophold og Forsømmelse forne hans Krav skal komme for kort: thi bede vi dig og naadigst ville, at du hannem herudi saa vel hos forne hans Creditorer som hans Fuldmægtige, Peder Saxe, til Rette forhjælper, saa han engang dermed kan komme til Ende. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 November 1642. T. VII. 123.

Palle Rosenkrands fik Brev, Sigvard Matssøn anl.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, en ved Navn Sigvard Matssøn der udi dit Len tvende Gange en Kvindesperson ved Navn Anne Lauritsdatter, hannem udi tredie Led beslægtet, at have besovet, for hvilke Forseelser han og haver af-

sonet, erbydendes sig endnu 60 Rigsdaler at ville give, paa det vi hannem naadigst ville bevilge der udi Lenet at maatte forblive: da ere vi naadigst tilfreds, at du af hannem samme 60 Rigsdaler annammer, hvilke du haver udi vor Kjøbsted Christianssand en Skole derfore at lade opbygge, og samme Sigvard Laurssøn siden der udi Lenet at maa forblive. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 November 1642. T. VII. 124.

Thomas Nolds Arvinger finge Kvittantiarum paa Lyse Kloster.

C. IV. G. a. v., at os elskelige afgangne Thomas Nold til Magelev hans Arvinger haver nu endelig gjort os god Rede og Regnskab for den uvisse Rente og Indkomst til vort og Norges Krones Len Lyse Kloster, han af os naadigst haver været medforlent, beregnet fra Philippi Jacobi Dag Anno 1615, han først bekom samme Kloster i Forlening og Forsvar næst efter os elskelige Ernst Normand til Selsø, og til Philippi Jacobi Dag Anno 1635, han ved Døden er afgangen og afgangne Otte Ternow, forrige Jægermester, dermed igjen naadigst er bleven medforlent; sammeledes haver de og nu fra dennem leveret hans Forleningsbrev, han derpaa af os naadigst bekommet haver, og er de os aldeles intet skyldig bleven efter de Regnskabers, Kvittantsers og Bevisers Lydelse, de fra dennem udi vort Rentekammer til os elskelige Jørgen Wind til Gundestrup, Danmarks Riges Raad, Steen Beck til Vandaas og Melchior Oldeland til Uggerslevgaard, vore Mænd, Tjenere og Rentemestere, paa vore Vegne leveret og overantvordet haver. Thi lade vi nu hermed forne Thomas Nolds Arvinger aldeles kvit, fri og kravesløs af os og vore Efterkommere [etc. mutat. mutand. som Kvittantsebrevet af 1 August s. A., ovfr. S. 221 f.]. Kjøbenhavn 28 November 1642. R. VI. 455.

Nils Lange fik Bevilling paa en Kirke at lade bygge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Nils Lange til Fritsø, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Sæm og Eker Lene, underdanigst hos os haver været begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at han paa sin egen Bekostning en Kirke paa Bakken ved hans Gaard udi Laurvigen maatte lade opsætte, hvortil han selv en Prest vil holde og lønne, saa at hans rette Sogneprest ikke nogen Forkortning paa hans Indkomme eller Rettighed i nogen Maade skulle tage udi sit Kalds Indkomst, efter den Revers, han underdanigst derpaa til os videre udgivet haver, da

have vi naadigst bevilget og tilladt saa og med dette vort aabne Brev bevilge og tillade for^{ne} Nils Lange bem^{te} Kirke ved hans Gaard paa Bakken udi Laurvigen at maa lade opsætte og en Prest dertil paa sin egen Bekostning at holde, dog at for^{ne} hans egen Sogneprest ei i nogen Maade skeer for kort, eftersom for^{vet} staar. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 November 1642. R. VI. 456.

Otte Thott fik Kvittantiarum paa Baahuus.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Otte Thott til Nes, Befalingsmand paa Sølvitsborg Slot, haver nu endeligen gjort os god Rede og Regnskab for al Indtægt og Udgift af vort og Norges Krones Slot og Len Baahuus, som han af os naadigst haver været medforlent, beregnet fra Philippi Jacobi Dag 1634, han dermed først er bleven forlent, og til Philippi Jacobi Dag 1640, han med samme Slot og Len igjen er kvit bleven og med klart Inventarium fra sig til os elskelige, ærlig og velbyrdig Mand Hannibal Sehested til Nøraggergaard, Danmarks Riges Raad, til troer Haande overleveret; desligeste for hvis Penge-Skatter, Unions-, Garnisons- og Baadsmænds-Skatter, som der udi for^{ne} Baahuus Len og underliggende Kjøbstæder er paabuden, saa vel som fra andre Lene og Kjøbstæder udi Norge did haver været forskikket og han oppebaaret haver imidlertid. Sammeledes haver han indleveret hans Forleningsbrev, han af os haver bekommet saa og Register paa hvis Inventarium, han paa for^{ne} Slot og Len havde annammet og igjen fra sig leveret, saa han os aldeles intet skyldig bliver efter de Regnskabers, Mandtallers, Inventarii, Registers, Kvittantsers og Bevisers Lydelse, som han nu fra sig ind udi vort Rentekammer til os elskelige Jørgen Wind [etc. mutat. mutand. som Kvittantsebrevet af 28 Novbr. s. A., ovfr. S. 238]. Kjøbenhavn 1 December 1642. R. VI. 456.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, noget Gods anlangendes, Thomas Dyre er begjerendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Thomas Dyre til Sundsby, vor Mand og Tjener, underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne vore og Kronens Gaarde og Gods der udi Baahuus Len, paa Thjørn, udi Valle Sogn liggendes, en Gaard, kaldes Dypholt, en Gaard, kaldes Øvre Fjellebro, udi hvilken for^{ne} Gaard han selv er eiendes 6 Øresbol Jord, nok trende Gaarde, kaldes Møgenes, item en Gaard, kaldes Melby, nok en Gaard, navnlig Refsal, nok tvende Fjerdingsgaarde, kaldes Brekke og Heller, item et Stykke Eng, os og Kronen tilhører udi Fjellebro-

gjerder, som aarligen bruges til forne Sundsby Gaard for Landskyld deraf, nok en Ø, kaldes Lille Bratø, hvorimod han underdanigst erbyder sig at ville udlægge til os og Kronen efterne hans Gaarde og Gods paa Hisingen, udi Bjørland Sogn liggendes, en Gaard, kaldes Storgaard, nok en Gaard paa Indland, udi Romeland Sogn, kaldes Vellene, nok udi Solberg Sogn, kaldes Heegjerde, item udi Jørland Sogn trende Gaarde, den første kaldes Turetz [Torød], den anden kaldes Høgebor [Hagebol], den tredie Raerødt [Karød?], nok udi Store Haaby udi forne Sogn halvfjerde Øresbol Jord, item en Meelkvern udi Jordal, nok udi Holte Sogn en Gaard i Vestre Risby, nok udi Nordvigen i Lummeland Sogn en Gaard, kaldes Ringdalen. Thi bede vi eder og ville, at I lader forfare baade det, han af os og Kronen er begjerendes, saa vel som det, han erbyder sig igjen at ville udlægge, og siden eder med forderligste erklærer, om det Gods, han er begjerendes, der fra Lenet for Beleilighed eller anden Herligheds Skyld kan mistes imod det, han derimod vil udlægge, og siden samme eders Erklæring udi vores Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Frederiksborg 2 December 1642. T. VII. 124.

Steen Beck fik Kvittantiarum paa Bakke Kloster.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Steen Beck til Vandaas, vor Rentemester og Befalingsmand over Herevad Klosters Len, haver nu endelig gjort os Rede og Regnskab for hans aarlig Afgift for den visse og uvisse Rente og Indkomst af vort og Norges Krones Len Bakke Kloster, som han af os nogen Tid haver været medforlent, beregnet fra Philippi Jacobi Dag 1633, han da først med samme Len naadigst er bleven forlent, og til Philippi Jacobi Dag 1641, han samme Len igjen er kvit bleven og til os elskelige Ove Bjelke til Østeraat igjen leveret haver, som samme Len af os naadigst er medforlent; desligeste haver han og fra sig leveret hans Forleningsbrev, han af os paa samme Len bekommet haver, saa han os af forne Len aldeles intet er skyldig bleven efter de Kvittantsers og Bevisers Lydelse, som han fra sig ind i vort Rentekammer til os elskelige Jørgen Wind til Gundestrup, Danmarks Riges Raad, og Melchior Oldeland til Uggerslevgaard, vore Mænd, Tjenere og Rentemestere, paa vore Vegne leveret og overantvordet; thi lade vi nu hermed forne Steen Beck og hans Arvinger [etc. som i Kvittantsebrevet af 28 Novbr. s. A., ovfr. S. 238]. Kjøbenhavn 13 December 1642. R. VI. 457.

Aabne Brev om Veie i Baahuus Len.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have for godt anseet saa og ville, at alle alfare Veie og Broer udi vort Len Baahuus saaledes skulle flyes og forferdiges, at man kan kjøre med Vogne og Heste paa samme Veie, saavidt muligt og skee kan. Thi byde vi og befale menige vores Undersaatter udi for^{ne} Baahuus Len, at de med det forderligste forferdiger samme Veie og Bro[er], at man med Heste og Vogn derover kjøre kan. Hvo sig herudi mutvilligen lader finde, skal straffes, som vedbør. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 14 December 1642. R. VI. 458.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev om tvende Mænd i Baahuus Len, som haver gjort Leiermaal, [m. m.].

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes tvende Mænd udi Baahuus Len, den ene ved Navn Thorsten udi Valde i Nordvikens Fogderi, den anden ved Navn Jens i Nordenes, dennem skal have forseet med Leiermaal tidt og ofte udi deres Egteskab; sammeledes komme vi udi Forfaring, hvorledes de Svenske tilholder dennem det Stykke Eng Tagehr paa Hisingen, som er Udmark og skal tilhøre vores og Kronens Bønder, og det formedelst en Lagmandsdom, som skal have dømt for^{ne} Svenske for^{ne} Eng til: da bede vi eder og naadigst ville, at I forfølger med Lov og Ret for^{ne} tvende Mænd, som sig udi Leiermaal haver forseet, og procederer med dennem efter vores derom udgangne Forordninger, i lige Maade indstevner for^{ne} Lagmandsdom til førstkommende almindelige Herredage udi vort Rige Norge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 December 1642. T. VII. 125.

Palle Rosenkrands fik Brev at maa antaste Dines Jenssøn.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Lister og Mandals Lene, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes en Person ved Navn Dines Jenssøn, forrige Foged udi Lister Len, den Tid os elskelige Ivar Wind, vor Mand, Tjener, øverste Sekreterer og Befalingsmand paa vort Slot Lundenes, af os naadigst dermed var forlent, skal restere med en Andeel Skatter og ingen Rede og Regnskab derfore at have gjort, mens nu at skal være bortrømt, og ikke veed tilvisse, hvor han skal være at finde, formener hannem dog at skulle opholde sig udi vort Land Jylland, underdanigst begjerendes, vi naadigst ville bevilge hannem,

at, hvor for^{ne} Dines Jenssøn findes, han da hannem at kunde blive mægtig. Thi byde vi og befale vore Embedsmænd, Fogder samt Borgermester og Raad udi vore Kjøbstæder over alt vort Rige Danmark, at de for^{ne} Palle Rosenkrands herudi ere behjælpelige, saa at hvor for^{ne} Dines Jenssøn kan antræffes, de da hannem til for^{ne} Palle Rosenkrands lader være følgagtig og hannem dertil i alle mulige Maader behjælper, saa og forbyde alle og enhver for^{ne} Palle Rosenkrands herimod, som for^{ret} staar, at hindre eller i nogen Maade Forfang at gjøre etc. Kjøbenhavn 16 December 1642. R. VI. 458.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at erklære sig paa nogle Bønders Supplicationer i Norge.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke eder herhos nogle Copier af adskillige Supplicationer, som endeel udi Throndhjems Len for os underdanigst haver ladet andrage, bedendes eder og ville, at I eder med forderligste derpaa imod os erklærer og samme eders Erklæring med forderligste udi vort Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 December 1642. T. VII. 125.

Christen Søfrenssøn [Ebeltoft] og Henrik Doet finge Brev paa tvende Laxe-Elve i Nordlandene.

C. IV. G. a. v., at eftersom afgangne Jakob Pederssøn og hans Hustru Mariche Jørgens haver havt vores naadigste Bevilling paa tvende Laxe-Elve i Vardøhuus Len, nemlig Alten og Tanen, og de nu begge ved Døden ere afgangen, tilmed deres Bevillings-Aar nu til førstkommendes Nyaar 1643 til Ende ere, og efterdi os elskelige Christen Søfrenssøn Ebeltoft og Henrik Hermanssøn Doet, Borgere udi vor Kjøbsted Bergen med flere deres Medconsorter tilforne samme tvende Laxe-Elve haver været bevilget, underdanigst derfore begjerendes, vi naadigst dennem samme tvende Laxe-Elve ville bevilge og forunde: da have vi af vor synderlig Gunst og Naade undt, bevilget og tilladt og nu med dette vort aabne Brev unde, bevilge og tillade for^{ne} Christen Søfrenssøn og Henrik Hermanssøn Doet med deres Medconsorter samme for^{ne} tvende Laxe-Elve Alten og Tanen at maa nyde og beholde udi 10 Aar, beregnet fra Nyaarsdag førstkommendes 1643, med samme Condition og Vilkaar samt Afgift, som for^{ne} Jakob Pederssøn og Mariche Jørgens havt haver, og dennem sig saa nyttig gjøre, som de bedst kan. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 17 December 1642. R. VI. 459.

Fredrik Urne og Bispen i Throndhjem fik Brev, de fattige i Throndhjem anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, med Udspisningen til de fattige i Throndhjems Hospital saa vel som med den unødig Bekostning, som paa Forstanderen og hans Folk sammesteds medgaar, ei saa skikkeligen og vel, som det sig burde, at skal tilgaa, da bede vi eder og naadigst befale, at I efter den Maneer, som her eller paa andre Steder i dette vort Rige Danmark brugelig er, en vis Anordning med forderligste gjører, baade hvorledes med Spisningen, dens Taxt, Forstanderens Løn og i andre Maader forholdes skal, med alting derudinden saaledes midlendes og lempendes, at det skikkeligen og ordentligen tilgaar og de fattiges Gavn og Tarv fornemmelig søges, og saafremt Forstanderen sig efter saadan Anordning at forholde vægrer, at I da en anden vederheftig Dannemand, som sig saadant vil og kan paatage, udi hans Sted forordner og indsætter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 December 1642. T. VII. 125.

Fredrik Urne fik Brev, Kirketiender i Throndhjems Len anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os underdanigst forebringes, hvorledes endeel Kirkeverger udi Throndhjems Len, som Kirkernes Tiender sammesteds udi Fæste haver, Kirkernes Indkomst sig selv til Nytte og Fordeel skal beholde, da bede vi dig og ville, at du det saaledes anordner, at Kirke[verge]rne der i Lenet, ingen undtagen, herefter gjører Kirkerne saadan Regnskab, som forsvarligt være kan, og ville vi, at de, naar paa Kirkerne noget nødvendigen anvendes skal, dig derom tilforn skal lade forstendige, havendes udi Agt, at intet til Unytte bliver anvendt eller Kirkerne noget, af hvad Prætext det og være kan, bliver af nogen frataget. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 December 1642. T. VII. 126.

Fredrik Urne fik Brev, Otte Lorck og Bønderne i Throndhjems Len anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os underdanigst foregives, hvorledes Otte Lorck med sine Consorter, som det Bergverk i Throndhjems Len, udi Inderøens Fogderi, udi Forpagtning haver, med Bønderne der i Lenet skal have contraheret om en vis Summa Penge, de dennem skulle give for Arbeid til samme Verk at føre: da, efterdi forne Bønder sig ofte paa det under-

danigste beklager sig ei uden deres Ruin saa mange Penge at kunne tilveiebringe, som forne Otte Lorck af dennem tager, bede vi dig og naadigst ville, at du dennem imellem handler, havendes i Agt, at Bønderne ei utilbørligen og over deres Formue herefter besverges med saadan Penges Udgift; og hvis befindes hidindtil noget ubilligen af Otte Lorck og hans Medconsorter at være i saa Maader opbaaret, at du da dennem tilholder saadant Bønderne igjen uden al Undskyldning at erstatte. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 December 1642. T. VII. 126.

Aabne Brev, at Bønderne i Østerdalen maa være skatfri, som arbeider til Bergverket.

C. IV. G. a. v., at vi, paa det vores Kobberverk i Østerdalen desto bedre maatte komme paa Fode, naadigst for godt [have] anseet saa og bevilget og tilladt og hermed bevilge og tillade, at alle de, som hos forne Verk sig lader bruge, herefter maa være fri og forskaanet for al kongelig Skat og Tynge og Udskrivelse; dog ville vi naadigst, at ingen af forne Bergfolk, være sig Mester, Svende eller andre daglige Arbeidere, maa sig fra Verket begive eller hos andre Verker antages uden vores Berghopmands Pas, saa og at alle og enhver af fornte Bergfolk nu og herefter skal være vores Berghopmand, os elskelige Ivar Prip, hørig og lydig under Straf, som vedbør. Og skal forne vor Berghopmand, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, Magt have de, som udygtige synes, at afskaffe, andre i deres Sted at antage og ellers alting til vores Gavn og Bedste ordinere, som han det for os agter at forsvare. Forbydendes alle og enhver forne Berghopmand og Folk herimod, eftersom forvrit staar, at hindre eller i nogen Maade Forfang gjøre etc. Kjøbenhavn 23 December 1642. R. VI. 459.

Ivar Prip fik Brev at maa beholde Reins Kloster hans Livstid.

C. IV. G. a. v., at vi os elskelige Ivar Prip, vor Mand, Tjener, Berghopmand og Befalingsmand i Reins Kloster, for Troskab og villig Tjeneste, han os og Riget hertil gjort og herefter troligen gjøre maa og skal, naadigst have bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at han forne vort og Norges Krones Kloster Reins Kloster hans Livstid for den Afgift, han forne Kloster nu nyder, maa beholde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 23 December 1642. R. VI. 460.

Hannibal Sehested fik Brev, Ivar Prip anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst bevilget os elskelige Ivar Prip, vor Mand, Tjener, Berghopmand og Befalingsmand udi Reins Kloster, 8000 Rigsdaler udi tilstaaendes Aar 1643 og siden udi næstfølgende 1644 12000 Rigsdaler af vort Slot Akershuus's Indkomst og Told til vores Kobberverks Fornødenhed i Østerdalen, som han paa sin egen Bekostning herefter skal fortsætte og fulddrive, hvilke I hannem aarligen til hver Philippi Jacobi Dag skal lade være følgagtig. I lige Maade ville vi, at I efter for^{ne} Ivar Prips Anmodning Qægne [ɔ: Kvikne] Annex og dets underliggendes Gaarde, naar de, dennem nu besidder, enten ved Døden afgaar eller paa andre Steder sig godvilligen ville hen begive, med gode, dygtige Folk lader besætte, som til Verkens daglige Arbeide med Heste, Kul og Veed kan bruges. Ere vi og naadigst tilfreds, at de udi Quegne Annex bosiddende, som sig til Verket lader bruge, for Skat og Udskrivelse herefter maa være forskaanet. Herforuden bede vi eder og naadigst ville, at I Almuen af Tønset Prestegjeld tilholder, at de sig til Verkens Arbeide for billig Betaling herefter lader bruge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 December 1642. T. VII. 129. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Peter Grüner med hans Consorter at beholde Bergverket.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi eder nogen Tid forleden naadigst forstendiget, at vi selv til Sinds vare at bruge den halve Part af Kobberverket i Gudbrandsdalen, og Participanterne udi for^{ne} nyoptagne Kobberverk i Gudbrandsdalen os underdanigst supplicando nu haver ladet andrage og begjere, at dennem maatte tillades selv alene for^{ne} Kobberverk at fortsætte, efterdi de allerede derpaa gjort og anvendt en stor Bekostning, da ere vi naadigst tilfreds, at de efter deres forrige Privilegiers Indhold for^{ne} Kobberverk alene maa optage, iverksætte og fulddrive, dog at de af eder bliver tilholden, dennem, som først der Erts brudt og for dennem derpaa anvendte Bekostning, derfore at contentere og fornøie saa og Verket saa høit at drive, som meest muligt er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 December 1642. T. VII. 127. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at tilstille Henrik Thott 1000 Rigsdaler til Bergens Kirker.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi for nogle Aar siden

have bevilget til de afbrændte Kirkers Reparation udi vor Kjøbsted Bergen at maatte opberges og indkræves 2000 Rigsdaler af Kirkerne udi Akershuus Len, da, efterdi os nu underdanigst foregives, 1000 Daler af samme Penge alene at være fremkommen, bede vi eder og naadigst ville, at I det saaledes anordner, at Resten af samme bevilgede Penge, nemlig 1000 Rigsdaler, med forderligste muligt, bliver os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Bergenhuus, og Superintendenten over Bergens Stift tilstillet, at de dennem til samme afbrændte Kirkernes Reparation kan anvende. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 December 1642. T. VII. 126. (Orig. i Rigsarkivet).

Knut Ulfeldt fik Brev, Karen, Gunder Olssøns, anl.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom Karen, afgangne Gunder Olssøns af Tunsberg Len, os underdanigst supplicando lader andrage, hvorledes en hendes Landbonde udi dit Len skal have hende uafvidendes imod Norges Lov opsagt en hendes Sag, liggendes under den Gaard, han paaboede, til vores Foged, fordi han ikke vilde skatte deraf, hvorfor hun Dom over hannem haver forhvervet, at han hende derfor skal stande til Rette, og hun derhos underdanigst begjerer, at hun maa tilstedes samme Sag igjen at optage: da bede vi dig og naadigst ville, at du hende samme Sag til Brug igjen lader bekomme, dog at hun deraf giver den sedvanlige tilbørlige Rettighed og Skatter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 December 1642. T. VII. 127.

Ove Gedde fik Brev at være i Kjøbenhavn tredie Juledag.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du retter din Leilighed efter at være her tredie Juledag i det seneste, hvor du da videre om vores naadigste Villie skal blive forstendiget. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 December 1642. T. VII. 127.

Henrik Thott fik Brev om Slottets Reparation.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, vort Slot Bergenhuus ganske brøstfeldig at være og til des nødvendig Reparation efter derpaa gjorte Overslag at behøves et Tusinde et Hundrede og ti Rigsdaler: da bede vi dig og naadigst ville, at du det første muligt paa forne Slot at reparere lader anfange og forne et Tusinde et Hundrede og ti Rigsdaler, som dertil fornøden gjøres, af Lenets Indkomme lader annamme og dennem siden dig saaledes til Regnskab at lade føre. Hvad Fæstningens Reparation vedkommer, ville vi naadigst, at du dermed

indtil paa videre vores naadigste Ordre skal lade bero. Cum claus consv. Kjøbenhavn 23 December 1642. T. VII. 127. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Gedde og Vincents Bildt finge Brev, Jomfru Dorthe Knutsdatter og hendes Syskende anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Jomfru Dorrette Knutsdatter til Nørholm paa sine og sine Syskendes Vegne underdanigst os haver ladet give tilkjende, hvorledes der skal være nogen Irring og Trætte imellem hende og hendes Syskende paa den ene og hendes Systerbørn paa den anden Side, anlangende at de sig vægrer, ikke med hendes afgangne Broder Pros Knutssøns efterladte Arv og Gjæld at ville befatte, efterdi de Arv og Gjæld efter deres afgangne Moder forsvoret haver, formenendes sig og denne Arv og Gjæld at have forsvoren, efterdi denne Gjæld efter deres afgangne Moder og er falden, som forne Gjæld efter sin Broder Pros Knutssøn arvet havde, og derfor sig ikke dermed i nogen Maader at ville befatte, hvorfor hun underdanigst er begjerendes denne vores naadigste Commission til eder, at I dennem om samme Tvistighed imellem skulle kjende og dømme, om forne hendes Systerbørn for forne Arv og Gjæld bør at være fri eller ikke: da bede vi eder og naadigst ville, saa og Fuldmagt give til den Tid, bestemt bliver, Parterne for eder at indstevne og om samme Tvistigheder, dennem der kan imellem indfalde, enten ved endelig Dom og Sentents adskiller eller udi Mindelighed imellem forhandler, og hvis I udi saa Maader enten ved endelig Dom og Sentents adskillendes eller og i Mindelighed dennem imellem forhandlendes vorder, at I det Parterne under eders Hænder og Signeter fra eder giver beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Og dersom en af eder for lovligt Forfalds Skyld udeblivendes vorder, [etc. som i Brev af 9 Novbr. s. A., ovfr. S. 229 f.]. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 December 1642. T. VII. 128.

Palle Rosenkrands fik Brev, Thorgrim Amundssøn anl.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom Thorgrim Amundssøn Egeland der udi dit Len underdanigst giver tilkjende, hvorledes han for kort Tid forleden sig med Leiermaal skal have forseet med en Kvindesperson ved Navn Thorbjør Olafsdatter, som hans Hustru udi tredie Led er beslægtet, er derfor underdanigst begjerendes, vi naadigst hannem samme sin Forseelse ville tilgive og efterlade, saa han fredelig maatte være og blive i Landet:

da bede vi dig og naadigst ville, at du med for^{ne} Thorgrim Amundssøn paa vore Vegne for samme Forseelse afsoner efter hans yderste Formue, og det saavidt han kan taale at udgive, hvilket du dig til Regnskab haver at lade føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 December 1642. T. VII. 125.

Fredrik Urne og Bispen i Throndhjem fik Brev anlangende Kirkerne i Throndhjems Stift.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi af adskillige Supplicationer naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Kirketjenesten udi Throndhjems Stift og mesten udi Nordlandene ikke skal være saa bestilt, eller Menigheden der saaledes betjent, som billigt og med Rette burde, og det meest udaf den Aarsage, at Presterne og Kapellanerne ikke med nødtørftig Underholdning ere forsynede: da bede vi eder og naadigst ville, at I med Provsterne over al for^{ne} Throndhjems Len den Anordning gjører, at for^{ne} Prester og Kapellaner bekommer saa meget til deres Underholdning, som de nødtørfteligen behøver, saa at Kirketjenesten af den Aarsage ikke skal blive forsømmet, medens bedre, end hidindtil skeet er, kunne blive forsørget. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 December 1642. T. VII. 128.

Hannibal Sehested fik Brev, Master anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I paa Foraaret haver i Forraad 20 Master til 28, 27 og 26 Tommer og lader os elskelige Erik Ottessøn [Orning] til Vatne, vor Mand, Tjener og Tilsynsmand paa Bremerholm, forstendige, paa hvad Sted og Havn de ere, at han Skib efter dennem kan skikke; desligeste ville vi, at I altid skal have 20 saadanne Master udi Sigte, saa at man kan lade hugge dennem, naar man vil og man dennem haver fornøden. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 December 1642. T. VII. 129.

Ivar Prips Bestilling paa Bergverket i Norge.

C. IV. G. a. v., at vi naadigst have antaget og tilforordnet saa og med dette vort aabne Brev antage og tilforordne os elskelige Ivar Prip, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Reins Kloster, til at være vores Berghopmand over vores Kobberbergverk udi Østerdalen, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorder; og skal han være forpligt at være os, vore Riger og Lande huld og tro, des Gavn og Bedste vide og ramme og al Skade og Afbræk af yderste Formue hindre og afvende og af al sin Magt og største Flid vore Berg- og Kobberverker der samme-

steds hjælpe at opsøge og opspørge og komme i Svang og paa Fode og, saavidt han forstaar, hjælpe at drive og til høieste Fordeel og med ringeste Bekostning, muligt kan være, hvortil han allerstørste Flid i alle Maader skal anvende, eftersom det en ærlig Berghopmand egner og bør, saa og, naar Sager, Bergverkerne eller des Folk angaaendes, ordeles skal, og han af vores Statholder udi vort Rige Norge dertil fordres, som en Bergrath sig lade bruge, og ellers udi denne sin betroede Bestilling troligen, flitteligen og ufortrøden sig lade befinde og hos Bergverkerne allesteds, hvor og naar hans Præsence og Nærværelse os til Gavn og Fordeel udkræves, være tilstede efter den Eed og Tilsagn, han os derpaa underdanigst gjort haver, og som han for Gud og os agter at forsvare og være bekjendt. Eftersom han og for:ne Kobberverk paa sin egen Bekostning herefter skal drive og fortsætte, alle Hytter, Bygning og des Tilhør saa vel som alle Folkene, der til for:ne Kobberverk arbeider, selv lønne, underholde og afbetale, derhos fornøden Veed og Kul dertil forskaffe, uden os ringeste Bekostning derpaa at tilskrive: da have vi nu hannem til hans aarlige Besolding bevilget 700 Rigsdaler, som hannem af vores Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem til rette Tid, saa længe han samme Bestilling forestaar, beregnet fra dette vort Brevs Dato, paa vore Vegne skal betales og fornøies, derforuden tilsagt at lade hannem udi tvende næstfølgende Aar give 24000 Rigsdaler og det udi tilstaaendes Aar 1643 til tre Terminer, nemlig 8000 til Nytaarsdag ved os elskelige Fredrik Urne til Brentved, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard i Throndhjem, 8000 Rigsdaler til Philippi Jacobi Dag ved os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad etc., og de sidste 8000 til Michaelis ved os elskelige Johan Braem, vores Factor og Handelsmand her i vor Kjøbsted Kjøbenhavn, og siden udi næstfølgende 1644 ville vi hannem for:ne 24000 Rigsdaler af Indkomsten og Toldene udi vore Lene Akershuus og Throndhjem lade erlægge og betale; hvorimod han igjen skal være forpligt og tilfortænkt aarligen at gjøre os god Rede og Regnskab, hvor meget Kobber der aarligen erobres og bekommes, saa og i det allerringeste til os hvert Aar at levere 700 Skippund Garkobber. Dersom og mere Kobber kan tilveiebringes og ved ringere Bekostning, end hidindtil skeet er, skal han, som forbemeldt, sig det med høieste Flid og Formue lade være angelegen og det troligen efter hans Eed og Pligtighed føre og bringe os til

Beholding og Gode og ellers udi alting søge vores Fordeel og Bedste. Arbeidsfolkene, saa vel Mestere som Svende, som hos for^{ne} Kobberverk ere og betjene, skal han tilholde, at de med Flid deres Bestilling forretter, saa vidt de bør med Rette, hvilke hannem alle og hver udi alle tilbørlige Maader, og saavidt samme Bergverk og dets Handel og Arbeide vedkommer, skulle udi Bud og Forbud altid være hørige og lydige under vores Naade og høieste Straf. Og skal han have flittig og alvorlig Indseende og Opsyn, at god Skik og Ordning saa og Fred og Enighed iblandt Folkene, som til samme Arbeid hører, holdes, og i alle Maader af dennem et christeligt Levnet og Idræt føres, og at de Kirken og Guds Ords Tjeneste og Sacramenters Uddelelse flittig søger, og de ikke anderledes sig forholder, eftersom billigt og ret er, og han for os kan vide at forsvare, desligeste Magt have at straffe og af deres Løn og Pension, eftersom deres Forseelse eller Uskikkelighed befindes, afkorte eller dennem slet og aldeles afskaffe og andre, som dygtigere og tjenligere ere, udi deres Sted igjen antage, indsætte og forordne, saa og Arbeidsfolk, naar fornøden gjøres, til samme Bergverk at antage og med dennem om en billig, vis og sedvanlig Løn og Besolding forenes. I lige Maade skal han ogsaa have flittig Indseende med dennem, som noget til samme Arbeid hørende er betroet eller udi Befaling haver, som de skal gjøre Regnskab fore, saa os i ingen Maader derudi skeer for kort. Derforuden skal han holde sig efter denne hannem meddelte Bestilling samt andre vores naadigste særdeles Befalinger, og ellers der saavidt paa Stedet muligt rette sig efter [den] Bergordning, som udi Sachsen og Brunsvig er brugelig og gaar udi Svang, indtil saalænge vi nogen særdeles Bergordning lade forfatte. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 30 December 1642. R. VI. 460.

Fredrik Urne fik Brev, Ivar Prip anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst aarligen bevilget os elskelige Ivar Prip, vor Mand, Tjener og Berghopmand og Befalingsmand udi Reins Kloster, 5000 Rigsdaler udi tilstaaendes Aar 1643 og siden udi næstfølgende Aar 1644 12000 Rdl. af vor Gaard Throndhjems Indkomst og Told til vort Kobberverks Fornødenhed udi Østerdalen, som han paa sin egen Bekostning herefter skal fortsætte og fulddrive, hvilke du hannem aarligen til hver Nytaarsdag skal lade være følgagtig. I lige Maade skal du, indtil for^{ne} Verk med Tiden kan blive med nødtørftig Folk

forseet, paa de Steder, det bekvemmeligst i dit Len skee kan, aarligen lade udskrive til Haspelknegte udi Gruberne, Hytteknegte og Rustvendere 80 unge ledige Karle, saa og Bønderne og Almuen i forne dit Len tilholde, at de for billig Betaling aarligen til Hytterne fra Gruberne nederkjører om Vinteren paa Føret 12000 Tønder Erts saa vel som siden Kobberet fra Smeltehytterne til Søen, saa og at de for billig Priis hannem og hans underhavendes Folk med fornøden Proviant forsyner. Vi bede dig herhos og naadigst ville, at du Otte Lorck tilholder, at han til Ivar Prip overleverer, hvis hos forne Bergverk i Østerdalen findes og til hannem bør at leveres. Kjøbenhavn 31 December 1642. T. VII. 130.

1643.[1]

Aabne Brev om Adels- og Odels-Jordebøger i Norge.

C. IV. Hilse eder alle og enhver, som Adels- eller Odelsgods udi vort Rige Norge enten ved Kjøb, Pant eller Arv haver og nyder, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vi bede eder alle og enhver og naadigst byde, at I med allerførste værer tiltænkt en rigtig Jordebog under eders Hænder til eders Lensmand fra eder at levere paa hvis Adels- eller Odelsgods enhver af eder haver, paa det derefter en rigtig Taxt paa Rostjenesten udi forne vort Rige Norge kan gjøres. Hvorefter I eder alle og enhver haver at rette og forholde. Kjøbenhavn 7 Januar 1643. T. VII. 131. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at forkynde det Brev om Adels- og Odelsgods.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder herhos en vores naa-

[1] Det Aarene 1643—47 omfattende Bind (VII) af „Norske Registre" findes nu ikke længere i det kgl. Geheimearkiv i Kjøbenhavn, ligesaalidt som Concepterne til de i samme indførte „Aabne Breve", med Undtagelse af en Samling af 73 saadanne for Mai—December 1647, hvis Omslag bærer følgende Paaskrift, som det synes med Geheime-Archivarius C. E. Voss's (1780—1791) Haand: „Samling til den Protokol af norske aabne Breve, som længe før min Tid er bleven borte."

digste aabne Brev, Adelens og Odelsbønders Jordebøger i vort Rige Norge angaaende, den I udi eders Len haver at lade forkynde og andre vore Lensmænd Copi deraf at tilskikke, at de derefter, enhver udi sit Len, vores naadigste Befaling kan vide at efterkomme og fyldestgjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Januar 1643. T. VII. 131. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Master at have i Forraad.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I paa Foraaret haver i Forraad tyve Master til tyve og otte, tyve og syv og tyve og sex Palmer og lader os elskelige Erik Ottessøn [Orning] til Vatne, vor Mand, Tjener og Tilsynsmand paa Bremerholm, forstendige, paa hvad Sted og Havn de ere, at han Skib efter dennem kan skikke. Desligeste ville vi, at I lader udsee, hvor tyve andre saadanne Master altid kunne være udi Beredskab, og saadant ligerviis os elskelige Erik Ottessøn aviserer, saa at man kan lade dennem hente, naar behov gjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Januar 1643. T. VII. 130. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Nils Lange og Vincents Bildt anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os elskelige Nils Lange til Fritsø, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Eker Len, underdanigst er begjerendes, at hannem maatte tillades nogen Jern-Erts fra andre Steder til sig at maatte lade forføre, der det at smelte og forarbeide, saa og at hannem maatte bevilges saadanne Privilegier paa hvis Gaarde og Pladser han dertil behøver, som andre i vort Rige Norge, der selver Bergverker optaget, nyder, erbydendes sig efter andre Bergverks Maneer og Sedvane deraf sin Rettighed til os at ville udgive, da bede vi eder og naadigst ville, at I eder paa samme hans Begjering med forderligste imod os erklærer. Eftersom og imellem forne Nils Lange og os elskelige Vincents Bildt til Nes, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Brunla Len, sig nogen Tvist og Irring begiver om Tolderiens Forvaltning og Rigtighed i Laurvigen og Helgeraaen, da bede vi eder og naadigst ville, at I dennem om forne Tvistighed imellem kjender og dømmer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Januar 1643. T. VII. 132. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Hans Sigfried von Lüttichau anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi os elskelige Hans Sigfried von Lüttichau til Overberghopmand udi vort Rige Norge tilfor-

ordnet, og muligt adskillige Misbrug hidindtil hos Sølv- og andre Bergverker der sammesteds haver været, da bede vi eder og naadigst ville, at I med Flid derom lader forfare, havendes vel i Agt Landsens Leilighed og Vilkaar, og at I siden med allerførste os forstendiger og eder erklærer, om nogen Forandring der [er] nødig, og paa hvad Maneer den bedst og bekvemmeligst skee kan, eller og om alting der i den forrige Stand kan forblive. Efterdi vi og naadigst erfare, at Officiererne over den ny anordnede Udskud i forne vort Rige Norge sig skal besverge, at de sig af deres Besolding nu ikke kunne underholde, efterdi de mesten altid maa ligge og holde sig i Kjøbstæderne, af den Aarsag de ingen frie Gaarde nyder, da, efterdi Bønderne derforuden allevegne med idelig Skydsferd frem og tilbage af dennem, naar Munstring skeer, besverges, bede vi eder og naadigst ville, at I des Leilighed forfarer og om dennem frie Gaarde uden Kronens og andres Afbræk igjen kan udlægges, at I da med andre vore Lensmænd, som af eder herom skal forstendiges, derom gjører fornøden Anordning. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Januar 1643. T. VII. 132. (Orig. i Rigsarkivet).

Ivar Krabbe og Daniel Bildt finge Brev at være overværendes, naar Hr. Oluf Parsberg leverer Penge til Hannibal Sehested.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I retter eders Leilighed efter at være overværendes tilstede, naar os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, fra sig leverer til os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, hvis Penge han haver der i Landkisten. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Januar 1643. T. VII. 131.

Hannibal Sehested fik Brev, adskilligt at forrette hos Bergverket.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi eder naadigst befalet at erfare, om nogen Forandring hos Sølv- og andre Bergverk udi vort Rige Norge var at foretage, da eragte vi selv dette nødvendigt: Først ville vi, at I alle og enhver, som hos forne Sølvverk og Hytterne sig lader bruge og arbeider, det være sig Myntmestere, Vardien[1] eller andre, tilholder, at de efter den Sachsiske Bergordungs Indhold gjører vores Oberberghopmand, os elskelige Hans

[1] Guardein.

Sigfried von Lüttichau, udi eders Nærværelse deres Eed. Dernæst have vi naadigst for godt anseet, at alle de, som nogen Stridighed og Tvist, Bergsager angaaendes, imellem er, sig hos for^{ne} vores Oberberghopmand herefter skal angive, og naar han nødigt eragtet, at dennem Citation kan meddeles, da ville vi, at de den hos eder siden skal søge og sex Uger for Qvartalen deres Vederpart lade insinuere, og saa derefter deres Sag med god Beskedenhed proponere og udføre, og hvad derudi efter for^{ne} Sachsiske Bergordung, Landsens Leilighed og Tilstand eller Billigheden bliver kjendt og ordelet, det ville vi, at enhver godvilligen strax skal efterkomme, saafremt de ikke eder paa vore Vegne derfore tilbørligen ville stande til Rette. Vi ville og naadigst, at I alle Participanter tilholder til os alle deres Smeltehytter igjen at afstaa med alt Forraad af Kul, Træ, Frischbley, Glette og Herd. Herforuden have vi naadigst for godt anseet, at vores Mynt herefter efter den Sachsiske Skrot og Korn skal slaaes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 Januar 1643. T. VII. 133. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested og Jens Bjelke fik Brev, Soldaters Gewehr anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst erfare, hvorledes stor Mangel paa Gewehr til de nyudskrevne Soldater udi vort Rige Norge skal være, thi bede vi eder og naadigst befale, at I erfarer og Overslag gjører, hvor meget udi ethvert Len kunde fattes, og de, som dennem skulle holde, dertil at contribuere noget, hvorved samme Gewehr kunne indkjøbes, hvortil vi og de Penge naadigst ville bevilge, som udi Landkisten ere, og haver I med os elskelige Gabriel Marsilius om for^{ne} Gewehrs Kjøb at handle. Vi befinde og naadigst, at de Commissarier, som hidindtil Officiererne skulle afbetale, udi Fredstid unødvendig at være, ville vi derfore naadigst, at enhver Lensmand selv Officiererne af det, de udi deres Len oppeberger, afbetaler og Resten, efter Officierernes Kvittants paa hvis dennem givet er, til vort Slot Akershuus under deres Hænder nedskikker, hvor det siden til samme Gewehrs Indkjøb skal anvendes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 Januar 1643. T. VII. 134. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Unions-Skatterne.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi forfare til eder at være leveret en Deel af Unions-Skatterne udi Norge, som var paabuden udi

os elskelige Hr. Christopher Urne til Aasmark, Ridder, vor Mand, Raad, forrige Statholder udi vort Rige Norge og Befalingsmand paa vort Slot Akershuus, hans Tid til St. Hans Dag sidst forleden, da bede vi eder og naadigst ville, at I samme Skatter, som I endnu haver hos eder og ikke til Hans Boyessøn ere leverede, lader os elskelige Hr. Christopher Ulfeldt til Svenstrup, Ridder, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Helsingborg, tilstille. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Januar 1643. T. VII. 136. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested og Fredrik Urne fik Brev at forordne Ivar Prip en Residents.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi os elskelige Ivar Prip, vor Mand og Tjener, igjen tilforordnet til Berghopmand over vores Kobberverk i Østerdalen, da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem den Residents, som Berghopmand der er tilforordnet og Otte Lorck hidindtil besiddet haver, igjen lader anvise; dog dersom forne Otte Lorck noget med Billighed derpaa haver at prætendere, ere vi naadigst tilfreds, at hannem det bliver igjen erstattet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Januar 1643. T. VII. 134. (Orig. i Rigsarkivet).

Ivar Prip fik Brev at selge det gamle Inventarium paa Reins Kloster.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst foregiver, hvorledes der paa Reins Kloster noget utjenligt Inventarium findes skal, saasom nogle smaa Malmgryder, 25 gamle Kjør med en Tyr og nogle unge Nød, en gammel Hest og to Hopper, 68 Tønder Havre med andet Smaarask, som Tid efter anden forringes, da bede vi dig og naadigst ville, at [du] forne Inventarium af uvillige Dannemænd lader vurdere og siden afhænde; Pengene, som du derfore bekommendes vorder, haver du os til Regnskab at lade føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Januar 1643. T. VII. 134.

Vincents Bildt og Hans Lange finge Brev, Ove Gedde og hans Lens Bønder anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom Almuen udi Thelemarken udi adskillige Poster sig over os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Bratsberg Len, og hans Tjenere skal besverge, i Synderlighed at de nu videre end tilforn med Skatters Paalæg, Penges Udgift for Drenges Udskrivelse, Tømmerlasts Udgift og andet sligt mere, og forne Ove Gedde sig og derimod over deres store Ulydighed mod sig

og sine Folk beklager; desligeste, eftersom der og begiver sig nogen Trætte imellem vore Fogder i Bratsberg Len paa den ene og Skien Bys Borgere og Sogneprest paa den anden Side anlangende først rette Skifte og Deling imellem vor Gaard Bratsberg og bem^te Skien By, saa vel som imellem for^ne vor Gaard og Sognepresten paa Lunde, om et Stykke Eiendom, Sognepresten sig tilholder imellem Stranden og Gaarden, desligeste og imellem Sognepresten og Skien By om nogen Indtægter og Fædrift, som Presten formener Lunde Prestegaard skal tilkomme og Byen sig tilholder: da bede vi eder, naadigst befale saa og hermed Fuldmagt give, at I retter eders Leilighed efter udi vor Kjøbsted Skien for eder for^ne vore Fogder, Skien Byes Borgere og Sognepresten saa vel som Almuen med deres Vederparter samt hvis Domme og andre Dokumenter, samme tvistige Punkter angaaende, som nogen af Parterne sig kunne paaberaabe, med det forderligste indstevner, havendes dog i Agt, at det skeer paa de Tider, bem^te vor Lensmand kan være tilstede og Bønderne bekvemmeligen af Fjeldene kunne udkomme, og at I da paa alle hvis Tvistigheder Parterne kan indfalde, dennem imellem dømmer og endelig adskiller, saa og især afsiger, hvad Straf de af Almuen bør at give eller udstaa, som modvillige og gjenstridige imod Lensmanden kan befindes at have været, og hvis I herudi gjørendes vorder, at I det under eders Hænder og Signeter giver fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Januar 1643. T. VII. 135.

Ove Gedde fik Brev, Skien Kirke anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Kirken udi vor Kjøbsted Skien der udi dit Len skal være ganske liden, saa at Menigheden der udi Byen ikke nær kan faa Rum og Plads derudi, den og ikke heller skal have udi Forraad, hvormed den kunde forbedres og større gjøres, du derfor underdanigst af os haver været begjerendes, at Kirkerne der udi dit Len, som nogen Forraad haver, maatte komme for^ne Skien Kirke til Hjælp: da ere vi naadigst tilfreds, at Kirkerne der udi Bratsbergs Len maa contribuere 500 Rigsdaler til for^ne Skien Kirke at forbedre og større gjøre, dog at du ogsaa Borgerskabet der udi Byen tilholder, at de ogsaa selver dertil lægger efter deres Formue, desligeste at de og værer tiltænkt, naar for^ne Skien Kirke udi Fremtiden noget til Bedste bekommer, at den og udi lige Tilfald andre Kirker der udi Lenet værer be-

hjælpelig. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Januar 1643. T. VII. 136.

Ove Gedde fik Brev, Thelemarkens Bønder anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom Almuen udi Thelemarken sig udi nogle Poster over dig haver besverget, og du dig paa samme deres Angivende underdanigst haver erklæret, da belangendes først Kirkernes Regnskabers Forhøring ville vi naadigst, at dermed skal forholdes efter vores derom udgangne Forordning, medens hvis Træfang eller andet nogen kan befales til Kirkernes Reparation at forskaffe, derfor bør enhver billigen at betales. Hvad Master og Tømmer-Skatter angaar, da skal du dermed ingen videre, end dit Forleningsbrev tillader, i nogen Maade besverge. Med Skovens Forhug skal efter Landsloven og vore udgangne Forordninger forholdes, saa ingen tilstedes videre udi Skove, hvor vi og Kronen Lod haver, at hugge, end til vores eget Sagbrug behøves og ellers i for^{ne} Landslov og udgangne Forordninger ommeldes. Herefter du dig haver at rette og forholde. Kjøbenhavn 11 Januar 1643. T. VII. 137.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at tilholde Lagmanden i Baahuus Len at dømme imellem Nichel Kock og tvende Svenske.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom nogle Svenske Undersaatter, wohnhaftige til Gottenborg, underdanigst hos os lader andrage, hvorledes nogle Deger Bukskind, dennem tilhørige, af os elskelige Nichel Kock udi Kalvsund paa den Ø Kalv udi eders Len skal være anholden og os siden ved Lagrettesmændenes Dom og den soren Skrivers Paahør til Priis kjendt, hvorudi de formener dennem at være skeet for kort: da, efterdi udi for^{ne} Sag endnu af Lagmanden ikke er dømt og vi nu, paa det Sagen des snarere maatte faa Ende, dennem naadigst bevilget, at den til forestaaende Herredage her i vort Rige Danmark maa foretages og udføres og ikke til den Norske Herredag opsættes, bede vi eder og naadigst ville, at I Lagmanden tilholder, at han med allerførste paakjender, om for^{ne} Deger Bukskind efter første Doms Indhold bør at være forbrudt eller ikke, paa det de til for^{ne} Tid og Danske Herredage, om dennem imod dømmes, kan faa Stevning og dermed kan komme til Ende. Cum claus. consv. Frederiksborg 15 Januar 1643. T. VII. 137.

Fredrik Urne fik Brev, Skatten anlangendes.

C. IV. V. G. t Vid, eftersom den Skat, til St. Hans Dag

sidst forleden udi Throndhjems Len paabuden, efter at du forne Len af os i Forlening bekommet haver, [af eder er oppebaaren], da bede vi dig og naadigst ville, at du derfor i vort Renteri klarerer, saafremt os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, ikke forne Skat oppebaaret haver, eftersom forne Hr. Oluf Parsberg for Skatterne udi Baahuus Len, til forne Tid paabuden, i lige Maade haver paa vort Rentekammer at klarere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Januar 1643. T. VII. 138.

Hannibal Sehested fik Brev, Skatten anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom den Skat, til St. Hans Dag sidst forleden udi Akershuus Len paabuden, efterat I forne Len af os i Forlening bekommet haver, af eder er oppebaaren, da bede vi eder og naadigst ville, at I derfore i vort Renteri klarerer, eftersom os elskelige Hr. Christopher Urne til Aasmark, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vort Slot Tranekjær, nu Fogderne i forne Akershuus Len ikke haver at commendere, og vi derforuden os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vort Slot Baahuus, naadigst befale for Skatterne, til forne Tid udi Baahuus Len paabuden, paa vort Rentekammer at klarere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Januar[1] 1643. T. VII. 137. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at klarere Unions-Skatten paa Renteriet.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom den Skat, til St. Hansdag sidst forleden udi Baahuus Len paabuden, efterat I forne Len af os i Forlening bekommet haver, af eder er oppebaaren, da bede vi eder og naadigst ville, at I derfore i vort Renteri klarerer, eftersom os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad og Statholder i vort Rige Norge, for Skatterne udi Akershuus Len, til forne Tid paabuden, i lige Maade haver at klarere paa vort Rentekammer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Januar 1643. T. VII. 137.

Hannibal Sehested fik Brev om Skatten.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os underdanigst forebringes, hvorledes eder skal tilkomme paa eders Garnisons-Regnskaber af Baghuus Len 571 Rigsdaler 1 Ort 21 Skilling, som I dertil skal have udlagt, da ere vi naadigst tilfreds, at eder samme

[1] Er i „Tegnelser“ fejlagtig dateret 18 Januar.

Penge maa godtgjøres og til Udgift skrives udi eders Garnisons-Regnskaber af Akershuus Len fra Philippi Jacobi Dag 1642 til Aarsdagen 1643 nu førstkommendes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Januar 1643. T. VII. 138.

Hannibal Sehested fik Brev, Unions-Skatten anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os underdanigst forebringes, hvorledes eder skal tilkomme paa eders Garnisons-Regnskaber af Baghuus Len 571 Rigsdaler 1 Ort 21 Skilling, da ere vi naadigst tilfreds, at eder samme Penge maa godtgjøres og til Udgift skrives udi eders Garnisons-Regnskaber af Akershuus Len fra Philippi Jacobi Dag 1642 til Aarsdagen 1643 nu førstkommendes. I lige Maade, eftersom der er gjort til Mangel hvis Fortæring, som er anvendt paa Unions-Skatten paa anordnede Steder at levere, som skal beløbe 150 Rigsdaler, hvorfore I og i vores Rentekammer haver afbetalt og klareret, da ere vi naadigst tilfreds, at I eder af Unions-Skatterne af forne vort Len Akershuus forne Sum og Afkortning maa korte. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Januar 1643. T. VII. 138. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at levere til Hannibal Sehested Resten af Garnisons-Skatten i Throndhjems Len, som paa Akershuus bør at leveres. Kjøbenhavn 19 Januar 1643. T VII. 138.

Fredrik Urne fik Brev, Garnisons-Skatten af Throndhjem anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du aarligen al Garnisons-Skatten af Throndhjem, som paa Akershuus bør og pleier at leveres, lader levere til os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard etc., eftersom i dine Formænds Tid og skeet er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Januar 1643. T. VII. 138.

Hannibal Sehested fik Brev, Hr. Christen Mule anl.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I os elskelige, hæderlig og vellærd Hr. Christen Mule, Sogneprest til Vaage, lader bekomme Frons Kirketiendje med des underliggende Annexer, eftersom vi hannem og hans Hustru deres Livstid af synderlig Gunst og Naade naadigst den forundt og bevilget have, fordi han det nye Kobberverk udi Gudbrandsdalen først aabenbaret, optaget og til Brugs ført; dog ville vi, at han forsvarligen forne Kirke med des underliggende Annexer skal vedligeholde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Januar 1643. T. VII. 139. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at annamme af Vincents Bildt og Nils Lange Nøglerne til Drammens og Laurvigens Toldkister.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I Nøglen til Toldkisten udi Laurvigen fra os elskelige Vincents Bildt til Nes, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Brunla Len, saa og Nøglen til Drammens Toldkiste af os elskelige Nils Lange til Fritsø, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Eker Len, lader annamme og dennem herefter i eders Forvaring beholder. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Januar 1643. T. VII. 139. (Orig. i Rigsarkivet).

Nils Lange fik Brev at levere Nøglen til Drammens Toldkiste til Hannibal Sehested.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du Nøglen til Drammens Toldkiste fra dig leverer til os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder i vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Januar 1643. T. VII. 139.

Ligesaadant Brev fik Vincents Bildt at levere Nøglen til Laurvigens Toldkiste til Hannibal Sehested.

Jens Bjelke fik Brev, Hr. Christen Bendtssøn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Hr. Christen Bendtssøn, Sogneprest paa Agvaldsnes i Karmsund der udi Stavanger Len, underdanigst for os haver ladet andrage, at hans Prestegaard, han paabor, skal være meget brøstfeldig, og at han den ikke formaar selv at opbygge, formedelst til hans Kald ikke uden heel ringe Indkomst skal være, underdanigst begjerendes, vi hannem naadigst nogen Hjælp til for[ne] hans Residents's Opbyggelse ville bevilge: da, efterdi vi af din underdanigst Erklæring slig hans Angivende sandferdig at være erfare, bede vi dig og naadigst ville, at du tilholder Bønderne, at de hjælper hannem for[ne] hans Prestebolig at opbygge, saavidt Ordinantsen er gemæs; desligeste bede vi dig og ville, at du med Bispen haver Indseende, at for[ne] Hr. Christen Bendtssøn ikke høiere bliver lagt i Presteskatten, naar den paabydes, end billigt og han taale kan, paa det vores Skattebreve ikke skal agtes uefterkommet at blive, idet de formelder, at den rige skal hjælpe den fattige, anseende, han og underdanigst angiver for høit i Presteskatten at være taxeret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Februar 1643. T. VII. 140.

Fredrik Urne fik Brev at lade bygge en Toldbod paa Nordmøre.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom underdanigst anholdes om en Toldbod til Tolderen paa Nordmøre at maa opbygges, efterdi det Sted, han nu paabor, saa langt fra Toldstedet skal være beliggendes, at han ikke den tilbørlig Opsyn dertil, som han burde, have kan: da bede vi dig og naadigst ville, at du Tolderen sammesteds en Toldbod med det forderligste lader opbygge, hvorudi ikke aleneste Toldkisten vel kan forvares, medens Tolderen og med Hustru og Børn om Sommeren kan holde Huus og have sin Vaaning, paa det han ikke skal foraarsages derfra at være, dog at Bønderne samme Toldbod af vore og Kronens Skove og Sagdeler ophugger og det skeer med mindste Bekostning, muligt er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 Februar 1643. T. VII. 140.

Hannibal Sehested fik Brev, Jens Bjelke anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes vores kjære Hr. Fader, salig og høilovlig Ihukommelse, Konning Frederik den anden, haver skjødt og givet afgangne Erik Brockenhuus en Gaard og Plads udi vor Kjøbsted Fredriksstad udi vort Rige Norge, og os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, som nu samme Gaard og Grund arveligen er tilfalden, for os underdanigst haver ladet berette, at der skal være nogen Tvivl imellem hannem og forne Fredriksstads Borgere, hvor meget der med Rette bør at høre til samme Plads, og det af Aarsage, at udi forne Skjøde ikke er antegnet, hvor lang og bred den haver været: thi bede vi eder og naadigst ville, at I Borgermestere og Raad udi forne Fredriksstad tilholder, at de de næst omkring beliggendes Borgere med deres Adkomstbreve for sig fordrer, at deraf kan erfares, hvor vidt enhvers Grund og Eiendom sig strækker, og siden derefter saa vel som anden Omstænde tillægger det Huus, os elskelige Jens Bjelke tilhører, saa meget Plads og Grund, som de derefter eragte kan, samme Huus med Rette bør at tilhøre, og det under deres Hænder og Signeter giver beskrevet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Februar 1643. T. VII. 141. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Oluf Parsberg fik Brev om Lægter og andet at forskaffe.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I med det allerførste muligt lader udi Beredskab være der af eders Len

gemene Lægter tolv Tusinde, gemene Sparrer, som dog i det ringeste skal være 6 Alne lange, tre Tusinde, gjørendes den Anordning, at samme Tømmer kan være udi Kalvsund Havn eller i andre bekvemme Havner der i Lenet nu først in Aprili førstkommendes, hvorfra vi det da ville lade ved vore egne Coffardiskibe afhente. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Februar 1643. T. VII. 141.

I lige Maade fik Ove Gedde Brev udi Langesunds Havn til samme Tid i Beredskab at have: gemene Lægter tyve Tusinde, gemene Sparrer, i det ringeste 6 Alne, otte Tusinde, Danmarks-Deler femten Tusinde. Ibidem.

Item Hannibal Sehested af Akershuus Len, som skal til samme Tid være bered udi Drammen: gemene Lægter tyve Tusinde, gemene Sparrer, 6 Alne i det ringeste, ti Tusinde, Danmarks-Deler femten Tusinde, som alt skal hentes med Kongens Skibe. T. VII. 142. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Kjøbmandskab i Akershuus Len anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os for Øren er kommen, udi Drammen og andre Toldsteder, under Akershuus Len liggendes, at skal indføres adskillige Kramvare af Kammerdug, Silke, Fløiel og andet i store Hobetal fri og uden Told, foregivendes, det skal til Sølvbergverket, formenendes, Sølvbergverkets Privilegier at skal formaa saadan Vare toldfri at maa indføres: da, efterdi Privilegierne, Sølvbergverket givne ere, ikke kan hentydes, ikke heller vi anderledes vil have dennem forstandet, end de Vare at maa være fri for Told, som der indføres og herfra vort Rige Danmark did opskikkes, som er Rug, Meel, Malt, Gryn, Erter, Flesk og deslige, bede vi eder og naadigst ville, at I udi eders og des underliggendes Lene saaledes forordner og befaler, at tilbørlig Told gives og tages af alle Slags Vare, som indkommer der paa Havnerne, enten de skal til Sølvbergverket eller andensteds hedenføres, uden Rug, Meel, Malt, Gryn, Erter, Flesk og deslige, som herfra Danmark did bliver opskikket og her udi Danmark bekommes og der paa Sølvbergverket skal fortæres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Februar 1643. T. VII. 142. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested og Henrik Thott finge hver sit Brev, Fredrik Boyessøn, Johan Gran og Morten paa Sanden anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Nichel Helmer,

vor Skibscapitain og Generalvisiteur udi vort Rige Norge, underdanigst os haver ladet foredrage, hvorledes Visiteur Fredrik Boyessøn udi eders Len haver sin betroede Bestilling ikke, som forsvarligt, forestaaet, desligeste forne Fredrik Boyessøn og Morten paa Sand at have udgivet falske Toldsedler, vores Rettighed dermed at besvige. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I forne Fredrik Boyessøn og Morten paa Sand, efter hvis Dokumenter eder af forne Nichel Helmer bliver tilskikket, lader tiltale, Dom over dennem hænde og eder derefter retter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 Februar 1643. T. VII. 143. (Orig. i Rigsarkivet).

Udi lige Mening fik Henrik Thott Brev at tiltale Johan Grant, Visiteur udi Bergen, efter hvis Dokumenter hannem af Nichel Helmer tilskikkes, for han hans betroede Visiteurs Bestilling ikke, som forsvarligt, forestaaet haver. T. VII. 144.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at forordne en Stiftsskriver i Baahuus Len.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst forfare, udi Baahuus Len ingen vis Stiftsskriver at skal være, medens Slotsskriveren samme Bestilling hertildags at have forvaltet, da bede vi eder og naadigst ville, at I en Stiftsskriver der udi Lenet forordner, hvilken aarligen den samme Løn og Rettighed, som andre Stiftsskrivere udi vort Rige Norge haver, tillægges og gives skal. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 Februar 1643. T. VII. 142.

Palle Rosenkrands fik Brev, Augustinus Olssøn [Wroe] anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Nichel Helmer, vor Skibscapitain og Generalvisiteur udi vort Rige Norge, underdanigst haver ladet tilkjendegive Augustini Olssøns, Lagmand over Agdesiden, hans ulovlige Skovhug, som han os til stor Skade udaf Egetømmer haver begaaet. Thi bede vi dig og ville, at du med Flid derefter forsker og siden, efter hvis du kan opspørge og efter hvis Dokumenter forne Nichel Helmer dig tilskikker, forne Lagmand lader tiltale og Dom over hannem hænde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 Februar 1643. T. VII. 143.

Henrik Thott fik Brev, et Veierhuus i Bergen at lade bygge.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have for godt anseet der udi vor Kjøbsted Bergen at lade bygge et Veierhuus, hvor alle Vare, som udskibes og bør at veies, skal veies, bedendes dig og ville, at du et Veierhuus paa en bekvem Sted der i Byen lader

opsætte og det af Muur, dog for ringeste Bekostning, muligt er, det du saaledes haver dig til Regnskab at lade føre. Og ville vi, at herefter skal regnes halvottende Skippund paa hver Lest, og skal af hvert Skippund gives til Veierpenge af den, som kjøber, fire Skilling Danske; hvad Vegten sig belanger, skal blive dig herfra opskikket. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 Februar 1643. T. VII. 143.

Palle Rosenkrands fik Brev, en Pram at lade bygge.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst befale, at du strax lader en Pram bygge paa 30 Lester drægtig, som stedse i Flekkerøen skal blive beliggende, hvilken os elskelige Nichel Helmer Kock, vores Skibscapitain, haver at bruge, naar han der sammesteds Skibe lader losse. I lige Maade skal du og i forne Flekkerø den Kran lade opsætte, hvorom du tilforne haver bekommet vores naadigste Befaling. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1 Marts 1643. T. VII. 144.

Palle Rosenkrands fik Brev, Tømmer til en Pram at lade hugge.

C. IV. V. G. t. Eftersom du tilforne haver bekommet vores naadigste Befaling anlangende en Pram der udi Flekkerøen at lade bygge, da, dersom du Planker til samme Pram kan fornøden have og du dennem hos andre kan bekomme, haver du dennem derfor andet Tømmer af vores Skove og saa meget, som Plankerne kunne være værd, igjen at lade bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Marts 1643. T. VII. 144.

Palle Rosenkrands fik Brev, Mats Thomassøn anl.

C. IV. V. G. t. Hvis sig de 1,600 Rigsdaler anbelanger, som Mats Thomassøn, forrige Foged i Nedenes Len, os er skyldig bleven, ere vi naadigst tilfreds, han dennem uden nogen Rente paa tvende Aars Tid maa betale, hvoraf du 800 Rigsdaler hvert Aar paa vores Rentekammer haver at levere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 Marts 1643. T. VII. 144. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Frants Voilard anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at nærværende Frants Voilard underdanigst af os haver været begjerendes, vi naadigst hannem ville forunde hvis Klokker der kunne behøves at omstøbes i vort Rige Norge, for nogen anden dertil at maatte befordres, da bede vi eder og naadigst befale, at I hannem herudinden forderlig værer, at han fremfor nogen anden hvis Arbeide udi bemeldte vort Rige Norge forefalde kan under Hænderne lader bekomme, og det for

en billig og vis Priis, med saa Skjel, han dertil dygtig findes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 Marts 1643. T. VII. 145. (Orig. i Rigsarkivet).

Knut Ulfeldt fik Brev, en Lade paa Sæm at lade bygge, som er afbrændt.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst giver tilkjende, Avlsgaarden, liggendes til Sæm, af Vaadeild at være opbrændt, da, efterdi vi naadigst erfare, den uden vores Bekostning igjen at kunne opbygges, efterdi hver Bonde veed, hvor mange Stykker han dertil skal forskaffe, ere vi naadigst tilfreds, at du den igjen lader opbygge, dog at du haver i Agt, at Bønderne ikke for meget eller mere end sedvanligt dermed besverges. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Marts 1643. T. VII. 145.

Palle Rosenkrands fik Brev, Søfren Frosts Arvinger anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi efter afgangne Søfren Frosts Arvingers underdanigste Begjering naadigst have ladet falde og efterladt den Sag, du imod hannem paa vore Vegne drev; thi bede vi dig og naadigst ville, at du forne Sag herefter upaatalet lader. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Marts 1643. T. VII. 146.

Henrik Thott fik Forlov.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Frue Sophie Brahe, afgangen Holger Rosenkrands's, underdanigst lader andrage, hvorledes hun skal være til Sinds udi tilstaaende Sommer at skifte med hendes Børn, underdanigst derfore begjerendes, at du maatte fra Lenet forløves til samme Tid at være tilstede: da ere vi naadigst tilfreds, at du fra Lenet dig maa herneder begive, dog at du for din Bortreise gjør den fornøden Anordning, at paa Slottet og i Lenet desimidlertid intet forsømmes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Marts 1643. T. VII. 145.

Forordning om Tobaks Tilladelse i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst tilforne for synderlige Aarsager havde for godt anseet at forbyde, at ingen Tobak udi vort Rige Norge skulde maatte indføres eller forbruges, saa have vi nu naadigst igjen indtil paa videre Anordning samme Forbud hermed optagen og løsgiven, saa Tobak igjen maa udi Norge føres, dog at deraf til os og Kronen skal gives af hvert Pund til Told 2 Mark, som vore Toldere skulle opberge og os som for anden Told Regnskab gjøre. Hvorefter vore Lensmænd, Toldere og enhver, som vedkommer, sig haver at rette og forholde. Kjøben-

havn 8 Marts 1643. T. VII. 155. (Trykt hos Paus, Kgl. Forordninger, S. 780).

Ove Gedde fik Brev, Eiler Urnes Fogder anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du hos dennem, som afgangne Eiler Urne for Fogder eller Skrivere tjent haver, forfarer, hvorledes det haver sig med Kvittants paa Penge-Skatter, til St. Martini 1622 paabuden udi Bratsberg Len, saa og Commissarie-Tolden, forfalden 1625, saa vel som med Kirkerne udi forne Bratsberg Len, og at du siden hvis du derudinden forfarendes vorder forne Eiler Urnes Arvinger med forderligste skriftligen til deres Efterretning tilskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Marts 1643. T. VII. 146.

Palle Rosenkrands fik Brev, en Pram at lade bygge, anl.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi dig naadigst befalet have en Pram, 30 Lester drægtig, at skulle lade bygge, hvilken stedse udi Flekkerøen skulle forblive, hvortil du dig selv en Skibbygger haver at forskaffe enten af Bønderne, som dermed kunne omgaaes, eller en anden (sic); desligeste haver du Bønderne udi dit Len at befale, at de aarligen med bemeldte Pram, naar den ferdig bliver, Sand og Jord fører, Fæstningen Christiansø med at opfylde; og haver Bønderne i dit Fogderi Robyggelaget, som fra bemte Fæstning vidt er beliggende, de andre, som nær derhos bor, Penge at give for hvis dennem kunde tilkomme af samme Sand og Jord til Fæstningen at føre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 Marts 1643. T. VII. 146.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at tilholde Lagmanden i Baahuus Len at dømme i en Sag mellem Nichel Kock og Jakob Svenssøn.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst havde befalet Admiralitetet her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn at dømme udi den Sag imellem os elskelige Nichel Kock, Generalvisiteur, og Jakob Svenssøn af Gottenborg og hans Medconsorter anlangendes 156 Deger Bukskind, som forne Nichel Kock havde gjort til Priis, og forne Admiralitet samme Sag haver igjen hjemfunden til Lagmanden udi Kongelf: da bede vi eder og naadigst ville, at I forne Lagmand tilholder, at han strax og med det allerførste udi samme Sag endeligen dømmer det, som han agter at forsvare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 Marts 1643. T. VII. 146.

Hans Lange og Nils Hanssøn finge Breve, Gabriel Marsilius anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du af os elskelige Gabriel Marsilio den yngre eller hans Fuldmægtige deres Sedler istedenfor rede Penge til dig annammer for hvis Told, som for^{ne} Gabriel Marsilio kan tilkomme at udgive for Tømmer, han udi Drammen lader skibe og udføre, og det indtil Summen kan beløbe sig 8000 Rigsdaler, havendes dog i Agt, at os paa vores Told intet afkortes, hvilke deres til dig udgivne Sedler lige ved rede Penge skal siden for fulde agtes og godtgjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1643. T. VII. 147.

Ligesaadant et Brev fik Nils Hanssøn, Tolderen i Langesund, at lade i lige Maade Gabriel Marsilii Sedler passere for hvis Tømmer han udfører af Langesund, indtil Summen beløber 8000 Rigsdaler. Sub eodem dato.

Hannibal Sehested fik Brev at annamme Jens Bjelkes Gods.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Kantsler i vort Rige Norge og Befalingsmand over Stavanger Len, nu for Magelaug og evig Eiendom underdanigst haver udlagt til os og Norges Krone paa Tune Prestebols og Raade Kirkes Vegne efterskrevne hans Gods af hans Jordegods, liggendes udi Akershuus Len: i Nordre Aaren udi Borge Sogn, skylder aarligen Korn 1 Skippund, uden Bygsel, nok haver han udlagt til Toldboden paa Moss en Gaard i Raade Sogn, i Theselbygden, nemlig Gammelsrud, den nordre Gaard, skylder aarligen Smør 6 Bismerpund, med Bygsel. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I for^{ne} Tune Prestebol og Raade Kirke saa vel som Toldboden paa Moss lader skee Vederlag af for^{ne} Gods imod det, for^{ne} Jens Bjelke til Magelaug af dennem bekommet haver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Marts 1643. T. VII. 149. (Orig. i Rigsarkivet).

Frants Powisch fik Brev at annamme noget Gods under sit Len.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Kantsler udi vort Rige Norge og Befalingsmand over Stavanger Len, nu for Magelaug og evig Eiendom underdanigst haver udlagt til os og Norges Krone og Mariæ Kirkes Provsti, som du nu naadigst medforlent er, efterskrevne hans Gaarde og Gods af hans Jordegods imod det paa Øen Helge

og paa Hedemarken liggendes, som han af os naadigst til Vederlag haver bekommet, som er først: i Grans Prestegjeld Gamme, skylder aarlig Rugmeel 1 Skippund, Malt 2 Skipp., med Bygsel, nok Gammekind, skylder aarligen Rugmeel 1 Skipp., Malt 1 Skipp., med Bygsel; nok af en Hage, derunder liggendes, Kalveskind 6, med Bygsel; Ed, skylder aarligen Malt 1 Skipp. 1 Fjerding, med Bygsel; nok en Rydningsplads under for^{te} Gaard Ed, skylder aarligen Meel 3 Lispund, med Bygsel. Ringsaker Sogn: Lille Ringsaker, skylder aarligen Rugmeel 1 Skipp., Korn 1 Sold, Huder $2^1/_2$, med Bygsel; Ulven, Huder 1, uden Bygsel. Skedsmo Sogn: Solberg, skylder aarligen Blandingsmeel 5 Fjerding, med Bygsel; Løken, skylder aarligen Blandingsmeel $^1/_2$ Skipp., med Bygsel. Nannestad Sogn: Ounkestad, skylder aarligen Meel 2 Skipp., Smør 6 Bismerpund, Huder 1, med Bygsel. Hedemarken, Nes Sogn: Myre, skylder aarligen Korn 15 Lispund, med Bygsel. Ullensaker Sogn: Fløgstad, skylder aarligen Tjære $1^1/_2$ Tønde, med Bygsel. Nok udi Rafnes Sogn i Tunsberg Len: en Gaard, kaldes Søndre Bjønen,[1] som Knut paabor, skylder aarligen Meel 17 Lispd., med Bygsel, samt en Ødegaard udi samme Sogn ved Navn Rastad, som 3 Bismerpund Smør pleier gives af, dog ikke være god for meer efter Besigtelsen end 2 Pund Smør, med Bygsel. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du for^{te} Gaarde og Gods, som for^{te} Jens Bjelke til os og Kronen saaledes udlagt haver, der under dit Len lader annamme og udi Jordebogen indskrive istedenfor det, han derimod af os bekommet haver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Marts 1643. T. VII. 147.

Hr. Axel Arenfeldt fik Brev at annamme Jens Bjelkes Gods.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler udi vort Rige Norge og Befalingsmand over Stavanger Len, nu for Magelaug og evig Eiendom underdanigst haver udlagt til det Canoni, som I naadigst medforlent er, 1 Fjerding Meel aarlig Landskyld uden Bygsel i en Gaard, udi Eidsvold Sogn liggendes, kaldes Dokenes, den søndre Gaard, imod den $^1/_2$ Rigsdaler i Lereng, som han fra for^{ne} eders Canoni til Magelaug bekommet haver: thi bede vi eder og naadigst ville, at I for^{te} Fjerding Meel under eders Canoni lader annamme istedenfor for^{te} halve Rigsdaler, som

[1] Bjuvne?

for:ᵉ Jens Bjelke bekommet haver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Marts 1643. T. VII. 149.

Jens Bjelke fik Brev at annamme under Stavanger Len det Gods, han selv haver udlagt.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom du for Magelaug og evig Eiendom underdanigst haver udlagt til os, Norges Krone og Nonnekloster en din Gaard og Gods udi Kraakstad Sogn, kaldes Skodbo, skylder aarligen Meel 1 Skippund, med Bygsel, imod Kjølberg øde i Akershered, som du fra for:ᵉ Nonnekloster til Magelaug bekommet haver, nok udlagt til for:ᵉ Nonnekloster en Fjerding Meel aarlig Landskyld udi forbe:ᵉ Skodbo, uden Bygsel, saavidt den Fjerding belanger, imod den halve Rigsdaler, som du udi en Gaard Lerengen bekommet haver; thi bede vi dig og naadigst ville, at du for:ᵉ Gaarde og Gods under Nonnekloster lader annamme og i Jordebogen indskrive istedenfor det Gods, som du af os og Kronen igjen bekommet haver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Marts 1643. T. VII. 148.

Forordning om Toldrulle og andet udi Norge.

C. IV. G. v., at eftersom den daglige Erfarenhed klarlig udviser, at ihvor mange Anordninger og Mandater vi hidindtil naadigst have ladet udgaa og paabyde, vores Told og Rettighed af Tømmerlast anlangendes, som fremmede, paa vort Rige Norge trafiquerendes, burde at udrede og betale, saa befindes dog, at ved adskillige optænkte Paafund saadanne vores billige og nødvendige Befalinger i mange Maader forvendes og til intet gjøres, hvorudover vi høiligen ere foraarsagede vores tilforne om Trælasts Told og Udførsel udgangne Forordninger nu herudi at samle og med udførlig Specification at lade alting udtyde, saa alle og enhver sig derefter uden nogen Undskyldning kunne have at forholde og for Skade at tage vare; dog Tolden, som Commissarierne i Skaane efter forrige Forordning at oppeberge tilkommer, hermed i alle Maader uforkrænket eller forandret.

1. Skal være uforbødet noget Tømmer, Eeg eller andet at føre paa vort Rige Danmark, og det uden nogen Tolds Udgivelse, som af Arilds Tid været haver.

2. Ellers af fremmede og til fremmede Steder skal forblive ganske forbøden at udføres: Egetømmer, Baandstager, Hjultømmer, Bøg, Ask, Lind, Løn, Avnbøg, Asp, Master, som ere over 18 Palmer, item Sagtømmer af Fyr og Knapholztømmer af Fyr. Og skal hvilke af vore Undersaatter, som Egelast af Norge vil ud-

føre, stille nøiagtig Caution til vore Lensmænd eller Borgermestere og Raad, hvor de fra udsegle, at de det ikke paa fremmede Steder henfører, og derpaa tage Beviis af hvem de samme Caution stillet haver. Betrædes nogen af vores Visiteurs eller andre, som dermed Indseende bør at have, Egetømmer ulovlig at udføre, eller foruden saadan Beviis, som forskrevet staar, efterat denne vores Anordning lovlig er forkyndt, have forbrudt Skib og Gods; findes og nogen anden forbuden Tømmer at udføre, have i lige Maade Skib og Gods forbrudt. Forseer nogen Skipper sig og sin Last vrangelig angiver, da have Skipperen den af sig vrangelig angivne eller fortaugde Last og sin Skibspart forbrudt og derforuden straffes som den, vor Forordning ikke haver villet agte. I lige Maade er den Last og forbrudt, som føres fra Skibet, førend det fortoldes, eller til Skibet, efter det er fortoldet.

3. Paa alle Confiscationer skal tages Dom, og skulle Dommerne strax uden Ophold eller lang Opsættelse dømme, at Skipperen expederes saavidt muligt efter Gjæsteret og derover ikke sinkes eller forhindres i sit Marked og Reise.

Alle Skibe skulle maales og taxeres for, hvor mange Lester de ere drægtige, beregnet 22 Tønder paa hver Lest. Et Skib, langt over Stavnen 100 Fod, dybt 13 Fod, kan føre 100 Rug-Lester, beregnet paa hver Lest 22 Tønder, og af Sild, Smør, Øl eller saadan Vare, som i Tønder pakket ere, 100 Lester, beregnet paa Lesten 13 Tønder.

Et Skib, langt over Stavnen 90 Fod, dybt 11 Fod, bredt 22 Fod, kan føre 90 Lester.

Et Skib, langt over Stavnen 84 Fod, dybt 11 Fod 1 Kvarteer, bredt 22 Fod 1 Kvarteer, kan føre 80 Rug-Lester, beregnet paa hver Lest 22 Tønder; af Sild, Smør eller saadan Vare, beregnet paa Lesten 13 Tønder, 80 Lester.

Et Skib, langt over Stavnen 74 Fod, dybt 12 Fod, bredt 20 Fod og halvandet Kvarteer, kan føre 70 Rug-Lester, beregnet paa hver Lest 22 Tønder, og af Sild, Smør, Øl eller saadan Vare, beregnet paa Lesten 13 Tønder, 70 Lester.

Et Skib, langt over Stavnen 70 Fod, dybt halvellevte Fod, bredt 21 Fod, kan føre 60 Rug-Lester, beregnet paa Lesten 22 Tønder, og af Sild, Smør, Øl eller saadan Vare, beregnet paa Lesten 13 Tønder, 60 Lester.

Et Skib, langt over Stavnen 64 Fod, dybt 10 Fod 1 Kvarteer, bredt 20 Fod, kan føre 50 Rug-Lester, beregnet paa hver

Lest 22 Tønder, og af Sild, Smør, Øl og saadan Vare, beregnet paa Lesten 13 Tønder, 50 Lester.

Et Skib, langt over Stavnen 64 Fod, dybt 9 Fod et halvt Kvarteer, bredt 17 Fod, kan føre 40 Lester.

Et Skib, som er fra 100 til 105, 110, 115 og 120 Fod langt over Stavnen, bredt til 21, 22, 23 og 24 Fod, dybt 10, 11, 12 og 13 Fod, da skal hver Fod, som over 100 er, regnes for 2 Lester, beregnet paa hver Lest 22 Tønder.

Herefter skulle Tolderne forfare om de Skibes (som hos dennem ankommer) deres Storlighed; de, under 40 Lester ere, om Tvivl paakommer, kunne de dennem af Søfarende lade taxere og sætte, som ret er.

Alle Skibe, ihvad de og føre, give Last-Told, nemlig: et Skib, som 50 Lester er og derunder, giver af enhver Lest, Skibet drægtigt er, halvanden Rigsort, dog udi Bergen og Stavanger Len gives alene 20 Skilling Danske af Lesten. Af et Skib, som er over 50 Lester, skal gives af hver Lest til Told halvanden Rigsort og 6 Skilling Danske, dog udi Bergen og Stavanger Len gives ikkun 1 Rigsort.

Skibe, som fører idel Fyrbjælker, give over [forskrevne] Last-Told af hver Lest, de drægtige ere, 1 Speciedaler, om Skibet er lad med Fyrbjælker alene; er det lad med andet end Fyrbjælker, da skal gives af en Tylvt Fyrbjælker

paa 18 Alne	3 Rdlr. 2 Mk.	
er af hver saadan Bjælke 1 Ort 2½ Skill. Danske.		
paa 16 Alne	3	Rdlr.
er af hver Bjælke	1	Rigsort
paa 14 Alne	2½	Rdlr.
er af hver Bjælke	20	Skill.
paa 12 Alne	2	Rdlr.
er af hver Bjælke	16	Skill.
paa 10 Alne	1½	Rdlr.
er af hver Bjælke	12	Skill.
paa 8 Alne	1	Rdlr.
er af hver Bjælke	8	Skill.
paa 6 Alne	16	Skill.
er af hver Bjælke	1 Skill. 1 Alb.	

Er Skibet lad med idel Granbjælker, giver foruden forskrevne Last-Told af hver Lest, Skibet drægtigt er, ... ½ Rdlr.

Er Skibet og ei lad med Granbjælker alene, give af en Tylvt Granbjælker

paa 18 Alne . . . . 3 Ort 8 Skill.
er Stykket . . . . 7 Skill. 1/2 Alb.
paa 16 Alne . . . . 2 1/2 Ort 4 Skill.
er Stykket . . . . 5 Skill. 1 Alb.
paa 14 Alne . . . . 2 Ort
er Stykket . . . . 4 Skill.
paa 12 Alne . . . . 1 Ort 8 Skill.
er Stykket . . . . 2 Skill. 2 Alb.
paa 10 Alne . . . . 1 Ort
er Stykket . . . . 2 Skill.
paa 8 Alne . . . . 16 Skill.
er Stykket . . . . 1 Skill. 1 Alb.

Skibe, som fører Master, giver foruden Last-Tolden, som herefter formeldes:

Af en Mast fra 16 til 17, fra 17 til 18 Palmer gives halvanden Rigsort af hver Palme.

Fra 12 til 16 Palmer gives af Palmen . . . . . 22 Skill.

Af hver Mast, som er fra 8 til 12 Palmer, gives af Palmen . . . . 5 Skill.

Af 7 Palmer gives af Palmen . . . . 2 Skill.

Af 6 og 5 Palme Træ, af hver Palme . . . . . . 1 Skill.

Hvad under 5 Palmer er regnes for Under-Palmer og ikke som Stykverk fortoldes, men gives af hver 36 Stykker . 3 Ort.

Master fra 8 til 12 Palmer skulle palmes 6 Alne fra Roden.

Master fra 12 til 18 Palmer skulle palmes fra Roden 8 Fod.

7 Palme Træ skal palmes 3 Alne fra Roden, 6 og 5 Palme Træ skal palmes 2 Alne fra Roden.

Lodbjælker, som ere over 30 Alne lange, skulle ikke fortoldes som Bjælker, mens palmes og fortoldes som Master; findes de da at være over 18 Palmer, maa ligesaa lidet udføres som tilforn forbudne Master.

Ellers skal af en Tylvt store firkantede Bjælker, som ikke ere 30 Alne lange, gives . . . . 5 Rdlr.

Af 100 Stykker lange Sparrer, 30 Fod lange, som er 10 Tylvter, ... 9 Ort.

Af 100 Sparrer, 20 Fod lange, ... 5 Ort.

Af 100 Sparrer, 16 Fod lange, ... 1 Rdlr.

Af 100 Kaper Sparrer . . . . 16 Skill.

Dobbelte Juffers, af 100 Stykker	2	Rdlr.
Enkende Juffers, af 100 Stykker	1	Rdlr.
Pompe-Træ, af Tylvten	3	Ort.
Pipenholt Rende-Træ, Tylvten	3	Ort.
Rafter Skrotte-Bjælker, 7 Alne, af 100 Stykker	1	Ort.
Af 100 Lægter	5	Skill.

Af Skibs-Fyrplanker:

22, 21, 20	Alne lange, 4 Dume tykke	31 Skill.
19, 18, 17	Alne lange, 4 Dume tykke	28 Skill.
16, 15, 14	Alne lange, 4 Dume tykke	25 Skill.
22, 21, 20	Alne lange, 3½ Dume tykke	28 Skill.
19, 18, 17	Alne lange, 3½ Dume tykke	25 Skill.
16, 15, 14	Alne lange, 3½ Dume tykke	22 Skill.
22, 21, 20	Alne lange, 3 Dume tykke	25 Skill.
19, 18, 17	Alne lange, 3 Dume tykke	22 Skill.
16, 15, 14	Alne lange, 3 Dume tykke	20 Skill.
22, 21, 20	Alne lange, 2½ Dume tykke	22 Skill.
19, 18, 17	Alne lange, 2½ Dume tykke	20 Skill.

16 15 14	Alne lange, 2½ Dume tykke	16 Skill.
22 21 20	Alne lange, 2 Dume tykke	20 Skill.
19 18 17	Alne lange, 2 Dume tykke	16 Skill.
16 15 14	Alne lange, 2 Dume tykke	13 Skill.
22 21 20	Alne lange, 1½ Dume tykke	16 Skill.
19 18 17	Alne lange, 1½ Dume tykke	13 Skill.
16 15 14	Alne lange, 1½ Dume tykke	10 Skill.

Af hver Tylvt Deler, som af Norge til fremmede Steder udføres, skal gives til Told . . . . 6 Skill.

Skibe, som lades eller stuves med Skruebord eller Enebær-Veed, skulle give over Tømmer-Tolden af hver Lest, de drægtige ere . . . . ½ Ort.

Af Fyr- og Grane-Knæer og Kore-Rødder:

18 Dume tykke	. . . .	32 Skill.
15 — —	. . . .	27 Skill.
10 — —	. . . .	16 Skill.
8 — —	. . . .	8 Skill.
6 — —	. . . .	5 Skill.

Af 100 Fyr-Knapholt og Fyr-Pipenholt, 6 Snese til 100. . . . . ½ Rdlr.

Af 100 Pipenholt-Stave og Fyr-Knapholt-Stave . . 1½ Rdlr.

Af Barlind-Stager gives over Last-Tolden af hver 100 5 Rdlr.

Af Trofve gives over Last-Tolden af hver Tylvt . 1 Rigsort.

Af Begerholt gives over Last-Tolden af hver Tylvt, stort eller smaat . . . . 1½ Rdlr.

Af huggen Bord gives over Last-Tolden af hver 100:

12 Alne lange	4 Rdlr.
10 — —	3 Rdlr.
7 — —	2½ Rdlr.
5 — —	1 Rdlr.
Haandspiger og Vindebomme, af 100	1½ Ort.
Smaa Øser, af 100	1 Rdlr.
Øxeskafter og Skibsnagler, af 100	1 Ort.
Haandspiger, af 100	1 Ort.
Af Brændeveed hver Favn	16 Skill.

Alle Lensmænd skulle have grangivelig Indseende med, at enhver, som Trælast til fremmede selger eller af Egelast til vore egne Undersaatter, det strax samme Dag angiver enten til Tolderne, om de ere saa nær ved Haanden, eller Bondelensmanden at være solgt, saa Tolderne ufortøvet derom kan advares; og skal de, som Caution tager af vore Undersaatter paa Egelasts Udførsel, give dennem derpaa Beviis, at de haver forsikret, samme Last ikke paa fremmede Steder at udføre.

Adelen, være sig vore Lensmænd eller andre, skal rigtigen under deres eller deres Fuldmægtiges Hænder hos Toldofficiererne lade angive al den Trælast, de til fremmede afhænder, og det ved Tid, Sted, Skippernes Navne og førend Lasten fortoldes, og skal saadanne Adelens Certificatser aarligen hos Toldernes Regnskaber udi vores Renteri leveres; udi lige Maade skal forholdes med hvis Trælast til fremmede afhændes af Borgerskabet. Belangende ufri Folks Trælast paa Landet, da skal nogle dygtige og vederheftige Mænd ved hvert Tolderi af Almuen selv tilbetroes, som al deres Trælast paa deres Vegne kan afhænde, dog at Lastens Eiermand frit forbliver selv Betalingen derfor at annamme, om de samme Personer dertil ikke vil betro.

Og have vi naadigst bevilget samme tilbetroede for deres Umage og Besværing een pro cento af Betalingen for Lasten, hvilke tilforordnede Toldofficiererne skal angive, som hos Toldernes Regnskaber skal forklares, som forbemeldt. Skipperne skal udi lige Maade hos Toldofficiererne tilkjendegive, hvor, med hvem og hvad for Last de kjøbt og indehaver, som Toldofficiererne med deres Regnskaber skulle overlevere. Forsømmer Bondelensmanden, at han ikke strax giver Tolderne det tilkjende, have forbrudt 8 Orter (sic) og 13 Mark, halvt til Tolderen og halvt til os. Forsømmer Bonden det, have forbrudt en Daler, halvt til os og Kronen og halvt til Bondelensmanden. Udi Kjøbstæderne

skulle Borgerne selv saadant paa Toldboden angive under forberørte Bøder.

Hvorefter alle og enhver, som vedkommer, sig kunne vide at rette og for Skade at tage vare. Kjøbenhavn 9 April 1643. T. VII. 150. (Trykt hos Paus, Kgl. Forordninger, S. 780 ff.).

Lensmændene i Norge finge Breve, forskrevne Forordninger at forkynde.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder herhos tvende vores naadigste trykte Forordninger anlangendes Tobaks Tilladelse[1] og Toldrulle paa hvis Tømmerlast, som af vort Rige Norge maa udføres, hvilke tvende Forordninger I paa tilbørlige Steder haver at lade forkynde og siden derover holde, som vedbør. Og ville vi, at hvis Tømmer, som ikke i for[te] Toldrulle specificeres og dog udføres, at I med fire lovfaste Mænd sætter noget derpaa til Told og strax det udi vort Kantselli angiver, at der noget vist af os efter des Værd kan paa forordnes, desligeste at I Tolderne tilholder, at de strax efter Philippi Jacobi Dag fremskikker baade Regnskaber og Penge, som findes i Kisten; og dersom de det forsømmendes vorder, ville vi, at I dennem skal afsætte eller selv dertil svare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 April 1643. T. VII. 155. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Otte Lorck anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes Otte Lorck skal være sendt her neder til Danmark af os elskelige Fredrik Urne til Brentved, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, hans Regnskaber her at klarere, og I nu underdanigst os haver ladet tilkjendegive, for[ne] Otte Lorck af eder at være anholden, formedelst eder skal have været befalet, hans Regnskab at forhøre, underdanigst begjerendes at vide, hvorledes I eder med hannem skulle forholde, saa ville vi det naadigst til eder selv have henstillet og eder frit fore at være, hvorledes I hannem vil her neder forskikke, anseendes, vi ingen anden vil tage for for[ne] Regnskaber uden eder selv alene. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 April 1643. T. VII. 156.

Henrik Thott fik Brev, Hans Anderssøn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at nærværende Hans Anderssøn af vor Kjøbsted Bergen underdanigst os haver ladet foredrage, hvorledes han for nogen Tid siden haver overleveret til Peder Hans-

[1] af 8 Marts 1643, ovfr. S. 265 f.

søn, forrige Tolder udi for[ne] Bergen, 600 Daler af hvis Told han udi Søndfjord Len paa vores Vegne havde oppebaaret, hvilke han belovede udi vores Renteri at klarere, dog ikke efterkommet, og Christopher Ivarssøn og Villum Klinckhammer her af vor Kjøbsted Kjøbenhavn, som for for[ne] Peder Hanssøn haver caveret for Tolden udi for[ne] Bergen, hvormed han og er befunden urigtig at have omgaaet, at have forhvervet vores naadigste aabne Brev paa hvis Gods hannem og hans Hustru kunde tilkomme, hvilke hans Bo ved deres Fuldmægtige ved Registering haver søgt, som endnu staar udi for[ne] Bergen, underdanigst begjerendes vores naadigste Befaling til dig hannem at tilstede at søge hans Betaling udi hvis for[ne] Peder Hanssøn videre sig haver efterladt, som ikke var registeret, om noget kunde opsøges, saa vel som udi en Arv, for[ne] Peder Hanssøns Hustru efter hendes Moderfader og Modermoder er tilfalden, som ikke er kommen udi Registeringen. Thi efterdi be[te] Christopher Ivarssøn og Villum Klinckhammer engang haver søgt deres med Vurdering, som den Tid blev befunden, bede vi dig og ville, at du tilsteder for[ne] Hans Anderssøn at søge hans Betaling udi hvis, som endnu kan findes efter for[ne] Peder Hanssøn, som ikke er registeret, om han noget kan opspørge, saa vel udi den Arv, for[ne] Peder Hanssøns Hustru efter hendes Moderfader og Modermoder er tilfalden, som andet, som ikke er kommen udi Registeringen, og ellers hannem til Rette herudinden forhjælper, saavidt billigt er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 April 1643. T. VII. 156.

Vincents Bildt og Nils Lange [finge Brev] at maa skifte Lene med hverandre.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi have naadigst bevilget os elskelige Nils Lange til Fritsø, vor Mand og Tjener, at maa nu til Philippi Jacobi Dag førstkommendes bekomme Brunla Len, som du hidindtil udi Forlening havt haver, og ville vi dig naadigst igjen med Sæm og Eker Len forlent have, som han indtil des havt haver, hvorefter du dig haver at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 April 1643. T. VII. 157.

Udi lige Maade fik Nils Lange Brev, at Hs. Maj. naadigst havde bevilget Vincents Bildt Sæm og Eker Len og hannem igjen Brunla Len til Philippi Jacobi Dag førstkommendes. Ibidem.

Palle Rosenkrands fik Brev, Søfren Thomassøn anl.

C. IV. V. G. t. Vid, at Søfren Thomassøn af vor Kjøbsted Christianssand underdanigst os haver ladet foredrage, hvor-

ledes han paa sine egne og hans Broders Vegne foraarsages at lade indstevne en Skriver udi Mandals Len ved Navn Mats Tuessøn med 12 Mænd sammesteds formedelst en Dom, som er dømt imellem dennem samt Skipper Lambretssøn paa den ene og os elskelige Augustinum Olssøn [Wroe], Lagmand der sammesteds, paa den anden Side, formedelst noget Egetømmers Forhandling, som af forne Lagmand er passeret, og forne 12 Mænd og Skriveren ikke haver dømt endelig, som vor Forordning omformelder, medens søgt Udflugt, underdanigst begjerendes, at efterdi Lagmanden selv udi Sagen er interesseret, en anden derfor maatte tilforordnes at sidde udi hans Sted udi samme Sag at dømme. Thi bede vi dig og ville, at du en anden tilforordner, som udi den Sag kan dømme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 April 1643. T. VII. 157.

Pros Mund fik Brev, Fuse Giselssøn anlangendes [paa Island, der har begjeret til Magelaug en Trediepart i en Gaard der paa Landet, kaldes Dyrholm, som ligger til Tycheborn [Thykvabø] Kloster for Østen, imod ligesaa beleiligt Gods i Guldbringe Syssel ved Kongsgaarden Bessestad, „dertilmed at Klosterholderne paa Tychebor Kloster til evindelig Frihed skulle nyde deres fri Fiskeri, som de af Arilds Tid havt haver paa samme Dyrholms Grund og Fang“, hvilket Mageskifte bevilges]. Kjøbenhavn 23 April 1643. T. VII. 157.

Befaling til Palle Rosenkrands med flere om Christopher Gjøe og Augustinus Olssøn [Wroe].

C. IV. Hilse eder, os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, Ove Gedde til Tommerup, Befalingsmand over Agdesiden og Bratsbergs Lene, og Preben von Ahnen til Nederhof, vore Mænd og Tjenere, samt Nils Hanssøn, Lagmand i Christiania etc., kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom os elskelige Christopher Gjøe til Oxholt, vor Mand og Tjener, vores naadigste Befaling til eder underdanigst haver været begjerendes at dømme om nogen Irring og Tvistighed, hannem og os elskelige Augustinus Olssøn, Lagmand over Agdesiden, imellem er anlangende nogle uendelige Domme, forne Augustinus skal have dømt og afsagt imellem forne Christopher Gjøe paa sin Hustrues Vegne og nogle Bønder under Agdesiden om et Stykke Jordegods, som langsommelig Tid haver staaet udi Trætte: da byde vi eder og naadigst befale saa og hermed Fuldmagt give, at I retter eders Leilighed efter Parterne paa en beleilig Tid og Sted

for eder at indstevne og dennem om al Tvistighed, dennem herom imellem er, ved endelig Dom og Sentents udi Hovedsagen adskiller, og hvis I herudi dømmendes vorder, at I det Parterne under eders Hænder og Signeter fra eder giver beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Og dersom nogen af eder for lovligt Forfalds Skyld [etc. som i Brev af 9 Novbr. 1642, ovfr. S. 229 f.]. Ladendes det ingenlunde. Kjøbenhavn 24 April 1643. T. VII. 158.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at fragte Skuder til noget Egetømmer.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I skal lade fragte Skuder til hvis Egetømmer I paa vore Vegne haver ladet indkjøbe og det med det forderligste paa vores egen Eventyr hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn forskikke. Betalingen for Tømmeret saa vel som Fragten skal eder udi Afgiften af Baahuus Len blive kortet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 April 1643. T. VII. 158.

Hr. Oluf Parsbergs aarlige Forlov.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I underdanigst er begjerendes, vi naadigst ville bevilge, at I hvert Aar ved Michaelis Tider maa gjøre en Reise over til vort Land Jylland, da ere vi naadigst tilfreds, at I om Michaelis Tider aarligen maa gjøre en Reise over til for^{ne} Jylland, al den Stund vi os intet fiendtligt haver at formode, dog at I alting baade i Lenet saa vel som Befæstningen forordner, at intet bliver forsømmet, som I agter at forsvare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 April 1643. T. VII. 159.

Hannibal Sehested fik Brev, Anders Friis anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Anders Friis, vor Mand og Tjener, for nogen Tid siden haver underdanigst forhvervet vores naadigst Befaling til trende Lagmænd udi vort Rige Norge, nemlig Clemens Søfrenssøn [Wedel] i Tunsberg, Nils Hanssøn i Christiania og Lage Christenssøn udi Fredriksstad, at skulle dømme udi alle hvis Poster for^{ne} Anders Friis kunde have hans forrige Tjener og Foged Jens Nilssøn at tiltale for adskillige Urigtigheder, hans Tjeneste og Regnskaber anlangendes, og for^{ne} Anders Friis underdanigst giver tilkjende, for^{ne} Lagmænd ikke absolute at have dømt paa de Poster efter Befalingen, mens hans Foged tilkjendt at betale inden sex Uger eller og stille Borgen, mens ikke at have dømt om hans Forseelse eller hvad Straf han bør at lide, om han ikke Skatterne til bemeldte Tid kunde betale eller nøiagtig cavere, saa

vel som paa andre Poster ikke at have kjendt, mens fra dennem henvist, hannem til stor Omkostning, underdanigst begjerendes vores naadigst Befaling til eder at tilholde forne Lagmænd, saa mange endnu tilstede og udi levendes Live ere, at skal Sagen igjen foretage og paa de Poster, som eder synes billigt at skulle paakjendes, igjen for dennem at skal tage og endelig dømme om forne Jens Nilssøns utro Tjeneste og bedrevne Gjerninger, hvad Peen og Straf han bør at lide: da bede vi eder og naadigst ville, at I tilholder forne Lagmænd, saa mange deraf endnu er tilstede og udi levende Live, eller og befaler dennem, som udi deres Sted er tilforordnet, at tage Sagen for dennem igjen og udi de Sager, som I billigen kan eragte, de bør at dømme, endelig kjender, som de agter at forsvare. Desligeste, eftersom forne Anders Friis ogsaa giver tilkjende, en Person ved Navn Anders Michelssøn ogsaa i hans Fraværelse at skal have paa hans Vegne havt Opsyn med Lenet, og hans Regnskaber og Mangler ikke at have klareret, da, dersom forne Anders Michelssøn ikke sig med Regnskab og Betaling vil indstille, bede vi eder og naadigst ville, at I forne Lagmænd tilholder, at de ogsaa dennem for dennem indstevner og dennem ved Dom derom adskiller. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 April 1643. T. VII. 160. (Orig. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands fik Brev, Jomfru Dorethe Knutsdatter anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Jomfru Dorethe Knutsdatter underdanigst haver været begjerendes, vi hende naadigst ville bevilge, at hun Nedenes Gaard samt des tilliggendes Sager og Laxefiskende, som afgangne Falk Gjøe af os hidindtil udi Forpagtning havt haver, for samme Afgift og aarlig Landskyld til Forpagtning maatte bekomme: da bede vi dig og naadigst ville, at du hende samme Gaard med des tilliggende Sager og Laxefiskende lader bekomme for den Afgift og Landskyld, som afgangne Falk Gjøe deraf givet haver, dersom hans efterladte Hustru, os elskelige Fru Helvig Brahe, det ikke længer til Forpagtning er begjerendes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 April 1643. T. VII. 159.

Henrik Thott fik Brev at lade Palle Rosenkrands aarlig bekomme 1,990 Rigsdaler.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Agdesiden, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes vi

naadigst have anordnet, derfra Bergenhuus Len at skulle hannem leveres 1,990 Rigsdaler til Garnisonens Fornødenhed paa Christiansø, og dig nu udi August Maaned sidst forleden at have hannem tilskrevet, at han ikke kunde bekomme videre end 1,400 Rigsdaler til for^{ne} Garnison, og det af den Aarsag, vi naadigst have bevilget Bergen Byes Borgere, som haver lidt Skade af Ildebrand, at maa være paa halv Accise forskaanet, saa og formedelst Garnisonen paa Bergenhuus: da, efterdi der udi Bergenhuus Len falder Sagefald og andet uvisse, bede vi dig og ville, at du for^{ne} Palle Rosenkrands lader bekomme aarligen for^{ne} 1,990 Rigsdaler og hvis deraf resterer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 April 1643. T. VII. 159.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Nils Hammer anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at af os underdanigst haver været begjerendes os elskelige Nils Hammer paa Dragsmark der udi eders Len, at vi hannem naadigst ville bevilge hvis for[raa]dnede Træer og Vindfælder, som der ved for^{ne} Dragsmark paa en Ø, kaldes Kalvø, er at bekomme, og det gjøre sig saa nyttigt, som han bedst kan: da bede vi eder og naadigst ville, at I eder derom mod os med det forderligste underdanigst erklærer, om sligt kan skee os og Kronen uden Skade, og samme eders Erklæring udi vores Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 April 1643. T. VII. 161.

Melchior Oldeland fik Brev, adskillige Forretninger i Vesteraalen og Lofoten anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst er begjerendes vores naadigste Villie at vide, hvorledes herefter forholdes skal, naar nogen Forandring skeer udi Vesteraalens og Lofotens Len, som du naadigst af os er medforlent, med Presterne, som enten ved Døden afgaar, eller i andre Maader kommer fra Kaldene, desligeste om nogen af de Sorenskrivere der udi Lenet afgik eller frakom, hvor andre dertil igjen skulle forordnes, sammeledes om Lagthingsstevninger at uddele, saa og hvem vores naadigste paabudne Skatter skal skrive og oppeberge: da ville vi naadigst, at hvem du til Fuldmægtige sammesteds forordner, herefter til Presterne, som bliver kaldet, skal udgive Collats, desligeste tilforordne Sorenskrivere, naar Forandring skeer, og af dennem tage deres Jurament, sammeledes, saavidt Lenet vedkommer, uddele Lagthingsstevninger og derpaa holde rigtig Bog, saa ogsaa hvis Skatter herefter naadigst paabydes, skrive og oppeberge. Hvor-

efter du dig haver at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 April 1643. T. VII. 161.

Ove Gedde fik Brev at lade Nils Anderssøn Skipper være følgagtig Fyrtømmer til en Sluse at lade forferdige ved Glückstadt.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du nærværende vor Skipper Nils Anderssøn strax og saa snart, meest muligt, lader indbekomme udi Langesund til en Sluse, som vi her for vor Fæstning Glückstadt lade forferdige, saa meget Fyrtømmer til Pæle, lange 22 Sjælands Alen, brede 2½ Kvarteer, som hans medhavende Skib kan føre, med hvilke han strax er befalet at forføie sig hid igjen. Cum claus. consv. Glücksborg 29 Mai 1643. T. VII. 161. (Orig. i Rigsarkivet).

I lige Maade fik Hannibal Sehested Brev at lade forne Nils Anderssøn bekomme i Drammen Fyrtømmer til en Sluse, til Pæle, lange 22 Sjælands Alne, brede 2½ Kvarteer. Glücksborg sub eodem dato. T. VII. 162.

Fredrik Urne fik Brev at være en Hamburger beforderlig til sin Betaling.

C. IV. V. G. t. Hvad os underdanigst supplicando imod Otte Lorck er forebragt, kan du af hosføiede Supplikation videre erfare. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du Supplikanten eller hans Fuldmægtig, saa vidt med Lov og Ret skee kan, til Rette forhjælper, at han hans Betaling, om hans Tilkrav og Angivende rigtig befindes, uden Ophold maatte gelange. Cum claus. consv. Glücksborg 29 Mai 1643. T. VII. 162.

Lensmændene i Norge finge Breve at lade forferdige Veiene hver udi deres Len.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi komme i naadigst Forfaring, Veienes Forbedrelse udi vort Rige Norge en god Middel at være til Fordringskabs Forskaansel, da bede vi eder og naadigst ville, at I alle alfare Veie udi eders Len, som den veifarendes Mand haver meest fornøden at reise, lader med forderligste jævne og i andre Maader forbedre med Udskjærelse af Steen, Sand, Grus, Bark eller Brolæggelse og siden dele Gaardene udi forne eders Len imellem, saa at hver Bonde eller Gaardsiddere kan vide, hvor meget han deraf siden skal vedligeholde. Saafremt nogen herudi findes forsømmelig, at hans Andeel inden St. Michaels Dag om Høsten og inden Korsmisse om Vaaren ikke findes fuldkommelig klargjort, skal han derfore tiltales og straffes,

som vedbør, og efter Stedernes Beskaffenhed. Cum claus. consv. Glücksborg 1 Juni[1] 1643. T. VII. 163. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Rostjeneste og andet adskilligt i Norge anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Hvis I med Stænderne udi vort Rige Norge efter vores naadigste Befaling forrettet anlangendes Restants af deres forrige udlovede Contribution Anno 1639 saa og ny Bevilling af Landhjælp og Underholdning af Soldater, have vi af eders underdanigst indskikkede Erklæring naadigst vel fornummet, lader det og os vel befalde. Eftersom vi og eders underdanigste Betænkende og Forslag, hvorledes Skydsferd udi vort Rige Norge til Lands og Vands, den gemene Mand til Bedste, kunde forlindres, naadigst have igjemmelseet, ere vi naadigst tilfreds, at I samme Betænkende og Forslag med forderligste lader iverksætte. I lige Maade have vi, hvis Adelen udi forne vort Rige Norge og Geistligheden i Viken om deres Rostjenestes Forhøielse gjort 1641, saa og om visse og aarligt Kjøb paa al Last over vort Rige Norge at sætte eller og noget vist at gives af Deler, skaarne paa uprivilegerede Sager, til Rostjenestens Befordring underdanigst forebragt, naadigst erfaret, hvorpaa, og paa hvis videre udi forne deres Anbringen findes, vi naadigst ville, at I eder med forderligste imod os underdanigst skal erklære, saa vi al des Beskaffenhed deraf kunne erfare, saa og hvorfore samme Forhøielse er skeet, og om derpaa igjen kan skee Afslag og forne deres Begjering til Rostjenestens Befordring gjort uden vores og Kronens Skade og Afbræk sættes i Verk. Cum claus. consv. Glücksborg 1 Juni 1643. T. VII. 162. (Orig. i Rigsarkivet).[2]

Hannibal Sehested fik Brev at erklære sig om Rostjenestens Forhøielse i Norge.

C. IV. V. s. G. t. Hvis Steen Villumssøn [Rosenvinge] om Rostjenestens Forhøielse udi vort Rige Norge hos eder forebragt, have vi naadigst af hans hid nederskikkede Supplikation erfaret; thi bede vi eder og naadigst ville, at I eder med forderligste imod os erklærer, om samme hans Forslag uden vor og Kronens Skade kan practiseres og iverksættes, saa og hvor høit samme Rostjeneste sig over vort Rige Norge kunde beløbe, om den

[1] Er i „Forordninger siden Recessen 1643“ og hos Paus, Kgl. Forordn. f. Norge, fejlagtig dateret 7 Juni.

[2] Delvis trykt hos Paus, l. c. S. 793.

Bevilling, han er begjerendes, andre og med lige Conditioner skeede. Cum claus. consv. Glücksborg 1 Juni 1643. T. VII. 163. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested og Hans Sigfried [von Lüttichau] finge Brev at møde ved Sølvberget.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi Participanterne udi Sølvberget naadigst anbefalet til Michaelis førstkommendes at møde hos forne Sølvberget, der at slutte og deliberere om Bergverkens Beskaffenhed; thi bede vi eder og naadigst ville, at I retter eders Leilighed efter der til samme Tid at møde, da at foregive og slutte med dennem, hvis I til Verkens Fornødenhed paa vore Vegne nødig eragter. Cum claus. consv. Glücksborg 1 Juni 1643. T. VII. 163. (Orig. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke og Ove Gedde finge Brev, Sølvberget anl.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I til Michaelis førstkommendes med alle eders andre Participanter udi Sølvberget, derom I dennem og strax og ufortøvet paa vore Vegne haver at avisere, værer tiltænkt der enten i egen Person eller ved eders Fuldmægtige at møde, da med vores Oberberghopmand om Bergverkets Fornødenhed og Tilstand at slutte og delibere[re]. Cum claus. consv. Glücksborg 1 Juni 1643. T. VII. 163.

Palle Rosenkrands og Preben von Ahnen finge Befaling, Christopher Gjøe med flere anlangendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, Befalingsmand over Agdesiden, og Preben von Ahnen til Beutel, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom der begiver sig Irring og Tvistighed imellem os elskelige Christopher Gjøe, vor Mand og Tjener, paa den ene og nogle Bønder, boendes paa en Gaard, kaldes Natvig, paa den anden Side anlangendes nogen Christopher Gjøes Gaard Skarpenes's Eiendom, som han formener forne Bønder ubillig sig at tilegne, hvorfor han og denne vores naadigste Befaling til eder underdanigst haver været begjerendes: da bede vi eder og naadigst ville saa og hermed Fuldmagt give, at I til en vis Tid forne tvistige Parter paa Aastederne for eder indstevner og siden derom forne Markeskjel og Eiendom flitteligen erfarer og Parterne endelig imellem kjender og dømmer. Hvis I og i saa Maader erfarendes, kjendendes og dømmendes vorder, ville vi naadigst, at I Parterne under eders Hænder og Signeter skal give klarligen fra eder beskrevet, som I det agter at forsvare og være be-

kjendt. Dersom og en af eder for lovligt Forfalds Skyld [etc. som i Brev af 9 Novbr. 1642, ovfr. S. 229 f., indtil] fuldgjøre og efterkomme. Ladendes det ingenlunde. Glücksborg 15 Juni 1643. T. VII. 164.

Fredrik Urne fik Brev at erklære sig om nogen Frihed, Ove Bjelke er begjerendes.

C. IV. V. G. t. Hvis Frihed os elskelige Ove Bjelke til Østeraat, vor Mand og Tjener, paa hans Bønder udi hans Sogn, Ørlands Sogn kaldet, til forne hans Gaard Østeraat liggendes, underdanigst er begjerendes, kan du af hosføiede hans Supplikation videre erfare. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du dig med forderligste derom imod os underdanigst udførligen erklærer og samme din Erklæring udi vort Kantselli indskikker, saa vi deraf al des Beskaffenhed kunne erfare. Cum claus. consv. Glücksborg 16 Juni 1643. T. VII. 164.

Hannibal Sehested fik Brev, Henrik Wallenkamp anl.

C. IV. V. s. G. t. Hvad Henrik Wallenkamp, wohnhaftig udi vor Befæstning Glückstadt, hos os underdanigst haver ladet andrage, kan I af hosføiede hans Supplikation videre erfare; thi bede vi eder og naadigst ville, at I hannem, om hans Tilkrav og Fordring rigtig befindes, til Rette forhjælper. Cum claus. consv. Glücksborg 1 Juli 1643. T. VII. 164. (Orig. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Brev, Borgerskabet af Haderslev anl.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst Borgermestere og Raad samt menige Borgerskab udi vor Kjøbsted Haderslev paa 10 Aars Tid haver forskaanet for al Told og anden Besværing at udgive, og de nu underdanigst for os lader andrage, hvorledes Tolderen udi vor Kjøbsted Throndhjem Told af dennem begjerer, thi bede vi dig og naadigst ville, at du forne Tolder tilholder, at han af forne Kjøbmænd ingen Told fordrer, saa længe forne deres Privilegium varer, og det saafremt de med rigtige Certificationer kan bevise, deres indhavende Gods ingen anden at tilhøre end dennem selv, og dersom han allerede nogen Told af dennem taget haver, at han det dennem da igjengiver. Cum claus. consv. Haderslev 11 Juli 1643. T. VII. 165.

Knut Steenssøn fik Brev at opsætte et Huus til de spedalske Mennesker.

C. IV. V. G. t. Eftersom menige Almue udi Nordlandene underdanigst os haver ladet tilkjendegive, hvorledes den gruelige og besmittelige Sygdom Spedalskhed skal der udi Landene Dag

efter anden tage Overhaand, underdanigst begjerendes, menige Almue sammesteds maatte befales et Fattighuus udi Brønøsund, sønderst paa Helgeland, at lade opbygge, hvor samme spedalske Folk kunne henskikkes og holdes udi, foregivendes, tilforn at have været sedvanligt, at saadanne spedalske Mennesker ere bleven skikket til Hospitalet udi vor Kjøbsted Throndhjem, hvilket faldt heelt besværligt og farligt, at de dennem saa lang Vei skulde henføre: da bede vi dig og ville, at du Almuen der udi Nordlandene alvorligen tilholder, at de udi Brønøsund, sønderst paa forne Helgeland, lader opsætte og bygge et bekvemt Huus, hvor saadanne arme spedalske Mennesker kan henskikkes og have deres Værelse udi, og det siden ved Magt holde, dog paa de Steder, at andre ikke af dennem kan besmittes. Og efterdi forne Brønøsund ligger paa en alfar Vei, Seglads og Pas fra Nordlandene og til vor Kjøbsted Bergen, ville vi, at alle Skibe og Jagter saa vel som alle fremmede, der igjennem forne Brønøsund drager, skal give enhver noget til Hjælp, eftersom dennem selv godt synes, til samme spedalske Menneskers Underholdning, som derudi kommer, og skal en tilforordnes, som samme Hjælp skal opberge og aarligen derfor rigtig Regnskab gjøre. Thi hav flittig Indseende, at det strax bliver efterkommet. Cum claus. consv. Haderslev 12 Juli 1643. T. VII. 165.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Grev Valdemar til Rusland at følge.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst befale, at I retter eders Leilighed efter til den 1 September nu førstkommendes eder ferdig at holde den ædle og velbaarne Grev Valdemar Christian, Greve til Slesvig og Holsten, vores elskelige, kjære Søn, til Moskau at følge. Cum claus. consv. Haderslevhuus 14 Juli 1643. T. VII. 166.

I lige Maade fik Steen Bilde paa Rugaard og Brev, Grev Valdemar at følge. Ibidem.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev anlangende en Vei, de Svenske begynder.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst erfare, hvorledes de Svenske sig haver foretaget en ny Vei at gjøre, hvilken begyndes fra Trollhättan og løber langs ned ved Elven til Gottenborg, hvilken Vei mesten paa vores Grund opgraves, thi bede vi eder og naadigst befale, at I eder herom med forderligste erklærer og os underdanigst erstendiger, hvad Consents de

Svenske haver samme Vei paa vores Grund at opgrave. Cum claus. consv. Haderslevhuus 15 Juli 1643. T. VII. 166.

Henrik Thott fik Brev, Henrik Rantzau og Laurits Markvordssøn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Henrik Rantzau til Møgelkjær, vor Mand og Tjener, hos os underdanigst lader andrage, hvorledes han nogen Tid forleden skal have forhvervet Dom over Laurits Markvordssøn og siden Arrest paa hans Gaard og Gods, saa han ikke det at afhænde var mægtig, førend han hannem havde tilfredsstillet for en Summa Penge, han afgangne Knut Gyldenstjerne er skyldig bleven for hvis han udi Bergenhuus Len oppeberget, medens forne Knut Gyldenstjerne dermed var forlent, des uanseet, paa det forne Laurits Markvordssøn hannem hans Betaling kunde forvende, skal han samme hans Gaard til Bernt Nagel have afhændt og derpaa siden forhvervet vores naadigste Confirmats: thi bede vi dig og naadigst ville, at du Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Bergen tilholder al den Sags Leilighed med Flid at forfare (vores naadigste Confirmats derudi ganske at forbigaa) og siden endelig at dømme, om samme Kjøb er saa rigtig og lovlig, som det sig bør, saa at den bør ved Magt at blive. Cum claus. consv. Haderslevhuus 16 Juli 1643. T. VII. 166.

Knut Steenssøn og Lagmanden i Nordlandene finge Brev om Vegten saa vel som Fogdernes Tjenere i Nordlandene.

C. IV. V. G. t. Eftersom Almuen udi Nordlandene dennem beklager, at Fogdernes Tjenere sammesteds skal dennem, naar Skatterne indkræves, overfalde med Hug, Slag og Trudsel, da bede vi eder og ville, at I des Leilighed forfarer og Almuen foreholder saadant at bevise, og siden Parterne for eder indstevner og over dennem, som saadant overbevises, enten det er af dine, Knut Steenssøns, Fogder eller andre, dømmer, som forsvarligt kan være, hvilket vi ville en Gang hvert Aar skee skal. Desligeste ville vi, at du, Knut Steenssøn, skal strengeligen forbyde Fogderne der udi Nordlandene, saa vel dine som andre deres, at de ingenlunde skal besverge Almuen med anden Vegt at tage deres Rettighed med end med den Vegt, som sedvanlig og befalet er, hvorpaa vores Krone skal sættes, som tilforne brugeligt haver været, paa det Almuen skal ingen Uret vederfares, hvormed du tilbørlig Indseende skal have. Cum claus. consv. Haderslevhuus 16 Juli 1643. T. VII. 167.

Knut Ulfeldt fik Brev at tilholde Fogderne i Tunsberg Len at være Frants Tøcke, forrige Foged der sammesteds, beforderlig at bekomme sin efterstaaende Restants hos Almuen der udi Lenet, efterdi han derfor maa gjøre Regnskab. Kjøbenhavn 24 Juli 1643. T. VII. 167.

Jens Bjelke fik Brev, Laurits Rask anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst erfare, at Stiftsskriveriet udi Ryfylke der udi dit Len ledigt er, og du Halvparten af bemte Stiftsskriveri en din Foged, Laurits Rask,[1] haver forundt med saa Skjel, vi det naadigst ville tillade, efterdi det imod vores naadigste Forordning strider, mens eftersom vi af din underdanigste Erklæring naadigst erfare, at det Almuen udi bemte Fogderi til ringere Besværing kommer, idet begge Bestillinger af een betjenes, ere vi naadigst dermed tilfreds. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 Juli 1643. T. VII. 168. (Orig. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke med flere finge Brev, Gerlof Nettelhorsts Børns Skifte anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom med første Leilighed skal foretages Skifte og Deling efter afgangne Gerlof Nettelhorst, thi bede vi dig og naadigst befale saa og hermed Fuldmagt give, at du retter dig efter, naar samme Skifte foretages skal og du derom advares, at være overværendes tilstede og da at paatage dig os elskelige Christian Nettelhorsts Vergemaal, havendes flittig Indseende, at hannem paa samme Skifte vederfares den Deel, Ret er, og naar Skiftet er overstanden, da bemte Vergemaal at forestaa, som du agter at forsvare. Cum claus. consv. Frederiksborg 6 August 1643. T. VII. 168.

I lige Maade fik Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] Befaling at være Evert Nettelhorsts Verge, saa og Villum Nettelhorst at være Ove Nettelhorsts Verge. Ibidem.

Steen Villumssøn [Rosenvinge] fik Brev, Gerlof Nettelhorsts Børns Skifte anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom med første Leilighed skal foretages Skifte og Deling efter afgangne Gerlof Nettelhorst, thi bede vi dig og naadigst befale saa og hermed Fuldmagt give, at du retter dig efter, naar samme Skifte skal foretages og du derom advares, at være overværendes tilstede og da at paatage dig os elskelige Hans Nettelhorsts Vergemaal, efterdi han selv udaf Riget er, havendes flittig Indseende, at hannem paa samme

[1] Saaledes i „Tegnelser"; i Originalbrevet nævnes intet Navn.

Skifte vederfares den Deel, Ret er, og naar Skiftet er overstanden, da bemte Vergemaal fremdeles at forestaa, som du agter at forsvare. Cum claus. consv. Frederiksborg 6 August 1643. T. VII. 168.

I lige Maade fik Daniel Bildt Ottessøn Befaling at være Jomfru Anna Catharina Nettelhorsts Verge. T. VII. 169.

Saa og Hans Lange Jomfru Margr'ete Nettelhorsts Verge at skal være. Ibidem.

Jens Bjelke med flere fik Brev, Trætte imellem Steen Villumssøn [Rosenvinge] med flere anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst lader andrage, hvorledes du samt os elskelige Palle Rosenkrands etc. og Nils Lange etc., vore Mænd og Tjenere, haver bekommet vores naadigste Befaling i en Sag imellem os elskelige Steen Villumssøn etc. og samtlige hans Vederparter et Jernbergverk anlangendes at kjende og dømme, og vi naadigst erfare, samme Sag at være indstevnet at skulle foretages nu førstkommende den 21 August, og du underdanigst beretter, at du til samme Tid ikke, formedelst andre uformodentlige Tilfald, kan møde til den berammede Tid, da ere vi naadigst tilfreds, at samme Sag maa opsættes, dog ikke længere, end du til forne vort Rige Norge opkommer, [og] haver du med de andre tvende Commissarier Parterne strax igjen til en vis Tid og beleilig Sted at indstevne og da alligevel vores naadigste Befaling at efterkomme. Cum claus. consv. Frederiksborg 8 August 1643. T. VII. 169.

Hannibal Sehested og Jens Bjelke finge Brev, Nils Lange og flere anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom for nogen Tid siden haver begivet sig Tvist og Irring imellem os elskelige Gunde Lange til Fritsø og Ove Gedde til Tommerup, Befalingsmand over Bratsberg Len, vore Mænd og Tjenere, anlangende et Laxefiskende ved Lougen i Laurvigen, og samme Tvist ikke endnu er til Ende ført, enten om forne Laxefiskende er os tilhørendes, efter forne Ove Geddes Mening, eller os elskelige Nils Lange til Fritsø, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Brunla Len, som nu Godset følger efter os elskelige Claus Brockenhuus til Broholm, vor Mand, Tjener og Landsdommer udi vort Land Fyn, hans Skjødes Formelding: da, efterdi forne Nils Lange med forne Brunla Len, som forne Laxefiskende udi ligger, af os naadigst er medforlent, bede vi eder og naadigst ville, at I med det allerforderlig-

ste samme Sag til Forhøring og endelig Dom som Commissarier paa en beleilig Tid og Sted foretager, paa det al Tvistighed dermed kunde komme til Endelighed. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 August 1643. T. VII. 169.

Hannibal Sehested fik Brev, Otto Lorck anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Otto Lorck, forrige Berghopmand udi Østerdalen, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes Anno 1639 og 1640 udi Kvikne Annex efter vores naadigst Anordning skal være funderet et nyt Hytteverk, som fra Gruberne halvfjerde Miil Veis er beliggende, kaldes Insets Hytteverk, som alt for tre Aar siden haver været udi fuld Brug og Svang, ved hvilket Hytteverk ingen Bøndergaarde paa en halv Miil Veis nær var liggendes, uden en Gaard Inset og en anden ringe Gaard, kaldes Holte, hvilke Gaarde ingenlunde fra Hytteverket kunne omberes, om det hellers skulde drives og fortsættes, som det sig bør; og eftersom samme Gaard den Tid af fem Bønder var besæt, skal han have med os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vort Slot Baahuus, den Tid Høvedsmand over Throndhjems Len, hans Raad og Samtykke, dennem med Penge i Venlighed afmindet, dennem ogsaa andre Gaarde igjen forskaffet efter deres Afmindelsesbreves videre Formelding, Gaarden at have hos Fogden i Østerdalen, Knut Anderssøn, saa og af Odelsmændene, som derudi vare Lodseiere, sted og fæst, den ogsaa med nødtørftig og tilbehørig Bygning forbedret, hvilken Residents han igjen skal have afstandet til os elskelige Ivar Prip, vor Mand, Tjener og nu Berghopmand sammesteds og Befalingsmand over Reins Kloster, underdanigst begjerendes, hannem naadigst maatte bevilges, at samme Gaards Bygning, saavidt han derpaa haver bekostet, af upartiske Tømmermænd og Snedkere maatte besigtes og vurderes, og han for saadan Bygnings Bekostning, saa vel som for hvis Afmindelse og Bygselpenge han derfore udgivet haver paa vore Vegne, igjen maatte contenteres: da, efterdi os foregives, for^ne Gaarde ingenlunde fra samme Hytteverk at kunne omberes, bede vi eder og naadigst ville, at I det saaledes forordner, at des Bygning af upartiske Tømmermænd og Snedkere bliver besigtiget og vurderet, og at for^ne Otto Lorck derefter bliver contenteret. Desligeste, eftersom for^ne Otto Lorck ogsaa giver tilkjende, at efter vores naadigst Anordning skal være bygt en Trækirke ved for^ne Hytteverk, som af Kirkerne i Akershuus og Thrond-

hjems Lene skulde betales, og nu at være ferdig, underdanigst begjerendes, at samme Kirke med des Indredsel ogsaa maatte af upartiske Snedkere og Tømmermænd besigtiges og taxeres og han hans Betaling derefter at maa bekomme, eftersom han beretter al Bekostnings Udlæg og Forstrækning at have gjort: da bede vi eder og naadigst ville, at I ogsaa den Anordning gjører, at for(ne) Trækirke bliver besigtiget og taxeret af uvillige Tømmermænd og Snedkere, og at for(ne) Otto Lorck derefter bekommer hvis han derpaa bekostet haver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 August 1643. T. VII. 170. (Orig. i Rigsarkivet).

Jens Juels Arvinger samt de andre Participanter udi Sølvbergverket finge Brev at møde ved Sølvberget.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I til Michaelis førstkommendes med alle eders Participanter udi Sølvberget værer tiltænkt der enten udi egen Person eller ved eders Fuldmægtige (som I med nøiagtig Fuldmagt haver at forsee) at møde, da med vores Oberberghopmand om Bergverkets Fornødenhed og Tilstand at slutte og delibere[re]. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 August 1643. T. VII. 170.

Ligesaadant et Brev finge Hr. Jens Sparres Arvinger om det samme. Ibidem.

Item Mogens Gyldenstjernes Arvinger ligesaadant et Brev. Ibidem.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Bernt Peiterssøn anl.

C. IV. V. s. G. t Vider, eftersom nærværende Bernt Peiterssøn, Indvaaner til Lübeck, underdanigst hos os lader andrage, hvorledes Johan Plat, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Marstrand, hannem en Summa Penge skal skyldig være efter hans Regnskabs videre Formelding, om hvilke Penge han tidt og ofte skal have gjort Anfordring og dennem ei kan bekomme, des Leilighed I videre af hans herhosføiede Supplikation kan erfare. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I bem(te) Bernt Peiterssøn værer beforderlig, at han bem(te) sin resterende Gjæld hos for(ne) Johan Plat, saavidt han rigtig kan bevise, han hannem skyldig er, uden vidløftig Proces eller lang Ophold kan bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 August 1643. T. VII. 171.

Henrik Thott fik Brev, Wemicke Simons af Bergen anl.

C. IV. V. G. t. Hvis nærværende Wemicke Simons af vor Kjøbsted Bergen om nogen Arv, hende og hendes Medarvinger er tilfalden, angiver, haver du af medfølgende hendes Supplikation

19*

videre at erfare. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du hende saa vel som hendes Medarvinger til Rette forhjælper, saa vidt Lov og Ret er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 August 1643. T. VII. 172.

Jens Bjelke fik Brev, Maren Hansdatter anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst ville, at den Gaard Thiull[1] udi Ryfylke i Stavanger Len, som Maren Hansdatter paabor, efter hendes dødelige Afgang altid skal følge Sorenskriver[en][2] udi forne Ryfylke og til ingen anden bortfæstes. Og endog vi tilforn have bevilget bete Maren Hansdatters Børn samme Gaard at maatte efter hendes Død deres Livstid besidde og nyde, saa, efterdi saadan vores forrige Brev med vrang Beretning og Angivende er forhvervet, ville vi hende alene sin Livstid og ei nogen hendes Børn efter hende samme Gaard forunde. Herefter du dig kan vide at rette. Kjøbenhavn 13 August 1643. T. VII. 172. (Orig. i Rigsarkivet).

Henrik Thott fik Brev, Peder Hanssøn anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Wilcken Tord Matssen [ɔ: Thormandssøn], Borgermester udi vor Kjøbsted Bergen, for os underdanigst lader andrage, hvorledes en hans Datter skal for nogen Tid siden være kommen udi Egteskab med en ved Navn Peder Hanssøn, forrige Tolder i Bergen, som ei alene utroligen med vores Told skal have omgaaet, medens og en Tid lang været landflygtig og nu igjen i Bergen sig skal opholde: da bede vi dig og naadigst ville, at du forne Peder Hanssøn med Lov og Ret lader tiltale og Dom over hannem hænde, eftersom hans Forseelse kan eragtes grov at være. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 August 1643. T. VII. 174.

Hannibal Sehested fik Brev, Orlogs- og Coffardiskibe anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst befale, at I den Anordning gjør, naar nogen vore Skibe paa Havnerne udi vort Rige Norge hender at komme, at dennem da ingen Brændeveed forskaffes (uden at de af Vinden saa længe opholdes, at Fetallien medgaar), efterdi ingen af vore Skibe enten paa Orlog eller Coffardi udseglede, som jo saa meget Brændeveed medgives til saadan en Tid, som hans Fetallie (og Reisen, som hannem er befalet at gjøre,) kan vare. Cum claus. consv. Glücksborg 24 August 1643. T. VII. 172. (Orig. i Rigsarkivet).

[1] Tjul paa Sjærnerø. [2] I Originalen staar: „Søren schriffuer".

Henrik Thott og M. Ludvig Munthe fik Brev anlangende Presterne udi Bergen.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst forfare, hvorledes der udi vor Kjøbsted Bergen nogen Irring og Mislighed med Kirkerne og des Søgning sig skal begive, da, paa det sligt i Tide kan remederes og i en bedre Skik henbringes, bede vi eder og naadigst ville, at I med det forderligste tolv af de fornemste Byens Borgere af alle Sognene lader udnævne, 4 Raadmænd og 8 andre, som Byen udi trende lige Sogne kunne skifte, eftersom Kirkerne ere store og Folkene bor der beleilig til, dog saa at hver Part kunde være god for en Sogneprest hæderligen at underholde. Og saafremt enten imellem forskrevne tilnævnte Borgere selv nogen Tvist kunde indfalde, eller og andre interesserede sig kunde formene ved deres Gjerd at besverges, da ville vi naadigst, at I med Lagmanden udi forne vor Kjøbsted Bergen dennem derom endeligen paa vores naadigste Behag skulle adskille saasom forsvarligt. Og eftersom den itzige Sogneprest til Domkirken efter vores naadigste Bevilling nu forestaar baade Domkirke og Nykirke Sogne, ere vi naadigst tilfreds, at han samme begge Sogne sin Livstid endnu som tilforn maa beholde, og skal siden Borgerne i forne Nykirke Sogn boendes efter hans Død altid herefter frit og tilladt være selv til samme Sogn efter Ordinantsen at kalde dennem en Sogneprest, som ei af Domkirkens Prest skulle dependere, saafremt de ellers hannem selv ville lønne og underholde. Herefter I og eders Efterkommere eder haver at rette. Cum claus. consv. Glücksborg 30 August 1643. T. VII. 173.

Jørgen Schult fik Brev anlangende Gods, Kapitlet i Bergen er begjerendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige, hæderlige og høilærde menige Capitulares Bergenses underdanigst haver været begjerendes at maatte bekomme til Skifte og Magelaug en af Allehelgens-Gods's Gaarde (som du naadigst medforlent er) ved Navn Kykkelvik og derimod underdanigst til Vederlag erbyder en af Kapitlets Jorder ved Navn Soleim i Mangers Prestegjeld, som ligger under præbenda corporis Christi: thi bede vi dig og ville, at du begge Slags Gods's Leilighed flitteligen erfarer med det første og dig mod os underdanigst erklærer, om forne Kapitels Jord er saa god, at den kan gaa i Skifte imod det, de underdanigst ere begjerendes, til lige og fyldest Vederlag, og hvor-

vidt vi og Kronen kunne skadesløs være, og samme din underdanigste Erklæring med forderligste udi vort Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Glückstadt 30 August 1643. T. VII. 172.

Jens Bjelke med flere fik Befaling, Jens Hanssøn i Bergen anlangendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, Børge Juel til Lungegaard og Henrik Thott til Boltinggaard, Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, vore Mænd og Tjenere, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom sig nogen Irring og Tvistighed begiver imellem Jens Hanssøn, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, samt hans Medarvinger paa den ene og en ved Navn Ivar Paulssøn paa hans Hustrues, Grethe Berns, Vegne paa den anden Side anlangende 4000 Rigsdaler, som udi hendes Bo skal være indkommen, forne Jens Hanssøn og hans Medarvinger arveligen skal være tilfalden, hvorom I tilforne vores naadigste Befaling haver bekommet at kjende og dømme paa, hvilken Sag tilforn for en Deel af Borgermestere og Raad udi bemte vor Kjøbsted Bergen skal være procederet, og eftersom forrige Lagmand, nemlig Peder Rafn, formedelst nogen Tvistighed, som han den Tid med en Deel af Borgerskabet var udi geraaden, haver samme Tid ikke kunnet dømme udi Sagen, om forne Borgermester og Raad havde gjort ret eller ikke, hvorfor forne Jens Hanssøn haver været foraarsaget Anno 1640 den 31 September vores naadigste Befaling til eder at forhverve udi Sagen skulde kjende og dømme, og efterdi vi naadigst erfare, en af eder ikke var tilstede for lovligt Forfalds Skyld den Tid, Sagen blev foretaget, saa at derfor vores naadigste Befaling den Tid ei kunde blive fyldestgjort, og vi naadigst forne Sag siden til trende Lagmænd havde henviist, som derudi skulde kjende og dømme, sidst forleden Herredage udi vort Rige Norge blev holdet, hvilket og underdanigst af dennem (som forne Jens Hanssøn underdanigst beretter) er efterkommet og Sagen igjen til eder henviist, hvorfor forne Jens Hanssøn underdanigst endnu denne vores naadigste Befaling til eder haver været begjerendes, at I udi bemte Sag endelig kunde kjende og dømme: da bede vi eder og naadigst befale saa og hermed Fuldmagt give, at I retter eder efter paa en beleilig Tid og Sted med første Sagen paany at foretage og Parterne for eder indstevner og da dennem enten til Mindelighed imellem forhandler eller ved endelig Dom og Sentents ad-

skiller og det Parterne under eders Hænder og Signeter fra eder giver beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Og dersom en af eder for lovligt Forfalds Skyld ikke til den berammede Tid kan møde tilstede, [etc. som i Brev af 9 Novbr. 1642, ovfr. S. 229 f.]. Cum claus. consv. Glücksborg 2 September 1643. T. VII. 174.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at holde sig ferdig at møde udi Kjøbenhavn den ..[1] Oktober og da følge Grev Valdemar til Moskau. Glückstadt 3 September 1643. T. VII. 175.

Ligesaadant et Brev finge Laurits Ulfeldt og Steen Bille Erikssøn. Ibidem.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Marstrand anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst erfare, hvorledes vor Kjøbsted Marstrand i vort Rige Norge for kort Tid forleden ved en ulykkelig Ildebrand skal være afbrændt, da bede vi eder og naadigst ville, at I paa vore Vegne byder og befaler alle og saa mange, som herefter udi bem.te vor Kjøbsted Marstrand bo og bygge ville, at de aldeles ingen Tømmerhuse eller Vaaninger, saadanne som tilforn haver været bygt, maa derudi opsætte, medens alle med Muurverk. Vi ville og naadigst befale en Ingenieur, som sig did op skal begive og Gaderne sammesteds afstikke, saa det herefter (om Gud ikke synderlig vil straffe) ikke saa farligt skal være for Ildebrand, som hidindtil været haver. Hvorefter I eder haver at rette. Glücksborg 11 September 1643. T. VII. 176.

Hannibal Sehested fik Brev, Villum Gaarman anl.

C. IV. V. s. G. t. Hvis sig den Tvistighed med Villum Gaarman og Margrete Lauritsdatter anbelanger om den Sengerov, for.ne Gaarman tildømt er hende at give, det have vi os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, befalet at nævne, hvor meget det skal være, og eder det strax at lade vide, og naar for.ne Jens Bjelke eder det haver ladet vide, hvor meget for.ne Gaarman bemeldte Margrete Lauritsdatter for samme hendes Sengerov give skal, haver I hannem at tilholde det strax at efterkomme, hvilket hun og skal være forpligt at annamme og sig med at lade nøie, og for.ne Gaarman siden efter Dommens Indhold at være fri for videre Tiltale. Herforuden haver I og Bispen at befale, naar bemeldte Margrete Lauritsdatter er contenteret, at han da bem.te Gaarman sin Seddel giver til Sognepresten, hvor han bor, at ud-

[1] Aabent Rum i „Tegnelser“.

staa Kirkens Disciplin, saa at han siden aldeles ubehindret kan forrette, hvis hannem paa vore Vegne bliver anbefalet. Cum claus. consv. Glücksborg 11 September 1643. T. VII. 175. (Orig. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke fik Brev Villum Gaarman anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst erfare, hvorledes en vores Foged udi Akershuus Len ved Navn Villum Gaarman for nogen Tid et Drab paa en Borger af vor Kjøbsted Christiania ved Navn Peiter Ratke gjort haver, hvilket af Nødverge skeet er, hvorfor han og fri er kjendt, hvilket din udstedte Landsvist saa vel som og Dommen, som udi samme Sag gangen er, videre omformelder, og alene tildømt er den dødes Arvinger efter Loven fuld Mandsbod at give saa og at give hans efterladte Hustru sin Sengerov, og vi naadigst erfare, forne Enke samme sin Sengerov saa høit at sætte, saa det forne Gaarman umuligt er hende efter sin Begjering at kunne tilfredsstille: da, efterdi Sagen lovlig efter Norges Lov er procederet og forne Gaarman aldeles fri er dømt, saa at alene tvistes om, hvad det skal være, han hende bør for sin Sengerov at give, hvilket Loven intet specificerer eller forklarer, da bede vi dig og naadigst befale, at du det nævner, hvor meget hun for samme sin Sengerov bør at have, hvormed hun skal være forpligt at lade sig nøie med, hvilket du os elskelige Hannibal Sehested etc. med forderligste haver at lade vide, hvor meget samme Sengerov være skal, som siden videre Befaling haver udi samme Sag. Cum claus. consv. Glückstadt 11 September 1643. T. VII. 176.

Palle Rosenkrands fik Brev, 300 Egetræer hid til Glückstadt at fremsende.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst befale, at du til vores Behov udi tilkommendes Vinter lader hugge 300 ringe Egetræer, som ere en Kant i Foden, og dennem til vor Befæstning Glückstadt med vore egne Skibe, som did ankommer, fremsender. Cum claus. consv. Glückstadt 25 September 1643. T. VII. 177.

Lensmændene udi Norge finge Brev, en Toldrulle udi deres Len at lade forkynde.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder herhos en vores Toldrulle, hvilken I paa tilbørlige Steder udi eders Len saa vel som udi andre Lene, under eders beliggende, haver at lade forkynde og derover at holde, som vedbør og I agter at svare til. Cum

claus. consv. Glücksborg 29 September 1643. T. VII. 177. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Bjelke fik Brev, Villum Werbrugen anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom nærværende Brevviser Villum Werbrugen og hans afgangne Fader for hannem i langsommelig Tid naadigst haver været bevilget Falke og Høge udi vort Rige Norge at maa fange og vore naadigste Privilegier underdanigst erlanget haver deres Livstid samme Falkefangeri at maa nyde, og du for nogen Tid siden haver vores naadigste Bevilling forhvervet paa saadan Falkefangeri, og forne Villum Werbrugen nu hos os underdanigst haver ladet anholde, at han samme Falke- og Høgefangeri maa beholde, erbydendes sig deraf til dig at ville give uden den sedvanlig Rettighed en billig Villighed: da bede vi dig og ville, at du lader forne Villum Werbrugen nyde samme Falke- og Høgefangeri, dog at han dig en billig Villighed deraf giver. Desligeste, eftersom forne Villum Werbrugen underdanigst lader andrage, at hans Folk er fratagen hvis Falke de fanget haver og fra de Steder, som de deres Hytter haver havt, forjaget, uanseet han aldrig blev aviseret, at han sig derfra skulde entholde, da ville vi, at de Falke, som hannem frataget er, skal hannem enten restitueres eller Penge derfor, som billigt kan eragtes. Cum claus. consv. Odensegaard 24 Oktober 1643. T. VII. 177.

Henrik Bjelke fik Befaling at ligge i Slotsloven paa Baahuus.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du retter din Leilighed efter udi os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet etc. hans Fraværelse at ligge udi Slotsloven paa vort Slot Baahuus og commendere sammesteds saa vel paa Befæstningen som udi Lenet, havendes flittig Indseende, at alting ganger rigtig til, som du agter at forsvare. Cum claus. consv. Odensegaard 25 Oktober 1643. T. VII. 178.

Hannibal Sehested fik Brev, nogle arresterede Engelske Skibe anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, hvorledes I en Andeel Engelske Skibe der udi vort Rige Norge skal have ladet arrestere, da, dersom iblandt forne arresterede Skibe befindes nogle at være af de, som udi denne eder herhos tilskikkede Seddel findes antegnet, ville vi naadigst, at de af bemeldte Arrest maa løsgives og de andre indtil videre Besked at anholdes.

Cum claus. consv. Vilstrup 30 Oktober[1] 1643. T. VII. 178. (Orig. i Rigsarkivet).

Steen Villumssøn [Rosenvinge] fik Brev at begive sig til Danmark.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst befale, at du retter din Leilighed efter at begive dig ned til vort Rige Danmark og det, naar du formærker, at os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, etc., sig paa Reisen hid neder begiver, hvor du siden vores naadigste Villie videre haver at erfare. Cum claus. consv. Vilstrup 30 Oktober 1643. T. VII. 178.

Henrik Thott fik Brev, Just Strallemand af Bergen anl.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom nærværende Just Strallemand, forrige Indvaaner udi vor Kjøbsted Bergen, underdanigst lader andrage, hvorledes en hans Medborgere sammesteds ved Navn Diderik Lemhorst over hannem haver forhvervet en Herredagsdom anlangende nogen Grunde og Eiendom og siden af sex Borgere er tilfunden bem^{te} Diderik Lemhorst 49 Rigsdaler for hans Omkostning at give, hvilket for^{ne} Strallemand ei strax haver kunnet med rede Penge efterkomme, mens hannem for samme Penge af sin Formue og Gods haver villet gjøre Udlæg, hvilket for^{te} Lemhorst ei haver villet annamme, mens Dom paa hans Fred haver taget, des Leilighed du videre af hans dig herhos tilskikkede Supplikation kan erfare. Og eftersom for^{te} Strallemand os underdanigst om Opreisning haver søgt og da til Gjensvar bekommet, at han sin Vederpart først efter Herredagsdommen skulde contentere og tilfredsstille og hannem siden nøiagtig at forsikre, herefter med nogen unyttig Proces og Trætte ikke at ville molestere, og naar saadant af hannem var efterkommet, da siden os underdanigst om Opreisning at søge, hvilket han underdanigst foregiver at have efterkommet, idet han baade sin Vederpart nøiagtig Loven og Vissen haver tilbudet for forskrevne Poster, som han ikke haver villet annamme, hvilket af os elskelige Borgermestere og Raads udi vor Kjøbsted Bergen saa vel som din egen Fuldmægtiges skriftlige Testifikation, som dig herhos tilskikkes, noksom erfares: da bede vi dig og naadigst ville, at du forfarer, om samme Strallemands Angivende befindes sandferdigt at være, og om du samme Mænd, som for hannem til hans Vederpart ville godsige, erkjender nøiagtige at være, og han ikke dermed vil lade sig nøie, da ville vi naadigst for^{ne} Just Strallemand sin Fred igjen

[1] I „Tegnelser" er Brevet dateret Hadersleyhuus 28 Oktober.

forundt have, hvorpaa han videre vores Opreisning haver at søge. Cum claus. consv. Haderslevhuus 7 November 1643. T. VII. 179.

Hannibal Sehested fik Brev at skulle lade kjøbe nogle Fyrpæle og Deler.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I udi eders og des underliggendes Lene strax os til Bedste lader kjøbe 12000 Fyrpæle, hver 12 Alne lang, og 6000 Deler, og at I lader os med det første forstendige, hvad det skal koste, at vi Penge dertil kan forskaffe, og ville vi, at samme Tømmer skal føres til en bekvemme Sted og Havn, hvor det udi vore Skibe kan indtages og føres til de Steder, befalet bliver, hvilken Havn I os elskelige Hr. Corfits [Ulfeldt] til Urup, vor Mand, Raad etc., skal tilkjendegive, at han Skibe derefter kan skikke. Cum claus. consv. Haderslevhuus 20 November 1643. T. VII. 180.

Hannibal Sehested fik Brev, M. Hans Schrøder anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at hæderlig og vellærd M. Hans Schrøder, forrige Provst her udi vor Kjøbsted Haderslev, os underdanigst haver ladet andrage, at Hans Eggertssøn [Stockfleth], Borgermester udi vor Kjøbsted Christiania, hannem nogen Kirkepenge skal være pligtig, hvormed han sig fortrykker ikke at vil betale hannem, som det billigen bør. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I forne Hans Eggertssøn alvorligen tilholder, at han endelig inden Michaelis førstkommendes fornøier og betaler forne Hans Schrøder, hvis han paa Kirkens Vegne efter rigtig Haandskrift med Rette pligtig er, anseende, han er tildømt samme Kirkepenge at indfordre. Cum claus. consv. Haderslevhuus 25 November 1643. T. VII. 180.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev anlangende Bygningstømmer til Marstrand.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbsted Marstrand af Ildevaade for nogen Tid siden stor Skade lidt haver, da bede vi eder og naadigst ville, at I dennem lader bekomme nødtørftig Bygningstømmer af vore og Kronens Skove der i eders Len til deres Kirke, Skole og Hospital med at reparere og forferdige, og det uden Betaling, saa og at I Bønderne tilholder, at de dennem behjælper samme Bygninger at opbygge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 December 1643. T. VII. 180.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Hr. Bjørn i Marstrand anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os elskelige, hæderlig og

vellærd Hr. Bjørn Hellissøn, Sogneprest udi vor Kjøbsted Marstrand, for os haver ladet andrage den store Skade, han udi sidste Ildebrand sammesteds lidt haver, med underdanigst Begjering, hannem naadigst noget maatte bevilges, hvorved han i nogen Maade kunde komme paa Fode igjen: da, efterdi vi af eders underdanigste Erklæring erfare, slig hans Angivende sandferdig at være, bede vi eder og naadigst ville, at I den Anordning gjører, at han paa fire Aars Tid af hver Hovedkirke udi Baahuus Len og Vikerne, som haver egen Tiende, bekommer 3 eller 4 Rigsdaler aarligen og af hver Annexkirke, som i lige Maade haver sin egen Tiende, 1 eller 2 Rigsdaler, eftersom de haver Formue til; desligeste at I og lader hannem for en lidelig og billig Fæste og Afgift nyde den første Tiende, udi eders Len ledig bliver og han kan være med betjent. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 December 1643. T. VII. 181.

Stig Pors fik Brev om noget Gods, Jomfru Ide Lange til Magelaug begjerer.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Jomfru Ide Lange Gundesdatter underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne dit Provstigods, liggendes udi vort Rige Norge, i Tunsberg Len, i Borre Sogn: Skavlid, Karterød, Vik, Aasgaard, Laverød Ødegaard, Ballerød Ødegaard, hvorimod hun sig underdanigst erbyder til os og Norges Krone til fyldest Vederlag igjen at ville udlægge efterskrevne hendes Jordegods, liggendes udi Tunsberg Len: [i] Laurdal: Gavelstad; Vasaas Sogn: Berg; Sæm Sogn: Ekeberg; Vivelstad Sogn: Tofte; Vaale Sogn: Holm. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du samme Gods's Leilighed forfarer, baade det Gods, bem[te] Jomfru Ide Lange er begjerendes til Magelaug, saa vel som det, hun igjen udlægger, og dig imod os med forderligste erklærer, om samme Gods for Beleilighed eller anden Herligheds Skyld fra dit Provsti kan mistes og omberes imod det, hun igjen udgiver, og samme din Erklæring udi vort Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 December 1643. T. VII. 181.

Knut Ulfeldt fik Brev om noget Gods, Ide Lange begjerer til Magelaug.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Jomfru Ide Lange underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne vore og Kronens Gaarde og Gods, liggendes udi vort Rige Norge, i Tunsberg Len, udi Nykirke Sogn: Aasen, anden Vægge Gaard, hvor-

imod hun sig underdanigst erbyder igjen til os og Norges Krone til fyldest Vederlag at ville udlægge efterskrevne hendes Jordegods, liggendes udi forne Tunsberg Len: Vaale Sogn: Tørklep, anden Tørklep, Haraldsstad. Thi bede vi dig etc. reliqua clausula solita. Kjøbenhavn 5 December 1643. T. VII. 182.

Knut Ulfeldt fik Brev, Jomfru Ide Langes Mageskifte anl.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Jomfru Ide Lange Gundesdatter underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne Hospitals-Gods: 2 Ødeparter liggendes udi vort Rige Norge, i Tunsberg Len, i Borre Sogn: Ramslid og Baggerød, hvorimod hun sig underdanigst erbyder igjen til os og Norges Krone paa forne Hospitals Vegne til fyldest Vederlag at ville udlægge efterskrevne tvende Pladser af hendes Jordegods, liggendes i Akershuus Len, udi Fet Sogn, nemlig Ramstad. Thi bede vi dig etc. reliqua clausula usitata. Kjøbenhavn 5 December 1643. T. VII. 182.

Knut Ulfeldt og Bispen i Oslo finge Brev, forne Mageskifte anrørendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Jomfru Ide Lange underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne Vor Frue Kirkes Gods udi Tunsberg Len, udi Borre Sogn liggendes: Nedre Røre, hvorimod hun sig underdanigst erbyder til Vor Frue Kirke til fyldest Vederlag igjen at ville udlægge efterskrevne hendes Jordegods, liggendes udi Tunsberg: Vølen(?), udi samme Sogn. Thi bede vi eder og naadigst ville etc. reliqua usitata clausula. Kjøbenhavn 5 December 1643. T. VII. 182.

Knut Ulfeldt og Bispen i Oslo finge Brev om forne Mageskifte.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Jomfru Ide Lange underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne Borre Prestebols Gods udi Borre Sogn, i Tunsberg Len liggendes, nemlig Røre, dernæst og Løveøen, hvilket til Løve Kirke ligget haver, mens nu til Borre Kirke ligger, hvorimod hun sig underdanigst erbyder igjen til fyldest Vederlag at ville udlægge Fritsø udi Sæms Sogn udi Tunsberg Len liggendes, nok en Ødegaard, kaldet Duerød, liggendes ved Borre Kirke. Thi bede vi eder etc. reliqua cum clausula solita. Kjøbenhavn 5 December 1643. T. VII. 183.

Oslo Kapitel fik Brev om forne Mageskifte.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Jomfru Ide Lange

underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne Oslo Kannikegods, liggendes udi Tunsberg Len, i Borre Sogn, nemlig: Solberg, hvorimod hun sig underdanigst erbyder igjen til os og Norges Krone paa forne Oslo Kapitels Vegne til fyldest Vederlag igjen at ville udlægge Engøen, paa Tjømø i Brunla Len liggendes. Thi bede vi eder og naadigst ville etc. reliqua cum clausula usitata. Kjøbenhavn 5 December 1643. T. VII. 183.

Sigvard Gabriel[ssøn Akeleye] og Bispen i Oslo fik Brev om forne Mageskifte.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Jomfru Ide Lange underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne Gods, nemlig en Ødegaard, liggendes til Raa[de] Prestebols Gods østen Fjorden i Verne Klosters Len, udi Borre Sogn i Tunsberg Len, nemlig Hoklid, hvorimod hun sig underdanigst erbyder igjen til os og Norges Krone paa Prestebolets Vegne til fyldest Vederlag at ville udlægge efterskrevne hendes Jordegods Gjetstad, paa Romerike, udi Ullensaker Sogn, i Akershuus Len liggendes. Thi bede vi eder etc. reliqua cum clausula solita. Kjøbenhavn 5 December 1643. T. VII. 183.

Sigvard Gabriel[ssøn Akeleye] med flere finge Befaling, Preben von Ahnen og Olaf Nilssøn anlangendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Sigvard Gabriell til Kambo og Vincents Bildt til Nes, vore Mænd, Tjenere og Befalingsmænd over Verne Klosters og Eker Lene, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, eftersom der begiver sig nogen Irring og Tvistighed imellem os elskelige Preben von Ahnen til Nederhof, vor Mand og Tjener, paa den ene og Olaf Nilssøn, boendes paa Skjerven, paa den anden Side, anlangende nogen Skade, forne Preben von Ahnen skal være tilføiet, formedelst forne Olaf Nilssøn skal have forholdt hannem en Andeel udi en Gaard ved Navn Eigisgaard,[1] udi Sandshverv liggende, og des tilliggende Sager, saa vel som og fordi han ikke samme Gaard og Sager efter vores og vores elskelige Danmarks Riges Raads Dom fra sig leveret havde, som han dennem efter underdømte Hjemthingsdom tilvigte, efterdi at de om forskrevne Fællesgaard og Brug ikke kunde forenes, saa vel som og at kjende og dømme dennem imellem, om forne Olaf Nilssøn ikke efter Landsloven bør at annamme Betaling eller Vederlag udi andet godt Jordegods for sin Andeel: thi bede vi eder og naadigst befale saa og hermed Fuldmagt give,

[1] Eggar i Sandshververs Prgjld.?

at I retter eders Leilighed efter Parterne for eder paa en beleilig Tid og Sted at indstevne og dennem om forⁿᵉ Tvistighed enten i Mindelighed imellem forhandler eller og ved endelig Dom og Sentents adskiller og det Parterne under eders Hænder og Signeter giver fra eder beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Og dersom nogen af eder for lovligt Forfalds Skyld [etc. som i Brev af 9 Novbr. 1642, ovfr. S. 229 f.]. Ladendes det ingenlunde. Frederiksborg 9 December 1643. T. VII. 184.

Thomas Jenssøn og Augustinus Olssøn [Wroe] finge Befaling, Erik Ottessøn [Orning] anlangendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Thomas Jenssøn og Augustinus Olafssøn, Lagmænd udi Skien og Agdesiden, evindelig med Gud og vor Naade. Vider, at os elskelige Erik Ottessøn til Vatne, vor Mand, Tjener etc., underdanigst for os giver tilkjende, hvorledes der begiver sig nogen Misforstand om hvis Odelsgods, som afgangne Hustru Anne Orm arvede efter hendes Fader og Moder, hvem det med Rette burde at have efter hendes Død, efterdi hun skal have taget sig ufri Mand og var en fri Kvinde: da, efterdi denne Sag til næstforleden Herredage for os og vores elskelige Danmarks Riges Raad var indstevnet og Commissariernes Dom blev som udømt funden, først fordi en Person ved Navn Jens Michelssøn, Thingskriver udi Nordhord Len, havde paataget sig at være Medcommissarius med Lagmanden af Bergen i Lagmanden af Stavangers Sted, der han var syg, uanseet, han af os ingen Commission dertil havde, dernæst at alle interesserede ikke vare given Varsel dertil, underdanigst derfor vores naadigste Commission til eder begjerede, at I samme Sag paany for eder skulle tage: da bede vi eder, befale saa og hermed Fuldmagt give, at I med forderligste paa en beleilig Tid og Sted eder forsamler, Parterne for eder indstevner og da derudi kjender og dømmer som forsvarligt, og hvis I derudi kjendendes eller dømmendes vorder, at I det Parterne under eders Hænder og Signeter fra eder giver beskrevet, som I ville ansvare og være bekjendt. Og dersom en af eder for nogen lovlig Forfalds Skyld ei til berammede Tid og Sted kan møde, da den, som tilstede kommendes vorder, Fuldmagt have en anden vederheftig og lovfast Dannemand til sig at tage og denne vores naadigste Commission alligevel at fuldgjøre og efterkomme. Kjøbenhavn 16 December 1643. T. VII. 184.

Doctor Peder Alfssøn med flere finge Brev, Mats Pederssøn med flere anlangendes.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Peder Alfssøn, Lagmand udi vor Kjøbsted Throndhjem, og Nils Nilssøn, Raadmand sammesteds, evindelig med Gud og vor Naade. Vider, eftersom der begiver sig nogen Irring og Trætte imellem Mats Pederssøn, forrige Skriver paa vor Gaard udi Throndhjem, og Otte Lorck, forrige Berghopmand, anlangendes nogle vore Regnskaber, saa vel som og for^{ne} Mats Pederssøns Udgift og bem^{te} Otte Lorcks Indtægt, saa og imellem bem^{te} Mats Pederssøn paa den ene og Caspar Christopherssøn [Schøller], Morten Laurssøn, Peder Jenssøn, Hans Casperssøn [Schøller], Nils Klaaby og Jakob Danielssøns Arvinger, samtlig paa den anden Side, i lige Maade og nogle vore Regnskabspenge og des tilhørende anlangendes: thi bede vi eder og naadigst befale, at I retter eders Leilighed efter Parterne for eder paa en beleilig Tid og Sted at indstevne og dennem da om al Tvistighed enten i Mindelighed imellem forhandler eller ved endelig Dom og Sentents adskiller. Reliqua stylo consveto etc. Kjøbenhavn 16 December 1643.[1] T. VII. 221.

Daniel Bildt fik Brev at ligge i Slotsloven paa Baahuus.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du retter din Leilighed efter at ligge udi Slotsloven paa vort Slot Baahuus at commendere, indtil os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, etc., eller og os elskelige Henrik Bjelke etc. tilstede kommendes vorder, og imidlertid have der flittig Indseende med Fæstningen, som du agter at forsvare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 December 1643. T. VII. 185.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Marstrands Borgere anl.

C. IV. V. s. G. t. Hvis nærværende Borgere og Indvaanere udi vor Kjøbsted Marstrand til os underdanigst suppliceret haver anlangendes deres Grunde, de der sammesteds mist haver, haver du af denne deres herhos føiede Supplikation at erfare; bedendes eder og naadigst ville, at I dennem lader udvise saadanne beleilige og bekvemme Pladser igjen, at de dennem billigen ikke kan have at besverge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 December 1643. T. VII. 186.

[1] Er i „Tegnelser" indført under Aaret 1644 med Bemærkning i Marginen: „Er forgle[mt] i førige A[ar] at indføres".

Sigvard Gabriel[søn Akeleye] fik Brev at have Indseende udi Baahuus Len.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du strax retter din Leilighed efter at ligge udi Slotsloven paa vort Slot Baahuus at commendere, indtil os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, etc., eller og os elskelige Henrik Bjelke, etc., tilstede kommendes vorder, og imidlertid have der flittig Indseende med Fæstningen, som du agter at forsvare. Desligeste ville vi naadigst, at du strax kasserer og aftakker Vagtmesteren, Mathis Fux, som der i Fæstningen ligger, og en anden dygtig Person udi hans Sted igjen forordner og indsætter, saa som du agter for os at forsvare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 December 1643. T. VII. 186.

Daniel Bildt Knutssøn fik Brev om Soldaterne i Baahuus Len.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi dig befalet have at ligge udi Slotsloven paa vort Slot Baahuus udi os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, etc., hans Fraværelse, saa ere vi nu naadigst til Sinds dig udi andre Maader at bruge, og ville, at du strax skal lade forsamle alle de Bønder-Soldater der i Baahuus Len af Udskuddet, som pleier at munstres, og at du dennem commenderer og altid udi Beredskab til Landsens Defension, om noget fiendtligt attenteres, hos dig haver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 December 1643. T. VII. 186.

Daniel Bildt Knutssøn fik Brev at beholde Pengene paa Baahuus.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst befale, at du alle vore Penge, hvilke der fra vort Rige Norge kommer, som hid ned skulle, dennem haver du vel forvaret paa vort Slot Baahuus at beholde indtil videre Ordre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 December 1643. T. VII. 187.

Hannibal Sehested fik Brev at være ved Slottet.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi tilforne eder fra Lenet have forløvet herneder til Danmark at forreise, da, efterdi vi formedelst det Indfald, i Holsten skeet er, anderledes er vorden til Sinde, bede vi eder og naadigst ville, at I derfore deroppe i Norge forbliver og sammesteds med god Ordre alting anordner, som I agter gavnligst og bedst at være. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 December 1643. T. VII. 186. (Orig. i Rigsarkivet).

Missive til Hannibal Sehested om Baadsmænd at hverve.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have befalet os elske-

lige Daniel Nilssøn, vores Skibshøvedsmand, at skal udi Akershuus Len udskrive 300 Baadsmænd, thi bede vi eder og naadigst ville, at I retter eders Leilighed efter at være nærværendes tilstede, naar samme Udskrivning skeer, og hannem herudi det meste muligt bifalder, at han godt og dygtigt Folk bekommer, og at I siden, naar Folket er sanket, dennem paa Foraaret tilskibs til vor Kjøbsted Kjøbenhavn nedsender. Cum claus. consv. Frederiksborg 24 December 1643. T. VII. 187. (Orig. i Rigsarkivet).

Ligesaadan en Missive fik Sigvard Gabriel[ssøn Akeleye], at være Laurits Bertelssøn [Hørby] behjælpelig, som skal udskrive udi Baahuus Len 300 Baadsmænd, lydendes Ord fra Ord som det forrige. Sub eodem dato. Ibidem.

1644.

Hannibal Sehested fik Brev, Hans Hempel, Proberer, anl.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I den Proberer, som er paa Kongsberg udi vort Rige Norge, ved Navn Hans Hemmell (sic), befaler, at han sig med det første til vor Kjøbsted Kjøbenhavn begiver, hvor vi hannem naadigst for en Myntmester ville bruge, om han ellers sig samme Bestilling at paatage tør understaa. Cum claus. consv. Assens 3 Januar 1644. T. VII. 188. (Orig. i Rigsarkivet).

Knut Steenssøn fik Brev, Linefiskeriet i Nordlandene anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Mestendelen Almuen af de nordlandske Lene haver supplicando underdanigst for os ladet andrage, hvorledes Linefiskeriet i Lofotens Len, som paa nogen Tid er opkommen, skal være den gemene Mand meget skadeligt paa deres fattige Næring og Bjering, underdanigst derfor begjerendes, samme Linefiskeri at maa afskaffes og i Steden over

al Nordlandene maatte bruges Haandsnører, som af Arilds Tid haver været brugeligt, paa det den fattige saa vel som den rige kunne søge deres Føde, som ikke haver Raad eller Formue at bekoste Linerne: da, efterdi Lagmanden udi forne Nordlandene haver dømt samme Linefiskeri at være den gemene Mand til Skade paa deres Næring og Bjering, saa og deraf skal foraarsages stor Guds Fortørnelse med Sværgen og Banden, Slagsmaal og anden Ulykke, bede vi dig og ville, at du alvorligen holder over Lagmandens Dom i den Sag gangen og lader dennem tiltale og straffe, som derimod gjøre, og forundre vi os, at du ikke allerede derover holdet haver. Cum claus. consv. Odensegaard 15 Januar 1644. T. VII. 188.

Hannibal Sehested fik Brev, den Norske Skibsudredning anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst befale, at I alle dennem udi vort Rige Norge, som forpligt ere Skibe til Rigets og deres fæderne Lands Defension at holde, paa vore Vegne anmoder, at de forne Skibe med Munition og Fetallie paa nogle Maaneders Tid ville udruste, Rigets Fiende til Afbræk, anseende, vore Riger saadant udi denne Tids Tilstand høiligen behøver, og hvis de udi saa Maader videre efterkommer, end de tilforpligtede ere, maa dennem tilsiges igjen af Riget at skulle blive betalt, naar Gud vil, Riget igjen udi Fred og Rolighed kommer. Cum claus. consv. Odensegaard 17 Januar 1644. T. VII. 189. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Gedde fik Brev at være Admiral over den Norske Flaade.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst have befalet os elskelige Hannibal Sehested etc. at tilholde alle dem, som forpligt ere Skibe udi vort Rige Norge til deres fæderne Lands og Rigets Defension at holde, at de sig med Munition og Fetallie skulle paa nogle Maaneders Tid udruste og ferdig holde, hvilken Flaade vi naadigst ville, at du som Admiral skal commendere og det saaledes, som du agter imod os og dit fæderne Land at forsvare. Cum claus. consv. Odensegaard 17 Januar 1644. T. VII. 189.

Bispen udi Throndhjem fik Brev, Knut Steenssøn anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Knut Steenssøn etc. underdanigst lader give tilkjende, hvorledes han haver taget et Kvindfolk ved Navn Mette Carstensdatter med sig

op til Nordlandene og med hende avlet et Barn, ved hvilken han agter sig at lade vie: da bede vi edef og ville, at I befaler Presterne der udi hans Len, at hvilken af dennem, som han derom anmoder, at han dennem tilsammen vier og det udi Kirken eller udi Huus, hvor han det begjerer, og siden forbyder hans Sogneprest, Hr. Hans Lauritssøn Blix, dennem videre at molestere. Cum claus. consv. Odensegaard 30 Januar 1644. T. VII. 189.

Missive til Lensmændene i Norge om Korns Udførsel af Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst befale, at I Anordning udi eders Len gjører, at intet Korn efter dette vort Brevs Dato ud af vort Rige Norge, synderlig af det, som af vort Rige Danmark did føres, paa fremmede Steder udføres, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorder. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 Marts 1644. T. VII. 190. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene, som finge forskrevne Missive:

Hannibal Sehested.	Henrik Thott.
Hr. Oluf Parsberg.	Fredrik Urne.
Palle Rosenkrands.	Knut Steenssøn.
Knut Ulfeldt.	Volrat Lampe.
Ove Gedde.	Melchior Oldeland.
Jens Bjelke.	Hans Køningham.

Henrik Thott fik Brev, Johan Gran anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at Johan Gran, vores Skibscapitain og Visiteur der udi Bergenhuus Len, os underdanigst haver ladet foredrage, at en Person ved Navn Frants Steenwinckel, som vort Rige Danmark formedelst adskillige hans Bedrifter og Forhold nogen Tid siden er forviist, sig der udi Bergenhuus Len skal opholde, og ikke det aleneste, mens skal sig understaa Skibene, efterat de af forne Johan Gran er visiteret, at visitere, foregivendes derpaa at have os elskelige Nichel Kock, vores Skibscapitain og Generalvisiteur, hans Befaling: da, efterdi vi ikke ville tilstede, at forne Frants Steenwinckel formedelst hans forrige uteerlige Gjerninger maa sig udi vore Riger eller Lande opholde, meget mindre derudi have nogen Bestilling, bede vi dig og naadigst ville, at du forne Frants Steenwinckel alvorligen tilholder, at han sig ufortøvet der af Lenet begiver, og hvis han sig ikke derefter retter og forholder, at du hannem da velforvaret hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn forskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Marts 1644. T. VII. 190. (Concept i Rigsarkivet).

Lensmændene i Norge finge Breve, en Hannibal Sehesteds udganghe Ordinants anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Hannibal Sehested, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Befalingsmand paa vort Slot Akershuus, haver efter vores naadigst Befaling forfattet og dig tilskikket en Ordinants om vort Rige Norges Defension og des Soldatescæ Underholdning med hvis dertil hører, da bede vi dig og ville, at du dig derefter indtil videre Ordre retter og forholder. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Marts 1644. T. VII. 191. (Conc. i Rigsarkivet).

Lensmændenes Navne, som finge forskrevne Missive: [Her opregnes de samme som ovfr. S. 308, selvfølgelig med Undtagelse af Statholderen, Hr. Hannibal Sehested].

Hannibal Sehested fik Brev, forᵃ: Ordinants anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os underdanigst er berettet om den Ordinants, I efter vores naadigst Befaling om vort Rige Norges Defension og dets Soldatescæ Underholdning med hvis dertil hører gjort haver, saa lade vi os den naadigst vel befalde, og have vi ladet vores naadigst Missive udgaa til alle Lensmændene der sammesteds, at de dennem derefter skal rette og forholde, indtil anderledes forordnes. Desligeste, eftersom I giver tilkjende, at bekvemmelig kan synkes en Kreyer eller to midt udi Indløbet paa Elven ved vort Slot Baahuus, at forderve Farten og Handelen imellem Sverige og Gottenborg ovenfra, dennem til mærkelige Skade, da bede vi eder og naadigst ville, at I saadant lader skee med det første muligt. Herhos, eftersom vi have naadigst befalet os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Bratsberg Len, at skulle være Admiral over Defensions-Skibene der udi Norge, da bede vi eder og naadigst ville, at I den Anordning gjører, at de med det første muligt kommer udi Søen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Marts[1] 1644. T. VII. 191. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Pengene tilvands at nedskikke.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I tilholder Skriverne samt Tolderne udi vort Rige Norge, som Pengene af Skatterne saa vel som og Tolden endnu hos sig haver, at de begiver sig med samme Penge herneder til vor Kjøbsted Kjøbenhavn med vort Orlogsskib, som vi derop have forskikket.

[1] Brevet er i „Tegnelser“ fejlagtig dateret 7 Marts.

Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Marts 1644. T. VII. 192. (Orig. i Rigsarkivet).

Ligesaadant et Brev fik Sigvard Gabrielssøn [Akeleye], Skriverne og Tolderne, som, siden dette uformodelig Indfald paakom, Pengene efter forrige Ordre paa Baahuus havde nedsat, at tilholde med samme Penge at begive sig hid neder til Kjøbenhavn med for^{ne} Orlogsskib. Sub eodem dato. Ibidem. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, trende Hollandske Skippere anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, trende Hollandske Skibe af Hoorn, som Aris Ettsen, hans Søn Jan Aritsen og Peiter Aritsen ere Skippere paa, udi Svinsund at skal være anholdne og til Prise gjorte, formedelst de en Andeel Aspetræ imod vores udgangne Forbud og Forordning der af Riget haver villet udføre: da, efterdi vi naadigst erfare, større Skyld hos Tolderen end forskrevne Skippere at være funden, idet han Told af slige forbudne Vare af dennem opbaaret haver, ere vi naadigst tilfreds, at samme trende Skippere med deres Skibe og saavidt Gods, som de rigtigen angivet haver, maa passere, medens hvis fortaugt befindes, det saa vel som Skippernes Part i Skibene at være forbrudt. Og ville vi naadigst, at I Tolderen tiltaler, at han tilbørligen os stander til Rette, for han sig understaaet haver af offentlig forbudne Vare nogen Told at tage og i saa Maade Skipperne til saadan Forseelse Aarsag at give. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 Marts 1644. T. VII. 192. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Penge at lade mynte.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder herhos et Slags Mynt, efter hvilke vi naadigst ville, at I skal lade formynte alt det Sølv, som med Herrens Hjælp bekommes paa Sølvbergverket der udi Norge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Marts 1644. T. VII. 192. (Orig. i Rigsarkivet).

Otte Lensmænd finge Breve, Hollændere anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os af den Hollandske Resident, som udi vor Kjøbsted Helsingør residerer, underdanigst er bleven forebragt, hvorledes en Deel Hollandske Skippere sig høiligen beklager af vore Toldere, Visiteur og andre Under-Officierer utilbørligen ofte at tracteres og medfares, idet de ei alene undertiden bliver af en efter anden visiteret, deres Kister og

Pakker opslaget, om ubillig Skriverpenge for Toldsedler af Toldskriverne og deres Tjenere (vores Mandat aldeles uagtet) anmodet og med anden usømmelig Procedure, dennem til stor Skade, opholdes og tribuleres: da ville vi naadigst, at I den Anordning gjører, at de Hollandske Skibe, som een Gang visiterede ere, ei igjen af nogen anden end af vores Generalvisiteurer visiteres, med mindre der hos nogen visse Kundskab og[1] Underslæb og Bedrag befindes kan, saa og at I flittig Tilsyn haver, at alle og enhver, som med Tolden udi eders Len noget at beskaffe haver, baade selv saa vel som deres Tjenere, sig efter vores Mandater og Befalinger retter og ei derimod forskrevne Hollændere eller andre fremmede Kjøbmænd om nogen ubillig Udgift anmoder eller deres Pakker og Kister uden synderlige Aarsager lader opslage, medens at de langt heller med Discretion med dennem handler og omgaaes, med mindre de, som Kjøbmændene ved slige ubillige Procedurer Aarsage til Klage giver, ei derfore ville tiltænkt være tilbørligen at straffes og I selv, som dermed paa vore Vegne burde Tilsyn at have, i sin Tid os at stande til Rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1644. T. VII. 193. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændenes Navne:

Hannibal Sehested. — Hr. Oluf Parsberg. — Jens Bjelke. — Ove Gedde. — Knut Ulfeldt. — Palle Rosenkrands. — Henrik Thott. — Fredrik Urne.

Forskrevne Lensmænd finge efterskrevne Missive.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I nogle visse forstandige Mænd udi eders Len tilforordner, som paa et Aars Tid fra dette vort Brevs Dato kunne maale alle de Hollandske Skibe, som did ankommer og ei tilforne af vore Visiteurer er tagen Maal paa; og skulle de paa et bekvemt Sted paa hvert Skib et Brænde sætte paa Skibets Last og Drægtighed og derforuden Skipperen en Seddel paa samme sin Last medgive, hvorved han en anden Gang kan erfare Brændet ei at være forandret eller nogen Underslæb derunder beganget, paa hvilke Brænder og udgivne Sedler en rigtig Bog og Registering holdes skal. Visiteurerne skulle herved dog ei formenes deres Bestilling, som forsvarligt kan være, at gjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Marts 1644. T. VII. 193. (Orig. i Rigsarkivet).

[1] Skrivfejl for: om.

Hannibal Sehested fik Brev at samle Defensions-Skibene.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi erfare, Louis de Geer at skal ville udi Holland tilveiebringe et Antal Skibe og dennem bruge imod os, vore Riger og des Undersaatter, da bede vi eder og naadigst ville, at I befaler os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Tjener, Befalingsmand over Agdesiden og nu Admiral over den Norske Flaade, at han sig med det allerførste med samme Flaade udi Søen begiver og paa de Kyster imellem Norge, Sverige og Holland holder gangendes og gjører hans Bedste, at, dersom han hannem eller nogen af hans Parti antræffer, han da dennem kan mægtig blive eller forhindre deres Forehavende. Desligeste ville vi, at I eders største Flid skal anvende, at forbe:te Ove Gedde bekommer de fleste Defensions-Skibe, muligt er, og det med det første, at han des bedre kan, næst Guds naadige Hjælp, alt fiendtligt afverge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Marts 1644. T. VII. 194. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Gedde fik Brev om Defensions-Skibe.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi erfare, Louis de Geer at skal ville udi Holland tilveiebringe et Antal Skibe og dennem bruge imod os og vore Lande og des Undersaatter, da bede vi dig og ville, at du strax samler de fleste Defensions-Skibe, du kan, og dig med dennem udi Søen begiver og paa de Kyster imellem Norge, Sverige og Holland holder gangendes og gjører dit Bedste, at, dersom du hannem eller nogen af hans Parti antræffer, du da dennem kan mægtig blive eller forhindre deres Forehavende. Vi have naadigst befalet os elskelige Hannibal Sehested, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Befalingsmand paa vort Slot Akershuus, at skal være dig beforderlig til de fleste Defensions-Skibe, muligt er, at du des bedre kan, næst Guds naadige Hjælp, alt fiendtligt afverge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 Marts 1644. T. VII. 194. (Conc. i Rigsarkivet).

Henrik Bjelke fik Brev at lade sig bruge for Oberste i Norge.

C. IV. V. G. t. Eftersom du tilforne haver bekommet vores naadigst Befaling at ligge i Slotsloven paa vort Slot Baahuus, indtil os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, [Ridder], vor Mand, Raad og Embedsmand paa forbem:te vort Slot Baahuus, tilbage kommendes vorder, saa ville vi naadigst, at du derforuden, naar Leiligheden tilsiger og behov gjøres, udi Marken lader dig

bruge for en Oberste paa hvad Steder os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Befalingsmand paa vort Slot Akershuus, dig commenderendes vorder, og ellers dig efter forrige vores Befaling forholder. Hvorefter du dig kan have at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 Marts 1644. T. VII. 195. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Henrik Bjelke anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vider, at vi naadigst have befalet os elskelige Henrik Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Ide og Marker Len, at ligge i Slotsloven paa vort Slot Baahuus, indtil os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa forbem:te vort Slot Baahuus, tilbage kommendes vorder, og derforuden lade sig bruge undertiden i Marken for en Oberste paa hvad Steder I hannem commenderendes vorder og han os og Riget bedst Tjeneste bevise kunde, saa bede vi eder og naadigst ville, at I hannem saaledes bruger, hvor I eragter hannem os og Riget nogen Tjeneste at kunne gjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 Marts 1644. T. VII. 195. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Hans Sigfried von Lüttichau anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I med det forderligste opsøger og overleverer til os elskelige Hans Sigfried von Lüttichau, vores oberste Berghopmand og Raad, alle gamle Bergbøger og Regnskaber paa de Bergverker udi Luksenfjeld, Golmensberg, Skien, Eker og andre Steder, saamange af dennem findes, at han dennem kan igjennemsee og bekomme Underretning om de gamle Bygninger. Desligeste ville vi naadigst, at I til Hytternes og Pukverkets Underholdning den begjerede Forlag paa 3000 Rigsdaler forskaffer, saa vel som de tusinde Rigsdaler, som gjøres fornøden til Mynten, mens at derimod haves udi Agt, at de nytteligen bliver igjen indbragt. Eftersom vi naadigst i lige Maade erfare, at der findes Sølv med Guld formischet og endnu ingen Værelse findes, hvorudi samme Guld fra Sølvet kunde afskilles og fratages, da ere vi naadigst tilfreds, at I lader dertil bygge Logement, om det er muligt enten hart ved Mynten eller ved Toldboden udi vor Kjøbsted Christiania. Og paa det Skoven til for:ne Bergverk kan blive sparet og befriet, ville vi naadigst, at I fligtiglig Indseende haver, at der ikke udføres eller selges saa meget Sagtømmer udaf Nummedal, og at I alvor-

ligen straffer dennem, som sig saadant understaar at gjøre. Fremdeles ville vi naadigst, at I paa vore Vegne underdanigst Jernbergverkets Participanter skulle foreholde, at for^te vores oberste Berghopmand skal have General-Inspection over for^te Bergverker, paa det de kan vide dennem derefter at rette, og at deres Bergverksfolk lige ved andre deres tilbørlige Eed kunne gjøre og aflægge. Ville vi ogsaa naadigst, at I over alt vort Rige Norge vores naadigste Patent om frie Bergverker publicerer. Og efterdi afgangne Bergmesters, Caspar Holbigs,[1] Enke underdanigst foregiver, at hendes afgangne Mand naadigst tilforn haver Promes bekommet paa en af vores og Norges Krones Bondegaarde, udaf hvilken gives ikkun en ringe Afgift, da ville vi naadigst, at I eder derom erkyndiger og lader hende skee den Deel, ret kan være, endog at saadanne Betjente udaf Participanterne burde at forsørges. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 Marts 1644. T. VII. 195. (Orig. i Rigsarkivet).

Participanterne i Sølvbergverket finge Brev, ut sequitur.

C. IV. V. G. t. Vider, at vi naadigst ville, at I Sølvbergverket udi vort Rige Norge, som I samtlige udi participerer, skulle efter derom vore udgangne Privilegiers og Bergordnings klare Ord og Udtydning lade bebygge, hvorover vores oberste Berghopmand siden general Direction skulle have; og synes os derhos bedst, at de Participanter, som her udi vort Rige Danmark ere bosatte, samtlige give tvende deres Middel, nemlig os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler, og Ove Gedde til Tommerup, vore Mænd, Tjenere og Befalingsmænd over Stavanger og Bratsberg Lene, Fuldmagt paa deres Vegne med forbe^te Hopmand at slutte og gjøre, hvis til Verkets Fortsættelse og Brug tjenligst kan eragtes. Og paa det samme Bergverk og des nødvendig Bygning des ordentligere og rigtigere udi Verk stilles kunde, eragte vi endelig nødigt at være, at I et Forlag dertil samtligen paa 5 eller 6000 Rigsdaler inden Pintsedag førstkommendes ufeilbar udgjører. Hvad Hytter og Pukverk ved Verket findes ville vi eder naadigst betale efter den Taxt, de billigen kan fore taxeres, dersom I dennem til os ellers ville selge og afstaa. Og eftersom en Capital Penge til de fattige er udlovet, da bede vi eder og naadigst ville, at I eder underdanigst erklærer, hvor samme Capital saa og deraf faldende Rente er staaendes eller henkommen, paa det samme Penge de

[1] I Conceptet (i Rigsarkivet) staar: Helbigs.

fattige til Nytte og Fordeel kunne blive anvendt. Desligeste ville vi naadigst, at naar nogen Participant, som Børn eller Arving haver, ved Døden afgaar, at samme Børn eller Arvinger da selv en vis Person af dennem tilordner, som paa alle de andres Vegne efter derom Privilegiernes Formelding alting kunde dirigere og i Agt have. Og at I ellers retter eder efter alle og enhver Ord og Punkter, udi vores naadigste Bergordning og derpaa udgivne Privilegier indført, tilbørligen at holde og efterkomme, med mindre den eller de, som sig derimod at forholde fordrister, sin Part udi Bergverket vil have forbrudt. Herefter I eder kan vide at holde. Kjøbenhavn 24. Marts 1644. T. VII. 197. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Oberberghopmanden anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi vores naadigst Missive til samtlige det Sølvbergverks Participanter have ladet udgaa anlangende adskilligt, hvorefter de sig skulle vide at holde og underholde, af hvilket Missive vi eder herhos en Copi tilskikke, da bede vi eder og naadigst ville, at I flittig Tilsyn haver, at samme vores Befaling billigen og tilbørligen holdes og efterkommes, saa ogsaa at I vores Oberberghopmand, hvilken vi den general Direction over Bergverket ville tilbetroet have, for de andre Under-Officierer og Participanterne paa vore Vegne installerer og sætter, og ellers det meste eder muligt, hvor og naar det fornøden kan eragtes, hannem behjælpelig værer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Marts 1644. T. VII. 198. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Tømmer og Tømmermænd til Hisingen at skikke.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I os med det allerførste lader forstendige, hvad grovt Fyrtømmer der udi eders Len kan bekommes, og hvor meget og hvor snart. Desligeste ville vi, at I strax og ufortøvet hid til vort Skib Trefoldighed, liggendes ved Hisingen, skal forskikke 20 Tømmermænd. Cum claus. consv. Trefoldighed ved Hisingen 5 April 1644. T. VII. 198.

C. IV. Lagmanden Hans Frantssøn, Erik Jenssøn, Foged i Sønderviken, Erik Jenssøn, Foged paa Oroust, Paul Nilssøn, Foged i Nordviken, og Henrik Rasmussøn finge Breve ufortøvet at begive sig til Hs. Maj. ved Hisingen, Hs. Maj.s naadigste Villie videre at erfare. Trefoldighed 5 April 1644. T. VII. 198.

Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] fik Brev, Ove Gedde anl.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at dersom os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Bratsberg Len, findes med vort Skib Phønix ved vor Kjøbsted Marstrand eller der udi Havnerne, du da hannem lader forstendige, at det er vores naadigste Villie, at han strax med forne vort Skib skal sig hid til os ved Hisingen begive; og dersom Skibet der er og forne Ove Gedde ikke er derpaa, da ville vi, at du skal befale Skipperen, derpaa er forordnet, at han sig strax dermed skal hid forføie. Cum claus. consv. Trefoldighed for Elfsborg 5 April 1644. T. VII. 198.

Hannibal Sehested fik Brev, ut sequitur.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I os strax lader forstendige, hvor snart I med Armeen kan komme her neder til vort Slot Baahuus, og hvor stærk; vi ville herhos, at I os elskelige Henrik Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, bestilter Øverste og Befalingsmand over Ide og Marker Lene, skal beholde hos eder og bruge efter forrige til eder udgangne Befaling. Cum claus. consv. Hellig Trefoldighed for Elfsborg 6 April 1644. T. VII. 199. (Orig. i Rigsarkivet).

Henrik Bjelke [fik Brev] at forføie sig til Hannibal Sehested.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst ville have dig forløvet fra vor Befæstning Baahuus og for godt anseet, at du dig til os elskelige Hannibal Sehested etc. strax skal begive og der at rette dig efter vores og hans Ordre. Cum claus. consv. Trefoldighed 6 April 1644. T. VII. 199.

Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] fik Brev, strax uden videre Proces at lade hænge Nils Jenssøn Degn, som haver været udi Jylland med Brev til Fienderne. Trefoldighed ved Elfsborg 6 April 1644. T. VII. 199.

I lige Maade fik Hans Frantssøn, Lagmanden, Brev at forskaffe 100 Skovler og Spader og de fleste, muligt er, Truge og Melkebøtter og deslige at føre Jord frem med. Sub eodem loco et dato.

Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] fik Brev, noget Tømmer ved Bergestrøm anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os foregives, under Bergestrømmen at skal ligge en Deel Sveriges Krones Tømmer, hvoraf en Part allerede er flødet og en Deel ikke, desligeste nogle store og smaa

Master, da have vi naadigst for godt eragtet Middel at søge samme Tømmer derfra at bringe. Thi bede vi dig og ville, at du strax tilforordner 300 Musketterer, deriblandt beregnet de 200, som ligger i vor Kjøbsted Marstrand, og 100 af vor Fæstning Baahuus, og derforuden lader befale Landfolket af Indland at staa paa den Norske Grund og Pinassen af Kongelf at ligge for Gammelløse, saa og at 10 eller 12 af de bedste Kongelfbaade med Falkonetter og Nichhager bliver commenderet at fare op efter Elven til at secundere baade Skibet og Folkene, og at du strax uden Forhaling lader samme Tømmer hidkomme, thi vi agter det her at lade bruge. Tagendes ingen Forsømmelse herfore, saafremt du ikke vil stande til Rette. Cum claus. consv. Trefoldighed for Elfsborg 6 April 1644. T. VII. 199.

Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] fik Brev at skikke nogle Penge fra Baahuus.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du udi Slotsloven der paa vort Slot Baahuus bliver indtil videre Ordre beliggendes, havendes flittig Opsigt med alting, som du agter at forsvare. Herhos, eftersom vi naadigst have befalet, vores Orlogsskib Phønix at skal hidkomme, da ville vi, at du alle de Penge, som findes der paa forne Baahuus, skal med samme Skib, om det endnu er til vor Kjøbsted Marstrand, hidskikke. Trefoldighed 6 April 1644. T. VII. 200.

Disse Lensmænd finge Breve, efterskrevne Copi at lade forkynde:

Hannibal Sehested.	Knut Ulfeldt.
Hr. Oluf Parsberg.	Palle Rosenkrands.
Ove Gedde.	Henrik Thott.
Jens Bjelke.	Fredrik Urne.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder herhos vort aabne Brev om Engelske Skibes Arrest at maa løsgives, hvilket vi ville, I paa tilbørlige Steder skal lade læse og forkynde og derover holde. Cum claus. consv. Hellig Trefoldighed for Elfsborg 8 April 1644. T. VII. 200. (Orig. i Rigsarkivet).

Daniel Bildt Knutssøn og Thomas Dyre finge Brev, unødigt at være de 300 Bønder efter forrige Befaling paa Hisingen at henlægge, dog dennem at have i Beredskab, naar paaeskes. Desligeste blev og Daniel Bildt forløvet hjem paa to eller tre Dages Tid. Trefoldighed 8 April 1644. T. VII. 200.

Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] fik Brev at skikke til

Hs. Maj. ved Elfsborg alle de Steenhuggere paa Baahuus, som deres Redskab til samme Haandverk brugeligt skulde medtage, desligeste at fremskikke hvis Copier han endnu kunde have af de Svenske Manifester. Trefoldighed 8 April 1644. T. VII. 201.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev med forderligste at fremskikke til Trefoldighed ved Elfsborg 12 Tønder Kalk, som han sig siden havde til Regnskab at føre. Trefoldighed 9 April 1644. T. VII. 200.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at fremskikke til Trefoldighed ved Elfsborg til Kgl. Maj.s Udspisnings Fornødenhed 2 Øxen, 16 unge Lam, 8 Spegelaxe, 4 Tønder ferske Østers, et halvt Hundrede Par Høns, 2 ferske Laxe, noget Vildt, 4 Harer, Birkhøns, 4 Par, 4 Par Agerhøns, 2 Par Fedderhøns, 2 Tønder Byg, 2 Tønder Havre, desligeste Hummer, Krabber, ferske Kabeliau samt hvis andet der falder, noget af hver Slags. Trefoldighed 12 April 1644. T. VII. 201.

Hannibal Sehested fik Brev at fremskikke til Gottenbrill ved Elfsborg en Skude med Kalk, som der paa Stedet skulde forbruges, hvilket han sig saaledes haver til Regnskab at føre. Baahuus 14 April 1644. T. VII. 201.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, ut sequitur.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I det saaledes forordner, at det Tømmer, som skal bruges her paa Slottet, som ungefer kan blive 10 Tylvter, til Batterier, Blinder, Corps-de-garder eller anden saadan Fornødenhed og bør at leveres af tvende Kirkesogne op ved Elven, nemlig af Hjertum og Vistelands Sogne, strax hidkommer. Desligeste, eftersom os foregives i Frekne at skal findes Tømmer nok, baade af Svilletømmer og Bjælker, 16 Alen lange, da ville vi, at I strax, førend andre det udfører, forskaffer det til Gottenbrill ved Elfsborg, hvor vi det agter at ville lade bruge. Herhos ville vi, at I Fogderne udi begge Vikerne skal befale, at de skal hid til Fæstningen udi denne Sommer af hver Gaard forskaffe en Favn Veed, som sig ungefer skal beløbe 1,400 Favne, som efterhaanden skal indbringes, dog strax endelig hugges i de næste Skove ved Vandet, hvor en Deel kan flodes og en Deel skibes, som skal bruges til Bryggen, Bagen og Kogen her paa Fæstningen. Cum claus. consv. Baahuus 14 April 1644. T. VII. 201.

Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] fik Brev, at eftersom

hans Hustrus Fader, afgangne Gerlof Nettelhorst, naadigst var bevilget en Toldbod udi Svinsund at maatte opbygge, som skulde koste 800 Daler, hvilken endnu ikke var forferdiget, mens samme 800 Daler endnu at staa paa Akershuus, at han samme 800 Daler strax skulde afhente og dennem imod billig Kvittering lade levere paa Trefoldighed ved Gottenbrill for Elfsborg. Baahuus 14 April 1644. T. VII. 201.

Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] fik Brev, at Ridehuset paa Slottet skulde bruges til at lægge Veed udi; desligeste at tilholde Archelimesteren der paa Slottet, at han af de udskrevne Soldater nogle visse skulde udvælge og afrette til Bøsseskyttere, saa og at han de Huse nær ved Broen opbygte nu skulde lade vurdere og, dersom nogen Fare paakom, til Slottet opføres og brændes; Folkene, som de tilhørte, kunde en anden Tid bekomme Tømmer til andre Huse. Baahuus 14 April 1644. T. VII. 202.

I lige Maade fik Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] Brev at forordne Stalden og det gammel Archeli i det nederste Verk der paa Slottet, desligeste den store Hueling[1] paa Volden til Soldaterne at ligge udi, og dersom Hr. Oluf Parsberg begjerer en anden Stald, da dertil at maa bruge det Huus, som stander næst ved Ridehuset. Imellem Slottens Port og Stakitporten skal sættes en Corps-de-garde, hvorudi de kan vexle la sentinelle perdue om, som bliver lukt imellem Portene, som bør continue hver Nat at findes sammesteds. Stakitverket skal gjøres saaledes, at samme Buttenvagt kan gemachlig skyde der igjennem, og den Gjenvei, som er gjort paa Stakitverket, bør intet at være der, medens ganske afskaffes. Baahuus 14 April 1644. T. VII. 202.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at tilholde Fogderne udi Baahuus Len, at de strax leverer til Hans Frantssøn, Lagmanden udi Viken, et rigtigt Mandtal med samt Penge til Soldaternes Underholdning efter den Anordning, Hannibal Sehested derom gjort haver, og derudi specificerer, hvad enhver Bonde selv haver leveret til deres Soldater, hvorefter med Soldaterne kunde gjøres Afregning, og samme Mandtal og Penge endelig leverer paa Baahuus inden den 20 April i det seneste, anseende, en Deel af samme Soldater til Baadsmænd skulle bruges. Baahuus 15 April 1644. T. VII. 202.

[1] Hvælving?

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Jakob Johanssøn og Anders Ibssøn, forrige Soldater paa Baahuus og nu for deres Affældighed kasserede, herefter og saalænge de lever, deres Maaneds-Kostpenge at skulle lade fornøie og betale. Baahuus 15 April 1644. T. VII. 203.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at lade befale, at det Defensions-Skib, som ligger for Kongelf, strax skulde komme til Gottenbrill ved Elfsborg, der indtil videre Ordre at blive beliggendes. Trefoldighed 16 April 1644. T. VII. 203.

I lige Maade fik Hr. Oluf Parsberg og Brev at forskaffe Soldaterne der paa Slottet saa meget Straa, som de til Nødtørftighed kunde behøve at ligge paa, som andre Soldater pleier at bekomme. Sub eodem dato. T. VII. 203.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, Brandskat af en Svensk Kvinde at annamme.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at Sille, afgangne Harder Søfrenssøns, boendes udi Ale Hered, underdanigst haver været begjerendes, vi hende naadigst under vores Beskjærmelse ville antage, da ere vi naadigst tilfreds, at hun lige ved andre Svenske udi samme Hered holdes under vor naadigste Beskjærmelse, dog at hun efter hendes Formue til os skal give Brandskat; bedendes eder og ville, at I hende tilholder at give Brandskat efter hendes Formue, hvilken I af hende haver at annamme og os til Regnskab med Brandskatten af de andre at lade føre. Cum claus. consv. Trefoldighed ved Elfsborg 20 April 1644. T. VII. 203.

Hannibal Sehested fik Brev, adskilligt i Norge anl.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I her udi vort Rige Norge haver gjort adskillige Anordninger, Militien og Staten vedkommende, hvorudaf en Extract er nederskikket udi vores Kantselli, og det samt hvis I videre herefter udi saadan og andre Tilfald kan og skal anordne er naadigst vorden af os ratificeret og enhver Lensmand befalet sig derefter at skulle vide at rette, og det endnu befindes, udi mange og de fornemste Poster lidet eller intet at være tilbørlig efterkommet, saasom med Pengenes Indskikkelse til vort Slot Akershuus, baade for forleden Aar af de sedvanlige Skatter saa og den nu sidst paabudne Contribution til Knegtenes Underholdning, med rigtig underskrevne og forseglede Mandtaller af deres Lene paa hele, halve og øde Gaarde og de derpaa boendes, item Rostjenestens Penge og Contribution fra April Maaned forleden Aar, som Stænderne om Afslag paa de hundrede Tøn-

der Korn underdanigst haver suppliceret og dennem naadigst er bleven bevilget efter den forrige Taxt udi den seneste Svenske Feide, og derimod at skulle udgive halvandet Hundrede Daler for hver Hest at holde det første Aar til Anredspenge og Underholdning og siden aarlig 120 Daler, som beløber maanedlig 10 Daler paa hver Hest, at de med samme Penges Klarering ufeilbar inden førstkommendes Philippi Jacobi for det første Aar skulle gjøre Rigtighed og siden for nærværende Aar inden Michaelis førstkommendes, saafremt de, som derudi findes forsømmelige og nachlässige, ikke ville straffes paa deres Gods og Formue, og Lensmændene, som det skulle andrive, at lade sig det være angelegen med største Flid og Iver at fuldbyrde, under vor Hyldest og Naade; og hvilke af Lensmændene, som ikke hidindtil haver leveret deres Lens Knegtepenge til Fyldest og derover været Aarsag, at I af Skatterne saa meget haver maatt[et] indholde til Folket at lønne og underholde, de at være tiltænkt selv at svare til saadan Restants paa Skatten, med mindre de udi Tide erstatter Summen med Knegtepenge, saa at alting derudi kan have sin tilbørlig Rigtighed, desligeste, at de endelig uden al Undskyldning eller Forevending lader skee og efterkomme, hvis om Defensions-Skibenes Udredning og Underholdning er bleven befalet, og allevegne ved Søkanten at anrettes og holdes Skjærbaade med Stykker og gode Rorsfolk, som ere armerede til Fægten, og Lensmændene allevegne med de formuesomste saadant at efterkomme til Rigets Defension og deres egen Conservation paa de Steder, noget fiendtligt Indfald til Vands kunde hende at skee, saasom langs Søkanten og ellers inde udi Skjærene, hvor fornødent og gavnligst agtes. Og eftersom vi naadigst nogen Tid forleden have befalet eder og os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, at handle med alle Stænderne om nogen Sølvforstrækning, hvorudaf hidindtil lidet skal være indkommen, da befales eder hermed alle Lensmændene saadant igjen paany bevægeligen at erindre til bedre Forretning og Efterkommelse. Belangende hvis I underdanigst beretter, at det for Almuen er saa tungt og ganske umuligt baade at udgive de sedvanlige Unions-Skatter, som pleiede at nedsendes til vort Rige Danmark, og nu særdeles at contribuere til Knegtenes Underholdning her udi vort Rige Norge saa vel som anden Krigsfornødenhed, som daglig udkræver store Penge, og derforuden at contribuere til

Rostjenesten med anden Besværing af Udskrivelse og Landevagt over det hele Rige, saa de det udi Længden ikke skulle kunne udstaa, med mindre de for Skatterne bliver forskaanet og derimod selv underholde Militien med Knegte og Officierer, Munition og andet dertil fornødent saa vel som Garnisonerne at afiønne og betale og Fæstningernes Bygning og Reparation continuerlig at underholde, item Skibsflaaden med Baadsfolket at forsyne og anden Rigens Nødtørft udi denne besværlige og farlige Tid, da bede vi eder og naadigst ville, at I underdanigst efter forrige vores naadigste Bevilling og Ratification om Skatters Afskaffelse saadant nu førstkommendes Philippi lader udi Verk stille og selv værer betænkt, hvorledes og paa hvad Maneer Militien her udi forne Norge, som bestaar udi 8000 udskrevne Knegte samt 500 gevorbne Musquetterer, 300 Piquenerer, 500 Dragoner, 300 Fyrrør og 300 gevorbne Ryttere, efter den eder derpaa givne naadigst Bestallung og Capitulation, foruden den Norske Rostjeneste med dertil behørige Officierer, Munition og Proviant, kunde underholdes af dette Riges Indkomst, alene vores Told, uden høieste Nød monne trænge, urørt. Og eftersom I underdanigst formener, samme Indkomst at kunde tages udi adskillige Maader, saasom først den general Contribution paa Gaardene, 12 eller 16 Daler udi det høieste Aaret omkring af hver fuld Gaard og 8 af en halv Gaard og 4 af en Ødegaard, item den halve Part af Kirkens Indkomst, nok Odels-Skatten paa dennem, som ingen Knegte holder, Sage-Skatten, Preste-Skatten, Kjøbsted-Skatten, Kongedelers-Skatten og andet saadant mere, som kan opsøges til Krigens Underholdning, hvorved Almuen og Undersaatterne mindst kunne graveres, dog det meste muligt udi denne besværlige Tid at komme til Undsætning med deres Midler, og den ene Stand at hjælpe den anden, da ville vi naadigst, at I underdanigst derudi skal gjøre den Anordning, som eder bedst synes, saa og alvorligen og strengeligen befale alle og enhver, som det vedkommer, geistlige og verdslige, Adel og Uadel, Lensmænd, Borgere og Bønder, sig derefter at rette, under vor Hyldest og Naade; og dersom I nogen Forsømmelse eller Nachlässighed finder hos en eller anden, da strax det efter alvorlig Formaning og Erindring os at give underdanigst tilkjende. Og naar I det saaledes haver bragt udi vis Stand med Rigets Indkomst til Krigens Underholdning baade paa Officierer og Knegte af udskrevne og gevorbne til Hest og Fods med dertil fornøden Munition og Garnisonernes

Underholdning, da ville vi naadigst, at I skal gjøre og give Bestallung til Officiererne og Commissarierne, som Armeen vel kan være forsynet med til Hest og Fods efter den Fortegnelse, ved os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Bratsberg Len, er bleven nedsendt, saa at Middelen kan tilstrække, og saa meget af de udskrevne Folk efterhaanden at samle et Corpus, som meest skee kan, indtil at Landfolket overalt kan blive armeret, og hver Gaard at være pligtig en Musquet at annamme til Rigets Defension, og Almuen selv at underholde deres Landofficierer og forsyne sig med fornøden Krud og Bly til Grændsernes Forsikring udi de udskrevne Knegtes Sted og Fraværelse. Cum claus. consv. Trefoldighed for Gottenbrill 25 April 1644. T. VII. 204. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke fik Befaling at assistere Hannibal Sehested.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og ville, at du os elskelige Hannibal Sehested etc. assisterer udi alt, hvis der kan tjene til Stænderne at persvadere udi hvis han dennem paa vore Vegne proponerer, og dersom nogen sig enten med Privilegier eller anden Forevending hos dig ville anmelde, at du deres Sag skulle befordre imod det, Riget og Kongens Tjeneste nu saa hart behøver, anseende, at denne farlige Tid ikke kan taale mange Undskyldninger eller Omsvøb udi det, som de kan komme afsted, mens tænke paa, at det er bedre at miste halvt end alt, seendes sig i Spegel paa hvis, desværre, nu er skeet i Danmark og Holsten, og naar det kommer udi en bedre Tid og roligere Tilstand, da enhver at belønnes eller straffes efter sit Forhold, og dersom noget udimidlertid af deres Privilegier udi saa Maader er afstaaet, derfore at have dobbelt Belønning. Desligeste bede vi dig og ville, at du med nogle andre visse Personer af alle Stænder efter forne Hannibal Sehesteds Begjering skal oversee Landkistens Regnskab, hvorledes Midlerne ere blevne anvendte, og hans forordnede Tjenere derfore tilbørligen kvittere under eders samtlige Hænder, samt taxere alle Jordebøgerne, som ret og forsvarligt kan være, ingen Slags Indkomst udeladt af Sager, Tiender, Fiskeri og al anden Herlighed, hvert særdeles anslagen, og siden summere udi Hartkorn til Rostjenestens aarlige Contribution efter den Taxt, derpaa sat er udi seneste Svenske Feide. Cum claus. consv. Trefoldighed ved Gottenbrill 25 April 1644. T. VII. 203.

Hannibal Sehested fik Brev, adskilligt anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I iblandt andet, som kan forefalde, beholder Gottenbrill ved Elfsborg vel besat og efter Mulighed driver paa det Synkeverk, som er begyndt med i Indfarten ved forne Elfsborg, indtil den høie Nød eder derfra holder; og naar I erlanger Skibe fra vor Kjøbsted Marstrand, som tjenlige ere til at synke, da skal I have i Agt, at naar det første er sunket, at I da sender en Tromslager til dennem udi Gottenborg og lader dennem formelde, at eftersom de ved sidste Tromslager haver ladet dennem forlyste med Sveriges Riges Regjerings løgnagtig Manifest os at afspise, da have vi været foraarsaget at tænke paa andre Middel at bringe dennem udi en anden Mening og synke Indløbet for Elfsborg, som hverken de eller deres formeente Salvator, Louis de Geer, med al sin Anhang kan hindre. Og efterdi os er bekjendt, at Stænderne udi Sverige, som Gud for Øien haver, ingen Behag haver til denne ganske unødige Krig, da ville vi endnu have dennem formanet at accommodere sig i Tide og sende deres Fuldmægtig til eder med deres Fuldmagt at tractere, hvilken I skal love sikker Geleide at gaa frem og tilbage paa to Dages Tid, og siden eder accommoderer, eftersom det sig kan skikke. Og have vi naadigst for godt anseet, at os elskelige Achim von Bredow til Aggersvold, vor Mand, Tjener, bestilter Jægermester og Oberste, skal blive hos eder og have Generalmajors Plads, hvorpaa I haver at give hannem Bestallung og Tractament nu strax her paa vort Orlogsskib. Cum claus. consv. Trefoldighed ved Gottenbrill 27 April 1644. T. VII. 207. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Fogderne udi Norge [anl.].

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I eder besverger over en Deel Fogderne udi Norge, at de findes nachlässige og forsømmelige at udrette, hvis dennem af eder befales anlangendes Pengene at indkræve til Soldatesquen udi Norge og dennem paa forordnede Steder at levere, saa og med Proviant at fremskaffe til des Underholdning og andet mere, som høieste Magt paaligger og udi denne besværlige Tid ingen Forhal taaler: da ville vi, at I de Fogder, som i saa Maader findes nachlässige og forsætligviis eders Ordre forsømmer, skal skikke neder til vor Kjøbsted Kjøbenhavn til det blaa Taarn. Cum claus. consv. Trefoldighed for Gottenbrill 27 April 1644. T. VII. 207. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Caspar Herbachen anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have bevilget vores Hof-Snediker Caspar Herbachen at maa hos eder aarlig bekomme den Besolding udi Penge og Proviant efter vores naadigste til hannem udgivne Bestallungsbrevs Formelding, som han hidindtil udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn annammet haver, desligeste at maa nyde en Bondegaard, hvorpaa han bekvemmelig kan residere. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I forne Caspar Herbachen aarligen lader bekomme den Besolding udi Penge og Proviant, som han udi forne Kjøbenhavn hidindtil nydt haver, indtil vi anderledes tilsigendes vorder, desligeste at I forhjælper hannem til en Bondegaard, hvorpaa han bekvemmeligen kan residere, dog at han udminder Bonden, derpaa boendes, saa han billigen ikke kan have sig at besverge, hvilket han igjen, naar han Gaarden aftræder, haver at annamme; og dersom han Gaarden med Bygning forbedrer, haver han sig derfor efter Vurdering at lade contentere. Cum claus. consv. Trefoldighed ved Gottenbrill 27 April 1644. T. VII. 208.

Hannibal Sehested fik Brev, Daniel Bildt og Hans Lange anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os elskelige Daniel Bildt Knutssøn til Morlandgaard, vor Mand og Tjener, sig underdanigst besverger og begjeret sin Oberstelieutenants Plads at erlediges, formenendes, os og sit Fæderneland paa en anden Maneer bedre Tjeneste at kunne gjøre, da ere vi dermed naadigst tilfreds, og at I hannem udi andet, hvis eder selv bedst synes, bruger og derpaa giver Bestallung, og ere vi hannem dog med al Naade bevaagen. Desligeste, eftersom os elskelige Hans Lange til Fritsø, vor Mand og Tjener, begjerer ogsaa fra sit Tolderi at erlediges, anseende, han nu bedre Tjeneste som en Adelsmand agter at kunne gjøre, da ere vi og naadigst dermed tilfreds, og at I hannem ogsaa bruger til hvad han bedst kan tjene, og at I igjen sætter og tilforordner en vederheftig Mand paa samme Toldsted. Cum claus. consv. Trefoldighed 1 Mai 1644. T. VII. 209. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Fogderne i Norge anl.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os elskelige Oberstelieutenant Crass lader berette om adskillige Viderværdighed og mutvillig Fortræd, hannem paa hans Marche med Cavalleriet af en og anden er vederfaret, udi det han efter eders Ordre ikke med Proviant og Fourage er vorden secunderet, at komme frem til den Termin,

vores Tjeneste her omkring udfordret, hvoriblandt specificeres der paa Moss og Fredriksstad: da bede vi eder og ville, at I derover forordner Commissarier og, efter som det befindes bevisligt at være, udi vores Naade og Unaade [dømmer] de, som sig derudi saa ilde forholdet haver til vores og Rigets Tjeneste, hvilket ogsaa herefter udi alle saadanne Tilfald med største Alvor og absolut Ordre, som vi ville, at I skal lade observere og exeqvere, og os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, særdeles eder derudi at assistere efter forrige Ordre, medens de, som sig lader finde villige og af eder for deres underdanigst Tjeneste vorder recommenderet, at vente sig Belønning, som tilbørligt. Og eftersom stor Mangel befindes her udi vort Rige Norge for Proviant af Korn og andet, da ville vi naadigst have Omsorg at befale saadant at opføres for Penge og Betaling og derforuden bevilge, at alle Kirkernes Tiender, som Kirkerne tilhører, maa betales efter Capitels-Taxt, Kirken til Tjeneste, saavidt dem behøver til Reparation, og Kornet at anvendes til Soldatesquens Underholdning, og hvis Penge, som Kirken ikke behøver til Reparation, dermed at forholdes efter forrige Ordre og Missive om Kirkernes halve Indkomst. Cum claus. consv. Trefoldighed for Gottenbrill 1 Mai 1644. T. VII. 209. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Generalmajor Bredow med mere anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I kort forleden haver bekommet vores naadigste Befaling, at I blandt andet, som kunde forefalde, skulde beholde Gottenbrill ved Elfsborg vel besat og efter Mulighed drive paa det Synkeverk, som er begyndt ved Indfarten ved forne Elfsborg, indtil den høie Nød eder derfra holdt, saa er nu vores naadigste Mening, at I skal retirere eder med alt eders Folk, Proviant og vivres samt Stykker og anden Munition paa Brillen og det salvere det snareste muligt og paa andre beleilige Steder eder gjøre brugeligt, og siden gaa med Armeen, hvor eder bedst synes at søge Avantage over Fienden og udi Fiendens Land. Og eftersom os elskelige Achim von Bredow til Aggersvold, vor Mand, Tjener og Jægermester, her pro tempore en Tid lang skal forblive ved den Norske Armee, da ville vi naadigst, at I skal give hannem Bestallung paa 3000 Rigsdaler aarlig af dette Riges Indkomst og hans Charge og Plads derinden at

være aaben. Desligeste ville vi naadigst, at I skal anvende al eders Flid at continuere med det Synken baade her for Gabet saa vel som ovenfor Baahuus det meste og bedste muligt, og som eder selv bedst synes, med Skibene paa beleilige Steder at formure inden udi, om Skibe ellers her kan bekommes, som dertil tjenlig eragtes, saa det kan have Bestandighed og siden bekvemmelig at opføres til at synke, naar de ere ferdige, med mindre de sig tilforne haver saaledes bemægtiget, førend os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Bratsberg Len, opkommer, at det ikke kan skee, hvorudi I selv maa søge eders Tid og Leilighed, det bedste eder synes, og os siden derom underdanigst avisere ved de Gallioter, dertil forordnede at løbe imellem Rigerne med Breve og Ordre til og fra. Cum claus. consv. Trefoldighed for Elfsborg 1 Mai 1644. T. VII. 211. (Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Oluf Parsberg fik Brev, noget Kvæg, taget paa Hisingen, anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os elskelige Hans Frantssøn, Lagmand udi Viken, haver ladet tage nogle til tyve Kjør og Ungenød fra en Hollænder paa Hisingen, som ikke vilde give Brandskat, og dennem ladet føre til Baahuus Ladegaard, uden nogle af dennem, som berettet han for sig beholdet haver, da bede vi eder og ville, at I samme Kjør og Ungenød, saa vel dennem, som for^{te} Lagmand deraf til sig annammet haver, som dennem, endnu ere standendes paa for^{te} Baahuus Ladegaard, lader vurdere og efter Vurderingen annamme Pengene og os til Regnskab føre. Cum claus. consv. Trefoldighed ved Vinge 4 Mai 1644. T. VII. 210.

Palle Rosenkrands fik Brev anlangende de, sig Korn i Jylland vil tilforhandle.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst ere tilfreds, at dersom der ere nogle udi dit Len, som agter at begive sig under vort Land Jylland der at tilforhandle sig Korn, at det maa være dennem tilladt, thi bede vi dig og ville, at du saadan vores naadigste Tilladelse lader forkynde, dog at de saadant Korn paa ingen anden Steder end hid til vort Rige Norge skal føre. Cum claus. consv. Trefoldighed ved Christiansø 8 Mai 1644. T. VII. 210.

Palle Rosenkrands fik Brev, adskilligt anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi, Gud være lovet, have saavidt fuldendt denne Reise, at vi nu med Guds Hjælp agter at gaa lige

hen ad Sundet, og vi naadigst have befalet os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt til Urup etc. at sende noget Proviant til denne Flaade i Flekkerøen, der at vente vores Ankomst, da, efterdi vi haabe næst Guds Hjælp at komme til med den Proviant, vi indehave, ville vi, at du skal vise samme Proviant med den, som den indehaver, henad vor Kjøbsted Kjøbenhavn igjen, og saafremt de tvende Skibe, som blev tilbage ved Vinge, findes der i Negden,[1] da skalt du befale dennem strax at gaa henad for^te vor Kjøbsted Kjøbenhavn. Hosfølgende vores Brev ville vi du skal lade os elskelige Hannibal Sehested, vor Mand, Raad, Statholder og General udi vort Rige Norge, bekomme, saa snart skee kan. Cum claus. consv. Trefoldighed 22 Mai 1644. T. VII. 211.

Palle Rosenkrands fik Brev at forskaffe til Flaadens Fornødenhed, ved Christiansø liggendes, et halvt Hundrede Favne Brændeveed. Christiansø 31 Mai 1644. T. VII. 211.

Palle Rosenkrands fik Befaling, Tolden anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vid, eftersom vore Undersaatter her udi dit Len underdanigst hos os haver ladet anholde at maatte naadigst forstendiges, om der skal gives Told efter begge de Toldruller, som udgik Anno 1643, den ene paa vort Slot Kjøbenhavn den 26 April, og den anden til Glücksborg den 28 September næstefter, saa er vores naadigste Villie, at der skal alene Told gives indtil videre Anordning efter den Toldrulle, som er udgangen til Glücksborg den 28 September; dog dersom der findes nogen Vare udi den Toldrulle, udgangen paa for^te Kjøbenhavns Slot, som ikke er indført udi den Glücksborgske Toldrulle, da skal ogsaa deraf Told gives og tages; hvorefter vore Toldere her udi dit Len skal dennem rette og forholde. Cum claus consv. Christiansø 2 Juni 1644. T. VII. 213.

Ove Gedde fik Brev at lade Almuen udi Bratsberg Len efterkomme, hvis der efter Statholders Anordning om Vagt, Mønstring og Exercering er befalet, under Straf, som vedbør. Christiansø 3 Juni 1644. T. VII. 213.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende nogle Skibe og Folk af Rotterdam.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os foregives til Rotterdam og andre Stæder at skal være Orlogsskibe paa 30 og 40 Stykker at bekomme, som lader begjere at tjene os og en Deel at ville tage Borger-

[1] det Svenske nejden = Omegnen.

skab her i Landet, om de vores naadigst Pas eller Bestilling derpaa kunne bekomme: da bede vi eder og naadigst ville, at I med saadanne accorderer paa den Maneer, som udi England er brugelig, som er, at naar nogen vil tjene med Orlogsskib, Stykker og Munition, hannem da gives paa al hans egen Bekostning og Eventyr paa hver Mand fem eller halvsjette Pund Sterling, beregnet 3 Mand til hvert Stykke, han haver over 4 Pund i Skibet, om man ikke ringere med dem kan slutte. Cum claus. consv. Trefoldighed for Christiansø 3 Juni 1644. T. VII. 214. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Gedde fik Brev anlangende Skibe, som løber til Gottenborg.

C. IV. V. G. t. Eftersom er befalet Passen imellem vort Land Norge og Jylland at skal forvares, at ingen til Gottenborg indkommer, og foregives megen Lurendreieri at bruges under det Skin, at de gaar under Convoyernes Beskjærmelse, saa og at de gaar med Hollandske Flage og Passer, ladendes, ligesom de ville gaa igjennem Øresund og Belt, og saa med en durchstaaendes Vind løber ind ad Gottenborg eller andre Steder paa Fiendens Kvarteer i Østersøen: da bede vi dig og ville, at du alle de Skibe, du møder udi Nordsøen, enten de gaar under Convoy eller ikke, skal lade stryge og fremvise deres Besked og dennem visitere og, om Tvivl befindes hos nogen af dennem, da dennem til vor Kjøbsted Christiania at indbringe, derpaa at kjendes. Cum claus. consv. Trefoldighed for Christiansø 3 Juni 1644. T. VII. 215.

Ove Gedde fik Brev udi Hannibal Sehesteds Fraværelse at skulle rette sig efter hosfølgende hannem tilskikkede Copi af en Missive, Hannibal Sehested tilskrevet, anlangende Orlogsskibene udi Norge, og sin største Flid anvende, at Skibene med forderligste bliver opbragte. Trefoldighed for Christiansø 3 Juni 1644. T. VII. 215.

Peder Harboe fik Befaling at følge Ove Geddes Commando.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have for godt anseet, at os elskelige Ove Gedde etc. skal beholde vores Orlogsskib Phønix og det bruge for Admiralskib. Thi bede vi dig og ville, at du retter din Leilighed efter at efterkomme, hvis han dig paa vore Vegne befalendes vorder. Cum claus. consv. Trefoldighed for Christiansø 3 Juni 1644. T. VII. 216.

Palle Rosenkrands fik Brev at lade annamme af Phønix 4 Jernstykker og dennem lade lægge paa Christiansøs Befæstning. Trefoldighed for Christiansø 3 Juni 1644. T. VII. 215.

Henrik Thott fik Brev anlangende Bergens Compagniskibe.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom af Bergen By skal være udlovet tvende Compagni-Orlogsskibe til Landsens Defension, naar paafordredes, og derom nogle Gange skulle være paamindet saa vel af os elskelige Hannibal Sehested etc. som os elskelige Ove Gedde etc., og de nu ikkun hid fremskikker en ringe Fløite med 11 Gotlinger paa 4 og 5 Pund Kugler, foruden det at endnu berettes, et derfra at skulle efter komme, som ringere skulle være baade paa Skib og Stykker, uanseet de ulige bedre Skibe skulle have der for Byen, end disse, som de dog paa andre Steder skulle lade segle og henfragte, saa, efterdi saadanne Skibe ikke ere bevilgede for Compagni-Orlogsskibe udi Fredstider at maa passere, og de ei heller os og Riget til nogen synderlig Tjeneste at bevise kunne for dygtige erkjendes, endog de til des haver nydt vores store Privilegier, som dennem og herefter ere forundte: da bede vi dig og ville, at du tilholder forne Borgerskab med det allerforderligste at fremskaffe saadanne vel monterede Skibe, som vores Statholder og Admiral kunne eragte dygtige til vores og Rigets Tjeneste, saafremt vi ikke andre Middel dertil skulle bruge, anseendes, de udi Fremtiden efter Privilegierne skulle derfore betales, hvis billigen eragtet vorder. Cum claus. consv. Trefoldighed for Christiansø 3 Juni 1644. T. VII. 214.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Compagniskibene i Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os underdanigst andrages, hvorledes nogle vore Undersaatter udi vort Rige Norge, som Compagni-Orlogsskibe at udrede og underholde sig paataget og udlovet haver, findes forsømmelige, en Deel med ringe Middel og en Deel med ny Bygning sig undskyldendes, saa Skibene, som nu til Rigens Tjeneste behøves, ikke fremkommer, som belovet var, uanseet de vores høie og store Privilegier med Told og i andre Maader til des haver brugt og endnu herefter haver at formode, om de ellers saadan vores Naade med deres underdanigst Troskab bekjendendes vorder: saa, efterdi vi naadigst eragte, at en Deel til saadan Undskyldning vel nogenlunde kunde have billig Aarsage formedelst Armod og Uformuesomhed, at de ikke Skibene ene kunde udrede, og en Deel formedelst at de dennem

nyligen haver paataget Compagniskibe at opbygge, og de dog faa Aar vores Privilegier derimod haver brugt, hvorimod de Kjøbstæder og andre Privatpersoner, som forpligtede ere, formedelst de samme Skibe af Begyndelsen haver udlovet at udrede og holde og vores Privilegier langsommelige Tid haver nydt og brugt, nu aldeles saadan deres Pligt stiller udi Glemmen: da bede vi eder og naadigst ville, at I alle saadanne Skibe, som udi Landet findes bekvem til Stykker at føre, lader opbyde med det allerforderligste vel monterede sig til Flaaden at forføie; og dersom nogen sig fortrykker med Undskyldninger, Modvillighed eller i andre Maader, I da lader forordne, hvad Rederne skulle have i Fragt ved Aar eller Maaneder, eftersom de paa andre Reiser ungefær i denne Tid fortjene kunne, for saadanne deres Skibe, Segl og Redskab, som de for Guds Veder og Vind haver at eventyre, og siden beflitter eder at forordne andre troe og oprigtige Mænd dertil, som dennem ville føre og udrede, midlertid vi dennem til Rigens Tjeneste behøve, og at I deri med dennem lader capitulere efter den Maade, som vores Rigens Raad udi vort Rige Danmark med en Deel af de Norske Skibe allerede sluttet og capituleret haver, hvortil vi og naadigst formode, at enhver, som Middel og Formue haver, sig underdanigst og godvilligen skulle lade befinde, efter som de ville, at de udi Fremtiden med Naade skal blive betænkt. Hvis Folk de dertil kunne behøve, ere vi naadigst tilfreds, at de udi vort Rige Norge maa udskrives, hvor bedst og beleiligst kan være. Cum claus. consv. Trefoldighed udi Flekkerøen 3 Juni 1644. T. VII. 212. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene i Norge finge Breve om Bededage.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi have for godt og raadeligt anseet og eragtet, at skulle holdes almindelige Bededage udi vort Rige Norge den 1, 2 og 3 Oktober førstkommendes, Guds retferdige Vrede og vores Synders velfortjente Straf udi denne farlige og vidtudseende Tid at afbede, da bede vi eder og naadigst ville, at I der udi eders Len bestiller og forordner, at udi samme Bededage ikke holdes Thingstevne eller anden slig verdslig Handel eller Forsamling, medens at det saa og al Banquetering, Drik, Øl- og Viintappen og al anden Ubekvemmelighed alvorligen forbydes, saa at samme Bededage med tilbørlig Reverents og christelig Andagt og Alvorlighed maa blive holdne og hvo herimod gjør straffet, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 Juni 1644. T. VII. 216. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændenes Navne:

Hannibal Sehested.
Hr. Oluf Parsberg.
Ove Gedde.
Jens Bjelke.
Knut Ulfeldt.
Henrik Thott.
Palle Rosenkrands.
Fredrik Urne.
Melchior Oldeland.
Volrat Lampe.
Knut Steenssøn.
Hans Kønningham.

Palle Rosenkrands fik Brev, Presten ved Christiansø anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom din Sogneprest ved vor Befæstning Christiansø udi vores Paahør gjorde nogen Forandring paa „Fader vor“, idet han sagde for og efter Prædiken: „Skee din Villie i Himmelen som paa Jorden“, saa ville vi, at du hemmelig og flittig skal forfare, om samme Prest saaledes pleier læse „Fader vor“, og, dersom det befindes, da hannem derfor at tiltale. Cum claus. consv. Trefoldighed for Christiansø 27 Juni 1644. T. VII. 216.

Hannibal Sehested fik Brev at forunde Otte Skade Oberstelieutenants Plads under den Norske Armee. Trefoldighed for Kjøbenhavn 28 Juni 1644. T. VII. 217.

Ove Gedde fik Brev, trende Hollandske Skibe anl.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, at Louis de Geer trende Skibe skal have i Beredskab, med Munition og anden Gewehr ladte, hvilke sig til Gottenborg skulle forføie, thi bede vi dig og naadigst befale, at du flitteligen dennem oppasser og dit Bedste anvender, at du dig dennem kan bemægtige. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 August 1644. T. VII. 217.

Lensmændene i Norge finge Brev om de Svenske Hollandske Skibe [og Skibsfolk].

C. IV. V. s. G. t. Eftersom for kort Tid siden vores naadigste aabne Brev er udganget anlangendes de Skibsfolk, som af Louis de Geer udi Holland er antagen og imod os og Riget sig lader bruge, at skulle, hvor de kunne antræffes, fængsligen anholdes og Skibene gjøres til Priis, da ville vi det saaledes naadigst have forstanden, at de, som endnu udi forne Louis de Geers Tjeneste befindes at være, skulle efter vores forrige Mandat paagribes og anholdes, mens de, som ikke udi samme Tjeneste at være befindes, intet hermed at skulle være meent eller vorde paagreben og anholden. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 August 1644. T. VII. 217. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændenes Navne:

Hannibal Sehested. — Hr. Oluf Parsberg. — Ove Gedde. — Knut Ulfeldt. — Palle Rosenkrands. — Jens Bjelke. — Henrik Thott. — Fredrik Urne. — Henrik Bjelke.

Hannibal Sehested fik Brev, Thomas Rachbye [anl.].

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom nærværende Thomas Rachbye af Hendes Kjærlighed Dronningen af Bøhmen naadigst til os haver været recommenderet, at vi hannem nogen Charge under vores Armee ville forunde, da, efterdi her hos os nu ingen Plads ledig er, haver han underdanigst denne vores naadigste Recommendation til eder været begjerendes. Thi bede vi eder og naadigst ville, at, dersom hos eder nogen Plads ledig er og han dertil dygtig befindes, I hannem da den for nogen anden lader bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 August 1644. T. VII. 218. (Orig. i Rigsarkivet).

Henrik Bjelke fik Brev, nogle Hollændere anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom nogle Hollandske Skippere til de her liggende Hollandske Gesandter suppliceret haver anlangende nogen Forfang, dennem udi Svinsund skulde være vederfaren, hvilket udi forberørte deres Supplication til de Hollandske Gesandter specificeret er, da bede vi dig og naadigst befale, at du den Sags Leilighed flitteligen inkvirerer og med det forderligste Relationen ind udi vores Kantselli indskikker, paa det at, om nogen af vores Undersaatter dennem nogen Uret gjort haver, de da derfore kunne blive straffet, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 August 1644. T. VII. 218.

Hannibal Sehested fik Brev at lade Thomas Lyon bekomme et Compagni udi Norge, eftersom han foregiver med sig at bringe en Lieutenant, en Fænrik, 3 Sergeanter og 3 Corporaler. Hovedkvarteret i Agerup 1 Oktober 1644. T. VII. 218.

Ove Gedde fik Brev, Bryggeri og Bageri i Langesund anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst haver andraget den store Besværing, der falder ved det Bryggeri og Bageri, som os elskelige Nils Jørgenssøn og hans Consorter haver anrettet udi Langesund, formedelst den lange Vei, som de haver til Møllerne, og dog ofte af Storm og Uveir forhindres, saa Verket ikke kan bringes ret paa Fode, som det sig vel burde, da ere vi naadigst tilfreds, at dennem, som samme Bryggeri og Bageri bruger, eller andre, som en Veirmølle eller Hestmølle paa Lang-

øen udi Langesund ville opbygge, maa fri forundes udi vore og Kronens Skove hvis nødtørftig Tømmer de til samme Mølle kunne behøve, og at de den fri og ubehindret maa nyde og bruge uden al Afgift eller Arbeide deres Livstid, og siden deres næste Arvinger at være den nærmest for billig Leie og Rettighed og derimod at holde den vedlige, som det sig bør. Desligeste ere vi naadigst tilfreds, at forne Nils Jørgenssøn og hans Consorter, eller hvo samme Bryggeri og Bageri ville fortsætte, maa nyde de Huse paa forne Langø, som de nu samme Verk anlagt haver, og selge og afhænde til Hollændere og andre, hvis Øl og Brød de i Fremtiden videre kunne brygge og bage, end som til vores Flaade og Leir behøves kunne, alene at samme Bryggeri og Bageri med forderligste stilles udi Verk, at vores Flaade ikke derover skal lide Mangel, dog vores tilbørlig Rettighed uforkrænket i alle Maader. Cum claus. consv. Burløv Prestegaard 4 Oktober 1644. T. VII. 218.

Hannibal Sehested fik Brev, nogle Gaarde at lade besigte.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at menige Almue udi Tunsberg Len i vort Rige Norge underdanigst supplicando lader andrage, hvorledes at der skal findes mange Gaarde udi forne Len, som for heel Skat ere satte, hvilke dog ilde skal være gode for en halv Gaard, med underdanigst Begjering, vi naadigst ville bevilge, at Gaardene maatte besigtiges og den Anordning gjøres, saa at de Gaarde, som befandtes for halve Gaarde alene at kunde skatte og anden Tyngsel gjøre, derfore og maatte sættes, som udi andre vore Lene udi forne vort Rige Norge findes: da bede vi eder og naadigst ville, at I med os elskelige Hans Lange til Fossesholm og Vincents Bildt til Nes, Befalingsmand over Eker Len, vore Mænd og Tjenere, forne Gaarde udi bete Tunsberg Len besigtiger og, saafremt det saaledes udi andre Lene skeet er, som Supplicanterne angiver, den Anordning gjører, at alting lidelig kan tilgaa, dog at alting saaledes i Agt haves, at os og Kronen ikke for stor Skade paa vores Indkomme skeer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 November 1644. T. VII. 219.

Nogle Lensmænd finge Breve, Baadsmænd at lade udskrive.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du udi dit Len og des underliggende Byer udskriver . . . Baadsmænd, de dygtigste, som ere at bekomme, og dennem paa Foraaret, strax

Vandet bliver aabent, hid neder til Bremerholm forskaffer, havendes Indseende, at med samme Udskrivelse rigtig og uden Vild tilgaar, som du agter at forsvare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 November 1644. T. VII. 220.

Hannibal Sehested udi Akershuus Len og Byer . 700.
Ove Gedde af Bratsberg Len og By . . . . . 100.
Hr. Oluf Parsberg af Baahuus Len og Byer . . . 450.
Henrik Thott af Bergenhuus Len, By og underliggende Lene . . . . 540.
Knut Ulfeldt af Tunsberg Len og By . . . . . 60.
Palle Rosenkrands af Nedenes, Mandal og Lister Lene . . . . 200.
Fredrik Urne [af] Throndhjems Len og By. . . 450.
[af] Jæmteland . . . . 100.

Palle Rosenkrands fik Brev, Berent Faacke anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Berent Faacke, som en Tid lang haver været Foged over Lister Len, underdanigst giver tilkjende, hvorledes en Deel Bønderne udi samme Len skal restere med hvis Skatter, som blev paabuden, midlertid han var udi samme Bestilling, hvorfor han maatte udi vores Rentekammer klarere, underdanigst begjerendes, han maa forhjælpes til samme Restants, som han hos Bønderne haver at kræve: da bede vi dig og ville, at du forhjælper for^te^ Berent Faacke til hvis Restants han i saa Maader kan bevise Bønderne at staa tilbage med, og det uden stor Vidløftighed. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 November 1644. T. VII. 220.

Hannibal Sehested fik Brev, [Johan] Christopher Lepil anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have for godt anseet, at Johan Christopher Lepil paa et Aars Tid skal betjene Oberberghopmands Bestilling udi vort Rige Norge til at forfare, om vi der kan være tjent med hannem, og have vi hannem paa for^ne^ Aars Tid for samme hans Tjeneste lovet at ville lade give 600 Rigsdaler. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I hannem i for^te^ Bestilling installerer, havendes i alting vores Gavn og Bedste i Agt. Cum claus. consv. Fredriksborg 27 December 1644. T. VII. 221.

1645.

Hannibal Sehested fik Brev, Hollænderne anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom de hogmogende Herren Stater ved deres Gesandter os lader forebringe, udi Svinsund, Kopervigen og andensteds udi vort Rige Norge over hvis vores trykte Toldrulle omformelder fire og $^1/_4$ af hvert Hundrede af de handterende Hollændere sammesteds udi forgangen Sommer at være oppeberget, som af hosføiede Vidnesbyrd og Beviis videre er at see: da, efterdi saadant uden vores naadigste Befaling skeet er, bede vi eder og naadigst ville, at I Lensmændene, hvor saadant skeet er, derfore paa vore Vegne tiltaler og Dom over dennem hænder, om de ikke selv dertil bør at svare og stande til Rette, efterdi de dog selv sætter Tolderne og vi ingenlunde ville, at saadant ustraffet skal hengaa, eller nogen sig den Dristighed anmasse uden vores naadigste Anordning af nogen ny Told eller Rettighed at fordre eller oppeberge. Cum claus. consv. Fredriksborg 2 Januar 1645. T. VII. 222. (Conc. i Rigsarkivet).

Lensmændene i Norge, Hollænderne anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom de Hollandske Gesandter hos os lader anbringe, Hollænderne udi vort Rige Norge udi deres Handel sammesteds at skee og tilføies stor Hinder, Skade og ufornøden Ophold, da bede vi eder og naadigst ville, at I haver dermed god Indseende, at for^{ne} handterende Hollændere udi eders Len herefter vel medhandles, og at af dennem intet videre fordres eller kræves, end vores trykte Toldrulle omformelder. Befindes nogen udi for^{ne} eders Len dennem derover og herimod med nogen Paalæg at besverge, ville vi naadigst, at I dennem derfore skal

lade tiltale og alvorligen straffe, saafremt I ikke selv dertil vil svare og derfore stande til Rette. Cum claus. consv. Frederiksborg 3 Januar 1645. T. VII. 222. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Disse efterskrevne fik samme Brev:

Hannibal Sehested. — Henrik Thott.
Hr. Oluf Parsberg. — Knut Steenssøn.
Fredrik Urne. — Knut Ulfeldt.
Ove Gedde. — Palle Rosenkrands.
Jens Bjelke. — Melchior Oldeland.
Volrat Lampe. — Hans Kiøning.

Hannibal Sehested, Hollænderne anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os af de Hollandske her residerende Gesandter forebringes, de handterende Hollændere udi eders Len saa vel som andensteds udi vort Rige Norge fire og en Firendeel af hver Hundrede mere, end vores trykte Toldrulle tilsteder og omformelder, udi forleden Sommer at være aftagen, som af hosføiede Beviis videre er at erfare: da, efterdi saadant ubilligt og imod vores naadigste Villie og Mening skeet er, bede vi eder og naadigst ville, at I dennem udi eders Len, som herudinden skyldige befindes, lader tiltale, forfølge og, om det dennem over bevises, alvorligen straffe, andre til Exempel, saafremt I ikke selv dertil vil svare og derfore stande til Rette. Befindes det og udi andre Lene at være skeet, ville vi naadigst, at I Lensmændene sammesteds derfore paa vore Vegne skal tiltale og Dom over dennem hænde, om de ikke selv dertil bør at svare, anseende, de selv sætter Tolderne og vi ingenlunde ville, at dette ustraffet skal hengaa, eller og at nogen uden vores naadigste Anordning sig maa tilfordriste ny Told eller Rettighed af nogen at fordre eller opberge. Cum claus. consv. Frederiksborg 4 Januar 1645. T. VII. 223. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Missive til alle Hovedlensmændene i Norge, som ere tolv, om Junkerdeler.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom de Hollandske Gesandter hos os lader anbringe, de trafiquerende Hollændere udi vort Rige Norge mærkelig Skade udi deres Handel der sammesteds at tilføies, idet de tvinges til udaf Kongsdeler og Junkerdeler videre, end sedvanligt og langt høiere de værdt kan være, at indlade, som af hosføiede deres Angivende videre er at erfare: da bede vi eder og naadigst ville, at I flittig Indseende haver, at Hollandske saa vel som andre fremmede paa vort Rige Norge handlende

Skippere ingenlunde nødes til at kjøbe eller indtage flere Kongsdeler eller Junkerdeler, end som af Arilds Tid brugeligt været haver, eller de den Priis ikke værdt ere, som de nødes til at betale, saafremt (om derover nogen billig Klagemaal efter denne Dag kommendes vorder) at I ikke da selv dertil vil svare og derfore stande til Rette. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Januar 1645. T. VII. 223. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

De tolv Hovedlensmænd i Norge finge Breve, Ringepenge anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du af de handterende Hollændere udi vort Rige Norge udi dit Len herefter ingen Ringepenge lader opberge uden paa de Steder og i de Havner, hvor Ringe ere, saafremt du ikke selv dertil vil svare og derfore stande til Rette. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Januar 1645. T. VII. 224. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Christopher Gjøe om Gulderts.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du med allerførste os forstendiger og dig erklærer, hvor vidt Minen af den Gulderts, som du udi vort Rige Norge haver funden, er fra Vandet og Stranden, saa og om du af forne Erts mere Miner og paa flere Steder haver funden, hvilken din Erklæring du i vort Kantselli strax skal indskikke. Cum claus. consv. Frederiksborg 30 Januar 1645. T. VII. 224. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at indsætte Johan Christopher Lepil til Berghopmands Bestilling.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst for godt have anseet, at nærværende, os elskelige Johan Christopher Lepil paa et Aars Tid først skal betjene Overberghopmands Bestilling udi vort Rige Norge; dersom og vi da med forne hans Tjeneste formærke os at være tjent, ville vi os siden naadigst videre derom erklære; og have vi hannem paa forne Aars Tid for samme hans Tjeneste lovet at ville lade give 600 Rigsdaler. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I hannem i forne Bestilling installerer og straxen af forne hans tilsagte Bestalling lader hannem give 200 Rigsdaler, havendes i alting vores Gavn og Bedste i Agt. Cum claus. consv. Frederiksborg 11 Februar 1645. T. VII. 224. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested om Baadsmænds Hverving.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi tvende vores naadigste Befalinger til eder have ladet udgaa, den første dateret den 24 Novem-

ber og den anden den 27 November udi forleden Aar, anlangendes Baadsmænds Udskrivning, hvilke vore Breve vi naadigst erfare ikke at være fremkomne: thi bede vi eder og naadigst ville, at I udi Akershuus Len og des underliggendes Lene og Byer udskriver 700 Baadsmænd, og de dygtigste, som ere at bekomme, og dennem strax eller det allerførste, muligt være kan, hid ned til Bremerholm forskaffer, eragtendes, os og Riget det høit at være angelegen, havendes derhos Indseende, at med samme Udskrivning rigtig og uden nogen Vild tilgaar, som I agter at forsvare. Cum claus. consv. Frederiksborg 16 Februar 1645. T. VII. 225. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Ligesaadant Brev fik disse efterskrevne, nemlig:

Ove Gedde at forskaffe af Bratsberg Len og By. 100.

Henrik Thott af Bergenhuus Len og des underliggendes Lene og By . . . . 540.

Knut Ulfeldt af Tunsberg Len og By . . . . 60.

Palle Rosenkrands af Lister, Mandal og Nedenes Len . . . . 200.

Fredrik Urne af Throndhjems Len og By . . . 450.

og af Jæmteland . . . . 100.

Hr. Oluf Parsberg af Baahuus Len og By . . 450.

Ove Gedde anlangende Berghopmand.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst have antaget og tilforordnet os elskelige Johan Christopher Lepil indtil paa videre naadigste Anordning at skulle være Overberghopmand udi vort Rige Norge og hannem til den Ende naadigst Missive til os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder og General udi for^{ne} vort Rige Norge og Befalingsmand paa vort Slot Akershuus, medgivet og vel muligt, naar han did opkommer, for^{ne} Hannibal Sehested ikke kan være tilstede, mens udi andre vore og Rigens Hverv forhindret: da bede vi dig og naadigst ville, at du udi hans Fraværelse for^{ne} vores naadigste Missive, hannem tilskrevet, aabner og hvis derudinden for^{ne} Lepil angaaendes befales med forderligste efterkommer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 Februar 1645. T. VII. 226. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested, Defensionsskibe anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, en Deel af Kjøbstæderne udi vort Rige Norge at have hidindtil nydt og tilholdt sig de Privilegier, som vi paa Defensionsskibe sammesteds naa-

digst bevilget have, som dog nu det uagtet ikke ville udi denne besværlige Tid imod os og deres Fæderneland deres Skyldighed igjen efterkomme og Skibe saaledes udmonterede fremskikke, at vi og Riget deraf nogen Tjeneste have kunne, uanseet, en Deel vel Middel dertil skal have, som de dog billigen burde og tilforpligt er: da bede vi eder og naadigst ville, at I forne Kjøbstæder, som herudi nachlässige findes, tilholder, at de deres Pligt og Skyldighed imod os og deres Fæderneland herefter bedre i Agt haver og efterkommer, end hidindtil skeet er, og flere og bedre Skibe fremskikker og med Folk og Stykker saaledes forseet, at vi og Riget deraf kunne have Tjeneste, anseende, os og dennem der største Magt paaligger. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18[1] Februar 1645. T. VII. 226. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende tvende Officierer.

C. IV. V. s. G. t. Hvad Christian von Blomenstrass og Michel Hoffman hos os underdanigst lader andrage imod Oberste Taylor kan I af hosføiede deres Supplicationer og anden mundtlig Beretning videre see og erfare; thi bede vi eder og naadigst ville, at I dennem, om de deres Angivende godtgjører, saavidt muligt og billigt kan være, til Rette forhjælper og ellers nogen Leilighed forskaffer, om deres Tjeneste os der hos eder for nødig kan eragtes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 Marts 1645. T. VII. 227. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested om Deler.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I med forderligste forskaffer saa mange Deler herneder med nærværende vores Skib Den Lybske Fortun, som den kan indtage, og det med forderligste hid igjen tilbage skikker, anseende, os Magt derpaa ligger og vi hannem til den Ende alene derhen have afferdiget. Cum claus. consv. Kastrup 13 Marts 1645. T. VII. 228. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested, afgangne Nichel Kocks Hustru anl.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom afgangne Nichel Kock hans efterladte Enke underdanigst lader andrage, at han udi vort Rige Norge nogle Fuldmægtige skal have anordnet til at have forsvarlig Inspection, at os der skeede den Deel, Ret var: da, efterdi han, udi adskillige Reiser forhindret, af dennem ingen Rigtighed haver erlanget, bede vi eder og naadigst ville, at I forbemeldte

[1] Concepten og efter den Copien i „Tegnelser" er dateret 17 Februar.

hans Enke paa hendes eller hendes Fuldmægtiges Begjering overalt værer beforderlig, hvor hun nogen af forne Fuldmægtige kan opspørge, at de da tilholdes at gjøre Rigtighed for deres Forretning, eftersom hun formener, det og til vores Fordeel at skulle geraade. Cum claus. consv. Kastrup 13 Marts 1645. T. VII. 228. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne, M. Anders Bindtzuingers Hustru anl.

C. IV. V. G. t. Eftersom Anne, afgangne Mester Anders Bnindtzuingers, forrige Mestersmed paa Bremerholmen, hans efterladte Hustru, underdanigst haver ladet andrage, en ved Navn Christopher Nilssøn, Foged over Nordmøre Len, hende skyldig at være for to Læster Sild siden Anno 1634 efter forbete Christopher Nilssøns hans Haandskrifts Lydelse: thi bede vi dig og naadigst befale, at du, saavidt Lov og Ret tilsteder og taaler, forbete Anne Mester Anders's eller hendes Fuldmægtige udi denne Sag værer beforderlig og forbete Christopher Nilssøn tilholder hende efter sin udgivne Haandskrift, naar paaesket vorder, at contentere og tilfredsstille. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 Marts 1645. T. VII. 228. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested, Jordegods og andet udi Norge anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi af eder underdanigst erfare, at den Contribution, senesten efter vores naadigste udgangne Skattebreves videre Indhold var paabuden at udgives, ikke nær kan tilstrække til Armeens Conservation der udi vort Rige Norge, om de endskjønt til Fyldeste indkom, med mindre vores Regalier, saasom Tolden, skal røres formedelst Krigens høinødvendige og uforbigjængelige Udgifters Skyld, da have vi tilskrevet alle vore Lensmænd der udi vort Rige Norge, at de som troe Mænd og Tjenere godvilligen ville lade sig befinde og os saa meget af deres Lenes Indkomster, som ellers deres Afgifter sig kunne beløbe, de tilforne aarligen haver pleiet at give, forstrække og tilligemed deres andre Afgifter paa Akershuus til eder levere: da bede vi eder og naadigst ville, at I dennem enten udi Jordegods, om de det begjerer, eller og med eders Obligation forsikrer saa vel som oppeberger alle de Børnepenge udi eders Lene og Kjøbstæder saa og over vores ganske Rige til Krigens Underholdning og siden Commissarier paa hvert Sted forordner, som dennem saa vel som alle de, efter vores naadigste Begjering Sølv forstrækker, igjen saa meget udaf Kronens Gods kan udlægge, paa hvilke Steder de det begjerer. For det sidste

bede vi ogsaa naadigst, at I paa alle Gaardene efter den Designation, vores Lensmænd eder tilskikkendes vorder, en visse Taxt sætter, hvad de for de andre ordinarie Skatter udi denne besværlige Tid skal udgive. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Marts 1645. T. VII. 234. (Orig. i Rigsarkivet).

Nils Lange, Skat at annamme.

C. IV. V. G. t. Eftersom de ordinarie Middel til Krigens Fortsættelse ikke kunne forslaa, saa vores Statholder derover haver været foraarsaget dertil at angribe vores Regalier og de Penge, som skulde have været her nederskikkede, efter din derpaa til hannem udgivne Beviis, da ville vi hannem derfor have skadesløs holden og derhos, at saadant herefter maa forekommes, da have vi vore Lensmænd, Cleresi, Borgerskab og menige Almue udi vort Rige Norge alvorligen ladet befale og paabyde, at enhver af dennem til Philippi Jacobi Dag førstkommendes skulle være tiltænkt hos dig at klarere, hvis han kan befindes med at restere, saa og derhos af enhver forne vore Lensmænd begjeret, at de os og Kronen med ligesaa meget, som deres aarlig Afgift sig kan beløbe, imod visse Forsikring af Jordegods udi forbete vort Rige Norge ville til Hjælp komme, saa og os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder og General udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus og over des Lene, naadigst anbefalet, at han imod lige Forsikring udi Jordegods Børnepengene, som udi forskrevne vort Rige Norge findes, skulle optage og derhos laane saa meget Sølv, som der bekommes kan, saa og Kjøbstedgaardene sammesteds lade taxere og for en vis Udgift sætte: da bede vi dig og naadigst ville, at du alle forne Penge, naar de til dig leveres, lader annamme, efter Anordning udgiver og siden derfor paa tilbørlige Steder gjører rigtig Rede og Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Marts 1645. T. VII. 242.

Lensmændene udi Norge om Contribution og mere saadant.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi herhos tilskikke eder vores aabne Brev om den seneste paabudne Contribution efter vores Skattebrevs videre Indhold, som vi udaf vores Commissarier erfare ikke endnu at være fremkommen, mens den største Deel deraf paa en Part Steder resterer, af hvis Aarsag I til Krigens høinødvendige og uforbigjængelige Udgifter af vores Regalier, saasom af Told og andre Penge, som ellers til Danmark skulde været

nedskikket til vores Armees Conservation, dennem havde maatt[et] forstrække, des Leilighed I af medfølgende vort aabne Brev videre haver at erfare. Thi bede vi og naadigst ville, at I strax lader læse og forkynde samme vort aabne Brev for Bønder og menige Almue der udi eders Len og siden, saafremt noget deraf hos eder kan restere, indfordrer, saa det med Paaske-Skatten, Rostjeneste-Penge for begge Aaringer samt al anden Krigens Restants betimeligen og ufeilbarligen inden Philippi Jacobi førstkommendes hos Generalkrigscommissario, os elskelige Nils Lange til Fritsø, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Brunla Len, med des tilhørende rigtige, underskrevne og forseglede Mandtaller fuldkommeligen kan blive klareret og afbetalt. Udi lige Maade tilskikkes eder herhos vore aabne Breve til vore Kjøbstæder Christiania og Fredriksstad der udi eders Len, eftersom I des Leilighed videre deraf haver at erfare, bedendes eder og ville, at I tilstiller Borgermestere og Raadmænd der sammesteds forskrevne vore aabne Breve, til dennem udgangen, saa de saa vel som menige Borgerskab sig derefter kunne vide at rette og forholde, og at I haver flittig Indseende med, at samme Skat, som dennem af eder med vores naadigste Consents er paalagt at udgive, saafremt den ikke allerede er overleveret, tilligemed den anden indfordrer eller de resterende med Retten søger og inden den bestemte Tid til bemeldte vor Generalkrigscommissario overleverer, saafremt I eller eders Arvinger ikke selv til Restantsen vil svare. Og eftersom vi ogsaa erfare, at forbem^te^ Contribution, naar den endskjønt til Fyldeste er erlagt, ikke nær kan tilstrække til Krigens Underholdning og Armeens Conservation der udi vort Rige Norge, med mindre vores Regalier skal røres til Krigens høinødvendige Fortsætning og Underholdning: da bede vi eder og naadigst ville, at I som vores troe Mand og Raad godvilligen vil lade eder befinde og os saa meget af eders Lens Indkomst, som ellers den sedvanlige aarlige Afgift, I hidindtil haver pleiet at give, sig kunde beløbe, forstrække, hvorfore I og udi Jordegods, om I det begjerer, skal forsikres. Udi lige Maade ville vi ogsaa, at I med Borgermestere og Raad udi for^ne^ vore Kjøbstæder Christiania og Fredriksstad oprigtigen under eders Hænder og Segl strax fra eder skal lade beskrive, hvor mange Børnepenge der findes udi eders Len og bem^te^ vore Kjøbstæder Christiania og Fredriksstad, hvilke I ogsaa skal opberge til Krigens Underholdning, og siden Commissarier forordne, som eder saa me-

get udaf Kronens Gods kan udlægge, paa hvilke Steder I det begjerer. For det sidste bede vi eder og naadigst ville, at I ogsaa med Borgermestere og Raad udi bem[te] vore Kjøbstæder Christiania og Fredriksstad skal lade taxere alle Gaarde sammesteds og siden derpaa en visse Taxt skal sætte, hvad de deraf udi denne besværlige Tid til Krigens høinødvendige og uforbigjængelige Udgifter skal contribuere, og siden for alle andre aarlige Skatter at være forskaanet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Marts 1645. T. VII. 232. (Orig. i Rigsarkivet).

Aabne Brev til Bønderne i Norge om den resterende Contribution.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvo som helst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo udi alt Akershuus Len og des underliggendes Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi af vores Commissarier erfare, den seneste paabudne Contribution til Rigernes og Grændsernes Defension efter vores naadigste udgangne Skattebreves videre Indhold ikke at være fremkommen, mens den største Deel derudaf saa vel som Paaske-Skatten, Rostjeneste-Penge og anden paabudne Rettighed til Krigens Underholdning paa en Part Steder at skulle restere, af hvis Aarsag os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder og General udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus og over des Lene, til Krigens høinødvendige og uforbigjængelige Udgifter af vores Regalier, som af Tolden og andre Penge, som ellers til Danmark skulde have været nedskikket til vores Rigers og Landes Defension og Armeens Conservation, dennem haver maatt[et] forstrække. Thi bede vi eder alle og enhver, som endnu med forskrevne Contribution kan restere, særdeles strengeligen byde og befale, at I retter eders Leilighed efter oftbemeldte Contribution strax at erlægge til os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder, General udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, som han siden igjen ufejlbarligen inden Philippi Jacobi Dag førstkommendes udi det allerseneste hos Generalkrigscommissario med des tilhørende Mandtaller skal have klareret og afbetalt. Fortrykker sig nogen samme Contribution ikke at ville udgive, da skal Lensmanden hannem derfore tiltale og forfølge; I ville eder derfore herudinden som vore troe og lydige Undersaatter godvilligen befinde; vi ville igjen være eder alle og enhver en naadig Herre og Kon-

ning og eders Gavn og Bedste udi alle Maader vide og ramme, som vi vore kjære, troe Undersaatter pligtig ere. Kjøbenhavn 30 Marts 1645. T. VII. 236. (Orig. i Rigsarkivet).

Aabne Brev til Kjøbstæderne i Norge om Skat.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Borgermestere, Raadmænd og menige Borgerskab udi vor Kjøbsted N., evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi udaf vores Commissarier erfare, den seneste paabudne Contribution til Rigernes og Grændsernes Defension, efter vores naadigste udgangne Skattebreves videre Indhold, ikke at være fremkommen, medens den største Deel deraf paa en Part Steder (saa endog hos Kjøbstæderne, eftersom de udaf os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder og General udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus og over des Lene, med vores naadigste Consents ere taxeret) at skal restere, af hvis Aarsage bemeldte vor Statholder, Hannibal Sehested, til Krigens høinødvendige og uforbigjængelige Udgifter af vores Regalier, som af Tolden og andre Penge, som ellers til Danmark skulde have været nedskikket til vores [Rigers og Landes Defension og] Armeens Conservation, dennem haver maattet forstrække: thi bede vi eder og hermed byde, at I retter eder efter samme Penge, saafremt I endnu dermed resterer, at erlægge, som I ere taxeret fore, og til vores Lensmand overlevere, som de siden skal henskikke og levere, hvor vi hannem naadigst befalet have. Desligeste, at I, Borgermestere og Raad udi forne vor Kjøbsted N., med forne vor Lensmand under eders Hænder og Segl rigtigen fra eder giver beskreven, hvor mange Børnepenge der sammesteds ere udestaaendes, som til Krigens Underholdning skal optages, og hver derimod af Kronens Gods nøiagtigen vorder forsikret efter vores derom til Lensmanden udstedte Missives og Befalings videre Indhold, samt med bemeldte vores Lensmand alle Kjøbstedgaarde lader taxere og derpaa forbemeldte vores Statholder under eders samtlige Hænder og Segl en rigtig Designation tilskikker, hvorefter en visse Taxt kan sættes, hvad de deraf i denne besværlige Tid til Krigens Underholdning skal contribuere og siden for den sedvanlige Byes Skat være forskaanet, hvorom bemeldte vor Lensmand ogsaa videre er tilskrevet. Og eftersom vi og erfare, at det Sølvlaan, vi naadigst af eder forleden have været begjerendes, enten lidet eller intet kunde forslaa, og det muligens af den Aarsag, formedelst I ikke med Kronens Gods ere bleven

forsikret, da have vi ogsaa derom tilskrevet bemeldte vor Statholder Commissarier at forordne, som eder saa meget igjen udaf Kronens Gods kan udlægge, og paa hvad Steder I det ere begjerendes. I ville eder derfore herudinden som troe og lydige Undersaatter godvilligen lade befinde og os og Kronen med en anseelig Summa til Hjælp komme; vi ville igjen være eder alle og enhver en naadig Herre og Konning og eders Gavn og Bedste i alle Maader vide og ramme, som vi vore kjære, troe Undersaatter pligtig ere Kjøbenhavn 30 Marts 1645. T. VII. 240. (Orig. i Rigsarkivet).

Fortegnelse paa Kjøbstæderne, som fik samme Brev: Throndhjem, Bergen, Stavanger, Tunsberg, Christiania, Fredriksstad, Baahuus, Marstrand, Kongelf, Skien.

Mester Oluf Boessøn, Bisp i Oslo Stift, med de andre tre Bisper i Norge finge saadant Brev.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder herhos et vort aabne Brev til Geistligheden udi eders Stift, hvilket I dennem med forderligste haver at lade forelæse og forkynde og vel haver udi Agt, at des Indhold flittig bliver efterkommet, og at Pengene udi rette Tide til os elskelige Nils Lange til Fritsø, vor Mand, Tjener, Generalkrigscommissario og Befalingsmand over Brunla Len, bliver leveret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Marts 1645. T. VII. 241. (Conc. i Rigsarkivet).

Ligesaadant et Brev fik:

M. Thomas Cortssøn [Wegner] udi Stavanger Stift,

M. Ludvig Munthe, Bergens Stift,

M. Erik Bredal, Throndhjems Stift.

Aabne Brev til Presterne i Norge om Skat.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Provster og Sogneprester, som bygge og bo over alt N. Stift, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi af vores Commissarier erfare, den seneste paabudne Contribution til Rigernes og Grændsernes Defension efter vores naadigst udgangne Skattebrevs videre Indhold samt Rostjeneste-Pengene ikke at være fremkommen, mens den største Deel deraf paa en Part Steder (saa endog hos Geistligheden, eftersom de af os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder og General udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus og over des Lene, med vores naadigste Consents er taxeret) at skal restere, af hvis Aarsag bemeldte vor Statholder

Hannibal Sehested til Krigens høinødvendige og uforbigjængelige Udgifter af vores Regalier, som af Tolden og andre Penge, som ellers til Danmark skulde have været nedskikket til vores Rigers og Landes Defension og Armeens Conservation, dennem haver maatt[et] forstrække: thi bede vi eder og hermed byde, at I retter eder efter samme Penge, saafremt I endnu dermed resterer, at erlægge, som I er taxeret fore, og til vores Superintendent overleverer, som den[nem] siden skal henskikke og levere, hvor vi hannem naadigst befalet have. Og eftersom vi og erfare, at det Sølvlaan, vi naadigst af eder forleden have været begjerendes, enten lidet eller intet kunde forslaa, og det muligen af den Aarsag, formedelst I ikke med Kronens Gods ere blevne forsikrede, da have vi tilskrevet be^te vor Statholder Commissarier at forordne, som eder saa meget igjen (for hvis I forstrækker) af Kronens Gods kan udlægge, og paa hvad Steder I det ere begjerendes. I ville eder derfor som lydige Undersaatter godvilligen befinde; vi ville igjen [etc. som i Brevet til Kjøbstæderne, ovfr. S. 345 f.]. Kjøbenhavn 30 Marts 1645. T. VII. 241.

Hannibal Sehested, Marsilii Accord anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst forleden Aar eder have committeret og befalet med fremmede Kjøbmænd at accordere og behandle om en visse Antal Orlogsskibe til vores og vores Rigers Tjeneste efter den Priis og Maade, som udi England vorder holden og observeret, og derom vores naadigste Missive til eder, dateret Christiansø den 3 Juni 1644, videre forklarer, og I det nu ved andre og langt lettere Middel end ved Barschaft at betale underdanigst haver betænkt og sluttet, og vi nu derfore naadigst ratificere samme Accord, som I paa vore Vegne med os elskelige Selius Marsilius oprettet haver anlangende bemeldte Orlogsskibe, som han til vores og Norges Krones Tjeneste udlovet haver at udrede, saa, efterdi vel formodeligt er, at derudinden nogen Vidløftighed vil forefalde, med mindre altingest saaledes med Flid bliver overlagt og stabileret, at det kan have sin Rigtighed, saa at vi og Rigerne udaf bemeldte Marsilii udlovede Flaade kunne have Tjeneste og af Lastens Indkjøb nogen Gevinst over hvis til dennem skal udgives, som dermed skulle have at bestille udi Kjøbens Annammelse og Udlevering samt Rigtighed med Kvittantser og Afregning paa samme Last udimod hvis Flaaden kommer at koste til Udredning og Underholdning, desligeste at vores Undersaatter ikke skulle derved graveres, mens fast mere

prosperere og større Trafique komme udi Riget og fremmede at handle mere med Penge og kjøbe Lasten dyrere udi Steden for de Vare, de gemeenlig haver pleiet at give, og forbemeldte Selius Marsilius dog for sin troe, underdanigste Tjeneste kunde have en billig Recompens: da bede vi eder og ville, at I lader eder være angelegen med samt os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, Kantsler udi Norge, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Stavanger Len, og Nils Lange til Fritsø, vor Mand, Tjener, Generalkrigscommissario og Befalingsmand over Brunla Len:

1. Først at gjøre visse Anordning om Lastens Annammelse og Leverants paa de Havner, som han det begjerer.

2. Dernæst om Lastens Priis og visse Taxt paa hver Slags Last at sætte paa hvert Sted efter des billig Værd, hvorefter I og haver at tilholde veres Lensmænd (efter hosføiede vores naadigste Missiver til dennem derom) med vores Undersaatter udi rette Tider at afregne mod hvis Beviser forskrevne Selius Marsilius eller hans fuldmægtige Tjenere derpaa udgivendes vorder.

3. At efter samme Lensmændenes Afregninger (som endeligen inden Juul aarligen paa vores Slot Akershuus skulle være leverede med rigtig Specification og Beviser paa, hvor megen og hvad Slags Last bemeldte Selius Marsilius paa alle Havner haver bekommet, ihvad det haver kost, og af hvem Lasten er annammet og laant) betænkes, ved hvad Middel Undersaatterne kunne blive aflagte, og hvis da ikke udi Contributionen, som de ellers aarligen skulle udgive til os og Kronen, dennem kan kvitteres, som Lasten haver forstrakt og laant, eller anden Barschaft kan betales, ere vi naadigst tilfreds, at I enhver for sin Qvota fornøier og udlægger af vores og Norges Krones Jordegods udi vort Rige Norge, saavidt des Summa kan beløbe, eftersom det ellers sedvanligen der i Landet pleier at anslaaes, hvilket forskrevne vores og Norges Krones Jordegods I enhver haver at bebreve, og de, det angaaer, derefter at følge forskrevne Gods til fuldkommelig brugeligt Pant efter Norges Lov, indtil det igjen bliver dennem tilbørligen fraløst.

4. For det fjerde, at I noget forhøier Prisen paa Lasten, hvor meget dyrere Selius Marsilius den udi Betalingen skal annamme, end den af Undersaatterne er indkjøbt.

5. Og for det femte, at I aarligen til hver Kvartal afregner med forskrevne Selius Marsilius, saa I paa vore Vegne fuldkommeligen kunne vide, hvorvidt betalt er, og hvad hannem endda

resterer, og siden continuerlig hannem tillægger og fornøier med forne Last hvis hannem kan reste, indtil han fuldkommeligen er aflagt og betalt for al den Stund, forskrevne Skibe os og Norges Rige betjent haver efter den Capitulation og Accord, derom med hannem er anrettet; og dersom hannem endda mere tilkommer, naar Skibene aftakkes, end med forskrevne Last betalt er, da ere vi naadigst tilfreds, at I maa af vores og Norges Krones Told og Skatter udi Akershuus og des underliggendes Lene dertil udtage 50,000 Rigsdaler, samt hvis Priser der bliver gjort med samme Flaade af eder straxen at taxeres og vores Anpart derudaf bemeldte Marsilio, om han det begjerer, at gives udi Betaling, paa det vi desto mere for Barschaft maa forskaanes og vores Skatter og Tolde spares til anden Krigens høinødvendige og uomgjængelige Udgift.

Thi bemægte vi og hermed fuldkommeligen tilstaa eder udinden alle forskrevne Poster paa vores Vegne at ordinere, taxere, afregne og forpante, ligerviis som forskrevet staar og vi det selv havde gjort, uden videre Krav eller Regnskab end det, I selv under eders Haand og Segl aarligen giver beskreven, med Extract paa hvis Marsilio tilkommer for samme Skibes Udredning og Underholdning fra den Tid, de haver været antagen udi Tjeneste, og til den Dag, de igjen aftakkes, dernæst hvor meget han udi Last eller anden Vare haver bekommet, hvad det haver kost, og hvorledes det igjen hannem bliver udi dyrere Maade tilregnet og anslagen, at kvitteres udi Betalingen med Profit paa Lastens Indkjøb, hvor meget Tolden paa samme Last, som han annammer udi Betaling, sig haver bedraget, og hvad derudimod til vores af eder forordnede og eedsvorne Tjenere, som med samme Lasts Indkjøb, Annammelse og Udlevering skulle have at bestille, er vorden udgivet, hvor meget Undersaatterne allevegne for samme Laan og Forstrækning af Last aarligen tilkommer, og hvor meget dennem af Contributionen er kvitteret eller med Barschaft eller Gods igjen betalt, og in summa en kort og rigtig Specification og Forklaring under eders Hænder og Segl, hvor meget Flaaden udi alt haver kost, saalænge den haver været udi Tjeneste, og hvor meget derpaa udi Last eller Barschaft eller Jordegods er betalt, item hvor meget paa Lastens Indkjøb af Undersaatterne og Udlevering til Marsilio samt Told og andet derudimod er prospereret, og endelig hvad Marsilio udi alt resterer, som efter Contracten skal betales, til at vide egentlig Underret-

ning om alting, hvor dyre samme Flaades Tjeneste os kommer at staa og koste, og om nogen Priser bliver gjort, Omkostningen igjen at stoppe. Hvilket og saaledes for os og vore efterkommende Konninger udi Danmark og Norge uryggeligen skal holdes og efterkommes, eder og eders Arvinger uden Skade. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Marts 1645. T. VII. 237. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Brev til Lensmændene i Norge om Laster.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder herhos vores aabne Brev til menige Stænder udi vort Rige Norge om Halvparten af des Last os og Riget at forstrække, des Leilighed I deraf haver at erfare; thi bede vi eder og ville, at I ikke alene selver i lige Maader afhænder til os Halvparten af al hvis Last I kan tilveiebringe, mens endogsaa tilholder menige Mand, som udi eders Len er boende og nogen Last haver at afhænde, at de endeligen samme deres Last, intet undertagen, paa forordnede Steder for vores dertil betroede angiver, førend de noget deraf afhænder, og hannem Halvparten deraf, saavidt Selius Marsilius lader begjere, overlader med rigtigt Beviis under samme Lasts Fortabelse, og at I siden aarligen om Martini Tider med enhver afregner, hvorvidt han efter Selii Marsilii eller hans Fuldmægtiges Beviser tilkommer, og derpaa giver enhver Beviis og I siden en Generalafregning forferdiger paa hvis enhver haver leveret og derimod tilkommer, som I saaledes med dem alle udi eders Len haver gjort, indskikker med forskrevne Marsilii Beviser til vort Slot Akershuus med derhos Specificering paa hvis af vores og Kronens Jordegods enhver for sin tilkommende Qvota underdanigst til Forsikring er begjerendes, som bemeldte vores gode Mænd dennem siden skal udlægge, eftersom sedvanligen pleier at anslaaes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Marts 1645. T. VII. 231. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene, som fik samme Brev, vare disse efterskrevne:

Hannibal Sehested.	Jens Bjelke.
Hr. Oluf Parsberg.	Knut Steenssøn.
Ove Gedde.	Melchior Oldeland.
Knut Ulfeldt.	Volrat Lampe.
Palle Rosenkrands.	Hans Køning.
Henrik Thott.	Fredrik Urne.

Aabne Breve til Almuen over Norge anlangende Laster.

C. IV. Hilse eder alle, vore troe Undersaatter, som bygge og

bo udi vort Rige Norge, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi og vores Lande ere af de Svenske paaførte en uformodentlig og offentlig Krig og Feide og have stor Mangel paa gode Orlogsskibe, tilmed ikke befindes vore Undersaatter udi Norge, som de privilegerede Orlogsskibe tilhører, at de dennem selv kunne udrede og underholde, saa Riget deraf kunde have den tilbørlige Tjeneste, hvorover vi til vores Lande og Rigers Beskjermelse og Forsikring naadigst have ladet accordere med Selius Marsilius og hans Medparticipanter, at de haver dennem paataget at udrede en Andeel vel monterede Skibe med Folk og al des Tilbehør efter derom deres til os udgivne Obligats's videre Indhold, saa efterdi til samme Skibe at udrede og maanedligen underholde en stor Summa Penge vil behøves, hvortil vi ringe Middel have af rede Penge, og dog vores kjære, troe Undersaatter udi denne besværlige Tids Tilstand noget udi Barschaft dertil særdeles at contribuere naadigst eragte at forskaane, og det formedelst de andre Skatters og Contributioners Paalæg, som til Krigens uomgjængelige Udgift ingen Omgang kan have, alene at enhver, som nogen Last haver i Landet at bruge, og udi Synderlighed paa de Steder, forskrevne Marsilius lader begjere, godvilligen forstrækker os og Riget enten den ganske Last hver Reise i dette og næstfølgende Aar, om det begjeres, heller og Halvpart udi det ringeste, eftersom Lasten til Ladestederne udføres: thi bede vi og hermed befale alle vore kjære, troe Undersaatter udi vort Rige Norge, Adel, Cleresi, Borgere og Bønder, ingen undtagendes, og i Synderlighed I, som bygge og bo paa de Steder, hvor samme Last begjeres, at eftersom os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vores troe Mand og Raad, Statholder og General udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger og Onsø Lene, og Nils Lange til Fritsø, Generalkrigscommissarius og Befalingsmand over Brunla Len, eder derom lader tilsige, at I lader vores dertil forordnede Toldere og Tjenere paa hvert Sted godvilligen følge al hvis Last eller og udi det ringeste Halvparten deraf, eftersom det begjeres, og uden Underskeed, ligesom det udføres, det være sig Master, Spirer, Spærrer, Bjelker, Deler, Ask, Asp, Løn, Bøgefællinger og andet saadant, som forskrevne Selius Marsilius efter hans Begjering og Villie paa Tid og Sted, med fremmede eller indlændske Skibe, skal være tilladt at ud-

føre eller oplægge og forhandle, som hannem bedst synes, dog Tolden udaf alt, hvis han udfører, rigtig at antegnes efter den Maade, som andre Rigens Defensionsskibe hidindtil haver givet, hvilket hannem saa vel som Lastens Indkjøb skal kortes udi Betalingen for samme Orlogsskibes Udredning og Underholdning, naar Afregninger deri skal skee af forbete vores Statholder, Kantsler og Generalkrigscommissario udi Norge. Ei heller maa Selius Marsilius eller hans Medparticipanter uden mere særdeles Privilegier og Benaading udføre noget Eeg eller store Master over tyve og fire Palm, under Straf af Confiscation paa Skib og Gods, mens al hvis anden Last han begjerer eller ved sin Tjener eller Fuldmægtige lader begjere paa nogen Ladested, det være sig hvis det være kan, skal Lensmændene strax lade mærke med Krone og bete Marsilio eller hans Fuldmægtige uden nogen Modsigelse lade følge, tagendes derpaa Beviis, hvor meget af hver Slags er leveret og af hvem, som det er kjøbt. Vi ville derimod eder betale for samme Last, eftersom forbete vores Statholder og de andre dertil deputerede vores gode Mænd den taxerendes vorder, paa det at ham den samme Last noget dyrere, end den er indkjøbt, kan igjen tilregnes efter særdeles Commission til oftebete vores Statholder, Kantsler og Generalkrigscommissarium og med Marsilio og hans Participanter oprettede Contract om saadan Flaade at udrede og underholde, og efter den Afregning, hver Lensmand udi sit Len med enhver skal være forpligt at gjøre inden Juul i det seneste aarligen, og det efter de Beviser, som forskrevne Marsilius eller hans Fuldmægtige paa des Last udgivendes vorder, og efter forne Taxt, efter hvilke forskrevne Afregninger forbete vores Statholder og gode Mænd skal udlægge og contentere enhver, saa at hvis udi deres Contributioner og Barschaft ikke kan erlægges, de det da enhver eder maa for sin Sum udlægge saa meget af vores og Kronens Jordegods, som det bedrage kan, hvilket enhver og siden udi brugeligt Pant beholde skal, indtil det eder efterhaanden kan vorde afløst, naadigst formodende, det enhver sig godvilligen lader befinde og sig derudi ikke fortrykker under samme Lasts Fortabelse og videre Straf som de, der deres Fædernelands Nytte og Gavn ei agte ville. Vi ville igjen være eder alle og enhver en naadig Herre og Konning og eders Gavn og Bedste udi alle Maader vide og ramme, som vi vore kjære, troe Undersaatter pligtig er. Kjøbenhavn 30 Marts 1645. T. VII. 229. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested, hans Forstrækning til Kronen anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi udaf Generalkrigscommissario, os elskelige Nils Lange til Fritsø, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Brunla Len, efter hans til Akershuus Skriverstue udgivne Bevisers Formelding, dateret Akershuus den 23 Januar, erfare, at I formedelst en Deel udaf Lensmændene, som haver været meget nachlässig, idet de ikke efter vores seneste Skattebrevs videre Indhold deres Contribution udi rette Tid til Rigernes Defension og Armeens Underholdning og Conservation havde fremskikket, til Krigens høinødvendige og uforbigjængelige Udgifter haver været foraarsaget hannem at forstrække udaf vores Regalier, saasom af Told- og andre Penge, som ellers til Danmark skulde været nedskikket, og I nu gjerne udaf os selv udimod bemeldte vores Generalkrigscommissarii Beviis ville være kvitteret, paa det at I eller eders Arvinger for saadanne høinødvendige udlaante Penge ikke skulle af vores Rentemestere kræves, mens være derfor skadesløs: da ville vi naadigst, at I og eders Arvinger skal være utiltalt og kravesløs for samme forstrakte Pendinge, mens os elskelige Nils Lange selv at være tiltænkt forbemeldte Penge igjen udaf Lensmændene, som til Restantsen skal svare, at indfordre og siden paa sine tilbørlige Steder at erstatte. Desligeste, eftersom vi af eders til os underdanigste indleverede Supplication samt Commissarii særdeles Beviser videre erfare, at I selv haver en anseenlige Summa Penge til Krigens Fortsættelse forstrakt, baade udi Sølv, Guld, Klenodier, Kobber, laante Penge og ellers udaf eders Lens Indkomst saa vel som hvis paa eders Verbung eder kan restere efter den Afregning, mellem eder paa samme forstrakte Penge, Guld og Sølv og Klenodier og Generalkrigscommissario gjort er, og hans til eder derpaa rigtige udgivne Gjældsbreve og Beviser, og I derimod til Kjøbmændene for store Summer haver caveret, som I nu dagligen kræves fore: da, paa det saadan eders underdanigste Pligt og Troskab tilbørligen maa igjen erkjendes og eders Credit hos Kjøbmændene, naar noget videre til Krigens Nødtørft var fornøden, ikke skal svækkes, ere vi naadigst tilfreds, at saavidt I med forbe^te^ Generalkrigscommissarii Beviser og Obligationer kan fremvise eder at tilkomme og han paa vores og Rigens Vegne efter forberørte Vilkaar befindes eder at være skyldig, I det igjen af Akershuus og des underliggende Lenes Skatter og Toldpenge, efterhaanden som de indkommer, maa annamme udimod

bemeldte Generalkrigscommissarii til eder udgivne Beviser, som I hos eders Regnskaber haver at levere og han udi sit Commissarii Regnskab at svare til og erstatte. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Marts 1645. T. VII. 234. (Conc. i Rigsarkivet).

Jens Søfrenssøn fik Brev at have Indseende, at intet Kjøbmandskab drives paa Island imod Compagniets Privilegier, hvis han ikke selv dertil vilde svare. Kjøbenhavn 3 April 1645. T. VII. 243.

Fru Edel Urne anlangende Island. [En Skipper ved Navn Olaf Henrikssøn havde drevet stort Kjøbmandskab paa Island imod Compagniets Privilegier og til Skade for sammes Handel, hvorfor Fru Edel Urne, der havde fragtet samme Skipper til Island, tilholdes at forbyde ham at forhandle nogen Varer der imod nævnte Privilegier]. Kjøbenhavn 4 April 1645. T. VII. 243.

Hannibal Sehested fik Befaling at forskaffe Ivar Krabbe Lod og Krud paa Vardberg Slot.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi komme udi Forfaring, at der paa vor Fæstning Vardberg skal fattes og fornøden gjøres Gewehr, Krud og anden Munition, da, dersom I nogen Forraad deraf haver, bede vi eder og naadigst ville, at I os elskelige Ivar Krabbe til Jordberg, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa for^ne vort Slot Vardberg, deraf noget lader tilkomme, hvilket eder siden igjen paa tilbørlige Steder skal blive godtgjort og afbetalt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 April 1645. T. VII. 243. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested om et Magasin i Baahuus Len at anrette.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes endelig fornøden gjøres, at i Baahuus Len bliver oprettet et Magasin, hvorudi visse Folk kunne have fal allehaande vivres og andet, som ikke alene udi Feidetider til Armeen saa vel til Lands som til Vands kunne fornøden gjøres, men den søfarende ogsaa udi Fredstider kunne for billig Betaling bekomme deres Nødtørft. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I anvender muligst Flid derom med Lagmanden, os elskelige Hans Frantssøn, og andre at behandle, at de saadant et Magasin ville anrette og underholde; hvis Forstrækning eller Privilegier de dertil behøver og I dennem paa vore Vegne meddeler, ville vi naadigst ratificere. Desligeste ere vi og naadigst tilfreds, at I dennem eller andre maa forunde at bygge og opsætte de Møller og Sa-

ger, som formenes udi det forehavende Synkeverk ved Baahuus at kunne anrettes, og dennem paa visse Aar fri imod des Bekostning at maa nyde, men at de os og Kronen siden deraf giver, hvis billigt kan eragtes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 April 1645. T. VII. 243. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Knut Steenssøn at klarere sine Regnskaber.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, du med adskillige dine Regnskaber og Skatter uklareret at restere, da bede vi dig og naadigst ville, at du retter din Leilighed efter med forderligste at forføie dig hid og her rigtigen paa vores Rentekammer at klarere, hvis du kanst befindes endnu med at tilbagestaa. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 April 1645. T. VII. 267.

Hannibal Sehested, Jernkugler og andet anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I alt det Jern, som paa Eidsvold Jernverk udi vort Rige Norge kan tilveiebringes, saa vel Stangjern, Kugler som andet, hid neder skikker; hvad Participanterne for deres Anpart deraf kan tilkomme, skal dennem af vort Slot Akershuus's Indkomst betales og fornøies, eftersom I eragter det billigt at være, det eder og siden saaledes paa vores Rentekammer skal godtgjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 April 1645. T. VII. 244. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Ove Gedde og Hannibal Sehested, Lenenes Indkomsts Forhøielse i Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi nylig ved vores naadigste Haandskrivelse, dateret Kjøbenhavns Slot den 2 April Anno 1645, naadigst have ladet proponere og foreholde Danmarks Riges Raad, som nu tilstede ere udi Kjøbenhavn, at være betænkt paa Middel, hvorledes at Rigens Indkomst til Krigens mangfoldige uomgjængelige Udgift samt Gjældens Aflæggelse saa vel som continuerlig siden udi Freds- saa vel som Feidetid saaledes kunde sættes og bringes udi visse Skik, at vi og Kronen derved kunde holdes og underholdes, efter det Forslag om Lenenes Forandring med Rostjeneste og Ladegaarden, og velbemeldte Rigens Raad da underdanigst begjerede, saadant saa længe at maatte bero, indtil at de kunde samtlig derom deliberere, formenendes, den Forandring og Forhøielse paa Lenene lidet at kunne hjælpe og forslaa mod den store Udgift og Bekostning samt anden Uleilighed og Besværing, derudaf kunde følge, mens alvorligen at ville være

betænkt paa andre og bedre Middel saadan vores naadigste Villie og Befaling til vores og disse Rigers Velstand som deres egen Velfærd det allermeste og yderste muligt underdanigst at efterkomme, hvormed vi ogsaa naadigst saavidt ere tilfreds; og eftersom det samme ogsaa høinødvendigt er udi Norge, vores og Kronens Indkomst noget mærkeligt at forhøies, og det seneste Forslag om Laan af Lensmændene lige ved deres Afgift udi Penge eller Vare udimod Gods's Udlæggelse alene er henseet udi Feidetiden og saa længe denne Uro varer, og vi dog endelig eragte nødigt om nogen visse Forhøielse paa vores og Kronens Indkomst udi Freds- saa vel som Feidetiden at sluttes: da bede vi eder og naadigst ville, at I straxen værer betænkt og skriftlig fra eder giver beskrevet, hvorledes og ved hvad Maade det udi for^te^ vores Rige Norge bedst kan practiseres og udi Verk stilles, og hvis udi saa Maader af eder her bliver betænkt eller herefter bedre kan betænkes til vores og Rigens Velstand efter forberørte Vilkaar, er vores naadigste alvorlige Villie og Befaling, dermed straxen udi Norge, naar I derop ankommer, at fortfares, og naar I, Ove Gedde, der ikke længer med Flaaden kan forblive, da Kantsler Jens Bjelke med eder, Hannibal Sehested, derudi at fortfare og med alle Lensmænd og Stænder, saa mange udi en Hast kan samles, det snareste muligt til Ende bringe, som I agter gavnligst og forsvarligst til vores og vores Rigers Velstand og bedre Conservation, hvormed vi ogsaa naadigst ville være tilfreds, ei tvivlendes, at enhver, som det vedkommer noget derudi at anhøre, gjøre og samtykke, jo lader sig gjerne finde som rette, troe, lydige Undersaatter uden Forevending af Privilegier og andet saadant, som denne Tids Tilstand ei kan taale. I maa igjen paa vores Vegne enhver, som sig villig og tilbørlig lader finde, forsikre paa vores kongelige Naade og Gunst og i Fremtiden billig Recompens, intet fordølgendes, dersom nogen udimod Forhaabning sig anderledes lader see og finde, paa det de og tilbørligen derfore maa haves udi Agt som de, der deres Herres og Konges og eget Fædernelands Velfærd ei agter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 April 1645. T. VII. 245. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested anlangende Henrik Bjelke at commandere paa Baahuus.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi noksom eragte udi os elskelige Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vort Slot Baahuus, hans Fraværelse høilig for-

nøden at være, at en der indlægges, som paa Slottet og udi Lenet kan have tilbørlig Indseende og Inspection, at altingest der gaar ligeligen og ret til og fiendtlige Indfald hindres, saa vel som og at Fienderne deraf, naar Leilighed gives, Skade og Afbræk tilføies, og os elskelige Henrik Bjelke til Ellinegaard, vor Mand, Tjener og bestalter Oberste til Fods, hans Flid og Troskab af eders Relation noksom er bekandt: da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem dertil forordner, og eftersom han sig comporterer og udi sin Flid og Troskab hos Militien continuerer, han da paa det eller andre Steder, naar nogen Forandring skeer, maa have igjen Naade og Gunst at ervarte. Eftersom og os elskelige Daniel Bildt, Hans Lange og Vincents Bildt deres Flittighed af eder commenderes, da ville vi dennem naadigst, naar nogen Forandring med Lenene udi vort Rige Norge skeer, og naadigst derfore betænke. Efterdi ogsaa os elskelige Knut Ulfeldt til Svenstrup, vor Mand, Tjener, Generalkrigscommissarius og Befalingsmand over Tunsberg Len, for hans her anbetroede Commissarii Bestilling ikke kan selv hos forne hans Len residere, da bede vi eder og naadigst ville, at I udi hans Fraværelse lader have god Indseende med Fogderne, at altingest der med Justitien, Skatter, Tolden, Udskrivelser, Visitatser, Ødegods og andet gaar skikkeligen og ret til, og at hvis deraf til os og Kronen erlægges skal, udi rette Tide fremkommer og al efterstaaende Restants til den forordnede Tid bliver klareret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 April 1645. T. VII. 246. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Henrik Bjelke at commandere paa Baahuus.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi udaf vores Statholder er berettet om din underdanigste Flid og Troskab paa det sidste Tog udi Sverige og den gode Opsigt, du hos de af hannem dig committerede Tropper haver havt, da have vi naadigst for godt anseet, at du herefter skalt commandere baade paa Baahuus Fæstning og udi Lenet saa fuldkommelig, som Hr. Oluf Parsberg var selv tilstede, at alting kan holdes udi sin tilbørlige Skik og Rigtighed, udi Særdeleshed med idelige Partier at travaillere Fienden udi hans Land, og ellers udi alting følge den Ordre, os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder, General udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, dig givendes vorder, naar noget inden eller uden Fæstningen ved dig selv eller andre skal forrettes; hvorfore bemeldte vores Statholder ogsaa skal forsyne Fæstningen med en anden

kvalificeret Officier under dig at tage vare udi din Fraværelse, naar du af Statholderen nogensteds commanderes over Grændserne. Vi ville igjen din Flittighed og Troskab med al kongelig Naade vide at erkjende. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 April 1645. T. VII. 247. (Conc. i Rigsarkivet).

Lensmændene i Norge at klarere Skatterne og andet saadant mere.

C. IV. V. G. t. Eftersom en Deel af dennem, som med underliggendes Lene under dit Len ere forlente udi vort Rige Norge, ikke der selv udi denne Tid kan være tilstede, og det dog høilig fornøden gjøres, at med deres der forordnede Fogder haves flittig Indseende, da bede vi dig og naadigst ville, at du udi deres Fraværelse over Fogderne udi dit Lens underliggendes Lene haver flittig Indseende og Inspection, at altingest med Justitien, Skatterne, Toldene, Udskrivelser, Ødegods og alt andet der gaar skikkeligt og ret til, og at alting, som deraf bør at erlægges, saa vel Paaske-Skatten som Tolvdalers-Skatten, og hvis ellers der nu kan findes at restere, som til Krigens Fortsættelse er bevilget, udi rette Tide rigtig bliver klareret og til de forordnede Steder fremsendt og erlagt, saa det siden til Rigens Bedste kan blive anvendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 April 1645. T. VII. 248. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Knut Ulfeldt, at Statholderen skulde have Opsigt med hans Len i Norge.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder, General udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, naadigst have anbefalet, efterdi du for den dig her anbetroede Bestilling ikke kan være tilstede hos dit Len udi forne vort Rige Norge, at han udi din Fraværelse med Fogderne der sammesteds skulle have god Indseende, at altingest med Justitien, Skatterne, Tolden, Udskrivelser, Visitatser, Ødegods og andet gaar skikkeligen og ret til, og at hvis deraf til os og Kronen erlægges skal, udi rette Tide fremkommer, og at al efterstaaende Restants til den forordnede Tid bliver klareret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 April 1645. T. VII. 248. (Conc. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke, Frants Powisch anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Frants Powisch til Ravnholt, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Marie Kirkes Provsti, for hans her anbetroede Bestilling ikke kan selv hos hans

Len residere, da bede vi dig og naadigst ville, at du udi hans Fraværelse lader have god Indseende med Fogderne, at altingest der med Justitien, Skatter, Tolden, Udskrivelser, Visitats, Ødegods og andet gaar skikkeligen og ret til, og at hvis deraf til os og Kronen erlægges skal, udi rette Tide paa Akershuus erlægges og al efterstaaende Restants, baade af Paaske-Skatten og den Tolvdalers-Skat, samt alt andet til Krigens Fortsættelse bevilget efter vores seneste udstedte Skattebrevs videre Indhold til den forordnede Tid bliver klareret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 April 1645. T. VII. 244. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested, Østerdals Bergverk anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom Ivar Prip, som det Østerdals Bergverks Direction og Forvaltning var anbetroet, ved Døden er afgangen og Terminen af de to Aar, som Forlaget til Verket, nemlig fire og tyve Tusinde Rigsdaler, udaf vore Lene Akershuus og Throndhjem var befalet at forskydes, er expireret og til dets Fortsættelse nu strax mere behøves: da bede vi eder og naadigst ville, at I med os elskelige Johan Braem, Borger og Indvaaner her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, handler om Prolongation paa hans derpaa forundte Privilegier, dog med saadan Condition og Vilkaar, at han dertil 12000 Rigsdaler skal erlægge, hvorom I ogsaa paa visse Terminer med hannem haver at accordere og os elskelige Fredrik Urne derom avisere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 April 1645. T. VII. 248. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne, det Østerdals Bergverk anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom Ivar Prip, som det Østerdals Bergverks Direction og Forvaltning var anbetroet, ved Døden er afgangen og Terminen af de to Aar, som Forlaget til Verket, nemlig tyve og fire Tusinde Rigsdaler, ud af vore Lene Akershuus og Throndhjem var befalet at forskydes, er expireret og til dets Fortsættelse nu strax mere behøves: da bede vi dig og naadigst ville, at du med alting til dets Fortsættelse haver fornøden og tilbørlig Indseende og derom vores Statholder flittig aviserer, hvorefter du og strax til samme Verk at drive haver udaf Lenens Tolde og Indkomst 12000 Daler efterhaanden at forskyde; de andre 12000 skal af Johan Braem paa visse Terminer efter den Accord, bemeldte vores Statholder med hannem paa vore Vegne efter naadigst Befaling og Commission gjort haver, der lade levere; og skalt du med det forderligste din underdanigst skriftlig Erklæring mod os om al Verkets Beskaffenhed til vores Stat-

holder indskikke. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 April 1645. T. VII. 249. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested og Ove Gedde om Orlogsskibe her for Byen at udrede.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I skulle for eder kalde Rederne til alle de Skibe, her for Byen befindes og til Orlog ere tjenlige, og med dennem accorderer, at de enten selver udreder samme Skibe eller og nogle deraf, eller og at de Skibene tillader med des Munition, Folk, Segl og Redskab, at vi siden kunne lade med andre tractere om dennem at udrede og udmontere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 April 1645. T. VII. 249. (Conc. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands anlangende Anne Michelsdatter af Flekkerøen.

C. IV. V. G. t. Vid, at for os underdanigst haver ladet andrage en Enke udi Flekkerøen ved Navn Anne Michelsdatter, hvorledes hun tvende Gange nogen Fyrrelast skal have fortoldet, af Aarsag, vores Generalvisiteur der sammesteds hendes Skib skal have arresteret, formenendes, derunder nogen faute at have været, underdanigst begjerendes, efterdi Skibet ingensteds er kommen og Lasten dog anden Gang blev fortoldet, vi hende naadigst ville bevilge, at naar hun et andet Skib igjen udlader, samme Told hende da igjen maatte afkortes: da, dersom det sig befinder, Lasten efter hendes Angivende tvende Gange at være fortoldet, ere vi naadigst tilfreds, at naar hun et andet Skib udlader, hende da bemeldte udgivne Told derudi at maa afkortes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 April 1645. T. VII. 250. (Conc. i Rigsarkivet).

Hovedlensmændene i Norge om Afslag paa nogle Tolde.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi paa de Generalstater deres naboelig venlig Anmodning naadigst have bevilget, at de Hollandske Skibe, som kommer til vort Rige Norge og der hverken losser eller lader, skal være fri for Rosenobel-Tolden, saa og at de ingen Ringepenge skal udgive uden paa de Steder, hvor Ringe er. I lige Maader ville vi naadigst, at de 4 Rigsdaler og 1 Ort, som af hvert Hundrede efter den Anno 1643 paabudne Toldrulle af forbemeldte Hollændere der er oppebaaren, ikke mere opberges skal, mens ganske være afskaffet. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I Tolderne udi eders Len tilholder, at de sig

udi Toldens Oppebørsel derefter retter og forholder. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 April 1645. T. VII. 250. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Nils Lange at annamme Penge af Hannibal Sehested.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du til dig annammer af os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder og General udi vort Rige Norge og Embedsmand over Akershuus Slot og Len, hvis Penge, som Stænderne der udi vort Rige Norge til Landsens Defension haver contribueret og udgiven saa vel som hvis Gewehr og anden Tilbehør for samme Penge er indkjøbt og udi vort Archeli paa Akershuus overleveret, samt og hvis Munition, som nu derudi ved Archelien befindes udi Forraad, det være sig af det gamle Inventarie heller det, som nyligen er indkjøbt, og hannem derfore nøiagtgeligen kvitterer, eftersom den af forne Hannibal Sehested tilforordnede Tøimester og andre Tøihuus's Betjente, for hvis de haver annammet og igjen til Krigens Fornødenhed udgivet, dig derfore skal gjøre Rede og Regnskab. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 April 1645. T. VII. 251. (Conc. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Brev at afskaffe en Stiftsskriver udi sit Len ved Navn Nils Nilssøn for sin Forsømmelses Skyld.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst lader andrage, at en Stiftsskriver udi dit Len ved Navn Nils Nilssøn skal være meget forsømmelig udi hans Bestilling, saa at ingen Advarsel skal hjælpe, da bede vi dig og naadigst ville, at du hannem afskaffer og en anden udi hans Sted sætter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1 Mai[1] 1645. T. VII. 251. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested og Ove Gedde om Egetømmer til Jernverket.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst ere til Sinds, at Jernverkernes Participanter udi eders Len maa forundes af vores og Kronens Skove saa meget Egetømmer, som de til Styklader og anden Verkens Fornødenhed kunne behøve, hvorfore I haver dennem det til Nødtørft at lade følge mod Betaling eller Kvittering, eftersom det billigen kan være værd. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Mai 1645. T. VII. 251. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested om Ove Geddes Forstrækning.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Raad, Rigens Admiral og Befalingsmand

[1] Er i „Tegnelser" dateret 30 April.

over Bratsberg Len, skal have forstrakt en anseenlig Summa Pendinge saa vel til vores Slotte og Proviantbuse her udi Landet som til den Norske Skibsflaades Udrustning, og han endnu videre formener dertil at ville forstrække, saa, efterdi det er udi sig selv billigt, at han derfore bliver skadesløs, da ere vi naadigst tilfreds, at I derom med hannem efter rigtige Beviser og Kvittantser afregner og hannem siden lige ved andre vores Undersaatter udi Norge forsikrer med vort og Kronens Gods der sammesteds, indtil det bliver hannem igjen lovligen fraløst. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Mai 1645. T. VII. 252. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Oluf Parsberg om Knapholt og Pipholt.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og ville, at I strax nedersender alt hvis Pipholt og Knapholt, som der i Lenet findes for Vrag at være inddreven, og dennem, som det bjerget haver, tilbørligen for sedvanlige Bjergeløn lader contentere. Hvis Skuderne, som dertil fragtes, videre kunne føre end forskrevne Knapholt og Pipholt, det haver I med Birkebrændeveed at tillade. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Mai 1645. T. VII. 252. (Conc. i Rigsarkivet).

Lensmændene i Norge om Toldere at sætte.

C. IV. V. G. t. Eftersom du tilforne haver bekommet vores naadigste Befaling selv at skulle sætte Toldere udi dit Len, som du det vilde ansvare og være bekjendt, da ville vi det saaledes forstandet have, at, naar nogen Toldofficierer skal sættes, du da af hannem skal tage nøiagtig Loven og Vissen af vederheftige Folk og siden hannem med forne Caution Statholderen udi vort Rige Norge tilskikke, hvor han da videre paa vore Vegne skal blive samtykt og der hans Eed aflægge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 Mai 1645. T. VII. 252. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke og Nils Lange finge Befaling at rette sig efter Hannibal Sehesteds Instruction, saavidt den dem vedkommer.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder, General udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, særdeles haver instrueret om adskilligt, Norges Rige angaaende, til vores og Rigens Tjeneste der at forrette, da bede vi eder og naadigst ville, at I, saavidt som samme Instruction eder kan vedkomme, derefter med Flid retter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 Mai 1645. T. VII. 252. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne anlangende Villum Lamb.

C. IV. V. G. t. Hvad Villum Lamb hos os underdanigst lader andrage kan du af hosføiede hans Supplication videre see og erfare; thi bede vi dig og naadigst ville, at du med Flid derom lader forfare og siden din underdanigste Relation derom os saa vel som Statholderen udi vort Rige Norge med forderligste tilskikker, saa at al des Beskaffenhed deraf kan erfares. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 Mai 1645. T. VII. 253. (Conc. i Rigsarkivet).

Lensmændene i Norge.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du lader have god Indseende med paa alle Ladesteder der udi dit Len ved Tolderne og Visiteurerne sammesteds, at de ingen Soldater eller Baadsfolk tilsteder at føres ud af vort Rige Norge, uden de haver deres rigtig Besked fra dem, de bør den at have. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Mai 1645. T. VII. 253. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested om Knut Ulfeldts gevorbne Compagni.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi eder Verbung paa tvende Compagnier til Hest, hvoraf det ene nu til Lübeck under Oberste Moltke skal verbes, naadigst have paadraget og anbefalet, og vi nu naadigst erfare os elskelige Knut Ulfeldt til Svenstrup, vor Mand, Tjener og Generalkrigscommissarius, sit gevorbne Compagni for eder udi vores Tjeneste at begjere at afstaa med saa Skjel, I hannem hans Werffsgelder igjen giver og erlægger: da ere vi naadigst dermed tilfreds, at I derom tilhobe maa handle, og naar med bemeldte Knut Ulfeldt til den Dag, samme Compagni skibes, er skeet Afregning, eder da siden efter eders Bestalling Werffgelt og Maanedssold at have at fordre og ervarte. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 [1] Mai 1645. T. VII. 253. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested om Jernstykker og Kugler.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have befalet os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Raad, Rigens Admiral og Befalingsmand over Bratsberg Len, at opsende Skibe til de nembste [2] Steder ved Bergverken, som Jernstykker formodes at være i Forraad; thi bede vi eder og naadigst ville, at I mager det saa med Participanterne der sammesteds, at de for-

[1] Saaledes i det originale Brev; Concepten og efter den Copien i „Tegnelser" er dateret 9 Mai.

[2] o: nærmeste.

under os alle de Jernstykker, Kugler og Stangjern, de nu udi Forraad haver, mod Forsikring udi vores og Norges Krones Jordegods, indtil det dem igjen lovligen fraløses, eller om nogen af dennem ingen Middel haver fremdeles at fortsætte deres Verk, I da dennem af Lenens Indkomst lader fornøie den halve Part deraf efter det Kjøb, som det nu gjælder her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, nemlig Skippundet Stangjern 10 Rigsdaler, Skippund Kugler 6, 7 eller 8 Rigsdaler, eftersom de ere smaa til, og Centner Jernstykker 6 Rigsdaler, og haver I de Stykker ved Akershuus og de Verk der i Lenet at lade beskyde og probere ved vores Archelimester der sammesteds og de udi Bratsberg Len ved Rothgieteren M. Ebbe, som dem og skal nedfølge, og at I dennem siden efter deres Beviser paa Vegten lader betale, som forskrevet staar, saa de uden al Forhaling nedsendes med forskrevne eller andre Skibe; og hvis forskrevne Skibe kunne mere indlade, det haver I dennem at lade forskaffe af Master, Tømmer og andet, hvis mere indlagte Memorial ommelder og hos eder bestilles skal, at I seer det med samt en stor Andeel Brændeveed med det forderligste at nederskaffe. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 Mai 1645. T. VII. 254.[1] (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Fortegnelse paa hvis Master, Tømmer og Deler, som fra Norge bestilles skal, og hvis Lenens ordinarie Indkomst ikke kan tilstrække, at tages af Tolden til des Betaling:

Master paa 26 Palm: 2 Træer, paa 24 Palmer: 8 Træer, paa 22 Palm: 19 Træer, paa 20 Palm: 24 Træer, paa 18 Palm: 8 Træer, paa 17 Palm: 8 Træer, paa 16: 12, paa 15: 12, paa 14: 37, paa 13: 4, paa 12: 64, paa 11: 8, paa 10: 28 og paa 8 og 9 Palm: 224 Træer;

16 Alen Furubjelker: 50 Tylvter, 12 Alen: 50 Tylvter, 10, 8 og 7 Alen: 50 Tylvter, af hver Slags;

Egebarkoner: 50 Tylvter;

Aaretræ og Vindebommer: 50 Tylvter af hver Slags;

Furudeler: 10,000 Tylvter;

Lægter: 1000 Tylvter;

Baadshagestager: 20 Tylvter;

Wogenschud: 30 Tylvter.

Af vort Slot Kjøbenhavn 10 Mai 1645. T. VII. 254. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

[1] Er ogsaa indført i T. VII. fol. 227 under 10 Marts, hvilket hidrører fra en fejlagtig Paategning paa Bagsiden af Concepten, der forøvrigt saa vel som Originalen er dateret 10 Mai.

Hannibal Sehested anlangende Mester Rubbing, Skibbygger.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have befalet vores Skibbygger, Mester Rubbing, at reise med eder op til Norge, der sammesteds at bygge et Skib af det Tømmer, som I haver liggendes og I haver lovet for os at ville lade bekoste med Jern- og Træfang, indtil det bliver fuldferdigt, og skal vores Mester bygge samme Skib efter den Skabelon og Fortegnelse, vi eder derpaa naadigst givet have, Skabelonen med vores egen Haand paategnet og Fortegnelsen af Admiralen paa Holmen underskrevet, hvorfore vi og selv samme Skib ville beholde og eder betale, eftersom det kan eragtes billigt at være værd, og vi selver ville dertil forskaffe Segl og Redskab, Anker og Toug, Folk og andet, som det udtakle skal. Og eftersom Bygmesteren og hans sex Svende skal hos os restere og paa deres fortjente Løn tilkomme 1070 Rigsdaler 37 Skilling og vi hannem nu de 500 Rigsdaler deraf have ladet betale, da ere vi naadigst tilfreds, at I hannem og hans Svende deres Rest, dog efter rigtig underskrevne Afregning, lader betale og i Lenens Regnskab til Udgift fører, som eder siden udi vores Renteri skal blive godtgjort; men imidlertid han bygger paa forbe^{te} Skib, haver I hannem med hans Folk at betale, ligerviis som hans Bestilling udviser, efterdi I dog gjør al den anden Bekostning, indtil vi Skibet lader annamme og eder derfor igjen lader betale og contentere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Mai 1645. T. VII. 255. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested anlangende Oberstelieutenant Fircks.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom med os elskelige Oberstelieutenant Fircks og de andre Officierer, som kommer med eder til Norge, ikke saa snart kunne skee Afregning, som vi gjerne havde seet, udi Betragtning, de nu strax skulle indskibes og bort med Flaaden, og Beviserne paa hvis de udi Kvartererne saa og ellers udi Gewehr bekommet haver, ikke nu udi en Iil kunne indkomme, da bede vi eder og naadigst ville, at, naar de for^{ne} Beviser tilstede skaffer, I da med dennem derefter Afregning gjører, og for hvis vi efter rigtig Afregning for^{ne} Oberstelieutenant og andre Officierer befindes skyldig at være, dennem paa vore Vegne forsikrer; dersom de og paa for^{ne} den tilkommende Rest nogen Forstrækning af eder er begjerendes, ere vi naadigst tilfreds, at I dennem den maa lade være følgagtig, det dennem og siden skal afkortes og

eder saa godtgjøres. Cum claus. consv. Kronborg 16 Mai 1645. T. VII. 256. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at tage Oberste Seaton med sig til Norge.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst have for godt anseet, at Oberste Seaton, som tilforn haver været udi vores Tjeneste, skal følge med eder op til vort Rige Norge, da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem medtager og der bruger, hvor I hannem eragter at kunne gjøre os og Riget bedst Tjeneste. Cum claus. consv. Kronborg[1] 16 Mai 1645. T. VII. 268. (Conc. i Rigsarkivet).

Nicolai Egbretssøn fik Brev til Hannibal Sehested, at han maatte følge hannem til Norge at søge Promotion til Prædikestolen.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom afgangne Secreterer Egbret hans Søn underdanigst er begjerendes at maa følge med eder til vort Rige Norge der at søge Promotion til Prædikestolen at betjene, da ere vi naadigst tilfreds, at han med eder maa følge og dertil befordres. Cum claus. consv. Kronborg 16 Mai 1645. T. VII. 267. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands i Norge anlangende en Toldskriver i Flekkerøen.[2] [Udateret]. T. VII. 256.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at forhjælpe Gertrud Bjørnsdatter til Rette, saavidt med Lov og Ret skee kan.

C. IV. V. s. G. t. Hvad Gertrud Bjørnsdatter hos os underdanigst lader andrage kan I af hosføiede hendes Supplication videre see og erfare. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I hende, om hendes Angivende sandferdig befindes, saavidt med Lov og Ret skee kan, til Rette forhjælper, saa vi for videre hendes Overløb kan vorde forskaanet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Mai 1645. T. VII. 268. (Conc. i Rigsarkivet).

Henrik Thott anlangende Skipper Morten Samsings Leveringer.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi komme nu udi naadigst Forfaring, at af Skipper Morten Samsing til vores Fæstning Glückstadts Fornødenhed en Andeel Fisk skal være tagen, hvorfore hannem hos dig er tilsagt Betaling, som han med os elskelige Hr. Kay von Ahlefeldt til Sagstrup, Ridder, og Christian Rantzau

[1] Er i „Tegnelser" fejlagtigt dateret Kjøbenhavn.

[2] Her er tilføjet: „Er i Registranterne indført", d. e. i det nu manglende Bind VII af „Norske Registre" (1643—1647 incl.), hvorom se ovfr. S. 251, Note.

til Bredenborg, vore Mænd, Tjenere, Holstenske Raad og Befalingsmænd paa vore Slotte Flensborg og Rendsborg, deres originale med hannem derom oprettede Contract for dig skal godtgjøre og du af hosføiede Indlæg kan see og erfare: da bede vi dig og naadigst ville, at du hannem for[ne] Vare og Fisk, som til vor Fæstnings Fornødenhed er tagen, efter for[ne] deres Contract contenterer og betaler, det dig og siden paa vores Rentekammer saaledes skal godtgjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Mai 1645. T. VII. 256. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hr. Oluf Parsberg fik Befaling at forhjælpe Timan Peiterssøn til Rette.

C. IV. V. s. G. t. Hvad nærværende Timan Peiterssøn paa sine Principalers Vegne for os underdanigst haver ladet andrage, kan I af medfølgende hans Supplication see og erfare. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I hannem ved Lov og Ret, saavidt billigt kan være, lader til Rette forhjælpe, saa vi for hans videre Overløb maa være forskaanet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 Juni 1645. T. VII. 257. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested [om Hans Siegfried von Lüttichaus Begravelse].

C. IV. V. s. G. t. Hvad os elskelige Henrik Fredrik von Lüttichau anlangende hans afgangne Broders Liig og Begravelse hos os underdanigst lader anbringe, kan I af hosføiede hans underdanigste Supplication videre see og erfare. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I hannem herudinden værer beforderlig og saavidt muligt til Rette forhjælper. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Juni 1645. T. VII. 257. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested om Tømmer.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vores elskelige kjære Søn, den høibaarne Fyrste og Herre, Hertug Frederik, Erzbiskop til Bremen, Verden etc., en Andeel Furutømmer behøver, nemlig 16 og 18 Alne: 20 Tylvter, 12 Alen Sparrer: 20 Tylvter, 10 Alen Sparrer: 20 Tylvter, Furudeler: 1000, som hannem udaf Drammens Ladested ved trende Skibe, drægtige ungefær 100 Lester alle tre, (sic): da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem for[ne] Furutømmer, naar han det er begjerendes, forskaffer og lader være følgagtig. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Juni 1645. T. VII. 257. (Conc. i Rigsarkivet).

Hr. Oluf Parsberg om Kalvø.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi for nogen Tid forleden vores

naadigste Missive til eder have ladet udgaa, at I eder mod os skulde erklære, om afgangne Nils Hammers Begjering anlangende hvis fornede[1] Træer, som paa den Ø Kalvø ved Dragsmark kunde falde, os og Kronen uden Skade kunde bevilges, og vi nu naadigst erfare, os elskelige Fredrik Christopherssøn, Slotsfoged der paa vort Slot Baahuus, og Erik Jenssøn, Ridefoged over Oroust og Thjørn, efter eders Anordning samme Ø og dens Beskaffenhed at have besigtiget og samme deres Besigtelse fra sig at have givet beskreven: da, efterdi udi vores Kantselli derom ingen Efterretning findes, bede vi eder og naadigst ville, at I forbe^te^ Fredrik Christopherssøn og Erik Jenssøn tilholder, at de med forderligste forbe^te^ deres Besigtelse paany fra dennem giver beskreven og udi bemeldte vores Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Juni 1645. T. VII. 258. (Conc. i Rigsarkivet).

Ove Gedde om Tømmer til Ulriksholms Bygning at lade convoyere.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom en Andeel Tømmer og andet, som til Ulriksholms Bygning skal forbruges, udi en Skude er indskibet, som nu ganske ligger seglferdig, det derhen at føre, da bede vi eder og naadigst ville, at I to af de mindste Orlogsskibe commanderer og forordner til at convoyere forbe^te^ Skude med des Ladning til vor Kjøbsted Kjerteminde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Juni 1645. T. VII. 258. (Conc. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne om Sild hid til Proviantshuset at skikke.

C. IV. V. G. t. Eftersom af de Sild, som fra vort Rige Norge til Provianthusets Fornødenhed skulde hidsendes, ikke er fremkommen uden 30 Lester ungefær, medens en Deel deraf til den Norske Armees Fornødenhed optagen, da bede vi dig og naadigst ville, at du lader gjøre den Anordning, at der med allerforderligste og saa snart meest muligt inden Vinter bliver hidneder sendt 100 Lester og paa Foraaret andre 100 Lester. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Juni 1645. T. VII. 259. (Conc. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne om 200 Lester Sild.

C. IV. V. G. t. Eftersom du haver bekommet vores naadigste Befaling til vores Proviantshuus's Fornødenhed at skulle lade indkjøbe og inden Vinter hid at nederskikke 200 Lester Sild, og din Fuldmægtige nu hos os underdanigst lader andrage, Lenens

[1] visne, raadne.

Indkomst dertil ikke at kunne forslaa, eftersom den til anden Brug er destineret, da ere vi naadigst tilfreds, at du af Tolden udi dit Len saa meget maa optage, som til forbe^te Silds Indkjøb kan fornøden gjøres, dog at altingest det nøieste muligt er. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 Juli 1645. T. VII. 259. (Conc. i Rigsarkivet).

Jens Søfrensøn, Føged paa Island, at selge hvis Inventarium sammesteds findes. Kjøbenhavn 10 Juli 1645. T. VII. 259. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested at aftakke Krigsfolket i Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I alt eders hoshavende saa vel Rytteri som Fodfolk saa og Fircks's Rytteri og hvis Dragoner herfra til eder og til Halland blev opskikket, strax efter den 13 September aftakker og forløver og dennem af Skatterne, saavidt de tilstrække kan, og Resten med Restsedler contenterer og afbetaler. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 August 1645. T. VII. 260. (Conç. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested at indholde med al Fiendtlighed mod de Svenske.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom paa Grændserne den 13 August sidst forleden af Guds naadige Bistand, hvorfore hannem og skee evig Priis og Ære, imellem os og Hendes Kjærlighed Dronningen af Sverige og disse lovlige nordiske Kongeriger al Fiendtlighed og Uenighed afskaffet og i den Sted Fred, Enighed, godt Naboskab og Fortrolighed sluttet og oprettet er, da bede vi eder og naadigst ville, at I over alt vort Rige Norge ikke aleneste al Fiendtlighed lader forbyde, medens endogsaa paa alle Grændserne ved Sverige samme Fred alvorligen lader forkynde, og det alt inden sjette Ugesdag efter for^ne sluttede og oprettede Fredsfordrags Dato, paa det enhver sig derefter kan vide at rette og forholde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26[1] August 1645. T. VII. 260. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested at skikke nogle Breve til Throndhjem.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder herhos en vores Missive til os elskelige Fredrik Urne til Brentved, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, anlangendes Jæmtelands Overlevering til de Svenske til den 31 Okto-

[1] Saaledes i det originale Brev, hvorimod Concepten og efter den Copien i „Tegnelser" er dateret 28 August.

ber førstkommendes, hvilken vi naadigst ville, at I iligen ved Nat og Dag hannem skal tilsende, anseende, der største Magt paaligger. Eftersom og Freden er bleven sluttet den 13 August, saa skal Extraditionen derpaa skee næstfølgende den 13 September og efter des Indhold alle Fanger paa begge Sider straxen uden nogen Ranson eller Kosts og Underholdnings Betalelse igjen løsgives. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29[1] August 1645. T. VII. 261. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Brev at overlevere Jæmteland og Herdalen til Dronningen af Sveriges Fuldmægtige.

C. IV. V. G. t. Eftersom i den sidste Fredsfordrag, som imellem os og Hendes Kjærlighed Dronningen af Sverige og disse lovlige nordiske Kongeriger er den 13 August bleven sluttet og oprettet, saaledes er bleven forabskediget, at Jæmteland samt Herdalen, saavidt befindes at ligge paa den Svenske Side om Fjelden, til høibemeldte Hendes Kjærlighed til evindelig Eiendom den 31 Oktober skulle overleveres, da bede vi dig og naadigst ville, at du til samme Dag og Tid til høibemte Hendes Kjærligheds Fuldmægtige forbete Jæmteland og Herdalen, saavidt befindes at ligge paa den Svenske Side om Fjelden, med alle underliggendes Skandser, Byer og Steder samt al forbete Landes rette Tilbehør saa vel som Jordebøger og andre Dokumenter, Landenes Indkomst og Justitie anlangendes overantvorder og Undersaatterne Hendes Kjærlighed Dronningen i Sveriges Fuldmægtige anviser; dog hvad sig Mobilier, Stykker, Munition og Proviant, som os der sammesteds tilhører, anlanger, da, efterdi det udi forbete Fredstraktater saaledes er bleven afhandlet, ville vi naadigst, at du det der af Landene skal lade udføre. I lige Maade er det bleven accorderet, at det enhver skal være frit fore sit Gods og Mobilier frit og ubehindret deraf at maa bort- og udføre, som der ikke lyster at forblive. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 August 1645. T. VII. 261. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested at aftakke Krigsfolket i Norge.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I tilforne haver bekommet vores naadigste Befaling anlangendes det Folks saa vel til Hest som til Fods Aftakkelse, som hos eder er, efter den 13 September førstkommendes, da bede vi eder og naadigst ville, at I med dennem lader gjøre fuldkommen Afregning og af Skatterne lader give en Maaneds Sold, og paa hvis dennem videre for deres

[1] Saaledes i det originale Brev; Concepten og „Tegnelser" har 28.

Tjeneste hos os kan tilkomme, skal I paa vore Vegne give dennem Restsedler, hvorefter de deres efterstaaendes Rest og Besolding kan have at fordre udi Fremtiden, ville og derhos, at, naar forbe^{te} Afregning er skeet, dennem en Maaneds Sold og paa videre deres Tilkrav Restsedler er givet, I da dennem forskaffer fornødne Skuder og Skiberum, som dennem kan henføre til Tydskland, eller hvor de selv hen ville, saa de ikke haver fornøden at komme her igjennem vore Lande. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 September 1645. T. VII. 262. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested at aabne Toldkisterne.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I Toldkisterne paa de principalske Toldsteder udi vort Rige Norge, hvor I formener nogen Forraad at være, med forderligste lader aabne og hvis Penge derudinden findes med visse Bud hid nederskikker saa snart muligt, at de til Soldatesquens Betaling og Afregning her kan blive anvendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 September 1645. T. VII. 262. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at forhjælpe Samuel Berchhart med sine Medarvinger til Rette, saavidt med Ret skee kan. Kjøbenhavn 12 September 1645. T. VII. 263. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested om adskilligt, Krigsfolket og andet anl.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi eder Copi udaf Fredsfordragen, som imellem os og Hendes Kjærlighed Dronningen af Sverige er bleven oprettet, nogen Tid forleden have tilskikket, saa kan I deraf underdanigst see, hvorledes med et og andet skal forholdes, og eder derefter vide at rette; er og naadigst tilfreds, at I af de geverbne Officierer, som nu udi Tjeneste ere, saa mange maa beholde, som der uden Rigens og Stændernes Besværing kan underholdes. Norges Riges Defensionsskibe, som udi denne Tid udi vores Tjeneste haver været antagen og sig ladet bruge, belangendes, da ville vi naadigst, at I dennem skal aftakke og for den Tjeneste, os og Riget af dennem gjort er, med Restsedler forsikre, at de herefter skal blive contenteret og fornøiet. Eftersom vi og til Folkens Aftakning her Penge behøve, da ville vi naadigst, at I alt hvis Forraad af Penge der udi Toldkisterne udi vort Rige Norge nu findes, med forderligste og saa snart meest muligt skal til Vands hid nederskikke. Hvis Proviant og andre Vare, som udi Forraad er og hos eder entbæres kan, det ville vi naadigst, at I skal gjøre eders Bedste til enten at

afhænde og gjøre udi Penge eller og dennem, som det forstrakt haver og I skyldig er, dermed igjen at fornøie og betale. Det Hallandske Folk angaaendes, som udi Vardberg og Halmstad ligget haver, da ere vi naadigst tilfreds, at I saa mange, som I udi Steden for de udskrevne Norske uden Landens Besværing kan underholde, deraf maa antage og beholde. Om det gevorbne Folks Aftakning have vi eder allerede vores naadigste Villie og Mening forstendiget, derefter I eder og kan vide at rette og i Synderlighed alting derhen anordne, at forbe^{te} Folk, naar det med Penge eller Restsedler efter forbe^{te} vores forrige Befaling er bleven contenteret, hos eder bliver indskibet og henført til Tydskland, hvor de det selv begjerer eller og bekvemmeligst skee kan, uden at lande nogetsteds her i vores Riger og Lande, anseende, vi her slet ingen Middel vide eller have til deres Underholdning og Kvarteer; dog skal vel i Agt haves, at ved saadan Aftakning ingen Aarsag til ny Misforstand gives, enten hos den keiserske eller Svenske Parti. Naar I og alting hermed efterkommet og udi god Ordre og Stand bragt, da ere vi naadigst tilfreds, at I efter eders underdanigste Anmodning og Begjering paa nogen Tid maa forløves til at komme her neder til vort Rige Danmark. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 September 1645. T. VII. 263. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Alle Hovedlensmændene i Norge finge saadant Brev om Skatterne.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I endelig og uden Ophold værer tiltænkt de resterende Skatter saa vel som den sidste Rest for begge sidstforleden Aaringer paa tilbørlige Steder efter vores forrige naadigste Befaling inden Martini førstkommendes i det seneste at lade levere og klarere, saafremt I ikke selv og eders Arvinger derfor ville stande til Rette, anseendes, vi til Folkenes Aftakning og anden Gjælds Aflæggelse anden Middel ikke vide og det endelig behøve. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 17 September 1645. T. VII. 264. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Knut Ulfeldt, Generalkrigscommissair, fik Brev om Tunsbergs Borgere.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, en Deel af Borgerne udi vor Kjøbsted Tunsberg med deres Skibe at have hidbragt Last fra vort Rige Norge, da ere vi naadigst tilfreds, at de straxen igjen maa hjemforløves, naar Lasten her paa tilbørlige Steder er leveret; ville og derhos naadigst, at du dennem af Le-

nens Indkomst maa betale lade hvis dennem til Fragt med Billighed derfore kan tilkomme, efter den Contract og Anordning, os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder, General udi vort Rige Norge og Befalingsmand over Akershuus Len, med dennem derom haver ladet gjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 September 1645. T. VII. 265. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands's Forlov.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst er begjerendes at udi Efterhøsten maatte hid neder forløves til dit Gods udi vort Land Nørre-Jylland liggendes, da ere vi naadigst dermed tilfreds, at du, naar du paa alting haver gjort god Ordre der udi Lenet, maa paa nogen Tid hid neder forløves. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 September 1645. T. VII. 265. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested, Jochum Jürgens, Kammertjener, anl.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom Jochum Jürgens, vores Kammertjener, haver ladet levere her paa Holmen til vores Fornødenhed tvende Skibsladninger Danmarks-Furudeler, nemlig 10,200, som her er bleven vurderet af M. Hans Anmøller, vores Overtømmermand, Tylvten for 2 Rigsdaler og $^1/_2$ Ort, som beløber sig tilsammen for forne Deler to Tusinde et Hundrede tresindstyve og halvottende Rigsdaler, og vi derforuden paa en Afregning med Ivar Kier, Borger og Indvaaner her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, er skyldig bleven et Tusinde syv Hundrede halvfjerdesindstyve og en Rigsdaler $7^1/_2$ Skilling, som forne Jochum Jürgens hannem til at fuldgjøre hans Leverants haver laant og forstrakt, beløber saa tilhobe, som vi forne Jochum Jürgens skyldig blive, tre Tusinde ni Hundrede tredive og halvniende Rigsdaler $7^1/_2$ Skilling: da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem af de Deler, som os udi vort Rige Norge tilkommer, paa de Steder, de pleier at udskibes, lader paa hans Anmodning bekomme saa mange Deler, som forne $3{,}938^1/_2$ Rigsdaler $7^1/_2$ Skilling sig bedrage kan, og det efter den Kjøb og Værd, som de der for redebar Penge pleier at selges og indkjøbes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 September 1645. T. VII. 265. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested om Berghopmanden.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst have anbefalet os elskelige Johan Christian Lepine, at han skulde gjøre hans Bedste til at bringe tilveie fornøden Officierer til Bergverkernes udi vort

Rige Norge deres Fortsættelse, eftersom han underdanigst beretter sig Middel dertil at vide dennem tilveie at bringe, da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem herudinden saavidt muligt værer behjælpelig, og naar han med dennem om deres aarlige Pension og Løn accorderet haver det lideligste, muligt være kan, da ville vi naadigst, at I Participanterne udi Bergverkerne saadant skal forstendige, at de af dennem enhver for sin Qvota aarligen derfore kan blive contenteret og fornøiet, eftersom det udi sig selvst dog billigt, at de, som deraf nyder Profiten, og pro quota udstaar al fornøden Bekostning. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 September 1645. T. VII. 266. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Johan Christian Lepine om Berggeseller.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst hos os lader andrage, til Bergverkernes Fortsætning der i vort Rige Norge en Andeel Officierer at behøves, som du formener noksom at kunne tilveiebringe, naar du vidste, hvor Pengene samme Officierer med at betale skulde tages, da er vor naadigste Villie, at du din Flid gjører dertil dygtige Officierer at opspørge, og særdeles en Seigermeister, som endelig fornøden gjøres, hvilke med alle de andre, som dertil behøves, naar med dem om deres Pension accorderet er, af dennem besoldes skal, som Bergverkerne tilhører og bruge ville, anseende, det i sig selv billigt er, at de, som deraf haver Profiten, ogsaa pro quota skulle udstaa al fornøden Bekostning. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 September 1645. T. VII. 267. (Conc. i Rigsarkivet).

Henrik Thott om Nichel Kocks Enke.

C. IV. V. G. t. Eftersom afgangne Nichel Kock af os var naadigst anbefalet at have Indseende med og opberge Ringepengene udi vort Rige Norge og dennem siden paa vores Rentekammer at levere, og hans efterladte Enke sig nu beklager, at hans Fuldmægtige, som han dertil udi dit Len havde forordnet, ingen Rigtighed derfore skal have gjort, da bede vi dig og naadigst ville, at du hannem tilholder, at han med forderligste paa tilbørlige Steder klarerer for hvis Ringepenge der af hannem opbaaren er, anseende, os og Kronen der Magt paaligger. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 1[1] Oktober 1645. T. VII. 268. (Conc. i Rigsarkivet).

Ligesaadant et Brev fik og Palle Rosenkrands i samme Mening. (Conc. i Rigsarkivet).

Henrik Bjelkes Forlov at maatte komme herned til Danmark.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst er begierendes paa

[1] I „Tegnelser“ er Brevet dateret 5 Oktober.

nogen Tid at maatte forløves hid neder til vort Rige Danmark, da ere vi dermed naadigst tilfreds, at du paa nogen Tid hid neder maa forløves, dog at du stiller deroppe saadan Ordre, at intet udi din Fraværelse bliver forsømmet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Oktober 1645. T. VII. 268. (Conc. i Rigsarkivet).

Børge Juel og Henrik Thott finge Befaling at være overværendes tilstede paa Skifte efter Erik Ottessøn [Orning].

C. IV. V. G. t. Eftersom Skifte og Deling efter afgangne Erik Ottessøn imellem hans efterladte Hustru og Børn med forderligste skal foretages, da bede vi eder og naadigst befale saa og hermed Fuldmagt give, at I til samme Tid værer overværendes tilstede, havendes Indseende, at alting paa samme Skifte ligeligen tilgaar og enhver af de interesserede vederfares hvis Ret er; og dersom bem^te^ interesserede paa for^ne^ Skifte nogen Tvist eller Irring kunde imellem komme, ville vi naadigst, at I det dennem enten til Mindelighed imellem forhandler eller og ved endelig Dom og Sentents adskiller; hvis I og saaledes Parterne enten til Mindelighed imellem forhandlendes eller og ved endelig Dom adskillendes vorder, ville vi naadigst, at I det dennem under eders Hænder og Signeter giver fra eder beskrevet, som I det agter at forsvare og være bekjendt. Dersom og en af eder for lovligt Forfald Skyld til den bestemte Tid ikke kan møde tilstede, da skal den, som tilstede kommendes vorder, Fuldmagt have en anden god Mand i den udeblivendes Sted til sig at tage og denne vores naadigste Befaling uden Ophold fyldestgjøre og efterkomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 Oktober 1645. T. VII. 268. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Befaling at betale Nils Anderssøn Mors 500 Rdr. og Thord Jenssøn Fredriksstad 260 Rdr., hver for en Skibsladning Tømmer.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom nærværende Nils Anderssøn Mors og Thord Jenssøn Fredriksstad, Skippere, underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes de efter eders Ordre haver hid neder ført tvende Skibsladninger med Tømmer, hvilke og her for Bremerholmen ere lossede og annammede, for hvilke at nedføre dennem til Fragt skal være tilsagt af Skipper Nils Anderssøns Skib, kaldet St. Marie, 500 Rigsdaler og af Skipper Thord Jenssøns Skib, kaldet Gabriel, 260 Rigsdaler, med underdanigst Begjering, vi dennem vores naadigste Missive til eder om deres Betaling at annamme meddele vilde: da bede vi eder og naadigst ville, at I

forbe[te] Skippere det første, der vorder Middel til og Penge ankommer, efter Contracten, med dennem indgangen, contenterer og fornøier. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 Oktober 1645. T. VII. 268. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Ove Krag fik Brev at enten selv eller hans Fuldmægtig komme herned at skifte efter Jørgen Krag.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Fru Anne Wind, afgangne Jørgen Krags Efterleverske, underdanigst angiver, hvorledes hun Boen efter for[ne] hendes Huusbonds Afgang strax haver ladet forsegle efter deres derpaa udgivne Beviis's Indhold, som Boen beseglet haver, med underdanigst Begjering, at efterdi hun ei vide kan, hvorledes de Svenske, meden de Landet i deres Gevalt havde, med Gaarden og indehavende Gods omgaaet haver, vi da naadigst vilde befale, at du med forderligste og om muligt inden Juul førstkommendes enten selv eller din Fuldmægtige hid ned kom tilstede at møde og med samme Skifte til Ende at gjøre: da bede vi dig og naadigst ville, at du retter din Leilighed efter enten selv eller ved din Fuldmægtige her i Landet at møde enten til forskrevne Tid eller det snareste, muligt er, paa det samme Skifte kan komme til en Ende. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Oktober 1645. T. VII. 268. (Conc. i Rigsarkivet).

Fru Anne Krag [fik] Brev om det samme.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev [om Østerling].

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi nærværende vor Skipper Hans Bartholomeussøn med vor Galliot, kaldet Den sorte Hund, have til vort Rige Norge opskikket, der saa mange Østerling, som han bekomme kan, til vores Hofhaltungs Fornødenhed at afhente, da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem værer behjælpelig, at han i eders Len de fleste, muligt er, kan bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Oktober 1645. T. VII. 269. (Conc. i Rigsarkivet).

Henrik Thott fik Brev, Jomfru Dorethe og Johanne Knutsdatter anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, en Gaard, liggendes paa den Ø Breland[1] udi dit Len, som afgangne Eskild Gjøe udi Forpagtning af os og Kronen havt haver, ledig nu at være, og os elskelige Jomfru Dorethe og Jomfru Johanne Knutsdøtre samme Gaard underdanigst igjen begjer at pagte, da bede vi dig og naadigst ville, at, dersom det os og Kronen uden Skade skee kan, du da forbe[te] Jomfruer be[te] Gaard for aarlig Afgift forpagter, eftersom

[1] I Laurdals Prestegjeld.

du kan eragte os og Kronen til Gavn at være. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 Oktober 1645. T. VII. 269. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Tolderne og Toldskriverne i Norge anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, Toldere og Toldskrivere udi vort Rige Norge mere at tage for Toldsedler og Passer at skrive udaf Skippere, end som vores derom udgangne Ordinants dennem tilsteder, da bede vi eder og naadigst ville, at I haver grandgivelig Indseende med Tolderne og Toldskriverne udi eders og des underliggende Lene, at de for sligt at skrive ei mere herefter tager, end vores naadigste Ordinants omformelder; saafremt og dennem noget saadant kan over bevises, skulle I dennem lade tiltale og hænde Dom over dennem som de, os utroligen tjent og vore Mandater forsætlig foragtet haver. Cum claus. consv. Haderslev 17[1] November 1645. T. VII. 269. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Ligesaadant et Brev fik enhver af de andre Lensmænd ved Søkanten udi Norge.

Missive til Hovedlensmændene om Herredage udi Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst ere til Sinds udi tilkommendes Aar 1646 udi vort Rige Norge udi vor Kjøbsted Christiania at holde Retterthing, der forhøre Sager og forhjælpe enhver til Rette, saavidt Norges Lov og Ret kan medgive, hvilke Herredage skal begynde og angaa den 6 Juli førstkommendes udi tilkommende Aar 1646, da forhøres skal hvis Sager vore Undersaatter over alt for[ne] vort Rige Norge, baade søndenfjelds og nordenfjelds, kunne have at forrette, hvorfore de og udi Tide om Stevninger haver at lade fordre. Sammeledes bede vi eder og ville, at I meddeler hvem af Kronens Undersaatter, som paaesker, Stevning over deres Vederparter, dog at I derudinden haver grandgivelig i Agt og Indseende, at aldeles ingen Stevninger bliver udgivet udi de Sager, som ikke tilforn haver været ordelet til Hjemthing og der sammesteds af Lagmanden og Lagretten bør at kjendes og dømmes paa, og at I samme Stevninger siden lader registere og os og vores Raad og gode Mænd underdanigst tilstille, at vi os naadigst derefter kunne have at rette. Cum claus. consv. Flensborghuus 6[2] December 1645. T. VII. 271. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

[1] Saaledes i Originalen; Concepten og „Tegnelser" har 19 Novbr.

[2] Saaledes i det originale Brev til Statholderen; Conc. og „Tegn." har Flensborg 8 Decbr.

Aabne Brev, Herredage udi Norge anlangendes.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Riddersmænds Mænd, Fruer og Jomfruer, Prælater, Kanniker Provster, Prester, Kjøbstedmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og bo over alt vort Rige Norge, kjærligen og evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi eder alle og enhver som vore kjære, troe Undersaatter af Øvrigheds Pligt og naadigst Bevaagenhed billigen ere tilgeneiget og naadigst ville hjælpe, befordre og haandhæve ved Norges Lov, Skjel og Ret og derudinden som i alle Maader eders Gavn og Bedste at vide og betænke: da, paa det alle og enhver vore Undersaatter der udi Riget, som nogen Sager haver med Retten at udføre eller udi andre Maader dennem kunne have at beklage med Uret at være besverget, kunne blive til Rette forhjulpen, have vi naadigst betænkt og ere til Sinds at sidde Retterthing og høre Sager der udi vor Kjøbsted Christiania den 6 Juli førstkommendes udi tilkommende Aar 1646, der sammesteds skal indføres alle de Sager, som vore Undersaatter udi forne vort Rige Norge, baade søndenfjelds og nordenfjelds, kunne have at forrette, hvor til samme Tid hvis Sager og Klagemaal, som indkommendes vorder, imellem begge Parterne skulle forhøres, udi Rette forordeles og enhver og en hjælpes saa meget, Norges Lov og Ret er. Og paa det ikke nogen af eder med lang Vandring, stor Omkostning og anden Mødsommelighed skulle besverges at søge om Stevning, da have vi tilskrevet os elskelige Ove Gedde til Tommerup, Rigens Admiral og Befalingsmand over Bratsberg Len, Hannibal Sehested til Nøraggergaard, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, Hr. Oluf Parsberg til Jernet, Ridder, Embedsmand paa vort Slot Baahuus, vore Mænd og Raad, og Knut Ulfeldt til Svenstrup, vor Mand, Tjener, Generalkrigscommissarius og Befalingsmand over Tunsberg Len, at skulle meddele alle, som dennem derom besøge og søndenfjelds ere bosiddendes, Stevning over deres Vederparter; sammeledes tilskrevet og befalet os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Stavanger Len, Henrik Thott til Boltinggaard, Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, Befalingsmand over Agdesiden, Fredrik Urne til Brentved, Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, Achim von Breda til Aggersvold, Befalingsmand over Vesteraalen og Lofoten, Ove Bjelke til Østeraat, Befalingsmand

over Salten, Senjen, Andenes og Tromsø Lene, Volrat Lampe, Befalingsmand over Helgeland, og Hans Kønning til Gjerdrup, Embedsmand paa vort Slot Vardøhuus, vore Mænd og Tjenere, at skulle meddele dennem, som nordenfjelds bosiddendes ere, Stevning over deres Vederparter til forne Tid at møde der udi forne vor Kjøbsted Christiania, dog derudinden forbeholdet, at aldeles ingen Stevning skal udgives udi de Sager, som ikke tilforn haver været ordelet til Hjemthing af Lagmændene og Lagrettet, som det sig bør og der sammesteds bør at kjendes og dømmes paa; det vi eder alle og enhver naadigst hermed ville vide lade, at sig enhver kunne og skulle have herefter at forholde, og hvilken nogen Sager haver at indføre for Retten og tilforn til Hjemthinget er ordelet, som forskrevet staar, da betiden hos hvilken vores Lensmand hannem er beleiligst at fordre om Stevninger og siden til forne bestemte Tid og Sted eders Sager og anden Anliggende at andrage, hvor da enhver af eder skal hende og vederfares, hvis Norges Lov og Ret er. Belangende Supplicationer og Klagemaal paa Almuens Vegne, da skulle de, eftersom tilforn befalet er, af den soren Skriver eller en anden troværdig Mand, om den soren Skriver ikke tilstede er, eller Klagemaalet hannem selv angaar, være conciperet og under hans og tolv af de vildigste Lagrettesmænd udi hvert Fogderi deres Hænder eller Signeter overleveres, om Almuen sammesteds og udi eens Mening sig besverger, eller og i hvert Gjeld, om Underskeed paa deres Klagemaal kan være, hvilke Supplicationer ikke som hidindtil skulle fremskikkes ved nogle letferdige Companer af hvert Gjeld, som intet andet derved søger end deres egen Fordeel og stor Penges Udgift af den fattige Almue, mens alene ved en af Lensmændene og tvende af de vildigste Lagrettesmænd i hvert Fogderi eller Gjeld, som for deres Fortæring og Umag af Almuen skulle tilfredsstilles, efterdi eragtes, saadant bekvemmeligst og Almuen uden for stor Omkostning kan og bør at skee; dog ville vi ikke hermed naadigst have formeent, at enhver, som for sin egen Person alene haver noget at angive og sig underdanigst at beklage, jo selv hans Supplication maa overlevere; og ville vi ogsaa, der skal haves i Agt, at med alle Supplicationer, førend de os underdanigst forekommer, efter vores naadigste derom udgangne Forordning aldeles forholdes, nemlig at vores Lensmænd dermed besøges, med mindre de haver sig over Lensmanden selv at besverge. Desligeste ville vi, at der ikke nogen utilbørlig Klagemaal andrages over vores Skatter eller an-

den vores Rettighed. Ladendes det ingenlunde. Flensborghuus 6 December 1645. T. VII. 270. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene udi Norge finge Breve anlangende Tolden af de Oldenborgere og Delmenhorstere.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du gjører den Anordning, at herefter af Greven af Oldenborg og Delmenhorst deres Undersaatter, som i vort Rige Norge handler, ikke mere eller større Told opberges, end af Hollænderne efter den med dennem oprettede Fordrag nu gives, dog at enten med forbe͏ͭᵉ Grevers, Antoni Günthers, Christians eller og Borgermester og Raads af Oldenborg og Amtgerichtens i Jever og Kniphausens Attestation bevises, at de forbeᵗᵉ Grevers Undersaatter ere. Cum claus. consv. Flensborghuus 10 December 1645. T. VII. 272. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Ligesaadant Brev finge Hr. Mogens Kaas, det saaledes udi Belt at anordne, og Tolderne i Helsingør det saaledes udi Øresund at annamme.

1646.

Henrik Thott fik Brev at forhjælpe Mette, Peder Nilssøns Efterleverske i Gaardsloff, til Rette efter hendes Supplications Indhold, saavidt Lov og Ret medfører, at H. Kgl. Maj. for videre Overløb kunde være forsparet. Flensborghuus 4 Februar 1646. T. VII. 272.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev anlangende Borchart Müller og Johan Ruge at lade være følgagtig Tømmer af hans Len for 300 Rigsdalers Værd for andet Tømmer, de have leveret til en og anden Fornødenhed i Feiden, for den Priis, det der til fremmede pleier at selges, dog Bjelker undtagen, og at de det paa deres egen Bekostning lader affordre. Flensborghuus 13 Februar 1646. T. VII. 273.

Fredrik Urne fik Brev at forhjælpe Claus Borchel til Rette, saavidt Lov og Ret medfører. Glücksborg 20 Februar 1646. T. VII. 273.

Hannibal Sehested fik Brev at betænke sig paa, hvad Middel man kunde faa at betale Gabriel Marsilis noget af hvis han Kronen i forleden Feide havde forstrakt, og Hs. Maj. derom siden forstendige. Kjøbenhavn 15 Marts 1646. T. VII. 274.

Henrik Thott fik Brev at indkjøbe til Hs. Maj.s Hofhaltungs Fornødenhed i hans Len et Hundrede Ravreekeler[1] og dennem lade levere her i Kjøbenhavn til Kjøkkenskriveren, Fester Valter. Kjøbenhavn 16 Marts 1646. T. VII. 274.

Doctor Peder Alfssøn, Lagmand, og Jens Nilssøn Friis, Borgermester i Throndhjem, finge Brev at skulle igjennemsee Inventarium af Breve, som der til Lenet hører, og de unyttige, og som Lenet intet vedkommer, derfra tage og kassere og siden ved rigtig Fortegnelse give fra dem under deres Hænder beskrevet. Kjøbenhavn 18 Marts 1646. T. VII. 274.

Lensmændene udi Norge finge Breve anlangende Anordning om de Hollandske Skibe.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du gjører den Anordning, at de Hollandske Skibe, som udi Havnerne udi dit Len deres fulde Ladning indtager, der visiteret vorder og Tolden erlægger, siden om ingen videre Visitats anmodes, enten i forne eller andre Havner, hvor de indløbendes vorder, anseende, det siden Skipperne, naar de deres Toldseddel fremviser, fri og ubehindret skal være tilladt at passere. Dersom de og i adskillige Havner deres Ladning indtager, skal de dog alene paa de Steder visiteres og besøges, hvor de forne deres Ladning indtager, og ingen andensteds. Udi Betragtning, al Egetømmers Udførsel er forbuden, da skal dog de Skippere, som med en, to eller tre Stykker Egetømmer imod forne Forbud betrædes, ikke derfore høiere straffes, end at de betaler dobbelt saa meget, som forne Egetræ dennem kostet haver. Ingen Hollandske Skippere eller Kjøbmænd skal herefter udi dit Len udi forne vort Rige Norge tvinges til at antage eller kjøbe Deler eller anden Træ af visse Folk, mens det skal enhver af dennem fri stande paa sedvanlige Ladesteder at kjøbe og sig tilforhandle, hvad enhver bedst lyster. Hvilke Hollandske Skibe udi nogen Danske Havn enten fortoldet haver eller visiteret vorder, skal ingen andensteds enten i forne

[1] Rav og Rekling.

Danmark eller Norge, dersom de ikke der Ladning indtager, paany visiteres, medens fri passere. Skal og haves Indseende med, at Hollandske Skippere af Toldere eller Toldskrivere udi for^{ne} dit Len intet mere aftvinges, end de med Rette skyldige ere at give; skal og af dennem for Toldsedler intet mere begjeres, end vores naadigste derom gjorte Ordinants tilsteder og formelder; saafremt nogen herimod at gjøre befindes, skal du hannem derfore lade tiltale og straffe, som vedbør. Ellers skal du med Tolden dig imod for^{ne} Hollændere forholde efter sidste publicerede Toldrulle, undtagen de 4 af hvert Hundrede Dalers Værd, hvilke af ingen anden Vare herefter begjeres eller opberges skal, end af de, som ingen anden Told giver og i for^{ne} Toldrulle for ingen vis Told ere satte eller taxerede, indtil Hollændernes Ratification paa den derom nyligen med dennem oprettede Fordrag indkommer og du derom anden naadigst Ordre bekommer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Marts 1646. T. VII. 273. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Bjelke fik Brev at forhjælpe Paul Lauritssøn [Knut Steenssøns Foged] til Endelighed med hvis billig Restants han hos Bønderne i Senjen Fogderi kunde befindes at have. Kjøbenhavn 19 Marts 1646. T. VII. 274.

Ove Bjelke fik Brev anlangende Hans Pederssøn.

C. IV. V. G. t. Eftersom Hans Pederssøn, boendes udi dit Len, hos os underdanigst lader andrage, at han paa en 8 Aars Tid skal have været Kirkeombudsmand til Skjerstads Annexkirke udi Nordlandene, udi Bodø Prestegjeld, udi hvilken forbe^{te} Tid han for Misvæxt paa Kornet og anden Tilfælde til forbe^{te} Kirke skal være skyldig bleven 145 Rigsdaler, for hvilke han og nu tiltales, underdanigst sig erbydendes for forbe^{te} Penge at ville udlægge til forbe^{te} Kirke en hans Gaard, kaldes Ruggeland, med sine Lotter og Lunder, som skal skylde aarligen halvtredie Vog Fisk og ligge udi Saltens Len, i Bodø Prestegjeld: da, efterdi vi af din underdanigste Erklæring naadigst erfare, hannem ved ringe Middel at være og Pengene ikke vel at kunne tilveiebringe, ere vi naadigst tilfreds, at forbe^{te} hans Gaard, saavidt som den kan tilstrække, for forbe^{te} 145 Rigsdaler udi Betaling til forbe^{te} Kirkes Bedste og Nødtørft maa tages og annammes; ville dog naadigst derhos, at du skalt have god Indseende med, at Kirken hos hannem forresten ingen Skade lider, eller ogsaa, dersom hos hannem intet videre haves kan, at du det da hos dennem, som saadanne uvederheftige Kirkeombudsmænd og Verger sat haver, skal

søge, anseende, det udi sig selv ubilligt er, at Kirken for deres Forsømmelse og onde Tilsyn skulde lide nogen Skade. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Marts 1646. T. VII. 274.

Participanterne udi Sølvbergverket finge Brev at enten give Henrik Fredrik von Lüttichau, den afdøde Oberberghopmands Broder, fuldkommen Kvittung om samme forskrevne hans Broders Forhold hos samme Sølvbergverk, eller og billige Aarsager foregive, hvorfore de hannem den forholder. Kjøbenhavn 19 Marts 1646. T. VII. 275.

Hannibal Sehested fik Brev, Gabriel Marsilis anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I nogen Tid forleden haver bekommet vores naadigste Befaling, anlangende at I eder skulde erklære, paa hvad Maneer Gabriel Marsilis bedst kunde contenteres og afbetales for hans Rest, som han hos os haver billigen at fordre for hvis han udi forleden Feide baade udi rede Penge og Ammunition til os og vores Rigers Fornødenhed leveret og forstrakt haver, nemlig udi vort Rige Danmark for 55,627 Rigsdaler 18 Skilling Lybsk, nok udi vort Rige Norge 31000, som tilsammen beregnet sig beløber udi en Sum 86,627 Rigsdaler 18 Skilling Lybsk, hvilken forbe^te Summa I underdanigst os forstendiger at kunne afslægges i efterfølgende Maade, nemlig, dersom bemeldte Sum udi tre Parter deelt vorder, til visse Terminer at afbetale, hvorudaf den første Part efter eders underdanigste Erklæring bemeldte Marsilio udi alle Slags Last og Landsens Vare, efter hans Begjering, paa Tid og Sted, Prisen paa Indkjøbet saa vel som Tolden sammen anslagen, imod Summen at kunne betales; den anden Part udaf Forstrækningen, hvorudi os og Kronen efter eders underdanigste Erklæring intet afgaar, uden den bare Rente, at skulle tages af Landgilden samt Tredieaarstage og Førstebygsel, dertil anslagen efter Pantebrevenes Indhold, og den tredie Part af dette Aars Contributioner, som skulle hid til vort Rige Danmark nedersendes, saa at bemeldte Marsilius inden Juul førstkommendes, saavidt denne Fordring angaar, kan vorde contenteret. Og eftersom I underdanigst giver tilkjende be^te Marsilium foruden be^te Summa 14000 Rigsdaler at fordre for Bekostning, Reiser, Fragt, Assurancer og Skadepenge ved hans Leverants udi begge vores Riger, hvilken Sum I underdanigst formener at ville kunne reducere til 8000 Rdr. og dennem be^te Marsilio at lade betale udi alle Slags Norske Vare, eftersom det bedst der kan indkjøbes eller tages af Forstrækningen og igjen betales, hvilke forbe^te tvende Summer vi ere naadigst til-

freds I be^te Marsilio efter forbe^te eders Forslag maa afbetale, det eder og siden skal godtgjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Marts 1646. T. VII. 275.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at lade forferdige Veiene udi hans Len indtil tilkommende Herredage udi Norge, saa at Hs. Maj.s Reise til Lands og Vands, inden og uden Lenet, hen og her, desto bedre kunde blive befordret og fortsat. Kjøbenhavn 2 April 1646. T. VII. 276.

Ligesaadant Brev finge Jakob Ulfeldt og Hans Lange udi Akershuus Len, Nils Lange, Vincents Bildt, Preben von Ahnen udi Tunsberg, Brunla, Bratsberg og Eker Lene, Jens Bjelke og Steen Villumssøn [Rosenvinge] udi Verne Kloster, Vembe, Tune, Aabygge Skibreder.

Henrik Thott og Bispen i Bergen finge Brev at være Jakob Rasmussøn Stud behjælpelig, naar nogen Leilighed i Byen eller paa Landet der udi Lenet og Stiftet vacerer, som han kan være dygtig til, efter Ordinantsen. Kjøbenhavn 2 April 1646. T. VII. 283.

Hannibal Sehested, Ove Gedde, Hr. Oluf Parsberg, Jens Bjelke, Knut Ulfeldt, Palle Rosenkrands, Henrik Thott, Fredrik Urne, Ove Bjelke, Volrat Lampe, Achim von Breda og Hans Koningh finge Brev om Maal paa de Hollandske Skibe, som efterfølger.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom imellem os og General-Staterne i Holland forafskedet er, at alle de Nederlandske Skibe, som udi Havnerne udi vort Rige Norge indkommer, udaf tvende Norske og tvende forstandige Hollandske Skippere, dertil betroede, maales skulle, som det og fra dennem under deres Hænder skulle give beskrevet og hver Steds Lensmand skal confirmere og Bog derover holde: da bede vi eder og naadigst ville, at I, naar Hollandske Skibe i Havnerne under eders Len liggendes indkommer, I da tvende forstandige Norske og tvende Hollandske Skippere forordner, bemeldte Skibe at maale, og dennem tilholder det under deres Hænder at give beskrevet og samme Maal paa Segl, Bjelker og paa For- og Hinterstavn brænde lade, paa det Skipperne sig i alle Tilfald derpaa kunne beraabe, og ville vi derhos naadigst, at I slige af bemeldte Skippere udi eders Len udgivne Sedler confirmerer og rigtig Bog derover holder. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 April 1646. T. VII. 276. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Gedde, Hannibal Sehested og Nils Lange finge Brev at gjøre Afregning med de Norske Udredere.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I til forestaaendes Herredage i vort Rige Norge gjører fuldkommelig Afregning med os elskelige Selio Marsilio og andre Norske Udredere for deres Skibes Udredning og anden Forstrækning, de i denne Tid gjort haver, som dennem igjen af de til Norges Riges Defension og des Gjælds Aflæggelse bevilgede Contributioner, eftersom de indkommer, og anden Forstrækninger efterhaanden kan betales. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 April 1646. T. VII. 278. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Tolden af Engelske Skibe.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I underdanigst er begjerendes at vide, hvorledes det med Engelske Priser, som udi vort Rige Norge ere indbragte eller herefter indbringes, skal forholdes, da ville vi naadigst, at det Kongens saa vel som Parlamentens Anhængere skal være tilladt Priser did at indføre og selge, som lovligen uden vore Strømme bevises at være tagne, hvorom og begge interesserede skal aviseres; dog maa de ingen fremmede paa vores og Rigens Strømme angribe, ei heller vores egne Undersaatter, som segler med Vare og Last, som i Landen falder, hvor de dennem og antræffer, nogen Skade tilføie; mens hvad de Priser angaar, som allerede did ere indbragte, da eragte vi bedst, at de udi Arrest forbliver, indtil vore Undersaatter faar Restitution for den dennem tilføiede Skade, dog saavidt Officiererne og Folkene betræffer, da ere vi naadigst tilfreds, at de for deres Uvidenskab denne Gang maa frilades; ville og derhos naadigst, at det ingen Herrer eller andre, ihvo de og være kan, skal tillades Trælast til Huusbygning tjenlig eller andet toldfri ud af forne vort Rige at udføre, uden de derpaa vores special Benaading og Pas fremvisendes vorder. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 April 1646. T. VII. 277.

Hannibal Sehested og Fredrik Urne finge Brev at sætte Østerdals Bergverk i Lave.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os Magt paaligger, at Østerdals Kobberverk fortsættes, da bede vi eder og naadigst ville, at I derom for eders Bortreise gjør fuldkommen Underretning og Anordning og saa os underdanigst om al Beskaffenhed, hvorledes og hvormed det bedst kan drives, os og Kronen til Profit og Tjeneste, forstendiger, hvor de Middel tages skal. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 April 1646. T. VII. 278. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Marstrand, Oddevald og mere.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I af Rigens Hofmester, os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt til Urup, Ridder, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Land Møen, lader forfare, hvad der til Holmen og Tøihusens Fornødenhed kan behøves udi forestaaendes Sommer af de Vare, som udi vort Rige Norge falder, at det siden der udi Tide bestilles kan og med første bekvemmeligen hid nedskikkes. Eftersom I underdanigst er begjerendes at vide, hvorledes forholdes skal med Kongelf, Oddevald og Marstrands Bygning samt det Sted ved Homborgsund imellem vore Lene Baahuus og Akershuus saa og den Sted ved Moss saa vel som den graae Muur omkring Christianiæ By og Søen, som om forne By og Fæstning foregives at kunne bedres, da ville vi saadant til vores Opkomst til vort Rige Norge have remitteret og, naar vi forne Steder udi Øiensyn taget have, os videre derpaa naadigst vide at resolvere, hvad fornødenligst og tjenligst kan eragtes til begge Rigernes Forsikring, saa vel som hvorledes det med mindst Bekostning kan fortsættes. Eftersom I og os foreslaar og særdeles recommanderer udi Liv, Levnet og Lærdom Provsten udi Aker, som og skal være Slotsprest til vort Slot Akershuus, at være Biskop udi den der sammesteds afdøde Bisps Sted, dog Sognepresten og Læsemesteren tillige at lade sig høre, da ville vi og i lige Maade, naar vi did opkommendes vorder, den skikkeligste af dennem dertil udvælge og forordne. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 April 1646. T. VII. 278. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev [om Mynten].

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I underdanigst er begjerendes at vide, hvorledes det med Mynten udi vort Rige Norge skal forholdes, da ville vi naadigst, at al Mynt herefter der skal slaaes efter Kroneskrot. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 April 1646. T. VII. 278. (Orig. i Rigsarkivet).

Ivar Prips Arvinger finge Brev at være tiltænkt at klarere for hans Forvaltning over Østerdals Kobberverk. Kjøbenhavn 4 April 1646. T. VII. 278.

Ove Bjelke fik Brev anlangende hvem, som udi Nordlandene ere blevne forurettede udi Feiden.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du udi Nordlandene lader forfare, om nogen udi forleden Feide kan befindes

der at være forurettet og ikke igjen til Rette forhjulpen, om det ellers paa tilbørlige Steder er bleven angiven, hvorom du til forestaaendes Herredage dig udførligen skriftlig imod os haver at erklære, saa og derhos, om det Bønderne des lettere og bedre forekommer en ordinarie Skat aarligen at udgive, nemlig 3 Rigsdaler af hver heel Gaard, end de forrige Skatter, som til underskedlige Tider i hvert Aar tilforne dennem blev paabuden. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 April 1646. T. VII. 277.

Fredrik Urne fik Brev om Skibsfolk og andet.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi af dig naadigst erfare, Almuen udi Throndhjems Len paa det Folk, som der sammesteds Anno 1644 efter os elskelige Hannibal Sehested etc. hans Ordre er bleven udskreven og til Christiania nedersendt, at have anvendt og bekostet til deres Underholdning 2,257 Rigsdaler, saa og forbete Almue udi forbete Throndhjems Len i lige Maade til Fragt og Underholdning at have anvendt paa det Folk, som Anno 1645 efter vores naadigste Befaling udi forbete Throndhjems Len til Flaadens Fornødenhed blev udskrevet og siden til Vands fra Bergen hid nederskikket, 2,383 Rdlr., da ere vi naadigst tilfreds, at forbete 4,640 Rdlr. dennem maa godtgjøres udi tilkommendes Skatter, som skal udstedes, eftersom de Tolvdalers Skattebreve skal formelde, at Almuen ingen videre Udlæg gjøre skulle, ville dog naadigst derhos dig hermed befalet have, at du paa vore Vegne med forbete Almue handler, at de sig herudinden lader afkorte det meste, muligt er, og om dessen Aarsag og Afkortning samt Forhandling med Almuen udi vores Renteri fremsender Rigtighed, hvorefter det dig ogsaa skal godtgjøres. Cum claus consv. Kjøbenhavn 7 April 1646. T. VII. 279.

Nogle Lensmænd i Norge finge Breve anlangende hvis Bønder i Norge ere blevne forurettede i forleden Feide.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Hannibal Sehested etc. underdanigst haver været begjerendes, at visse Commissarier maatte tilforordnes, som over alt vort Rige Norge kunde inkvirere og forfare om hvert Lens Beskaffenhed og derhos, om nogen der kunde beviislig gjøre sig udi forleden Feide at have for forskrevne vores Statholder eller de tilforordnede Commissarier Klage indbragt over nogen Officierer eller andre, som hannem kunde have forurettet udi en eller andre Maader, og dennem ikke tilbørligen derfore at være straffet eller de klagende udi den til Krigens fornødne Fortsættelse paabudne Skat og Contribution

det igjen kortet eller erstattet: thi bede vi eder og naadigst ville, at I med forderligste med Lagmanden, Fogden og Sorenskriveren udi Baahuus Len eder derom erkyndiger og siden eder til forestaaende Herredage derom til os udførlig skriftligen erklærer, saa ingen, som med Rette noget kan have at prætendere, skeer for kort, eller andre tilstedes uden billig Aarsag og lovlig Beviis noget herefter at forebringe; ville og derhos naadigst, at [I] udi for^te^ Len skal forfare, om det Bønderne lettere og bedre forekommer en vis ordinarie Skat aarligen at udgive, nemlig 6 Rigsdaler ungefær af hver Heelgaard, end de forrige Skatter, som til underskedlige Tider i hvert Aar tilforn dennem blev paabuden, saa om nogle faa udi for^ne^ Len saa forarmet findes, at de samme Skat ikke ganske kan udgive, og hvorvidt de derfor bør at forskaanes, at ingen sig siden med Forevending af Armod kan have at undskylde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 April 1646. T. VII. 280.

Lensmændene udi Norge finge Brev om Restantsen.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du alle de Penge af Toldskatten og Restantsen, udi dit Len opberges og enten til vort Rige Danmark skal nedersendes eller udi vort Rige Norge efter den derpaa gjorte Anordning til des Defension skal forblive, lader levere til os elskelige Hannibal Sehested etc., eftersom han allerede særdeles Ordre empfanget haver, hvorefter han sig videre dermed skal have at rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 April 1646. T. VII. 281.

Hannibal Sehested fik Brev at lade Anders Hanssøn, Skipper paa Gak med, være følgagtig Master [m. m.].

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I nærværende vores Skipper Anders Hanssøn, som med Skibet Gak med er afferdiget herfra og til Drammen udi eders Len til at afhente sin Ladning af Skibstømmer, lader være følgagtig Master fra 26 til 14 Palm, Danmarks-Deler og Stygholt samt Spirer fra 12 til 8 Palmer, saa mange Skibet kan føre og med sig hid neder bringe. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 11 April 1646. T. VII. 280. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Gedde fik Brev at lade i lige Maade Thomas Pederssøn, Skipper paa Den hvide Løve, være følgagtig, ut supra.

Fredrik Urne fik Brev anlangende Albret Baltzer Bernts-[søn] og Gøddert Brams Accord om Kobberverket i Norge.

C. IV. V. G. t. Eftersom afgangne Johan Bram havde vores naadigste Bevilling paa Kobberverket udi vort Rige Norge udi

fem næstfølgende Aar og os elskelige Albret Baltzer, vores Factor, efter hans Død derom haver ladet anholde og det erholdet, dog med Vilkaar, at han for hvert Skippund skulde give 2 Rigsdaler mere end forbe[te] Johan Bram, og vi naadigst erfare, forbe[te] Albret Baltzer Bernt og Gøddert Bram indbyrdes saaledes at være herom forenet, at forbe[te] Gøddert Bram det paa to næstfølgende Aar, beregnet fra Nytaarsdag 1646 til 1648, skal beholde: da ere vi naadigst dermed tilfreds, at forbe[te] Gøddert Bram efter deres indbyrdes derom oprettede Contract udimidlertid det beholder med lige Privilegier, som hans afgangne Broder det havt haver, dog med slig Condition og Vilkaar, at han skal være tiltænkt nu strax dertil at forstrække 12000 Rigsdaler og i tilkommendes Aar 1647 12000 Rdlr. Men efterdi Verket ikke dermed kan fortsættes, saa dertil endnu aarligen 12000 Rdlr. videre behøves, da ville vi naadigst, at du udi forbe[te] tvende Aaringer aarligen af vor Gaard Throndhjems Indkomst og Tolde dertil skal lade erlægge 12000 Rdlr., saa og at forbe[te] Gøddert Bram paa vores Rentekammer aarligen til gode Rede skal erlægge og betale, hvis han for forbe[te] Kobber, som han desmidlertid der bekommer, til os skyldig vorder, og derhos at vel i Agt have, at Berghopmand, os elskelige Christopher Hancher, efter hans Eed og Bestallingsbrevs videre Indhold og i lige Maade for forbe[te] Penge og Kobber, som der erobres, gjør os aarligen Rede og Regnskab for til hver Nytaarsdag udi vores Rentekammer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 April 1646. T. VII. 281.

Hannibal Sehested fik Brev [om Salg af Proviant].

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, eder udi vort Rige Norge at have en Andeel af adskillig Slags Proviant, da bede vi eder og naadigst ville, at I gjører eders Bedste til det ved Commissarierne at gjøre i Penge, som I bedst kan og os der tjenligst eragte. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 April 1646. T. VII. 282. (Orig. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands fik Brev, at dersom Kromanden i Flekkerø, ved Navn Jakob [Søfrenssøn], og hans Hustru vare, som angives, ved Døden afgangne, det (sic) da igjen Peder Pederssøn at lade bekomme. Kjøbenhavn 16 April 1646. T. VII. 282.

Vincents Bildt og Hans Lange finge Brev at besigte Tunsberg Provstis Skove og Gaard, som Vincents Steenssøn, Landsdommer paa Langeland, nu medforlenet er. Kjøbenhavn 17 April 1646. T. VII. 282.

Henrik Thott fik Brev, udi Bergenhuus Len 100 Lester Torsk for nøieste Kjøb muligt at lade indkjøbe af Lenens Indkomst, dog Tolden hermed uformeent, og hid til Provianthuset nederskikke. Kjøbenhavn 18 April 1646. T. VII. 282.

Hovedlensmændene udi Norge finge Brev om Gaardenes Landgilde.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at du med de fornemste udi dit Len med største Flid inkvirerer og fornemmer, hvorledes en Lighed af Gaardenes Landgilde kunde træffes efter Lenets og Gaardenes Beskaffenhed, saa at Gaardene sættes enten udi Skat efter hvert Punds Skyld eller efter Gaardenes Tilliggende, eftersom det bedst og gavnligst baade for os og Riget eragtes kan, dog saa at os paa de sedvanlige Gaardes Skatter efter forrige Mandtaller intet afgaar eller skeer for kort, mens dersom nogle Gaarde befindes høiere paa Skyld eller bedre med Eiendom og Tillæg end de andre, da det saaledes at lempes og formidles, at enhver, eftersom hans Gaard er god eller mange sig derpaa nærer, klarerer Skatten, saa at hverken Kronen eller Kronens Indbyggere skeer for kort, hvorom du dig udførligen til forestaaende Herredage udi vort Rige Norge skal erklære og samme din underdanigste Erklæring til os elskelige Hannibal Sehested etc. fremsende til videre Resolution, hvorefter Skatten skal opberges. Desligeste, eftersom vi og naadigst for godt have anseet de Privilegier paa Kongedelers Afhændelse til Skipperne aldeles at afskaffe, bede vi eder og ville, at dersom udi dit Len nogle Sager findes, som os tilkommer og vi for aarlig Afgift have hen forpagtet, du dig med forderligste imod be[te] vores Statholder erklærer om des Beskaffenhed og Vilkaar, hvorvidt dennem udi saa Maader skal godtgjøres paa den sedvanlige Afgift for samme Privilegiers Afskaffelse, hvorefter dennem skal godtgjøres saa meget, som egentlig kan befindes dennem derved at afgaa og komme for kort, mens ellers nyde alle andre Privilegier, som samme vores Sager hidindtil forundt ere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 20 April 1646. T. VII. 282. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Skatterne og Tolden udi Norge.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst have tilskrevet samtlige vores Lensmænd udi vort Rige Norge ufeilbar inden Juul[e] at levere til eder paa vort Slot Akershuus alle de Penge af Skatter og Tolde, som aarlig til vort Rige Danmark skulle nederskikkes,

derhos med rigtig Gjenpart af Mandtallerne og deres Toldregnskabers Extract, hvorefter de siden paa vort Rentekammer skulle klareres, samt alle andre Penge af Lenenes Afgifter og andet uvisse, thi bede vi eder og naadigst ville, at I alt saadant udi Skriverstuen der sammesteds skal lade annamme og paa tvende Tider om Aaret, nemlig før og efter Martini, dog førend Havnerne tilfryser, til Vands nedersende fra Marstrand til Hals med de tvende dertil forordnede Selii Marsilii Fregatter, som altid, naar de udsegler, skulle armeres og forsynes af Garnisonen, hvortil visse forordnede Skriverstuens Betjente med forne Summa Penges Indtægt udi forne vort Rentekammer at forklare skal med neder følge; dog ere vi naadigst tilfreds, at den halve Part af Contributionerne udi det nærværende Aar efter vores og vores elskelige Danmarks Riges Raads Samtykke udi forne vort Rige Norge til Landsens Defension, Garnisonernes Underholdning samt Fæstningernes Reparation maa forblive. Og ville vi naadigst, at I jævnlige over Lands ved de forordnede Postbude skal correspondere og forstendige Rigens Hofmester, os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt til Urup, Ridder, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vort Land Møen, om Pengenes Indtægter efterhaanden, som de indkommer, at deraf vides kan, hvor meget og til hvad Tid der forhaanden er, som man til forne vort Rige Danmarks Fornødenhed kan have at forvente, og naar bemte Fregatter forne Penge haver bragt til forne Hals, skulle de efter Aarsens Tide tage Ordre hos eder til at krydse udi Nordsøen hos vores dertil forordnede Skibe at holde Kysten reen for Pirater, som sig der pleier at lade finde og paa vores Underdaner saa vel som andre frie Skibe inden vores Strømme sig at forgribe til vores Høiheds Foragt samt Trafiqvens Forkrænkelse, dog skal forne Skibe siden være betænkt, naar flere Penge nederføres skal igjen, da at være der tilstede, hvorom I dennem hver Reise særdeles Instrux skal give og meddele, hvorefter de sig skal vide at rette og forholde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 April 1646. T. VII. 283. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at sætte dennem af Kronens Gods i Pant, som gjør Hs. Maj. Forstrækning med rede Penge og Sølv.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I vores naadigste Befaling den 30 Marts Anno 1645 bekommet haver at skulle alle de, som efter vores naadigste Begjering udi forleden besværlige Tid med Sølv

og Pendinge underdanigst nogen Forstrækning og Undsætning gjøre vilde, dennem igjen af vort og Kronens Jordegods udi vort Rige Norge vederlægge, paa hvilken Sted de det begjerer, og siden dennem derpaa eders Forsikring paa vore Vegne at give, da, efterdi vi nu komme udi naadigst Forfaring, at I til den Ende haver committeret alle Hovedlensmændene udi vort Rige Norge udi deres og dessen underliggendes. Lene efter en til enhver af dennem fremsendte Concept og Taxt, hvorefter Pantebrevene til hvem for^{ne} Forstrækning gjøre ville, skulle melde, at de saaledes forsikret kunne blive, saa at os og Kronen intet afgaar paa Høihed, Herlighed, Skatter eller andet uden den bare Rente, nemlig 6 pro cento aarligen, som de udi Landskyld, Bygsel og Tredieaarstage skulle nyde og følge efter samme Concepts videre Formelding: da ere vi naadigst tilfreds, at for^{ne} vores Hovedlensmænd udi for^{ne} vort Rige Norge efter for^{ne} Concepts Indhold maa pantsætte og forsikre alle dennem, som nogen Forstrækning gjort haver eller herefter gjøre ville, dog at de Pengene til for^{ne} vort Slot Akershuus skal fremsende med Copi derhos af alle hvis Breve de udi saa Maader udgivendes vorder, ville og naadigst, at de en rigtig Fortegnelse til vort Rentekammer paa hvis Vare, som leveret vorder, saa vel som hvis Gods derimod pantsat bliver, skal nedersende, at Commissarierne, som samme Penge annammer, deraf kunne vide Rigtighed og Forklaring. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 April 1646. T. VII. 286. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Generalmajors Tractament.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I underdanigst er begjerendes at vide, hvorledes herefter med Generalmajors Charge udi vort Rige Norge skal forholdes, om des Tractament, Bestallung og Forretning samt hvis deraf videre kan dependere til samme Charges rette Forvaltung og fuldkommen Ordre og Authoritet, hvorefter I eder med for^{ne} Generalmajor kunde vide at rette: da have vi naadigst for godt anseet ingen Generalmajor nu saa snart udi for^{ne} vort Rige Norge at ville have eller forordne, efterdi alt hvis Militiens Anordning og Direction der sammesteds kan angaa, besynderlig udi Fredstid, noksom kan ved eder selv, som derudinden skal være fuldmægtiget at have den øverste Commando og Authoritet, tilbørligen forrettes og forsynes samt ved vores Lensmænd og de forordnede Commissarier og andre Krigsbetjente alting at anordne og disponere, som det sig bør, til vores og

forne vort Rige Norges Tjeneste. Og eftersom os elskelige Achim von Breda, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Vesteraalen og Lofoten, en Tid lang samme Generalmajors Charge efter vores naadigste Befaling udi denne Ufredstid udi forne vort Rige Norge betjent haver og udimidlertid efter eders Recommendation sig udi alle Maader haver vel comporteret og forholdet, da ere vi naadigst med hannem derfore vel tilfreds og han herefter at maa beholde hans forrige Oberstes Charge og Tractament efter den Bestallung, hannem derpaa særdeles skal meddeles. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 April 1646. T. VII. 286. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Henrik Bjelke.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi af eders underdanigste Beretning paa os elskelige Henrik Bjelke etc. hans underdanigste Begjering naadigst erfare, at han endnu nogen Tid skal have Lyst sig at forsøge udi fremmede Herrers Tjeneste, at gjøre sig capabel til høiere Charge med Tiden at betjene, helst nu at disse Riger, det Gud være æret, ere komne udi Fred og Rolighed igjen, og derfor vores naadigste Samtykke derpaa begjeret, samt at hvis han for hans hidindtil gjorte Tjeneste udi vort Rige Norge og adskillig Bekostning paa Officierer, som han til begge vore Riger Danmark og Norges Tjeneste haver hvervet og med sig overført fra Holland, efter indleverede Regnskab og Overslag, med Billighed kan have at prætendere, derudover med hannem at maatte skee Afregning til Betaling, og hvis hannem videre herefter aarlig for hans Oberstes Charge kan tilkomme udi forbete vort Rige Norge, derom med hannem at capitulere og derpaa at give Bestallung, med naadigst Forsikring, at bete Oberste, eftersom han gjør sig meriteret og capable og vi daglig fornemme hans gode Comportement og Intention til forbete vore Rigers Tjeneste, da for nogen fremmed at maatte befordres til videre Avancement udi sit eget Fædernelands Tjeneste: da ere vi efter saadan bete eders underdanigste Beretning samt hans egen underdanigste Begjering med saadan Forløvelse, Afregning, Bestallung og Avancement naadigst tilfreds, at I med os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt, Rigens Hofmester, etc., med forbemeldte Oberste derover maa handle og forabskedige, dog saa at han sig udi ingen anden Herres, Staters eller Republiqvers Tjeneste begiver, end de, som med os og vore Riger ere allierede og udi god continuerlig Correspondents, og saafremt, det Gud forbyde, nogen

Misforstand skulde hende og disse Riger geraade udi nogen Krig eller Feide, da skal han sig strax igjen indstille til os og vore Rigers Tjeneste, og ellers udimidlertid flittig avisere Armeens Tilstand, hvor han er, og med forbe^te^ Rigens Hofmester derover continuerlig correspondere; hvis han og, naar Afregnung med hannem gjort er, med Billighed kan tilkomme, det ville vi naadigst, at I hannem efterhaanden udaf de Middel, som til Militiens Underholdning og vort Rige Norges Defension er deputeret, skal betale. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 April 1646. T. VII. 284.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende noget Gods, Hans Bjelke til Mageskifte begjerer.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os elskelige Hans Bjelke til Saxelund, vor Mand og Tjener, underdanigst er begjerendes til Magelaug og Skifte efterskrevne vore og Kronens Gaarde og Gods, nemlig et Fiskevarpe liggendes i Akershuus Len, i Gudbrandsdalen, i Faaberg Prestegjeld, kaldes Rosten, skyldende aarlig i Landskyld 1 Hud, desligeste en Gaard i Nunneklosters Len, i Stange Sogn paa Hedemarken, navnlig Aaserud, skylder aarlig halvandet Skippund Tunge, og derfor underdanigst til Vederlag erbyder en Part udi en Gaard i Tryssil Annex i Østerdalen, kaldes Nordby, hvor ellers den øvrige Part af Gaarden os og Kronen tilkommer, skyldende aarligen 1 Hud og et halvt Maardskind i Landskyld, samt en Gaard paa Dovre, i Lesje Prestegjeld i Gudbrandsdalen, navnlig Talleraas, skyldende aarlig 3 Huder i Landskyld med Bygsel: da bede vi eder og naadigst ville, at I des Leilighed forfarer, om det Gods, som han underdanigst er begjerendes, kan for Herlighed og anden Beleiligheds Skyld mistes imod det, som han underdanigst igjen til Vederlag erbyder, og eders underdanigste Erklæring derom med forderligste i vort Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 April 1646. T. VII. 287. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at forkynde Toldrullen, med mere.

C. IV. V. s. G. t. Vi tilskikke eder herhos vores Toldrulle, hvorefter Tolden af alle Slags Vare udi vort Rige Norge skal opberges, hvilken I paa tilbørlige og fornødne Steder haver at lade læse og forkynde og tilbørligen derover holde. Og eftersom Staterne udi Holland for nogle Aar siden saa vel som nu senesten paa Grændsemodet haver ladet gjøre Forslag om Tolden at bringe paa en visse Skik udi vort Rige Norge, nemlig efter Lester, og

hvert Skibs Drægtighed paa alle Slags Trælast anslagen efter de bedste, middelste og ringeste Specier af huggen eller skaaren Last, hvorefter Tolden aarligen og hver Reise skulde erlægges foruden videre Visitering og Molestation: da, eftersom at dessen Omstændigheder efter hvert Lens Vilkaar os ikke saa egentlig hidindtil haver været berettet, hvorledes at saadan Vished med Tolden kunde træffes, saa at os derudi intet skal skee for kort eller præjudicerligt og Staterne efter deres Prætentioner og Begjering ogsaa saavidt muligt og practicable kan gratificeres Trafiqven til Optagelse og alle Klagers Afskaffelse, have vi naadigst saadan Anordning gjort, at hver Lensmand med nogle forfarne Handelsmænd derover skal deliberere og os deres underdanigste Erklæring næstkommende Herredage eller strax derefter eder i vores Sted tilstille, hvilken I af dennem paa vore Vegne haver at annamme og os med forderligste tilligemed eders egen underdanigste Betænkende derom tilskikke til fuldkommen Underretning og videre Anordning, hvorledes med Toldens Erlæggelse herefter skal forholdes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 April 1646. T. VII. 285. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene udi Norge finge Brev om Toldrullen at lade forkynde, som Hannibal Sehested sub eodem dato. T. VII. 287.

Hannibal Sehested fik Brev om Skatten.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi af eders underdanigste Relation naadigst have erfaret, hvad I med Stænderne udi vort Rige Norge, Skatten og mere anlangende, efter vores naadigste Befaling haver sluttet, da have vi os det naadigst ladet vel befalde og tilskikke eder herhos vores aabet Brev om Skatten, des Leilighed I deraf videre kan erfare, hvilket I strax for Bønder og menige Almue udi eders Len skal lade læse og forkynde og samme Skat af dennem lade indkræve og opberge, havendes flittig Indseende, at altingest dermed ganger ligeligen og ret til. Vi ville og naadigst, at de for alle andre Skatter, som aarlig pleiede at paabydes, uden de 6 Daler af Gaarden, som vores hosfølgende aabet Brev omformelder, med hvis videre derudi specificeres, skal være forskaanet, og at I samme Skat betiden lader indkræve, saa den halve Part til Michaelis og den halve Part til Juul førstkommendes til eder paa vort Slot Akershuus kan blive leveret uden nogen Afkortning i nogen Maader, saa og hvis endnu kan restere af forrige paabudne Skatter; desligeste, at I og haver flittig Ind-

seende, at ingen Huusmænd, Strandsiddere, Fiskere eller andre, som udi be^te aabet Brev specificeres, bliver forskaanet, dog de, som befindes saa forarmede, at de det ikke kan udgive, skal efter rigtig Thingsvinde, som af eder selv med egen Haand skal paaskrives, være forskaanet for saa meget, som rigtig kan bevises, at de ikke kan udgive. Vi tilskikke eder og herhos nogle vore aabne Breve til Kjøbstæderne udi eders Len, hvis Leilighed I videre deraf kan erfare, bedendes eder og ville, at I tilstiller Borgermestere og Raadmænd i hver Kjøbsted der udi Lenet for^ne vort aabet Brev, til dennem udganget, at de sig derefter kunne vide at rette og forholde, havendes Indseende, at aldeles ingen Kjøbsvende eller Tjenestedrenge, ihvo de og tilhøre, bliver forskaanet, og dennem tilligemed de andre Skatter fremskikker til vort Rentekammer i vor Kjøbsted Kjøbenhavn, vore Rentemestere til Hænde; dog ville vi, at Mandtallet efter sedvanlig Viis udi vort Renteri skal klareres. Vi have og naadigst bevilget, at den halve Part af samme Contribution udi vort Rige Norge maa forblive til Landsens Defension og Forsikring saa og Gjældens Aflæggelse, efter den Ordre, eder tilforn derpaa er given, paa det de dennem des trovilligere skulle lade befinde be^te Contribution til de Terminer, som forskrevet staar, ufeilbarligen at udgive og erlægge. Samme Skatter skal I og gjøre eders yderste Flid udi Rigsdaler at tilveiebringe saavidt muligt. Tagendes herudi ingen Forsømmelse for, at for^ne Skatter jo inden den for^ne Tid fremkommer og intet deraf udebliver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 April 1646. T. VII. 288. (Orig. i Rigsarkivet).

Hovedlensmændene udi Norge finge Brev om Skatten.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi af os elskelige Hannibal Sehested hans underdanigste Relation naadigst have erfaret, hvad han med Stænderne [etc. som næstforegaaende Brev til Hannibal Sehested indtil:] og at du samme Skat betiden lader indkræve og siden den halve Part til Michaelis og den anden halve Part til Juul førstkommendes med rigtig hosfølgende Gjenparter af Mandtallerne, hvoraf des bedre Rigtighed kan haves, paa vort Slot Akershuus levere uden nogen Afkortning [etc. som i nævnte Brev indtil:] havendes Indseende, at aldeles ingen Kjøbsvende eller Tjenestedrenge, ihvo de og tilhøre, bliver forskaanet, og den med forrige Skat i lige Maade paa vort Slot Akershuus til forbe^te Tid overleverer. Vi have og [etc. indtil:] ufeilbarligen at udgive og erlægge; dog ville vi, at Mandtallet efter sedvanlig Viis udi vort

Renteri skal klareres. Samme Skatter skal du og gjøre din yderste Flid, saavidt muligt, udi Rigsdaler at tilveiebringe. Tagendes herudinden ingen Forsømmelse, at for^ne^ Skatter jo inden den for^ne^ Tid fremkommer og intet deraf udebliver, saafremt du os ikke derfor vil stande til Rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 April 1646. T. VII 291.

Aabne Brev om Skatten udi Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære og troe Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvosomhelst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt Akershuus Len og underliggende Lene, evindelig med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi af os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder i vort Rige Norge, Embedsmand paa vort Slot Akershuus, hans underdanigste Relation naadigst have erfaret, hvad han med Stænderne udi vort Rige Norge, Skatten og mere anlangende, efter vores naadigste Befaling haver sluttet, da have vi os det naadigst ladet vel befalde saa og for godt anseet, at udi nærværende Aar i vort Rige Norge med Skatten saaledes skal forholdes, at af hver Fuldgaard udi dette Aar skal gives til Skat 6 Rigsdaler, hver Halvgaard 3 Rigsdaler og af Ødegaardene og andre Gaardeparter efter advenant og dermed være forskaanet for alle andre Skatter, som ellers aarlig pleiede paabydes; dog om nogen er saa forarmet, at han ikke det kan udgive, og det med rigtig Thingsvinde, som af Lensmanden skal paaskrives, bevises, maa han forskaanes for saa meget, som rigtig kan bevises, at han ikke kan udgive. Desligeste skal og hver Huusmand eller Strandsidder give i dette Aar Skat 1 Rigsdaler, en Dreng, som ikke er udskreven, ligesaa meget, en Haandverksmand paa Landet 1 Rigsdaler, end bruger han Jord, giver derforuden af sin Avl som en anden Bonde, en ledig Karl, som ikke er Bonde eller tjener Bonde, 2 Rigsdaler, en Fisker i Nordlandene, hvor fuldt Fiskeri er, 4 Rigsdaler, hvor Fiskeriet er ringe, 2 Rigsdaler, hver Udrorskarl, som er fuldvoxen, 2 Rigsdaler, hver halvvoxen 1 Rigsdaler, hver Skipper, som haver egen Jagt at segle med, 6 Rigsdaler, hver Styremand 4 Rigsdaler, alle Doggeskuder eller Bakkebaade, hver Gang de kommer hjem, at give Tiendeparten af den Fisk, de samme Reise haver fanget, som Fogden selv eller ved en Fuldmægtige skal lade oppebære og derimod betale dem Saltet, om noget dertil er forbrugt; item af Sager skulle de, som Sager haver, give os af hver Aargangssag udi dette Aar 50 Rigsdaler, en Flomsag 25 Rigsdaler

og en Bækkesag 10 Rigsdaler, og dermed være fri for Tiendebord, en Sagmester, efter som Sagen er god til, 6, 4 eller 2 Rigsdaler, og en Sagdreng halv saa meget; dersom nogen findes, foruden Adelen samt Lagmænd og andre, som haver Sager pro officio, at have privilegeret Sager, de dog i denne Tid at give deraf Tredieparten saa meget, som ellers skulde gives efter forskrevne Taxt. Og ville vi naadigst, at samme Skat udi dette Aar skal være udgiven Halvparten til Michaelis, den anden Halvpart til Juul førstkommendes i det seneste, uden nogen Afkortning i nogen Maader. Og have vi naadigst bevilget, at den halve Part af samme Contribution udi dette Aar udi vort Rige Norge maa forblive til Landsens Defension og Forsikring saa og Gjældens Aflæggelse efter den Ordre, vores Statholder derpaa er given, paa det I eder desto trovilligere skulle lade befinde bemeldte Contribution til de Terminer, som forskrevet staar, ufeilbarligen at udgive og erlægge, saa og hvis endnu kan restere af forrige paabudne Skatter. Og skal os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder i vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, have flittig Indseende, at altingest ganger ligeligen og ret til, saa og samme Skat der af eder opberge og indkræve og fremdeles med klart Register og Mandtal fra sig overantvorde. Skal og bemeldte vor Lensmand Fuldmagt have at tage to Lod Sølv imod een Rigsdaler, mens dersom de kunne ikke Rigsdaler afstedkomme, maa de annamme Smaapenge i Steden, nemlig 96 Skilling Danske for hver Rigsdaler. Thi bede vi eder alle og enhver særdeles strengeligen byde, at I retter eder efter samme Skat betiden at yde, fornøie og overantvorde inden den bestemte Tid, som forskrevet staar, og det udi Rigsdaler det meste muligt, ladendes det ingenlunde. Fortrykker sig nogen samme Skat ikke at ville udgive, da skal Lensmanden dennem derfor tiltale og forfølge; I vil eder derfore herudinden som vore troe Undersaatter godvilligen befinde, vi ville igjen være eder alle og enhver en naadig Herre og Konning og eders Gavn og Bedste i alle Maader vide at ramme. Kjøbenhavn 24 April 1646. T. VII. 289. (Orig. i Rigsarkivet).

Saltens, Senjens, Tromsøens, Andenes, Vesteraalens, Lofotens, Helgelands og Vardøhuus's Bønder at være forskaanet for halv Skat.

Kjøbstæderne udi Norge finge Brev om Skat.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære troe Undersaatter, Borgermester, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbsted N.,

evindelig med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi af os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, [etc. ordlydende med det aabne Brev til Almuen af s. D., ovfr. S. 397, indtil:] da have vi os det naadigst ladet vel befalde saa og for godt anseet, at I af eders By udi nærværende Aar til Skat skal udgive tre Gange saa meget, som I tilforne pleier at give udi enfekt Skat, som er . . . Rigsdaler eller des Værd, nemlig 6 Slettemark for hver Daler udi god gangbar Mynt, desligeste at hver Kjøbsvend udi eders By, forskrevne N., skal give 4 Rigsdaler eller des Værd, saa og hver Tjenestedreng 1 Rigsdaler, og dermed for alle andre Skatter, som ellers pleiede paabydes, at være forskaanet. Thi bede vi eder og hermed byde, at I retter eder efter den halve Part af samme Penge til Michaelis og den anden halve Part til Juul førstkommendes at erlægge, desligeste 4 Rigsdaler af hver Kjøbsvend og 1 Rigsdaler af hver Tjenestedreng, og til eders Lensmand at fremsende, som dem siden skal henskikke og lade levere, hvor vi hannem naadigst befalet have, havendes herudinden flittig og tilbørlig Tilsyn, at med for[ne] Contribution, retferdeligen omgaaes, saa enhver dertil lægger, eftersom han Handel, Brug og Næring haver, saa og aldeles ingen Kjøbsvende eller Tjenestedrenge der udi Byen, ihvo de og tjene eller tilhøre, bliver forskaanet, og at I et rigtigt Mandtal paa forskrevne Kjøbsvende og Tjenestedrenge med forbemeldte Contribution fremskikker. Vi have og naadigst bevilget, at den halve Part af samme Contribution udi dette Aar udi vort Rige Norge maa forblive [etc. som i ovennævnte Brev indtil:] ufeilbarligen at udgive og erlægge, ladendes eder herudinden som troe og lydige Undersaatter godvilligen befinde; vi ville igjen vide og ramme eders Gavn og Bedste og være eder alle og enhver en naadig Herre og Konning. Kjøbenhavn 24 April 1646. T. VII. 293. (Orig. i Rigsarkivet).

Oddevald	75	Rdr.	Fredriksstad	300	Rdr.
Kongelf	150	—	Skien	300	—
Christiania	1,200	—	Throndhjem	900	—
Tunsberg	225	—	Bergen	4,500	—
Stavanger	300	—			

Fire aabne Breve til Kapitlerne udi Norge om Skat.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Prælater, Kanniker og menige Kapitel udi Oslo Domkirke, evindelig med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi af os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, [etc. ordlydende med det aabne Brev til Almuen af s. D., ovfr. S. 397, indtil:] da have

vi os det naadigst ladet vel befalde saa og for godt anseet, at I af eders Kapitel udi dette Aar skal udgive tre Gange saa meget, som I tilforn pleier at give udi enfekt Skat, som er 450 Rigsdaler in specie, og dermed for alle andre Skatter, som ellers pleiede paabydes, at være forskaanet. Thi bede vi eder og naadigst begjere, at I retter eders Leilighed efter samme Skat og Contribution at yde og den halve Part til Michaelis og den anden halve Part til Juul førstkommendes til os elskelige Hannibal Sehested etc. at levere og overantvorde. Vi have og naadigst bevilget, at den halve Part af samme Contribution udi dette Aar udi vort Rige Norge maa forblive [etc. som i ovennævnte Brev indtil:] ufeilbarligen at udgive og erlægge, og det saaledes selv ligner og ordinerer, at enhver udgiver af sit Præbende, eftersom han haver i Kapitlet Oppebørsel og Indkomst, saa samme Contribution visseligen og uden al Undskyldning indkommer og bliver til forbe^{te} Tid fremsendt, som forskrevet staar, og det alt udi Rigsdaler in specie. Vi ville det igjen med al Gunst og Naade bekjende. Kjøbenhavn 24 April 1646. T. VII. 294.

Stavanger Kapitel . . 150 Rdr.	Bergens Kapitel . . . 300 Rdr.
Throndhjems Kapitel 300 —	Christiania Kapitel. . 450 —

Bisperne udi Norge finge Brev om Skatten.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi af os elskelige Hannibal Sehested [etc. ordlydende med det aabne Brev til Almuen af s. D., ovfr. S. 397, indtil:] da have vi os naadigst det ladet vel befalde saa og tilskikke eder herhos vores aabet Brev om Skat og Contribution, som Presterne og Provsterne udi eders Stift skal udgive, des Leilighed I deraf videre kan erfare. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I enhver Provst udi eders Stift en rigtig Copi af forbe[te] vort aabne Brev under eders Haand og Segl tilstiller, hvilken han, naar Calent holdes eller paa en anden beleilig Tid, skal for menige Prester der udi hvert Provsti lade læse og forkynde, havendes Indseende, at altingest ganger ligeligen og ret til, og at I siden samme Skat indfordrer og med klare Register og Mandtal fremskikker til forbe[te] vor Statholder, saa den inden den bestemte Tid, vort aabne Brev omformelder, i det allerseneste og uden videre Forhal visseligen fremkommer, hvor eder nøiagtig Kvittants derpaa skal gives. Vi have og naadigst bevilget, at den halve Part af samme Contribution udi vort Rige Norge maa forblive [etc. som i ovennævnte Brev indtil:] ufeilbarligen at udgive og erlægge. Tagendes ingen For-

sømmelse derfore. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 April 1646. T. VII. 295.

Aabne Brev til Presterne udi Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Provster og Sogneprester, som bygge og bo over alt N. Stift, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom vi af os elskelige Hannibal Sehested [etc. ordlydende med det aabne Brev til Almuen af s. D., ovfr. S. 397, indtil:] da have vi os det naadigst ladet vel befalde saa og for godt anseet, at enhver Provst eller Sogneprest, saa vel i Kjøbstæderne som paa Landsbyerne, skal give os udi nærværende Aar til Skat tre Gange saa meget, som de tilforne haver givet udi enfekt Skat, som beløber aarlig 12 Rigsdaler, og dermed for alle andre Skatter, som ellers pleiede at paabydes, at være forskaanet, dog at den rige hjælper den fattige og enhver efter sin Formue contribuerer. Thi bede vi eder og hermed alvorligen befale, at I retter eder efter samme Penge og Contribution visseligen og uden al Undskyldning den halve Part til Michaelis og den anden halve Part til Juul førstkommendes til Superintendenten over be te Stift at overantvorde, at han den med forderligste Leilighed paa de Steder, hannem befalet bliver, kan levere. Vi have og naadigst bevilget, at den halve Part af samme Contribution etc. ut in ceteris. Kjøbenhavn 24 April 1646. T. VII. 295.

Udi det Throndhjems Brev blev indført: dog skal Presterne udi Finmarken, som ingen decimas haver, forskaanes, og de andre, som haver decimas, skal give efter deres Formue.

Hannibal Sehested og Fredrik Urne finge Brev at erklære sig om Ove Bjelkes [Begjering om halv Skattefrihed for hans Ugedagsbønder].

C. IV. V. s. G. t. Hvad os elskelige Ove Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Salten, Senjen, Andenes og Tromsø Len, hos os underdanigst lader anholde og begjere anlangendes halv Skattefrihed for hans Ugedagsbønder, liggendes udi hans Kirkesogn og dets Annex, nemlig Ørland og Nes, kan I af hosfølgende hans Supplication videre see og erfare. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I eder derom med forderligste imod os underdanigst erklærer, at vi des Beskaffenhed deraf see kunne, saa ville vi os siden naadigst videre derpaa vide at resolvere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 April 1646. T. VII. 296. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Gedde og Hannibal Sehested finge Brev, Sølvbergverks Participanter anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst for kort Tid siden have ladet forskrive menige Participanter udi Sølvberget udi vort Rige Norge til at slutte og forafskedige noget vist, hvorved forne Bergverk kunde igjen udi god Tilstand opbringes, hvorpaa forne Participanter paa vores naadigste Behag sig underdanigst haver resolveret og for godt haver befunden at eligere en Bergfuldmægtige, som fuldkommelig forne Bergverk sig kunde paatage og udi alle de Occasioner, Bergverks Brug kan medføre, at negotiere og slutte alt det, som forne Bergverk til Fortsættelse komme kan, med underdanigste Begjering, vi dertil ville authorisere og bemægtige en vores egne indfødte Undersaatter, Nils Hanssøn udi Christiania, vores forrige Bergskriver: da, efterdi vi naadigst eragte saadant til forne Bergverkets desto bedre Fortsættelse og Participanterne til Gavn og Fordeel at kunne gelinge, ere vi naadigst tilfreds, at han dertil maa antages og befordres, ville derfore naadigst, at I med hannem til forestaaendes Herredage udi forne vort Rige Norge skal behandle, hvad han for samme Bestilling skal have til aarlig Pension og Besolding. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 April 1646. T. VII. 296. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Bjelke fik Brev anlangende et Kvindfolk udi Bakke Klosters Len, som sig trende Gange med Leiermaal haver forseet, at maatte egte den tredie og sidste Person, som hende haver besovet, og ikke lide efter Forordningen til Kagen, efterdi han selv begjerer hende til Egte. Kjøbenhavn 24 April 1646. T. VII. 296.

Hannibal Sehested fik Brev, Villum Lamb anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom Villum Lamb her til Holmens Fornødenhed haver ladet levere firesindstyve og sex Lester Steenkul, hver Lest for 12 Rigsdaler beregnet, hvorfor hannem Trælast igjen udi vort Rige Norge er bleven tilsagt, da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem for forbete 86 Lester Steenkul, saavidt det sig bedrage kan, paa hver Lest beregnet 12 Rdlr., lader bekomme Trælast efter den Priis, som det der af os til andre fremmede selges og afhændes kan. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 25 April 1646. T. VII. 297.

Nils Lange fik Brev, Hannibal Sehesteds Fordring anl.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi paa os elskelige Hannibal Sehe-

steds etc. hans underdanigste Begjering have tilforordnet og committeret os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt, Rigens Hofmester, Anders Bilde, Rigens Marsk, og Ove Gedde, Rigens Admiral, etc., at eftersee alle Documenter, bete vores Statholders Afregning og endelige Likvidation med dig, hans gevorbne Folk udi Norge til Hest og Fods vedkommende, paa hvis hannem efter vores naadigst hannem meddelte Generals-Bestalling samt rigtige Beviis og Ruller, enten paa sig selv eller sine underhavende med Billighed kunde tilkomme, og vi af bete vores Raad og gode Mænds udførlige Relation og Erklæring naadigst have forstanden, bete vores Statholder paa samme gevorbne Folk, efter hans Generals-Bestalling samt rigtige Beviis og Ruller saa og endelig Afregning og Likvidation med dig, at skulle tilkomme 94,379 Rigsdaler 1 Ort 16 Skilling, som han dog haver ladet staa ukrævet, saa vel som hvis han udi Barschaft med Sølv, Guld, Penge og Kobber godvilligen haver forstrakt, efter rigtig indleverede Beviser, nemlig 46,482 Rigsdaler 1 Ort og 14 Skilling, desligeste intet at have krævet eller optaget paa hans egen Person, efter bete hans Generals-Bestalling, mens saadant altsammen remitteret til vores egen naadigste Disposition og Forsikring, hvor og naar at betales: da have vi ved forbete vores dertil deputerede saaledes med hannem, Statholderen, ladet handle, at udi Steden for de 94,379 Rdlr., han haver ladet staa ukrævet paa det gevorbne Folk efter Bestallingen og egentlig er bleven sparet os og Kronen til Forlettelse, hannem for hans adskillig anvendte Bekostning, Umag og Besværing samt Generals-Tractament og Bestalling, uden nogen videre Prætension skulle udaf bete 94,379 Rdlr. tillægges og bevilges 50000 Rdlr., samt for sine udlagte Middel og godvillige Forstrækning den ganske Summa efter indleverede Beviser, paa hvilke bete tvende Summer vi naadigst have udgivet og hannem ladet tilstille vores særdeles Gjældsbreve, hvorledes han igjen skal vorde betalt udaf Norges Riges Midler. Hvorefter du dig og dine efterkommende Generalcommissarier udi vort Rige Norge, saavidt Contributionerne monne vedkomme, som til Norges Riges Defension og Gjældens Aflæggelse nu er eller herefter vorder deputeret, eder underdanigst efter bete vores Statholders Anfordring skal vide at rette, med rigtig Forklaring udi vores Renteri over hvis udi saa Maader aarlig vorder betalt, hvorefter og udimod bete vores Statholders særdeles Kvittants samt Afskrivelse paa forne vore Gjældsbreve det eder igjen udi eders Commissarii-Regnskaber

paa vores Renteri skal godtgjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 Mai 1646. T. VII. 297.

Ove Gedde, Hr. Oluf Parsberg, Hannibal Sehested og Fredrik Urne finge Brev, Villum Lamb anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom nærværende Villum Lamb af England hos os underdanigst haver ladet andrage, hvorledes han imod eders, Hr. Oluf Parsbergs, Erklæring underdanigst formener sig med rigtige Documenter, Admiralitets i England Certification og andre Erklæringer at kunne bevise, hans Skib, som paa Reise her ned til Danmark i vores Tjeneste er forsat, ikke godvilligen til samme Reise at være fragtet, men dertil presset mod sin Villie, underdanigst derfor begjerendes, vi hannem for samme hans Skib naadigst nogen Vederlag ville forunde: da, efterdi os om des Beskaffenhed intet er bevidst, vi og af for^te^ eders, Hr. Oluf Parsbergs, Erklæring naadigst erfare, det sig anderledes dermed at have, bede vi eder og naadigst ville, at I samtligen, eftersom I derom Videnskab haver, med forderligste forbe^te^ Sag for eder tager og eder om des Beskaffenhed udførligen erkyndiger og eder siden imod os erklærer, om han med Billighed for be^te^ Skib noget kan have at fordre, paa det vi os derpaa siden naadigst videre kan resolvere og engang for hans Overløb forskaanes. Vi tilskikke eder herhos de os i samme Sag tilskikkede Documenter, hvoraf I videre des Leilighed haver at erfare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Mai 1646. T. VII. 298.

Jørgen Kaas fik Brev, Palle Rosenkrands anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst befalet have os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard etc., at han udi dit Len skulde have Opsyn med Blokhusene, Vagten og andet mere, som til Landsens Defension nødigst kan være, desligeste med paabudne Skatter at lade skrive og opberge og dennem til rette Tid at lade levere paa de dertil forordnede Steder og dennem siden i vores Rentekammer forklare, sammeledes og med Folk at lade udskrive, naar befales: da bede vi dig og naadigst ville, at du sætter vederheftige Fogder, som de paabudne Skatter udi rette og tilbørlige Tider kan opberge og dennem til os elskelige Palle Rosenkrands levere, paa det han dennem saa paa sine tilforordnede Steder kan fremskikke. Vi ville og derhos naadigst, at du den tilsatte Foged tilholder udi rette Tide rigtige Mandtaller udi vores Rentekammer [at] levere og klarere, paa det be^te^ Palle Rosenkrands i saa Maader ikke skal komme til kort,

hvis det forskrevne blev forsømt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Mai 1646. T. VII. 299.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Villum Lamb. [Ordlydende med Brev til samme af 25 April s. A., ovfr. S. 402, dog med følgende Tillæg: det eder udi vores Rentekammer siden saaledes skal godtgjøres]. Kjøbenhavn 18 Mai 1646. T. VII. 300. (Orig. i Rigsarkivet).

Henrik Thott, Børge Juel, Jakob Hanssøn, Lagmand i Bergen, og Anders Matssøn, Lagmand i Stavanger, finge Befaling at gjøre til Ende med nogle Skifter og tilfaldne Arve, Bertel Orning og flere anrørende, med den sedvanlige Slutning. Kjøbenhavn 18 Mai 1646. T. VII. 300.

Hannibal Sehested fik Brev at give Christopher von Hünniche, Berghopmand, 200 Rigsdaler til Reisepenge.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os elskelige Christopher von Hünniche, vor Mand, Tjener og bestalter Berghopmand over Kobberberget udi Østerdalen udi vort Rige Norge, underdanigst er begjerendes, at hannem noget til Reisepenge og Fortæring for den Tid, han her været haver, maatte forundes, da ere vi naadigst tilfreds, at I hannem 200 Rigsdaler dertil maa lade give. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 Mai 1646. T. VII. 300. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Anders Bilde at betale af Norges Contributioner 18000 Rigsdaler.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi af eders saa vel som os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt til Urup, Ridder, Rigens Hofmester, og Ove Gedde til Tommerup, Rigens Admiral, vore Mænd, Raad og Befalingsmænd paa vort Land Møen og Bratsberg Len, deres underdanigst Erklæring naadigst have erfaret, os elskelige Anders Bilde til Damsbo, vor Mand, Raad, Rigens Marsk og Befalingsmand udi Vestervig Kloster, 18000 Rigsdaler at tilkomme: da bede vi eder og naadigst ville, at I forbe^te^ 18000 Rigsdaler udaf de Contributioner, som fra vort Rige Norge til dette Riges Fornødenhed efterhaanden vorder nedsendt, det snareste muligt lader erlægge til bemeldte vores Rigens Marsk imod hans Beviis, hvorefter det eder udi vores Renteri igjen skal vorde godtgjort. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Mai 1646. T. VII. 300. (Orig. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke fik Brev at være Ewert Carstenssøn,

Skibscapitain, behjælpelig med noget Erts at lade føre til Stranden. Kjøbenhavn 25 Mai 1646. T. VII. 300.

Henrik Thott fik Brev, Peder Vibe anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Peder Vibe underdanigst for os haver ladet andrage, hvorledes du skalt have bortpantet nogle Bøndergaarde, liggendes under hans Len, til en Borger udi Bergen, det vi be^te^ Peder Vibe kvit og fri naadigst forundt have, af Aarsag, at os elskelige Hannibal Sehested etc. efter vores naadigste Bevilling dig saa vel som andre vore Lensmænd udi for^ne^ vort Rige Norge skal have tilstedt til forbe^te^ vort Riges Defension Penge udaf Borgerskabet, under deres Len boendes, til Laans at begjere og derimod saa meget af Norges Krones Gods forpante, som de laante Penge sig kunde bedrage og importere: da, efterdi vores naadigste Intention og Mening herudi ikke haver været, det Gods at skulde forpantes, som vi andre vore Tjenere have forlent, og os elskelige Hannibal Sehested, efter hans underdanigste Erklæring, det ikke heller udi anden Mening dig eller nogen anden af vores Lensmænd udi forbe^te^ vort Rige Norge paa vores Vegne haver befalet, bede vi dig og naadigst ville, at du be^te^ Peder Vibe forskrevne hannem af os naadigst forundte Gods restituerer og til den Borger af Bergen, vores forrige Confirmation paa be^te^ Gods's Pantsætning forbigaaendes, andet Gods i Steden forpanter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Mai 1646. T. VII. 300.

Henrik Thott fik Brev at forhjælpe Hr. Anfrid Johanssøn, Sogneprest til Sunds Prestegjeld i Bergenhuus Len, til Rette, at Bønderne yder hannem og Kirken den Deel, Ordinantsen dennem tilholder. Kjøbenhavn 26 Mai 1646. T. VII. 301.

Fredrik Urne fik Brev at annamme Romsdalen under Throndhjems Len.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du straxen vort og Norges Krones Len Romsdalen lader annamme under Throndhjems Len, dog at du aarligen deraf, indtil vi anderledes tilsigendes vorder, til os elskelige Sigvard Brockenhuus, vor Mand, Tjener og Hofjunker, lader give og erlægge 800 Rigsdaler. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Mai 1646. T. VII. 302. (Orig. i Rigsarkivet).

Sigvard Brockenhuus fik Brev om 800 Rigsdaler af Romsdalen at opberge.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have bevilget dig af vort

og Norges Krones Len Romsdalen 800 Rigsdaler, som os elskelige Fredrik Urne etc. til dig aarligen, indtil vi anderledes tilsigendes vorde, skal lade give og erlægge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Mai 1646. T. VII. 302.

Preben von Ahn fik Brev at have Indseende med de Lene udi Nordlandene.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have for godt anseet, at du aarligen herefter skal lade indkræve, indtil vi anderledes tilsigendes vorde, og opberge, hvis os og Norges Krone tilkomme kan af alle Nordlandene, som os elskelige Achim von Breda, vores bestalter Generalmajor, Volrat Lampe, Hs. Kjærligheds, vores elskelige kjære Søns, den høibaarne Fyrste og Herre, Hr. Christian etc., hans Staldmester, og os elskelige Ove Bjelke etc. hidindtil udi Forsvar havt haver, hvoraf du og den sedvanlige billige Afgift udi rette Tide haver at erlægge til forbe[te] Breda og Lampe, som de siden deraf pleier at give. Hvad din egen Afgift angaar af den Andeel, som forbe[te] Ove Bjelke sidst var medforlent, derom skalt du med forderligste faa videre Anordning. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Mai 1646 T. VII. 301.

Achim von Breda og Volrat Lampe, hver især, finge Brev om deres Lene i Nordlandene.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have anbefalet os elskelige Preben von Ahn etc. at skulle forvalte alle Nordlandene, eftersom du selv ikke der kan være tilstede, dog at han deraf aarligen til rette Tid til dig skulle give den sedvanlige billige Afgift, hvoraf du siden til os og Kronen paa tilbørlige Steder og Tider haver at betale og erlægge den Afgift, som du deraf til os og Kronen pleier at give. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Mai 1646. T. VII. 301.

Fredrik Urne fik Brev, Hr. Oluf Parsberg anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg etc. underdanigst giver tilkjende, at han, imidlertid han med vort og Kronens Len Throndhjem naadigst var forlent, efter vores naadigste Befaling baade af hans Formand, afgangne Jens Juel, en Andeel Salt skal have annammet, saa vel som selv siden til Sildefiskeriets Fremtarv en stor Deel have kjøbt og forskaffet, hvilket Salt du ikke skal ville understaa at annamme, uden det dig naadigst vorder befalet: da bede vi dig og naadigst ville, at du samme Salt af hannem annammer, ligesom han af hans Formand gjort haver. Desligeste lader han ogsaa underdanigst andrage, hannem

en større Restants udi forbe^te Throndhjems Len og By at tilstaa, baade af vores Rettighed og i andre Maader, hvorom han lovlige Domme haver forhvervet efter Loven til Udlæg: da bede vi dig og i lige Maade naadigst ville, at du forbe^te Hr. Oluf Parsberg eller hans Fuldmægtig værer behjælpelig, at han sin Betaling for forskrevne Restants uden nogen videre Forhaling kan bekomme. I lige Maade giver han og underdanigst tilkjende, hvorledes en Person ved Navn Nils Christenssøn, forrige Tolder paa Nordmøre, er befunden paa hans Oppebørsel at være os en Summa Penge skyldig bleven, hvortil hans Gods og Formue er vurderet, som for^te Hr. Oluf Parsberg os siden haver ført til Regnskab, dog Godset endnu der udi Throndhjems Len bestaar usolgt og Gjælden uindkrævet: da bede vi dig og naadigst ville, at du Christopher Nilssøn, Foged paa Nordmøre, og Erik Oudessøn, boendes i Kvalvaag, tilholder, at de efter forrige Befaling samme Nils Christenssøns Gods i Penge gjører, hans Gjæld indkræver og til be^te Hr. Oluf Parsbergs Fuldmægtig leverer, saa og at du be^te Nils Christenssøn, som sig endnu der udi Lenet opholder, strax tilholder, at han sig personligen her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn indstiller, hans Regnskab og deslige rigtigen at forklare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Mai 1646. T. VII. 302.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Henrik Bjelke.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os elskelige Henrik Bjelke til Ellinegaard, vor Mand, Tjener, bestalter Oberste til Fods og Befalingsmand over Ide og Marker Lene, efter den med hannem af os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt til Urup, Ridder, vor Mand, Raad, Rigens Hofmester og Embedsmand paa vort Land Møen, og eder gjorte Afregning skal restere 3000 Rigsdaler for Officierer, som han her udi vore Riger udi forleden Feidetid haver indbragt, da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem efterhaanden paa visse Terminer af de Middel, som udi vort Rige Norge til dets Defension ere deputeret, for^ne 3000 Rigsdaler contenterer og afbetaler. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Mai 1646. T. VII. 303. (Orig. i Rigsarkivet).

Henrik Thott fik Brev, Melchior Oldeland anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst have forlent os elskelige Melchior Oldeland etc. med vor og Norges Krones Len Giskø, da, efterdi han udi vores daglige Tjeneste forhindret er, bede vi dig og naadigst ville, at du udi hans Fraværelse med hans dertil forordnede Fogder haver flittig Indseende og Inspection baade

med Justitien, Skatterne og Udskrivelser og andet, som dertil hører, saa at Bønderne derunder liggendes ikke bliver ødelagt formedelst Forvalternes Medfart. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 30 Mai 1646. T. VII. 304.

Ligesaadant Brev fik han og at have Indseende med Halsnø Kloster og Hardanger Lene, som Otte Krag er medforlent. Kjøbenhavn 30 Mai 1646. T. VII. 304.

Erik Ottessøn [Ornings] Arvinger finge Brev at overlevere til Otte Krag, hvis Inventarium, Jordebøger, Breve, Documenter og andet Halsted [ↄ: Halsnø] Kloster og Hardanger Lene er vedkommende og der bør at findes og overleveres, som afgangne Erik Ottessøn i Verge havt haver, at han al des Leilighed og Underretning deraf have kan. Kjøbenhavn 30 Mai 1646. T. VII. 303.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende de Penge, han efterhaanden skikker her neder fra Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I hvis Penge, som fra vort Rige Norge hid neder sendes skal, det være sig Skatter, Tolde, Lenenes Afgift og andet, med de dertil forordnede Fregatter til Vands fra vor Kjøbsted Marstrand og over til Hals, nogle før og nogle efter Martini, fremsender, som de efterhaanden paa vort Slot Akershuus indsamlet vorder, med Pas til Lensmændene, at Pengene kan blive befordrede efter den Ordre, af eder Commissario givet vorder, hvor hver Slags Penge skal leveres, til rigtig Kvittants at godtgjøres paa Renteriet, dog skal saadant skee paa vor og Kronens Eventyr og Bekostning, eder skadesløs i alle Tilfælde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31[1] Mai 1646. T. VII. 303. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende tvende Engelske Skibscapitainer og Toldrullen.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, tvende Engelske Skibe udi vort Rige Norge at være anholdne, som adskillig Insolents imod vore Undersaatter og andre paa vores Strømme paa Fribytteri skal have begangen, da ere vi naadigst tilfreds formedelst den Engelske Gesandts Intercessions og Forbøns Skyld, at samme Skibe maa saaledes, som de nu ere forefundne, igjen løsgives, helst efterdi os er bleven tilsagt, at saadan Insolents herefter paa vores Strømme imod vore Undersaatter eller andre af de Engelske ikke skulle begaaes. Desli-

[1] Saaledes i Originalen, i „Tegnelser“ 30 Mai.

geste, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, at Titelen paa Toldrullen skal foraarsage nogen Disordre, da ville vi den ikke saa have forstanden, at med hvis der gaar imellem Rigerne nogen Nyhed skal begyndes, mens at dermed skal forholdes ligesom tilforn. Cum claus. consv. Frederiksborg 4 Juni 1646. T. VII. 304. (Orig. i Rigsarkivet).

Henrik Thott, Tolden anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du herefter ikke befatter dig med Tolden til nogen Udgift, mens den paa vort Slot Akershuus lader levere. Cum claus. consv. Frederiksborg 4 Juni 1646. T. VII. 304.

Hannibal Sehested, Alexander Thanche anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Hvad Alexander Thanche, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Hamburg, hos os underdanigst lader andrage anlangendes noget Malt og Korn, hannem tilhørig, som udi vort Rige Norge er bleven anholden og til des Notturft udi forleden Feide forbrugt, kan I af hosføiede hans Supplication og Bilage videre see og erfare. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I hannem paa hans Ansøgning, dersom hans Tilkrav ellers rigtig befindes, til Rette forhjælper, at han derfore kunde blive contenteret og fornøiet. Cum claus. consv. Haderslev 18 Juni 1646. T. VII. 305. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Nils Pederssøn anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vor og Kronens Tjener, Nils Pederssøn, boendes udi Kongsted udi Koldinghuus Len, hos os underdanigst klageligen lader andrage, hannem udi forleden Vinter ved St. Paulsdag ved Brostrup Kirke udi vort Land Nørre-Jylland at være overfalden af en ved Navn Mats Jørgenssøn, Jørgen Vests Søn udi vor Kjøbsted Middelfart, og der uden nogen Aarsag at været skudt og saaret af hannem af en Bøsse, som han medhavde, da han intet udi sine Hænder havde, som noksom skal være beviist: da, efterdi forbe^{te} Mats Jørgenssøn er entvigt og nu berettes at skulle findes udi eders Len, hos en hans Syster der, boendes udi Drammen, bede vi eder og naadigst ville, at I forbe^{te} Mats Jørgenssøn lader anholde og siden ved tilfældig Leilighed til Lensmanden paa vort Slot Hindsgavl forvaret nederskikke, eftersom han under hannem er bosiddendes, at Retten og den der imod hannem udi forbe^{te} vor Kjøbsted Middelfart begyndte Lovmaal for hans Bedrift maatte fulddrives. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Juni 1646. T. VII. 305.

Vincents Bildt fik Brev anlangende noget Gods, Jomfru Ide Lange begjerer.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Jomfru Ide Lange Gundesdatter underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne vore og Kronens Gaarde og Gods, liggendes udi vort Rige Norge, i Tunsberg Len, udi Nykirke Sogn: Aasen, anden Væggegaard, herimod hun sig underdanigst erbyder igjen til os og Norges Krone til fyldest Vederlag igjen at ville udlægge efterskrevne hendes Jordegods, liggendes udi forbe^te Tunsberg Len, Vaale Sogn: Tørklep, anden Tørklep, Haraldstad. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du samme Gods's Leilighed forfarer, baade det Gods, be^te Jomfru Ide Lange underdanigst til Magelaug er begjerendes, saa vel som det, hun igjen udlægger, og dig imod os med forderligste erklærer, om samme Gods for Beleiligheds og anden Herligheds Skyld fra Lenet kan mistes og ombæres imod det, hun igjen vil udgive, og samme din Erklæring udi vores Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Juni 1646. T. VII. 305.

Henrik Thott fik Brev [om] noget Gods, Bernt Orning til Magelaug er begjerendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Bernt Orning til Vatne etc. af os underdanigst til Mageskifte er begjerendes efterskrevne vores og Kronens Gaarde og Gods, liggendes udi vort Rige Norge, i Bergenhuus Len, i Stords Prestegjeld, en Gaard Melland, nok en Gaard, kaldes Økland, som er Prestegaard, nok en Gaard, samme Prestegaard underliggende, hvorimod han til fyldest Vederlag underdanigst erbyder sig at ville udlægge til os og Kronen af hans Jordegods, i forbe^te Bergenhuus Len liggendes, i forbe^te Stords Prestegjeld, en Gaard, kaldes Thychend (?), nok en Gaard, kaldes Nyseter: da bede vi dig og naadigst ville, at du om samme Gods's Leilighed dig erkyndiger, baade om det, han af os og Kronen underdanigst er begjerendes, saa vel som om det, han til Vederlag igjen give vil, etc. ut supra. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Juni 1646. T. VII. 306.

Holger Rosenkrands fik Forlov at maatte, naar han Stavanger Len havde annammet, komme hid ned til Danmark, der sine Erinder at forrette, dog at han stillede saadan Ordre, før han forreiste, at intet udi hans Fraværelse blev forsømt. Akershuus 7 Juli 1646. T. VII. 306.

Henrik Thott fik Brev at nederskikke til Kjøbenhavn en Skibsladning af Stene [til Kakkelovne].

C. IV. V. s. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du med forderligste en Skibsladning af de Stene, som til Kakkelovne udi dit Len tjenlige findes, lader nederskikke til vor Kjøbsted Kjøbenhavn, dog at udi Agt haves, at forne Stene ikke altfor smaa ere, saa og at de af dennem dertil udledes, som meste Guldaarer udi findes. Cum claus. consv. Akershuus 7 Juli 1646. T. VII. 306.

Hannibal Sehested og Jens Bjelke fik Brev om Rytteriet.

C. IV. V. G. t. Eftersom det vel er betænkeligt for adskillige høit anseelige Aarsager at aftakke Rytteriet, som her udi vort Rige Norge ere indkvarteret, hvilke med stor Bekostning ere hvervede og udi en Hast ikke skulde kunne igjen tilveiebringes, thi bede vi eder og naadigst ville, at I paa Middel og Veie værer betænkt, hvorledes forbete Rytteri bedst kunde fordeles og underholdes her udi forbete vort Rige Norge, saavidt deres Personer angaar, og deres Heste at afskaffe, indtil man dennem behøvede, og samme Betaling at tage udaf Rostjenestepengene, samt den Odelsskat, som vi naadigst have bevilget at maa indlægges udi Landkisten her udi forte vort Rige Norge. Cum claus. consv. Akershuus 8 Juli 1646. T. VII. 307. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Toldpenge at levere i Kongens eget Kammer.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I udi vores eget Kammer lader indlevere udaf de Toldpenge, allerede ere indkomne, saa mange, som pleier at leveres paa vort Rentekammer, og de øvrige paa forordnede Steder at levere, dog hvis vi her for Last, Jern og Fragter ere bortskyldig, først at betale. Cum claus. consv. Akershuus 8 Juli 1646. T. VII. 309. (Orig. i Rigsarkivet).

Nogle Norske Adel finge Brev at erklære dennem om Norske Lenens Beskaffenhed.

C. IV. V. G. t. Eftersom I udi nærværende Aar haver bekommet vores naadigste Befaling, dateret udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn den 7 April, at skulle forfare N. Lens Beskaffenhed, hvorefter Skatten der sammesteds ligeligen kunde lignes og lægges, med mere, som forbete vores naadigste til eder udgangne Befaling videre indeholder, da bede vi eder og naadigst ville, at I værer

tiltænkt strax eders Erklæring herom, dersom det ikke allerede skeet er, at forferdige og til os elskelige Hannibal Sehested etc. at overlevere, at os siden deraf kan skee underdanigst Relation og erfares, hvad med forbe^{te} Skatter og andet skee kan og skal efter hvert Steds og Lens Beskaffenhed. Cum claus. consv. Kjøbenhavn [ɔ: Akershuus] 8 Juli 1646. T. VII. 306.

Lensmændene udi Norge finge Befaling at erklære dennem imod Statholderen, Skatten og andet anl.

C. IV. V. G. t. Eftersom du udi nærværende Aar haver bekommet vores naadigste Befalinger, dateret udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, saa vel som os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder i vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, hans Skrivelse efter vores naadigste Ordre anlangendes adskilligt, hvorom du dig imod os til nærværende Herredage underdanigst skulde erklære, da bede vi dig og naadigst ville, at du dig efter for^{te} vores naadigste Missivers og Befalingers, til dig udgangen, saavel for^{te} Hannibal Sehesteds Skrivelsers videre Indhold straxen være tiltænkt for^{te} din Erklæring at forferdige og den for^{te} Hannibal Sehested at overlevere, at os siden deraf kan skee underdanigst Relation og derefter med Skatter og andet, som for^{te} Missiver og Skrivelser omformelder, efter hver Steds og Lens Beskaffenhed anordnes det, som tjenligst og bedst kan eragtes. Cum claus. consv. Akershuus 8 Juli 1646. T. VII. 307. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at strengeligen tilholde Johan Herfordt, at han sig strax her indstiller.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom for os indgives adskillige og vidløftige Klagemaal over en ved Navn Johan Herfordt, thi bede vi eder og naadigst ville, at I hannem strengeligen tilholder, at han sig straxen her skal indstille til at svare og sig erklære paa hvis Klager og Angivelser over hannem allerede skeet er. Cum claus. consv. Akershuus 9 Juli 1646. T. VII. 311. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Mynten m. m. anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I Mynten herefter lader slaa efter Hollands-Dalers Værd og Skraa. Er ogsaa derhos vores naadigste Villie, at I Kirkegaarden skal afskaffe og gjøre den Anordning, at de døde herefter begraves udi Akers Kirkegaard. Hvad Fæstningens og Slottens Bygning og Reparation angaar, da ville vi naadigst, at den nye

Port straxen skal begyndes saa vel som den øverste Volds Forflyttelse, Opsættelse og Forhøielse baade med Muur og Jord, og at Muren fra Skarpenort skal trækkes med en Linie lige til Punkten af samme Vold, og ellers at alting skal forferdiges efter vores egen Abrids. Dersom og nogle Huse kan befindes at være bygget Fæstningen for nær eller andensteds at være imod bemeldte Abrids, da ville vi naadigst, at de skal bortskaffes, saa og at der skal bygges Steenboder langs Stranden paa Hovedstangen for Garnisonen og Haandverkerne, at de altid desto bedre kan være ved Haanden; skal og derhos funderes en grundmuret Toldbod yderst paa Tangen af Hovedstangen, hvor alle Skibe skal angives og fortoldes. Cum claus. consv. Akershuus 9 Juli 1646. T. VII. 311. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Befaling at lade taxere alle Sager udi hans Len.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I med forderligste lader taxere og sætte alle Sager udi eders Len for en aarlig visse Afgift, dog først vore og Kronens Sager, eftersom de nu kan taale at give, siden Kongedelers Afskaffelse skeede, med hvis anden Beskaffenhed derhos kan være at agte, dernæst alle andre Sager udi for^ne^ eders Len at taxere udi Steden for Tiendebord af Aargangs-, Flom- eller Bækkesager og at høre til Lenets uvisse, formedelst at Brugen er uvis og undertiden skjæres mere og undertiden mindre. Cum claus. consv. Akershuus 9 Juli 1646. T. VII. 311. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Løsgjængere og Sorenskrivere anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en Deel Løsgjængere baade fra vort Rige Danmark og andre Steder her udi Riget sig skal lade finde, som sig understaar Supplicationer for Bønderne imod Forordningen at stile og skrive, da bede vi eder og naadigst ville, at I gjører den Anordning, at hvor slige Personer kunne antrædes, der da over dennem bliver hændet Dom, at de derefter kan blive straffet, som vedbør. Dernæst, eftersom for os i lige Maade bliver andraget en Deel Sorenskrivere sig at skulle vægre at skrive Bøndernes Supplicationer, helst udi de Sager, som dennem selv eller Fogderne angaar, da ville vi naadigst, at I en skikkelig og ærlig Mand her udi vor Kjøbsted Oslo forordner, som saadanne Supplicationer udi de Sager, som de sorne Skrivere sig udi vægre, kunne stile og skrive,

og at I de andre Lensmænd her udi Riget saadant lader forstaa, at de og udi deres Len ligesaadan Anordning gjører. Cum claus. consv. Akershuus 9 Juli 1646. T. VII. 312. (Orig. i Rigsarkivet).

Bisperne udi Norge finge Brev, Presterne anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes en Deel Prester her udi vort Rige Norge, udi Steden for andet geistligt, de billigen og tilbørligen burde at tage vare, befatter sig med adskilligt verdsligt, som deres Embede og Bestilling ei vedkommer, særdeles at de mere fraraader end opmuntrer og styrker de udskrevne Knegte til deres Troskab og Pligt imod os og Kronen, og en Deel af Presterne sig forlyster at afvise Knegtene fra Sacramentet formedelst deres lange Haar, de lader voxe, med Befaling at lade sig klippe som andre Tyendeknegte, førend de annammes, efter adskillige Knegtes egen Beretning, og adskillig anden Haardhed dennem beviser for deres Tjeneste: thi bede vi eder og naadigst ville, at I værer tiltænkt om saadant at inkvirere og vores Statholder tilkjendegiver, hvis I derom erfarendes vorder, samt Presterne tilholder og formaner, at de saadant lader fare, saafremt de ikke tilbørligen vil sættes til Rette. Cum claus. consv. Akershuus 9 Juli 1646. T. VII. 309.

Ivar Krabbe fik Brev, Skatterestantsen at klarere paa Akershuus og om Extract af sit underdanigste Regnskab.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Hr. Oluf Parsberg etc. haver bekommet vores naadigste Befaling med forderligste udi Skriverstuen paa vort Slot Akershuus at skulle klarere hvis Restantser af de paabudne Skatter samt Rostjenestepenge og andet forfalden til Philippi Jacobi, saavidt Militien vedkommer, som udi Baahuus Len er bestaaende, for den Tid, han dermed forlent var: thi bede vi dig og naadigst ville, at du forbe^{te} Hr. Oluf Parsberg eller hans Fuldmægtige saavidt muligt værer beforderlig, at forbe^{te} Restants med forderligste her udi Skriverstuen kan blive klareret; ville og derhos naadigst, at du Halvparten af den nu sidst paabudne Skat endeligen inden Michaelis her udi Skriverstuen skal have leveret imod dobbelte Kvittantser, den ene paa hvis til vort Rige Danmark skal nedersendes, den anden paa hvis her udi vort Rige Norge skal forblive efter vores naadigste Anordning, paa det at alting baade her og paa vort Rentekammer kan have sin tilbørlig Rigtighed til vores og Rigens rette Tjeneste. I lige Maade er vores naadigste Villie og Befaling, at

du aarligaar til hver Philippi Jacobi Dag skal tilstille forte vores Statholder Extract paa dit Lens Indtægter og Udgifter samt Gjenpart af Mandtallerne, hvorefter Skatterne paa forbete vores Rentekammer klareres, at forbete vores Statholder desto bedre deraf kan vide hos enhver at gjøre Anfordring paa hvis de med resterer. Herhos tilskikkes dig og et vores aabne Brev, det du paa tilbørlige Steder skal lade forkynde. Cum claus. consv. Akershuus 9 Juli 1646. T. VII. 310.

Ligesaadant Brev finge Holger Rosenkrands om Stavanger og Vincents Bildt om Tunsberg, med Preben von Ahn om Nordlandene.

Henrik Thott fik Brev, nogle Huse ved Garpebryggen i Bergen at afbryde.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du de smaa Hytter, som staar næst nordenfor den Kontorske Gaard udi vor Kjøbsted Bergen, hvor Guldskoen udhænger, lader afbryde og Pladsen ryddeliggjøre, eftersom og udi forleden Herredage der sammesteds blev befalet, at Almindeliger (sic) eller øde Pladser paa alle fornødne Steder der i Byen skulde anrettes til at hindre og styre i Ildebrand, om saa var (det dog Gud forbyde) der igjen skulde tage Overhaand, det vi og naadigst erfare paa de fleste Steder allerede at være skeet, forbete Sted undtagen, formedelst en Proces, som ved denne Herredag er bleven decideret: da ville vi naadigst, at du det og der i Verk skal stille fra Volden opad til Øvregaden, efterdi vi dog af din underdanigste Beretning erfare, det Byen til Gavn og Zirat og med fast ringe Skade af nogen de hosboendes at kunne i Verk stilles. Cum claus. consv. Akershuus 9 Juli 1646. T. VII. 310.

Henrik Thott fik Brev at have flittig Indseende, at af Kronens Tjenere udi hans og des underliggendes Lene ikke større Bygsel tages eller begjeres, end som billigt og forsvarligt efter Gaardenes Godhed være kan, og i lige Maade og at have flittig Indseende, at udi forbete Lene Smør-Landgilden med tilbørlig Vegt ydes og annammes. Akershuus 9 Juli 1646. T. VII. 311.

Ligesaadant Brev finge og alle de andre Lensmænd i Norge, undtagen Smørvegten, sub eodem dato. (Orig. i Rigsarkivet).

Thomas Jenssøn og Augustinus Olssøn [Wroe], Lagmænd udi Skien og Agdesiden, finge Befaling at kjende og dømme som forsvarligt om noget Odelsgods imellem Bernt Orning og Anne Orms Arvinger, som hun, Anne Orm, arvede efter

hendes Fader og Moder, efterdi hun skal have taget sig ufri Mand og var en fri Kvinde. Cum usitata clausula. Akershuus 10 Juli 1646. T. VII. 312.

Hannibal Sehested fik Brev om adskilligt.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi til seneste Herredage udi vort Rige Danmark adskillige foreslagne Poster have remitteret til nærværende Herredage at delibereres og resolveres, som videre herhos følger, da bede vi eder og naadigst ville, at I med os elskelige Ove Gedde til Tommerup, Rigens Admiral, Hr. Christopher Urne til Aasmark, Ridder, Rigens Kantsler, Ivar Wind til Nørholm, vore Mænd, Raad, og Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler, vor Mand, Tjener, og Befalingsmænd over Bratsberg Len, Dragsholm, Dalum Kloster og Marie Kirkes Provsti, forbete Poster med forderligste foretager, dennem med Flid overveier og eder derpaa imod os underdanigst erklærer:

A. Gaardene sønden- og nordenfjelds, hvor det ikke allerede skeet er, at sætte og taxere, hvad en fuld, halv eller Fjerdingsgaard bør at være, hvorefter Skatterne kunne lægges og en Lighed træffes, at den ene ikke mere end den anden bliver graveret.

B. Og efterdi vi naadigst have resolveret og bevilget, at nærværende Aars halve Contribution skulde forblive her udi vort Rige Norge til Militiens Underholdning med Officierernes Tractament, Garnisonernes Lønning, Fæstningernes Reparation og Bygning samt Gjældens Aflæggelse, saavidt Krigen vedkommer, da ville vi naadigst, at I hos Generalcommissario skal forfare, hvad Gjælden ungefærlig være kan, og derforuden et Overslag gjøre paa, hvis det andet kan bedrage aarlig, naar Garnisonerne forstærkes til 2 eller 300 Mand af rette gevorbne Knegte, og at Fæstningerne vel kan bygges, repareres og holdes vedlige til Rigets Conservation, Officiererne at contenteres efter deres Capitulation udi vort Rige Danmark, paa det man derefter nu straxen kan resolvere, hvis herefter aarlig skal forblive af Contributionerne her udi forbete vort Rige Norge, enten den halve eller tredie Part, ligesom det kan tilstrække Gjælden at aflægge og Militien at underholde, og derover gjøre et visse Overslag og Facit paa, hvis af forbete vort Rige Norges Contributioner skal til vort Rige Danmark nedersendes, paa det at begge vore Riger kan blive conserveret og Undersaatterne contenteret.

C. Udskrivnings Afskaffelse udimod en visse Penge

aarlig at lægge udi Landkisten til Verbung, naar behøves, at evitere og forekomme den store Misbrug med Udskrivningen, udi det at de kjøber sig fri eller løber bort og forkaster Gewehret og, naar noget paakommer, tjener lidet eller kommer sjelden tilstede at forblive længe, med adskillige andre Ulemper, som deraf følger, Almuen til Besværing og Riget til ingen Tjeneste.

D. Ligerviis med Skydsferds Afskaffelse og hvorledes saadant bedst og bekvemmeligst kan stilles udi Verk, saa at Almuen for saadan stor og ulidelig Besværing engang kunde vorde forskaanet udimod en visse Penge aarlig.

E. Om ikke nogle andre Middel kan betænkes end Skatter, Tolde og Lenenes Afgifter, hvormed Indkomsten noget mærkeligt kunde forbedres, og hvorledes Toldene kunne reduceres efter Lester, og hvad for Species derudi skulle excipeers, samt hvorledes Tolden skulle sættes for alle andre ind- og udgaaende Vare, saavidt Søfarten og Trafiquen til Vands monne vedkomme, mens hvis som Sverige angaar at sættes en særdeles Told efter hvis paa Grændsemodet der er forabskediget, samt visse Markedspladser at nævnes og publiceres til hver Mands Efterretning.

F. At deliberere med begge Berghopmændene om en visse Bergordnung efter dette Riges Vilkaar at concipere og extrahere udaf andre Tydske Bergordnunger og den siden at trykkes paa Danske og publiceres samt aarlig af Prædikestolen tvende Gange at eftersees til hver Mands Underretning.

G. Hvorledes at man med bedre Skik end hidindtil skulde kunne bringe en Flaade tilveie her udi Riget at gjøre Tjeneste, naar behøvedes, og hvad Middel der er til eller kan blive at contentere dennem, som med deres Skibe seneste haver gjort Tjeneste.

H. Den sidste paabudne Accises Forhøielse at modereres her udi forbe^te vort Rige Norge formedelst den høie Told udi seneste opsendte Rulle paa alle Slags fremmed Drik.

Hvilken eders samtlig underdanigst Erklæring I os med forderligste haver at tilstille, at derefter siden kan gjøres fornøden tjenlig Anordning. Cum claus. consv. Akershuus 11[1] Juli 1646. T. VII. 307. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Restantsen af Lenene i Norge at klarere paa Akershuus m. m.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vores naadigste Befaling til alle

[1] I „Tegnelser" er Brevet dateret 8 Juli.

Lensmændene her udi vort Rige Norge er udgangen, at de straxen skal være tiltænkt at klarere her udi Skriverstuen paa vort Slot Akershuus alt hvis udi deres Len saa vel som underliggende Lene og Kjøbstæder samt Geistligheden kan med restere, særdeles af de paabudne Skatter samt Rostjenestepenge og andet, forfalden til nu seneste Philippi Jacobi Dag, saavidt Militien vedkommer, med Forklaring derhos paa Indtægterne efter Skattemandtallet og Rostjenestes Taxt samt Udgifter efter eders Ordre; i lige Maader at de og Halvparten af den nu sidst paabudne Skat endeligen inden Michaeli her udi Skriverstuen skal have leveret udimod dobbelt Kvittantser, den ene paa hvis til vort Rige Danmark skal nedersendes, den anden paa hvis her udi vort Rige Norge skal forblive efter vores naadigste Anordning, paa det at alting baade her og paa vort Rentekammer kan have sin tilbørlig Rigtighed til vores og Rigernes rette Tjeneste; desligeste at de aarligaar til hver Philippi Jacobi Dag skal tilstille eder Extract paa deres Lens Indtægter og Udgifter samt Gjenpart af Mandtallerne, hvorefter Skatterne paa forbe^te^ vores Rentekammer klareres. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I forbe^te^ vores Lensmænd udi Hoved- saa vel som underliggende Lene tilholder, at de forbe^te^ resterende Skatter, forfalden til seneste Philippi Jacobi Dag, overalt med forderligste her udi Skriverstuen klarerer og erlægger med Forklaring derhos paa des Indtægter samt Udgifter, saa og at den nu sidst paabudne Skat endelig inden Michaeli her udi Skriverstuen vorder leveret imod dobbelt Kvittantser, den ene paa hvis til vort Rige Danmark skal nedersendes, den anden paa hvis her udi Riget skal forblive efter vores naadigste Anordning; sammeledes er vores naadigste Villie og Befaling, at I aarligenaar til hver Philippi Jacobi Dag hos forbe^te^ vores Lensmænd Extract paa alle Lenenes Indtægter og Udgifter samt Gjenpart af Mandtallerne, hvorefter Skatterne paa Rentekammeret klareres skal, affordrer, til den Ende, at I desto bedre deraf kan vide hos enhver at gjøre Anfordring paa hvis de med resterer, saa alting baade her og paa vort Rentekammer kan have sin tilbørlig Rettighed til vores og Rigernes rette Tjeneste. Cum claus. consv. Akershuus 11 Juli 1646. T. VII. 312. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at afsætte Lagmanden Anders Matssøn i Stavanger.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom Lagmanden udi Stavanger befindes

at have begaaet adskillige og uforsvarlige Excesser, idet han vores og vores elskelige Rigens Raads Domme ikke anseet haver, som han billigen burde, da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem skal afsætte og en anden dygtig Mand udi hans Sted igjen forordne, som samme Bestilling betjene kan. Cum claus. consv. Akershuus 11 Juli 1646. T. VII. 314. (Orig. i Rigsarkivet).

Vincents Bildt, Nils Lange, Hans Nilssøn og Nils Hanssøn finge Befaling, Johan Herfort og nogle Bønder anl.

C. IV. V. G. t. Eftersom adskillige Klagemaal af Bønderne udi Numedals og Sandshvervs Fogderi imod Johan Herfort for os underdanigst er forebragt, som synes at være af stor Consideration, hvorom eder herhos deres Klagemaal og underdanigste Supplication tilstilles, hvoraf I Sagens videre Beskaffenhed haver at erfare: da, paa det saadanne Enormiteter, om de ellers sandferdig findes, tilbørligen kunne blive straffet, bede vi eder og naadigst ville, at I forbe^{te} Johan Herfort saa vel som for^{ne} sig beklagende Bønder nu strax, og saa snart det skee kan, for eder indstevner og begge Parter med Flid examinerer og overhører om hvis, som imod forbe^{te} Johan Herfort angives, befindes sandferdigt at være, og derpaa om alting eders udførlige Relation inden faa Dage os underdanigst tilstiller, paa det han, saafremt deres Angivende sandferdigt befindes, alvorligen kunde blive straffet. Cum claus. consv. Akershuus 11 Juli 1646. T. VII. 313.

Thomas Jenssøn og Augustinus Olafssøn [Wroe] finge Befaling anlangende nogle Sager, Clement Søfrenssøn [Wedel] tilforn haver dømt udi.

C. IV. Hilse eder, os elskelige Thomas Jenssøn og Augustinus Olafssøn etc. Eftersom adskillige til nærværende Herredage haver indstevnet forrige Lagmand udi Tunsberg, afgangne Clement Søfrenssøn, nemlig 1. Truls Hjelten af Brunlanes hans Efterleverske og Arvinger, 2. Thore Hjeltens Efterleverske og Arvinger, 3. Preben von Ahn, 4. Olaf Reerssøn af Sigdal, 5. Jens Thomassøn paa Modum, 6. Christen Lagessøn, forrige Lagmand i Fredriksstad: da bede vi eder og naadigst ville, saa og hermed Fuldmagt give, at I retter eders Leilighed efter forbe^{te} Sager straxen for eder at tage og derudinden at kjende og dømme, som I det agter at forsvare og være bekjendt; hvis I og herudinden kjendendes og dømmendes vorder, det ville vi naadigst, at I de interesserede fra eder under eders Hænder

skal give beskrevet. Cum claus. consv. Akershuus 11 Juli 1646. T. VII. 314.

Holger Rosenkrands fik Brev anlangendes Sands og Suledals Sogne udi hans Len, som havde angivet, at Paul Knutssøn, Borgermester udi Stavanger, gjorde dennem nogen Indpas paa et Laxefiskeri, som de med andre skulle være tilberettiget, at have flittig Indseende, at med forbe^te^ Fiskeri forholdes herefter, som tilforn skeet er, saa den ene den anden ingen ulovlig Indpas gjører, medens at enhver den Rettighed herudinden uperturberet beholder, som han af Arilds Tid og efter rigtige Documenter er berettiget til. Akershuus 11 Juli 1646. T. VII. 314.

Raadet, som i Christiania tilstede ere, finge Brev om Sorenskrivere.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom over Sorenskrivere Klager indkommer, at de for Almuen altfor vidløftige Supplicationer skriver, alene til at erlange af dennem derfore desto mere Penge, saa og derhos klages, at af andre, som Supplicationer frembærer og Stevninger udgive skal, altfor meget tages, og herudinden udi vort Rige Norge ingen Vished er gjort, at man sig derefter kunde have at rette: da, paa det en Lighed overalt kan træffes og holdes og vi ikke herefter med deslige Klager skal besverges eller Almuen videre Aarsag have sig derover at gravere, bede vi eder og naadigst ville, at I betænker og overveier, hvad enhver, saa vel Sorenskrivere som andre Betjente, som Supplicationer for Lensmændene frembær eller og Stevning udgiver, derfore af dennem, som deres Hjælp behøver, med Rette bør og kan tage og fordre, saa baade Almuen kan blive betjent, ved Magt og ikke Aarsag have sig at besverge, og de, som herudi bruges, for deres Tjeneste belønnet. Cum claus. consv. Akershuus 12[1] Juli 1646. T. VII. 335. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at annamme den tiende Penge af Mynten.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I paa Mynten lader annamme hvis myntede Penge, saavidt vores tiende Part og hvis der paa Renteriet pleier at leveres angaar og sig beløbe kan, og dennem siden udi vores eget Kammer imod rigtig Beviis indleverer, det eder og siden saaledes udi vort Rentekammer skal godtgjøres. Cum claus. consv. Akershuus 12 Juli 1646. T. VII. 315. (Orig. i Rigsarkivet).

[1] I „Tegn." aabent Rum til Datum.

Hr. Oluf Parsberg fik Brev at klarere her udi Skriverstuen paa Akershuus hvis han resterede af de paabudne Skatter samt Rostjenestepenge og andet, forfalden til nu seneste Philippi Jacobi Dag, saavidt Militien vedkommer, med Forklaring derhos paa Indtægterne efter Skattemandtallet og Rostjenestens Taxt samt Udgifterne. Akershuus 12 Juli 1646. T. VII. 314.

Saadan Befaling finge og Jens Bjelke om Stavanger, Onsø og Rakkestad Lene, Preben von Ahnen om Tunsberg Len og Ove Bjelke om Nordlandene.

Palle Rosenkrands fik Befaling at tilholde de Skippere, som deres Ladning udi Risør Havn, i hans [Len] liggendes, indtager, at de under Straf, som vedbør, deres Baglast paa de Steder udkaster, hvor det Havnen uden Skade skee kan. Akershuus 12 Juli 1646. T. VII. 315.

Ove Gedde, Hr. Christopher Urne, Ivar Wind, Jens Bjelke og Henrik Thott finge Brev om Hansestædernes Told.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom Borgermester og Raad udi Lübeck paa deres egne saa vel som menige Hansestædernes Vegne om nogen Forlindring paa den sidst paabudne Told for Kontorske, saa vel som Borgermester og Raad udi vor Kjøbsted Hamburg paa deres Byes Vegne om lige Toldfrihed, som de Anno 1603 havde, underdanigst haver ladet anholde, da vi og dennem til nærværende Herredage naadigst have remitteret, som I af hosføiede deres Indlæg, Supplicationer og medfølgende Bilage videre haver at see og erfare: da, efterdi de nu herpaa om naadigst Resolution efter forrige givne Besked lader anholde, bede vi eder og naadigst ville, at I straxen forbete deres Indlæg og Begjering med Flid overveier, os deraf gjør underdanigst Relation og siden derhos eders underdanigste Betænkning meddeler, hvad eder synes nu derpaa bedst at kunne svares og resolveres, saa ville vi os siden derpaa naadigst videre vide at erklære. Cum claus. consv. Akershuus 12 Juli 1646. T. VII. 314.

Hannibal Sehested fik Brev, at de udskrevne Soldater skal herefter svare og tiltales for Krigsretten.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have for godt anseet, at de udskrevne Soldater herefter skal svare og tiltales for Krigsretten og ikke, som hidindtil skeet er, for Landsretten, det I samtlige vores Lensmænd her udi vort Rige Norge haver at forstendige og siden i Agt have, at det holdes og efterkommes,

som vedbør. Cum claus. consv. Akershuus 13 Juli 1646. T. VII. 316. (Orig. i Rigsarkivet).

Iver Krabbe Tagessøn fik Brev, at menige Bønder paa Hisingen maatte forskaanes for et Aars Landgilde og Skat for den Tid, Fienden var i Landet, dog dennem derimod at alvorligen foreholde, at de herefter, om Gud Landene fremdeles med nogen Feide besøgte, med større Troskab sig imod os og deres Fædreland, end i forledne Krig skeet er, lader befinde. Akershuus 13 Juli 1646. T. VII. 315.

Ivar Krabbe Tagessøn fik Brev, Vrems og Aaby Bønder anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom Vrems og Aaby Bønder sig udi adskillige Maader besverger over deres Huusbonde, Peder Anderssøn paa Vrem, og Fogderne for adskillige nye Tynger og Udgifter, de dennem videre end deres Formænd skal have paalagt, saasom du af deres her indlagte Supplication videre haver at erfare: da ere vi naadigst tilfreds, at dermed forholdes efter den Antegnelse, du allerede hos hver Post i samme deres Supplication gjort haver, alene at de efter Jordebogen nu som tilforn i rette Tid udgiver, hvis de og deres Formænd tilforne derefter pleier at yde, at de og siden om anden ubillige og nye Paalæg ei bliver videre anmodet eller besverget, end forsvarligt være kan, hvormed du flittig Indseende skal have. Cum claus. consv. Akershuus 13 Juli 1646. T. VII. 315.

Vincents Bildt og Hans Frantssøn, Lagmand, finge Befaling at dømme Peder Bagge med hans Syskende paa den ene Side og Jomfru Anna, Dorethe og Johanne Knutsdøtre paa den anden Side imellem anlangende Arv og Gjæld, de vægrer sig ved efter Pros Knutssøn at ville befatte, efterdi de Arv og Gjæld efter deres Moder havde fragaaet, som var Pros Munds Syster, som dog Jomfruerne formeente contrarium, og at de derfor ikke kunde befries, og at dersom Peder Bagge blev tilfunden at arve og gjælde, da dennem Gjælden og Godset imellem at liqvidere. Akershuus 13 Juli 1646. T. VII. 316.

Hannibal Sehested fik Brev, Mynten at lade flytte m. m.

C. IV. V. s. G. t. Efterdi vi naadigst eragte, Mynten staar Fæstningen for nær, da bede vi eder og naadigst ville, at I den lader nederbryde og paa en anden beleilig Sted igjen opsætte.

Eftersom Lensmændene og Commissarierne her udi vort Rige Norge haver bekommet vores naadigste Befaling om adskilligt, som de sig udi nærværende Herredage skulle om erklære, og vi dennem nu paa ny igjen naadigst have anbefalet, at de samme deres Erklæring med forderligste skulle fremskikke og til eder overlevere, da bede vi eder og naadigst ville, at I forbe^te^ Erklæringer til eder annammer, hvis Klager, som derudinden andrages og beviislig gjøres, saavidt, som ret og billigt kan medføre, remederer og ellers om alting deraf til os gjøre siden underdanigst Relation, at altingest derefter saaledes kan blive anordnet, som til vores, vores Rigers og Undersaatters Gavn og Fremtarv tjenligst og bedst kan eragtes. Udi Betragtning og, en Deel af vore Lensmænd, som vore Lene paa Afgift haver, udi forleden Feide efter vores naadigste Befaling og paa naadigst Ratification til en Deel vore Undersaatter, som til os og Kronen rede Penge haver forstrakt, af vort og Kronens Gods derimod haver pantsat, da eragte vi naadigst billigt og ret, at forbe^te^ vores Lensmænd udi deres Afgift igjen godtgjøres, saavidt som Renten af forbe^te^ forstrakte Penge sig beløbe og drage kan, indtil forbe^te^ Gods af os og Kronen igjen bliver indløst. Cum claus. consv. Akershuus 14 Juli 1646. T. VII. 316. (Orig. i Rigsarkivet).

Ove Gedde fik Brev at skikke et af de smaa Skibe til Kjøbenhavn med nogle Breve. Akershuus 14 Juli 1646. T. VII. 317.

Ove Gedde fik Brev, at Nedre Thelemarkens Bønder maatte forskaanes for Halvparten af hvis de for nogle Aar resterede med Master, Spirer og anden Tømmerlast, som dennem til Hs. Maj.s Fornødenhed var paabuden, paa det de dennem desto villigere skulde lade befinde Resten saa vel som andet, hvis dennem paabydes, at udgive. Akershuus 14 Juli 1646. T. VII. 317.

Jørgen Kaas fik Brev at hjælpe Olaf Omundssøn til Rette, saavidt Lov og Ret tilsteder, om hans Angivende findes sandferdig. Akershuus 14 Juli 1646. T. VII. 317.

Henrik Thott fik Brev at tilholde Bernts [ɔ: Bergens] Borgermester og Raad med menige Indbyggere at fornøie og contentere Morten Michelssøn, Borger ibidem, for en hans Bryggegaard, som udi Feiden blev nedbrudt, for den stod Slottet for nær. Akershuus 14 Juli 1646. T. VII. 317.

Nils Hanssøn, Lagmand, fik Brev at maatte procedere imod nogle Bønder, som hannem havde angivet og igjen gik derfra. Akershuus 14 Juli 1646. T. VII. 317.

Hannibal Sehested fik Brev at forskaffe Jakob Matssøn her nogen Leilighed og Plads.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom nærværende Jakob Matssøn udi forleden Feidetid haver kvitteret Sverige til at gjøre os og hans Fæderneland Tjeneste, hvorfore han og hans Gaarde, hannem der forundt var, siden haver mist: da, efterdi vi af eders underdanigst Beretning naadigst erfare hannem udi forleden Feide at have ladet sig ufortrøden bruge til forbe^te vor og vore Rigers Tjeneste, bede vi eder og naadigst ville, at I hannem her nogen Leilighed og Plads udi Steden for, hvis han udi forbe^te Sverige mist haver, til hans, hans Hustrues og Børns Ophold igjen forskaffer. Cum claus. consv. Akershuus 15[1] Juli 1646. T. VII. 317. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested og Fredrik Urne finge Brev [om Sætteveeds Fremkjørsel til Gruberne i Tønset].

C. IV. V. s. G. t. Hvis Bønderne af Tønset Prestegjeld underdanigst lader andrage om Forskaansel paa Sætteveeds Fremkjørsel til Gruberne eller at bevilges for hver Favn 5 Rigsort, haver I videre af deres hosføiede underdanigst Supplication at erfare. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I derudi saadan Lighed og Ordre gjører, at dennem ikke mere end andre vore og Kronens Undersaatter skeer for kort. Cum claus. consv. Akershuus 15 Juli 1646. T. VII. 317. (Orig. i Rigsarkivet).

Villem Mechlenburg, Consul til Dünkerken, fik Brev der at forhjælpe saavidt muligt Birgitte sal. Anders Kares til Rette, at hun efter hendes Supplications Indhold, dersom hendes Prætension befindes billig, dermed kunde til Ende komme. Akershuus 15 Juli 1646. T. VII. 317.

Hannibal Sehested fik Brev at forordne en anden Foged udi Johan Herforts Sted.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi have afskaffet Johan Herfort fra den hannem anbetroede Fogdes Bestilling formedelst adskillige hans utilbørlige Forhold imod vores Undersaatter, da ville vi naadigst, at I en anden til Skriver ved Sølvbjerget udi hans Sted straxen skal forordne, som og med vores Logemente ved forbe^te Sølvbjerg kan have god Obagt og Tilsyn, at den vedligeholdes, at vi derudi kunne have vores Værelse, naar vi did komme. Cum claus. consv. Akershuus 16 Juli 1646. T. VII. 319. (Orig. i Rigsarkivet).

[1] I „Tegnelser" dateret 14 Juli.

Sølvbergverks-Participanterne finge Brev, Johan Herfort anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom en Deel vore og Kronens Tjenere udi Numedal og Sandshvervs Fogderi adskillige vigtige Klagemaal imod Johan Herfort, Foged over samme Fogderi, haver underdanigst forebragt, og vi forskrevne Johan Herfort saa vel som de sig over hannem beklagende Bønder ved os elskelige Nils Lange og Vincents Bildt saa og Nils Hanssøn og Hans Nilssøn, Lagmænd udi vore Kjøbstæder Christiania og Fredriksstad, naadigst have ladet forhøre, des Leilighed I videre af hosføiede Bøndernes underdanigste Supplicationer saa vel som forbe^{te} vore Commissariers Relation og Johan Herforts Erklæring videre haver at erfare, saa, efterdi forbe^{te} Johan Herfort paa den anden og tredie Supplication sig saaledes haver erklæret og med Bønderne selv nærværende deres egen Samtykke derom forafskediget dennem at tilfredsstille baade for Fennet samt for den Loss, han og imod de andre Poster, hvorudi han sig til Lov og Ret haver henskudt, ikke synes at være uskyldig, Bønderne sig og befrygter, at dersom forbe^{te} Johan Herfort længere udi samme sin Bestilling forbliver, han da dennem saaledes udi Processer skulde forvilde, at de ei skulde vederfares, hvis Lov og Ret er, ville vi naadigst, at I nu strax forbe^{te} Johan Herfort afskaffer og afsætter og siden ved Lov og Ret forbe^{te} Proces paa vore Vegne imod hannem udfører, anseendes, vi eder med forbe^{te} Bønder naadigst have forlent, I og skyldig ere dennem ved Lov og Ret at haandhæve og forsvare; siden haver I om alt, hvis udi samme Sag dømt vorder, eders udførlige Relation udi vores Kantselli at indskikke, paa det vi os siden derover videre kunne resolvere og han, saafremt han derudi skyldig befindes, videre kan blive straffet. Cum claus. consv. Akershuus 16 Juli 1646. T. VII. 318.

Daniel Bildt Ottessøn [og] Hans Nilssøn, Lagmand i Fredriksstad, finge Brev, Ove Krag anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Ove Krag til N. for os underdanigst haver ladet andrage, hvorledes han er geraaden og kommen i vidløftig Tvistighed med sin Svoger, os elskelige Peder Mogenssøn til N., anlangende hans Stifbørns Arv efter deres afgangne Fader, Thorben Thorbenssøn, som Peder Mogenssøn udi en uskift Bo sig haver tiltaget, hannem som Børnenes Farbroder og ret Verge uadspurgt, en Deel af Godset

solgt og afhændet og en Deel til sin egen Gjælds Betaling pantsat; herforuden haver forbe^te Ove Krag for os underdanigst ladet sig beklage, hvorledes han ingen Rigtighed eller Regnskab kan bekomme af forbe^te Peder Mogenssøn for hvis hans Syster, os elskelige Anne Krag, haver mere af Boen bekommet, baade i Udflyning, Løsøre og andet i hans afgangne Faders levendes Live, end hendes Anpart i Arven for en Systerlod sig kunde bedrage: da bede vi eder og naadigst ville, saa og hermed Fuldmagt give, at I begge Parter for eder til Forhøring paa en vis og beleilig Tid og Sted, som I selver dertil skal beramme, indstevner og dennem om forbe^te tvistige Punkter imellem siger, og at I om hvis andet, som de for eder i Rette læggendes vorder, enten i Mindelighed imellem forhandler eller ved endelig Dom og Sentents adskiller; og hvis I herudi enten i Mindelighed eller ved endelig Sentents gjørendes vorder, skal I Parterne fra eder under eders Hænder give beskrevet, som [I] ville ansvare og være bekjendt. Dersom en af eder etc. ut in ceteris. Cum claus. consv. Akershuus 16 Juli 1646. T. VII. 318.

Palle Rosenkrands fik Brev at lade Hr. Erik Fredrikssøn, Prest til Gjerestad Prestegjeld udi Nedenes Len i Norge, bekomme Hs. Maj.s og Kirkens Anpart for første Bygsel og aarlig Landskyld til Besiddelse udi en Gaard, kaldes Søndeled, efterdi han haver ringe Indkomst at leve [af] og sidder paa en alfar Vei, hvor ingen Leilighed er til at faa Natteherberge uden hos hannem alene, og derudover meget forarmet, og eftersom samme Gaard til den soren Skriver tilforn er udlagt, at han derfor i dens Sted til forbe^te Skriver en anden Gaard paa en beleilig Sted, Hs. Maj. og Kronen mindst til Skade, lader udlægge. Akershuus 16 Juli 1646. T. VII. 320.

Fredrik Budde, Peder Vibe, Jakob Hanssøn, Lagmand, og Søfren Jenssøn, Borgermester i Bergen, finge Brev for sig at indstevne Werner Hofft og Garbrand Smidt og deres Documenter flittig gjennemsee og dennem siden endelig imellem kjende og adskille og det under deres Hænder at give fra sig beskrevet, som de ville forsvare. Akershuus 16 Juli 1646. T. VII. 320.

Fredrik Urne fik Brev, Ove Bjelke anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Ove Bjelke etc. underdanigst giver tilkjende, at et Hamburger-Skib noget fra hans Gaard Østeraat forleden Høst stødte paa et Skjær og der blev

staaendes, hvilket Skib nogle af Borgerskabet i vor Kjøbsted Throndhjem, nemlig Borgermester Jens Friis, Anders Hellekande, Tolder der sammesteds, Anders Michelssøn, Jens Olafssøn, Skriver paa vor Gaard udi Throndhjem, Gert von Krogen, Anders Christopherssøn, Visiteur, med flere Participanter sig tilforhandlede og noget derefter der fra Stedet ladet flytte og er indkommen paa hans Sædegaards Grund tæt under Gaarden, der, som han haver sit bedste Laxeværpe og største Herlighed, som ligger til Gaarden, og der paa Grunden er bleven bestaaende og endnu staar, hannem paa hans Fiskeri og Herlighed til stor Afbræk og Skade, og endog han nogle Gange baade mundtlig og skriftlig haver ladet be.te Participanter tilsige og advare, at de samme deres Skib der fra Stedet skulde afskaffe, saa er dog intet derefter fulgt, formedelst Usamdrægtighed mellem Participanterne om hvis derpaa skal udgjøres og bekostes, saa det for dennem ingen Fremgang haver, og derfor vores naadigste Commission til dig begjerendes, at du dennem det skulde foreholde og tilholde: da bede vi dig og naadigst ville, at du dennem genstlig tilholder, at de med det forderligste afskaffer be.te Skib af hans Fiskeri, enten ved en eller anden Middel, hvad det koste skal, thi hans Fiskeri og Herlighed ingenlunde for deres Usamdrægtighed maa blive fordervet; og er der en Tømmermand oppe, ved Navn Palle Jenssøn, som sig haver angivet samme Skib at ville optage og føre til Throndhjem for 500 Rigsdaler, dog hvis Kabel og Toug dertil behøves, hannem derhos at forskaffe, og ingen videre Bekostning derpaa gjøre, hvilket du dennem haver at foreholde, at de enten ved hannem eller andre Middel forbe.te Skib derfra fører og i det seneste inden Michaelis førstkommendes. Cum claus. consv. Akershuus 16 Juli 1646. T. VII. 319.

Palle Rosenkrands fik Brev at udvise Jens Pederssøn, Stiftsskriver over Agdesidens Lene, eftersom han foregiver, saare ringe Løn at ligge til samme Bestilling, en Kirkegaard der i Lenet, hvor han det beleiligst eragter, paa 4 eller 6 Huders Landskyld, dog at han først efter 6 Mænds Kjendelse Bonden, som Gaarden besidder, kan udminde, og siden den aarlige og sedvanlige Landskyld, Skat og Rettighed i rette Tide vil udgive. Akershuus 16 Juli 1646. T. VII. 320.

Jørgen Kaas fik Brev, at eftersom Bønderne udi Lister Len besverger sig over, Brændeveed at tages for meget af

dennem, at herefter skulde saaledes holdes, at af hver 2 Huders Skyld skal gives 1 Favn Veed, og af de andre Gaarde, som ringere ere paa Skyld, at gives efter Proportion. Akershuus 16 Juli 1646. T. VII. 320.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende de tvende Sogne,[1] som sig gave til de Svenske.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, tvende Sogne her udi Akershuus Len sig udaf Frivillighed, strax Krigen begyndtes, at have givet under Svenske Contribution og endnu derudi imod adskillige Formaninger at forblive, besmykkendes deres Sag med andet, da ville vi naadigst, at I dennem alvorligen lader forstaa, at hvis de sig ikke strax som lydige og tro Undersaatter efter deres Eed og Pligt under os igjen indstiller, deres Odelsgods da at skal være forbrudt, hvorpaa I og siden Dom skal lade hænde. Cum claus. consv. Akershuus 17 Juli 1646. T. VII. 322. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Skat, Soldater, Fæstningerne, Skibe, Stevningspenge med mere og om noget, Religionen angaaende.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vores naadigste Befaling til Lensmændene her udi vort Rige Norge er udgangen, at hver Læg, som holder en Knegt, skal udi Steden for Udskrivelse af deres Sønner samt Bekostning og Udfli til Munsterpladserne og anden idelig Besværing derfore forskaanes udimod en Maaneds Sold udi Penge aarlig at erlægge udi det ringeste, dog at de med Almuen derom skal handle; hvis de mere for samme Forskaansel gjerne ville udgive, da skal samme Penge saaledes anvendes, at dermed visse og villige Knegte skulle verbes og reduceres udi et Regimente paa sex Compagnier, som saaledes skulle fordeles udi Garnisonerne, at her paa vort Slot Akershuus skulle ligge tvende Compagnier paa tre Hundrede Mand, paa vort Slot Baahuus et Compagni paa halvandet Hundrede Mand, udi Flekkerøen et Compagni paa halvandet Hundrede Mand, paa vort Slot Bergenhuus et Compagni paa halvandet Hundrede Mand, udi Throndhjem et Compagni paa halvandet Hundrede Mand, og af samme Pendinge skulle Knegtene underholdes efter tre Rigsdaler paa hver beregnet monatlig, Maaneden til tredive og to Dage, og naar nogen videre Verbung skulle anstilles, da skal saa mange Knegte, som sig lader verbe, antage og underholde, svare og

[1] Idre og Særna.

stande til Rette efter Krigsretten og straffes efter Krigs-Artiklerne og ikke Landsloven, ellers med almindelig Opbud, naar Feide kommer paa, forholdes efter Loven, og de, derimod gjør, revses uden al Naade. Bergordningen belangende udi vort Rige Norge ville vi naadigst, at begge Berghopmændene skulle extrahere og fordanske udaf andre Tydske Bergordnunger alt, hvis de formener udi dette Rige gavnligt og practicerligt, hvilket siden alle Participanter her udi Riget til Erklæring skulle forstendiges og siden af os selv videre censureres til at confirmeres og publiceres. Efterdi og Defensionsskibene udi forleden Feide os og Riget ikke haver gjort den tilbørlig Tjeneste, som de billigen burde og os havde tilformodet, da ville vi naadigst, at I med visse vederheftige paa visse Privilegier skal handle, saadant at præstere mod Caution at staa os og Kronen til Rette udimod Tjenestens Forsømmelse udi Feidetid med gode, dygtige Orlogsskibe, og hvilke, som forsømmet deres Privilegier udi seneste Feide, skal derfore tiltales og straffes samt andre deres Privilegier igjen forundes. Og efterdi saadant med fremmede vil præsteres, da, paa det sligt desto bedre kan i Verk sættes, er dennem bevilget Frihed af Religionen udi saa Maader, at de maa have privata exercitia udi deres Huse, dog uden Scandal, og publica exercitia paa visse Pladser, nemlig udi Gammelby ved Christiania, Nordnes ved Bergen og Christianssand ved Flekkerøen, mens dersom nogen af vores egne og indfødte sig derudi miscerer og Religionen forandrer, skal de derfore exhærederes og al deres Arvepart dermed have forbrudt. Med Stevninger og Supplicationer ville vi naadigst saaledes forholdet have, at for en nødvendig Rigens Stevning skal intet mere tages eller begjeres end en halv Rigsdaler, for en anden gemeen Stevning en Rigsort og for en gemeen Supplicats at skrive eller frembære en halv Rigsort, det I og for den gemene Mand og dennem, som det vedkommer, til Efterretning udi eders Len haver at lade forkynde, at de sig derefter kunne vide at rette. Cum claus. consv. Akershuus 17 Juli 1646. T. VII. 324. (Orig. i Rigsarkivet).

Alle Lensmændene udi Norge, Statholderen undtagen,[1] finge Breve om Bøndergaarde, Skat og andet mere.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du udi dit

[1] Brevet til denne, der er dateret Dagen forud, den 16 Juli, haves i Original i Rigsarkivet.

Len det saa mager og derover holder, at den ringeste Gaard, som hidindtil af Lægsmændene haver været agtet for en fuld Gaard, aarlig lægges udi Skat for 6 Rigsdaler saa længe, at Gaarden er ved Magt og kan agtes god derfor, efterdi Tiderne ere besværlige og udkræver meget at underholde Militien udi begge vore Riger, mens de Gaarde og Bønder, som ere bedre paa Formue og Eiendom, skal sættes af Lægsmændene efter Billighed, saa som de kan taale, de andre ringere til Hjælp, hvorpaa du straxen skal tilsende vores Statholder, os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, rigtig Gjenpart af din og dine underliggende Lenes Mandtal under din Haand og Segl, hvorefter de klareres paa Renteriet, at man vide kan, hvor meget Skatterne sig udi hvert Len aarlig kan bedrage, og at alting med din flittig Indseende efter Skattebrevenes videre Indhold maa gaa lideligen og ligeligen til. Ville og herhos naadigst, at hver Læg, som holder en Knegt, skal udi Steden for Udskrivelse af deres Sønner samt Bekostning og Udfli til Munsterpladserne og anden idelig Besværing derfore forskaanes udimod en Maaneds Sold udi Penge aarlig at erlægge udi det ringeste, dog at du med Almuen derom skal handle, hvis de mere for saadan Forskaansel gjerne ville udgive; dog naar nogen Feide imod Forhaabning Riget paakommer, skal forholdes efter Loven, og den, sig derimod at gjøre fordrister, skal revses uden al Naade. Efterdi os og Riget daglig stor Udgift paaligger, ville vi naadigst, at du udi dit Len indtil paa videre naadigste Anordning skal paa vore Vegne opberge Tiende af alle Doggerskuder og Bakkebaade, som fisker og ere paa 2 Lester eller og fisker videre end til deres egen Huus's Behov, dog Smaabaade umeent, som derved søger deres Livsophold, hvorfor du og udi Tide skal lade bestille Salt og Træ til samme Tiende-Fisk, den du og siden vel forvaret til vores Provianthuus skal nederskikke. Udi Betragtning og, vi Tolden for Hollænderne efter Lester naadigst have remitteret til Lensmændenes Erklæring efter vores forrige naadigste Missives Indhold, da ville vi naadigst, at du din Erklæring derom til Efterretning med forderligste udi vores Kantselli indskikker, naar Tractaten derover med de Hollændere udi førstkommende Oktober Maaned skulle anstilles og foretages. Efterdi ogsaa er bleven klaget, at for Stevninger og Supplicatser for meget hidindtil, Almuen til Tyngsel, er bleven taget, da, paa det

hermed Endelighed overalt kan holdes og ingen videre Aarsag have sig at besverge, ville vi naadigst saaledes have forordnet, at herefter for en Rigets Stevning ikke mere skal tages eller begjeres end en halv Rigsdaler, for en anden gemeen Stevning 1 Rigsort og for en gemeen Supplicats at skrive eller frembære en halv Rigsort; dersom og nogen befindes mere derfor af Almuen at tage eller begjere, skal de derfore straffes, som vedbør; det du Almuen og andre, som det vedkommer, til Efterretning paa tilbørlige Steder haver at lade forkynde og siden derover holde, som det sig bør. Cum claus. consv. Akershuus 17 Juli 1646. T. VII. 322. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene i Norge finge Brev om Skydsferds Afskaffelse.

C. IV. V. G. t. Efterdi over Skydsferd af Almuen hart klages, da have vi naadigst for godt anseet den ganske at afskaffe, dog at hver vor og Kronens heel Gaard udi forbe^te^ dit Len derfor skal give 1 Rigsdaler og hver halv og Ødegaard efter deres Størrelse og lige Proportion; dog paa det den reisende Mand ikke skal hindres eller opholdes, skal enhver være pligtig efter Loven og Skydsferds Forordninger at skydse den reisende Mand for Penge, nemlig for 8 Skilling af hver Rorskarl til Vands og 16 Skilling for hver Hest til Lands af hver Miil; dog skal dig udi forbe^te^ dit Len nu som tilforn fri Skydsferd være tilladt for dig selv, alle vores og dine Tjenere og Betjente udi vores Erinder, dog hos vores og Kronens Bønder alene, eftersom Adelen af deres egne Tjenere selv maa opbære 1 Rigsdaler for Skydsferds Afskaffelse og derhos af dennem skydses; vores Statholder her udi vort Rige Norge, som nu er eller herefter kommendes vorder, skal herefter som tilforn over alt forbe^te^ vort Rige Norge beholde fri Skydsferd, saa vel som Rigens Kantsler, naar han udi hans Bestilling reiser; Bisperne saa vel som Lagmændene imod forbe^te^ Skydsferds Afskaffelse er naadigst bevilget en visse Summa Penge aarligen, nemlig hver Bisp 300 Rigsdaler og hver Lagmand 200 Rigsdaler, hvorimod de siden skal reise paa deres egen Bekostning, og haver du aarligen forbe^te^ Penge til forbe^te^ privilegerede, som udi dit Len findes, til gode Rede aarligen at betale og erlægge af hvis du for Skydsferds Afskaffelse udi forbe^te^ dit Len af vore og Kronens Bønder aarligen opbergendes vorder; Resten af forbe^te^ Penge haver du aarligen imod rigtig Beviis at levere paa vort Slot Akershuus, hvorfra de siden udi vores eget Kammer skal ind-

skikkes. Cum claus. consv. Akershuus 17[1] Juli 1646. T. VII. 320. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene udi Norge finge Brev anlangende Bønderne der udi Riget, som sig beklager og besverger over Officierernes Forhold udi sidste Feide.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, strax efter Krigen havde Ende, vore Lensmænd og andre her udi Riget haver forstendiget, at alle de, som i deres Lene noget over Officiererne havde at klage eller sig over dennem at besverge, det saadant strax skulde give tilkjende, paa det enhver kunde til Rette blive forhjulpen, og hvis ikke gjordes beviisligt, eller nogen sin Klage forsømmede, at have Skade for Hjemgjæld, vi og selv derforuden vores naadigst Commission til visse Adelsmænd udi alle Lenene have ladet udgaa, som alle Klager, Officiererne og Militien angaaende, skulle forhøre og os derom underdanigst Relation gjøre, hvilket vi endnu naadigst erfare ringe Frugt at have skaffet, mens langt heller adskillige Klagemaal endnu dagligen at indkomme: da, paa det vi engang dermed kan komme til Ende og for videre Overløb blive forskaanet, ville vi naadigst, at du alle og enhver udi dit Len, som nogen Klagemaal, Krigen vedkommende, haver at foregive, lader forstaa, at de dig saadant inden St. Michels Dag i det seneste giver tilkjende og gjører beviisligt, hvilket du strax vores Statholder skal avisere, som enhver skal forskaffe, hvis Lov og Ret er. Hvis inden den forskrevne Tid ikke bliver paatalt skal herefter ei agtes, medens de paaklagende at have Skade for Hjemgjæld. Cum claus. consv. Akershuus 17 Juli 1646. T. VII. 321. (Orig. i Rigsarkivet).

Henrik Thott fik Brev, David Law og andet anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom David Law af England underdanigst supplicando hos os haver ladet andrage, at et hans Skib hannem af en ved Navn Detlof Møller, Borger udi vor Kjøbsted Bergen, skal være fratagen, og vi af din underdanigste Erklæring naadigst have erfaret, samme Sag at have været for Borgermester og Raad udi Bergen og de intet endeligt derudi kjendt haver, da ville vi naadigst, at du Borgermester og Raad der sammesteds skal tilholde, at de derudi endelig kjender og dømmer, som de agter at forsvare, eftersom vi ingen ere gestendig nogen at maa

[1] I „Tegnelser“ dateret 16 Juli.

molestere eller incommodere paa vore Strømme. Anlangendes du underdanigst begjerer at vide, hvorledes forholdes skal med det Skotske Skib, som den Iriske Capitain haver taget, da ville vi naadigst, at be[te] Skotter deres Skib og Gods dennem igjen skal restitueres og over be[te] Irer, som der tilstede er, lader hænde Dom, om de ellers paa vores Strømme befindes Gevalt at have øvet eller som Sørøvere sig ladet bruge, bør at straffes. Belangende den Engelske Fregat, som til Bergen er bleven arresteret, dermed skal forholdes efter seneste Ordre, at det ikke Hans Simonssøn skal restitueres, mens hvem som den Engelske Gesandts, Sieur Cocherons, Fuldmagt derom fremviser, det at lade bekomme efter den Ordre, som Statholderen her udi vort Rige Norge dig allerede paa vore Vegne givet haver. Cum claus. consv. Akershuus 17 Juli 1646. T. VII. 321. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev for billig Fæste at lade Jakob Ulfeldt, Fredrik Budde, Peder Vibe og Jørgen Skrøder bekomme nogle af Kirkernes Tiender.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os elskelige Jakob Ulfeldt, Fredrik Budde, bestalter Oberst her udi vort Rige Norge, Peder Vibe, Generalkrigscommissarius, og Jørgen Skrøder, ogsaa Krigscommissarius her sammesteds, sig underdanigst beklager deres Besolding saa ringe at være, at de ikke deraf kan leve, med underdanigst Begjering, vi dennem noget andet dertil naadigst vil bevilge, da ere vi naadigst tilfreds, at, naar nogle af Kirkernes Tiender vacerer, I da dennem samme Tiender for billig Fæste lader bekomme, dog at Kirkerne deraf skal vedligeholdes, hvormed Bispen og Stiftsskriveren skal befales at have Indseende; og haver de siden om videre Confirmats paa samme Tiender, som dennem af eder forundt bliver, hos os underdanigst at anholde. Cum claus. consv. Akershuus 18 Juli 1646. T. VII. 326. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at lade Jakob Rasch, Rigens Skriver i Norge, bekomme en Kirketiende for sin tilbørlige Afgift og Rettighed.

C IV. V. s. G. t. Eftersom os elskelige Jakob Rasch, Norges Riges Skriver, for os underdanigst haver ladet andrage, hvorledes hans Besolding for sin Bestilling er ganske ringe, saa han uden sin egen store Omkostning den ikke kan forrette og efterkomme, da ville vi naadigst, at naar nogen Kirketiende forfalder og han

den af eder begjerer, at I da hannem den for sin tilbørlig Fæste, Afgift og Rettighed lader følgagtig blive, havendes i Agt, at Kirken, som samme Tiende tilhører, skeer, hvis ret og tilbørligt er, saa og at I tilholder Bispen dermed at have Indseende. Cum claus. consv. Akershuus 18 Juli 1646. T. VII. 326. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at give Officiererne udi Norge Tractament, ligesom Officiererne udi Danmark bekommer.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I tilforn haver bekommet vores naadigste Befaling anlangendes de Officierer her udi vort Rige Norge, som ikkun ringe Tractament haver, derfore at skulle udlægge nogle af vore og Kronens Gaarde sammesteds, da, efterdi saadant nu ikke i Verk kan sættes, ville vi naadigst, at I dennem lige Tractament lader give, som Officiererne udi vort Rige Danmark bekommendes vorder. Cum claus. consv. Akershuus 18 Juli 1646. T. VII. 326. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at erklære sig om, hvis borgerlige Privilegier, de paa Halden begjerer, kunne dennem forundes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom menige Indbyggere paa Halden underdanigst supplicerer, vi dennem naadigst med borgerlige Privilegier ville forlene, efterdi det er et Sted for Passens Skyld af temmelig Importance, at det derved desto mere kunde tiltage, da bede vi eder og naadigst ville, at I dennem lader forstendige vores naadigste Villie at være, at de skal navngive, hvad for Privilegier de underdanigst ere begjerendes, hvorom I eder mod os underdanigst haver at erklære, om samme Privilegier dennem naadigst kan forundes, uden de andre hosliggende Kjøbstæders Præjudice eller Skade, saa ville vi os naadigst derpaa videre resolvere. Cum claus. consv. Akershuus 18 Juli 1646. T. VII. 326. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene udi Norge at erklære dennem om visse Veie ind ad Sverige.

C. IV. V. G. t. Eftersom visse Veie og Markedspladser skal forordnes imellem dette vort Rige og Sverige og de andre Veie forhugges, da skal du os underdanigst forstendige, hvorledes efter din Betænkende udi dit Len det bedst skee kan, saa og det udi Sverige til næste Lensmand avisere og siden din Erklæring herom og hans Svar med første udi vores Kantselli indskikke.

Om Tolden skal med første hid fra vort Rige Danmark aviseres, hvorledes dermed forholdes skal. Cum claus. consv. Akershuus 18 Juli 1646. T. VII. 325. (Orig. i Rigsarkivet).

Daniel Bildt og Vincents Bildt finge Brev at klarere i Skriverstuen paa Bergenhuus alt, hvis udi Baahuus og des underliggende Lene, Kjøbstæder saa vel som Geistligheden kan med restere for den Tid, de dermed var befalet at have Indseende i Hr. Oluf Parsbergs Fraværelse, særdeles udi de paabudne Skatter samt Rostjenestepenge og andet, nu forfalden til seneste Philippi Jacobi Dag, saavidt Militien vedkommer. Etc. ut in ceteris. Akershuus 18 Juli 1646. T. VII. 326.

Henrik Thott fik Brev, Rostocker-Øls Afskaffelse i Bergen anlangendes og et Bryggerlaug at stifte.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom Borgerskabet udi vor Kjøbsted Bergen underdanigst haver ladet anholde, vi naadigst ville tilstede, at alt fremmed Øl, Rostocker og andet mere, maatte afskaffes og derimod i Byen igjen et Bryggerlaug oprettes, som kunde tilholdes under anseelig Straf godt og ustraffeligt Øl at brygge, da bede vi dig og naadigst ville, at du med det første dennem tilholder at forfatte, hvis Privilegier de paa samme Bryggerlaug begjerer, dennem siden selv med Flid reviderer og dig siden imod os underdanigst erklærer, om alt saadant Byen til Gavn og os paa vores Told og Rettighed til ingen Skade skee kan, saa og om de vel saa meget Øl der af Byen kan tilveiebringe, som de Byen og Lenet nødtørfteligen kan med forsyne, hvorom vi os naadigst videre ville vide siden at erklære. Cum claus. consv. Akershuus 18 Juli 1646. T. VII. 325.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Stiftsskriverne deres Skydsferd.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom udi den Ordinants, som om Skydsferd blev gjort, om Stiftsskrivere intet blev meldet, og vi dog naadigst eragte, at for dennem og endelig en Anordning behøves, efterdi de tidt og ofte udi Stifterne hid og did foraarsages at reise, da have vi naadigst for godt anseet, at en Stiftsskriver udi Oslo og Hamar Stifter imod Skydsferds Afskaffelse skal gives 300 Rigsdaler af de Penge, som Bønderne for des Forskaansel efter den derom gjorte Anordning derfore udgiver, og udi de andre Stifter efter som deres Umag og Reise til stor befindes, det I udi forbete Oslo Stift haver udi Agt at tage og Lensmændene, hvor Stiftsskriver findes, det at forstendige, saa at de sig derefter

kan vide at rette og enhver Stiftsskriver imod Skydsferds Afskaffelse saa mange Penge kan blive tilforordnet, som hans udi Stiftet nødvendige Reiser udkræver. Cum claus. consv. Akershuus 19 Juli 1646. T. VII. 327. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene udi Norge finge Brev anlangende Penge at annamme af Bønderne istedenfor Fornød.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom vi nu naadigst have forskaanet vore og Kronens Bønder for Udskrift og Skydsferd, som til des ikke ringe haver graveret vores Undersaatter her udi Landet, saa, efterdi den Udgift, som dem derimod er paalagt, intet er at regne imod den store Forlindring, som dennem dermed naadigst bevilget er, og Adelen her udi Landet mesten tager en Daler Fornødspenge af hver af deres Bønder, da, paa det en Lighed kan træffes i det ganske Land iblandt vore og Adelens Tjenere, ville vi, at her udi Landet gjøres den Anordning, at vore og Kronens Jordebøger ogsaa forbedres med halv Daler, heel eller mere der efter Gaardenes Leilighed for Fornød at føde, saa det lige ved andre deres Landskyld udgives og annammes, indtil anderledes tilsagt vorder. Efterdi og imod Skydsferds Afskaffelse er bleven forordnet, at Adelen selv maa beholde det, som af Bønderne derfor gives, saa og derhos skydses af deres egne Bønder uden Betaling, da er dog derhos forgjet udi forrige Breve, at vore og Kronens Skatter, Told og Rettighed igjennem alle Lenene nu som tilforn af alle Bønderne, ihvo de og tilhøre, uden Betaling skal fremføres, hvorfore det og billigen skal iagttages og alle dennem, som det vedkommer udi dit Len, forstendiges. Cum claus. consv. Akershuus 19[1] Juli 1646. T. VII. 332. (Orig. i Rigsarkivet).

Ivar Krabbe og Hans Frantssøn finge Brev, Vincents Bildt anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Vincents Bildt til Nes etc. underdanigst giver tilkjende, det han forleden Vinter en Sum Penge til os og Kronen underdanigst haver forstrakt, hvorimod han noget Gods igjen til Vederlag er begjerendes, nemlig Nygaard med mere tilliggende Gods af de Galders Gods, og os elskelige Sigvard Gabrielssøn [Akeleye], dermed naadigst er forlent, beretter, han ingen ret Jordebog derpaa haver, hvorefter Brevene kunne forfattes, mens den rette Jordebog med flere Breve, de Galders Gods angaaende, paa Baahuus under Forsegling at

[1] I „Tegnelser“ dateret 18 Juli.

være leveret, er derfor vores naadigste Befaling til eder begjerendes, at I forbe^{te} Brevekiste maatte aabne og hannem deraf en rigtig Copi af Nygaards Jordebog levere: thi bede vi eder og naadigst ville, at I med forderligste forbe^{te} Brevekiste aabner og forbe^{te} Vincents Bildt deraf leverer en rigtig Copi af Nygaards Jordebog, hvad den aarlig skylder med videre af des underliggendes Gods, som han underdanigst til Vederlag er begjerendes, og siden samme Kiste igjen under Forsegling hensætter. Cum claus. consv. Akershuus 19 Juli 1646. T. VII. 327.

Hannibal Sehested fik Brev, Bissekræmmere og andet anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os underdanigst foredrages, hvorledes en Deel Strandsiddere og andre Bissekræmmere sig mod vores derom udgangne Forordning skal understaa udi eders Len med Kjøbmandsvare paa Landet at omdrage, Borgerne i deres Handel ei til ringe Forhindring, da bede vi eder og naadigst ville, at I lader hermed flittig Indseende have, at ingen slige Landløbere under deres medhavende Gods's Forbrydelse saadan Kjøbmandskab paa Landet at øve tilstedes; og eragte vi naadigst bedst at være, til saadan Underslæb at forekomme, at I Borgerskabet tilholder hos Borgermestere og Raad at tage Beviis, naar de eller deres Tjenere med deres Gods paa Landet ville udreise, dermed at underskedige deres og Bissekræmmeres Handel og Brug; desligeste, at I og det saaledes anordner, at Bønderne paa Ladestederne ei videre med fremmede handle eller kjøbe, end vores Forordning tilsteder, med mindre de ville have forbrudt, hvis de haver mod vores Forbud med at fare, og ellers at straffes, som vedbør; dog skulle Borgerne i Christiania, som med Bønderne handle ville, igjen være tiltænkt at give Bønderne for hvis de af dennem kjøbe det, som billigt er og de af fremmede bekomme kan. Eftersom os og forebringes, fremmede Skippere at strippe fra Havnerne og Ladestederne op til Sagerne, Lasten at bespeide, og siden, efterat Mængden af Tømmer og Deler dennem er bekant, ei videre derfor at ville give, end dennem selv lyster, da bede vi eder og naadigst ville, at I og dermed flittig Indseende haver, at alting efter Toldrullen og den med Hollænderne senest gjorte Tractat forholdes. For det sidste ere vi og naadigst komne i Forfaring, hvorledes en Deel af Borgerne udi vor Kjøbsted Christiania Byens Marker sig skulle tilforhandle og til Hauger indhegne, de andre i Frem-

tiden ei til ringe Skade, da ville vi naadigst, at I enhver dennem, eftersom billigt og forsvarligt kan være, imellem likviderer, og hvis anderledes hidindtil nogen til Fortrængsel kan være passeret, at I da derudi, eftersom I bekvemmeligst eragter, i Tide remederer. Cum claus. consv. Arendal 25 Juli 1646. T. VII. 328. (Orig. i Rigsarkivet).

Nogle Lensmænd i Norge finge Breve, adskillige Byernes Klagemaal anlangendes.[1]

C. IV. V. G. t. Eftersom Borgermester og Raad udi vore Kjøbstæder Stavanger og Tunsberg sig underdanigst beklager, at dennem imod deres Privilegier skal skee nogen Indpas udi deres Handel og Næring af Borgerskabet udi vor Kjøbsted Christianssand, da bede vi eder og naadigst ville, at I med forderligste paa en beleilig Tid og Sted forbe^te^ Borgermester og Raad saa vel af Stavanger, Tunsberg som Christianssand for eder fordrer med deres Privilegier og dennem da paa begge Sider herom med Flid forhører og siden efter begge Byers Privilegiers Indhold udi forbe^te^ tvistige Poster, som dennem om deres Handel og Trafique mellem er, træffer saadan Lighed, at den ene saa vel som [den] anden By kan blive ved Magt; hvis I og herudinden forrettendes vorder, derom ville vi naadigst, at I udi vores Kantselli eders underdanigste Relation skal indskikke, at vi derefter siden herudinden kan lade gjøre saadan Anordning, som tjenligst og bedst kan eragtes. Cum claus. consv. Arendal 25 Juli 1646. T. VII. 329.

Ligesaadant Brev finge Palle Rosenkrands og Holger Rosenkrands om Stavanger og Christianssand.

I lige Maade Holger Rosenkrands og Henrik Thott om Stavanger og Bergen.

Fredrik Urne fik Brev at lade Laurits Bastianssøn [Stabel] nyde Kongens Benaadingsbrev paa Vernes Hovedkirke og des Annexers tilliggendes Indkomst fri og ubehindret efter dets Indhold og derhos at have Indseende, at han derefter gjører og efterkommer, hvis han til Kirkens Bedste og Fremtarv at gjøre er forpligtet. Arendal 25 Juli 1646. T. VII. 329.

Ligesaadant et Brev fik han om Morten Lauritssøn paa Orkedals Kirke og Borgermester Jens Friis paa Mære Kirke og des Annexer.

[1] I Marginen er tilføjet: Palle Rosenkrands og Vincents Bildt.

Hannibal Sehested fik Brev, Gjældens Aflæggelse anl.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi udi vor Kjøbsted Christiania til sidst forleden Herredag vores der da tilstede værendes Rigens Raad naadigst have anbefalet, at de sig skulde erkyndige om, hvis Gjæld vort Rige Norge for den sidste uformodelige Krig kunde udi stikke, hvorpaa de sig og siden underdanigst erklæret, at endog det ikke stykviis udi alle Maader da kunde indføres og specificeres, saa haver de dog af Generalkrigscommissario, os elskelige Nils Lange til Fritsø, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Brunla Len, erfaret, det at skulle sig beløbe over 400,000 Rigsdaler, hvilket og af den halve Part af Landsens Contribution, som af os til forbe^te^ vores Riges Gjælds Aflæg udi nærværende Aar allerede er deputeret, ikke kunde forslaa eller deraf betales, hvorfore og forbe^te^ vores Riges Stænder underdanigst haver ladet anholde, at forbe^te^ vort Riges af Krigen foraarsagede Gjæld maatte betales af forbe^te^ Riges Contributioner, som forbe^te^ vores Undersaatter til begge vore Rigers Conservation bevilget haver, det og forbe^te^ vores Rigens Raad da billigt befunden, hvorfore vi og naadigst dermed ere tilfreds, at af al den Contribution, som udi forbe^te^ vort Rige Norge er eller bliver paabuden, den halve Part aarligen og inden Juul skal nedersendes til vort Rige Danmark, Militien dermed at underholde, medens det øvrige at forblive her udi forbe^te^ vort Rige Norge til Gjældens Aflæggelse, Militiens, Garnisonernes og Bygningernes Underholdning der sammesteds, hvorover I og skal have at disponere og ved Commissarierne derfore paa tilbørlige Steder at lade gjøre rigtig Rede og Regnskab, som det sig bør. Cum claus. consv. Arendal 27 Juli 1646. T. VII. 329. (Orig. i Rigsarkivet).

Ligesaadant Brev finge Rentemesterne at rette sig derefter.

Hannibal Sehested fik Brev, Adelen udi Norge at skulle nyde de samme Privilegia som de udi Danmark, og noget om Mynten.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi Adelen her udi vort Rige Norge for deres tro og villig Tjeneste naadigst have forundt ligesaadanne Privilegier og Friheder, som Adelen udi vort Rige Danmark haver, dog paa det ingen anden deraf nogen Præjudice skulle tilføies, ville vi naadigst, at I paa vore Vegne skal lade have Indseende med, at de andre Stænder her udi forbe^te^ vort Rige Norge paa deres velherbragte Rettigheder og Friheder deraf

ingen Skade eller Præjudice tilføies, udi Betragtning, vi naadigst til Sinds ere, den ene Stand saa vel som den anden ved deres Friheder og Privilegier at maintenere og erholde. Efterdi og Participanterne ved Kongsberg skal have noget Kobber beliggendes, som de til os begjerer at selge, da bede vi eder og naadigst ville, at I det med forderligste lader probere, om det med mere Fordeel kan afdrives eller myntes udi den nu gangbare Smaamynt, efter hvilken befundne Beskaffenhed I og siden herudinden haver at lade gjøre Anordning og, dersom det med Fordeel myntes kan, Bekostningen, som derpaa gaar, af Myntens Penge at betale. Cum claus. consv. Arendal 27 Juli 1646. T. VII. 330. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev selv udi hans eget Len og med Lensmændene udi Throndhjems og Baahuus Lene at forfare om Bøndernes Leilighed i forbe^te^ Lene.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi af eders underdanigst Erklæring naadigst erfare, nogle Steder udi vort Rige Norge med idelig Durchmarschering og anden Krigens Besværing udi forleden Feide mere at have været graveret end andre, i Synderlighed udi eders Len, Smaalenene, Throndhjem og Baahuus Len, saa Bønderne der sammesteds i nærværende Aar paa Skatterne endelig behøver nogen Afslag, da ville vi naadigst, at I med Lensmændene i for^te^ Lene og selv udi eders Len med Flid skal forfare om Bøndernes Leilighed udi for^te^ Lene, hvor de med Armeens idelig Igjemmelmarschering eller i andre Maader udi forleden Feide mere end andensteds haver været graveret, og eder siden imod os omstændelig erklære, hvor stort Afslag enhver Bonde, som der Skade lidt haver, udi nærværende Aar endelig behøver, saa ville vi os siden videre derpaa naadigst vide at resolvere. Cum claus. consv. Arendal 28 Juli 1646. T. VII. 331. (Orig. i Rigsarkivet).

Ligesaadanne Breve finge Fredrik Urne og Ivar Krabbe med Hannibal Sehested i deres Len herom at erfare og sig erklære.

Lensmændene udi Norge finge Brev anlangende de Kjøbstæder i Danmark, som Toldfrihed paa nogen Tid er bevilget, og om Generalmunstring.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, Kjøbstæderne udi vort Rige Danmark, som nogen Frihed paa Told for den udi forleden Feide erlidende Skade paa nogle Aars Tid bekommet haver, den altfor vidt imod vores naadigste Mening at extendere, idet

de sig her udi vort Rige Norge Toldfrihed tilholder, da ville vi den dennem naadigst forundte Toldfrihed saaledes have forstanden, at den alene skal hentydes til hvis Gods og Vare der gaar ud og ind af deres egne Byer og ikke videre. Udi Betragtung og at Udskrivelsen her udi forbe^{te} vort Rige Norge imod en visse Penges Udgift nu er bleven afskaffet, da, paa det den menige Mand dog ikke skulle være ganske uexerceret, om (imod Forhaabning) noget fiendtligt kunde paakomme, da have vi naadigst for godt anseet, at paa visse Tider om Aaret Generalmunstring skal anstilles, hvor da menige Mand udi hvert Len skal comparere paa de dertil forordnede Steder til at exerceres og fremvise, om de deres Gewehr, som de efter Landsloven at holde er tilforpligt, haver udi god Beredskab, hvorom dig og herefter videre Ordre fra vores Statholder efter vores naadigste Befaling skal blive tilskikket. Cum claus. consv. Arendal 28 Juli 1646. T. VII. 332. (Orig. i Rigsarkivet).

L e n s m æ n d e n e i Norge finge Brev, T o l d e n anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom vore Undersaatter her udi vort Rige Norge sig høiligen beklager, dennem stor Skade at tilføies, dersom de efter den sidste publicerte Toldrulle skulle fortolde hvis Vare, som føres imellem vore Riger og Lande, da ville vi naadigst forbe^{te} Toldrulle, som for de fremmede og paa deres Begjering er gjort, saaledes have limiteret, at af hvis Vare, som imellem forbe^{te} begge vore Riger og Lande føres af vores egne Undersaatter, ikke større Told herefter, indtil anderledes forordnet vorder, skal gives, end tilforne deraf blev tagen og opbaaren, førend forbe^{te} sidste Toldrulle blev trykt og publiceret. Cum claus. consv. Arendal 28 Juli 1646. T. VII. 334. (Orig. i Rigsarkivet).

R e n t e m e s t e r n e finge Brev om afgangne H a n s T h o m a s s ø n s S k y l d paa Renteriet.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom afgangne Hans Thomassøn ungefær for 10 Aar siden nogle Ringepenge i F l e k k e r ø e n skal have opbaaret, som endnu paa vort Rentekammer skal være uklarerede, da, efterdi M a t s C h r i s t e n s s ø n, som forbe^{te} Hans Thomassøns Hustru nu haver, og saadant frivilligen haver tilkjendegivet, sig derhos og underdanigst erbødet Capitalen med forderligste og i tilkommendes Vinter i det seneste paa vort Rentekammer at ville klarere og afbetale, om vi hannem Renten deraf naadigst ville efterlade, saa ere vi naadigst tilfreds, at I forskrevne Ringetold foruden Renten af hannem til forskrevne Tid

(til hvilken han dennem efter sin egen Erbydelse levere skal) maa annamme. Cum claus. consv. Arendal 28 Juli 1646. T. VII. 331.

Palle Rosenkrands fik Brev, at Bondelensmændene udi Raabyggelaget i hans Len maa nyde og beholde deres Gaarde, som de paabor og for deres Bestillings Skyld nyder, skatfri lige ved andre Bondelensmænd udi Norge. Arendal 28 Juli 1646. T. VII. 331.

Holger Rosenkrands fik Brev at til Rette forhjælpe Peder Nilssøn af Ytrenes, som sig besverger og beklager over afgangne Erik Urnes Foged, navnlig Christopher Hanssøn, saavidt Lov og Ret tilsteder. Arendal 28 Juli 1646. T. VII. 334.

Fredrik Urne fik Brev at afsone med Jørgen Sadelmager udi Throndhjem efter hans Formue, for han i Steden for en ret Daler skal have støbt en Tindaler, hvilket han dog selv strax skal have angivet og ingen dermed bedraget, og siden at være aldeles fri for videre Tiltale eller Forfølgning. Arendal 28 Juli 1646. T. VII. 331.

Fredrik Urne fik Brev, at Borgermesteren i Throndhjem, Jens Nilssøn [Friis], skal være Stiftsskriver der over det hele Len.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst erfare udi Throndhjems Len at være tvende Stiftsskrivere, da efterdi Skydsferd nu er bleven afskaffet imod en vis og aarlig Penges Udgift af hver Gaard og det derfor altfor høit vilde opløbe, dersom tvende Stiftsskrivere udi Steden for forbe^te^ Skydsferds Afskaffelse skulde gives Reisepenge, da ville vi naadigst, at herefter alene udi forbe^te^ Throndhjems Len een Stiftsskriver skal underholdes, og at os elskelige Borgermester Jens Nilssøn Friis, som udi Sølenene samme Bestilling hidindtil betjent haver, den over alt forbe^te^ Throndhjems Len herefter, indtil anderledes forordnet vorder, alene skal betjene og forestaa; og efterdi der falder vidløftige Reiser, da ville vi naadigst, at hannem, saa længe han samme Bestilling betjener, skal gives den samme Løn, som tilforn der sedvanlig været haver og udi os elskelige Hr. Oluf Parsberg etc. hans Tid bevilget er, efterdi vi dog derhos naadigst erfare af din egen underdanigste Erklæring, at forbe^te^ Jens Friis udi forleden Feide haver havt stor Umage i en og anden Maader og ellers længe tjent. Cum claus. consv. Arendal 28 Juli 1646. T. VII. 333.

Hannibal Sehested fik Brev, Kjøbstæderne at forskaanes for halv Skat i nærværende Aar for deres tro Tjeneste i Feiden, undtagen Christiania.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi af eders underdanigst Erklæring naadigst erfare, Kjøbstæderne her udi vort Rige Norge udi forleden Feide at have ladet sig finde bered til at gjøre, hvis til vores og Rigens Tjeneste kunde geraade, da ere vi naadigst tilfreds, at Kjøbstæderne udi eders Len saa vel som over alt forbe^te^ vort Rige Norge (Christiania undtagen, som allerede sær Benaading bekommet haver, hvorefter det med de[nnem] og forholdes skal) udi nærværende Aar paa den dennem sidst paabudne Skat maa faa saadant Afslag, at de alene deraf udi forbe^te^ nærværende Aar den halve Part skal udgive. Cum claus. consv. Arendal 29 Juli 1646. T. VII. 333. (Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene over alt Riget finge og saadant Brev at forskaane Kjøbstæderne, enhver i sit Len.

Fredrik Urne fik Brev at rette sig efter Hannibal Sehesteds Erklæring paa nogle Poster, han hannem havde tilskikket. Arendal 29 Juli 1646. T. VII. 333.

Preben von Ahn fik Brev at tilholde Almuen udi hans Len at betale og contentere Hans Lange hvis Krud han dennem i sidste Feide forstrakt haver, og de, som overbevises at have bekommet forskrevne Krud. Arendal 29 Juli 1646. T. VII. 333.

Peder Vibe og Lagmanden i Fredriksstad finge Brev anlangende Tolderen og Toldskriveren ibidem.

C. IV. V. G. t. Eftersom sig nogen Tid forleden imellem Tolderen og Toldskriveren i vor Kjøbsted Fredriksstad nogen Tvist og Irring om Toldsvig sig haver begivet, hvorfore de og begge ere satte fra deres Bestilling indtil Sagsens Uddrag, og Toldskriveren, Olaf Stege, nu til forleden Herredag udi vor Kjøbsted Christiania om vores naadigste Befaling til eder haver ladet anholde, at I derudi endeligen maatte kjende og dømme, da bede vi eder og naadigst ville saa og hermed Fuldmagt give, at I forbe^te^ interesserede, med hvis Breve, Beviser og Documenter de udi denne Sag imod hverandre kan have, med forderligste for eder indstevner og siden dennem derefter endelig imellem kjender og dømmer, som I ville ansvare og være bekjendt; hvis I og herudi kjendendes og dømmendes vorder, det ville vi naadigst, at I de interesserede under eders Hænder og Signeter skal fra eder give beskrevet, saa og vores Statholder deraf en Original tilstille, at

han den, som samme Sag og Dom overgaar, efter hans underdanigste Begjering for vores Tjeneste og Roligheds Skyld dermed straxen kan nederskikke til os til videre Execution. Cum claus. consv. Arendal 30 Juli 1646. T. VII. 335.

Palle Rosenkrands fik Brev at tilholde Almuen, som inden 3 Mile nær Christianssands By er boendes, deres Fedevarer at henbringe og afhænde til forskrevne Byes Borgere, dog andre Kjøbstæders Frihed hermed uforkrænket, og at have Indseende, at ingen imod Loven og Forordningen paa Landet forbuden Kjøbmandskab tilstedes at skee; og hvis Borgerskabet i Byen eller paa Landet ved deres Tienere sig tilforhandler, skal de forpligtet være for Byen at udskibe, at Hs. Maj. deraf kan faa den tilbørlige Told. Arendal 30 Juli 1646. T. VII. 334.

Hannibal Sehested og Fredrik Urne anlangende Mutsedler.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst erfare med Mutsedlers Udgivelse Misbrug at forløbe, idet de paa eet Verk til underskedlige Personer udgives, saa ogsaa at derfore Penge tages, uanseet de, som dermed haver at gjøre, deres Besolding af os nyder, da ville vi naadigst dermed saaledes have forholdet, at Mutsedler af Berghopmanden skal udgives og siden af Statholderen og Lensmanden confirmeres og os siden til videre Ratification tilskikkes. Cum claus. consv. Arendal 31 Juli 1646. T. VII. 335. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested anlangende Jens Bjelke at gives en Krigscommissarii Gage, og ellers om andet.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst erfare udaf Kantsler Jens Bjelkes Memorial til eder samt paa vores naadigste Behag eders underdanigste Svar derpaa, da ere vi naadigst dermed saaledes tilfreds, nemlig at hannem for hans Omkostning og Besværing udi seneste Feide maa tillægges en Krigscommissarii Gage saasom aarlig et Tusinde og to Hundrede Daler udi alt. Afslag paa Skatten udi Onsø Len haver I tilforn vores naadigste Befaling og Anordning, hvorefter I eder kan vide at rette. Hans Gaard udi Christiania belangende ere vi naadigst tilfreds at I paa vore og Rigens Vegne maa afhandle hannem til et Commissariehuus, samt hvis andet I eragter samme Huus at være tjenligt til, og betale af de Middel, til Rigens Nødtørft ere deputeret. De smaa Mageskifter angaaende kan og maa bevilges efter de sedvanlige og forordnede Vilkaar. Og hvis

om Lovens Mørkhed samt des Forklaring og Grundlaed (sic) af Kantsleren erindret, ere vi naadigst tilfreds, at I paa vore Vegne forordner visse Lagmænd samt andre, som I agter derudi erfaren, som med forbe^te^ Kantsler derover skulle gjøre deres underdanigste Erklæring og den eder tilstille at nedsendes udi vores Kantselli til videre naadigst Betænkende; og skulle baade I og Kantsleren for alle Commissioner udi Privatsager være forskaanet. De andre Poster udi Kantslerens Memorial kan for sine Aarsager ei bevilges. Cum claus. consv. Arendal 2 August 1646. T. VII. 336. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested anlangende Steen Villumssøn [Rosenvinges] og Sigvard Gabrielssøn [Akeleyes] Lene efter deres Død at svare under Akershuus, med mere.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have for godt anseet, de tvende Smaalene, som Steen Villumssøn og Sigvard Gabrielssøn ere medforlent og eders Len underliggendes, strax efter deres dødelig Afgang at skulle aldeles følge og svare under Akershuus Len for den samme aarlig Afgift, som deraf nu gaar, uden nogen videre Afkortning paa vores Indkomst og med lige Vilkaar at byde og befale paa vore Vegne udi for^ne^ Lene, som eders Forleningsbrev og andre vores naadigste særdeles Anordninger eder tilholder. Og eftersom vi naadigst erfare eder paa vore Vegne at have fæstet og bebrevet trende Kirketiender udi Akershuus og dessen underliggende Lene, den ene til afgangne Mester Oluf Boessøns, forrige Biskops, Enke, Bodil Andersdatter, den anden til afgangne Doctor Christens Enke, Else Hansdatter, den tredie til Anniche Mechelborgs, efter samme eders Brevs Indhold, da ville vi naadigst samme eders til dennem paa vore Vegne udgivne Breve naadigst have confirmeret, med saadan Condition, at de tilbørligen skal bygge og underholde Kirkerne, som christeligt og forsvarligt kan eragtes, naar de aarligen besigtiges, og ville vi naadigst derpaa videre udgive vores særdeles Breve, naar de eders udgivne Breve udi vores Kantselli nedersendendes vorder. Desligeste, eftersom Udskrivningen nu er afskaffet, da ville vi naadigst, at Almuen tilholdes, hvor ingen tjenlig Gewehr findes, det enten at forskaffe sig selv inden Juul eller være pligtig at annamme af vores Tøihuus paa Akershuus for samme Betaling, som det haver kostet Riget, og Fogderne med Officiererne at forvare samme Gewehr udi Steenkirkerne til visse Munstring og svare til, hvis de bliver borte

eller fordervet ved Forsømmelse, samt Officiererne at fordeles paa Landet og Compagnierne at rettes efter Sognene og Regimenterne efter Lenene og den ganske Almue munstret og exerceret paa visse Tider efter forrige Ordre fra atten til halvtrediesindstyve Aar, og det altsammen under Straf efter Loven samt Krigs-Artiklerne, saa længe Munstring varer. Belangende de smaa Jernstykker, som ere paa Akershuus Fæstning under otte Punds Kugle, skulle forbyttes med Marsilio udimod andre grovere Geschøtt, enten Kobber eller Jern, desligeste at det gamle Gewehr, som findes ved Tøihuset, at forbyttes med hannem udimod andet godt og nyt Gewehr, som det efter Prøven agtes værdt. Item den ene Flanke af den nye Bastion, som ligger mod Hovedøen, at optages igjen og med en lige Linie lige fra Punkten af samme Bastion at trækkes midt paa Runddelen efter det Mærke, vi selver nu senesten haver opsat, og derefter til kommende Sommer at begyndes. Vores Anpart Jern udaf Eidsvolds Verk angaaende ville vi aarlig selv beholde og det altsammen udi Stangjern at nedersendes til Holmen, hvorfore I ogsaa haver at anordne og lønne en visse Tjenere, som det paa vore Vegne med samt hvis andet aarlig bestilles skal annamme og derpaa lade sig tilbørligen kvittere til videre Rede og Regnskab at godtgjøres paa vores Renteri. Saa mange Penge, som Marsilius af eder annammer af Skydsferdspenge og Fornødspenge, som skulle leveres udi vores eget Kammer og ikke for Vinter kan nedsendes, skal han igjen levere til Kieler Omslag, og skulle I accordere med hannem paa vore Vegne, om han udi Steden for hvis Guld vi hannem efter billig Værd og Vegt leverendes vorder, vil igjen erlægge Speciedaler, hvor vi det behøver. Cum claus. consv. Arendal 2 August 1646. T. VII. 337. (Orig. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands fik Brev at forskaffe Christen Jakobssøn en Skrivergaard.

C. IV. V. G. t. Eftersom de fire Huder, som os tilkom udi Søndeled og Christen Jakobssøn tilforn havde til Skrivergaard, nu naadigst er forundt for Leie os elskelige, hæderlig og vellærd Mand Hr. Erik Fredrikssøn, da bede vi dig og naadigst ville, at du forbe[te] Christen Jakobssøn til Skrivergaard igjen lader bekomme Moland, liggendes udi Søndeled Sogn, som til os og Kronen skal skylde 4 Huder og 1 Gjedeskind, dog at Bonden derpaa boendes efter sex Mænds Sigelse deraf udmin-

des og sin første Bygsel igjen bekommer. Cum claus. consv. Arendal 2 August 1646. T. VII. 336.

Henrik Thott anlangende Erik Ottessøn [Ornings] Enke.

C. IV. V. G. t. Eftersom afgangne Erik Ottessøns Enke befindes, siden hendes Naadsens Aar var ude, at sidde inde med Indkomsten af Halsnø Kloster og Hardanger Lene, uanseet det hende ikke tilkommer, da ville vi naadigst, at du det paa vore Vegne af hende skal affordre indtil Philippi Jacobi Dag sidst forleden og paa tilbørlige Steder lade levere og saa dig derhos om al Lenens Beskaffenhed, som den nu findes, imod os underdanigst erklære og samme din Erklæring i vores Kantselli indskikke. Cum claus. consv. Arendal 2 August 1646. T. VII. 336.

Berghopmændene finge Brev anlangende Sølvbjerget.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I med forderligste eder troligen og oprigtigen imod os erklærer efter den Eed, I os derpaa svoret haver, om Sølvbjerget her udi vort Rige Norge drives saa ret og stærkt, som det sig bør, eller og paa hvad Maneer det bedre og høiere drives og fortsættes kan, hvorpaa og Participanterne siden haver at svare, derom I og eders underdanigste Erklæring med forderligste vores Statholder her udi vort Rige Norge haver at tilskikke, at han den siden udi vores Kantselli kan lade indlevere. Cum claus. consv. Arendal 2 August 1646. T. VII. 336.

Hannibal Sehested fik Brev at [nedsende Jern fra Eidsvolds Jernverk].

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi endnu ikke til Sinds er Barbo Jernverk at lade drive og fortsætte, da bede vi eder og naadigst ville, at I af Eidsvolds Jernverk til vores Fornødenhed efter forrige Ordre nedsender saa meget Jern, som der tilveiebringes kan, hvilket udaf de næste Middel, ved Skriverstuen er, Participanterne maa betales, saa snart de det leverer til vores af eder der tilforordnede Tjenere efter forrige Ordre. Cum claus. consv. Arendal 3 August 1646. T. VII. 339. (Orig. i Rigsarkivet).

Christopher Gjøe anlangende noget Skibstømmer og Afgiften af Sæbygaard.

C. IV. V. G. t. Eftersom du her haver en Andeel Tømmer til Skibsbygning tjenlig beliggendes, som du til os at selge og afhænde er tilfreds, da ville vi det naadigst med forderligste med et af vores egne Skibe lade affordre og dig siden derfor contentere og betale, eftersom det paa Holmen kan blive vurderet til.

Udi Betragtning og, [at] Sæbygaard, som os elskelige Wentzel Rotkirch etc. af os og Kronen forpagtet haver, hannem ikke udi rette Tide er bleven opsagt, da skal han udi nærværende Aar den beholde, dog deraf Afgiften til dig erlægge; medens hvad Bøndernes Landgilde og anden Lenens Indkomst angaar, den haver du i Aar fuldkommeligen efter dit Forleningsbrevs Indhold at nyde og beholde, og efter dette Aars Forløb skal dig forbe[te] Sæbygaard med des Avl og Indkomst af forbe[te] Wentzel Rotkirch indrømmes og overleveres efter vores derpaa udgivne Brevs videre Indhold. Dersom du og Tømmer til des Bygning udi Aar did agter at sende, skal det dig være uformeent saa vel som paa des Bygning at begynde, dog paa de Steder, det forbe[te] Wentzel Rotkirch ei til Skade og Fortræd skee kan, efterdi han dog det udi Aar beholder. Cum claus. consv. Arendal 3 August 1646. T. VII. 338.

Palle Rosenkrands anlangende Skydsferds Afskaffelse.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst Skydsferd have afskaffet imod en vis Summa Penges Erlæggelse aarlig, have vi dog naadigst for godt anseet, at vore og Kronens Bønder udi Lister Len skal være tiltænkt at skydse dig og dine Tjenere, naar du eller de der udi vores Erinder omkring reiser, efterdi du naadigst er befalet med samme Len at have Inspection. Cum claus. consv. Arendal 3 August 1646. T. VII. 339.

Palle Rosenkrands fik Brev at lade gjøre en Mølle af en Gaard, liggendes til Thveds Kirke og des Prestegaard, som skylder til Presten 2 Huder med Bygsel og derforuden 1 Hud til Kirken, og derfor igjen give Presten 4 Huder for de 2 Huder og en Sag, han derhos haver, og 1 Hud til Kirken og det udi andre Gaarde udlægge og siden der en Mølle igjen paa 3 Kverner opsætte og derpaa sætte tilbørlig Landgilde. Arendal 3 August 1646. T. VII. 339.

Palle Rosenkrands fik Brev at lade Daniel Post bekomme en Gaard i Lister Len, kaldet Gougveg,[1] og beholde sin Livstid, for han sig haver ladet og endnu herefter vil lade bruge til Erts at opsøge, dog at Bonden, derpaa boendes, lovligen efter 6 Mænds Sigelse udmindes. Arendal 3 August 1646. T. VII. 339.

Palle Rosenkrands fik Brev, at Bondelensmændene i Nedenes og Mandals Lene maatte nyde deres Gaarde,

[1] Fejlskrift for Qvavig, i Lyngdal?

som de selv paabor og for deres Bestillings Skyld haver, og beholde skatfri. Arendal 3 August 1646. T. VII. 339.

Hannibal Sehested fik Brev at tilholde Lensmændene den halve Skat [at indsamle og levere paa Akershuus].

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi til Kieler Omslag uforbigjængeligen behøve en stor Andeel Penge, da bede vi eder og naadigst ville, at I det alle Lensmændene forstendiger, at de endelig værer tiltænkt med den halve Skat, som til Michaelis skal erlægges, de paabudne Skydsferds- og Fornødspenge at indsamle og levere paa vort Slot Akershuus. Cum claus. consv. Skibet Trefoldighed 4 August 1646. T. VII. 340. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at hid neder skikke en rigtig Afrids paa Merdø Havn m. m.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I en Afrids paa Merdø Havn, des omliggende Øer og Indløbe saa og Distantsen mellem enhver Ø sammesteds lader forferdige og den os siden strax hid neder skikker, hvorefter vi siden videre Anordning derom naadigst gjøre ville. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12[1] August 1646. T. VII. 340. (Orig. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands fik Brev at lade hugge en Andeel af de hvide Stene, som der ved Arendals Havn findes, saa vel som af de sorte Pibstene, som til Marsovne bruges, og hid neder skikke. Kjøbenhavn 29 August 1646. T. VII. 340.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende et Svensk Skib, som udi Norge skal være arresteret.

C. IV. V. s. G. t. Udaf hosfølgende Copi haver I at fornemme, hvad Hendes Kjærlighed Dronningen af Sverige belangende et Skib, som nu kaldes Leoparden, tilhørende Frants Reimers af Oldenborg, som I udi Norge skal have ladet arrestere, nabovenligen beretter, begjerende, efterdi samme udi sidste Feide udaf Hendes Kjærligheds Udliggere skal være vore Undersaatter frataget og afhændet, men udi den oprettede Fredsfordrag paa begge Sider er forafskedet, at hvad enhver udi varende Feide den anden havde frataget, det skulde han beholde: efterdi vi da ikke ville tilstede, at noget imod forbemeldte Fredsfordrag paa vor Side skal handles eller foretages, da bede vi eder og hermed naadigst ville, at saafremt samme Skib udi forgangen Feide vore Undersaatter er frataget og af dennem ingen anden Prætension, end at det deres Skib haver været, derpaa gjøres, I da samme

[1] I „Tegnelser" fejlagtig dateret 13 August.

Arrest strax relaxerer og Skipperen samt Skib og Gods uden nogen videre Ophold lader passere, saa ogsaa, dersom befindes, at Skibet imod Fredsfordraget er bleven arresteret, at I Skipperen til billig Satisfaction for sin Skade og Bekostning af hans Vederpart forhjælper. Cum claus. consv. Glücksborg 19 September 1646. T. VII. 340. (Orig. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands fik Brev, Arendals Bergverk anl.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi for nogen Tid siden sendte en vores Pinke op til vort Rige Norge efter det Erts, som var vunden af Arendals og Grødvigs Gruber, som vi formente at have været en temmelig Hob, medens nu, Skibet hjemkommer, haver det ikkun 7 Tønder Erts inde, som intet kan stoppe Omkostningerne, thi bede vi dig og naadigst ville, at du dig did hen forføier og med Flid erfarer, af hvad Aarsag Verket ikke stærkere drives, i Synderlighed efterdi den, paa samme Grube bestilt er, bor paa Arendal og veed, hvad han skal have for hver Tønde Erts, som hid til Danmark nedkommer. Og saafremt først Fogden, som ved Verket er bestilt, vil foregive, at det Arendalske Erts ikke saa letteligen for den Jernerts's Skyld, som deriblandt formenget er, kan tvinges, haver du hannem til Gemyt at føre, at det Grødvig Verk heel let er at gevinnes, og en Copia at bekomme, hvorfore han deraf skal forskaffe en stor Hob; og skal du med nærværende Jagt os underdanigst forstendige, hvor mange Tønder af hver Slags Erts af Gangen kan nederskikkes, og dig ellers om Verkets Tilstand imod os udførlig erklære. Cum claus. consv. Rendsborg 29 September 1646. T. VII 340. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at forfare, hvad de Jueler vilde selge deres Part udi Sølvbergverket for, og siden erklære sig derom for Hs. Maj. [m. m.].

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom I underdanigst er begjerendes at vide, om vi de Juelers halve Part udi Sølvbjerget udi vort Rige Norge ville kjøbe, eller de det til andre maa selge og afhænde, da vide vi os herpaa intet udførligen nu at kunne erklære, førend vi naadigst faa at vide, for hvad Priis de samme halve Part vil selge, hvilket I haver at erfare og os det underdanigst med forderligste siden forstendige. Anlangende at vore elskelige Oberberghopmænd maa deres designerede Pladser efter underdanigste egen Anmodning skifte, saa at Christopher Hünichen bliver norden- og Johan Christian von Lepine søndenfjelds

med Bergverkerne Inspection at have, dermed ere vi naadigst tilfreds, hvorom I selv efter forrige eder givne Ordre, os til bedre Tjeneste, videre Anordning haver at gjøre. Cum claus. consv. Rendsborghuus 6 Oktober 1646. T. VII. 341. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested anlangende adskillige Forretninger ved Sølvbergverket.

C. IV. V. s G. t. Eftersom vi erfare en Deel nye Officierer ved Sølvbergverket at være antaget, saasom Carsten Hanssøn, som Fogderiet er betroet, David Sandow, som til Bergskriver er forordnet, Daniel Barth til Bergmester, Jørgen Wincheler til Oberstiger, Laurits Pederssøn Vægter, af hvilke forskrevne enhver visse Løn og Tractament paa vores naadigste Behag skal være tillagt, da ere vi og dermed naadigst tilfreds, at dennem samme bevilgede Løn af samtlige Participanter aarligen erlægges og fornøies. Ellers hvad os elskelige Johan Christian von Lepine, Oberberghopmand, hans Afregning og Anfordring om sin Besoldings Forbedring angaar, efter den Tilsagn, han foregiver hannem at skulle være skeet, saa ville vi naadigst, at I dette udi god Agt haver, at hannem ei videre gives, end med Rette tilkomme kan. Herhos, efterdi os og forebringes, hvorledes Kulbrænderne der ved Verket sig skulle besverge nødvendige Kul at levere, formedelst dennem for ringe derfore skal være tillagt, synes os naadigst bedst, at Participanternes Fuldmægtig med Oberhopmanden derudi søger de bedste Middel, slig Disordre i Tide at forekomme, dennem selv til Gavn og Verket til Fortsættelse, hvilket I siden, om behov gjøres, paa vore Vegne fuldkommeligen haver at ratificere. Desligeste, eftersom Lagmanden Nils Hanssøn underdanigst begjerer at vide, hvorledes han sig forholde skal, om i Fremtiden nogen Capital ved Verket skulde nedsættes, saa og om nogen Bytte der sammesteds falde kunde, da eragte vi naadigst bedst, at han efter eders underdanigst gjorte Forslag, naar saadant skeer, ved de ordinarie Poster de interesserede det aviserer, som siden efter deres Leilighed og Bergrettens Privilegier sig derpaa kunne vide at resolvere. De andre samtlige Participanternes paa Kongsberg Forretninger angaaende efterskrevne Poster, saasom om de fattiges Penge, som hos os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Raad, Rigens Admiral og Befalingsmand over Bratsberg Len, paa Rente ere udsatte; om det nye Hængsels og Steenkars Repara-

tion, som ved det gamle Færgehuus er anlagt; om Bøndernes Betalings Erlæggelse i rette Tide for hvis Arbeide de gjøre; om Taxt og Grundleie paa de Huse, Vaaninger, Haver og Lykker, som Bergskriveren gjøre og opberge skal; om den Maade, som holdes skal med hvis Skjøder, som paa Compagniens afhændte Huse gjøres; om Johan Gaarmans Forstrækning til Materialiers Leverants; om Foræring, som til de Berggeseller af Laurvigen udgiven er, samt andre slige Smaapunkter mere: da ere vi naadigst tilfreds, at det ved hvis Participanterne derudi gjort og I paa vores Vegne underdanigst ratificeret haver forbliver. Cum claus. consv. Rendsborghuus 10 Oktober 1646. T. VII. 341. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested anlangende adskilligt, Sølvbergverket angaaendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi af de os tilskikkede Documenter anlangendes hvis nyligen paa Kongsberg af menige Sølvverkets Participanter forrettet og af eder paa vores naadigste Behag ratificeret er, naadigst erfare: Først, at Oberberghopmændene efter den dennem givne Ordre selv personligen ved Verket ei endnu skal have været tilstede at erfare, hvorledes det bedre og stærkere drives kunde, mens alene en Fortegnelse paa enhver Grubes Tilstand overleveret haver, da ville vi naadigst, at de tilholdes endnu samme dennem givne Ordre med forderligste at efterkomme og deres skriftlig Resolution om al des Beskaffenhed siden fra sig at give. For det andet: hvad den Dom angaar, som over Anders Zørner, Oberbergstiger, for hans begangne Forseelser og Uflittighed fældet er, da ville vi, at han af sin Tjeneste skal afsættes og efter Dommens Indhold straffes. For det tredie: de Compagniens forrige Betjente betræffende, som nu til andre Leiligheder og Tjenester skal være befordrede og ikke sig til nogen Rigtighed med deres Regnskab at gjøre ville lade forstaa, paa dennem skal af de tilforordnede Commissarier (om saadant efter udgangen Ordre allerede ikke skeet er og det udi Mindelighed ikke bilægges kan) endelig Dom hændes. For det sidste: eftersom vi udi seneste Norske Herredage samtlige Participanter naadigst befalet have, at de skulle betænkt være en fornuftig og forstandig Mand at eligere, som paa alles deres Vegne sig vilde og kunde paatage at være deres Fuldmægtige og udi alle Occasioner, Bergverkets Brug og Fortsættelse medførendes, paa deres Vegne at negociere og slutte, og vi nu naadigst erfare, at

de dertil have betroet og authoriseret vores elskelige forrige Bergskriver og nu Lagmand udi vor Kjøbsted Christiania, Nils Hanssøn, saa ere vi naadigst med hvis Accord I af os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Raad, Rigens Admiral og Befalingsmand over Bratsberg Len, paa Participanternes Vegne med hannem anlangendes hans Bestillings Forhold og Pension gjort haver, saa længe han paa sin Side igjen sin Flid, Oprigtighed og Troskab til Participanternes og Verkets Gavn og Fortsættelse lader see og finde. Cum claus. consv. Rendsborghuus 10 Oktober 1646. T. VII. 342. (Orig. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands fik Brev at forføie sig til Arendals Bergverk og der med Flid forfare, hvor høit det drives kan, og paa hvad Kvantitet af Erts saa vel derfra som fra Grødvigen paa Hidtzerøen [ɔ: Hisøen], næst derved liggendes, Hs. Kgl. Maj. sig vist hver Reise kan forsikre, og derom Hs. Maj. siden hans underdanigste Beretning at tilskikke. Kjøbenhavn 7 November 1646. T. VII. 343.

Ivar Krabbe T[agessøn] fik Befaling at erklære sig paa noget Gods, Peder Bagge til Mageskifte begjerer.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Peder Bagge til Holmegaard underdanigst af os og Norges Krone til Magelaug er begjerendes noget Jordegods, udi dit Len beliggendes, i Søndervikenpaa Stangenes, i Banesætter Sogn, nemlig to Parter i en Gaard, kaldes Søndre Rorvold, som Henrik og Asmund nu paabor, skylder aarligen 3 Tønder Malt med Bygsel, nok en i forbete Sogn, kaldes Tanum, som Olaf og Enken paabor, skylder aarligen 3 Tønder Malt med Bygsel, nok paa Knenes i Bro Sogn paa bete Stangenes en Ødegaard, kaldes Navnekilde, skylder aarligen Penge 24 Skilling, som kan regnes for 1 Fjerding Korn, og giver ingen Bygsel til os og Norges Krone; hvorimod han sig underdanigst erbyder at ville udlægge til os og Norges Krone efterfølgende hans Gaarde og Gods af hans Jordegods, nemlig en Gaard, kaldes Korsberg, paa bemeldte Stangenes, i Lyse Sogn liggendes, som Truls og Halvor nu besidder, skylder aarligen 3 Tønder Malt med Bygsel, nok en Gaard udi Fos Sogn, kaldes Ventorp, som Anders og Engelbret nu paabor, skylder aarligen Malt 4 Tønder med Bygsel, desligeste udi Klev paa Herrenes i Bro Sogn 1 Tønde Malt uden Bygsel: da bede vi dig og naadigst ville, at du med bete Mageskifte paa vores videre naadigst Ratification til Ende gjør, om det ellers for

Beleilighed og anden Herligheds Skyld fra Norges Krone mistes kan, havendes Indseende, at os og Norges Krone skeer nøiagtig og fyldest Vederlag baade paa Eiendom og Landgilde, som du det agter at forsvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 November 1646. T. VII. 345.

Holger [og] Palle Rosenkrands og Henrik Thott finge Breve at klarere hos Generalkrigscommissarierne i Norge hvis Restantser i deres Len kan findes, samt og forklare, hvis Afkortninger udi Skatterne være kan, og det inden Juul førstkommendes. Kjøbenhavn 13 November 1646. T. VII. 345.

Palle Rosenkrands fik Brev, Kay Kruse anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom Kay Kruse os underdanigst lader tilkjendegive, at han nu ingen mere Penge udi Forraad haver, hvormed han Guldbjergene ved Arendal kan drive og fortsætte, da, efterdi vi mere Erts efterhaanden derfra behøve og derhos gjerne saa, at det høiere blev dreven, bede vi dig og naadigst ville, at du forbe^te^ Kay Kruse efterhaanden dertil forstrækker fornødne Penge, det dig og saaledes skal godtgjøres. Eftersom forbe^te^ Kay og underdanigst er begjerendes at maatte bekomme en vor og Kronens Gaard Strømsbo, da bede vi dig og naadigst ville, at du om forskrevne Gaards Leilighed lader med Flid forfare og dig siden derom imod os med forderligste erklærer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 November 1646. T. VII. 345.

Hovedlensmændene udi Norge finge Brev, Sædegaarde og andet anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du lader have god og flittig Indseende med, at udi dit Len ingen Herregaarde passerer for Sædegaarde, uden de, som haver været af Arilds Tid, efter vores forrige derom udgangne Mandat, saa og at ingen under nogen Prætext mere Frihed søger, end hvis Adelen udi vort Rige Danmark haver paa deres Ugedagsbønder, anseende, vi ei anderledes ville have forstaaet den dennem naadigst forundte Privilegie; er og herhos vores naadigste Villie og Befaling, at du inden Juul førstkommende skal fra dig til vores Statholder levere rigtig Designation og Fortegnelse paa alle de Adel og deres Gods, der findes udi dit Len, med Forklaring derhos paa de rette Sædegaarde samt Hoved-, Sogne- og Ugedagsbønder, som Adelen til sidste forleden Herredage selv havde, saa og derhos demonstrere, hvorvidt os formedelst de nygivne Privi-

legier derudinden paa de sedvanlige Skatter udi dit Len monne afgaa. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16[1] November 1646. T. VII. 343. (Orig. i Rigsarkivet).

Marsilius fik Brev at tage en Masmester ved Navn Colding Hanssøn i Tjeneste paa nogen Tid, indtil Hs. Maj. maaskee hans Tjeneste selv behøver. Kjøbenhavn 18 November 1646. T. VII. 345.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Fredrik Arfat.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom nærværende Fredrik Arfat, boendes udi vor Kjøbsted Hamburg, for os underdanigst lader andrage, at han udi forleden Aar 1645 en Skibsladning af Proviant til vort Rige Norges Fornødenhed underdanigst forstrakt haver, som sig til 3000 Rigsdaler skal bedrage, hvilket videre af hans hosføiede Supplication kan sees og erfares: thi bede vi eder og naadigst ville, at I forbete Fredrik Arfat, om forbete hans Tilkrav ellers rigtig befindes, saasnart Middel dertil gives, contenterer og afbetaler. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 19 November 1646. T. VII. 345.

Hannibal Sehested fik Brev, intet at kvittere Lensmændene udi Norge, førend den gamle Restants er leveret her udi Danmark.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vores Rettighed udaf adskillige Lene udi vort Rige Norge saa langsom aarligaar indkommer, saa at det ikke før inden et andet Aar her udi vort Rige Danmark kan vorde leveret, da bede vi eder og naadigst ville, at I paa intet nyt skal kvittere, førend det for forrige Aaringer er til Fyldeste klareret, hvorpaa og enhver Lensmand Rigtighed haver at fremvise, paa det alle Restantser engang kan afskaffes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 November 1646. T. VII. 345. (Orig. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke fik Brev at gjøre klart med hvis Contributioner og anden Rettighed, som udi hans Len for forleden Aar kan restere, saavidt ikke allerede til Generalcommissario og paa andre behørige Steder er leveret. Kjøbenhavn 23 November 1646. T. VII. 346.

Ivar Krabbe Tagessøn fik Brev at forhjælpe Jakob Christenssøn, Grydestøber, boendes udi Landskrone, til Rette, saavidt som Lov og Ret gemæs er, med en Arv, hannem efter hans Fader Christen Jakobssøn, som boede udi Oddevald,

[1] I „Tegnelser" er Brevet dateret 13 November.

skal være tilfalden, dersom han ellers beviser sig dertil berettiget at være, at han dermed kan komme til Endelighed. Kjøbenhavn 26 November 1646. T. VII. 346.

Bisperne paa Island finge Brev, Presternes Uskikkelighed der paa Landet anlangendes, [idet de gjorde sig skyldig i Horeri og Skjørlevnet, hvorfor saadanne skulde afsættes efter foregaaende Dom]. Frederiksborg 10 December 1646. T. VII. 346.

Hannibal Sehested fik Brev at ervarte Hs. Maj.s Resolution paa hvis Breve han med Jens Pederssøn nedskikket, naar han selv kom til Kjøbenhavn. Frederiksborg 12 December 1646. T. VII. 346.

Ivar Krabbe Tagessøn fik Brev at hid nedskikke nogle Tønder af det Erts, som udi hans Len nogen Tid forleden er bleven funden, til at lade prøve. Kjøbenhavn 18 December 1646. T. VII. 346.

Jens Søfrenssøn, Foged paa Island, fik Brev, Jon Thorstenssøn [tilligemed sin Stifdatter, med hvem han havde avlet Børn, at straffes paa Livet, uanseet, at Moderen beretter, at han har været impotens, medens hun har havt ham til Ægte, hvilket ved Gjerningen er bleven modbeviist]. Frederiksborg 26 December 1646. T. VII. 347.

Hannibal Sehested anlangende Penge til Kieler Omslag.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I strax afferdiger eders Tjener, som med Pengene fra vort Rige Norge er kommen, lige ud til Kiel efter os elskelige Hans Boissøn, vores Hofmunsterskriver, med et Hundrede Tusinde Rigsdaler udaf bemeldte Penge, hvilke eder igjen paa vores Rentekammer udimod bemeldte Hans Boissøns Kvittants lige ved bare Penge skal godtgjøres. Cum claus. consv. Frederiksborg 29 December 1646. T. VII. 347. (Orig. i Rigsarkivet).

1647.

Nils Lange fik Brev, hans Afkortning anlangendes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi af din indleverede Overslag og Afkortninger, dateret udi vor Kjøbsted Christiania den 12 December udi næst forledne Aar under din Haand og Segl, naadigst have fornummet, at udimod forskrevne Afkortninger, som sig bedrager til tretten Tusinde tre Hundrede og halvanden Rigsdaler udi Proviant og Commis, skal være udi seneste Krigstid sparet paa noget os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Befalingsmand paa vort Slot Akershuus, hans gevorben Folk udi vort Rige Norge fyrgetyve og fire Tusinde Rigsdaler udi Penge videre end de halvtrediesindstyve Tusinde Rigsdaler, vi forleden ved de forordnede Commissarier, nemlig os elskelige Hr. Corfits Ulfeldt til Egeskov, Rigens Hofmester, Anders Bille til Damsbo, Rigens Marsk, og Ove Gedde til Tommerup, Rigens Admiral, vore Mænd, Raad og Befalingsmænd over Møen, Vestervig og Bratsberg Lene, naadigst have bevilget at betales efter rigtige Ordres, Bestallinger, Ruller og bevislige Likvidationer: da ere vi naadigst tilfreds, at bemeldte 13,301½ Rigsdalers Afkortninger udi forskrevne 44000 Rigsdaler maa godtgjøres, som du og videre med dit Regnskab haver at klarere og dig derefter godtgjøres skal. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 Januar 1647. T. VII. 347. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik og saadant Brev om lige det samme under s. D. T. VII. 348. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende dem, som var lovet Penge af den Norske Contribution.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst erfare, adskillige Fordringer udi vort Rige Norge at skee for Last, Jern, Tjære, Skibsfragtninger, Indvisninger fra vort Renteri og andet, som efter rigtige Ordres, Afregninger og Kvittantser til vores Fornødenhed skal være kommen og hid nedsendt, og nu af disse Penge, som

seneste ere leverede, skulle efter vores egen naadigste Ordre have været betalt, mens formedelst Omslags Fornødenhed samt anden Udgift herneden er bleven staaendes ubetalt, da ere vi naadigst tilfreds, at hvis enhver udi saa Maader med Billighed kan have at fordre og bevises her at være leveret efter rigtig Ordre og Kvittants til vores Fornødenhed, det dennem af de forordnede Generalcommissarier udi vort Rige Norge af de første Middel, som indkommer og ellers skulle nedsendes, at maatte betales og Generalcommissarierne udi deres Regnskaber paa Renteriet efter eders Ordre igjen godtgjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 Januar 1647. T. VII. 348. (Conc. i Rigsarkivet).

Sigvard Gabrielssøn [*Akeleye*] og *Daniel Bildt* finge Brev at være overværendes tilstede, naar *Olaf Christopherssøn* [*Rytter*] til Østby fra sig til *Peder Bagge* overleverer hvis *Vergemaal* han hidindtil for nogle hans umyndige Syskende forestaaet haver.

C. IV. V. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I retter eders Leilighed efter at være overværendes tilstede, naar os elskelige Olaf Christopherssøn til Østby, vor Mand og Tjener, efter vores naadigste Befaling fra sig til os elskelige Peder Bagge til Holmegaard, vor Mand og Tjener, overleverer hvis Vergemaal han hidindtil for nogle hans umyndige Syskende forestaaet haver, havendes i Agt, at bete Olaf Christopherssøn alting rigtigen fra sig leverer, som det sig bør. Desligeste, eftersom forberørte Peder Bagge for os og herhos underdanigst andrager, at forne Olaf Christopherssøn haver forpagtet en hans Brødres Gaarde, nemlig *Borregaard*, til os elskelige *Hans Nilssøn*, Lagmand udi Fredriksstad, med slig Condition, at han samme Gaards tilliggende Sagbrug skulde med nødvendig Bekostning imod billig Betaling lade forbedre, og han nu for hvis ringe Bekostning derpaa er anvendt en stor Summa Penge skal fordre, thi bede vi eder og naadigst ville, at I til forskrevne Tid, naar samme Vergemaal overleveres, eller naar det bekvemmeligst skee kan, Parterne, baade Olaf Christopherssøn saa vel som de andre, for eder indstevner og derudinden kjender og dømmer paa, hvor meget bemeldte Lagmand med Rette bør at betales og erstattes for hvis Bekostning han haver gjort paa forne Borregaards Brug, med anden hvis Tvistighed dennem om forne Borregaard efter derom oprettede Contract kan imellem falde, at det dermed til Ende kan komme, saa at forne Peder Bagges umyndige Brødre ikke ved nogen lang

Proces's Ophold til større Skade forhales skulle. Hvis I og herudinden, saa vel som om hvis Tvistighed udi forskrevne Vergemaals Overlevering indfalde kunde, kjendendes og dømmendes vorder, det ville vi naadigst, at I Parterne fra eder under eders Hænder og Signeter skal give beskrevet. Dersom og en af eder for lovligt Forfald Skyld ikke kan møde tilstede, etc. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Januar 1647. T. VII. 348. (Conc. i Rigsarkivet).

Olaf Christopherssøn [Rytter] fik Brev at levere fra sig Peder Bagges Syskendes Vergemaal til hannem selv udi Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] og Daniel Bildt Knutssøn deres Nærværelse.

C. IV. V. G. t. Eftersom du for nogen Tid forleden vores naadigste Befaling bekommet haver nogle af os elskelige Peder Bagge til Holmegaard, vor Mand og Tjener, hans umyndige Syskendes Vergemaal at skulle forestaa, efterdi han det ei selv (formedelst han da udi vores Tjeneste var occuperet og forhindret) kunde forvalte, da bede vi dig og naadigst ville, at du straxen for^ne Vergemaal fra dig til hannem udi os elskelige Sigvard Gabriel[ssøn] til Kambo, Befalingsmand over Verne Kloster, og Daniel Bildt Knutssøn til Morland Gaard, vore Mænd og Tjenere, deres Nærværelse overleverer. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Januar 1647. T. VII. 349. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende den Afregning, med de norske Skibsredere gjort er.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst erfare af den Afregning og Forhandling, som os elskelige Ove Gedde til Tommerup, Danmarks Riges Admiral, Raad og Befalingsmand over Bratsberg Len, saa vel som I selv og os elskelige Nils Lange til Fritsø, vor Mand, Tjener, Generalkrigscommissarius udi Norge og Befalingsmand over Brunla Len, efter vores naadigste Commission paa Fritsø Steenhuus i Laurvigen den 29 August udi næstforledne Aar gjort haver med de Redere, som udi forleden Feide nogen Tjeneste med Orlogsskibe udi Norge at udrede og underholde, at de Norske Indvaanere for samme Udredning hos os og Riget haver 43,760 Daler 3 Mark 19 Skilling at fordre og Selius Marsilius med sine Medredere i lige Maade at tilkomme Penge 129,063 Daler 2 Mark 16 Skilling 2 Album, saa den ganske Sum paa alt, hvis forskrevne Norske Flaade (foruden hvis St. Jan af Bergen kan tilkomme, naar derom Rigtighed bli-

ver gjort) endnu haver at fordre, beløber et Hundrede halvfjerdesindstyve og to Tusinde otte Hundrede tyve og fire Daler 2 Mark 11 Skilling 2 Album: da ville vi naadigst, at de Norske Redere efter den Afsked, I selv derom med dennem allerede gjort haver, skulle lade dennem contentere med Proviant og Penge, eftersom af Contributionen kan indkomme, og eftersom deraf for anden Rigens Anliggende kan ombæres. Mens hvad Selio Marsellis angaar, ere vi naadigst tilfreds, at han til tvende Terminer contenteres af de Rigets Middel, som til Gjældens Aflæg naadigst er bevilget der i Riget at forblive, saa de samtligen dermed skulle være contenterede uden nogen Rente eller andre Prætensioner paa de af eder afkortede Poster eller i andre Maader. Herefter I eder underdanigst kan vide at forholde. Kjøbenhavn 9 Januar 1647. T. VII. 349. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, for Norges Indtægt og Udgift at forskaanes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi tilforn nogen Tid forleden naadigst have for godt anseet og befalet, at al vort Rige Norges Indkomst udaf alle Lensmændene der sammesteds paa vort Slot Akershuus mod eders Kvittering aarligen inden Juul leveres skulde med rigtig Extract, hvorved de deres Regnskaber og Mandtaller paa Renteriet agtede at klarere, da, naar vi nu naadigst considerere og overveie den store og vidløftige Besværing og Møde, som ved slige anseelige Indtægter, Udgifter og Regnskaber hænger og medfølger, som een Person alene til at svare, helst eder, som udi andre vore og Rigets høie og vigtige Affaires occuperet er, fast ulideligt vilde falde, have vi efter eders underdanigste skriftlig Indlæg og Begjering os og Riget til bedre Tjeneste og eder selv og eders i Fremtiden til des større Forlindring dette udi naadigst Betænkende taget og for godt eragtet eder herefter for alle Penges Indtægter, Kvittantser, Udgifter og Regnskaber (saanær som af eders eget Len) at forskaane og derfore trende Generalcommissarios, nemlig os elskelige Nils Lange til Fritsø, Jakob Ulfeldt til Karstoft og Peder Vibe, vore Mænd, Tjenere og Befalingsmænd over Brunla og Apostelgodsets Lene, forordnet, som efter den Ordre, vi derom naadigst have ladet gjøre og forfatte, aarligen fra sidst Philippi Jacobi Dag at beregne og saa fremdeles herefter, saa længe vi ei anderledes tilsigendes vorder, skulle annamme, kvittere og forklare al Norges Riges Indkomst, være sig Kronens, Commissarii eller andre de-

puterede Tolde, Skatter, Lenenes Afgifter, Bergverker[s] Tiender og Profit, Fornøds-, Skydsferds-, Udskrivnings- og Rostjenestepenge etc., baade hvis deraf til vort Rige Danmark skal hid nedersendes og paa underskedlige Steder leveres, samt hvis deroppe skal anvendes til Rigets Defension og Nytte; dog skal alle forskrevne vore Commissariers Kvittantser paa Akershuus til Bog føres, at I om deres Indtægt Rigtighed have kan, hvorefter de aarligen skulle skiftes til selv en Gang hid neder at reise, her al deres Indtægt og Udgift paa behørige Steder efter Ordre at klarere. Herefter I eder kan vide at forholde og forskrevne vore Commissarier det til Underretning at forstendige. Kjøbenhavn 9 Januar 1647. T. VII. 349. (Conc. i Rigsarkivet).

Søfren Pederssøn og Paul Knutssøn, Borgermestere i Stavanger, finge Brev at grandske og taxere Lensmandens Residents sammesteds og Lenets underliggende Skove.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom vi tilforne naadigst befalet have, at Stavangers Residents, Len og Skove, som os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler etc., tilforne naadigst medforlent var, skulde grandskes og taxeres, hvilket endnu ikke skal være efterkommet, formedelst Lagmanden der sammesteds, som i Commissionen med var, strax derefter er bleven casseret: da, efterdi os elskelige Holger Rosenkrands til Frølinge, vor Mand og Tjener, som Lenet efter forskrevne Jens Bjelke bekommet haver, hos os nu underdanigst om en ny Befaling til eder herom haver ladet anholde, bede vi eder og naadigst ville, at I med det forderligste retter eder efter Lensmandens Residents saa vel som Stavanger Lens underliggende Skove og andet, som fornødeligt, at grandske og taxere, udi hvad Stand alt forskrevne befunden er, der bemeldte Holger Rosenkrands til Lenet ankom, hvilket I under eders Hænder og Signeter fra eder skal give beskrevet, som I agter at forsvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Frederiksborg 16 Januar 1647. T. VII. 350. (Conc. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke fik Brev, adskillige Dubier anlangende udi Adelens Privilegier.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes adskillige Dubier og Tvivlraadigheder over de sidst Adelen udi vort Rige Norge meddelte Privilegier mellem os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Befalingsmand paa vort Slot

Akershuus, og dig skal være forefaldne, hvorpaa bemeldte vores Statholder nogenledes paa vores naadigste Behag skal være resolveret udi adskillige af dig overleverede Poster, som Privilegierne udi saa Maade dog ikke egentlig monne vedkomme: da, paa det al saadan Misforstand og Irring mellem vore Lensmænd, Fogder og andre, som af Adelen og deres Fuldmægtige vores Rettighed skal opberge, betimeligen maatte forekommes, da ville vi hermed det saaledes naadigst have forklaret, at bemeldte Privilegia ei videre kan eller bør udtydes, ei heller anderledes dennem ville have udtydet, end saavidt deres rette Ugedagsbønder angaar, som udi deres rette Hovedsogne og ved deres Sædegaarde af Arilds Tid boet haver, paa hvilke Norske Ugedagsbønder og andre Tjenere de maa og skal nyde alle de Friheder og Privilegier, som Adelen udi vort Rige Danmark nu eller herefter nydendes vorder, imod den samme Pligt, som de af deres Bønder gjøre, anseendes, at den Høihed, Adelen udi vort Rige Norge udi saa Maader naadigst er bevilget, langt mere er, end hvis dennem efter egen underdanigst Anmodning og Forslag forundt er, og langt overgaar den Afstaaelse paa Accisen og fri Skydsferd, al den Stund alle deres Bønder, ihvor de ere liggendes, ere fri for Skydsferd (vore egne Penge og Breve alene at fremføre undtagendes), og Adelen derforuden er bevilget at opberge af deres Bønder den aarlige Skydsferdspenge. Hvorefter du alle dennem, som sig herefter denne Tid hos dig herom bespørge, haver at informere og dig med andre Norske Adel derefter at rette og forholde. Cum claus. consv. Frederiksborg 17 Januar 1647. T. VII. 350. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Adelens Privilegier udi Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst erfare, hvorledes adskillige Dubier og Tvivlraadigheder over de sidste Adelen udi vort Rige Norge meddelte Privilegier mellem eder og os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Norges Riges Kantsler, skal være forefaldne, hvorpaa af eder paa vores naadigste Behag skal være resolveret udi adskillige for[ne] Jens Bjelkes overleverede Poster, som Privilegierne dog ikke egentlig monne vedkomme, da paa det al saadan Misforstand [etc. ligelydende med Brevet til Jens Bjelke, ovfr. S. 462, indtil:] ere fri for Skydsferd (vore egne Breve og Penge alene undtagne) og Adelen derforuden selv bevilget er af deres Bønder den aarlig Skyds-

ferdspenge at opberge. Dette I alle vore Lensmænd og andre interesserede haver at forstendige, som sig derefter haver at rette og forholde. Cum claus. consv. Frederiksborg 18 Januar 1647. T. VII. 352. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at lade give Henrik Møller 12000 Rigsdaler.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst erfare af os elskelige Hr. Christian Thomassøns [Sehesteds] til Stougaard, vor Kantslers, Hr. Christopher Urnes til Aasmark, Rigens Kantslers, Riddere, vore Mænds, Raads og Befalingsmænd over St. Knuts Kloster og Dragsholms Lene, deres saa vel som eders egen underdanigste Indlæg paa vores naadigst Commission belangende udiblandt andre Poster os elskelige Henrik Møllers, Tolder udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, hans Fordring og Afbetaling paa hvis han efter rigtige Ordres, Contracter og Beviser til Vardbergs Fæstning leveret haver, at hannem maatte skee Indvisning udi vor Kjøbsted Kjøbenhavns Commissarie-Told udi dette og tilkommende Aar paa tolv Tusinde Rigsdaler, item udi Bergens Commissarie-Told paa tolv Tusinde Rigsdaler, hvoraf hannem til hver Philippi Jacobi Dag sex Tusinde Rigsdaler betales skal: da ere vi naadigst tilfreds, at I hannem af Bergens Commissarie-Told til forskrevne tvende Terminer tolv Tusinde Rigsdaler mod hans derpaa nøiagtige Kvittantser lader betale uden nogen Exception af anden Ordre, som tilforne eller herefter er eller vorder udgivet; og hvis Tolden i Kjøbenhavn ikke saa høit beløbe kan, da haver I hannem det øvrige af samme Sum mod rigtig Likvidation at erlægge, saa han sin Betaling visseligen kan erlange uden al videre Søgning og Dilation, anseendes, hans Leverants er gjort til Fæstningens Fornødenhed og med rigtig Afregning og Beviser paa Rentekammeret klareret, saa han billigen derfore bør at betales og contenteres, paa det man en anden Gang udi lige Tilfælde kan have Tjeneste og hvis lovet er kan holdes og ansees. Cum claus. consv. Frederiksborg 18 Januar 1647. T. VII. 351. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, noget om Smaatoldene anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi af eder have ladet opberge nogle af Smaatoldenes Penge og Skatterne, som seneste er fra vort Rige Norge hid ankomne, efter vore til eder derpaa udgivne Beviis's videre Formelding, hvilke Penge ellers til os elskelige Knut Ulfeldt etc. skulde været leveret, da, paa det ingen Con-

fusion udi Regnskaberne derved skulle forløbe, have vi bemeldte Knut Ulfeldt naadigst befalet, at han imod vore Rentemesteres Kvittants eder for samme Penge igjen tilbørligen skulle kvittere, hvorimod I vores til eder udgivne Kvittantser paa Rentekammeret igjen haver at levere. Cum claus. consv. Frederiksborg 18 Januar 1647. T. VII. 352. (Conc. i Rigsarkivet).

Preben von Ahn fik strengelig Befaling at residere ved hans Len udi Nordlandene.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi dig, der du seneste med det Len udi Nordlandene naadigst blev forlent, befalet have, at du did til Lenet dig skulde forføie, der at residere, med samme dit Len saa vel som de andre tvende Lene udi Nordlandene flittig Inspection at have, saa alting der sammesteds skikkeligen og forsvarligen kunde tilgaa: da, efterdi vi nu udi langt anden Forfaring komme, hvorledes du dig søndenfjelds, for din egen Profit og Interesse at søge, skal opholde, forsømmendes i saa Maader, hvis udi Nordlandene efter dig givne Commis billigen burde i Agt at haves, ville vi dig hermed alvorligen have paamindet, at du efter forrige Ordre og dit Forleningsbrevs Indhold retter dig efter til dit Len dig strax at begive, dermed saa vel som med de andre tvende saadan Tilsyn have, som du agter at svare og være bekjendt, medmindre du ville være tiltænkt, om anderledes befindes, samme dit Len at have forbrudt. Desligeste ville vi og naadigst, at du med det forderligste klarerer, hvis du for Tunsbergs Len kan med restere. Cum claus. consv. Frederiksborg 18 Januar 1647. T. VII. 352. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om adskilligt udi Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi udaf eders underdanigst Beretning naadigst komme udi Erfaring, hvorledes at de trende Slags nu udi seneste Herredage udi vort Rige Norge naadigst paabudne Penges Oppebørsel, nemlig Fornøds-, Skydsferds- og Udskrivningspenge, ikke alene skal falde Almuen besværligt tilligemed den Sexdalers-Skat samt anden vores Rettighed aarlig at erlægge, mens endogsaa lettelig at skulle foraarsage stor Uleilighed udi adskillige Maader, til vores og Rigets Tjeneste udi Længden præjudicerlig: da, endog at det af os alene og aldeles haver været meent og anseet til Almuens Forskaansel baade med Udskrivning og Skydsferds Misbrugs Afskaffelse, os og Riget til bedre Tjeneste og den gemene Bedste, have vi naadigst for godt anseet, at bemeldte tvende Paalæg, nemlig Skydsferds- og Ud-

skrivningspenge næstkommende Philippi Jacobi skulle være afskaffet udi saa Maader, at Almuen over det hele Rige skulle ikke alene være fri for al Skydsferds Besværing, uden saavidt vore egne Erinder monne angaa med Penge og Breve at fremføre samt alle vore Tjenere efter rigtig Pas og Beskeed fra os selv, eder eller vore betroede Lensmænd gjennem Riget og allevegne udi Lenene, hvor de nødvendig haver at bestille, tilbørligen at befordre, mens endogsaa naadigst bevilliget, at de for bemeldte Skydsferdspenge maa være fri og forskaanet, saafremt de herefter findes lydige at skydse den berettigede uden Ophold og Modsigelse, eller revses alvorligen uden al Naade som de, der vores Naade og Gunst forsætligen og med Modvil saa grovelig misbruger og overtræder. Og paa det den reisende, som ikke til fri Skydsferd er berettiget og dog nødvendig haver at bestille, maa vorde befordret for Betaling, saa og paa det at vi og vore betroede udi Riget kan vide og kjende, hvo der reiser og hvad de haver at bestille: da ville vi naadigst lade gjøre den Anordning, at Lensmændene udi vort Rige Norge skulle tilstilles trykte Passer under vores Haand og Segl at meddele den reisende for Penge efter Taxten, som han ogsaa strax til Lensmanden skal erlægge, førend han reiser, og levere Passet fra sig til næste Lensmand, hvor han ligerviis for Penge igjen forpasses uden nogen Modsigelse eller Ophold, under Straf, som før er rørt, hvorefter Lensmændene ogsaa haver at gjøre Rigtighed for samme Passer og des Betaling paa Akershuus til videre Forklaring udi vort eget Kammers ved de forordnede Commissarier.

Belangende Udskrivningspengene, da, efterdi at samme skulde været anvendt til Garnisonernes Forstærkelse og Underholdning og udimod den ordinarie Udskrivnings Misbrug al den vaabenføre Almue at antegnes, munstres og exerceres, til Rigets bedre Defension og deres egen Frelse, hvorudi, som før er rørt, adskilligt er at betænke, at det ikke saa beleiligen og gavnligen kan stilles udi Verk, og man med den gemene Udskrivning ogsaa lidet eller intet kan være tjent, naar noget fiendtligt skulde paakomme, formedelst det ringe Antal Folk, saa vidt adspredt udi saa vidløftigt et Kongerige: da er vores naadigste Villie, at samme Udskrivningspenge ogsaa til næstkommende Philippi Jacobi maa være afskaffet, dog Regimenterne derimod at forstærkes af den bedste Ungdom, som findes over det hele Rige, uden nogen Forskaansel eller Underslæb (som altfor meget tilforne skeet er),

og det saaledes at stilles udi Verk det allersnareste muligt udi alle Lenene efter eders seneste Deliberation med Stænderne der udi Riget, som udaf os naadigst er confirmeret, med hvis videre derhos om deres Exercering og Underholdning udi Garnisoner samt Undsætning til vores Flaade er specificeret og andraget.

Desligeste ville vi eder og herhos naadigst have befalet at accordere med Selio Marsilio om et behørligt Tøihuus udi Christiania paa femten eller sexten Tusinde Mand at anrette, ligerviis som med Albrecht Baltzer Berns til Glückstadt skeet og med lige Vilkaar og Privilegier, som hannem naadigst er bleven forundt, hvilken eders Accord vi siden og naadigst ville ratificere; og skal I fornemmelig lade eder være angelegen beleilig Plads dertil at skaffe, hvor alting ordentlig og vel, som det sig bør, kan holdes og haves udi Agt, tilligemed hvis Forraad, som nu ved Tøihuset findes af det gamle Inventarium eller i seneste Feide at være indkjøbt, hvilket bemeldte Selius Marsilius altsammen skal annamme udaf Generalcommissarierne tilligemed det andet at holde og underholde, som det sig bør, og som bemeldte Albrecht Baltzer Berns Accord videre ommelder og indeholder; desligeste at I handler med bemeldte Marsilio paa hans underdanigste Forslag om en Reberbane der udi Riget paa et beleiligt Sted søndenfjelds at anrette og underholde udimod behørige Privilegier til vores videre naadigst Ratification.

Og eftersom formenes et Salpeterverk udi Baahuus Len samt Blyverk udi Bratsberg og andre Lene at skulle findes, da haver I med al Flid derom at lade forfare og hvorledes de med Nytte kunne drives og fortsættes, og være betænkt at stille udi Verk, efterdi det er det høieste, som os og Riget til Defension kan være angelegen at komme udi Svang samt adskillige Haandverkere at gjøre alle Slags Armatur af hvis til Krigen monne behøves.

Belangende Fornødspenge, da, efterdi hver Adelsmand udi Norge, saavidt udi Skjøder findes indført, dertil er berettiget, og man dog desto bedre maa vide, hvorvidt der bør at tages udaf Bonden, da at sættes af vore Ombudsmænd og Lægsmændene efter Loven for et vist paa hver Gaard, eftersom enhver er Eiermand udi Gaarden, hvor meget han derefter maa tage, og ikke videre, hvilket, saavidt Kronens Anpart angaar, udi Mandtallet rigtigen bør at forklares og af de dertil forordnede Generalcommissarier udi vort eget Kammers aarligen leveres, saa at Almuen

30*

herefter over det hele Rige for al anden Skat og Paalæg skal være naadigst forskaanet, uden saavidt den Sexdalers-Skat angaar samt denne Fornøds-Rettighed, som de ufeilbar og uden Modsigelse under vores Hyldest og Naade skulle være tiltænkt at erlægge og paa behørige Tider og Steder tilbørligen at klarere: dette og alt andet, hvis vi naadigst have befalet eder at forrette med det Generalcommissariatverk samt Defensionsskibe, Postverk og andet, Adels Privilegier angaaende, ville vi naadigst, at I nu strax med allerførste og inden Philippi Jacobi Dag skal lade eder være angelegen at stille udi Verk til Execution og Forretning over det hele Rige og Lensmændene derom forstendige, paa det I endelig til den 11 April efter vores særdeles Ordre eder igjen hos os kunne indstille og da videre fornemme, hvad udaf os og samtlige Rigens Raad over de tvende Sogne Irne [ɔ: Idre] og Serne samt det Mord paa Magnor og Grændsetolden vorder resolveret efter de udaf eder til os elskelige Hr. Christian Thomassøn [Sehested] til Skovgaard, Ridder, vor tro Mand, Raad, Kantsler og Befalingsmand udi St. Knuts Kloster i Odense, overleverede Acter og Documenter; udimidlertid at gjøre Anordning om Markedspladser og Veie fra Sverige ind udi Norge til de angrændsende Lene, nemlig Throndhjem, Akershuus, Smaalenene og Baahuus, eftersom det bedst kan falde gavnligt og beleiligt efter vores seneste Resolution udi Herredagene. Cum claus. consv. Frederiksborg 19 Januar 1647. T. VII. 352. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Marstrand anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst befinde vor Kjøbsted Marstrand for sin Situation, Seglads og andre Bekvemmeligheder flere et Sted at være, hvorhen baade fremmede og vore egne andensteds bosiddende Undersaatter sig vel muligt skulde forføie og nedsætte, dersom dennem nogle Aars Privilegier naadigst forundes maatte, da have vi af slig Betænkning naadigst for godt anseet alle dennem, som baade nu udi forskrevne vor Kjøbsted Marstrand bygge og bo, saa vel som alle andre fremmede og indlændiske, som der sig at nedsætte agte, paa 10 Aars Tid for al Skat og Told at forskaane; dog bede vi eder og naadigst ville, at I med dennem tilforne flitteligen handler og endelig Afskeed gjører, at de sig igjen mod de Privilegier, dennem bevilges, tilforpligter Byen efter den Afrids, derudi er gjort, med gode og ustraffelige Steenhuse at bebygge, saa ogsaa inden nogle

visse Aaringer en Antal gode Defensionsskibe tilveiebringe, som de udi Fredstid deres Kjøbmandsbrug med at fortsætte og i Feidetid os og Riget til Tjeneste med at assistere, og at fremmede, som did henflytte, sig derefter med deres Gods og Formue ikke maa udaf Riget paa fremmede Steder begive, og at I ellers om hvis andet mere, som os og Riget samt dennem selv til Gavn og Nytte kan geraade, efter eders egen Betænkende paa vores naadigste Behag forhandler og med dennem afskediger. Og endog dennem vel 10 Aars Friheder tilsagt er, saa haver I dog selv herudi, eftersom I deres Villighed erfarer, indtil paa videre Ordre at limitere. Cum claus. consv. Frederiksborg 19 Januar 1647. T. VII. 356. (Conc. i Rigsarkivet).

Ivar Krabbe fik Brev anlangende Bøndernes Forskaansel paa Skatten udi Baahuus Len.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi af os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Befalingsmand paa vort Slot Akershuus, naadigst fornummet have den store Armod, som skal være udi Baahuus Len formedelst Misvæxt og Fæsyge, saa at mange Gaarde skal være ganske øde og stor Trang over det hele Len til Almuens Ophold, saa de ikke vel skal kunne blive ved Magt, med mindre de paa de paabudne Skatter nogen Forlindring bekomme, da ere vi naadigst tilfreds, at de for forledne Aars paabudne halve Skat maa være forskaanet, dog at den anden halve Part, som er 3 Daler af Gaardene, samt anden paabuden Rettighed ufeilbarligen bliver klareret og efter vore naadigste Breve paa behørige Steder leveret. Belangende Fæstningens Reparation samt andet Garnisonen og Byerne der i Lenet vedkommende, derom haver vores Statholder særdeles Ordre, hvorefter du dig haver at rette. Cum claus. consv. Frederiksborg 19 Januar 1647. T. VII. 356. (Conc. i Rigsarkivet).

Ove Gedde og Nils Lange finge Brev anlangende noget Gods, Hannibal Sehested begjerer.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi udaf os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Befalingsmand paa vort Slot Akershuus, naadigst erfaret have, hvorledes han sig et omflodt Land udaf Borgermester Anders Olafssøn, kaldes Jomfruland, skal have tilforhandlet, og deromkring at ligge adskillige smaa Øer, navnlig Skodø, Berøen, Gumøen, Langøen, Tønøen

etc., hvorpaa skulle være nogle ringe Pladser, hvoraf vi og Kronen en saare ringe aarlig Indkomst skal have, eftersom de Bønder, derpaa boendes ere, sig ved deres Baade og Snører alene nærer udaf Hav og Fiskeri, hvilke bemeldte Øer forskrevne vor Statholder underdanigst udimod andet Gods af lige Indkomst eller Afkortning udi hvis han underdanigst forleden Feide haver forstrakt efter Generalkrigscommissarii rigtige Beviser, til Odel og Eiendom er begjerendes, efterdi det ligger Jomfruland saa nær, at han derudaf kan have Hjælp med Arbeide og andet, samme Land bedre at dyrke og cultivere til Kgl. Maj.s og Rigets bedre Tjeneste udi Fremtiden med adskilligt gavnligt der at anrette: thi bede vi eder og naadigst befale, at I eder straxen skriftlig om dessen Beskaffenhed underdanigst erklærer, hvorledes at saadant uden vores og Kronens Skade bedst kan bevilliges, hvorefter vi selv siden videre Skjøde og Confirmation paa hannem og hans Arvinger naadigst ville derpaa lade forferdige. Cum claus. consv. Frederiksborg 19 Januar 1647. T. VII. 355. (Conc. i Rigsarkivet).

Henrik Thott fik Brev alvorligen at tilholde Erik Ottessøns [Ornings] efterladte Enke at klarere og gjøre rigtig for alt, hvis han resterer med.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du tilforn vores naadigste Befaling bekommet haver at tilholde afgangne Erik Ottessøns efterladte Hustru at klarere og gjøre Rigtighed for alt, hvis hun med resterer efter det Aar, hendes Huusbond døde, af Halsnø Klosters og Hardanger Lene, og vi naadigst erfare, at hun sig undskylder sligt ikke at kunne formedelst hendes Søns Fraværelse saa snart efterkomme, da eragte vi saadan hendes Protestation ikke sufficient, mens endelig ville, at du hende endnu alvorligen paa vore Vegne tilholder uden længere Forhal os rigtig Rede og Regnskab for alle saadanne Lenes Restantser, Skatter og andet forskrevet at gjøre, som hun agter at forsvare, med mindre vi det hos hende ved anden Middel skal søge, saa og at du med Flid selv erfarer, i hvad Tilstand Lenet ellers findes at være af forskrevne Erik Ottessøn og hans Hustru efterladt, hvorom du os din udførlig skriftlig Erklæring haver at gjøre. Cum claus. consv. Frederiksborg 20 Januar 1647. T. VII. 357. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Ivar Kier anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I Ivar

Kier, Borger og Indvaaner udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, afbetaler, som vi hannem skyldig er, et Tusinde syv Hundrede fyrgetyve og fem Rigsdaler 2½ Skilling, af Last eller andre Middel, som for Haande er, paa to næstfølgende Aars Tid udi vort Rige Norge, det eder og siden saaledes paa hans Kvittants skal her godtgjøres. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Januar 1647. T. VII. 357. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Vedelen[1] paa Moss og andet mere.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I straxen, naar I til vort Rige Norge ankommendes vorder, forfarer, hvorledes og med hvad Bekostning og til hvad Nytte det Sted ved Moss, kaldet Vedelen, kan igjennem graves, med hvis videre derhos kan være at considerere. Desligeste, hvorledes Tolden paa alle indgaaende Vare udi Akershuus og dessen underliggende Lene kunde forpagtes til visse og vederheftige Folk, saa at os og Kronen for den store Underslæb, som dermed nu begaaes, kunde haves Profit, og det efter tre Aars Overslag, hvad Tolden sig tilforne haver bedraget. Ville og naadigst, at I for eder skal tage den Tvistighed imellem Christiania og Fredriksstads Borgere belangende Tømmerkjøb udi Oplandene og andet, deres Handel og Trafique angaaende, og alting derudinden saaledes lempe og lave, at ingen skeer for kort, mens at Handelen paa begge Sider kunde tiltages og Kronen saa vel som Indbyggerne selv dermed kunne have Gavn og Fremtarv, og hvis I med dennem udi saa Maader forafskediger, det skal være og blive fast og uryggeligt uden videre Appellation eller Trætte, saa længe de sig paa alle Sider derefter forholder. Ville og naadigst eder herhos befalet have, at I paa vore Vegne med Marsilio handler, om han saa mange Penge, som aarligen skal skikkes hid neder fra forbe᷵ vort Rige Norge, kan give paa Vexel, saa at det kan skee med ringere Bekostning og Eventyr, end dennem udi Barschaft at nedsendes paa saa ubeleilige Tider om Aaret, hvilket altsammen I saaledes haver at forrette, saa at det kan skee os og Kronen til Gavn og Tjeneste. Og naar I selv med dessen omstændelig Erklæring til førstkommende Herredage, som i vort Rige Danmark ere berammet, nedkommer, ville vi det siden naadigst videre vide at confirmere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 22 Januar 1647. T. VII. 357. (Conc. i Rigsarkivet).

[1] o: Værlen.

Hannibal Sehested fik Brev om Tømmer til Malmøhuus Lens Bønder.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom en Andeel af vort og Kronens Gods udi Malmøhuus Len udi seneste Krigstid er afbrændt og i andre Maader saa ilde medfaren, at Bønderne det uden nogen Hjælp selv ei vel kan formaa at opbygge og besidde, da have vi dennem af vort Rige Norge naadigst bevilget at maa til Bygningshjælp bekomme en Andeel Tømmer af 10 og 12 Alen saa ogsaa nogle smaa Straalægter, som vi selv ved et vore Skibe ville, saasnart Vandet bliver aabent, lade hente. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I eder imod os underdanigst erklærer, paa hvad Steder saadant Tømmer bekvemmeligst kan være at bekomme, hvorefter vi videre naadigst Anordning herom ville lade gjøre. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 Januar 1647. T. VII. 358. (Conc. i Rigsarkivet).

Hans Kønning fik Forlov.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi dig efter din underdanigst Anmodning og Begjering naadigst have forløvet udi tilkommendes Sommer at maa forreise herneder til vort Rige Danmark og her paa nogen Tid at forblive, dine anliggende Hverv at forrette; dog ville vi, at du tilforn udi alting skal stille saadan Ordre, at intet for din Fraværelse deroppe bliver forsømmet. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Januar 1647. T. VII. 358. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at lade hugge udi Kronens Skove ved Søkanten 1000 Læs Ell, Alm og gammel Enebærtræer.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I med forderligste udi vore og Kronens Skove ved Søkanten lader hugge 1000 Læs af Ell, Alm og gammel Enebærtræer og dennem ved værende godt Føre til Ladestederne henage, hvor de bedst til Skibs kan afhentes; naar de og der udi Beredskab findes, ville vi naadigst, at I os det underdanigst skal forstendige, paa hvad Steder samme Brændeveed er at finde, at vi dertil fornøden Skiberum kan anordne, som den afhente kan. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 Februar 1647. T. VII. 358. (Conc. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands fik Brev at lade Kay Kruse bekomme en Ødegaard, udi hans Len liggendes, ved Navn Strømsbo.

C. IV. V. G. t. Eftersom Kay Kruse hos os underdanigst nogen Tid forleden haver ladet anholde og begjeret, at hannem en Ødegaard, udi dit Len liggendes, ved Navn Strømsbo, for aarlig Land-

skyld og Rettighed maatte forundes, og vi nu af din underdanigste Erklæring naadigst erfare, det uden vores og Kronens Skade at kunne skee, da ere vi naadigst tilfreds, at forbe^te Kay Kruse for aarlig Landskyld og Rettighed maa bekomme forbe^te vor og Kronens Ødegaard Strømsbo, dog med slig Condition og Vilkaar, at han Manden, som nu derpaa bor, skal igjen give sin første Bygsel. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Februar 1647. T. VII. 359. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Krigscommissarie-Regnskaber anlangendes.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi Lensmændene udi vort Rige Norge nogen Tid forleden naadigst have befalet, at de skulle være tiltænkt at klarere hos Generalcommissario alt, hvis de resterer med efter vores derom udgangne Skattebreve, fornemlig for hvis udi seneste Feide skulde været oppebaaren og erlagt, paa det at Generalcommissarius sine Regnskaber derefter des bedre kunde forferdige uden nogen videre Ophold eller Confusion udi det nye, som han med de andre Generalcommissarier nu haver at annamme og svare til efter vores naadigste Instrux og Ordre, dateret paa vort Slot Frederiksborg den 17 Januar Anno 1647, og vi udaf eders underdanigst Beretning naadigst komme udi Erfaring, hvorledes at hos adskillige Lene endnu skal findes stor Urigtighed med Forklaring paa samme Skatters Indtægt og Udgift, saa at det muligt skulde vare længe derefter at tøve med forbe^te Generalcommissarii Regnskaber herneden at forhøre, og I dog derhos underdanigst foregiver, at I gjerne seer og underdanigst begjerer, at de formedelst eders Anliggende, saavidt I efter vores Fuldmagt haver givet nogen Ordre, maatte komme til Ende, at I saa vel som forbe^te Generalcommissarius derfore tilbørligen kunde vorde kvitteret: da have vi nu naadigst befalet forbe^te Generalcommissario at rette sin Leilighed efter, forbe^te hans Regnskaber, saavidt hans Indtægt og Udgift angaar, udimidlertid forleden Feide varede, at forferdige, og derhos hvis han efter vores naadigst udgangne Skattebreve haver annammet og efter eders Ordre igjen udgivet, med rigtig Beviis at forklare, til fuldkommen Rigtighed paa alle Sider at erlange nøiagtig Kvittantiarum; hvad endnu resterer eller findes uforklaret, dertil skal Lensmændene selv svare. Hvilket forbe^te Generalcommissarius dog siden tilligemed sine Medcolleger herefter haver at annamme og derfore med al anden Indtægt og Udgift at gjøre tilbørlig

Rigtighed efter vores dennem naadigst givne Instrux, det vi eder ogsaa hermed naadigst have vilt forstendige, at han med eder for Herredagene eller og strax derefter til forbe^te Ende kan komme hid ned; desimidlertid haver de andre Commissarier paa alting at tage vare, som de agter at forsvare. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 Februar 1647. T. VII. 359. (Conc. i Rigsarkivet).

Ligesaadant Brev fik Nils Lange at klarere sine Generalcommissarie-Regnskaber, mutat. mutand. sub eodem dato ut supra. T. VII. 360. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, en Jernplade hid neder at skikke.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst have ladet bestille med os elskelige Selio Marsilio en Jernplade, som vi her agte at bruge, da bede vi eder og naadigst ville, at I gjører den Anordning, at for^ne Jernplade, naar den ferdig er, med første god Leilighed bliver hid nederskikket og her leveret. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 Februar 1647. T. VII. 360. (Conc. i Rigsarkivet).

Henrik Thott fik Brev, Kakkelovn-Steen at nederskikke.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst giver tilkjende, at du ikke veed tilvisse, hvad for Stene vi naadigst er begjerendes, at du fra dit Len skal hid nederskikke efter forrige til dig udgangen Befaling, da ville vi naadigst, at du med forderligste skal nedskikke en Skibsladning af de Stene, som Kakkelovne gjøres og bruges af udi vor Kjøbsted Bergen, hvilke vi her agte at lade forbruge. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 Februar 1647. T. VII. 360. (Conc. i Rigsarkivet).

Alle Lensmændene udi Norge finge Brev anlangende en Forordning om Tolden der at forkynde lade.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig herhos en vores naadigste trykte Forordning, anlangendes hvorledes Tolden herefter af Hollænder-Skibe, som Trælast af vort Rige Norge udfører, skal opberges efter den Afskeed, som imellem os og de Herrer Generalstater gjort er, hvilken vores Forordning du paa tilbørlige Steder skal lade læse og forkynde og siden derover holde, som vedbør, og i Særdeleshed have i Agt, at Tømmeret paa Ladestederne bliver besigtet og visiteret, før det indskibes, og ikke siden, naar det indskibet er, saa vel som og at ingen forbuden Trælast indskibes, saafremt Tolderen og Visiteuren ikke dertil ville svare

og derfore stande til Rette, som vedbør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 Marts 1647. T. VII. 360. (Conc. i Rigsarkivet).

Forordning om Tolden af Nederlandske Skibe udi Norge.

C. IV. G. v., at eftersom vi naadigst have for godt anseet, os med de høie og mægtige Herrer Generalstater udi de forenede Nederlande at forene om en vis Skik og Maade, hvorledes Tolden herefter af al uforbuden Trælast der udi vort Rige Norge af dennem, som med maalte og tegnede Skibe did segle, forholdes skulle, da have vi naadigst saadant nu villet publicere og forkynde lade, paa det alle og hver, som sligt vedkommer, sig derefter kunne have at rette og forholde.

1. Skal alle Nederlandske Undersaatter udi de forenigte Provindser, som med maalte og tegnede Skibe segle og det med deres Maalebrev bevise, paa efterskrevne Manier udi vort Rige Norge Tolden af Trælast, efter Lester beregnet, betale, som efterfølger:

2. Alle Nederlandske Skibe, som paa Seglbjelken, For- og Bagstavnen brændt befindes og med deres rigtige Maalebrev, underskreven af vores og de Herrer Generalstaters dertil deputerte, beviser deres Skibes Drægtighed, skulle af al Trælast, som de af Norge udføre, give af hver Lest 1 Rigsdaler, dog efterdi Skibene ere maalte, efter som de Salt eller Hvede bære kunne, og de med Trælast formedelst Tømmerets Uskikkelighed ikke saa dybt lades kan, som med Salt, Korn eller saadan Vare, da er for godt anseet, at saadanne Skibe, som Tømmerlast udføre, ikke uden de fire Parter af deres Drægtighed fortolde skulle, og den femte Part af Skibenes Drægtighed for al Told at være forskaanet, saa et Skib, som efter sit Maalebrevs Indhold er drægtig 125 Lester, ikke uden for 100 Lester skal betale, og saa frem i bredere.

3. Alle Nederlandske Skibe, som paa Norge segle og der nogen Vare indføre ville, skulle give saadan Told, som Undersaatterne, Danske eller Norske, give, som fra fremmede Steder kommer eller did segler, og med ingen høiere Told besverges.

4. Samme Skibe, som med Trælast lades, maa under den samme Told, 1 Rigsdaler af Lesten beregnet, indtage andre Vare, som ved samme Tømmerhavner falder og er tilsted at udføres, være sig Beeg, Tjære, Huder, Talg eller andet deslige, og intet mere end 1 Daler af Lesten derfor betale, hvilket alene er at forstaa om de Skibe, som med Tømmer lades og fra de Havner, hvor med Tømmer handles, udsegle, og ikke om de Skibe, som med

Fisk eller saadan Vare lad ere, eller om andre Steder eller Havner, som Bergen eller andre Steder, hvor Tømmer udføres; thi samme Skibe, som ikke med Tømmer lad ere, skulle efter vores Toldrulle alle Vare fortolde, mens de Skibe, som med Tømmer og Trælast lades, skal aldeles ingen anden Told end den Rigsdaler af Lesten betale og med ingen Told i andre Maader besverges.

5. Og naar samme Tømmerskibe, som med Trælast lad ere, den Daler af Lesten betalt haver efter deres Maalebrevs Lydelse, den femte Part, som før er meldt, derfra tagen, skulle de med ingen Visitation i nogen Maader opholdes eller besverges under nogen Prætext, mens ubehindret passere.

6. Ikke heller skulle nogen Underskeed paa Tømmeret og Trælasten gjøres, hvad heller det er det bedste, det middelmaadigste eller ringeste, naar kun efter Lesten af det, som indtaget er, bliver betalt; meget mindre skulle nogen Inkvisition derom, Udladen eller Arrest paa Skibet gjøres for hvis, som i Skibet er indlad, mens al Visitation og Inkvisition skal skee, førend Tømmeret i Skibene indlades; og dersom da enten Eeg eller anden forbuden Trælast der skulle befindes, da skulle den strax paa Stedet arresteres og anholdes, førend den indlades; og skulle ikke den Nederlandske Skipper paa sin Person eller Gods enten med Arrest eller Ophold i nogen Maade molesteres, medens vores egen Undersaat, som med saadan forbuden Last at afhænde sig understander, derfor tiltales og straffes, som vedbør.

7. Alle andre Skibe, som ikke med Brænde paa Segibjelken, For- og Agterstavn og deres underskrevne Maalebrev, som før er meldet, deres Drægtighed beviser, skulle fortolde efter vores Toldrulle, som den nu er eller herefter gjort eller forfattet bliver.

8. Og skal alt Egetømmer, Baandstager, Hjultømmer, Bøg, Ask, Løn, Avnbøg, Master over 18 Palmer, item Sagtømmer af Fyr og Knapholttømmer af Fyr efter forrige derom udgangne Forordninger, eftersom vi det til vores egen Brug behøver, af fremmede være forbuden at udføres, mens paa Danmark skal være som altid tilforne tilladt Egetømmer at føre, naar dermed forholdes, saadan som i Toldrullen, den 21 April Anno 1646 udgangen er, paabuden er og befalet.

9. Og skulle alle vore Toldere udi deres Regnskaber specificeret indføre hvert Skib ved Navn og des Drægtighed efter Maalebrevets Formelding, paa det at der paa Renteriet kan con-

fereres med hvert Maalebrevs Gjenpart, om Tolden befindes saa rigtig at være erlagt, som det sig bør. Hvorefter sig alle og enhver haver at rette og forholde. Kjøbenhavn 3 Marts 1647. T. VII. 361. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om noget Tømmer at lade hugge til Malmøhuus og Landskrone Lens Bønder.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I tilforne haver bekommet vores naadigste Befaling anlangendes en Andeel Tømmer af ti og tolv Alne, som vi vore og Kronens Bønder udi Malmøhuus Len til deres udi forleden Feide ruinerte og nederbrudte Gaardes Reparation naadigst bevilget have, og vi nu om lige Bevilgning for dennem udi Landskrone Len anmodes, da bede vi eder og naadigst ville, at I lader gjøre den Anordning, at naar fornøden Skibrum derefter opskikkes, de og til forbe^te^ Landskrone Lens Bønders Fornødenhed paa de Steder, det bekvemmeligst skee kan, af forbe^te^ ti og tolv Alne Træ og Smaalægter saa meget bekommer, som et Skib paa 24 Lester kan føre, hvorom os elskelige Christopher Lindenov til Lindersvold, vor Mand, Tjener, bestalter Oberstlieutenant og Admiral paa Bremerholm, allerede naadigst Ordre er givet, at han, naar forbe^te^ Tømmer og Lægter udi Beredskab ere og I hannem det aviserer, hvorfra det afhentes skal, fornøden Skibrum dertil skal opskikke. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 Marts 1647. T. VII. 363. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at proviantere de Skibe, som skulle til Spanien.

C. IV. V. s. G. t. Dersom de trende vore Skibe, som vare befalet at gaa til Spanien, endnu findes beliggende udi vort Rige Norge og for Mangel af Proviant der opholdes, da bede vi eder og naadigst ville, at I gjører den Anordning, at de der faar med forderligste fornøden Proviant, saa de derfor ikke skulle opholdes, men den dennem anbefalede Reise med første fortsætte. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 Marts 1647. T. VII. 363. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at forhjælpe Arnold[1] von Bøchendunch til Rette.

C. IV. V. s. G. t. Hvad Arnold von Bøchendunch underdanigst begjerer, haver I af hannem selv videre at erfare, hvorudinden vi naadigst ville, at I hannem til Bedste skal befordre, eftersom I til vores og Rigens Tjeneste gavnligst og tjenligst kunne eragte.

[1] I „Tegnelserne": Arent.

Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Marts 1647. T. VII. 363. (Conc. i Rigsarkivet).

[Hannibal Sehested fik Brev] om tolv Lester [Tømmer] til St. Peders Klosters underliggende Bønder. [Mutat. mutand. som Brev til samme af 6 Marts s. A., ovfr. S. 477]. Kjøbenhavn 16 Marts 1647. T. VII. 363.

Palle Rosenkrands fik Brev at gjøre til Ende med Anders Jonssøns Mageskifte.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Anders Jonssøn, boendes udi Lister Len, af os og Kronen underdanigst til Magelaug er begjerendes 2 Huder udi Underød,[1] saa ogsaa 2 udi Løse Steffle,[2] liggendes udi Vembesteed[3] Sogn, hvorimod han sig underdanigst erbyder til os og Norges Krone at ville udlægge Villerød,[4] liggendes udi forskrevne Lister Len, udi Hechis[5] Sogn, som skylder aarligen 4 Huder, saa og derhos afstaa og kvittere 200 Rigsdaler, som han udi forleden Feide til os og Kronen forstrakt haver, med hvilket Mageskifte du dog uden sær Befaling underdanigst beretter dig ikke at turde gjøre til endelig Ende, udi Betragtning, en anden med Lister Len var forlent, som dog ikke der residerede: da, efterdi vi naadigst af din underdanigste Erklæring erfare, os og Kronen af forbe^te^ Mageskifte ikke Skade at kunne have, ere vi naadigst tilfreds, at du, naar han forbe^te^ 4 Huder til os og Kronen udlægger og forbe^te^ 200 Rigsdaler efter hans egen Erbydelse kvitterer og afstaar, paa vores naadigste Ratification paa forbe^te^ Anders Jonssøns Anmodning med forbe^te^ Mageskifte maa gjøre til endelig Ende. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Marts 1647. T. VII. 363. (Conc. i Rigsarkivet).

Henrik Thott fik Brev om nogen Erts hid ned at skikke.

C. IV. V. G. t. Eftersom du tilforne haver bekommet vores naadigste Befaling anlangendes en Skibsladning af Stene, som fra dit Len skulle nederskikkes, og du nu underdanigst begjerer at vide, om de i store eller smaa Stykker som anden Erts skal brydes, da er vores naadigste Villie, at Halvparten af forbe^te^ Skibsladning Stene skal være saa store, at de kan bruges til Ovne, den anden halve Part maa hugges som anden Erts, eftersom vi naadigst til Sinds er deraf Prøver at lade gjøre, om det holder nogen tjenlig Metal, hvorfor vel vil i Agt tages, at forbe^te^ halve Part udledes af de Stene, som holder meest Erts. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 Marts 1647. T. VII. 364. (Conc. i Rigsarkivet).

[1] i Valle. [2] Lysestøl. [3] Vigmostad. [4] Ullerød. [5] Hered.

Fredrik Urne fik Brev, med Flid at lade forfare om noget Sølverts paa en Ø, kaldes Smølen.

C. IV. V. G. t. Hvad hos os underdanigst andrages anlangendes Sølverts, som paa en Ø, kaldes Smølen, liggendes udi dit Len paa Nordmøre, kan du af hosføiede Indlæg videre see og erfare; thi bede vi dig og naadigst ville, at du med Flid derom lader forfare og siden din underdanigste Beretning og Erklæring udi vores Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 29 Marts 1647. T. VII. 364. (Conc. i Rigsarkivet).

Ivar Krabbe fik Brev at erklære sig om noget Gods, Thomas Dyre til Mageskifte er begjerendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Thomas Dyre til Sundsby, vor Mand og Tjener, underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne vore og Kronens Gaarde og Gods, der udi Baahuus Len, paa Thjørn, udi Valle Sogn liggendes, en Gaard, kaldes Dybholt, en Gaard, kaldes Øvre Fjellebro, udi hvilken forbe^te Gaard han selv er eiendes 6 Øresbol Jord, nok trende Gaarde, kaldes Møgenes, item en Gaard, kaldes Melby, nok en Gaard, navnlig Refsal, nok tvende Fjerdingsgaarde, kaldes Brekke og Heller, item et Stykke Eng, os og Kronen tilhører, udi Fjellebrogjerde, som aarligen bruges til forbe^te Sundsby Gaard for Landskyld deraf, nok en Ø, kaldes Lille Bratø; hvorimod han underdanigst erbyder sig at ville udlægge til os og Kronen efterskrevne hans Gaarde og Gods paa Hisingen, udi Bjørlands Sogn liggendes, en Gaard, kaldes Storgaard, nok en Gaard paa Indland, udi Romelands Sogn, kaldes Vellene, nok udi Solberg Sogn, kaldes Heegjerde, item udi Jorlands Sogn trende Gaarde, den første kaldes Thureby, den anden kaldes Hagebol, den tredie kaldes Karød, nok udi Store Haaby udi forbe^te Sogn halvfjerde Øresbol Jord, item en Meelkvern ved Jordal, nok udi Holte Sogn en Gaard i Vestre Risby, nok udi Nordviken, i Lummelands Sogn en Gaard, kaldes Ringdalen: thi bede vi dig og ville, at du lader forfare baade det, han af os og Kronen er begjerendes, saa vel som det, han erbyder sig igjen at ville udlægge, og siden dig med forderligste erklærer, om det Gods, han er begjerendes, der fra Lenet for Beleilighed eller anden Herligheds Skyld kan mistes imod det, han derimod vil udlægge, og siden samme din Erklæring udi vores Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 April 1647. T. VII. 364. (Conc. i Rigsarkivet).

Selius Marsilius fik Brev, at de Jernplader, som hos hannem vare bestilte, maatte bero og ikke skulde forferdiges.

C. IV. V. G. t. Eftersom der hos dig her blev bestilt nogle Jernplader, da ville vi nu naadigst, at dermed skal bero, saa at ingen af forbenævnte Jernplader, som hos dig her bestilt blev, gjøres skal. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 April 1647. T. VII. 365. (Conc. i Rigsarkivet).

Ivar Krabbes Forlov.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst er begjerendes, vi dig naadigst paa sex Ugers Tid til din afgangne Faders Begravelse, og hvis deraf kan dependere, hid neder ville forløve, da ere vi dermed naadigst tilfreds, dog at du udi Fæstningen saadan Ordre stiller, at intet udi din Fraværelse forsømmet vorder, og ellers dig siden strax did op igjen begiver til at disponere, hvis med Garnisonen og Landregimentet samt Fæstningens Reparation befalet er efter den Ordre, vores Statholder naadigst derom er given. Eftersom du og hos os underdanigst lader anholde, at vi dig naadigst paa nogle visse Tider om Aaret hid neder ville forløve, dine egne Sager her at forrette, da ere vi og dermed naadigst tilfreds, at du paa nogle Aars Tid in Martio og Octobri aarligen maa reise hid neder, forbe[te] dine magtpaaliggende Verber at forrette, dog at du strax in Aprili og Novembri skal tage din Reise did op igjen. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 April 1647. T. VII. 365. (Conc. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Brev at [forhjælpe Josias [Schytte] Seigermager, saavidt Lov og Ret er, til Rette med en Arv.

C. IV. V. G. t. Eftersom Josias Schytte, boendes her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, hos os underdanigst lader andrage, at hannem og hans Medarvinger udi dit Len en Arv skal være tilfalden efter afgangne hans Broder, Henning Schytte, forrige Skriver paa vor Gaard Throndhjem, des Leilighed og Omstænder han eller hans Fuldmægtige dig selv videre skal vide at berette, da bede vi dig og naadigst ville, at du hannem og hans Medarvinger herudinden, saavidt som Lov og Ret tilsteder, til Rette forhjælper, at de uden Ophold dermed kan komme til Ende. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 12 April 1647. T. VII. 366. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Gastgeber og Viinhandler med mere i Christiania.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom udi vor Kjøbsted Christiania ingen

velforsynet Vertshuus findes, hvor fremmede og andre reisende, hver efter sin Stand og Vilkaar, for Penge og Betaling kunne vorde tilbørligen accomoderet, og Borgerne sammesteds sig besverger over daglig Indkvartering og Logering af Officierer og andre, som nu mere end tilforne udi vort Rige Norge daglig tiltager, fornemmelig udi be[te] vor Kjøbsted Christiania, hvor alting falder dyrere og besværligere at bekomme til de mange, som der fra andre Steder inden og uden Riget haver at bestille og forrette: da, paa det at baade Borgerne for saadan Besværing og Uro af fremmedes Indkvartering og Logering maatte forskaanes og fremmede herefter for Betaling kunne vorde tilbørligen accommoderet, bede vi eder og naadigst ville, at I gjører den Anordning, at et ret, maneerligt og frit Vertshuus (sic), som Borgermester og Raad der udi Byen skulle forskaffe, hvor alle og alle Slags fremmede af nogen Condition og Vilkaar beleiligen kunne indlogeres, og dertil bestille og privilegere saadan en vederheftig Mand, som alting kan forsyne med hvis dertil egentlig kunne behøves udaf Boskab og alle Slags fremmed Drik med god Underholdning af Mad og Spise for billig Priis og Betaling uden nogen Skinderi og Besværing til sine Gjester, hvorfore han ogsaa alene maa være privilegeret at selge, skjænke og udtappe alle Slags fremmed Drik inden og uden Byen og forsyne alle næst omliggende Kirker med god, oprigtig Viin saa ofte, som behøves og Stiftsskriveren derom anholder, for billig Betaling. Og maa han være fri for halv Told og Accise lige ved Defensionsskibenes Privilegier og med dennem lade hente sine Vare, eller hvorledes hannem selv bedst synes, dog uden nogen Underslæb med andre Vare udi ringeste Maader, under Straf af Confiskation paa samme Vare og anden arbitrair Straf paa hans Person, om saa befindes; og maa han være fri for al borgerlig Skat og Tynge og alle Byens Bestillinger og det for hannem og hans Arvinger, saa længe han samme Verts- og Viinhuus saa tilbørligen og forsvarligen, at ingen sig over hannem med Rette kan have at besverge, holder og underholder. Og skal samme Vert hver Aften annotere paa en Seddel til Slotsmajoren, hvad og hvad Slags fremmede hos hannem logerer, hvorfra de ere komne, hvorhen de ville, og hvad de der haver at forrette, saa vel som og naar de forreiser, og ingen Klammer og Uordre tilstede udi sit Huus Nat eller Dag, mens holde et ret, oprigtigt, ærligt og forsvarligt Vertshuus, som for er rørt. Og skal til samme Ende Borgermester og Raad tilholdes at an-

ordne udi forbe^te vor Kjøbsted Christiania et ret Veierhuus med oprigtig Vegt og Maal samt tvende Gange om Ugen at holdes Axeltorv og ingen til nogen Forprang at kjøbe inden eller uden Byen, det være sig hvad det være vil, til Huusbehov, mens alting først at føres og forhandles paa Torvet, som det sig bør og udi alle Kjøbstæderne maneerligt er og brugeligt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 April 1647. T. VII. 366. (Conc. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Brev at have Indseende, at Hs. Maj.s aabne Brev, Hr. Peder Pederssøn Stedell forundt, blev billigen taget i Agt.

C. IV. V. G. t. Hvad Hr. Peder Pederssøn Stedell hos os underdanigst lader anholde, kanst du af hosføiede hans Supplication videre see og erfare, da, efterdi ingen Exspectantsbreve nu videre mue udstedes, og vi dog af din underdanigst Erklæring naadigst erfare hannem at være skikkelig i Levnet og Lærdom, ville vi naadigst, at du skal have Indseende med, at vores naadigste hannem 1634 den 21 Marts paa vort Slot Skanderborg naadigst forundte aabne Brev billigen i Agt tages. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 April 1647. T. VII. 367. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev angaaende det forordnede Vertshuus i Christiania.

C. IV. V. s. G. t. Efter I tilforne haver bekommet vores naadigst Befaling anlangende et Vertshuus, som udi vor Kjøbsted Christiania skulde anrettes, da, efterdi vi for Ildebrand og anden Aarsagers Skyld bedst og bekvemmest at være eragte, at dertil forordnes saadant et Huus, hvor de, som Brylluper og andre Gjestebude anstille og holde ville, det mageligen gjøre kunne, bede vi eder og naadigst ville, at I Borgermestere og Raad i forbenævnte Christiania tilholder, at de til forbenævnte Vertshuus saadant Huus og Vaaning forordner, at enhver, som Bryllup eller anden Gjestebud holde og anstille vil, det der bekvemmeligen gjøre kan, hvorimod med hannem, som forbenævnte Vertshuus at holde tilforordnet vorder, skal haves tilbørlig Indseende, at han enhver, som herudi hans Tjeneste og Huus behøver, for lovlig og billig Priis dermed tjener. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 27 April 1647. T. VII. 367. (Conc. i Rigsarkivet).

Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] og Vincents Bildt finge Brev anlangende at være Commissarier paa Skifte efter afgangne Steen Villumssøn [Rosenvinge] og hans Frue, Fru Karen Clausdatter [Mylting].

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Fru Birgitte Clausdatter, afgangne Emmike Sparres til Jonstrup, saa vel som de andre interesserede hos os underdanigst lader andrage, hvorledes dennem en Arv udi vort Rige Norge efter afgangne Steen Villumssøn og hans Frue, Fru Karen Clausdatter, til Thosegaard skal være tilfalden, da, paa det bemte. interesserede med samme Arv og Skifte ikke længer skulle opholdes, haver de denne vores naadigste Befaling til eder været begjerendes paa bete. Skifte som Commissarier at være overværendes: thi bede vi eder og naadigst ville saa og hermed Fuldmagt give alle udi samme Arv interesserede saa vel som os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Rakkestad Len, som Henrik Villumssøn [Rosenvinge], vor Mand, Tjener og Resident udi Spanien, hans Fuldmægtige, paa Thosegaard udi forne. vort Rige Norge med det forderligste for eder at indstevne, havendes flittig Indseende, at dermed ganger ligeligen og ret til og samme Skifte til Ende kommer, og at enhver vederfares, hvis Ret kan være. Og hvis Parterne paa bete. Skifte nogen Irringer eller Misforstand kunde imellem komme, haver I dennem enten i Mindelighed eller ved endelig Dom og Sentents at adskille, og hvis I udi saa Maader dennem enten udi Mindelighed imellem sigendes vorder, eller ved endelig Dom adskiller, ville vi naadigst, I de interesserede under eders Hænder og Signeter fra eder skal give beskrevet, som I det agter at ansvare og være bekjendt. Og hvis nogen af eder til den dertil berammede Tid og Sted for lovligt Forfald Skyld ikke kunne møde tilstede, da etc. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 28 April 1647. T. VII. 367. (Conc. i Rigsarkivet).

Daniel Bildt Knutssøn fik Brev [at være Fru Birgitte Clausdatter Myltings Verge].

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst have tilforordnet Commissarier, som paa det Skifte efter afgangne Steen Villumssøn [Rosenvinge] og hans Frue, Fru Karine Clausdatter, skal være overværendes tilstede og have Indseende, at alting ganger ligeligen og ret til, da bede vi dig og naadigst ville, at du til den dertil af Commissarierne berammede Tid paa Thosegaard møder tilstede og paa samme Skifte os elskelige Fru Birgitte Clausdatters Sted da fortræder og hendes Interesse og Gavn udi Agt haver, som du det agter at ansvare og være be-

kjendt. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 4 Mai 1647. T. VII. 367. (Conc. i Rigsarkivet).

I lige Maade fik Jens Bjelke Brev at fortræde Henrik Villumssøns [Rosenvinges] Sted paa samme Skifte og hans Interesse i Agt have, som han vilde ansvare og være bekjendt. Kjøbenhavn 4 Mai 1647. T. VII. 368. (Conc. i Rigsarkivet).

Lisebet Michelsdatter fik Confirmats paa en Tiende i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Ivar Krabbe til Jordberg, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Baahuus, paa vores naadigste Behag haver sted og fæst til Lisebet Michelsdatter vores Anpart Biskops-Tiende af Thorsby Prestegjeld, hvorpaa nu søges vores naadigste Confirmation, eftersom for.ne hans derpaa til hende udgivne Fæstebrev lyder Ord efter andet, som følger:

Jeg Ivar Krabbe til Jordberg, Høvedsmand paa Baahuus, kjendes og hermed for alle vitterlig gjør udi dette mit aabne Brev, det jeg paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og paa høibemeldte Hs. Kgl. Maj.s naadigste Behag haver sted og fæst og nu hermed steder og fæster Lisebet Michelsdatter Kgl. Maj.s Anpart Biskops-Tiende af Thorsby Prestegjeld for 15 Rigsdaler, af hvilken Tiende hun derforuden aarligen skal udgive inden Philippi Jacobi Dag og levere her paa Baahuus tyve og otte Rigsdaler in specie, hvilken Tiende hendes Huusbond, Fredrik Christopherssøn, nu udi Fæste haver; og dersom saa skeer, at hun hans Død overlevendes vorder, da hun ovenbemeldte Tiende at nyde, bruge og beholde hendes Livstid, som forskrevet staar, dog med saadan Vilkaar, at hun med forderligste Kgl. Maj.s naadigste Confirmats derpaa forhverver. Thi byder og paa høibemeldte Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne befaler eder, menige Bønder og Almue, i for.ne Prestegjeld boendes, at I tiltænker saa og eder efter retter, retferdeligen og udi rette Tide at yde og levere for.ne Lisebet Michelsdatter al den Tiende, som I paa ofte høibemeldte Hs. Kgl. Maj.s Vegne hende bør og pligtig er; saafremt og anderledes befindes, I da derfore ikke tilbørligen ville tiltales og straffes. Des til Vitterlighed under mit Signet og egen Haand. Actum Baghuus 1 Marts 1647.

Ivar Krabbe Tagessøn.

Da have vi paa for.ne hendes underdanigste Anmodning og Begjering for.ne Fæstebrev udi alle des Ord, Clausuler og Punkter

naadigst confirmeret, fuldbyrdet og stadfæst saa og hermed confirmere, fuldbyrde og stadfæste. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 5 Mai 1647. (Conc. til R. VII).[1]

Peder Bagge fik Confirmats paa en Tiende i Baahuus Len.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Ivar Krabbe til Jordberg [etc. mutat. mutand. ligelydende med næstforegaaende Confirmatsbrev indtil:] sted og fæst til os elskelige Peder Bagge til Holmegaard, vor Mand og Tjener, vores Anpart Korntiende udi Sodenes Gjeld i Sønderviken, [etc. som i nævnte Brev indtil:] Ord efter andet, som følger:

Jeg Ivar Krabbe til Jordberg, Høvedsmand paa Baahuus, gjør vitterligt, at jeg paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne haver sted og fæst ærlig og velbyrdig Mand Peder Bagge til Holmegaard en Kgl. Maj.s Anpart Korntiende, nemlig af Sodenes Gjeld udi Sønderviken, som s. Erik Jenssøn paa Elløs tilforne i Fæste og Brug havde, af hvilken Tiende be^te^ Peder Bagge til Mats Pederssøn, Ridefoged i Sønderviken, paa Kgl. Maj.s Vegne udi Stedsmaal og Fæste haver udgivet tredive Rigsdaler, og skal derfore herefter have, nyde og beholde samme Tiende, saa længe han aarlig betimeligen udi rette Tid deraf udgiver den sedvanlige Afgift, som med Rette efter Jordebogen aarligen deraf bør at udgives. Befalendes derfor hermed menige Almue udi be^te^ Sodenes Gjeld, at I retteligen til velbe^te^ Peder Bagge udgiver og yder Kgl. Maj.s Anpart Tiende, enten udi Skjeppen eller Negen, som sedvanligt og med Rette bør. Des til Vitterlighed haver jeg ladet trykke mit Signet her nedenfore og med egen Haand underskrevet. Actum Folleby 24 Marts 1647.

Ivar Krabbe Tagessøn.

Da have vi paa for^ne^ Peder Bagges underdanigste Anmodning [etc. som i ovennævnte Brev indtil:] stadfæste. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 5 Mai 1647. (Conc. til R. VII).

Ivar Krabbe fik Brev at maatte komme her ned til Riget til Johannis at skifte efter Otte Marsviin.

C. IV. V. G. t. Eftersom du nogen Tid forleden efter din underdanigste Anmodning og Begjering blev forløvet til at begive dig her neder formedelst afgangne Otte Marsviins Begravelse, og vi nu naadigst erfare Skifte efter hannem at være opsat, saa det den Gang ikke kan komme til Ende, hvorfore du endnu yder-

[1] Om de her medtagne Concepter til det nu manglende 7de Bind af „Norske Registre" se ovfr. S. 251 Anm.

mere lader anholde og begjere, at det dig maatte bevilges om Johannis Tider hid igjen neder at komme, eftersom der formenes forne Skifte til samme Tid at skulle foretages, da ere vi naadigst tilfreds, at du dig straxen til Fæstningen igjen maa forføie og siden igjen om forne Johannis Tider hid igjen nederreise, dog at du den Anordning gjører, at udi din Fraværelse udi Fæstningen ikke forsømmes, og dig siden strax didop [be]giver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 5 Mai 1647. T. VII. 368. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, at Hs. Maj. havde forløvet Ivar Krabbe at maatte komme her neder til Johannis til Skifte efter Otte Marsviin. [Mutat. mutand. som næstforegaaende Brev til Ivar Krabbe af s. D.] Kjøbenhavn 5 Mai 1647. T. VII. 368. (Conc. i Rigsarkivet).

Melchior Oldelands Kvittantiarum paa Reins Kloster.

C. IV. G. v, at ærlig og velbyrdig Mand Melchior Oldeland til Uggerslevgaard, vor Mand, Tjener, Rentemester og Befalingsmand over Giske Len udi Norge, haver nu endeligen gjort os god Rede og Regnskab for den aarlige visse Afgift af vort og Kronens Len Reins Kloster, som han af os naadigst haver været medforlent, beregnet fra Philippi Jacobi Dag Anno 1645, han da først bekom samme Kloster og Len i Befaling og Forsvar næst efter os elskelige ærlig og velbyrdig Mand Ivar Prip, og til Philippi Jacobi Dag Anno 1646, han dermed igjen er kvit bleven, i lige Maade og gjort Regnskab for hvis Inventarium han med forne Reins Klosters Len annammet og nu fra sig igjen leveret haver; og er han os deraf aldeles intet skyldig bleven efter hans Forleningsbrev, item de Regnskaber, Kvittantser og Inventarii-Registers Formelding, som han nu fra sig ind udi vort Rentekammer til os elskelige Steen Beck til Vandaas, vor Rentemester, paa vore Vegne leveret og overantvordet haver. Thi lade vi nu hermed forne Melchior Oldeland og hans Arvinger aldeles kvit, fri og kravesløs af os og vore efterkommende Konninger udi Danmark for al Indtægt og Udgift af forne Reins Klosters Len fra den Dag og Tid, han først dermed er bleven medforlent, og til den Dag og Tid, forne Melchior Oldeland dermed igjen er kvit bleven, eftersom forskrevet staar i alle Maader. Kjøbenhavn 7 Mai 1647. (Conc. til R. VII).

Ivar Krabbe fik Brev at tilholde Hans Frantssøn [at

dømme imellem Hr. Oluf Parsberg og en Deel Fogder i Baahuus Len].

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du Hans Frantssøn, Lagmand i Baahuus Len, tilholder, at han retter sig efter uden Ophold saa snart, som skee kan, naar det lovligen begjeres og søges, endeligen at dømme imellem os elskelige Hr. Oluf Parsberg, Ridder, vor Mand, Raad og Embedsmand paa vort Slot Skanderborg, og en Deel Fogder i forbemte Baahuus Len om hvis Mangler han paa deres Vegne paa vort Slot Akershuus haver ladet betale, saa vel som hvis anden Fordring han hos dennem ved sin Fuldmægtige lader søge, saafremt de sig ikke godvilligen dermed indstiller. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 Mai 1647. T. VII. 368. (Conc. i Rigsarkivet).

Ivar Krabbe fik Brev [om Christen Nilssøn og Nichel Kock].

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du tilholder Christen Nilssøn, Stiftsskriver i Baahuus Len, og Nichel Kock, Byfoged udi vor Kjøbsted Marstrand, straxen at begive sig her neder til at gjøre endelig Forklaring og Rigtighed for deres Regnskaber af forbemte Baahuus Len og hvis de derpaa kan skyldig blive. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 9 Mai 1647. T. VII. 368. (Conc. i Rigsarkivet).

Holger Rosenkrands fik Brev anlangende Sorenskrivere udi Ryfylke Fogderi.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst lader give tilkjende, udi Ryfylke Fogderi, udi dit Len liggendes, trende Sorenskrivere at være forordnet af din Formand, uanseet, det ringe er at betjene og sig deraf at underholde, saa og at det altid tilforne af een Sorenskriver haver været betjent, da, efterdi du derhos underdanigst beretter, forbete Fogderi ikke vidløftigere at være, end at det jo noksom af een Sorenskriver kunde betjenés, da ville vi naadigst, at du skal gjøre den Anordning, at forbete Ryfylke Fogderi herefter, som hidindtil skeet er, af een Sorenskriver betjenes. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Mai 1647. T. VII. 368. (Conc. i Rigsarkivet).

Holger Rosenkrands fik Brev anlangende Rasmus Hanssøns Opreisning.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi tilskikke dig herhos vores naadigste Opreisning, som vi Rasmus Hanssøn have meddeelt, thi bede vi dig og naadigst ville, at du tilholder forbete Rasmus Hanssøn, at

han sin Vederpart tilfredsstiller, og naar det skeet er, da ville vi naadigst, at du hannem denne Opreisning overleverer, mens dersom du imod Forhaabning eragte kan forbe^te Rasmus Hanssøns Vederpart sig ikke at ville lade forlige, naar hannem billige Middel dertil bliver tilbuden, da ville vi, at du dog hannem denne vores Opreisning skal tilstille. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 14 Mai 1647. T. VII. 369. (Conc. i Rigsarkivet).

Ivar Krabbe fik Brev anlangende Peder Bagge, som begjerer Søndervikens Fogderi.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Peder Bagge til Holmegaard, vor Mand og Tjener, hos os underdanigst haver ladet anholde, vi hannem Søndervikens Fogderi udi Baahuus Len naadigst ville forunde, erbydendes sig deraf til os og Kronen at gjøre og give, hvis de forrige Fogder gjort og givet haver, og ellers i alting Lensmanden paa vort Slot Baahuus hans Ordre og Commando at være undergiven og adlyde: da bede vi dig og naadigst ville, at du med forderligste lader erfare, om sligt uden andres Præjudits og os og Kronen uden Skade bevilges kan, og dersom os og Kronen intet dermed afgaar, at du da hannem det paa vore Vegne bebrever og lader bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Mai 1647. T. VII. 371.

Peder Vibe, Henrik Thott, Fredrik Budde, Jakob Hanssøn og Søfren Jenssøn finge Brev, Werner Hofft og Garbrand Smidt anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom sig stor langvarig Trætte begivet haver imellem Werner Hofft og Garbrand Smidt og de sig begge hos os beklaget haver, at de dermed til ingen endelig Ende kan komme, hvorfore vi og vores naadigst Befaling nogen Tid forleden til os elskelige Fredrik Budde og Peder Vibe, vore Mænd, Tjenere, Generalcommissarie, Oberstlieutenant til Hest udi vort Rige Norge, saa vel som Jakob Hanssøn og Søfren Jenssøn, Lagmand og Borgermester udi vores Kjøbsted Bergen, haver ladet udgaa, at de dennem om forbe^te Tvistighed imellem skulde kjende og dømme, det vi dog naadigst erfare ikke endnu at være skeet formedelst adskillige indfaldende Forhindringer og forbe^te tilforordnedes Udeblivelse: thi bede vi eder og naadigst ville, at I retter eders Leilighed efter forbenævnte interesserede med deres tilbehørige Breve og Documenter paa alle Sider for eder at indstevne udi forbe^te vor Kjøbsted Bergen til Juul førstkommendes, eller og naar os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand,

Raad, Statholder i vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, hans Leilighed kan tilstede at komme did, og dennem da om forbeᵗᵉ Tvistighed udi forbeᵗᵉ Hannibal Sehesteds Overværelse paa vore Vegne enten udi Mindelighed imellem at forhandle eller og ved endelig retmæssig Dom og Sentents uden videre Appellation at adskille efter de for eder indlagte Documenter, som I det agter at forsvare og være bekjendt. Hvis I og herudinden dømmendes vorder, det ville vi naadigst, at I under eders Hænder og Signeter til forbeᵗᵉ interesserede skulle give beskrevet. Dersom og nogen af eder for lovligt Forfald Skyld til den Tid, hertil berammet vorder, ikke kan møde tilstede, da etc. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Mai 1647. T. VII. 370. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, nogle Jernstykker at lade levere til en Svenske.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I tilholder Commissarierne i vort Rige Norge, at de med forderligste leverer til Michel Wernle af Gottenborg 14 Jernstykker, som tilhobe skal veie 23,940 Pund. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 21 Mai 1647. T. VII. 369. (Conc. i Rigsarkivet).

Aabne Brev til Throndhjems Børnehuus anlangende Kirkerne, som skal noget give dertil.

C. IV. G. a. v., at vi efter underdanigst Anmodning og Begjering naadigst have bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at alle Kirkerne udi Throndhjems Len, som nogen Forraad haver, og hvis aarlige Indkomst sig over 40 Rigsdaler kan bedrage, indtil paa videre naadigst Anordning til Tugthusets Underholdning, som der sammesteds til omløbende Kvindespersoner udi Haandverker at opdrage nogen Tid forleden skal være opbygt, aarligen maa udgive to Skjepper Byg og fire Skjepper Havre, og de, der ringere Indkomme haver, Halvten saa meget, og de, som ikkun haver til 10 Rigsdaler aarlig Indkomst, aarligen en Skjeppe Havre. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 22 Mai 1647. (Conc. til R. VII).

Karen Jensdatter fik Confirmats paa en Tiende i Norge.

C. IV. G. a. v, at os elskelige Ivar Krabbe til Jordberg, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Baahuus, paa vores naadigste Behag og Ratification haver sted og fæst til Karen Jensdatter vores og Kronens Anpart Biskops-Tiende over

Thjørns Prestegjeld for 15 Rigsdaler, hvilken Tiende hendes Huusbond, Jakob Nøring, nu udi Fæste haver, og lyder samme Fæstebrev Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg Ivar Krabbe til Jordberg, Høvedsmand paa Baahuus, gjør hermed for alle vitterligt [etc. mutat. mutand. som Confirmatsbrevet af 5 Mai s. a., ovfr. S. 484, indtil:] Biskops-Tiende over Thjørns Prestegjeld for 15 Rigsdaler, hvilken Tiende hendes Huusbonde, Jakob Nøring, nu udi Fæste haver, og skal hun derforuden aarligen inden hver Philippi Jacobi Dag udgive og levere her paa Baahuus den sedvanlige Afgift af samme Tiende, nemlig tredive og tre Rigsdaler 1 Ort 8 Skilling; og dersom saa skeer, at hun hans Død overlevendes vorder, [etc. som i nævnte Brev indtil:] tiltales og straffes. Des til Vitterlighed haver jeg ladet trykke mit Signet her nedenfore og med egen Haand underskrevet. Actum Baahuus 12 Marts Anno 1647.

Ivar Krabbe.

Underdanigst derpaa begjerendes vores naadigste Confirmation, da have vi naadigst confirmeret og stadfæst og nu med dette vort aabne Brev hermed confirmere og stadfæste udi alle sine Ord og Punkter, eftersom forskrevet staar. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 23 Mai 1647. (Conc. til R. VII).

Hannibal Sehested fik Brev, nogle Regimenter ved Christiania, Baahuus og Throndhjem og andet mere anl.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi eder paa underskedlige Tider tilforne ved vores egne Haandskrivelser naadigst have instrueret og befalet, hvorledes at Regimenterne, Garnisonerne, Fæstningerne, Magasinerne og Tøihusene burde at forsynes udi vort Rige Norge med alt, hvis dertil hører af fornødne Officierer, Mandskab, Materialier, Huserum, Redskab, Ammunition og Vivres samt adskillige fornødne Garnisons- og Krigsbetjente, at det til Rigens Defension kunde være forsvarligt, og at I derefter med alle Officierer og Militiens Betjente der udi Riget om deres aarlige Gage og Tractament saaledes skulde handle og capitulere, som I paa vore Vegne billigst og bedst eragtede, at Capitulationen over det hele Rige kunde være conform; desligste at I med forderligste underdanigst skulde erklære eder, hvorledes at Gjælden der udi Riget, ved seneste Feide foraarsaget, som efter Generalcommissariernes Overslag og Extract udaf deres Regnskaber og Tegnebøger samt oprettede Contracter, Afregninger, Beviser og rigtige derpaa udgivne Gjældsbreve sig beløber over fire

Tønder Guld, efterhaanden kunde afbetales udaf samme Rigets Contributioner, saa at man paa andre Tider, naar Riget noget skulde anstøde, kunde have Credit, og de andre Rigens Middel udaf Tolde, Lenenes Afgifter, Bergverks-Tiender, Fornødspenge og hvis, som ellers paa Renteriet bør at klareres, saa vel som Commissarie-Tolden, som til Fæstningernes Underholdning her udi Riget naadigst er deputeret, kunde blive beholden, og I nu derpaa eders underdanigste Forretning og Specification ved fire underskedlige Overslag for os elskelige Danmarks Riges Raad til deres Godtagtende og vores naadigste Ratification haver indleveret, udiblandt hvilke det sidste og ringeste Overslag paa de tre Regimenter langs Grændserne samt dessen fornødne Officierer, Garnisoner, Magasiner og andet, derudi specificeret, om Gjældens Aflæggelse paa visse Aars Tid udaf de paabudne Rigens Skatter, haver syntes billigt og fornødent: da lade vi os det samme naadigst vel befalde og ville, at I derefter paa vore Vegne gjører den Anordning, at forbe[te] trende Regimenter, nemlig Baahuus, Akershuus og Throndhjem, med dessen tilhørige Officierer, Garnisoner, Magasiner og Krigsbetjente, Materialier, Ammunition og Vivres saaledes med allerforderligste og efter eders Opkomst udi Riget bliver bragt udi Skik, som det til Rigens Defension og Grændsernes Forsikring kan være meest og bedst forsvarligt, eftersom at Rigens Contributioner dertil og til Gjældens Aflæggelse efterhaanden kunde forslaa, mens alle de andre Rigens Midler af Kronens og Commissarie-Tolden, Lenenes Afgifter, Bergverks-Tiender og Fornødspenge skal aarligaar nedsendes til dette Riges Fornødenhed og paa sine tilbørlige Steder ved de forordnede Commissarier efter forrige derom Instrux og Ordre rigtigen forklares. Hvorefter I eder med Generalcommissarierne haver at rette og forholde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Mai 1647. T. VII. 369. (Conc. i Rigsarkivet).

Ove Jenssøns Pantebrev.

C. IV. G. a. v., at os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, haver paa vores naadigste Ratification bortpantet til os elskelige Ove Jenssøn, Raadmand udi vor Kjøbsted Bergen, nogle vore og Norges Krones Gaarde, liggendes i Nordhord Len, imod halvfemte Hundrede Lod Sølv og et Hundrede og halvfemtesindstyve Rigsdaler, som han underdanigst til os og Kronen forstrakt haver, hvorpaa for[ne] Ove Jenssøn vores naadigste Confir-

mation underdanigst er begjerendes, eftersom for[ne] Pantebrev lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg Henrik Thott til Boltinggaard, Høvedsmand paa Bergenhuus, gjør vitterligt, at eftersom ærlig og velagt Mand Ove Jenssøn, Raadmand her i Bergen, efter Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Anmodning udi forleden Aar til høibe[te] Hs. Maj. forstrakt 115 Lod Sølv og endnu ydermere i denne besværlige Tid til Hs. Maj. udlagt udi Penge 190 Rigsdaler og i Sølv 300 Lod, da haver jeg efter denne Fuldmagt, mig af ædle og velbyrdige Mand Hannibal Sehested til Nøraggergaard, Danmarks Riges Raad, Statholder udi Norge og Høvedsmand paa Akershuus, derpaa given er, paa høibe[te] Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne hannem efter hans underdanigste Begjering til Forsikring udlagt efterskrevne Kronens Gaarde, liggendes i Nordhord Len, nemlig: Fjøsanger i Skjold Skibrede, skylder aarlig Smør 2 Løber, Huder 2, Kykkelvik, Smør 1 Løb, Huder 1, Aasthveit i Arne Skibrede, Smør 1 Løb, Malt 1 Tønde, og Herlø Vær i Herlø Skibrede, Fisk 2 Voger, hvilke Gaardes Landskyld med første og tredie Aars Jordebygsel han skal nyde og følge for samme Forstrækning, indtil for[ne] 450 Lod Sølv og 190 Rigsdaler hannem eller hans Arvinger igjen bliver betalt, og imidlertid nyde det fri for Odelsskat og Rostjeneste; og skal hannem herhos være forbødet at forhugge eller forhugge lade Kgl. Maj.s eller Kronens Skove videre, end Loven tilsteder, saa og Bønderne, derpaa boendes er, i nogen Maade med Uret at besvære enten med nøie Huusbondshold, Foræring eller noget andet, saafremt han ikke vil stande derfor til Rette, som vedbør. Dersom han og Kgl. Maj.s egen naadigste Ratification herpaa begjerer, haver han derom hos Hs. Maj. selver underdanigst at erlange, efterdi Hs. Maj. sig naadigst har erbødet slig Forsikring at ville ratificere. Til Vitterlighed min egen Haand og Signet her nedenfor. Actum Bergenhuus den 14 Februar Anno 1646. Henrik Thott.

Da have vi paa saadan for[ne] Ove Jenssøns underdanigste Anmodning og Begjering for[ne] Pantebrev udi alle des Ord, Clausuler og Punkter naadigst confirmeret, fuldbyrdet og stadfæst saa og hermed confirmere, fuldbyrde og stadfæste. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 25 Mai 1647. (Conc. til R. VII).

Margrete, Maurits Busch's, fik herefter tre Proclama.

C. IV. G. a. v., at eftersom Margrete, afgangne Maurits Busch's Efterleverske, udi vor Kjøbsted Bergen hos os underdanigst

supplicando haver ladet andrage, hvorledes bemeldte hendes afgangne Huusbond en anseelig Gjæld og Vidløftighed sig skal have efterladt, saa vel her udi vort Rige Danmark som udi vor Kjøbsted Bergen, hvorfore til en Part af Creditorerne flux mere Gods og Eiendom til Pant skal være udsat, end deres Fordring sig kan bedrage, og endog hun efter hendes Huusbonds dødelig Afgang alle og enhver, som noget efter hannem billigen kunde have at fordre, skal have tilbudet, at de enten selv eller ved deres Fuldmægtige udi hendes beholdne Formue sig ville bekvemme Betaling at annamme, saa skal dog en Deel, som Pant haver, sig ikke villet præsentere, saa hun derudover til ingen Endelighed med sin Gjælds Aflæggelse komme kan, med underdanigst Begjering derfore, vi naadigst ville meddele og forunde hende denne vores naadigste Proclama til Landsthingene udi vore Lande Sjæland og Fyn og Lagthinget udi vor Kjøbsted Bergen at lade forkynde, hvorefter alle, som noget med Rette haver at fordre, sig kunne inden Juul førstkommendes indstille, Udlæg og Betaling at annamme: da bede vi saa og hermed alvorligen byde og befale alle og enhver vore Undersaatter, som bygge og bo udi vort Land Sjæland og noget efter oftbemeldte afgangne Maurits Busch kan have at fordre, enten I derfore Pant haver eller ikke, at I inden Juul førstkommendes enten selv møder eller eders Fuldmægtige til forskrevne vor Kjøbsted Bergen fremskikker, Betaling for eders Fordring at annamme, at med hende til endelig Ende at gjøre; og hvis I inden for^{ne} Tid enten selv eller eders Fuldmægtige ikke eder indstiller, som forskrevet staar, efter dette er lovligen læst og forkyndet, skal eders Krav hermed og i dette Brevs Kraft død og magtesløst være og hende eller hendes Arvinger intet pligtige dertil efter den Dag at svare. Hvorefter alle og enhver, som dette vedkommer, sig haver at rette og for Skade at tage vare. Ladendes det ingenlunde. Kjøbenhavn 25 Mai 1647. (Conc. til R. VII).

Ligesaadant et Proclama gik til Fyn og Bergen.

Fredrik Urne fik Brev at forhjælpe Hans Numessøns [Materialskriver paa Bremerholm, hans] Fuldmægtig til Rette efter hans Supplications Indhold, at han dermed det snareste, muligt er, og uden Ophold kunde komme til Rette. Frederiksborg 26 Mai 1647. T. VII. 371. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, at Henrik Ludts Liig maatte komme i christen Jord.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom I os underdanigst haver tilkjendegivet, hvorledes en vores Undersaatter og Borger udi Bergen ved Navn Henrik Ludt sig selv skal have ombragt, og af hans Venner formedelst hans efterladte Hustrues Mistrøstighed og fast befrygtende Desperation samt deres Børns Skyld underdanigst søges, vi naadigst ville bevilge, hans Legeme udi christen Jord at maatte begraves: da, eftersom efter Borgermester og Raads samt Bispens Testification befindes, at forbe[te] dødes Bane mere skal være foraarsaget af arvelig Melancholi, som hans Forældre ogsaa for hannem havt, saa og stor tilslagne Ild- og Søskade, end af ret egentlig Desperation om hans Salighed, og ellers mange Godtfolk sammesteds er anrørendes, have vi for saadanne Aarsager Skyld saavidt derudi naadigst dispenseret, at forbe[te] dødes Liig maa begraves udi christen Jord, dog at I derudinden haver vores Interesse udi billig Agt og derover med Arvingerne lader handle, som det sig bør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 31 Mai 1647. T. VII. 371. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Skatten med mere.

C. IV. V. s. G. t. Vider eftersom vi forleden den 19 Januar paa vort Slot Frederiksborg naadigst have befalet eder at forstendige alle vore Lensmænd udi vort Rige Norge belangende den Sexdalers-Skat udaf hver Gaard og de paabudne Fornødspenge udimod Skydsferds- og Udskrivningspenges Afskaffelse herefter at skulle continuere, desligeste tre enfechte Skatter udaf Geistlighederne og Kjøbstæderne udi bemeldte vort Rige Norge aarligen at skulle udgives og den halve Part af alt Odelsgodsets aarlige Indkomst samt 60 Rigsdaler aarlig efter 300 Tønder Korn af Adelens Gods der udi Riget saa vel som og for Lenenes Rostjeneste 60 Rigsdaler aarlig for hver en Hest at skulle udi Landkisten indlægges, udaf hvilket altsammen den halve Part endelig og uden Exception nu til førstkommende St. Johannis og den anden halve Part til Michaelis paa vort Slot Akershuus skulle erlægges og ved rigtig Extract og Gjenpart udaf hver Lensmands Regnskab og Skatte-Registers Mandtal for vores tilforordnede Generalcommissarier der sammesteds forklares til videre Rigtighed paa vores Rentekammer over samme Skatters Indtægt og Udgift efter vores til eder og Generalcommissarierne derom tilforne udgangne Ordre.

Og efterdi vi naadigst komme udi Erfaring om adskillige tvivlagtige Vanskeligheder over samme Oppebørsel udi en og anden Lene der udi Riget, fornemlig om den Sexdalers-Skat efter Gaardenes Taxt og Lighed sønden- og nordenfjelds at lægge, samt hvor høit og af hvem Fornødspengene herefter maa og skal oppeberges, og hvorledes alting rigtiger end hidindtil paa bestemte Tider og Terminer til vores forordnede Generalcommissarier der udi Riget ved specificerede Skatte-Registers, Rostjenestens Rulle og af Lensmændene selv underskrevne og forseglede Mandtallers Extract bør at leveres og forklares, hvorefter hver Lensmand siden uden nogen Afkortning eller Restants til hver Philippi Jacobi Dag paa vores Renteri bør at klarere: da, paa det alle Stænder saa og I med Lensmændene, Rentemesterne og Commissarierne maa vide, hvorledes og hvorefter hvis nu udi Aar paabuden er udi vort Rige Norge skulle lægges, indfordres og klareres, er dette vores naadigste Villie og Befaling:

Først belangende Adelens Ugedagstjenere der udi Riget skulle de med ingen videre Paalæg vorde graveret end Adelens Ugedagstjenere her udi Riget, mens udi alle Maader nyde og beholde Danske Privilegier paa deres rette Ugedagstjenere udi Hovedsognet ved deres gamle Herregaarde, saavidt de forleden Herredage, der samme Privilegier dennem naadigst blev forundt, havde Gods og ikke videre; thi hvor Leding og Foring tilforne haver været givet, enten inden eller uden Sognet, til os og Kronen, bør herefter at forblive og følge Lenenes Jordebøger ligesom tilforne; alle de andre Bønder, som Adelen haver uden Hovedsognet, skulle være og blive under samme Pligt og svare til vores Lensmænd med Sagefald, Foring, Leding, Skat, Udskrivelse og andet, som vores og Kronens Bønder nu gjøre og af Arilds Tid haver gjort, undtagen Skydsferds- og Fornødspengene, som Adelen selv maa annamme udaf deres Bønder, ihvor de ligger; og hvad sig Arbeidet anbelanger til vores og Kronens Huse, dermed at forholdes efter vores derom tilforne udgangne Breve og Forordninger, hvorvidt de derfor skulle forskaanes.

Adelens Rostjeneste angaaende, da, efterdi de Anno 1641 udi den Bergens Herredage efter vores naadigste Commission til de nærværende Rigens Raad ere blevne taxerede udi Feidetid at holde en Arquebusier-Rytter efter 200 Tønder Korn, hvorudi Adelen nu seneste Feide sig meget hart besvergede, underdanigst begjerendes, at Rostjenesten maatte blive ved den Taxt, som Anno

1625 blev gjort, og derudimod erbydendes aarligen at ville udgive og i Landkisten indlægge for hver en Hest eller 300 Tønder Korn, saa vel udi Hovedgaardene og Sognet derhos som udenfor, 60 Rigsdaler, udi Fredstid at være fri for Munstring, dog, dersom noget paakom, det Gud forbyde, da enten at være ferdig med deres Rostjeneste, som det sig bør, eller og maanedlig at erlægge 10 Speciedaler for hver en Hest: da ere vi naadigst dermed tilfreds og ville, at samme Rostjenestepenge aarlig skulle erlægges til hver Johannis udi Landkisten paa Akershuus og derpaa tages Kvittering af Generalcommissarierne. Hvis Adelen her udi Riget paa vores naadigste Begjering udaf deres Gods og Formue underdanigst videre bevilger inden eller uden Sognet, derom skulle I og med Adelen udi vort Rige Norge paa vore Vegne underdanigst handle og conferere, at de mod lige Privilegier inden og uden Sognet det samme gjør og bevilger, hvormed vi da naadigst ere tilfreds.

Belangende Odelsskatten udi Steden for Rostjeneste skal Odelsmanden aarlig erlægge til forberørte Termin udi Landkisten sin halve Indkomst udi Penge foruden den Sexdalers-Skat af hver Gaard, som Leilændingen selv bør at udgive, mens dersom Odelsmanden selv besidder og bruger nogen sin egen Odels-, Pante- eller Kjøbegaard, da skatte deraf som en Leilænding og eftersom Gaarden er god til, og være fri for sin Odelsskat. Og skulle Lensmændene der udi Riget efter vores forrige derom udgangne Ordre forfatte en visse Rulle over alt det Adels- og Odelsgods, som findes udi hvert Len, hvor meget det sig udi Hartkorn tilsammen regnet monne bedrage, hvo det tilhører, og hvorledes det Aar efter anden vorder solgt, mageskiftet eller pantsat, og derom vores Generalcommissarier Rigtighed under deres Haand og Segl aarligaar tilstille, om nogen Forandring udi første Rulle skeet er med Godsets Afhændelse til andre inden eller uden Lenet, paa det man derefter kan erfare og vide, hvor meget Rostjenestepengene af Adel og Uadel, som haver Fæstegods der udi Riget, sig kan bedrage til Landkistens Undsætning udi Fredstid og gjørlig Tjeneste udi Feidetid. Lenenes Rostjenestepenge, som tilforne haver været meent at skulle indlægges udi Landkisten tilligemed de andre, ville vi herefter naadigst udi Lenenes Afgift have medberegnet aarligaar at skulle udgives 120 Rigsdaler for hver en Hest, som paa vores Renteri her udi Riget bør at leveres; og de Lene, som ingen Rostjeneste holder, mens hidindtil

haver været kvit og fri, at sættes for Rostjeneste efter som de kunne taale lige mod de andre. Ellers skal Afgifterne af alle Lenene der udi Riget saaledes sættes, at de forhøies en Femtepart over den aarlige Afgift, som hidindtil haver været givet, og at Lensmændene kortes den femte Part, som dennem hidindtil haver været forundt udi det uvisse, hvilket med Rostjenestepengene, 120 Rigsdaler for hver en Hest, tilsammen regnet skal være den aarlig visse Afgift udaf hvert Len, som de uden nogen videre Afkortning aarligaar paa vores Renteri skulle erlægge, hvorefter ogsaa alle Forleningsbreve strax skulle forferdiges og hver Lensmand tilstilles.

Kapitlerne og ellers Geistlighederne udi Gemeen skulle contribuere tre enfechte Skatter, som er paa hver Prest 12 Rigsdaler og paa hvert Kapitel efter Skattebrevenes særdeles Indhold, dog saadant at lignes ved Stiftslensmanden og Bispen efter enhvers aarlige Indkomst og Formue, og Skatterne efter samme Ligning med rigtig Forklaring under Stiftslensmandens og Bispens Haand og Segl, hvorledes de ere lagt, at leveres paa Akershuus til Generalcommissarierne, Halvparten til St. Johannis og Halvparten til Martini. Og dersom noget videre udaf Kapitlerne og Geistligheden her udi Riget for hvis de nyder pro officio samt faste Tiender vorder samtykt herefter at udgives eller laanes udaf Kirkernes Indkomst, da skulle I med Stiftslensmændene og Bisperne eder derefter rette saadant ogsaa deroppe at indfordre.

Kjøbstæderne udi vort Rige Norge skulle ogsaa udi Aar contribuere tre enfechtige Skatter foruden den gemene Kjøbsvende-Skat og Tjenestedrenge-Skat efter Skattebrevenes videre Indhold, og dennem paa Akershuus ufeilbarlig erlægge til Michaelis førstkommendes, Marstrand, Oddevald og Kongelf, formedelst Ildskade, herudinden undtagen, hvilke efter vores forrige naadigste Bevilling udi 10 samfelde næstfølgende Aar skulle være derfor forskaanet.

Den Sexdalers-Skat belangende udaf hver fuld Gaard der udi Riget skal saaledes sønden- og nordenfjelds lægges, indfordres og klareres, at os og Kronen det mindste muligt afgaar paa forrige Gaardes Antal, eftersom de udaf Arilds Tid for hele, halve og Ødegaarde altid haver været holden og paa vores Renteri beregnet; mens eftersom stor Ulighed udi en og anden Lene paa Gaardene skal befindes, at de udi Skat og Skyld ere satte for høit eller lavt, saa at derudi paa de fleste Steder ingen Vished hidindtil haver været, hvorefter Skatten aarlig kunde lægges og

oppeberges, saa at ingen derudi skulde skee for kort, da have vi naadigst for godt anseet, at en fuld Gaard udi Baahuus Len skal regnes efter 2 Skippund Tunge til 4 Tønder Korn eller 4 Pund Smør, Baahuus og Hallands Vegt, hvorudaf skal gives aarlig udi Skat 6 Speciedaler, og halve og Fjerdingsgaarde sammesteds à l'advenant; udi Smaalenene, Akershuus, Tunsberg, Brunla, Bratsberg og Agdesidens Lene søndenfjelds en fuld Gaard at skulle regnes efter 2 Skippund Tunge eller 4 Huder eller 6 Pund Smør, Tunsbergs Vegt, og halve og Fjerdingsgaarde à l'advenant; udi Stavanger, Bergen og Throndhjem skal en fuld Gaard regnes mod 2 Løber eller 2 Spand Smør, 4 Huder, 4 Voger eller 2 Skippund Tunge, hvor saadan Landskyld findes, hvorefter udaf hver Gaard skal gives aarlig 6 Speciedaler, og halve og Fjerdingsgaarde à l'advenant, undtagen Hardanger, Vors og Sogn indenfor Kvamsøen, hvilke ere ringere Egne og tilforne paa de tvende sidste Steder haver været forundt nogen Forskaansel fremfor andre, saa at de nu skal skatte efter 3 Løber paa en fuld Gaard og saaledes à l'advenant. Og eftersom vi forfare at sættes udi Tvivl, om Contributionen af Bergen Len udi næstforleden Aaringer skal være saa høit oppebaaren, som den efter Overslag af nogle forrige Mandtaller havde burdet, da, eftersom os elskelige Henrik Thott underdanigst formener, de Mandtaller, hvorefter han Skatten haver ladet lægge, at være funderet paa en vores naadigste Missive og Bevilling om nogen Forskaansel udi samme Len, dateret Anno 1636, ere vi ogsaa naadigst tilfreds og ville hermed have bevilget, at hvis Skatter efter samme Taxt indtil den 1 Mai sidstforleden ere oppebaaren, saaledes maa passere, mens herefter at rettes efter denne Taxt, nemlig 2 Løber eller 2 Spand eller 4 Huder eller 4 Voger. Udi Nordlandene og Vardøhuus Len skal regnes paa en fuld Gaard 4 Voger Fisk, dog skatte for halvt udimod andre Gaarde sønden- og nordenfjelds. Og skal hver Lensmand udi sit Len conferere mod denne Taxt det gamle Gaardtal paa hele, halve og Ødegaarde, om der bliver mere eller mindre Gaarde, end af Arilds Tid haver været regnet og lagt udi Skat, lignendes alting saaledes mellem hver Gaard eller hele Sogne, som Lensmanden selv eragter gavnligst, at den rige hjælper den fattige, og den Gaard, som skylder aarlig over forberørte Taxt, at komme de andre Gaarde til Hjælp, som skylder mindre, paa det Almuen desto bedre kunde blive ved Magt og Skatterne dog maatte komme ud til Fyldeste uden

altfor stor Afgang paa Gaardenes Antal over det hele Rige efter de gamle Skatte-Registre, mens at hvis paa eet Sted kunde afgaa formedelst nogle faa arme Egne, eller at Skatten tilforne været ulige lagt, det nu paa denne Maneer af visse Taxt paa Gaardene kunde igjen paa andre Steder erstattes; hvorpaa Lensmændene over alt Riget sig skriftlig under deres Haand og Segl udimod eder haver at erklære, hvad Differents der bliver mellem denne itzige Taxt paa Gaardene og forrige Skatte-Registre. Og efterdi saadan Lighed paa Gaardene bliver sat, hvorefter de aarligen skulle lægges udi Skat, at det efter Lensmændenes egen Erklæring paa Almuens eenhellige Begjering over det hele Rige er lideligere og beleiligere den ene Sexdalers-Skat et Aar omkring at bringe tilveie, end de mange forrige Skatter saa ofte og paa ubeleilige Tider at udgive, da skal ei heller nogen Restants eller Afkortning paa samme Skat herefter videre godtgjøres, med mindre nogen høitrængende Nød og uformodelig Tilfald af Ildebrand eller anden Ulykke saadan Afgang kunde foraarsage, hvilket da med rigtig Thingsvinde, udaf Lensmændene selv paaskreven, bør at bevises.

Den gemene Landskat angaaende, da skal hver Huusmand eller Strandsidder give 1 Rigsdaler; en Dreng, som ikke er udskreven, ligesaa meget; en Haandverksmand paa Landet 2 Rdlr., end bruger han Jord, give derfor af sin Avl som en anden Bonde; en ledig Karl, som ikke er Bonde eller tjener Bonden, 2 Rdlr.; en Fisker udi Nordlandene, hvor fuldt Fiskeri er, 6 Rdlr., hvor Fiskeriet er ringe, 3 Rdlr.; hver Udrorskarl, som er fuldvoxen, 2 Rdlr., enhver halvvoxen 1 Rdlr.; hver Skipper, som haver egen Jagt at segle med, 10 Rdlr., hver Styrmand 5 Rdlr.; alle Doggeskuder eller Bakkebaade hver Gang, de kommer hjem, at give Tiendeparten af den Fisk, de samme Reise haver fanget, som Fogden selv eller hans Fuldmægtig skal lade oppeberge og til vores Provianthuus vel forvaret nedersendes, og derimod betale dennem Saltet, om noget dertil er forbrugt.

Sagskatten belangende skal gives udaf hver Aargangssag aarlig 50 Rdlr., en Flomsag 25 Rdlr. og en Bækkesag 10 Rdlr., og dermed være fri for Tiendebord; en Sagmester, eftersom Sagen er god til, 6, 4 eller 2 Rdlr., og en Sagdreng halv saa meget. Dersom nogen findes foruden Adelen samt Lagmænd og andre, som haver Sager pro officio, at være privilegeret paa deres Sager, skulle de dog udi denne Tid give deraf Tredieparten saa meget, som ellers skulde gives efter forskrevne Taxt.

Terminerne paa samme Skatter skal være over det hele Rige Halvparten til St. Johannis og Halvparten til Martini, saa at de endelig og ufeilbarlig uden al Restants kan være erlagt, som før er rørt, paa Akershuus til de forordnede Generalcommissarier med rigtig Extract, hvorefter de ere bleven lagt og oppebaaren.

Og eftersom vi naadigst have erfaret, hvorledes udi vort Rige Norge stor Underslæb begaaes udaf vores egne Undersaatter udi Skat og Told, udi det at mange langs Søkanten udi Fiskeleierne sig oppeholder og under det Navn af Strandsiddere giver ringe Skat, saasom halv eller heel Rigsdaler aarlig, og dog bruger Kjøbmands Handel og Vandel med adskillige Vare ind og ud, som fast overgaar en Borgers Næring, og intet derudaf gives udi Told, da skulle Lensmændene herefter dermed have flittig Indseende, at ingen agtes for Strandsiddere, som bruger saadan Næring, mens enten tage Borgerskab eller flytte ind udi næste Kjøbsted, der at drive sin Handel og Næring, som det sig bør, derefter aarligen skatte og tolde som en Borger og Kjøbmand og ikke under Prætext af en Strandsiddere besnilde os vores Rettighed og præjudicere Kjøbstæderne udi deres dennem naadigst forundte Privilegier, saafremt de ikke herefter, om anderledes befindes, ville straffes og stande til Rette for deres Utroskab og begangne Toldsvig.

Skatte-Registret belangende paa hele, halve og Fjerdingsgaarde skal saaledes under hver Lensmands Haand specificeres og forklares, at derudi indføres Gaardenes Navne og deres Navne, som bor paa Gaardene, samt den, som raader Bygselen, desligeste hvor meget og hvad Slags Landskyld samme Gaarde skylder, og om der er mange eller faa Lodseiere, og hvorledes de ere lagt udi Skat efter forberørte Taxt og Vilkaar.

Belangende de underliggende Lene udi vort Rige Norge skulle vores Hovedlensmænd være fuldmægtiget Skatten at ligne og lægge Almuen udimellem, som før er rørt, og den betimelig lade indfordre der saa vel som udi deres eget Len uden nogen Modsigelse eller Hinder, med mindre at Lensmændene udi samme underliggende Lene til Skatterne selv ville ansvare, og den udi betimelig Tid til Hovedlensmanden lade levere med rigtig Forklaring, som før er rørt, hvorledes at Skatte-Registret herefter bør at specificeres; og dersom nogen underliggende Lensmands Tjener og Fuldmægtig findes forsømmelig og fortrøden, Skatterne

betimelig at indfordre og efter Billighed ligne og lægge, da skal Hovedlensmanden dermed have tilbørlig Indseende, og den, som sig da ikke retter efter hvis Hovedlensmanden paa vore Vegne hannem byder og befaler, sættes til Rette, eller en anden sættes udi hans Sted, saa at hverken Almuen over Billighed og vores Befaling vorder graveret eller vores Rettighed derved forsømmes.

Fornødspengene angaaende, hvorledes de udi vort Rige Norge herefter maa oppeberges, da, efterdi det haver været brugeligt hos de fleste af Adelen der udi Riget, baade sønden- og nordenfjelds, at deres Bønder enten haver fød noget Kvæg for dennem efter Gaardenes Storlighed eller givet Fornødspenge efter Kjøbebalkens 15 Kapitel samt den nye Reces, saavidt man haver Skjøde paa, og Fornødspenge baade findes udi Skjøder, Landskyldbøger og Skiftebreve Adelen udimellem længe at have været brugeligt, og den Landdrot at følge Fornød, som følger Bygselen, saasom 1 Daler gemeenlig af hver fuld Gaard og ringere af de andre, da skal ligerviis forholdes og Fornødspenge oppeberges udaf alle vores og Kronens saa vel som og Kapitels og andre geistlige Bønder, ihvo som helst de ere underlagt, og at samme Fornødspenge endelig inden Juul indfordres og med rigtig Forklaring og Extract ligesom paa den Sexdalers-Skat, hvorefter de været lagt og lignet paa hele, halve og Fjerdingsgaarde, leveres til Generalcommissarierne, som før er rørt.

Og paa det alle Stænder udi vort Rige Norge maatte være des villigere til Rigens store Fornødenhed herefter at contribuere, da have vi naadigst efter os elskelige Rigens Raads Raad og Betænkning paa eders underdanigste skriftlige Indlæg til samme Rigets Defension, Grændsernes Forsikring og Undersaatternes egen Frelse naadigst bevilget, at alle Skatter der udi Riget saa længe maa forblive, indtil at Gjælden, ved seneste Feide foraarsaget, aldeles kan afbetales og Militien bringes udi saadan Skik langs Grændserne fra Baahuus til Throndhjem med fornøden Officierer til de trende Regimenter samt dertil behørige Garnisoner, Magasiner og Krigsbetjente, Tøihuse, Materialier, Ammunition og Vivres, Huserum og Redskab til Bryggen og Bagen med hvis videre fornøden gjøres aarligaar at bygges og repareres, efter vores forrige naadigste Ordre, nemlig det Baahuusiske Regimente fra Baahuus til Moss, Smaalenene medberegnet, to Tusinde Mand, det Akershuusiske tre Tusinde og det Throndhjemske tre Tusinde, eller saa stærke, de kunne vorde efter to fulde Gaarde een Knegt

at holdes; derimod skal aldeles ingen Udskrift eller Defensionsverk saa snart anrettes udi de Lene langs Søkanten vesten Fjorden, nemlig Tunsberg, Brunla, Bratsberg, Agdesiden, Stavanger, Bergen, Nordlandene og Vardøhuus, videre end de ordinarie Byes-Compagnier, som de efter forrige Krigsordinants haver været taxeret for at holde, nemlig Throndhjem to Compagnier, Bergen By fire Compagnier, Stavanger et Compagni, Skien et Compagni, Tunsberg et Compagni, Christiania to Compagnier, Fredriksstad et Compagni, Marstrand et Compagni, Oddevald et Compagni og Kongelf et Compagni, hvert Compagni 200 Mand udi det ringeste, hvortil fornøden Officierer skulle bestilles og antages, foruden de, som egentlig fornøden ere ved forberørte trende Regimenter langs Grændserne fra Baahuus til Throndhjem; mens al den Mandskab af unge og ledige Karle udi be[te] Lene langs Søkanten vesten Fjorden op til Vardøhuus alene at skulle bruges til vores og Rigens Flaade med dygtige Baadsfolk desto bedre at besætte. Og dersom I det Tydske Rytteri ikke kunne saa snart aftakke, betale og udskibe, da skulle I handle med Kjøbstæderne der udi Riget, at de hos dennem paa saa lang Tid kunne vorde forlagt og underholdet. Hvorefter I eder med Stænderne samt Lensmændene og Generalcommissarierne kunne vide at rette og forholde; hvis videre udaf Stænderne her udi Riget vorder samtykt og bevilget at udgives, skal eder ogsaa forstendiges der udi Riget at effectuere.

Og eftersom dette er henseet til en visse Anordning udi alt at maatte continuerlig holdes over det hele Rige uden videre Forespørgning udi et og andet, som mere forvilder Meningen end befordrer vores og Kronens Tjeneste, Almuen ogsaa til liden Baade, da skal hver Lensmand rette sig herefter og tilholde alle andre, som ere udi hans Len, at de sig ogsaa derefter holder, med mindre at nogen særdeles Tilfald udi et eller andet kunde behøve særdeles Raad og Betænkende, hvorom han eder paa vore Vegne da haver at søge eller endelig udaf eder remitteres underdanigst til os selv. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 Juni 1647. T. VII. 372. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Ligesaadant Brev finge alle Lensmændene udi Norge, mutat. mutand. og at hver Lensmand nævnes udi sit Brev efter ordinarie Stiil, ellers følges Ord fra Ord efter dette forskrevne til Hannibal Sehested. Kjøbenhavn 2 Juni 1647. T. VII. 380. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene i Norge finge Brev, Skattebrevene at lade forkynde.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig herhos vores aabet Brev om de nu bevilgede og paabudne Skatter udi dit Len, des Leilighed du deraf videre kan erfare, hvilket du strax for Bønder og menige Almue der udi Lenet skal lade læse og forkynde og samme Skat af dennem lade indkræve og opberge, havendes flittig Indseende, at altingest dermed ganger ligeligen og ret til, og at du samme Skatter betiden lader indkræve og siden dennem til de Terminer, vore aabne Breve omformelder, med rigtige hosfølgende Gjenparter af Mandtallerne, hvoraf des bedre Rigtighed kan haves, paa vort Slot Akershuus til vores forordnede Generalcommissarier leverer uden nogen Afkortning i nogen Maade, saa og hvis endnu kan restere af forrige paabudne Skatter,[1] desligeste at du haver flittig Indseende, at ingen Huusmænd, Strandsiddere, Fiskere eller andre, som i bemeldte vort aabne Brev specificeres, bliver forskaanet, dog de, som findes saa forarmede, at de det ikke kan udgive, skal efter rigtig Thingsvinde, som du selv med egen Haand skal paaskrive, være forskaanet for saa meget, rigtig kan bevises, at de ikke kan udgive. Vi tilskikke dig og herhos nogle vore aabne Breve til Kjøbstæderne udi dit Len, hvis Indhold du videre deraf kan erfare, bedendes dig og ville, at du tilstiller Borgermestere og Raadmænd i hver Kjøbsted der udi Lenet forbe^te vort aabet Brev til dennem udganget, at de sig derefter kunne vide at rette og forholde, havendes Indseende, at aldeles ingen Kjøbsvende eller Tjenestedrenge, ihvo de og tilhøre, blive forskaanede, og den med den forrige Skat i lige Maade paa vort Slot Akershuus til forskrevne Tider overleverer; dog ville vi, at Mandtallet efter sedvanlig Viis udi vort Renteri skal klareres. Samme Skatter skal du og gjøre din yderste Flid til, saavidt muligt, udi Rigsdaler at tilveiebringe. Tagendes her ingen Forsømmelse fore, at forskrevne Skatter jo inden den Tid, vore aabne Breve ommelder, fremkommer og intet deraf udebliver, saafremt du os ikke derfore vil stande til Rette. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 2 Juni 1647. T. VII. 380. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Aabne Brev om Skatten udi Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Bøn-

[1] I Margen er her tilføjet: „Dette [o: den sidste Linie] skal udi Henrik Thotts Brev ikke indføres."

der og menige Almue, ihvo som helst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt Bergenhuus og des underliggendes Lene, evindelig med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom forleden Feide haver foraarsaget os og vore Riger en stor Gjæld, hvilken at aflægge saa og vore Riger fremdeles næst Guds den allermægtigstes Hjælp med nødtørftig Defension at forsyne en anseelig Summa Penge uforbigjængelig behøves, thi have vi den 19 Januar næstforleden paa vort Slot Frederiksborg befalet os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Høvedsmand paa vort Slot Akershuus, at forstendige alle vore Lensmænd udi for.ne Norge, det vi naadigst have bevilget Almuen herefter at maa forskaanes for de to Daler af Gaardene, som forleden Aar i Steden for Forskaansel paa Udskrivning og Foringskab var paabuden, og derimod menige Mand i Aar atter at skulle udgive sex Rigsdaler af hver fuld Gaard, halvt af en halv Gaard og Fjerdeparten af en Ødegaard, saa og derforuden af alle vore og Kronens samt Geistlighedens Gaarde at skulle udgives aarlig en Rigsdaler i Fornødspenge; men efterdi vi naadigst komme udi Forfaring om adskillige tvivlagtige Vanskeligheder over samme Oppebørsel udi et og andet Len der udi Riget, fornemlig om den Sexdalers-Skat efter Gaardenes Taxt og Lighed sønden- og nordenfjelds at lægge, samt hvor høit og af hvem Fornødspenge herefter maa og skal oppeberges, og hvorledes alting rigtigere end hidindtil paa bestemte Tider og Terminer til vores forordnede Generalcommissarier der udi Riget ved specificerede Skatte-Registre og af Lensmændene selv beseglede og underskrevne Mandtallers Extract bør at leveres og forklares, hvorefter hver Lensmand siden uden nogen Afkortning eller Restants til hver Philippi Jacobi Dag paa vores Renteri bør at klarere: da, paa det alle Stænder saa [vel] som vores Statholder, Lensmænd, Rentemestere og Commissarier maa vide, hvorledes og hvorefter hvis nu udi Aar paabuden er udi vort Rige Norge skulle lægges, indfordres og klareres, er dette vores naadigste Villie og Befaling, at alle de, som Odelsgods, lidet eller meget, ved Arv, Kjøb eller Pant besidde, skulle deraf udlægge deres halve Indkomst udi Penge foruden den Sexdalers-Skat af hver Gaard, som Leilændingen bør at udgive, mens dersom Odelsmanden selv besidder og bruger nogen sin egen Odel, Pant eller Kjøbegaard, da skatte deraf som en Leilænding og eftersom Gaarden er god til og være fri for Odelsskat, saavidt den Gaard anlanger. Den

Sexdalers-Skat udaf hver fuld Gaard der udi Riget skal saaledes sønden- og nordenfjelds lægges, indfordres og klareres, at os og Kronen det mindste muligt afgaar paa forrige Gaardes Antal, eftersom de udaf Arilds Tid for hele, halve og Ødegaarde altid haver været holden og paa vores Renteri beregnet. Mens eftersom stor Ulighed udi adskillige Lene paa Gaardene skal befindes, at de paa nogle Steder ulige høiere og lavere er sat for Skat og Landskyld end andensteds, ja at paa de fleste Steder ingen Vished hidindtil haver været, hvorefter Skatten aarlig kunde lægges og oppebæres, saa at ingen derudi skulle skee for kort, da have vi naadigst for godt anseet, at en fuld Gaard udi Baahuus Len skal regnes efter 2 Skippund Tunge til 4 Tønder Korn eller 4 Pund Smør, Baahuus og Hallands Vegt, hvoraf skal gives aarlig udi Skat 6 Speciedaler og halve og Fjerdingsgaarde sammesteds à l'advenant, saa og de Gaarde, som kan være høiere end fulde Gaarde eller ringere end Ødegaarde samt imellem begge, at give hver efter denne Proportion, ligesom de skylder til; udi Smaalenene, Akershuus, Tunsberg, Brunla, Bratsberg og Agdesidens Lene søndenfjelds en fuld Gaard at skulle regnes efter 2 Skippund Tunge eller 4 Huder eller 6 Pund Smør, Tunsbergs Vegt, og halve, Fjerdings- samt Middelgaarde à l'advenant; udi Stavanger, Bergen og Throndhjems Lene skal en fuld Gaard regnes mod 2 Løber eller 2 Spand Smør, 4 Voger eller 2 Skippund Tunge, hvorefter den Landskyld hver Steds findes, hvorefter udaf hver Gaard skal gives aarlig 6 Speciedaler og halve og Fjerdingsgaarde à l'advenant, undtagen Hardanger, Vors og Sogn indenfor Kvamsøen, hvilke ere ringere Egne og tilforn paa de tvende sidste Steder haver været forundt nogen Forskaansel fremfor andre, saa at de nu skal skatte efter 3 Løber paa en fuld Gaard, og saaledes à l'advenant. Og endog det vel haver givet Tvivl, om Contributionen af Bergen Len udi næste forleden Aaringer skal være saa høit oppebaaren, som den efter Overslag af nogle forrige Mandtaller havde burdet, dog eftersom os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Embedsmand der sammesteds, formener, de Mandtaller, hvorefter han Skatten haver ladet lægge, at være funderet paa en vores naadigste Missive og Bevilling, udgaaen Anno 1636, om nogen Forskaansel udi samme Len, have vi og naadigst bevilget, at hvis Skatter efter samme Taxt indtil den 1 Mai sidst forleden er oppebaaren, maa saaledes passere, men herefter at rettes efter denne

Taxt, nemlig 2 Løber eller 4 Voger paa en fuld Gaard. Udi Nordlandene og Vardøhuus Len skal regnes paa en fuld Gaard 4 Voger Fisk, dog skatte for halvt udimod andre Gaarde søndenog nordenfjelds. Og skal os elskelige Henrik Thott etc., Lensmand udi vores Len N., Fuldmagt have denne Skat at ligne hele Fogderier eller Kirkesogne imellem, saafremt nogen mærkelig Undersked imellem et Steds Landskyld, Formue og anden Vilkaar findes bedre end andensteds, saa og derforuden Magt have efter forrige Sedvane Skatten endda ved Skriveren og sex Mænd at lade ligne hver Gaard og derpaa boendes Mænd imellem, saa den rige hjælper den fattige og alting ganger ligeligen til. Og efterdi saadan Lighed paa Gaardene bliver sat, hvorefter de aarligen skulle lægges udi Skat, at det efter Lensmændenes egen Erklæring paa Almuens eenhellige Begjering over det hele Rige er lideligere og beleiligere den ene Sexdalers-Skat et Aar omkring at bringe tilveie end de mange forrige Skatter saa ofte og paa ubeleilige Tider at udgive, da skal ei heller nogen Restants eller Afkortning paa samme Skat herefter videre godtgjøres, med mindre nogen høitrængende Nød og uformodelig Tilfald af Ildebrand eller anden Ulykke saadan Afgang kunde foraarsage, hvilket da med rigtig Thingsvinde, udaf Lensmanden selv paaskreven, bør at bevises. Skal og hver Huusmand eller Strandsidder give 1 Rigsdaler, en Dreng, som nu ikke er udskreven, ligesaa meget, en Haandverksmand paa Landet 2 Rdlr., end bruger han Jord, give derfor af sin Avl som en anden Bonde, en ledig Karl, som ikke er Bonde eller tjener Bonden, 2 Rdlr.; en Fisker udi Nordlandene, hvor fuldt Fiskeri er, 6 Rdlr., hvor Fiskeriet er ringe, 3 Rdlr., hver Udrorskarl, som er fuldvoxen, 2 Rdlr., enhver halvvoxen 1 Rdlr.; hver Skipper, som haver egen Jagt at segle med, 10 Rdlr., hver Styrmand 5 Rdlr.; alle Doggeskuder eller Bakkebaade hver Gang, de kommer hjem, at give Tiendeparten af den Fisk, de samme Reise haver fanget, som Fogden selv eller hans Fuldmægtig skal lade oppebære og til vores Provianthuus vel forvaret nedersendes og derimod betale dennem Saltet, om noget dertil er forbrugt. Sagskatten belangende skal gives udaf hver Aargangssag aarlig 50 Rdlr., en Flomsag 25 Rdlr. og en Bækkesag 10 Rdlr. og dermed være fri for Tiendebord; en Sagmester, eftersom Sagen er god til, 6, 4 eller 2 Rdlr., og en Sagdreng halvt saa meget. Dersom nogen findes foruden Adelen samt Lagmænd og andre, som haver Sager pro officio, at være privilegeret

paa deres Sager, skulle de dog udi denne Tid give deraf Tredieparten saa meget, som ellers skulde gives efter forskrevne Taxt. Terminerne paa samme Skatter skal være over det hele Rige Halvparten til St. Johannis og Halvparten til Martini, saa at de endelig og ufeilbarlig uden al Restants kan være erlagt, som før er rørt, paa Akershuus til de forordnede Generalcommissarier med rigtig Extract, hvorefter de ere bleven lagt og oppebaaren. Og eftersom vi naadigst have erfaret, hvorledes udi vort Rige Norge stor Underslæb begaaes udaf vores egne Undersaatter udi Skat og Told, udi det at mange langs Søkanten udi Fiskeleierne sig oppeholder og under det Navn af Strandsiddere giver ringe Skat, saasom halv eller heel Rigsdaler aarlig, og dog bruger stor Kjøbmandshandel, da skulle de herefter tilholdes at tage Borgerskab, skatte og tolde som andre Borgere, og ikke under Prætext af Strandsiddere besnilde os vor Rettighed, saafremt de ikke for saadan Utroskab vil stande til Rette, som vedbør. Udi Skatte-Registret skal under Lensmandens Haand forklares Gaardenes Navn, deres, som bor derpaa, hvad hver giver til Landskyld, hvem der eier Gaarden og raader Bygselen, samt hvad hver Mand haver givet i Skat. Og skal denne Skat det meste, muligt er, udgives i Rigsdaler in specie, men dersom nogen saadanne Daler ikke kunne afstedkomme, da skal vor Lensmand Fuldmagt have at annamme 2 Lod Sølv 14lødig eller 100 Skilling Danske for hver Rigsdaler. Fornødspengene angaaende, hvorledes de udi vort Rige Norge herefter maa oppeberges, da, efterdi det haver været brugeligt hos de fleste af Adelen der udi Riget, baade sønden- og nordenfjelds, at deres Bønder enten haver fød noget Kvæg for dennem efter Gaardenes Storlighed eller givet Fornødspenge efter Kjøbebalkens 15 Kap. samt vores seneste udgangne Reces, saavidt man haver Skjøde paa, og Fornødspenge baade findes udi Skjøder, Landskyldbøger og Skiftebreve Adelen udimellem længe at have været brugelig, og den Landdrot at følge Fornød, som følger Bygselen, saasom en Daler gemeenlig af hver fuld Gaard og ringere af de andre, da skal ligerviis forholdes og Fornødspenge oppeberges udaf alle vores og Kronens saa vel som af Kapitels og andre geistlige Bønder, ihvo som helst de ere underlagt, og at samme Fornødspenge endelig inden Juul indfordres og med rigtig Forklaring og Extract ligesom paa den Sexdalers-Skat, hvorefter de været lagt og lignet paa hele, halve og Fjerdingsgaarde, leveres til Generalcommissarierne, som før er rørt.

Thi bede vi eder alle og enhver særdeles strengeligen byde, at I retter eder efter samme Skat, naar den af vor Lensmand paabydes, og saa betiden at yde, at den inden bestemte Tider, som forskrevet staar, og det meste muligt i Rigsdaler in specie kan blive i vor Kjøbsted Christiania erlagt og afbetalt, ladendes det ingenlunde. Fortrykker sig nogen herimod, da skal vores Lensmand dennem derfore lade tiltale og straffe, som vedbør. Thi ville I eder som troe Undersaatter herudinden godvillig lade befinde, vi ville igjen være eder alle og hver en naadig Herre og eders Gavn og Bedste vide at ramme. Kjøbenhavn 2 Juni 1647. T. VII. 381. (Conc. i Rigsarkivet).

Nordlands og Vardøhuus's Bønder finge Brev, saavidt Gaardene anlanger, om halv Skat, men Fiskere, Udrorskarle, Skippere og Styrmænd ligesom forskrevet staar. T. VII. 385. (Conc. i Rigsarkivet).

Skattebrev til Kjøbstæderne udi Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbsted N., evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom forleden Feide [etc. som i Skattebrevet til Almuen ovfr. S. 503 indtil:] uforbigjængelig behøves, da have vi med vores elskelige Danmarks Riges Raads Raad og Betænkende naadigst for godt anseet, eder saa vel som andre vore Kjøbstæder udi begge vore Riger Danmark og Norge om en mulig Hjælp at lade besøge, og have vi naadigst ladet taxere eders By, forne N., for N. Rigsdaler in specie; desligeste skal hver Kjøbsvend give os 2 Rdlr. eller mere efter sin Formue og hver Tjenestedreng 1 Rdlr. Thi bede vi eder og hermed byde, at I retter eder efter samme Penge, som I saaledes er taxeret for, retteligen at ligne eder imellem, saa den rige hjælper den fattige og enhver giver til, saasom han haver Formue, Handel og Næring, samt at aldeles ingen Kjøbsvend eller Tjenestedreng, ihvo de og tjene eller tilhøre, bliver forskaanet, og I siden samme Skat betaler i det seneste inden Michaelis førstkommendes, det meste muligt er udi Rigsdaler in specie, dog af de, som dennem ikke kunne afstedkomme, have vi naadigst bevilget at maa tages des Værd, nemlig 2 Lod Sølv eller 6 Mark og 4 Skilling i god, gangbar Mynt, og at I med Skatten til Akershuus fremsender rigtige Mandtaller paa forne Kjøbsvende og Tjenestedrenge, ladendes eder herudinden som troe og lydige Undersaatter godvilligen befinde; vi ville igjen vide og ramme eders

Gavn og Bedste og være eder alle og enhver en naadig Herre og Konning. Kjøbenhavn 2 Juni 1647. T. VII. 385. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Bergen: 4,500 Rdlr. — Christiania: 1,200 Rdlr. — Tunsberg: 225 Rdlr. — Stavanger: 300 Rdlr. — Fredriksstad: 300 Rdlr. — Skien: 300 Rdlr. — Throndhjem: 900 Rdlr.

Bisperne udi Norge finge Brev med Stiftslensmændene at lægge Presterne Skatten imellem.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom forleden Feide haver foraarsaget os og vore Riger en stor Gjæld, hvilken at aflægge saa og be:te vore Riger fremdeles med nødtørftig Defension at forsyne, næst Gud den allerhøiestes Hjælp, en anseelig Summa Penge uforbigjængelig behøves, da have vi med vores elskelige Danmarks Riges Raads Raad og Betænkende naadigst for godt og raadsomt eragtet, alle Provster og Sogneprester saa vel udi Kjøbstæderne som paa Landsbyen (sic) udi begge vore Riger Danmark og Norge om en almindelig Hjælp at lade besøge, eftersom I af hosføiede aabne Brev videre haver at erfare. Thi bede vi eder og ville, at I hver Provst udi eders Stift rigtig Copi af for:ne vores Brev under eders Haand og Segl tilstiller, desligeste at I med os elskelige N. N.[1] etc. hans Raadføring ligner og lægger Presterne samme Skat imellem efter enhvers Indkomst og Formue, saa den rige hjælper den fattige og alting ganger skikkeligen og ret til; siden haver I samme Skat betimeligen at indfordre og til for:ne N. N. med klar Register og Mandtal paa, hvad hver Prest givet haver, at levere saa betiden, at samme Skat kan være leveret paa vort Slot Akershuus inden Michaelis førstkommendes, saa skal eder derfor gives nøiagtig Beviis. Tager derfor herudinden ingen Forsømmelse. Kjøbenhavn 2 Juni 1647. T. VII. 386. (Conc. i Rigsarkivet).

Skattebrev til Presterne udi Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Provster og Sogneprester, som bygge og bo over alt N. Stift, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom forleden Feide [etc. som i det næstforegaaende Brev til Bisperne indtil:] for godt og raadsomt eragtet, eder saa vel som andre vore kjære, troe Undersaatter om en mulig Hjælp dertil at lade besøge, og det udi saa Maader, som efterfølger, at enhver Provst eller Sogneprest saa vel i Kjøbstæderne som paa Landet skal give os i nærværendes

[1] D. e. Stiftslensmanden.

Aar 12 Rigsdaler in specie; dog skal os elskelige, hæderlig og høilærd N. N., Superintendent over N. Stift, udi os elskelige N. N. hans Nærværelse og med hans Raadføring ligne og lægge eder samme Skat imellem efter enhvers Indkomst og Formue, saa den rige hjælper den fattige og det kan gaa ligeligen og ret til. Dog skal Presterne i Finmarken, som ingen Decimas haver, forskaanes, og de andre, som haver Decimas, skulle give, eftersom de haver Formue til.[1] Samme Skat skal være udgiven og for[ne] vor Superintendent saa betimeligen tilstillet, at den halve Part kan være leveret paa Akershuus til Johannis og Resten til Michaelis førstkommendes. Vi tvivle ikke paa, at I jo eder herudinden godvillig og uforsømmelig lader befinde, vi ville igjen vide og ramme eders Gavn og Bedste og være eder alle og enhver en naadig Herre og Konge. Kjøbenhavn 2 Juni 1647. T. VII. 387. (Conc. i Rigsarkivet).

Skattebrev til Kapitlerne udi Norge.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Prælater, Kanniker og menige Kapitel udi N. Domkirke, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom forleden Feide [etc. som i de to næstforegaaende Skattebreve indtil:] for godt og raadsomt eragtet, eder saa vel som andre Kapitler, Provster, Prester og menige Cleresi udi begge vore Riger Danmark og Norge om en mulig Hjælp at lade besøge: thi bede vi eder og naadigst begjere, at I retter eder efter til Michaelis førstkommendes i det seneste at udgive og til vore Generalcommissarier udi vort Rige Norge lade levere N. Rigsdaler in specie efter den Ordre, vi os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, derom givet haver, og at I selv saaledes ligner og deler eder denne Udgift imellem, at enhver giver, eftersom han haver Oppebørsel og Indkomst til udi Kapitlet, saa samme Hjælp visselig og uden al Undskyldning til den Tid og Sted, forskrevet staar, fremkommer. Vi ville det igjen med al Gunst og Naade erkjende. Kjøbenhavn 2 Juni 1647. T. VII. 388. (Conc. i Rigsarkivet).

Bergens Kapitel: 300 Rdlr. — Oslo Kapitel: 450 Rdlr. — Stavanger Kapitel: 150 Rdlr. — Throndhjems Kapitel: 300 Rdlr.

Syver Olssøn at maa blive i Norge.

C. IV. G. a. v., at vi Syver Olafssøn, som sig udi Leiermaal

[1] I Margen er tilføiet, at dette Punktum blev alene indført i de Throndhjemske Breve.

haver forseet med en hannem udi tredie Led beslægtet, paa hans underdanigste Ansøgning og Begjering naadigst samme hans begangne Forseelse have efterladt og tilgiven saa og hermed efterlade og tilgive, saa han derfore maa være fri og utiltalt, dog at han derfore efter hans Formue aftinger. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 3 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Augustinus Olssøn [Wroe] fik aabent Brev at maatte være fri for hver Mands Tiltale for noget Egetømmer, som han og hans Hustru havde solgt.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Augustinus Olssøn, Lagmand paa Agdesiden udi vort Rige Norge, hos os underdanigst lader andrage, at han samt hans Hustru, Anne Lauritsdatter, der de nylig til forne Agdesiden først var ankommen 1633, sig skal have forseet og imod vores udgangne Mandater og Forordninger solgt til en udlændisk Skipper ved Navn Lambert Jenssøn en Tylvt Egetømmer, med underdanigst Begjering, at samme Forseelse dennem maatte efterlades, eftersom de derfore hos vores Lensmand paa vore Vegne haver aftinget: da have vi paa saadan forne Augustini Olssøns underdanigste Anmodning og Begjering forne Forseelse hannem og hans Hustru efterladt, saa de derfore skal være fri og utiltalt, eftersom de dog bevisliggjør, sig paa tilbørlige Steder derfore at have afsonet. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 3 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Borgermester og Raad udi Bergen finge aabent Brev at maatte af hver Kirke udi Norge opberge 2 Rigsdaler til Børnehusets Fornødenhed.

C. IV. G. a. v., at vi os elskelige Borgermester og Raad udi vor Kjøbsted Bergen paa deres underdanigste Ansøgning og Begjering naadigst have bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, et de til det Børnehuus's Fornødenhed, som de der sammesteds funderet og oprettet haver, maa, indtil vi anderledes tilsigendes vorder, af hver Kirke udi forne Bergenhuus Stift oppeberge 1 Rigsdaler, dog de formuendes Kirker herudinden, saa længe denne vores Benaading varer, at komme de fattige til Hjælp efter vores Lensmands, som paa vort Slot Bergenhuus nu er eller herefter kommendes vorder, hans Lignelse Kirkerne imellem. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 3 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Copi af Marstrands Byes sidste Privilegia.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hannibal Sehe-

sted til Nøraggergaard, etc., efter vores naadigste Befaling og paa vor naadigste Behag haver forundt vores Kjøbsted Marstrand og des Indbyggere, paa det Byen des bedre kunde komme paa Fod igjen, nogle sær Privilegier og Friheder, hvorpaa de nu om vores naadigste Confirmation og Stadfæstelse underdanigst lader anholde, eftersom de dennem af for^{ne} Hannibal Sehesteds derpaa givne aabne Brev (sic), lydendes Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Hannibal Sehested etc. kjendes og gjør hermed vitterligt, at Kgl. Maj.s naadigste Commission sub dato 1 (sic) Januar nærværende Aar mig er tilkommen, lydendes, som efterfølger:

Vi Christian den fjerde etc. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst befinde vor Kjøbsted Marstrand for sin [Situation], Seglation [og] andre Bekvemmeligheder mere et Sted at være, hvorhen baade fremmede og vore egne andensteds besiddendes Undersaatter sig vel mulig skulle forføie og nedersætte, dersom dem nogle Aars Privilegier forundes maatte, da have vi af slig Betænkende naadigst for godt anseet alle dennem, som baade nu udi for^{ne} vor Kjøbsted Marstrand bygge og bo, saa vel som alle andre fremmede og indlændiske, som der sig at nedersætte agter, paa 10 Aars Tid for al Skat at forskaane [etc. se ovfr. S. 468]. Frederiksborg 19 Januar 1647.

Da haver jeg underdanigst derefter med for^{ne} Marstrands Byes Fuldmægtige paa høibe^{te} Kgl. Maj.s naadigste Behag og Ratification udi følgende Maader saaledes accorderet og handlet:

1. Først at alle de, som udi Marstrand enten nu bosidde eller sig herefter agter at nedsætte, de Ødepladser tilbørligen at bebygge, skulle udimod for^{ne} Byes fuldkommen Bygning af Muurverk efter Kgl. Maj.s egen Afrids og fire Defensions- eller Orlogsskibes Anrettelse og Underholdning udi det ringeste af 200 Lester drægtig og 24 Stykker, være aldeles fri og exempt for alle Byes Skatter, Tolde, Accise eller anden Rettigheder, som enten nu eller herefter udi 10 samfelde Aar, fra næstkommende Philippi Jacobi Dag at regne, andre Kjøbstæder udi Norge er eller vorder paalagt, saavidt Marstrands By og Borgere med ind- og udgaaende Vares Told samt Kjøbsteds-Skatterne egentlig kan vedkomme.

2. Dernæst at skulle udi alle Maader nyde Orlogsskibenes Privilegier med Toldens Forlindring paa Last og Vares Udførsel samt andre privilegerede Vares, saasom alt Salt, Viin og Brændeviins Indførsel, saavidt Baahuus Len til Svinsund monne strække, og det af ingen anden at indføres og forhandles uden af Defen-

sionsskibenes Redere alene; mens hvis ellers af fremmede eller andre kunde indføres, det til forne Skibs Rederis Compagni og til ingen anden der udi Lenet at afhændes.

3. At dennem til deres Byes Kirkes Forandring og større Bygning samt Forsyning af Klokker etc. skulle bevilges Hjælp af samtlige Kirker her udi Riget, som nogen Forraad haver.

4. Til Skolens Opbygning af ny og dessen Betjentes Underholdning at tillægges trende Biskopstiender udi Baahuus Len, saasom Thjørn, Thorsby og Solberg, og derimod kortes den forrige dertil bevilgede aarlige Deputat af Baahuus, dog saaledes, at forskrevne Tiender skal følge dennem, dermed tilforne ere forlenet, imod en ret og billig Afgift, og des Afgift imidlertid Skolen, mens naar deres Forleningstid er ude, da forne Tiender med alle at følge Skolen.

5. Til adskillige forne Kjøbsted Marstrands fornødne Omkostninger med Raadhuus's Bygning, Skibbroer, Gader og Almindinger etc., saavidt Hs. Maj.s egne Undersaatter angaar, at udgives af alle ind- og udførende Vare een pro centum, efterdi Borgerne selv saadant vedtaget godvilligen at udgive.

6. At Borgermesterne og Raadmændene sammesteds, efterdi de ellers ingen Løn for deres Bestilling haver, skulle alene nyde til en Stadskjelders og Vertshuus's Anordning al Viin- og Brændeviinshandel der udi Byen og Lenet saa og Kirkerne med fornøden Viin alene forsyne, eftersom derpaa ellers ofte været Mangel.

7. At deres Byes gamle Privilegier, som ellers paa nogen Tid udi mange Maader skulle være svækket, Byens Indbyggere til stor Nachdeel og Afbræk udi deres Næring, skal af Hs. Maj.s Befalingsmand sammesteds, som nu er eller kommendes vorder, haandhæves og forsvares efter dessen Indhold.

8. Item alle Fiskeleier, Havner og Øer indtil Lysekil at lægges under Marstrands Tolderi til Byens gamle Privilegiers bedre Haandhævelse og Kgl. Maj.s Toldes og Rettigheds Formerelse.

Hvilke forskrevne Privilegier jeg dennem hermed paa høibete Kgl. Maj.s Vegne og efter forindførte naadigste Commission til videre Hs. Kgl. Maj.s egen naadigste Ratification underdanigst vil have bebrevet, lovet og tilsagt, hvorimod de igjen skulle være forpligt mig paa Hs. Maj.s Vegne deres nøiagtig Revers under deres Hænder og Byes Segl at tilstille. Til Vindesbyrd under min Haand og Segl. Datum Akershuus 24 Februar Anno 1647.

Hannibal Sehested.

Da have vi paa for[ne] Marstrands Fuldmægtiges underdanigste Ansøgning for[ne] dennem forundte Privilegier, eftersom de her tilforn findes indført, udi alle des Ord og Clausuler og Punkter for os og vores Efterkommere naadigst confirmeret, fuldbyrdet og stadfæst saa og hermed confirmere, fuldbyrde og stadfæste. Cum inhib. sol. Frederiksborg 7 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Vittekind Huus fik Brev paa Gerpings[1] Provstigods udi Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Christopher Ivarssøn sig haver erklæret at ville afstaa Gerpings Provstigods, liggendes udi Bratsberg Len under Oslo Kapitel udi vort Rige Norge, som han af os naadigst medforlent er, til os elskelige Vittekind Husen, dersom han for den aarlig Afgift, som deraf gaar, nemlig 200 Rigsdaler, hans Livstid maatte forsikres, da have vi derpaa naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at for[ne] Vittekind Husen for[ne] Gerpinge Provstigods med des tilliggendes Bønder og Tjenere samt anden Herlighed, som dertil hør og med Rette bør dertil at ligge, igjen maa bekomme og efter Kapitels Statuter nyde og beholde hans Livstid fra nu næstforleden 1 Mai at regne; dog at han skal være tiltænkt og forpligt Bønderne, dertil liggendes, at holde ved Norges Lov og Ret, ingen af dennem derimod enten selv forurette eller ved andre forurette lade, saa og aarligen herefter hver Philippi Jacobi Dag til for[ne] Christopher Ivarssøn, saa længe som han lever, deraf erlægge og betale 200 Rigsdaler. Cum inhib. sol. Frederiksborg 7 Juni 1647. (Conc. til R. VII, Orig. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Brev anlangende de Penge, han af Commissarie-Tolden haver forstrakt til Østerdals Bergverk.

C. IV. V. G. t. Eftersom du en Deel udaf Commissarie-Tolden, som er til Militien her udi vort Rige Danmark deputeret, skalt have udlaant til Østerdals Bergverks Fortsættelse, da ere vi naadigst tilfreds, at be[te] udlaante Sum udi dit Regnskab her maa godtgjøres og udaf os elskelige Hannibal Sehested etc. igjen udaf Kronens Told sammesteds vorde restitueret og herefter til be[te] Bergverks Fortsættelse alene at tages af dit Lens Afgift (efterdi derfor herefter ingen videre Fisk eller andet til vores Fornødenhed skal indkjøbes og nedsendes) saa og af vor og Kronens Told sammesteds, havendes Indseende, at Verket dermed drives

[1] Gjerpen.

det høieste og bedste, muligt er. Cum claus. consv. Frederiksborg.[1] Juni 1647. T. VII. 388. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Defensionsskibene udi Marstrand.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom af Marstrand By imod de Privilegier, dennem af os naadigst forundt er, fire Defensionsskibe skal udgjøres, da bede vi eder og naadigst ville, at I lader have god og flittig Indseende med, at det og iverksættes og Borgerskabet der saadanne Skibe tilveiebringer efter forbe^te deres Privilegiers videre Indhold, som vi og Riget kunne være tjent med. Udi Betragtning og, for^ne Marstrands Borgere er bleven tilsagt til deres Kirkes Bygning og Reparation nogen Hjælp af samtlige Kirker udi vort Rige Norge, som nogen Forraad haver, da bede vi eder og naadigst ville, at I udaf Lensmændene saa vel som Bisperne udi hvert Stift en rigtig Specification paa Kirkernes Forraad lader forfatte og os tilskikke, at vi os siden derpaa naadigst videre kunne vide at resolvere, hvor stor Hjælp af hver Kirke dertil forundes kan. Cum claus. consv. Frederiksborg 8 Juni 1647. T. VII. 389. (Conc. i Rigsarkivet).

Ligesaadant Brev fik Ivar Krabbe, Skibene angaaendes, sub eodem dato.

Hovedlensmændene udi Norge finge Brev om Restantser.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi udi vores Renteri ikke den Rigtighed befinde paa vores og Rigets Indkomst, som billigen burde, og meest deraf foraarsaget, at en Part Lensmænd med hvis aarlig udi Renteriet burde at være klareret i rette Tide ikke dermed indkomme, og vi derfore have naadigst besluttet enhver Lensmand alvorligen at befale under sit Lens Fortabelse herefter bedre Rigtighed dermed at holde, og os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Befalingsmand over Akershuus Len, Ordre givet os herom i Tide at advare, hos hvem saadan ubillig Forsømmelse til videre Execution findes: da bede vi dig og naadigst ville, at saafremt noget hos dig resterer, du da retter din Leilighed efter inden Juul førstkommendes under dit Lens Fortabelse med rede Penge at betale og rigtig Forklaring paa vort Slot Akershuus at gjøre for alt, hvis til Philippi Jacobi Dag 1647 efter dit Forleningsbrevs Lydelse kan restere, saa vel som ogsaa til forskrevne Tid baade selv Rigtighed at gjøre saa og

[1] Udateret saavel i Conc. som i „Tegnelser", hvor det er indført mellem to Breve af 2 og 8 Juni.

Geistlige, Kjøbstæderne, Toldere og andre i dit Len vedkommende tilholde for alle Slags Skatter og Tolde rigtig paa befalte Steder at klarere, og at du derhos tager Kvittantiarum for dit Len til forbe:te Philippi Jacobi Dag 1647 inden førstkommendes Aarsdagen igjen Anno 1648; item at du aarligen paa vort Slot Akershuus en rigtig Extract fra dig lader indlevere, hvorefter du udi vort Renteri dit Regnskab agter at klarere, saa at derpaa aldeles intet resterer, saa og siden Forklaring under din Haand, hvorefter paa forskrevne vort Renteri er bleven klareret, paa det vores Statholder kan vide, hvo med noget resterer eller ei, og han vore Generalcommissarier der sammesteds kan tilholde ingen for noget nyt at kvittere, førend det gamle bliver klareret. Herefter du dig kanst have at rette og for Skade at tage vare. Frederiksborg 9 Juni 1647. T. VII. 389. (Conc. i Rigsarkivet).

Underlensmændene i Norge finge saadant Brev om Restantser, som følger.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi udi vores Renteri ikke den Rigtighed befinde [etc. ordlydende med næstforegaaende Brev indtil:] til videre Execution findes: da bede vi dig og naadigst ville, at saafremt noget hos dig resterer, enten siden du Lenet fik eller ellers tilforne, at du da retter din Leilighed efter selv eller ved din Fuldmægtig inden Juul førstkommendes derfor rigtig Forklaring paa vort Slot Akershuus at gjøre, item at du aarligen paa vort Slot Akershuus en rigtig Extract fra dig lader indlevere, hvorefter du paa tilbørlige Steder og udi vort Renteri dit Regnskab agter at klarere, saa at derpaa aldeles intet resterer, saa og siden Forklaring under din Haand, hvorefter paa forskrevne Steder er bleven klareret, paa det vores Statholder kan vide, hvo med noget resterer eller ei, og han vore Generalcommissarier kan tilholde ingen for noget nyt at kvittere, førend det gamle bliver klareret. Herefter du dig kan vide at rette. Frederiksborg 9 Juni 1647. T. VII. 390. (Conc. i Rigsarkivet).

Disse efterskrevne finge samme forskrevne Brev: Ove Bjelke, Peder Vibe, Melchior Oldeland, Nils Lange, Hans Lange, Sigvard Gabrielssøn [Akeleye], Jens Bjelke, Otto Krag, Henrik Bjelke, Kjeld Krag, Sølvbjergs Participanter.

Hannibal Sehested fik Brev anlangende de Norske Lensmænds Restants.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi Hovedlensmændene udi vort Rige Norge naadigst anbefalet have til Juul førstkommen-

des i det seneste rigtigen paa vort Slot Akershuus at klarere, hvis de enten selv eller Geistlige, Kjøbstæder, Toldere og andre under deres Lene kunde med restere, saa og Kvittantiarum for deres Lene til Philippi Jacobi 1648 at tage; item de underliggende Lensmænd ogsaa commanderet, at de og til forskrevne Tid og Sted deres Restants skulle klarere, og ellers alle, ingen undtagen, aarligen herefter en Extract paa vort Slot Akershuus at indlevere, hvorefter de deres Regnskab paa vort Renteri og tilforordnede Steder agter at klarere, saa og Forklaring siden under deres Haand paa hvis de klareret have, eder til des bedre Underretning paa hvis som enten rigtigen fremkommer og klareres eller ved Forsømmelse udebliver: da, paa det I med saadanne til forskrevne vore Lensmænd herom udgangne Missiver des bedre Inspection have kunde, tilskikkes eder heraf en rigtig Copia, bedendes eder og naadigst ville, at I udi eders Len og den Anordning gjører, at ingen, enten Geistlige, Kjøbstæderne, Toldere eller andre, herimod findes forsømmelige, medens med hvis de restere kunde af Skatter, Told eller andet sig betimeligen indstille og paa tilbørlige Steder, som forskrevet, Rigtighed gjøre. Cum claus. consv. Frederiksborg 9 Juni 1647. T. VII. 391. (Conc. i Rigsarkivet).

Disse underliggendes Lensmænd udi Norge, som ere: Jens Bjelke, Ove Bjelke, Henrik Bjelke, Nils Lange, Hans Lange, Sigvard Gabrielssøn [Akeleye], Otto Krag, Sølvbergverks Participanter, Kjeld Krag, Peder Vibe, Melchior Oldeland, Jørgen Skult, finge Brev anlangende en Missive, dennem blev tilskikket til Underretning om adskillige Forretninger.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig herhos til Underretning vores naadigste Missive til alle vore Lensmænd, saa vel Hovedlensmændene som de andre Lensmænd, udi vort Rige Norge anlangende adskillige Forretninger der udi Riget, hvorefter du dig ogsaa, saavidt dit Len vedkommer, haver at rette, dog hvis Hovedlensmændene pleier at forrette, dermed haver du dig intet at befatte. Cum claus. consv. Frederiksborg 9 Juni 1647. T. VII. 391. (Conc. i Rigsarkivet).

M. Ambrosius Rhodius fik Brev paa Reinhold Hanssøns Kannikedom i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi for nogle Aar siden naadigst have anordnet, at et Kannikedom udi Oslo Kapitel, som afgangne Reinhold Hanssøn, forrige Borgermester udi vor Kjøbsted

Kjøbenhavn, da af os var medforlent, skulde efter hans Død lægges og perpetueres til en Medici og Professoris Physices Bestilling udi det Collegio, som vi udi vor Kjøbsted Christiania naadigst have anrettet: da have vi naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at os elskelige hæderlig og høilærd M. Ambrosius Rhodius, som nu samme Profession betjener, maa, efter at afgangne Reinhold Hanssøns Hustrues Naadsensaar er forløben, for[ne] Canonicat igjen annamme og det saa vel som hans Efterkommere udi samme Profession nyde og beholde. Dog skal hannem derimod kortes den aarlig Deputat, han hidindtil af Akershuus haver været forundt, fra den Tid, han for[ne] Canonicat tiltræder. Cum inhib. sol. Frederiksborg 9 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Henrik Thott fik Befaling [ingen Fisk at nederskikke til Kjøbenhavn].

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du udi dit Len den Anordning gjører, at ingen Fisk eller andet herefter til vores Fornødenhed der indkjøbes og hid nedsendes, uden vores egen eller vor Rigens Hofmesters særdeles Ordre derom bliver given. Cum claus. consv. Frederiksborg 9 Juni 1647. T. VII. 392. (Conc. i Rigsarkivet).

Henrik Thott fik Brev om den Sag med Chrin Hoffts Arvinger.

C. IV. V. G. t. Vid, at vi naadigst have for godt anseet, at den Sag imellem Chrin Hoffts Arvinger udi vor Kjøbsted Bergen udi vores elskelige Statholders og din Nærværelse (naar Statholderens egen Leilighed tilsiger at komme did) til endelig Decision [foruden videre Appellation][1] strax foretages skal; og hvilken af Parterne, som da ikke [efter lovlig Varsel og Citation][1] med fuldkommen og nøiagtige Documenter, saavidt til Sagen fornøden, comparerer, at condemneres foruden videre Paatale udi nogen Maader. Cum claus. consv. Frederiksborg 9 Juni 1647. T. VII. 393. (Conc. i Rigsarkivet).

Vilhelm Nettelhorst fik Brev at begive sig til Vardøhuus.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi nogen Tid forleden naadigst have anbefalet os elskelige Hannibal Sehested etc. en god Mand til Vardøhuus at opsende, som os elskelige Hans Kønningham, vor Mand, Tjener og Befalingsmand sammesteds, kunde assistere og, naar han ved Døden afgik, succedere: saa, efterdi be[te] vores

[1] Staar i Conc., men ej i „Tegnelser".

Statholder formedelst den flittige Tjeneste, du os og Riget baade udi sidste Feide og ellers tilforn gjort, din Person til os recommanderet haver, have vi dette vores Statholder naadigst anbefalet, at han dig efter den Ordre, hannem om Militien i vort Rige Norge given er, accommoderer, og ellers naadigst for godt anseet, at du be[te] Vardøhuus Len efter be[te] Hans Kønninghams Død bekommer og det nyder med lige Condition og Vilkaar, som be[te] Hans Kønningham det hidtil nydt og havt haver, dog at du dig med forderligste did op forføier, assisterendes hannem imidlertid i alle Lenet angaaende Forretninger efter hans Begjering og Billighed, dog intet med Almuen mod hans Villie eller Billighed, medens han lever, befatter eller lader skee, mens i alle Tilfælde om Lenens og Almuens Beskaffenhed dig mod vores Statholder tilbørligen erklærer. Frederiksborg 9 Juni 1647. T. VII. 392.

Hans Kønningham fik Brev om Vilhelm Nettelhorst, som skikkes til Vardøhuus.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi nogen Tid forleden naadigst have anbefalet os elskelige Hannibal Sehested etc. til Vardøhuus en god Mand at opskikke, som dig kunde assistere, da have vi nu naadigst tilforordnet os elskelige Vilhelm Nettelhorst til Kopsæde, vor Mand og Tjener, sig did op at forføie, dog intet mod Billighed eller din Villie med Almuen sig befatte, hvilket dig til Underretning hermed adviseres. Cum claus. consv. Frederiksborg 9 Juni 1647. T. VII. 392. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Danske Skibe at lade maale og tolde som Hollændere.

C. V. IV. s. G. t. Eftersom vi vore Undersaatter udi begge Rigerne, Danmark saa vel som Norge, naadigst have undt og bevilget, at de lige saa vel som de Nederlændiske efter den mellem os og dennem sidst oprettede Accords Form og Indhold maa under den samme Told med maalede og tegnede Skibe segle, al uforbuden Trælast derfra paa fremmede Steder udføre og i alle Maader samme Accord, som de Hollænder derpaa forundt ere, nyde og beholde med saa Skjel, de ingen Underslæb dermed driver: da bede vi eder og naadigst ville, at I paa alle de Havner i for[ne] Norge, hvorfra Tømmer og Trælast udføres, nogle visse vederheftige Mænd tilforordner, som samme Danske og Norske Skibe maale, brænde og rigtig Maalebrev, deres Drægtighed med at bevise, meddele og i alle Maader efter den aftalte Form og Maade, som med de Generalstater, deres Undersaatters Skibe

anlangendes, gjort er, forholder, hvorefter samme Skibe, som med Trælast lad ere, haver at fortolde, dog Defensionsskibene at nyde de Friheder, dennem allerede forundt og givne ere. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 10 Juni 1647. T. VII. 393. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende adskilligt udi Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom I underdanigst adskilligt hos os haver solliciteret til Underretning og naadigst Samtykke, da have vi os derpaa saaledes naadigst resolveret, som efterfølger:

Belangende Restantserne over alt Norges Rige baade adaf Lenenes Afgifter og Regnskaber samt Skatter, Told, Accise og andet, som aarligen burde at have været klareret, ville vi naadigst, at I eder efter en vores særdeles Ordre derom udaf vort Kantselli udgangen samt Restants-Register og Designation, som eder udaf Renteriet leveret er, uden al Undseelse skulle vide at rette og hvis derudimod skeer uden Døll straxen tilkjendegive, paa det vores og Rigets Indkomst engang maa bringes og stedse holdes udi en visse og forsvarlig Skik.

Anlangende os elskelige velbyrdige Fru Ide Munks Begjering ville vi naadigst have remitteret til vores Renteri først at forklare, om hende efter hendes afgangne Huusbond noget for saadanne Priser med Billighed kan tilkomme, og derefter naadigst resolvere.

Den Restants af Tunsbergs Provsti samt hvis videre hos os elskelige afgangne Pros Knutssøn er at fordre angaaende, da ere vi naadigst tilfreds, dermed forholdes efter de nu sidst udgangne Restantsbreve og særdeles Befaling udaf vores Kantselli til eder derom.

Angaaende hvis Penge vores Resident udi Spanien udaf de Bergen Borgere haver oppebaaren, ere vi naadigst tilfreds at maa godtgjøres os elskelige Albrecht Baltzer Berns Consortes udi Saltets Betaling, saa det Residenten paa hans resterende Gage udi vort Renteri vorder kortet, og forbete Bergen Borgere af Selio Marsilio paa hans Broders og Svogers Vegne derfor kvitteret efter vores særdeles Missive til enhver derom.

Den Sag Chrin Hoffts Arvinger udi Bergen imellem ere vi naadigst tilfreds at ved eders Didkomst udi Vinter, naar eders Leilighed er, efter vores særdeles Missive derom udi eders egen og os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, hans Nærvæ-

relse foretages og endelig decideres foruden videre Appellation af en eller anden Part.

Og have vi naadigst bevilget vores Lensmand paa vort Slot Bergenhuus, forbe^te Henrik Thott, at maa til hver Philippi Jacobi eller Martini, naar Toldkisten udi forbe^te vor Kjøbsted Bergen aabnes, udaf vores Toldpenge forstrække til visse og vederheftige Kjøbmænd fem Tusinde Rigsdaler, som han selv skal staa for, at leveres paa vort Renteri Maanedsdagen derefter, uden al Afkortning, Skade og Eventyr, udi gode, rede enkende Rigsdaler saa vel som og den aarlig Afgift af Bergenhuus her at leveres paa vort Renteri efter Forleningsbrevets Summa, hvilket udaf forbe^te vores Lensmand sammesteds Henrik Thott for vores forordnede Generalcommissarier deroppe udi forbe^te vort Rige Norge skal bevislig gjøres at være her neder paa vores Renteri leveret og forklaret.

Anlangende hvis af Commissarie-Tolden, som til Militien her udi vort Rige Danmark været deputeret og af os elskelige Fredrik Urne til Brentved, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, er laant til vores Bergverks Fortsættelse udi Østerdalen, da ere vi naadigst tilfreds, at de af vor egen Kronens Told ved bemeldte Fredrik Urne igjen vorder restitueret, mens herefter til des Fortsættelse alene at tages af Throndhjems Lens Afgift (efterdi derfor herefter ingen videre Fisk eller andet til vor Fornødenhed vorder indkjøbt og nedsendt) samt af Kronens Told sammesteds, og Verket dermed at drives og fortsættes det høieste og meste muligt.

Vore Sager udi Akershuus Len angaaende og deres aarlige Afgifts Forlindring udimod Kongedelers og Skattetømmers Afskaffelse eller Penge af Bønderne udi den Sted ere vi naadigst tilfreds at maa forblive ved det Afslag, derpaa er gjort siden Kongedelernes Afskaffelse, nemlig Karen Luft at skulle give aarlig et Hundrede Rigsdaler, Morten Lauritssøn, vor Tolder over Sands Tolderi, aarlig et halvt Hundrede og Lisabet Sophia et halvt Hundrede Rigsdaler, dog med ingen videre Tømmerskat eller Kjørsel Bønderne herefter at besverge eller besverge lade, ei heller Kongedeler at levere, mens ellers at maa gjøre sig samme Sager for forskrevne aarlig Afgift saa nyttelige og brugelige, som de bedst kunne, med rigtig Betaling for Tømmer og andet, som de selv bør at erlægge, uden nogen Hjælp af Almuen og vore og Kronens Skove uden Betaling, som før er rørt. Thi

hvis Skat eller Tømmer til samme Sager udaf Almuen hidindtil haver været given skal leveres til eder paa vort Slot Akershuus efter forrige vores naadigste Missive om Sagskatten udaf Akershuus og des underliggende Lene, saavidt Almuen uden deres Forderv kunne afstedkomme. Og skal forskrevne Afslag paa forne Sagers aarlige Afgift efter eders til dennem udgivne Breve saaledes og fra forskrevne Tid paa vores Renteri aarligen godtgjøres.

Anlangende os elskelige Hans Frantssøns, Lagmand udi Baahuus Len, samt Henrik Rasmussøn, Sorenskriver, og Bjørn Mortenssøn, Bondelensmand sammesteds, deres underdanigste Begjering at nyde nogle deres Gaarde fri for Skat formedelst deres beviste Tjeneste udi seneste Feide, at I, saavidt I underdanigst befinder billigt, derudi maa dispensere og vore Generalcommissarier udi vort Rige Norge sig derefter rette at godtgjøres udi Skatteregnskaberne.

Den Bevilling, vi seneste Herredage udi vor Kjøbsted Christiania naadigst have bevilget Borgermesterne sammesteds særdeles for deres Bestilling, ville vi naadigst at skal forstaaes om indlændske alene og ikke om fremmede.

Og eftersom adskilligt fra adskillige Lene udi vort Rige Norge haver været bestillet aarligaar at indkjøbes og nedsendes, saasom Sild, Torsk, Jern, Last, Tjære og andet, da ville vi saadant have afskaffet og intet uden vores egen eller Rigens Hofmesters særdeles Ordre, som betimelig skal tilkjendegives, naar noget er fornøden at skal indkjøbes, bestilles eller nedsendes videre, end Forleningsbrevene nu ommelder, samt derhos forstendiges, hvoraf det skal betales. Hvis Last og Tømmer, som Bønderne udi adskillige Lene tilforne haver været paalagt aarligen at hugge, til Søkanten nedføre, at afhentes ved vores egne Skibe, ville vi dennem naadigst have forskaanet for, saavidt med rigtige Thingsvinde og tolv Mænds Brev, af Lensmanden selv paaskrevet, befindes bevisligt, Skovene at være udhuggen og ikke at kunne afstedkommes efter derom ydermere Forleningsbrevenes Indhold.

Beholdningen af Kirkerne over alt forne vort Rige Norge, saavidt ikke til hver Kirkes endelig Fornødenhed behøves, mens aarligaar erøfres, er vores naadigste Villie at skulle aarligaar udaf hver Stiftslensmand og Bispen hos visse Folk sættes paa Rente til rigtig Forklaring paa vores Renteri, hvor meget samme Beholdning og Forraad er, og til intet andet end Kirkernes og Skolernes Fornødenhed samt anden christelig og geist-

lig Brug efter særdeles Omstændigheder og vores derpaa naadigste Bevilling at anvendes.

Og eftersom Bispen over Oslo og Hamar Stift, os elskelige hæderlig og høilærd Mester Henning Stockfleth, naadigst er bevilget to Hundrede Rigsdaler mere aarlig Indkomst, end hans Formænd tilforne haver havt, da maa saadant tages af Kirkernes Beholdning over det hele Stift og saaledes aarligen godtgjøres udi Kirkeregnskabet.

Belangende det Canonicat, forfalden til Mathematico udi Christiania Ambrosio Rhodio efter Borgermester Reinhold Hanssøn, ere vi naadigst tilfreds, at han efter Fundatsen maa nyde og beholde og derpaa at skal bekomme vores eget naadigste Brev.

Det geistlige Gods, os elskelige Christopher Ivarssøn, vores forrige Renteskriver, nu er medforlenet, ville vi naadigst os elskelige Vittekind Huus have forundt for den aarlig Afgift, Christopher Ivarssøn nu derudaf nyder, og endnu til hannem aarligen, saa længe han lever, at erlægge og forbe^te^ Vittekind Huus det efter Christopher Ivarssøns Død at maa beholde med lige Condition og Vilkaar, som Christopher Ivarssøn det nu haver.

Belangende Lyse Klosters Len, som os elskelige Oluf Brockenhuus til Hjulerød, vor Mand og Tjener, hidindtil naadigst haver været medforlenet, ville vi naadigst have forundt vores Secreterer, os elskelige Kjeld Krag til Trudsholm, efter Forleningsbrevets Indhold, og for^ne^ Oluf Brockenhuus at nyde Kjøbenhavns Slot og Len saa som hans Formand.

Og eftersom vi naadigst nogen Tid forleden have befalet, en at skulde opsendes til vort Slot Vardøhuus, som kunde succedere os elskelige Hans Kønningham til Gjerdrup, vor Mand, Tjener og Befalingsmand sammesteds, da ere vi naadigst tilfreds, at os elskelige Villum Nettelhorst til Kopsæde, vor Mand og Tjener, dertil antages og befordres og efter for^ne^ Hans Kønninghams Død nyde forbe^te^ Vardøhuus Len med lige Condition, som det hannem nu naadigst er forundt.

Belangende de Lene, som os elskelige Achim von Breda til Aggersvold, Sigvard Brockenhuus, Jørgen Kaas og Vincents Steenssøn, vore Mænd og Tjenere, af os og Kronen hidindtil naadigst haver været medforlenet, dermed ville vi naadigst saaledes herefter have forholdet, at vore Hovedlensmænd skulle tage samme Lene under Hovedlenene med fuld-

kommen Direction at sætte og afsætte Fogder og Tjenere, som de ville vide at svare, dog aarlig at erlægge til bemeldte Achim von Breda, Sigvard Brockenhuus, Jørgen Kaas og Vincents Steenssøn eller deres Fuldmægtige den Afgift, som vores Forleningsbreve nu omformelder, og dennem selv saa vel som Hovedlensmændene ved særdeles Missive er forstendiget, nemlig os elskelige Preben von Ahn til Bøitel, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Nordlands-Lenene, at erlægge selv til forne Achim von Breda eller hans Fuldmægtige aarligen syv Hundrede og tredsindstyve Rigsdaler, og os elskelige Fredrik Urne til Brentved, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, at erlægge til forne Sigvard Brockenhuus eller hans Fuldmægtige aarlig otte Hundrede Rigsdaler, item os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Agdesidens Lene, at erlægge til forne Jørgen Kaas eller hans Fuldmægtige aarlig sex Hundrede Rigsdaler, samt os elskelige Vincents Bildt til Nes, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Tunsberg Len, at erlægge til forne Vincents Steenssøn for Tunsbergs Provsti, vi hannem naadigst have medforlenet, eller hans Fuldmægtige otte Hundrede Rigsdaler, og Hovedlensmændene dermed selv have og beholde samme Lenes visse og uvisse efter deres Forleningsbreve, som før er rørt.

Belangende os elskelige Gabriel Kruses Søn, som efter vores forrige Resolution til os elskelige Ivar Wind til Nørholm, vor Mand, Raad og Befalingsmand over Dalum Kloster og den Tid vores Secreterer, siden den Tid og endnu af eder skal være accommoderet under Militien udi vort Rige Norge, da haver vores naadigste Mening ikke anderledes derudi været, end at vi hannem for hvis Forseelser han tilforne mod os beganget med saadan Vilkaar have pardonneret, at han først skulde drage ud paa fremmede Steder at gjøre sig capable til vor og Rigets Tjeneste og derefter at accommoderes efter hans Merites.

Den Engelske Skibbyggers Søn, Jan Robbins, ere vi naadigst tilfreds at maa antages udi vores Tjeneste paa Bremerholm med aarlig visse Løn tre Hundrede Rigsdaler, at betales hannem udaf hvis Middel til Flaaden vorder deputeret, efter hans Bestallings Indhold.

Belangende vores Resident, os elskelige Peder Juel til Hundsbek, vor Mand og Tjener, hans Underholdning, som naadigst er deputeret at være Resident udi Sverige og aarligen er

bevilget tre Tusinde Rigsdaler visse Gage og et Tusinde Rigsdaler til adskilligt hemmeligt at erfare og advisere, ere vi naadigst tilfreds, at Generalcommissarierne udi vort Rige Norge hannem maa forskaffe udaf hvis Middel i Norge kan falde, som til Residentens Underholdning paabuden er eller herefter paabuden vorder, hvilket dennem efter hans Kvittants paa vort Renteri skal godtgjøres.

Hvis Rente, som os elskelige Ulrik Christian Gyldenløve hos os aarligen kan tilkomme efter vores derpaa udgivne Gjældsbrev, som beløber sig til 33,000 Rigsdaler, er vores naadigste Villie, at Generalcommissarierne udi vort Rige Norge aarlig skulle erlægge udaf Baahuus Lens Afgift til vores Generalhofmunsterskriver Hans Boissøn her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, hvorefter det dennem paa vores Renteri efter for^ne^ Hans Boissøns Kvittants udi deres Regnskaber skal godtgjøres.

Belangende afgangne Steen Villumssøns [Rosenvinges] Len, som tilforne haver ligget under Akershuus, skulle I efter vores forrige naadigste Missive, dateret Arendal den 2 August forleden Aar 1646, lade annamme igjen under Akershuus efter hosfølgende Følgebrev til Almuen samt Commissarierne, til os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Onsøen og Rakkestad Lene, og os elskelige Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] til Kambo, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Verne Klosters Len, samme Len at levere og følge under Akershuus fra forleden Philippi Jacobi Dag og herefter fremdeles for den Afgift, som det nu er forhøiet, nemlig sex Hundrede Rigsdaler aarlig, og ellers beholde Akershuus Len kvit og fri fra forleden Philippi Jacobi Dag Anno 1646 efter vores egen Haandskrivelse og naadigst Instrux til eder, dateret den 25 Februar nærværende Aar, uden noget videre deraf at give end forbemeldte sex Hundrede Dalers aarlige Afgift; hvorfore vi ogsaa naadigst tillade og hermed bevilge, at I maa til ærlige og vederheftige Folk forpagte samme Lenens Fogderier, som til al Oppebørselen af visse og uvisse eder herefter paa vore Vegne skulle svare, Skatterne betimelig klarere og derfore gjøre tilbørlig Regnskab; og skal I ellers sætte derudi Lenet alle Toldofficiererne og andre Tjenere, som I ville vide at svare.

Og eftersom forbe^te^ Sigvard Gabrielssøn haver underdanigst suppliceret at maatte bekomme til Mageskifte en vor og Kronens Gaard, kaldes Nygaard, hvilken hans forrige Hustru, os elskelige afgangne Fru Else Galde, til os og Kronen givet

haver, da have vi det for sine Aarsager ei kunnet bevilge, mens naadigst ville, at forne Gaard Nygaard efter os elskelige Sigvard Gabrielssøns Død at skal med Verne Klosters Len lægges under Akershuus for den samme Afgift, der nu afgaar, efter bemeldte vores naadigste Missive udi Arendal den 2 August forleden Aar 1646. Cum claus. consv. Frederiksborg 11 Juni 1647. T. VII. 393. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Kgl. Maj.s Mageskifte med Hannibal Sehested paa Gods i Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Høvedsmand paa vort Slot Akershuus, nu for Magelaug og evig Eiendom til os og Norges Krone, saa vel paa vores og Kronens som paa Tunsberg Kirkes og Prests samt Bamble Kirkes Vegne, underdanigst haver udlagt efterskrevne hans Gaarde og Gods af hans Jordegods, liggendes udi forne vort Rige Norge, nemlig: først til os og Kronen til Tunsberg Len Bø,[1] skylder aarligen Smør 6Pund, af en Kvern $1/2$ Daler, Fornødspenge 1 Daler, med Bygsel; nok Øde Horgen, skylder aarligen 1 Hud, Fornødspenge $1/2$ Daler, med Bygsel; nok Groum i Undrumsdal, skylder aarligen Smør 18 Mark; dernæst til Tunsberg Byes Kirke og Prest Baseberg,[1] skylder aarligen Smør 5 Pund, med Bygsel over 5 Huder og 4 Skind; Lid,[1] skylder aarligen Smør 3 Pund, Fornødspenge 1 Daler, med Bygsel; nok til os og Norges Krone til Bratsberg Len Flotten i Bamble, som Løkke paabor, skylder aarligen Huder 3, med Bygsel over 6 Huder; udi Trosby ibidem 1 Skind; endeligen til Bamble Kirke i Trosby 2 Huder ringere 1 Skind, med Bygsel over 3 Huder, med al forne Gaardes og Gods's Rente og rette Tilliggelse, aldeles intet undertaget i nogen Maade, eftersom det Brev, forne Hannibal Sehested os og Norges Krone derpaa givet haver, ydermere formelder og udviser: da have vi derimod paa vores og Norges Krones samt Tunsberg Kirkes og Prests saa vel og Bamble Kirkes Vegne til fyldest Vederlag naadigst igjen udlagt til forne Hannibal Sehested og hans Arvinger efterskrevne vores og Norges Krones samt forne Kirkers og Prests Gaarde og Gods, liggendes udi forne vort Rige Norge, nemlig: først vores og Kronens Gods i Tunsberg Len, Skodøen, Live paabor, skylder aarligen Huder 6, med Bygsel; under samme Gaard og Landskyld ligger to øde Gaarde, Hest og Fittie, og en anden

[1] i Slagen.

Plads, heder Stafseng; dernæst Tunsberg Kirkes og Prests Gods Berøen, skylder aarligen Huder 4, med Bygsel, deraf de to Huder til Kirken i Tunsberg og de to hører til Presten sammesteds, og ligger dertil et Stykke Skov, heder Skarbo; ydermere vores og Kronens Gods udi Bratsberg Len, Øster-Gumø, Ansteen paabor, skylder aarligen Huder 2, med Bygsel; Vester-Langø, Peder paabor, skylder aarligen Huder 1, med Bygsel; nok i Øster-Langø Gaard 1 Gjedeskind; fremdeles have vi udlagt til for.ne Hannibal Sehested paa Bamble Kirkes Vegne en Ødegaard, liggendes under Nustad, kaldes Fittie, skylder aarligen 1 Hud, med Bygsel, og udi Slottenes Ødegaard en halv Hud. Hvilke forbemeldte vores og Norges Krones saa vel som Tunsberg Kirkes og Prests samt Bamble Kirkes Gaarde og Gaardsparter og Gods med al deres Rente og rette Tilliggelse [etc. den sedvanlige Formular for Tilhjemling og Sikkerhed mod Vanhjemmel]. Og have vi for.ne Hannibal Sehested naadigst undt og bevilget at maa nyde dette for.ne Gods, som han nu til Mageskifte bekommet haver, med lige Frihed og Jurisdiction, som vi hannem paa Jomfruland naadigst have forundt, nemlig at alle de sig der bosatte, være sig fremmede eller indlændske, maa udi 5 samfelde Aar fra den Tid, de sig der nedsætte, være fri for al Skat, Told og anden Paalæg. Og skal og maa for.ne Hannibal Sehested, som før er rørt, der paa Landet og paa dette mageskiftet Gods og underliggende Øer al Jurisdiction paa vore Vegne have og beholde. Frederiksborg 11 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Hannibal Sehesteds Gjenbrev paa for.ne Mageskifte i Norge. [Til Vitterlighed underskrevet og beseglet af ærlige og velbyrdige Mænd Otto Krag til Trudsholm og Laurits Bülow til Spøttrup]. Frederiksborg 11 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Følgebrev til Tune, Aabygge og Vembe Skibrede at svare Hannibal Sehested [efter afgangne Steen Villumssøn [Rosenvinge]. Frederiksborg 11 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Jens Bjelke og Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] fik Brev at levere Hannibal Sehested Tune, Aabygge og Vembe Skibrede.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom vi ved vores forrige Missive, dateret Arendal den 2 August forleden Aar 1646, naadigst have underlagt afgangne Steen Villumssøns [Rosenvinges] Len, nemlig Tune, Aabygge og Vembe Skibrede, efterdi det tilforne haver ligget under Akershuus Len, efter hans Død at skulle igjen

komme derunder, da bede vi eder og naadigst befale, at I retter eders Leilighed efter med forderligste samme Len med hvis Breve, Inventarium og alt andet Lenet vedkommendes til os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder i vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, eller hans Fuldmægtige at overlevere og tilstille og det under eders Hænder og Segl fra eder at give beskrevet. Cum claus. consv. Frederiksborg 11 Juni 1647. T. VII. 399. (Conc. i Rigsarkivet).

Kjeld Krag fik Følgebrev til Lyse Klosters Bønder, [som Oluf Brockenhuus til Hjulbjerg, Kgl. Maj.s Mand, Tjener og Embedsmand paa Kjøbenhavns Slot, til des udi Verge og Forsvar havt haver, at de „nu strax herefter“ skulle svare ham]. Frederiksborg 11 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Jens Olssøn fik aabent Brev paa Nordmøre Fogderi.

C. IV. G. a. v., at vi os elskelige Jens Olssøn, Skriver paa vor Gaard udi Throndhjem, paa hans underdanigste Ansøgning og Begjering naadigst have bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at han Nordmøre Fogderi, som os elskelige Fredrik Urne til Brentved hannem forundt haver, hans Livstid maa nyde og beholde, dog at han skal være tiltænkt sig derudinden tilbørligen, troligen og vel at forholde, saafremt han ellers denne vores Benaading agter at nyde. Cum inhib. sol. Frederiksborg 11 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Aabent Brev til Hannibal Sehested, at han som tilforne udi den forledne Krigstid skulde have den høieste Commando.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi udi forleden Krigstid naadigst have tilbetroet os elskelige Hannibal Sehested til etc. paa vore Vegne den høieste Commando, Inspection og Direction næst os selv med den ganske Militie udi vort Rige Norge at have, saa ogsaa Commissarier, Over- og Underofficierer efter enhvers Meriter og Comportementer at sætte og afsætte, da have vi endnu naadigst for godt anseet, at bemeldte vores Statholder ligesaa vel herefter som tilforne paa vore Vegne Magt skal have, alle Officierer, høie og lave, ingen undtagen, som udi vores og Norges Riges Tjeneste enten nu ere eller herefter af os eller hannem antages at commandere og med den ganske Militie saadan Direction og Inspection at have, som han selv bedst og bekvemmeligst og os og Riget tjenligst eragtendes vorder, hvorfore vi og alle

vedkommende saadan vores naadigste Intention og Villie hermed have forstendiget og anbefalet, at de rette sig efter, forskrevne vores Statholder den tilbørlig Respekt paa vore Vegne at gjøre saa ogsaa hans Ordre og Commando at parere og uforsømmeligen i Verk at stille. Eftersom vi og af sær Betænkning for godt have anseet langs ved Søkanten og udi efterskrevne Norges Lene, nemlig Tunsberg, Brunla, Bratsberg, Agdesiden, Stavanger, Bergen, Nordlandene og Vardøhuus, ingen Udskrift eller Defensionsverk saa snart at lade anrette eller videre end de ordinarie Byernes Compagnier der at henlægge og forblive, medens samme Poster alene ved Defensionsskibene udi Fredstid at lade forsee efter den Ordre, bemeldte vores Statholder videre derom gjørendes vorder, hvorfore vores Statholder Generalcommissarierne haver at tilsige, Officiererne, som paa forskrevne Steder commanderet haver, til vor Kjøbsted Christiania med forderligste forskrive, gjørendes med dennem Afregning, og dersom vores Statholder nogle deraf til det Folk, som i Tjenesten bliver, eragter at behøves, da hannem saa mange deraf at beholde, som han selv dygtigst og nødigst eragter, og de, som vorder licentierede, efter Afregning at meddele Restsedler. Frederiksborg 12 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Hannibal Sehested fik Brev om Defensionsskibe med mere, Norge angaaende.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom I paa vore Vegne og efter naadigst Commission med Borgerskab og andre udi vort Rige Norge haver tracteret om Orlogsskibes Anretning og Underholdning udimod visse Privilegier, hvoriblandt nogle, saa mange ikke allerede er med capituleret og af os naadigst confirmeret, adskillige videre Friheder, end udi eders derom tilforne underdanigst forfattede og af os naadigst confirmerede Indlæg begreben, underdanigst ere begjerende, hvorfore I dem dennem ei heller haver vilt bebreve, mens til videre Forespørgen og vores naadigste Resolution optagen, nemlig:

At Borgerskabet paa Halden, Fredriksstad og Moss maatte privilegeres paa fri Udførsel af Ask, Lind og Aspetræer, som udi Smaalenene falder, samt Fedevare, Tjære og Jern, saa og Frihed af Indførsel til for[ne] Fredriksstad, Moss og Svinsund af Salt, Sild, Brændeviin, Speceri, Viin, Humle og Tobak, item at ingen maa tillades at holde aaben Kram- eller drive nogen Kjøb-

handel paa enten af for^{ne} Steder, uden de, som udi Smaalenenes Defensionsskibe participerer.

1. At Tunsberg By maa nyde Toldfrihed af alle Slags Trælast's og Fedevares Udførsel i Gemeen efter Privilegierne og under samme Told at maa udføre Lind, Løn, Asp og Pumpetræer søndenfjelds og Ask, som falder under Agdesiden, saavidt de Coldewey et Consorters Privilegier upræjudicerlig;

2. udi Tunsberg By og Len samt Brunla Len alene og ingen anden at maa indføre Salt, Sild, Humle og blaat Klæde, desligeste alt Kramgods udi be^{te} By og Lene ved samme Skibe alene at indføres;

3. til deres Orlogsskibes Bygning at maatte nyde frit Tømmerkjøb udi vores, Kirkernes og Prestebolenes Skove, og naar de bliver ferdig, da ikke at maatte hazarderes paa Spanien, mens hvis Salt de derfra fornøden med andre slette Skibe, dog under Defensionsskibenes Privilegier, at lade afhente.

1. At Christianssands Borgerskab maatte tilstedes for billig Betaling fornøden Træfang til først et og siden et Defensionsskibs Bygning udi vore og Kirkernes samt Prestebolenes Skove;

2. at nyde den Frihed udi Tolden efter Defensionsskibenes Privilegier, nemlig $^1/_3$ Told af al Trælast og halv Told af Fedevare, som ud- og indføres;

3. ved samme eller mere Orlogsskibe, eftersom de selv efterhaanden kunne tilveiebringe, alene og ingen anden fra Agdesiden at maa udføre Lind, Løn, Ask, Asp, forarbeidet eller uforarbeidet, item Baandstager, runde Sagstokke, Skibsnagler og Barkuner, saavidt af alle for^{ne} Slags under Christianssands Privilegier kunne falde;

4. al anden Slags Trælast eller og andre Vare, som der udi Lenet falder at afhænde, det at forundes Defensionsskibs-Rederne fremfor fremmede imod lige Betaling efter Markedsgang;

5. ingen fremmede der udi Lenet at tilforhandle sig noget ved anden Betaling end rede Penge, undtagen Korn, Rug, Meel, Malt, Flesk, Gryn og Brød, efter vores forrige derom udgangne Befaling, dateret Frederiksborg den 22 December Anno 1636;

6. ingen ind- eller udlændske Skibe, Kjøbmænd, Sutlere og andre at maatte indføre under be^{te} Christianssands Privilegier enten paa Havnerne eller til Byen nogen Slags Viin, Brændeviin, Speceri, Salt, Humle, Tobak eller andet Stykkeri, som Compag-

niet kunde være til Afbræk, mens det ved Defensionsskibs-Rederne alene;

7. at efterdi Tømmerlast, som der for Byen udskibes, ikkun er ringe, saasom af 10 og 12 Alne Tømmer, vi dennem da til Byens des snarere Paafodekommelse og Bebygning udi nogle visse Aars Tid ville forskaane for heel eller halv Told;

8. at dennem naadigst maa bevilges deres Tjenere at holde paa Havnerne og særdeles, saavidt deres Byes Privilegier sig strækker, til des bedre Opsigt og deres Privilegiers Haandhævelse.

Christianiæ Borgerskab begjerer:

1. At al Tjære og Karve, som af Landet indkommer, til forne Skibsredere alene maa afhændes og ved deres Defensionsskib udføres, maa passere for en Trediedeel Told, og alle Fedevares Udførsel for halv Told, og til Indførsel med deres Defensionsskib alene privilegeres paa Salt, Humle, Flesk, Sild, Speceri, Kramvare, Stykkegods, Tobak og Brændeviin, og det af ingen anden udi Christiania og Drøgbaks Tolderi tilstedes at skee; item ingen at fragte Skibe der for Byen, saalænge deres Compagniskib vil fare, ei heller Borgerne med fremmede Skibe lade føre nogle Vare ind, naar Defensionsskib sammesteds er tilstede og det kan indlade, refererendes sig ellers til de øvrige Conditioner, som Jørgen Coldewey et Consortes i Feidetid forundt.

Bergen Byes Begjering:

1. At alt Spansk Salt ved Defensionsskibenes Udredere alene nordenfjelds maa indføres under Toldfrihed efter forrige udgangne Toldrulles Formelding, dateret 25 Oktober 1629, og hvis af fremmede midlertidig indbringes, at selges til samme Compagni og ingen anden, og Throndhjems saa vel som Stavanger By derudi at nyde lige Frihed og Profit, eftersom de med dennem reder til;

2. at gives alene en Trediedeel Told af udførende Last til den Spanske Farts Fortsættelse, efterdi Lasten med stor Bekostning maa hentes af Stavanger og Throndhjems Lene;

3. af alle Fedevares og Fisk's Udførsel give halv Told og ellers ingen andre Skibe, helst fremmede, Fedevare at maa udføre, undtagen hvis Danske sig tilforhandle imod Rug, Malt, Korn og deslige Vare; item ingen fremmede Skibe der for Byen at maa fragtes, saalænge Defensions- eller Borgerskibe ere til Fragt at bekomme, efter vores naadigste Missive, dateret Hafniæ den 16 Juli 1618;

4. ingen anden end samme Defensionsskibe at maa indføre

nordenfjelds Viin, Brændeviin, Tobak, Speceri, Styk- eller Kramvare, og det at maatte skee for halv Told; hvis derimod befandtes at skee, være forbrudt, Halvparten til os og Halvparten til Rederne efter vores forrige udgangne naadigste Missive, dateret 6 December 1630, og derfor selv holde visse Tjenere til Opsigt efter og vores naadigste Missive af samme Dato;

5. Defensionsskibenes Redere med deres Salt og Vare at segle og handle paa alle Søhavner udi Stavanger og Throndhjems Lene og samme Byers Borgere igjen lige Frihed i Bergenhuus Len at nyde efter den Behandling, I og os elskelige Fredrik Urne til Brentved, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vor Gaard udi Throndhjem, imellem Bergen og Throndhjem med begge Byernes Fuldmægtige oprettet paa Akershuus den 19 Marts 1647;

6. at for^{ne} Defensionsskibe maatte passere for halv Told igjennem Øresund samt fri for Laste- og Rorstold;

7. Frihed af Tømmerhug til Defensionsskibs-Bygning for Betaling udi vores, Kirkernes og Prestebolens Skove eller derudi næste Lene;

8. udi Feidetid, naar disse deres Compagni skulle gjøre Tjeneste, da at nyde de samme Privilegier paa saa mange andre, egne eller befragtede, igjen;

9. hvis Baadsfolk til samme Defensionsskibes fornøden Besætning udi Feidetiden ikke ellers kunde haves, at maatte udskrives af Lenet.

10. Belangende Advarsel til Tjeneste saa og Capitulation udi Feidetiden, item Skibsfolkenes Frihed, refereres til Jørgen Coldewey et Consorters Privilegier.

Throndhjems Byes Begjering:

1. At maa nyde heel Toldfrihed af al udførende Trælast formedelst den lange besværlige Seglads og Lastens Ringheds Skyld, og af Fedevares Udførsel samt alle indførende Vare give en Trediedeel Told;

2. ingen uden samme deres Defensionsskib alene at maa indføre udi Throndhjems Lene Viin, Brændeviin, Speceri og Tobak samt Spansk og Fransk Salt, og om fornøden, at det ved deres Defensionsskib alene ikke kunde forrettes, de det da selv ved andre Middel maatte lade skee, og at enhver ellers alle andre Conditioner udi Freds- og Feidetid, efter som Jørgen Coldewey et Consortes forundt, naadigst maa bevilges.

Da, eftersom os og vore Riger Danmark og Norge samme

Defensionsverk ikke ringe, mens til des Defension og Conservation udi alle Tilfald meget er angelegen, da ville vi naadigst befuldmægtige eder derudover med enhver saaledes at handle og slutte paa vores egen naadigst videre Ratification, saasom I synes billigt og os og Riget kan være bedst, gavn- og tjenligst. Og eftersom Bergen og Throndhjems Borgere anlangende samme Defensionsskibes Holdelse og fælleds Handel nogle Differentier imellem ere, ville vi og naadigst, at I retter og midler dennem imellem samt med dennem om visse Defensionsskibe capitulerer og handler, som eder synes os og Riget til størst Tjeneste og vores egne Undersaatter til Fremtarv fremfor fremmede kan geraade. Cum claus. consv. Frederiksborg 12 Juni 1647. T. VII. 399. (Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Tiendeskat udi Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom disse forgangne besværlige og farlige Tider os og Riget en stor Besværing og Gjæld haver foraarsaget og efterladt, da have vi med os elskelige Rigens Raads Raad og Betænkende naadigst for godt anseet, at alle og enhver, som nogen Tiende, være sig enten vor og Kronens eller Kirkens Anpart, udi Fæste haver, skulle os og Riget med en mulig Hjælp komme til Undsætning, nemlig af hver Tiende, være sig enten vor og Kronens eller Kirkens, fire Rigsdaler. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I alle og enhver under eders Len og des underliggende Lene, være sig geistlige eller verdslige, som nogen Tiende udi Fæste haver, saadan vores naadigste Villie lader forstaa, at de retter deres Leilighed efter til Michaelis førstkommendes i det seneste for hver Tiende, som de udi Fæste haver, fire Rigsdaler inden Martini førstkommendes i det allerseneste med klar Register og Fortegnelse til vore tilforordnede Generalcommissarier at lade levere, og at I bemeldte vore Commissarier derhos befaler, at de alle for^ne^ indsamlede Penge, som dennem fra alle Lenene udi vort Rige Norge er befalet at skulle tilstilles, inden Juul førstkommendes her neder udi vort Rentekammer fremskikker. Cum claus. consv. Frederiksborg 12 Juni 1647. T. VII. 404. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene udi Norge finge og Brev om Afgiften af Tienderne, Ord fra Ord ligesom Hannibal Sehested indtil Ordene: „til vore tilforordnede Generalcommissarier at lade levere“ etc., hvorefter skal saaledes indføres, som følger: „paa vort Slot Akers-

huus til vore tilforordnede Generalcommissarier haver at lade levere og derpaa tage Kvittering, hvilke dennem siden inden Juul førstkommendes herneder udi vores Rentekammer skulle fremskikke." [Frederiksborg 12 Juni 1647]. T. VII. 404. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende et Tugthuus at maatte funderes udi Christiania.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi udi vor Kjøbsted Throndhjem, fattige Folk til Gavn og Bedste saa og al Betlergang og anden Uskikkelighed at forekomme, naadigst have bevilget, et Tugthuus at maatte anstilles, og vi af eders underdanigste Forebringende naadigst erfare, ikke mindre angelegen eller tjenlig at skulle være, udi vor Kjøbsted Christiania ligesaadan et Tugthuus at maatte anordnes, da ere vi naadigst tilfreds, at I derpaa med forderligste en Begyndelse lader gjøre paa den Maneer, som forskrevne Throndhjems Tugthuus 'anrettet er, dog at I derforuden tillægger og anordner, eftersom I selv bedst, stadsbekvemmeligst og de fattige tjenligst eragter, hvilket, naar det bliver fuldbragt, da ville vi det de samme Privilegier, samt hvis I videre derudi anordner, som det udi Throndhjem nyder, udi alle Maade have bevilget og forundt. Cum claus. consv. Frederiksborg 12 Juni 1647. T. VII. 404. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om noget granuleret Kobber ved Sølvbergverket.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Raad, Rigens Admiral og Befalingsmand over Bratsberg Len, og Ove Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Reins Kloster, med Sølvparticipanternes Fuldmægtige ved Sølvbergverket hos os underdanigst lader andrage, hvorledes de en Andeel granuleret Kobber skal have ved Verket liggendes, med underdanigst Begjering, de det paa fremmede Steder maatte forhandle (naar vi først vores Tiende deraf bekomme) eller det til Payement paa vort Slot Akershuus maatte annammes og der af Mynten betales: da ere vi naadigst tilfreds, at samme granulerede Kobber paa Mynten maa annammes og Participanterne contenteres efter den Priis, det af vores Myntemester, Mynteskriver og Wardin bliver sat og taxeret, og at deraf siden Payement bliver gjort og slaget. Hvis Rigsdaler udi forne Christiania bliver myntet, derom haver I at anordne, at de den samme Vegt som de Hollændiske Daler kunne have, dog at de

noget større og synligere gjøres og myntes. Cum claus. consv. Frederiksborg 12 Juni 1647. T. VII. 405. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Ove Jenssøn udi Bergen fik Bestalling at skulle være Stadshopmand.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst komme udi Forfaring, hvorledes os elskelige Borgermestere og Raad udi vor Kjøbsted Bergen Anno 1644 in Februario haver antaget os elskelige Ove Jenssøn, Raadmand der sammesteds, at have Indseende som en Stadshopmand med Borgerskabets Munstring, Gewehr, Vagt, Byens Fortification og andet, som Krigen og Byens Defension kunde vedkomme, hvilken Bestilling han og en Tid lang haver forestaaet og derfor er bleven tilsagt sin Salarium at skulle bekomme: da, efterdi for^{ne} Ove Jenssøn hos os nu underdanigst lader anholde, vi naadigst ville bevilge, at hannem aarligen af forskrevne Bergen den Tractament, som tilforne Stadshopmændene sammesteds nydt haver, nemlig 200 Rigsdaler, maatte erlægges og contenteres, eragte vi naadigst billigt, at han samme 200 Rigsdaler aarligen ligesaa vel som andre forrige Stadshopmænd af Byen bekommer, hvorimod han igjen skal være tiltænkt med Borgerskabets Munstring, Vagt, Gewehr og andet flittig Inspection at have og sig ellers at rette efter hvis Ordre hannem af vores Lensmand sammesteds givet vorder. Frederiksborg 12 Juni 1647. (Conc. til R. VII, Orig. i Rigsarkivet).

Borgerne af Bergen finge Brev anlangende Salt-Likvidationen imellem dennem og Selius Marsilius.

C. IV. V. G. t. Vider, eftersom os underdanigst er andraget, hvorledes vor Resident udi Spanien, os elskelige ærlig og velbyrdig Henrik Villumssøn [Rosenvinge], af eder en Deel Saltpenge paa os elskelige Gabriel Marsilii og Albrecht Baltzer Berns Vegne og efter foregaaende Advis derom udi forleden Feidetid skal have oppebaaren, hvorfor I nu igjen af for^{ne} Marsilio og Berns anmanes til Betaling: da, eftersom Pengene engang af eder skal være betalt og af Residenten paa for^{ne} Marsilii og Berns Vegne annammet og til hans Underholdning og store Nødtørft der udi Riget, formedelst hans Gage herifra efter den Tids Tilstand ikke kundt følge, bleven anvendt, ere vi naadigst tilfreds, at saavidt for^{ne} vores Resident ved sig selv eller sine Substituter udi saa Maader af eders Skippere haver oppebaaret, skal igjen godtgjøres Marsilio og Berns udi vores Saltbetaling, og I derfore af os elskelige Selio Marsilio udi vor

Kjøbsted Christiania paa forne hans Broders og Svogers Vegne efter rigtig Likvidation eder imellem vorde kvitteret, som det sig bør, dog at I samme eders Likvidation udi eders beggesids Hænder og Segl, vore Rentemestere siden med første tilskikker til des bedre Efterretning og Rigtighed mellem os og forne Gabriel Marsilius og Albrecht Baltzer Berns samt Residenten udinden hans Fordring. Cum claus. consv. Frederiksborg 12 Juni 1647. T. VII. 402. (Conc. i Rigsarkivet).

Selius Marsilius fik Brev om de Saltpenge, Bergen Borgere haver betalt til Residenten udi Spanien.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os underdanigst er andraget, hvorledes vor Resident udi Spanien, os elskelige ærlig og velbyrdig Henrik Villumssøn [Rosenvinge], af nogle Bergen Borgere en Deel Saltpenge paa os elskelige Gabriel Marsilii og Albrecht Baltzer Berns Vegne og efter foregaaende Advis derom udi forleden Feidetid skal have oppebaaren, hvorfor de nu igjen anmanes til Betaling: da, eftersom Pengene af Bergen Borgere engang skal være betalt og af Residenten paa forne Marsilii og Berns Vegne annammet og til hans Underholdning og store Nødtørft der udi Riget, formedelst hans Gage herifra efter den Tids Tilstand ikke kundt følge, bleven anvendt, er vores naadigste Villie, at du paa forne Gabriel Marsilii og Albrecht Baltzer Berns, som din Broders og Svogers, Vegne derom med bemeldte Bergen Borgere skalt likvidere og dennem hvis i saa Maader efter rigtig Beviis bleven erlagt og betalt derfor tilbørligen kvittere, saa og samme Likvidation under beggesids eders Hænder og Segl vore Rentemestere med første tilskikke til des bedre Efterretning og Rigtighed imellem os og forne Gabriel Marsilius og Albrecht Baltzer Berns samt Residenten udinden hans Fordring. Cum claus. consv. Frederiksborg 12 Juni 1647. T. VII. 403. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at levere Penge paa Rentekammeret til Residenterne, med mere.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I tilforne haver bekommet vores naadigste Ordre anlangende fire Tusinde Rigsdaler, som Generalcommissarierne af de Middel til Residenternes Underholdning er eller vorder deputeret udi vort Rige Norge, aarligen skulle lade erlægge til os elskelige Peder Juel, vor Mand, Tjener og forordnede Resident i Sverige, og vi nu naadigst have for godt anseet, at alle Middel, som til forne Residenternes Underholdning udi

begge Riger forordnet ere eller vorder, skulle erlægges paa vores Rentekammer og derfra siden til forne Residenter efter enhvers Bestallingsbrevs videre Indhold, da bede vi eder og naadigst ville, at I alle forne Middel, som udi forne vort Rige Norge dertil deputeret ere eller vorder, lader aarligen ved bemeldte Generalcommissarierne levere paa vores Rentekammer, at siden forne Resident hans aarlige Gage kan deraf blive tilstillet. Efterdi vi og af vores Smeds, Mester Hans Suidzers, underdanigste Erklæring efter naadigst Befaling til vore Rentemestere naadigst erfare, hvert Skippund Norsk Jern, naar det bliver vel igjennemarbeidet, efter den Tykkelse og Bredelse, som de otte Modeller haver, han til eder haver overleveret, os til Profit at være en Rigsdaler mere værdt, end som Svensk og andet Jern, fordi det skal i sig selv være bedre til adskillige Arbeider, varer længere og sig bedre lader forarbeide, skal ei heller saa mange Steenkul dertil gaa som til fremmed Jern, da ville vi naadigst, at I tilholder os elskelige Selium Marsilium, at han herefter som tilforne og for samme Priis som hidindtil lader flittig give Agt ved Verket, at alt hvis Jern udi saa Maader til vores Behov aarligen bestilles at nedsendes, maa være vel gjennemarbeidet og udaf det Eidsvolds Verk, det være sig Stang-, Teen- og Knipjern, Spiger, Bolter eller andet, eftersom hvert Slags taxeret er; og ere vi naadigst tilfreds, at Rentemesterne nu strax paa vore Vegne med eder handler og slutter, hvor meget aarligen og af hvad Slags behøves kan, eftersom bemeldte Smed derpaa bedst veed sig at erklære, og Prisen paa hvert Slags at indføres efter forskrevne forrige Taxt, hvorefter det udaf Generalcommissarierne paa vort Slot Akershuus betales skal, og naar vores Skibe derefter kommer, aarligen nedsendes. Hvis Penge fra Norge skal hid neder sendes, derom ville vi naadigst, at I, efterhaanden som de indkommer, med os elskelige Selio Marsilio skal handle, at han dennem for en billig Betaling paa Vexel til Omslag overgjører, Skatterne undtagen, som udi bemeldte vort Rige Norge naadigst er bevilget til Militiens Underholdning og Gjældens Aflæggelse, dog at vi i Tide om forskrevne Omslagspenge forstendiges, hvad Sum vi os dertil kan have at formode, thi vi ikke mere saadanne Poster saa sildig paa Aaret til Vands ville hazardere. Og eftersom vi naadigst komme udi Erfaring, at hvis Rugsølv, som af de paabudne Skatter fra Lenene i Steden for hele Daler eller anden Mynt fremskikkes og efter Skattebrevenes Indhold udi Steden

for Dalerne maatte annammes, ikke er saa godt, som det sig burde, ville vi, at intet Sølv herefter i saa Maader skal antages høiere, end det af vores Myntemester og Wardin udi Christiania befindes værd at være efter dessen Prøver, hvorom I ogsaa betimeligen vores Lensmænd haver at forstendige, at de sig derefter vide at rette og for saadan Skade tage vare, thi det ei herefter skal godtgjøres uden efter Prøven, hvorfore ogsaa herefter skal haves nøie Indseende med dennem, som arbeider Sølv paa Landet eller udi Kjøbstæderne, samt hvis fra fremmede Steder vorder indført, at det befindes og er saa godt og lødigt, som det bør at være, eller strax confiskeres, hvad anderledes befindes og med omgaaes. Eftersom og en Deel af vort og Norges Krones Gods udi denne Tid er bleven til adskillige pantsat, da bede vi eder og naadigst ville, at I efterhaanden saavidt muligt af hvis Skatter der i Riget paabuden er og aarligen kan erøfres fra Militien og Gjælden saadant pantsat Gods indløser; og dersom os elskelige Ivar Krabbe, for hvis vi hannem efter rigtige Gjældsbreve skyldig er, begjerer noget Gods til Pant, ere vi naadigst tilfreds, at I efter vores forrige Ordre om saadant Gods's Pantsættelse med hannem lige ved andre handler, efterdi vi ellers ingen Middel have saa snart hannem at betale, og som vi ellers gjerne ville tilbørligen contentere. Og eftersom I til os elskelige Georg Reichwein, vor Mand, Tjener og bestalter Landobrister udi Akershuus Len, udimod Forstrækning af rede Penge forleden Feide haver efter vores naadigste Ordre udlagt bemeldte Obrister til Forsikring tvende vore og Kronens Gaarde, kaldet Aker og Disen paa Hedemarken, under Ide og Marker Len beliggendes, hvilke bemeldte Obrister siden været begjerende at maatte hannem for saadan hans Udlæg til egen Odel naadigst forundes til hans Residentsie og des bedre Inspection paa Landet, efterdi de vores og Sveriges Grændse saa nær ere beliggende, og paa samme Gaarde nyde adelige Friheder, som de tilforne udi os elskelige afgangne Mogens Svale, forrige Landobrister sammesteds, hans Tid, som dennem besiddet og havt, nydt haver, og I efter saadanne Omstændigheder hannem ogsaa samme tvende Gaarde paa vores naadigste Behag til egen videre naadigst Ratification efter hans Begjering haver bebrevet og tilsagt, dog deraf at contribuere den Rostjeneste og anden Pligt, som af andet lige Adelsgods givet vorder: da ville vi efter forberørte Omstændigheder og formedelst eders Recommendation og Forsikring om hans erviste tro Tjeneste

hidindtil saa og fremdeles forskrevne eders Brev og Løfte udi saa Maader naadigst have samtykt og stadfæst, hvorpaa han og, naar derom udi vort Kantselli anfordres paa eders derom udgivne Brev, videre skal meddeles vores naadigste Confirmation. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Juni 1647. T. VII. 405. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Brev om noget Gods, Ove Bjelke til Mageskifte udi Norge er begjerendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom os elskelige Ove Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Bakke og Reins Kloster udi vort Rige Norge, underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne vore og Norges Krones Gaarde og Gods, liggendes udi Throndhjems Len, i Fosens Fogderi, i Aafjords Prestegjeld ni Gaarde, nemlig: Hellesvik, Lysøen, Selnes, Thorhaug, Aalden, Thorgenes, Eideim, Øyen, Rones, alle med Bygsel, nok Jøssund med to Spands Bygsel, nok i Ørlands Prestegjeld en Gaard, Val kaldet, med Bygsel; hvorimod han underdanigst erbyder sig igjen at ville til Vederlag udlægge efterskrevne Gaarde og Gods af hans Jordegods i forne Throndhjems Len beliggende, i Fosen Lens Fogderi, i Bjørnørs Prestegjeld, udi Sommestad med to Spands Bygsel, nok Nordgaard, Joskjøren, Tysdalen, Havik, Øgvik, alle med Bygsel; item i Aafjords Gjeld Forrefod, Staffen, Tanckestad [Tangstad?], Gilde, Skjørøen; i Sørdalen, nemlig Vingen, Murvold, Bredvold, Øyen, alle med Bygsel; nok i Stjørdals Fogderi, i Skougens Prestegjeld Lein uden Bygsel, nok i Stjørdals Prestegjeld Sørkil uden Bygsel. I lige Maader er han endnu underdanigst til Magelaug begjerendes dette efterskrevne vort og Norges Krones Gods af Reins Klosters Gods, Odalden [Aalden?], Lysesund og Grimstad med Bygsel, hvorimod han underdanigst erbyder sig igjen at ville give os og Norges Krone til fyldest Vederlag efterskrevne af hans Gaarde og Gods i Throndhjems Len, beliggende i Stjørdals Fogderi, i Stjørdals Prestegjeld Hjelseng, med Bygsel, nok i Selbu Prestegjeld Killau [Kyllo?] med 1 Spands Bygsel, Mosletten med 1 Spands Bygsel, nok i Strindens Fogderi Budviken, Leren med Bygsel. Fremdeles er han underdanigst til Mageskifte begjerendes efterskrevne Kirkernes og Prestebolens Jorder i forne Throndhjems Len, nemlig udi Ørlands Prestegjeld Bottengaard, som Presten bygger, Dybvik, som Kirken bygger, hvorimod han

til fyldest Vederlag underdanigst igjen erbyder efterskrevne hans Gods i Fosen Lens Fogderi, Skavdalen, Garmo med Bygsel, nok i Ørlands Gjeld Halvtretengen med Bygsel og Brekstad. Ydermere er han til Magelaug underdanigst begjerendes i Aafjords Prestegjeld af Kirkens og Prestebolens efterskrevne Gaard, nemlig Texdalen, og erbyder sig derimod til fyldest Vederlag underdanigst igjen til os og for.ne Norges Krone samt Kirke og Prest at ville udlægge, i bemeldte Aafjords Gjeld liggendes, nemlig By og Haarstad: da bede vi dig og naadigst ville, at du samme Gods's Leilighed forfarer og besigter, om det for Beleilighed eller anden Herligheds Skyld imod dets Vederlag uden Lenens Skade fra Kronen kan mistes, og om den Vederlag, som han igjen underdanigst erbyder, kan eragtes saa nøiagtig at være, saa at vi og Kronen deraf kan have nogen Fordeel, og samme din Erklæring med forderligste udi Kantselliet indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Juni 1647. T. VII. 407. (Conc. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Brev anlangende noget Gods, Caspar Christopherssøn [Schøller] af Throndhjem til Mageskifte er begjerendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at eftersom Caspar Christopherssøn, Borger og Indvaaner i vor Kjøbsted Throndhjem, underdanigst til Mageskifte er begjerendes 12 Spands Leie, i bemeldte Throndhjems Len beliggende, hvorimod han underdanigst erbyder sig til os og Kronen igjen at ville udlægge 12 Spands Leie med Bygsel og derforuden efterlade 500 Lod Sølv, som han udi næstforleden Feide os og Kronen forstrakt haver: da bede vi dig og naadigst ville, at du Fortegnelse saa vel paa det Gods, som han begjerer, saa vel som det, han underdanigst vil igjen give, hos hannem lader affordre og samme Gods's Leilighed forfarer og besigter, om det, som han begjerer, for Beleilighed eller anden Herligheds Skyld imod dets Vederlag uden Lenens Skade fra Kronen kan mistes, og om den Vederlag, som han igjen underdanigst erbyder, kan agtes saa nøiagtig, at vi og Kronen deraf kan have nogen Fordeel, og samme din Erklæring med forderligste udi vores Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 13 Juni 1647. T. VII. 408. (Conc. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Brev anlangende Daniel Reinholts Hustrues Patrimonium.

C. IV. V. G. t. Eftersom nærværende Daniel Reinholt, Borger

og Indvaaner udi vor Kjøbsted Slagelse, underdanigst lader andrage, hvorledes hannem skal være gjort Overvisning for en Summa Penge for sin afgangne Hustrues Patrimonium til os elskelige hæderlig og høilærd Doctor Peder Alfssøn, Lagmand udi vor Kjøbsted Throndhjem, til hvilken Ende han nu did op agter sig at begive, samme Penge efter rigtige Breve at fordre og annamme: thi bede vi dig og naadigst ville, at du for[ne] Daniel Reinholt, naar han dig herom besøgendes vorder, saavidt lovligt og billigt kan eragtes, til hans Fordring uden lang Proces og Ophold forhjælper. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Juni 1647. T. VII. 409. (Conc. i Rigsarkivet).

Ove Gedde fik Brev om roddet og utjenligt Tømmer.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst have forbudet, at ingen af Borgerskabet udi vores Kjøbsted Skien maa begive dem op i Landet, der sammesteds at betinge, kjøbe og mærke noget Tømmer, efter des videre Indhold, men Bønderne det selver at udføre til Skotfossen og der rette Tømmermarked at være efter forrige udgangne Forordninger og Vedtægter, og vel formodeligt er, at Bønderne skulle hugge og iblandt deres Tømmer flode og indlægge en Andeel smaat og roddet Tømmer, som strider imod vores derom udgangne Mandat og intet til at skjære skulle være tjenligt: da bede vi eder og naadigst ville, at I samme vores aabne Brev paa tilbørlige Steder lader forkynde og Almuen tilholder, at de hugger det Tømmer, som godt og tjenligt er, og hver Mand at sætte sit Tømmermærke paa sit Tømmer (som og til vores Fogder paa Thinget skal tilkjendegives og udi Thingbogen indføres), og det siden til Skotfossen udfører og det der selger og afhænder udi offentligt Tømmermarked, og ei anderledes, saafremt de det ikke ville have forbrudt og lide Tiltale, og derforuden ingen Betaling have for det, som roddet og ulovligt hugget og udflodet er. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 Juni 1647. T. VII. 410. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende Oberste Albret Fredrik Knobelsdorff.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom os elskelige Oberste Albret Fredrik Knobelsdorff om nogen Condition udi vores Krigstjeneste ved eder underdanigst hos os haver ladet anholde og vi her udi vort Rige Danmark allerede saa mange Officierer, som til det Folk, i Tjenesten forbliver, [behøves], antaget have, ville vi

forskrevne Obrister til eder naadigst have remitteret med naadigst Begjering, at I hannem deroppe udi vort Rige Norge, naar I saadant bekvemmeligst selv eragter at kunne skee, efter hans Condition og Meriter accommoderer, eller, dersom nu strax intet ledigt er, hvormed han kunde være betjent, at I da med hannem om en visse Vartgeld accorderer. Cum claus. consv. Frederiksborg 14 Juni 1647. T. VII. 409. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Kapellanen paa Frederiksborg.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom nærværende, os elskelige hæderlig og vellærd Hr. Sven Johanssøn haver været en Tid lang Kapellan til Kirken her paa vort Slot Frederiksborg, og vi nu ikke hans Tjeneste længer behøve, da have vi hannem naadigst hen til eder remitteret med naadigst Begjering, at I hannem enten med et Kald udi vort Rige Norge, hvor han lovligen efter Ordinantsen og andre kongelige, om Kald udgangne Forordninger kunde blive til voceret, eller med en Tiende eller anden Hjælp, som falde kan, hannem beforderlig værer, eftersom I bedst selv eragter at kan skee. Cum claus. consv. Frederiksborg 14 Juni 1647. T. VII. 409. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Om Sager og Tømmerbrug for Skien og i Bratsberg Len.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi naadigst have bevilget, at vores Lensmand over Bratsberg Len mue forunde Borgerskabet udi vores Kjøbsted Skien en Deel vores og Kronens Sager, som der for Byen ere liggendes, med saadan Vilkaar: 1. først at de aarligen udi rette Tider skulle deraf udgive den sedvanlige Rettighed, som deraf pleier at gaa, 2. dernæst at de skulle forholde dem med des Sager og Tømmerkjøb efter vores og vores Commissariers Forordninger og beseglede Vedtægter, saa de skulle holde Sagerne, Broerne og Velterne ved god Bygning, ingen tilstede at skjære paa samme Sager eller til andre dennem at bortleie, 3. at de intet Sagtømmer mue kjøbe eller mærke, førend det er kommen til Skotfossen, hvor rette Tømmermarked skulle være, og 4. at vores Lensmænd altid skulle have til de Sager, vi selver lade bruge, første Tømmerkjøb, efter samme Breves og Documenters videre Indhold, som os elskelige Ove Gedde til Tommerup in originali paa Raadstuen haver ladet forkynde den 20 Marts 1641 efter derpaa udstedte Raadstuevindes videre Indhold, saa, efterdi vi nu komme udi Forfaring, hvor-

ledes forskrevne Borgerskab ikke alene forsømmer al anden borgerlig Næring og Brug, saa Søfarten ganske og aldeles derover bliver beliggende, men fast med alle begiver dennem paa forskrevne Sager og Tømmerbrug, og end de, som ingen Sag er bevilget at bruge, begiver dem op udi Landet, kjøber, mærker og selver udfører Sagtømmer og anden Tømmerlast, vores egne Sager ikke til ringe Forhindring og Skade, og under samme Tømmerkjøbs Skin opkjøber Loss, Maard og Elgshuder, som os alene tilkommer, saa vores Lensmand til vores Fornødenhed aldeles intet deraf kunde bekomme, en Part endog tilmed fordrister dem til at mærke og udføre saa og undertiden imod Beslag lader opskjære det Tømmer, som til vores Behov er kronet og mærket, lader og andre skjære paa Sagerne, med andet mere, som Øvrigheden til Foragt begaaes imod vores naadigste Forordninger, lovlige Vedtægter og vores Lensmænds Fæstebreves udtrykte Bogstav og videre Indhold, som vi ingenlunde vil ustraffet have: da ville vi dermed naadigst saaledes forholdet have, at aldeles ingen af Borgerskabet maa herefter lade sig befinde oppe udi Landet uden Borgermester og Raads Pas, som af Alders Tider haver været i Brug, meget mindre med Tømmerkjøb eller andet sig at befatte, men Bonden det selv til Skotfossen at udføre og der rette Tømmermarked at være efter forrige Forordninger og Vedtægter, saafremt de, som herimod handler, ikke alene ville have forbrudt samme Tømmer og Brug, men og derfore ville være tiltalet og straffet som de, der vores Mandater ei agte og ansee ville; desligeste, at dersom nogen sig lader befinde, der ikke forholder sig efter vores og vores Lensmænds udstedte Fæstebreve og andre forindførte vores og vores Commissariers og gode Mænds Forordninger, Vedtægter og Beslag, da skulle vores Lensmand efter foregaaende Dom være bemægtiget vores Sager til andre at bortstede, som sig derefter rette og forholde ville. Hvorefter alle og enhver sig skulle vide at rette under vores Hyldest og Naade. Kjøbenhavn 14 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

M. Nils Paulssøn, Badsker i Skien, samt tvende andre, som haver for seneste Tid gjort Drab, fik Beskjærmelsesbreve.

C. IV. G. a. v., at eftersom Mester Nils Paulssøn, Badsker udi vor Kjøbsted Skien, for nogen Tid forleden skal af ulykkelig Vaade have fældet og dræbt en Bonde udi Haderslevhuus Len ved Navn Knut Hanssøn af Hjerting og sig nu derefter udi

denne sidste Feide paa vores Skibe for en Balbierer sig haver ladet bruge og flittigen og troligen forholdet, have vi af synderlig Gunst og Naade hannem sin Fred og sikker Geleide igjen forundt saa og hannem den hermed forunde, saa han herefter maa for alle Tiltaler for samme begangne Drab være fri og sikker i alle Maader. Cum inhib. sol. Frederiksborg 14 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Ligesaadant et Geleidebrev fik Peder Tygessøn af Drangedal, som haver gjort et Drab i Bratsberg Len og siden tjent paa Kongens Flaade i Krigen.

Item Christen Lauritssøn, som haver gjort et Drab i Sjæland og haver tjent for Dragon.

Hannibal Sehested fik Brev om Tømmer til Tøihuset i Kjøbenhavn.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi tilforne hos nogle vore Lene udi Norge altid, naar befalet er, have havt en Deel fri Tømmer, hvilket vi nu naadigst efter vore Forleningsbreves videre Indhold formedelst Skovenes Udhuggelse paa de fleste Steder samt andre Almuens store Besværligheder naadigst have efterladt, saa, efterdi vi nu en Andeel Tømmer til vort Tøihuus's Reparation her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn behøve efter hosføiede Fortegnelse, som skulde beløbe sig til en temmelig Summa, dersom det altsammen for bare Penge skulde strax indkjøbes, da bede vi eder og naadigst ville, at I ved eders Opkomst med nogle af vore Lensmænd eller deres Fuldmægtige, hvor bedst Leilighed til saadant Tømmerfang kan være, deliberere, at saadant foruden vor og Kronens altfor store Bekostning samt Bøndernes Skade og Ruin og mindst Besværing ved Vinterdagen kan tilveiebringes og forføres paa de Steder, hvor det ved vores Skibe bedst kan afhentes, hvorom I eder siden imod os haver at erklære. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Juni 1647. T. VII. 410. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Peder Juels Besolding.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi tilforne naadigst anordnet have, at de 4000 Rigsdaler, som os elskelige Peder Juel, vor Mand og Tjener og tilforordnede Resident udi Sverige, til Tractament aarligen er bevilget, hannem efter eders Ordre af vore Generalcommissarier udi vort Rige Norge skulle erlægges, og vi os siden resolveret have, at hvis Penge til Residenters Underholdning er eller vorder deputeret, paa vort Rentekammer skulle erlægges, og forbe^te^ vores Resident Peder Juel

forskrevne 4000 Rigsdaler derfra at skulle contenteres; da, efterdi vi nu naadigst erfare ingen Middel paa Renteriet at være hannem med at behjælpe, bede vi eder og naadigst ville, at I hannem efter første eder givne Ordre samme 4000 Rigsdaler ville lade bekomme. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Juni 1647. T. VII. 411. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Befaling til nogle Bønder i Akershuus at svare Hannibal Sehested, som [dennem] til Mageskifte bekom.

C. IV. Hilse eder, vores og Norges Krones Tjenere samt Tunsberg Kirkes og Provstis saa vel som og Bamble Kirkes Tjenere, som bor udi vort Rige Norge paa Skodøen, Berøen, Østre Gumø, Vestre Langø, Østre Langø, Fittie, som ligger under Nustad, og Slottenes, samtlige udi Bratsberg Len boendes, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at I herefter skulle svare os elskelige Hannibal Sehested etc., gjørendes og givendes hannem al den Landskyld, Ret og Rettighed, som I os, Kirkerne og Presterne til des gjort og givet haver og I eders rette Landdrot pligtige ere. Thi lader det ingenlunde. Kjøbenhavn 16 Juni 1647. (Conc. til R. VII).

Ove Gedde fik Brev at annamme noget Hannibal Sehesteds Gods under Bratsberg Len.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom vi naadigst til Magelaug have forundt os elskelige Hannibal Sehested etc. af vores og Kronens Gaarde og Gods, liggendes udi Bratsberg Len, nemlig Skodøen, Østre Gumø, Vestre Langø og Østre Langø, saa og af Bamble Kirkes Gaarde og Gods, nemlig Fittie, liggendes under Nustad, og 1 Hud udi Slottenes, efter vores derpaa til hannem udgivne Skjødes videre Indhold, saa, efterdi han derimod haver skjødet til os og Kronen efterskrevne Gaarde og Gods udi Bratsberg Len, nemlig udi Flotten 3 Huder med Bygsel over 6 Huder og udi Trosby 1 Skind, saa og til forbe[te] Bamble Kirke 2 Huder ringere 1 Skind udi forskrevne Trosby med Bygsel over 3 Huder, da bede vi eder og naadigst ville, at I lader det, som han igjen udlagt haver, saaledes udi vores og Kirkens Jordebøger indføre og opkræve, som det sig bør. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Juni 1647. T. VII. 411. (Conc. i Rigsarkivet).

Ove Gedde fik Brev om Skattetømmer udi Bratsberg Len.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have efterladt Almuen

udi vort Len Bratsberg alt det Skattetømmer, som de efter vores Forleningsbrev til eder aarligen skulde have udgiven, og hvis Tømmer, som Tid efter anden udi eders Tid er der fra Lenet til vores Behov nederskikket og vores Fogder betalt haver eller betale skulle, det efter rigtig Beviis udi vores Rentekammer at maa godtgjøres udi Lenens Afgift. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Juni 1647. T. VII. 411. (Conc. i Rigsarkivet).

Henrik Thott fik Brev at levere M. Hans Ohm, Kobbersmed, noget Kobber udi sin Betaling.

C. IV. V. G. t. Eftersom Mester Hans Ohm, Kobbersmed her udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn, hos os underdanigst haver ladet anholde, vi naadigst ville bevilge, at han tredive Skippund Kobber af dig maatte annamme udi Betaling for hvis Arbeide han adskillige Tider for os gjort haver, da ere vi naadigst tilfreds, at du hannem samme 30 Skippund Kobber (som efter den Accord, dig og hannem imellem ganget er, skal beløbe tilhobe et Tusinde otte Hundrede Rigsdaler, hvert Skippund til 60 Rigsdaler beregnet) paa din egen Eventyr og Bekostning maa lade bekomme, hvorimod dig et Tusinde otte Hundrede Rigsdaler igjen paa vort Renteri skal godtgjøres udi den Afgift, du af dit Len til Philippi Jacobi Dag nu førstkommendes erlægge skal, efter den Ordre, vi vore Rentemestere videre derom givet haver. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 18 Juni 1647. T. VII. 412. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Henrik Thott fik Brev at maatte forstrække Kjøbmænd, som vare visse Folk, Penge af Toldkisten, naar den aabnes.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom du underdanigst haver været begjerende at maatte til hver Philippi eller Martini, naar Toldkisten udi vor Kjøbsted Bergen aabnes, udaf Toldpengene forstrække til visse og vederheftige Kjøbmænd en visse Summa imod des Betaling paa vores Renteri inden Maanedsdagen næst efter, da ere vi naadigst tilfreds, at du dennem maa forstrække og af vores Lenes Told udlaane fem Tusinde Daler med saa Skjel, at du selv skal staa derfore, at de Maanedsdagen derefter paa vort Renteri præcise, uden al Afkortning, Skade og Eventyr udi gode, rede enkende Rigsdaler vorder leveret. I lige Maade haver du og din aarlig Afgift af Bergenhuus Len efter Forleningsbrevets Summa til hver Philippi Jacobi Dag sammesteds at klarere og det med rigtig Kvittants af Renteriet for Generalcommissarierne udi vort Rige Norge bevisliggjøre, at samme Toldpenge

og Lenets Afgift ere udi rette Tid leveret og forklaret. Cum claus. consv. Frederiksborg . . [1] Juni 1647. T. VII. 413. (Conc. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands fik Forlov udi tilkommendes Efterhøst at maatte komme hid neder til Danmark og her indtil Foraaret forblive til at forrette, hvis han her haver at gjøre, dog at han gjør den Anordning, at desimidlertid i hans Fraværelse intet i Lenet forsømmes. Frederiksborg 30 Juni 1647. T. VII. 416. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at sende Tømmer og Kalk her neder til Admiralens Huus.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom en Andeel Tømmer og Kalk fornøden gjøres til Admiralens paa Holmen hans Vaaning, som her uden vor Østerport i vor Kjøbsted Kjøbenhavn skal opsættes, da bede vi eder og naadigst ville, at I udi vort Rige Norge paa de Steder, det bedst bekommes kan, forbete Tømmer og Kalk, som efter hosføiede Designation dertil behøves, med forderligste lader hugge og bestille, at vi siden, naar vi forstendiget vorder, hvor det i Beredskab ligger, ved fornøden Skiberum det kan lade afhente. Cum claus. consv. Frederiksborg 2 Juli 1647. T. VII. 413. (Conc. i Rigsarkivet).

Ivar Krabbe fik Brev anlangende en Proces imellem M. Henrik Erikssøn [udi Weel] og en Lieutenant udi Baahuus Len.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige hæderlig og høilærd Mester Henrik Erikssøn hos os underdanigst lader andrage og berette, at han imod en ved Navn Peder Lauritssøn, Lieutenant udi dit Len, skal have en Proces og Sag paa hans Hustrues Vegne for noget Jordegods, som hende efter hendes afgangne Forældre arveligen skal være tilfalden, da bede vi dig og naadigst ville, at du hannem paa hans Ansøgning saavidt, som Lov og Ret tilsteder, til Rette forhjælper, at han uden lang Ophold og Bekostning dermed kan komme til Ende. Cum claus. consv. Frederiksborg 2 Juli 1647. T. VII. 413. (Conc. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands anlangende Erts udi hans Len.

C. IV. V. G. t. Eftersom du os noget Erts haver tilskikket, som formenes og at skulle holde Guld og i dit Len skal være funden, da bede vi dig og naadigst ville, at du af forbete Erts med

[1] Udateret saavel i Conc. som i „Tegnelser", hvor Brevet er indført mellem tvende af 18 og 30 Juni.

forderligste saa meget, som nærværende Skib kan føre, hidskikker. Cum claus. consv. Frederiksborg 2 Juli 1647. T. VII. 414.

Hans Kønningham fik Brev om Bønderne udi Senjen Len.

C. IV. V. G. t. Eftersom menige Almue udi Senjen Len udi Nordland hos os underdanigst klageligen lader andrage, deres unge Børn og Tjenere, som de aarligen hensende til Finmarkens Fiskeri, dennem der ulovligen at fratages og ved Finmarkens Indvaanere dennem ved større Løn og andre Løfter at fralokkes imod vores naadigste Anordning, i Synderlighed en, publiceret paa vort Slot Bergenhuus 1622, hvorover de geraader i stor Uleilighed og ikke saa flittig som tilforne herefter kan søge Finmarkens Fiskeri, det de og underdanigst beretter dig at have tilkjendegivet, dog herudinden ikke at være til Rette hjulpen: da bede vi dig og naadigst ville, at du holder over vores udgangne Forordninger saa og derhos dig udførligen om denne Sags Beskaffenhed imod os underdanigst med forderligste erklærer. Cum claus. consv. Frederiksborg 4 Juli 1647. T. VII. 414. (Conc. i Rigsarkivet).

Ove Jenssøn fik Brev paa Vors Sogns Tiende udi Norge.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Ove Jenssøn, Raadmand udi vor Kjøbsted Bergen, hos os underdanigst lader anholde og begjere vor og Kronens Anpart Tiende af Vors Prestegjeld udi vort Rige Norge, som os elskelige Christopher Ivarssøn medforlent er og for^{ne} Ove Jenssøn haver Expectantsbrev paa efter for^{ne} Christopher Ivarssøns Død, hannem nu strax maatte forundes, eftersom for^{ne} Christopher Ivarssøn bor udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn og den til andre bortpagter, og for^{ne} Ove Jenssøn udi for^{ne} Bergen, som Tienden falder, og derfor med Bønderne bedst kan have Opsigt, at dennem ingen Uret skeer, med Erbydelse til for^{ne} Christopher Ivarssøn udi rette Tide den aarlig og sedvanlig Afgift udi for^{ne} vor Kjøbsted Kjøbenhavn at ville erlægge: da have vi paa for^{ne} Ove Jenssøns underdanigste Anmodning og Begjering naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at for^{ne} Ove Jenssøn maa herefter, indtil vi anderledes tilsigendes vorder, annamme og opberge vor og Kronens Anpart Tiende af forbe^{te} Vors Sogn udi for^{ne} vort Rige Norge, efterdi han dog efter for^{ne} Christopher Ivarssøns Død, som nu naadigst dermed forlent er, haver vores naadigst Expectantsbrev derpaa saa og bor saa nær, at han kan have Indseende med, at Bønderne ingen Uret vederfares, dog

med slig Condition og Vilkaar, at han efter hans egen Erbydelse aarligen og udi rette Tide skal være tiltænkt til forne Christopher Ivarssøn at erlægge og betale, saa længe han lever, den aarlig og sedvanlig Afgift, som han af andre deraf havt haver. Dersom og forne Ove Jenssøn førend forne Christopher Ivarssøn ved Døden afgaar, da skal dog forne Christopher Ivarssøn forne vor og Kronens Tiende af forne Vors Sogn derefter som tilforne hans Livstid efter vores hannem derpaa givne Bevillingsbrevs videre Indhold nyde og beholde. Cum inhib. sol. Antvorskov 10 Juli 1647. (Conc. til R. VII).

Hannibal Sehested fik Brev om det Skib, han lader bygge, saa og om det, Albret Baltzar Berndts haver igjære.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi for kort Tid siden naadigst have ladet eder forstaa vores Mening saa vel om det Skib, som I selv haver ladet bygge, som om det, os elskelige Albret Baltzar Berndts, vores Factor, haver ladet bygge, at det ikke er vores Leilighed de samme at betale af de Middel, som vi selv skal leve af, og vi nu fra vort Slot Anderskov hid til vor Kjøbsted Kjøbenhavn er forreist og ikke kan komme forne Albret Baltzar Berndts til Ords, da bede vi eder og naadigst ville, at I lader forne Albret Baltzar Berndts forstaa vores naadigste Mening om forne hans Skib. I det, som I selv haver ladet bygge, ville vi naadigst holde halvt med eder, naar det under sit Takkel er vurderet; om Stykkerne til samme Skib ville vi naadigst, at I med os elskelige Marsilio skal handle og dertil lade gjøre tjenlige Affuter. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 Juli 1647. T. VII. 414. (Conc. i Rigsarkivet).

Confirmation paa Palle Rosenkrands's Brev, som han haver givet Christen Nilssøn, at holde Herberg udi Farsund.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Agdesiden, haver paa vores naadigste Behag tilforordnet Christen Nilssøn, boendes udi Farsund, at være Gastgeber der sammesteds, og lyder forne Palle Rosenkrands's Brev Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg, Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, Kgl. Maj.s Befalingsmand over Agdesidens Lene, kjendes og gjør vitterligt, at eftersom fornøden er udi Farsund her udi Lister Len at tilforordnes en, som kan holde Herberge for den fremmede og reisende Mand saa vel som Øl og Mad for billig Betaling, hvorfore jeg paa Kgl.

Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne haver tilforordnet og tilbetroet og nu med dette mit aabne Brev tilforordner og tilbetror ærlig og velagt Mand Christen Nilssøn, boendes udi forne Farsund, sammesteds at være Gastgeber og holde Herberge for den fremmede og reisende Mand saa vel som forskaffe hannem Øl og Mad for billig Betaling og deraf give den tilbørlige Afgift. Thi paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne vil jeg have alle og enhver, som sammesteds er boende, strengeligen forbuden, at de sig ei tilfordrister Viin og Øl eller nogen anden Drik udi Kander eller Pottetal efter denne Dag at udtappe uden den, som og tilforne er tilforordnet, under tilbørlig Straf. Actum Huseby den 11 Juli Anno 1642. Palle Rosenkrands.

Underdanigst derpaa begjeres vores naadigste Confirmation, da have vi paa forne Christen Nilssøns underdanigste Anmodning og Begjering forne hannem af Palle Rosenkrands givne Brev udi alle des Ord, Clausuler og Punkter naadigst confirmeret, fuldbyrdet og stadfæstet saa og hermed confirmere, fuldbyrde og stadfæste. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 17 Juli 1647. (Conc. til R. VII).

Confirmats paa Anders Jonssøns Mageskifte.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Anders Jonssøn, vores Tolder udi Lister Len, underdanigst til os og Kronen udi forleden Feidetid haver laant og forstrakt 200 Rigsdaler og derfor af os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Agdesiden, paa vores naadigste Ratification med vort og Kronens Gods underdanigst er forsikret, hvilket forne Gods forne Anders Jonssøn og siden af forbemeldte Palle Rosenkrands til Mageskifte haver bekommet og derpaa nu søger vores naadigste Confirmation, eftersom forne Palle Rosenkrands's derpaa hannem givne Brev lyder Ord efter andet, som følger:

Jeg, Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, Kgl. Maj.s Befalingsmand over Mandal, Nedenes og Raabyggelagets Lene, gjør hermed for alle vitterligt, at eftersom ærlig, velagt og forstandig Mand Anders Jonssøn, Kgl. Maj.s Tolder udi Lister Len, underdanigst til Hs. Kgl. Maj. udi næst forleden svenske Feide godvilligen haver forstrakt 200 Rigsdaler og derfor underdanigst bekommet til Forsikring Kgl. Maj.s og Kronens Gods udi Lister Len Underøen, liggendes udi Valle Sogn, som skylder aarligen 2 Huder, og Lysestøfle, liggendes udi Vigmostad Sogn, skylder aarligen 2 Huder, med mere Gods efter derpaa mit forrige udgivne Forsikringsbrevs videre Indhold, dateret Kongsgaarden paa

Oddernes den 16 August 1646, da, eftersom høibemeldte Kgl. Maj.s forrige udgangne Brev, dateret Kjøbenhavn den 19 Juli Anno 1632, formeldende, at saafremt nogen, som Pant haver, det ville sig tilskifte for ligesaa godt og beleiligt Gods og derforuden kvittere, hvis de derpaa forstrakt haver, da skulle de det og maa bekomme samt fremdeles Ratification derpaa, og eftersom jeg haver bekommet Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Missive, dateret Kjøbenhavn den 23 Marts nærværende Aar, at Hs. Kgl. Maj. naadigst haver undt og bevilget forbemeldte Anders Jonssøn forne 2 Huder i Underøen, item Lysestøfle 2 Huder, at maa bekomme til Mageskifte for Ullerøen,[1] som skylder aarligen 4 Huder, liggendes udi forne Lister Len, udi Heckenes Sogn, hvorfore jeg paa høibemeldte Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne haver til Magelaug bortskift og afhændet til bemeldte Anders Jonssøn og hans Arvinger forskrevne Kgl. Maj.s og Norges Krones Gaarde og Gods Underøen og Lysestøfle, som aarligen skylder 4 Huder, hvorudimod igjen han haver udlagt til Vederlag til Hs. Kgl. Maj. og Norges Krone forskrevne Gaarde Ullerøen, som skylder aarligen 4 Huder, liggendes udi forne Heckenes Sogn, og derforuden underdanigst afstanden og kvitteret for 200 Rigsdaler, som han til Hs. Kgl. Maj. forstrakt haver, hvilke forne tvende halve Gaarde Underøen og Lysestøfle skal følge forne Anders Jonssøn og hans Arvinger og herefter frelseligen nyde, bruge og beholde til evindelig Odel og Eiendom med al den tilliggendes Herlighed, Lutter og Lunder, som der nu tilligger og af Arilds Tid tilligget haver og bør dertil at ligge med Rette, være sig udi Skov, Mark, Ager eller Eng, Fiskevand og Fægang, vaadt eller tørt, aldeles intet undertagendes udi nogen Maader; og haver forskrevne Anders Jonssøn herpaa ydermere Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Confirmats at erlange. At jeg saaledes, som forskrevet staar, paa højstbemeldte Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og gode Behag haver mageskift og afhændet, bekræfter jeg ved min Haand og Segl her nedenfore. Actum Farsund den 26 April Anno 1647. Palle Rosenkrands.

Da have vi paa forne Anders Jonssøns underdanigste Anmodning og Begjering forne Brev udi alle des Ord, Clausuler og Punkter naadigst confirmeret [etc. som i næstforegaaende Brev]. Frederiksborg 22 Juli 1647. (Conc. til R. VII).

[1] i Spinds Annex, som i ældre Tider ogsaa kaldtes Hekne Sogn.

Hannibal Sehested fik Befaling at lade det Skib vurdere, som han haver ladet bygge udi Norge.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi eder den 11 Mai 1645 naadigst en vores naadigst Missive have tilskikket anlangendes et Skib som I da havde lovet for os at ville lade bekoste med Jern- og Træfang, indtil det blev fuldferdiget, af det Tømmer, som I da havde beliggendes, til hvilken Ende vi eder og vores Bygmester og Skabelon paa Skibet have tilskikket med Løfte samme Skib at ville beholde og eder det betale, eftersom det kunde eragtes billigt at være værd, saa og selv dertil at ville forskaffe Segl og Redskab, Anker og Toug, Folk og andet, som det udtakle kunde: da, efterdi det os betænkeligt falder at sætte Lenenes Indkomst, hvoraf vi selv leve skal, paa forbe^te Skib og intet at vide derfore igjen, som hidindtil skeet er, da ville vi naadigst, at I nu straxen forbe^te Skib, og førend det segler, skal lade taxere og vurdere af os elskelige Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] til Kambo og Capitain Gillis, som nu reiser op med eder, vore Skibscapitainer, saa vel som Generalvisiteuren, Skibbyggeren Mester Robbins, Skipperen og Mester-Tømmermanden og andre erfarne, som er næst ved Haanden, hvor meget det kan eragtes værd at være, saavidt Skibet i sig selv angaar og I derpaa efter vores naadigste Befaling bekostet haver; thi hvad Segl, Redskab, Anker og Toug angaar, som vi dertil forskaffet have, da ville vi naadigst, at vores Admiral paa Bremerholm det særdeles skal lade vurdere. Efterdi vi og ikke til Sinds er herefter at sætte de Middel paa Skibbygning, som vi selv skal leve af, uden at vide noget derfore igjen, da ere vi naadigst tilfreds, at forbe^te Skib, eftersom det deroppe, som før er rørt, vorder vurderet og taxeret, eder maa betales udaf vort Rige Norges Contribution. Dersom og flere saadanne eller andre tjenlige Skibe paa lige Manering og Mahl deroppe kan bygges, bekostes og betales, da ere vi naadigst dermed tilfreds, vil eder og det naadigst hermed have anbefalet. Cum claus. consv. Frederiksborg 30 Juli 1647. T. VII. 415. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Lensmændene, som reiser hid neder til Riget uden Forlov.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi naadigst formærke en Deel vore Lensmænd udi vort Rige Norge sig ofte at begive hid neder og her at forblive til at forrette deres egne private Sager uden Forlov, hvorved vores og Rigens Tjeneste deroppe letteligen kunde

forsømmes, da er vores naadigste Villie, at I alle Lensmændene der sammesteds paa vore Vegne skal forstendige, at ingen uden særdeles Forlov og paa en visse Tid derfra maa forreise, medens dersom de det at gjøre begjerer, da skal de først om Forlov anholde og siden med deres Fuldmægtige, de der ved Lenet efter sig lader, tage saadan Afskeden, at de udi deres Fraværelse tilbørligen paa vort Slot Akershuus klarerer, hvis dennem der at klarere vedkommer, og ellers udi Lenet tilbørlig Inspection haver, som forsvarligt kan være, saafremt vi ikke, om anderledes befindes, derved skulle foraarsages at gjøre Forandring med Lenet. Cum claus. consv. Frederiksborg 31 Juli 1647. T. VII. 412. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at lade Herman Gaarman bekomme Tolderiet udi Bergen, saa og Hans Lange at gjøre Regnskab af hans Len.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi naadigst have for godt anseet at betro Tolderiet udi vor Kjøbsted Bergen til os elskelige Herman Gaarman, itzige Toldskriver der sammesteds; udi hans Sted ere vi og naadigst tilfreds, at I Tolderen udi Svinsund, Hans Lugt, eller en anden vederheftig Mand til Toldskriver udi for^{ne} Bergen igjen maa forordne: thi haver I paa vore Vegne det udi Verk at sætte og af dennem at tage fornøden Caution. Eftersom og os elskelige Hans Lange til Fossesholm, vor Mand og Tjener, udi forleden Christianiæ Herredag ved eders Recommendation blev forlenet med Eker Len saa og hannem bevilget, at han for de bortstjaalne Toldpenge udi Drammen, midlertid samme Tolderi hannem var betroet, skulde være fri og kravesløs, dog med Befaling til eder, at han derefter vel skulde gjøre bevisligt, samme Penge uden nogen hans Forsømmelse at være forkommen og bortstjaalen: da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem paa vore Vegne forstendiger, at han uden nogen Undskyldning skal være tiltænkt inden Juul førstkommendes derfore saa vel som alt andet, han befindes med at restere, præcise at klarere paa vort Slot Akershuus eller og skaffe Beviis af Rentekammeret, det der tilbørligen at være klareret; saafremt det ikke skeer, da skal I straxen tage hans Len og det for^{ne} vort Slot Akershuus underlægge for den Afgift, deraf gaar, og det siden ligesom afgangne Steen Villumssøns [Rosenvinges] ved vederheftige lade forvalte. Cum claus. consv. Frederiksborg 31 Juli 1647. T. VII. 416. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at sætte udi Verk, hvis Morten Tancke foregiver om Norges Tiltagelse med Island og Færø og Nordkappen.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi udaf os elskelige Martin Tancke, vores Resident i Holland, erfare adskillige Forslag af Trafiquens og Næringens Tiltagelse udi vore Lande Norge, Island, Færø og Nordkappen, baade med Hvalfiskfang og alle Slags anden Fiskeri samt Sæbesyden, Saltens Raffinering og Potaske at gjøre saa vel som Slibestene og Kummen at forbyde og adskillige fremmede Vare med Imposter at forhøie ligesom i Holland, da ville vi naadigst, at hvis forne Tancke efter den hannem givne Fuldmagt, hvoraf eder authoriseret Copi skal tilstilles, med eder udi forne vort Rige Norge herom communicerer eller Personer til saadant at gjøre recommenderer, det udi bedste Maader til vores og Rigens Tjeneste skal være tiltænkt at befordre, haandhæve og forsvare. Dersom og nogen indlændiske udi nogen af samme Forslag agter at partipicere paa lige Maneer, som det fremmede vorder forundt, da skal det være dennem for nogen fremmed frit fore og maa af eder paa vores Vegne og paa naadigst Ratification derpaa privilegeres. Udi Betragtning og, en vores Skibscapitain ved Navn Gellius berettes at have god Erfarenhed om Fiskeriets Beskaffenhed og Fortsættelse, saa og god Makrelfang at være under Jomfrulandet og deromtrent, da, paa det forne Fiskeri ret maa begyndes, drives og underholdes, ville vi naadigst forne Capitain herfra have forløvet, at han det deroppe kan tage vare og udi Verk sætte, til hvilken Ende og bedst er, at han med fornøden Pas forsees og strax befarer alle Havnerne langs Kysten, hvor nogen Apparents kan være til saadan eller anden Fiskeriets Anrettelse, at han inden forestaaende Vinter derom kan gjøre eder udførlig Beretning; desimidlertid skal han dog forblive her i Tjeneste og beholde sin aarlige Gage; dersom og imod Forhaabning noget fiendtligt paakom, skal han sig hos vores og Rigens Flaade igjen indstille og der bruge lade, hvor og naar befalet vorder; desimidlertid han og deroppe forbliver, haver I hannem der at accommodere med Værelse og Vaaning, som I derom bedst indbyrdes kan forenes. Cum claus. consv. Frederiksborg 31 Juli 1647. T. VII. 416. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Johan Gaarman fik Brev paa Topmaal udi hans Stiftsskriveri i Akershuus Len.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hannibal Sehe-

sted til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder i vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, paa vores naadigste Behag haver forundt os elskelige Johan Gaarman, Slotsskriver paa vort Slot Akershuus, som og Stiftsskrivers Bestilling betjener, at maa nyde og beholde alt Topmaalet, som over hans betroede Stiftsskriveri kan falde, eftersom det hannem derpaa givne Brev, som lyder Ord fra Ord, som efterfølger, videre udviser:

Hannibal Sehested til Nøraggergaard, Danmarks Riges Raad, Statholder udi Norge og Høvedsmand over Akershuus Slot og Lene, gjør hermed vitterligt, at eftersom jeg er kommen udi visse Erfaring, at Kirkevergerne og andre under samme Prætext haver hidindtil altid beholdt Topmaalet af Tienderne fri, saa at Kirkerne ikke nogen Tid nydt eller kommen til gode videre end ret Tøndemaalet, som Bispen, M. Henning Stockfleth, sig og skriftlig haver erklæret, og at det til Stiftsskriveren kunde bevilges, helst efterdi det Kirkerne ikke des mere kommer til gode: da, formedelst langvarige, tro og flittige Tjeneste, ærlig, velagt og forstandig Mand Johan Gaarman, Slotsskriver her paa Akershuus og Stiftsskriver over des underliggende Lene, mig paa Kgl. Maj.s og Rigets Vegne (i Synderlighed nu i forleden Feidetid) beviist haver og herefter ydermere bevise skal, saa vel som daglig stor Besværing paa Kirkernes Vegne udi forbemeldte hans betroede Stiftsskrivers Bestilling, haver jeg nu derfore paa høistbemeldte Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres, Vegne og naadigste Behag forundt og bevilget saa og hermed under og bevilger forne Johan Gaarman, at han herefter aarligen og saa længe han samme bemeldte Stiftsskrivers Bestilling betjener, maa fri og frelst nyde og beholde alt Topmaalet, som over alt bemeldte hans betroede Stiftsskriveri kan falde af Kirkernes Tienders Lodder sammesteds, efterat de rigtigen (efter sedvanligt) er deelt og skiftet paa enhver Sted lige ved Kongens og Presternes, dog bemeldte Kirker paa des rigtige, behørlige, fylleste ret straag Tøndemaal ikke udi ringeste Maader dermed at skee nogen Forkortning. Og haver forbemeldte Johan Gaarman om herpaa Kgl. Maj.s egen naadigste Ratification med forderligste underdanigst at anholde. Til Vidnesbyrd under mit Signet og egen Haand. Actum Akershuus . . . . .[1] Hannibal Sehested.

Hvorpaa forne Johan Gaarman nu underdanigst vores naadig-

[1] Saavel Concepten til Confirmationsbrevet som Statholderens Bevilling, der i Original er vedlagt Concepten, ere udaterede.

ste Confirmation er begjerendes, da have vi for^ne Brev hermed udi alle sine Ord, Clausuler og Punkter naadigst confirmeret, fuldbyrdet og stadfæst saa og hermed confirmere, fuldbyrde og stadfæste. Cum inhib. sol. Frederiksborg 1 August 1647. (Conc. til R. VII).

Hannibal Sehested fik Brev om Tømmer og Kalk hid neder at skikke.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I gjører den Anordning, at 26 Bjelker bliver bestilt udi vort Rige Norge og siden med forderligste hid neder skikket; hver Bjelke skal være 17 Sjælandske Alne lang, 14 Tom bred og 12 Tom tyk; er derhos og vores naadigste Villie, at I og udi lige Maade skal lade bestille og hid neder skikke 60 Tylvter Deler, 24 Tylvter Træ til Stolper og Hanebjelker, 40 Lester Kalk, 2,400 Legter og 8 Tylvter Bjelker af 20 Alen, som skal forbruges til Sibyls og Gallentens Reparation. Cum claus. consv. Frederiksborg 2 August 1647. T. VII. 417. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Obriste Reichwein fik Confirmation paa tvende Gaarde, udi Ide og Marker Len beliggendes, at maatte bruge dem til Odel og Eiendom.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Georg Reichwein, bestalter Obriste udi Akershuus Len, os underdanigst lader forebringe, at han udi forleden Feidetid til os og Kronen haver gjort nogen Forstrækning og derfore af os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, paa vores naadigste Ratification og Behag skal være forsikret med vore og Kronens Gaarde udi for^ne Akershuus Len, under Ide og Marker Len beliggende, hvilke for^ne Gaarde han og siden af for^ne vores Statholder for for^ne hans Forstrækning til egen Odel og Eiendom skal have bekommet, med underdanigst Begjering, for^ne hannem derpaa af for^ne vores Statholder givne Brev naadigst maatte confirmeres, eftersom det lyder Ord efter andet, som følger:

Hannibal Sehested til Nøraggergaard, Danmarks Riges Raad, Statholder udi Norge og Høvedsmand over Akershuus Slot og dessen underliggende Lene, gjør vitterligt, at eftersom den ædle og mandhafte Georg Reichwein, bestalter Oberster udi Akershuus Len, haver gjort Kgl. Maj. og Riget udi forleden Feidetid nogen Forstrækning, hvorfore hannem efter Kgl. Maj.s naadigste Ordre igjen er udlagt til Forsikring tvende Hs. Maj.s og Kronens Gaarde,

kaldet Aker og Disen, paa Hedemarken udi Akershuus Len og under Ide og Marker Len beliggende, efter derom mit til hannem udgivne Forsikringsbrevs videre Indhold; og efterdi velbemeldte Oberste Reichwein for.ne Gaarde været begjerende at maatte hannem forundes til hans Residentsie og des bedre Inspection paa Landet, helst efterdi de ere Grændsen saa nær beliggende, og det til egen Odel og Eiendom for sig og sine Arvinger udimod for.ne hans Udlæg og den store Bekostning til des Bygning og Reparation samt Forbedring med Inddigning eller Dæmning udi Mjøsen til et Stykke Maskeland[1] (uden nogens Præjudits) udkræves, og derpaa nyde adelige Friheder, som de udi afgangne velbyrdige Mogens Svales Tid, fordum Landoberster sammesteds, som dennem da og besiddet, havt og nydt haver: da, eftersom Kgl. Maj. og Kronen dermed lidet eller intet afgaar og Hs. Maj.s og Rigens Tjeneste sammesteds udi alle Tilfald des bedre kan haves udi Agt, haver jeg for des og forberørte Aarsagers Skyld saa og formedelst hans Kgl. Maj. og Riget hidindtil erviste tro og flittige Tjeneste, særdeles udi forleden Feidetid, saa vel som endnu og han i Fremtiden kan og bør at gjøre, efter derom underdanigst Forespørgen og naadigst Resolution og Samtykke, dateret den .[2] Juni næstforleden, hannem, ObristeRei chwein, for.ne Begjering paa Kgl. Maj.s Vegne hermed bebrevet og tilsagt indtil videre Hs. Maj.s egen naadigste Confirmation, hvorom han forderligst paa det underdanigste haver at anholde. Til Vidnesbyrd under min Haand og Segl. Actum Baahuus den 29 Juni Anno 1647.

Hannibal Sehested.

Da have vi paa for.ne Obriste Reichwein hans underdanigste Anmodning og Begjering for.ne Brev udi alle des Ord, Clausuler og Punkter naadigst confirmeret, fuldbyrdet og stadfæst, saa og hermed confirmere, fuldbyrde og stadfæste. Cum inhib. sol. Frederiksborg 2 August 1647. (Conc. til R. VII).

Hannibal Sehested fik Brev om Tømmer hid neder at skikke til Ridderstuen paa Frederiksborg.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I haver bekommet vores naadigste Befaling anlangendes Bjelker, som til Ridderstuen her skulde bestilles og hid skikkes, da bede vi eder og naadigst ville, at I, saafremt de saadanne, som vores Ordre til eder omformelder, haves kan deroppe, da gjører den Anordning, at de endeligen til Michaelis her vist kan være, eller og eder derom erklærer, at

[1] Marskland. [2] Aabent Rum i Conc.

Admiralen paa Holmen med Skiberum sig derefter kan vide at rette. Cum claus. consv. Frederiksborg 3 August 1647. T. VII. 418. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at tilholde Selius Marsilius til Holmen aarlig at levere 2000 Skippund Jern.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom der en 2000 Skippund Jern aarligen til Holmen behøves, som I af hosføiede Smedens Overslag videre kan see og erfare, da bede vi eder og naadigst ville, at I os elskelige Selium Marsilium tilholder, at han herefter indtil paa videre naadigste Anordning saa meget aarligen, som forbemeldte Specification omformelder, af Eidsvolds Jernverk lader levere, eftersom vi dog forne vores Smeds Erklæring om forne Norske Jerns Dygtighed og Værd naadigst bekommet have, det hannem og siden af eder skal betales en Skippund Stangejern 9 Rigsdaler; hvad de andre Slags Jern angaar, da ville vi naadigst, at vores Rentemestere straxen skal erfare og sig erklære, hvorledes hver Slags deraf hidindtil paa vores Renteri efter vores naadigste Ordre er godtgjort. Cum claus. consv. Frederiksborg 3 August 1647. T. VII. 418. (Conc. i Rigsarkivet).

Bergens Privilegia om Orlogsskibe at holde.

C. IV. G. a. v. Eftersom os elskelige Hannibal Sehested etc. efter den af os naadigst givne Fuldmagt om Defensionsskibe med Borgerskaberne og andre udi vort Rige Norge at handle og tractere, nu paa vore Vegne og til underdanigst Confirmation haver handlet og sluttet med Bergen Byes Fuldmægtige, som følger:

Jeg, Hannibal Sehested til Nøraggergaard, etc., gjør vitterligt at have efter naadigst Fuldmagt paa mit underdanigst overleverede Indlæg om Defensionsskibes Tilveiebringelse, dateret Frederiksborg den 17 Januar nærværende Aar, samt og særdeles naadigst Missive, datum Frederiksborg den 12 Juni næstforleden, at handle med Borgerskaberne og andre formuende udi Norge om Orlogsskibes Anretning og Underholdning udi Freds- saa vel som Feidetid imod visse Privilegier, nu paa Kgl. Maj.s, min naadigste Herres Vegne til videre naadigst Confirmation handlet og capituleret med Bergen Byes deputerede Fuldmægtige, nemlig Ove Jenssøn og Helmicke Welding, udi efterfølgende Maade:

Indførselen angaaende.

[1]. At Defensionsskibenes Participanter i forne Bergen ved deres Defensionsskibe under Frihed af halv Told, eftersom den nu oppeberges eller herefter paabuden vorder, maa indføre Nor-

denfjelds alt Spansk Salt, Viin, Brændeviin, Tobak, Speceri, Styk- og Kramvare efter de paa deslige andre Defensionsskibes Udredere naadigst confirmerede Privilegier, og det af ingen andre at skee, efterat dette paa alle Havner er anslagen og kundgjort, under den Confiscation Halvparten til Kgl. Maj. og Halvparten til bem[te] Skibredere efter naadigste Privilegia, datum Hafniæ den 28 Marts Anno 1630, og hvis ellers af Salt eller anden Vare af fremmede hendes at didføres, det at selges til bem[te] Parcipanter og ingen anden, eftersom andre desliges Skibredere naadigst er bevilget, og paa det ingen Underslæb herimod med Indførselen skulle begaaes, da de selv at maa have visse Tjenere til Opsigt paa Havnerne, saavidt deres Privilegier sig strækker, efter som derom Kgl. Maj.s forrige naadigste Tilladelse og Missive, dateret den 6 December 1630.

[2]. Ingen fremmede, som paa Havnerne driver deres Handel, at maa eller skulle indføre andet end rede Penge, deres Last og Ladning med at kjøbe og sig tilforhandle efter forrige naadigst givne Privilegier, dateret Flensborg den 22 December 1630, item ingen fra Byen nogen Fedevare at udføre, undtagen hvis de sig med Korn, Malt, Meel, Flesk, Gryn og Brød efter Bergen Byes Privilegia tilforhandle.

Udførselen angaaende.

[3]. Da at give af alle Slags Fede- og Fiskevare, som udføres med bemeldte Defensionsskibe, halv Told og af al udførende Last en Trediedeel, eftersom paa de andre Skibsparticipanter naadigst er confirmeret.

4. Ingen fremmede Skibe der for Byen og saavidt deres Privilegier sig strækker at maa befragtes af ind- eller udlændiske, saa længe Defensions- eller Borgerskibe for billig Fragt kan bekommes efter og derom Kgl. Maj.s naadigste Privilegio, dateret Hafniæ den 16 Juli 1638.

5. Hvis Tømmer til Defensionsskibes Bygnings Fornødenhed, som inden Riget bygges, det at være dennem tilladt at nyde, paa hvad Len og Sted det findes, for billig Betaling, være sig af Kronens, Geistlighedens, Adels eller andres Skove, ihvor som helst det bedst og bekvemmeligst kan haves og tilveiebringes, eftersom forbemeldte andre Skibsudredere naadigst er bevilget.

Under disse forskrevne Privilegier skal forstaaes og med indsluttes Stavanger By samt Throndhjem, saavidt de med Bergen Borgere participerer, at nyde Handelen overalt udi de trende

Lene til fellids, eftersom enhver By [haver] Redere til og forleden in Martio nærværende Aar derom af bemeldte trende Byers deputerede Fuldmægtige udi velbyrdige Fredrik Urnes og min Nærværelse paa Akershuus sluttet og foraccorderet er eller og med første ved min Didkomst til Bergen imellem deres og Throndhjems Byes Borgerskab efter derom forbemeldte særdeles naadigst Fuldmagt, dateret Frederiksborg den 12 Juni næstforleden, videre behandlet og resolveret vorder, eftersom det Hs. Kgl. Maj.s og Rigets samt sine egne Undersaatters Tjeneste og Fremtarv fremfor andres kan være gavnligst og tjenligst.

Og eftersom bemeldte Bergens deputerede udimod forskrevne Privilegier paa deres egne og Medparticipanters Vegne sig erbyder endnu dette Aar at tilveiebringe to dygtige Defensionsskibe, drægtige mellem 120 og 180 Lester, i lige Maader tilkommendes Aar tvende, tredie Aar atter tvende, desligeste, om muligt, det fjerde og femte Aar, da skulle de være forpligt mig derpaa deres skriftlige Revers under Stadssegl samt deres egne og samtlige Participanternes Haand og Signet med første at forskaffe og tilskikke, at de samme Skibe efter Indholden af denne Capitulation skulle paa deres egen Bekostning og Eventyr bringe tilveie samt holde og underholde, som det sig bør og Riget kan være tjent med, til des og deres egen Conservation, og eftersom de af Kgl. Maj.s dertil forordnede Skibscommissarier udi Norge befindes nøiagtige, og siden udi Feidetiden dennem strax udrede, montere og fetaliere samt med Folk, Officierer og Ammunition saaledes forsyne og underholde, saa længe Feiden varer og de forbliver udi Rigets Tjeneste, at de og udi Kgl. Maj.s egen real Flaade, om behøves, skulle kunne bruges og passere, og det under Fortabelse af deres Gods og Formue.

Hvorimod dennem (som andre Defensionsskibs-Redere naadigst forundt) disse efterskrevne Privilegier udi Feidetid skulle bevilges og holdes:

1. At skulle tillægges, godtgjøres og betales paa deres Skibes fulde Udredning og Udmontering med Folk, Stykker, Fetalie og Ammunition, som det sig bør, lige efter den Capitulation, som med Selio Marsilio udi seneste Feide oprettet efter naadigst Ordre og Ratification samt derpaa Afregning.

2. Og strax, naar bemeldte Defensionsskibe udi Feidetid hender at komme udi Tjeneste, de da skulle blive munstret og under Kgl. Maj.s Flag antagen.

3. Naar samme Skibe haver paa deres egen Bekostning og Udredning samt al tildragne Eventyr tjent udi tre Maaneder, dennem da deres fortjente tre Maaneders Sold at skal betales og saa continuerlig hver tre Maaneder at contenteres, saa længe Feiden varer, og en Maaneds Sold til Aftakning.

4. Dersom samme Skibe bleve lagte udi Arrest og ei saa snart udi Feiden og under Kgl. Maj.s Flag bleve brugte, forhindrede fra deres anden Næring og Reiser, da naadigst at betales efter Capitulation, saavidt det kunde paaløbe efter Arrestens Forsømmelse og Bekostning, og eftersom de befandtes at være monteret, fetalieret og udredt efter Capitulationens Indhold at gaa paa Orlog.

5. Og de udi Fredstid føre saa let eller svar Rustning, som Skibsrederne selv synes for deres Trafique og Reiser meest profiterligt, dog efter som to Maaneders Advarsel eller saa snart de Skibene, som udi Langreiser kan hendes at være, kunne hjemforskrive, at comparere til fuldkommen Orlog ferdig, paa hvilket Sted udi enten Riger tilsiges og Vinden vil føie.

6. Og naar for. deres Defensionsskibe udi Kgl. Maj.s og Rigets Tjeneste bliver fordret, da, paa det Handelen og Commercien ikke skal nedlægges, mens continuere, bevilges dennem, al den Stund Defensionsskibene ere udi Tjeneste, og ikke længer, dessen Privilegier paa lige saa mange andre egne eller Fragtskibe, monteret eller ikke, igjen.

7. Hvis Priser udi Feidetid med bemeldte Defensionsskibe kan vorde erobret, deraf skal tilkomme Kgl. Maj. og Kronen den tredie Part, Skibsrederne den anden tredie Part, den sidste tredie Deel til Skibsofficiererne og samt Baadsfolket.

8. Forbemeldte Orlogsskibes Over- og Underofficierer saa og hvis Tømmermænd og andre gemene Skibsfolk, som paa dennem hender udi Tjeneste at komme, skulle udi Freds- saa vel som Feidetiden for Udskrivelse og Baadsmands-Skat være fri og forskaanet, saa længe de paa samme Compagniskibe ere og ved dennem bruges, efter forrige naadigste Privilegio, dateret Kjøbenhavn den 27 Marts 1630.

9. Hvis Baadsfolk til Defensionsskibenes fornøden Besætning udi Feidetiden ikke ellers udi Hast kunne haves, da haver Lensherren der paa Stedet udi Kgl. Maj.s Navn dertil at lade udskrive udi Byen og paa Landet saa mange, behøves og dygtigst findes, at tjene paa Skibsredernes egen Bekostning.

10. Til Slutning, at dersom enten af Orlogsskibene hendede at forulykke og forkomme, det da at være Rederne frit at fragte et andet ligesaa godt og dygtigt Orlogsskib med lige Conditioner, indtil de et nyt igjen kunne selv bygge eller kjøbe, hvilket bør at efterkommes det snareste muligt, saa at Tjenesten kan forrettes, naar tilsiges.

Og eftersom Kgl. Maj. ved særdeles befuldmægtigede extraordinari Ambassadeur, den høiædle og velbyrdige Hr. Corfits Ulfeldt til Egeskov, Ridder, Danmarks Riges Hofmester og Raad samt Kgl. Maj.s Befalingsmand over Møen, nylig med de Herren Stater adskilligt belangende Handelen og Commercien paa Norge haver sluttet og foraccorderet, da skal ved disse forskrevne Privilegier eller andre aldeles intet forstaaes eller udtydes til nogen Præjudits derudimod, mens enhver særdeles forne Skibsredere sig derefter vide at rette og forholde og Lensherren dermed at have tilbørlig Inspection.

At saaledes paa Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres Vegne efter naadigst given Fuldmagt er handlet og accorderet til Kgl. Maj.s egen videre naadigst Confirmation, er til Vidnesbyrd under min Haand og Segl. Datum Frederiksborg den 2 August 1647.

Hannibal Sehested.

Da, eftersom forne Fuldmægtige derpaa vores naadigste Confirmation underdanigst været begjerende, have vi forskrevne Handling udi alle sine Ord, Punkter og Clausuler naadigst confirmeret, fuldbyrdet og stadfæst saa og hermed confirmere, fuldbyrde og stadfæste for os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark og Norge, at skal uryggeligen blive holdet og efterkommet, som forskrevet staar. Cum inhib. sol. Frederiksborg 3 August 1647. (Conc. til R. VII).

Hannibal Sehested fik Brev Commissarie-Tolden udi Norge at levere til de Skaanske Landcommissarier.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi eder tilforne naadigst anbefalet have Commissarie-Tolden, som udi vort Rige Norge falde kunde, til Commissarierne udi vort Land Skaane at skulle lade levere, da, efterdi vi nu naadigst bevilget have, samme Told Landcommissarierne udi forskrevne vort Land Skaane, de, som nu ere eller herefter kommendes vorder, at skulle tilstilles, bede vi eder og naadigst ville, at I den Anordning gjører, at bemeldte Commissarie-Told af vort hele Rige Norge forskrevne Skaanske Landcommissarier aarligen udi rette Tide bliver overantvordet. Cum

claus. consv. Frederiksborg 5 August 1647. T. VII. 418. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Kvittantiarum paa Akershuus.

C. IV. G. v., at os elskelige ærlig og velbyrdig Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, haver nu endeligen gjort os god og nøiagtig Rede og Regnskab for hans Afgifter for den aarlige visse Rente og Indkomst, til forbe:te vort og Norges Krones Slot og Len Akershuus liggendes er, desligeste for afgangne Fru Gyrvild Fadersdatters Gods, item Heggen og Frølands Skibreder og Eskebjergs Gods, saa og for vor og Kronens Anpart af Tienderne og den geistlige Rente, som til for:ne vort Slot Akershuus oppebæres og han hidindtil af os naadigst for Afgift haver været medforlent, beregnet fra Philippi Jacobi Dag Anno 1642, han først bekom samme Slot og Len udi Befaling og Forsvar næst efter os elskelige ærlig og velbyrdig Hr. Christopher Urne til Aasmark, Ridder, vor Mand, Raad, Rigens Kantsler og Embedsmand paa vort Slot Dragsholm, og til Philippi Jacobi Dag Anno 1646, vi naadigst have bevilget og forlent forbemeldte Hannibal Sehested med for:ne Akershuus Slot og Lens visse og uvisse Rente og Indkomst, kvit og fri, foruden nogen Regnskab eller Afgift. Sammeledes haver han gjort Regnskab og Besked for den aarlige Afgift af Tunsberg Provsti saa og for den uvisse Indkomst, der i Akershuus Lens underliggende Fogderier er falden og oppebaaren imidlertid, forskrevet staar. Desligeste haver han nu gjort Regnskab for de almindelige paabudne Pengeskatter og Unionsskatter, som han efter vores Befalinger der udi Lenet saa vel som af vore Lensmænd, Geistligheden og Kjøbstæderne udi for:ne vort Rige Norge haver ladet annamme, saa og for hvis Bygningsskatter, som han til for:ne vort Slot Akershuus og Christiansøs Befæstnings Behov haver ladet oppebære, item for Garnisons- og Officiersskatter samt Tredieparten af Commissarie-Tolden, som efter vores naadigst derom udgangne Skattebreve og Befaling er oppebaaren udi for:ne Akershuus Len saa vel som af vore Lensmænd og en Deel Toldere der udi Norge til Officiererne, som er antagne at skulle exercere Landfolket, og et Antal Soldater, som holdes paa Befæstningerne der udi Riget, deres aarlige bevilgede Besoldings Fornødenhed; i lige Maade gjort Regnskab for hvis Pendinge han der udi Akershuus Len saa vel som af vore Lensmænd og Kjøbstæderne efter vor Befaling haver

ladet annamme og oppebære for Baadsmænds Forskaansel og Udskrivelse udi Fredstid; sammeledes gjort Regnskab for hvis han efter vor Befaling af Kirkernes Indkomst og Forraad udi forne Akershuus Len haver ladet oppeberge; item for den godvillige Contribution, en Deel formuende Bønder og Almue Anno 1639 haver udgivet og paa forne Akershuus saa vel som paa Baahuus Slot, hvormed han tilforne af os naadigst var forlent, udi Forvaring haver været indsat, saa vel som for hvis Pendinge en Deel vore Lensmænd, Adelen, Geistligheden, Lagmænd og Kjøbstæderne udi Norge godvilligen haver contribueret Anno 1643; desligeste for Rostjenesteskatterne og de store Contributioner, som udi Krigstid Anno 1644, 1645 og 1646 haver været paabuden at udgives til Militiens Underholdning; i lige Maade for hvis Sølv og Pendinge en Deel Adelspersoner, Borgere og andre formuende underdanigst haver forstrakt os og Kronen imod derpaa udgivne Forsikring, og ellers for alle andre Contributioner og Pendingeskatter, som der udi vort Rige Norge haver været paabuden og han paa vore Vegne haver ladet annamme og oppebære fra Philippi Jacobi Dag Anno 1642 og til Philippi Jacobi Dag udi nærværende Aar 1647. Desligeste haver han nu indleveret hans Forleningsbreve saa vel som forklaret og afbetalt hvis Antegnelser i samme Regnskaber gjort er og ikke haver kunnet passere, saa og gjort Forklaring og Beskeden for hvis Munition, Proviant, Boskab og ellers andre adskillige Vare, han med forne Akershuus Slot og Len til Inventarium annammet haver og igjen til vores forordnede Commissarier fra sig leveret; og er han os efter de Regnskaber, Mandtalsregistre, Kvittantser og Bevisers Lydelse, som han nu fra sig ind udi vort Rentekammer til os elskelige Steen Beck til Vandaas og Melchior Oldeland til Uggerslevgaard, vore Mænd, Tjenere og Rentemestere, paa vore Vegne leveret og overantvordet haver, intet videre skyldig bleven, end forne vores Rentemesteres sidste udgivne og nu udi vores Rentekammer igjen indleverede tvende Kvittantser paa Slottens og Kirkernes Regnskaber, dateret den 14 Juli næstforleden, omformelder, som han fremdeles skal stande os til videre Rede og Regnskab fore. Thi lade vi nu hermed forne Hannibal Sehested og hans Arvinger aldeles kvit, fri og kravesløs af os og vore Efterkommere, Konninger udi Danmark, for alt ydermere Krav, Tiltale og Eftermaning for forne hans Afgifter, Regnskaber, Mandtalsregistre, Inventarium og al anden Indtægt og Udgift af forne vort og Norges Krones

Slot og Len Akershuus fra den Dag og Tid, han først haver bekommet samme Len udi Befaling og Forsvar, og til Philippi Jacobi Dag udi nærværende Aar 1647, eftersom forskrevet staar udi alle Maader. Kjøbenhavn 5 August 1647. (Conc. til R. VII).

Hoved- og underliggendes Lensmænd udi Norge finge Brev om deres Lens Afgifter m. m.

C. IV. V. G. t. Eftersom vores Statholder alle Lensmænd udi vort Rige Norge paa vore Vegne nogen Tid forleden haver tilskrevet og begjeret, at de med deres Lens Afgift udi nærværende Aar ville anticipere og den til Martini førstkommendes paa vort Slot Akershuus erlægge lade, udi Betragtning, os adskillige uforbigjængelige Udgifter paahænger: da, efterdi saadant vel muligt vil falde en Deel besværligt, tvivle vi dog ikke paa og naadigst begjere, at du dig ville lade være angelegen vores naadigste Anmodning herom at efterkomme og Halvparten af forbe^te^ din Afgift til Martini og den anden halve Part til Juul førstkommendes at anticipere og paa vort Slot Akershuus erlægge. [Eftersom og for^ne^ vores Statholder er befalet at forskrive med forderligste Stænderne udi forbe^te^ vort Rige Norge, da bede vi dig og naadigst ville, at du dennem udi dit og des underliggende Lene, naar du derom advares, forstendiger vores naadigste Villie at være, at de sig til den Tid, dertil berammet vorder, flitteligen enten selv indstiller eller deres Fuldmægtige for sig fremsender].[1] Cum claus. consv. Kjøbenhavn 7 August 1647. T. VII. 419. (Conc. i Rigsarkivet).

Hovedlensmændenes Navne udi Norge, som fik samme Brev:

Hannibal Sehested	Akershuus.
Ivar Krabbe	Baahuus.
Ove Gedde	Bratsberg.
Fredrik Urne	Throndhjem.
Vincents Bildt	Tunsberg.
Henrik Thott	Bergenhuus.
Palle Rosenkrands	Agdesiden.
Holger Rosenkrands	Stavanger.
Preben von Ahn	Nordlandene.
Hans Kønning	Vardøhuus.

[1] I Margen er tilføjet: „Det, som findes imellem disse Tegn [ ], skal udi Smaa-Lensmændenes Breve ikke indføres."

Underliggende Lensmændenes Navne udi Norge, som og finge samme Brev:

Jens Bjelke	Mariæ Kirkes Provsti og Rakkestad Sogn.
Henrik Bjelke	Ide og Marker Skibrede.
Ove Bjelke	Reins og Bakke Kloster.
Hans Lange	Eker Len og Sæms Gaard.
Nils Lange	Brunla Len.
Otto Krag	Halsnø Kloster og Hardanger Len.
Kjeld Krag	Lyse Kloster.
Jørgen Schult	Utstein Kloster.
Sigvard Gabrielssøn [Akeleye]	Verne Kloster.
Peder Vibe	Apostels Gods udi Bergen.

Participanterne udi Sølvbergverket ved Sandshverv og Nummedal.

Hannibal Sehested fik Brev om Adelens og Stændernes Forskrivning m. m.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi naadigst Ridderskabet her udi vort Rige Danmark have ladet forskrive dennem den store Gjæld og Vidløftighed, som Riget udi stikker, samt anden des besværlig Tilstand ladet forstaa og om nogen anseenlig Bevilling til Gjældens Aflæggelse eller Lindring og Rigets Forsikring naadigst have anmodet, hvorudover de som tro og lydige Undersaatter underdanigst haver lovet og bevilget 1 Rigsort af hver Tønde Korn saa og 2 Rigsdaler af hvert Hundrede, som nogen paa Rente kunde have fri udstaaendes, at ville til førstkommendes primo Decembris ufeilbarlig erlægge;

derforuden og af hver fire Hundrede Tønder Korn, dog den bare Landgilde alene beregnet, at ville ligesom paa Kronens holde en vel monteret Rytter og gerust Hest foruden deres ordinarie Rostjeneste, de hidindtil haver holdet;

item af hver tre Hundrede Tønder Korn tvende Soldater at ville lade udskrive, bewehre og til Munstring underholde med dygtig Gewehr, Lod, Krud og Kost;

saa og af hver to Hundrede Tønder Korn en ferdig Karl til hvis fornøden Arbeide paa Fæstningerne behøves, eller istedenfor saadan Karl en Rigsdaler om Ugen paa fire Maaneders Tid om Aaret;

da, efterdi Ridderskabet udi vort Rige Norge mod de Privilegier, dennem naadigst udi seneste Herredage til Akershuus bleve bevilgede, sig underdanigst haver reverseret strax at ville lige ved Adelen her udi Riget bevilge, gjøre og give, hvis efter Nødens og Tidens Omstændigheder her bevilget og udlovet kunde blive, bede vi eder og naadigst ville, at I Lensmændene saa vel som Ridderskabet der udi vort Rige Norge paa en beleilig Tid og Sted med forderligste lader forskrive og forsamle, hvis udi forskrevne Maader udlovet er, notificerer og forholder, dennem deres forrige Tilsagn til Gemyt fører, saa at de udi lige Maader sig derefter bekvemmer os og vore Riger lige Hjælp og Assistents udi alle Maader og til forskrevne Tider, som Adelen her udi Riget nu tilsagt haver at ville gjøre.

Og paa det alting desto bedre maa forstaaes, hvorledes udi vort Rige Norge med Oppebørselen forholdes skal af hvis udi saa Maader udlovet er og bevilget, da skal til et Exempel hver Adelsmand, som kunde hende at have 600 Tønder Korn, alle Species, efter vores forrige forordnede Commissariers, sal. Jens Juels, forrige Statholders, Kantsler Jens Bjelkes og Gunde Langes Taxt, samt derpaa udaf hver Adelsmand underskrevne og forseglede Jordebøger, som strax paa Akershuus bør at leveres, rigtig anslagen:

først efter Adelens forrige Begjering udi Steden for aarlig Munstring af den ordinarie Rostjeneste udi Fredstid erlægge udi Landkisten udaf forbemeldte 600 Tønder Korn eller tvende gerust Heste et Hundrede og tyve Rigsdaler og udi Feidetid to Hundrede fyrgetyve, er af hver Hest udi Fredstid tredsindstyve og udi Feidetid et Hundrede og tyve Rigsdaler, eller comparere paa Munsterpladsen med tjenlig gerust Hest og Mand ligesom Ridderskabet her udi Danmark;

dernæst efter forskrevne Maade, som her udi vort Rige Danmark nylig er bevilget og udlovet og udi vort Rige Norge seneste vedtaget at efterkommes, holde af bemeldte 600 Tønder Korn halvanden gerust Hest og Mand, saavidt deres bare Landgilde sig alene kan bedrage, mens de, som hellere vil give Penge udi Norge for at være fri for Munstring, som før er rørt, skulle give aarligen udi Fredstid halvfemtesindtyve Rigsdaler, er for hver Hest tredsindstyve Rigsdaler, og udi Feidetid et Hundrede og firesindstyve, er for hver Hest et Hundrede og tyve Rigsdaler;

derforuden af bemeldte 600 Tønder Korn at lade udskrive,

exercere og underholde, som før er rørt, til Munstring fire dygtige Landsknegte og Soldater eller give maanedlig for hver en Knegt efter Adelens forrige skriftlig Erklæring og Løfte udi Norge fem Speciedaler, er aarlig for bemeldte fire Knegte af fem Rigsdaler maanedlig to Hundrede fyrgetyve Rigsdaler.

Ydermere skal af bem^te 600 Tønder Korn efter Adelens Løfte her udi Danmark og Vedtægt udi Norge fremskikkes og underholdes tre ferdige Karle at arbeide fire Maaneder om Aaret paa Fæstningerne der udi Riget eller give udi Steden for hver en Karl en Daler om Ugen, er paa bem^te trende Karle udi fire Maaneder otte og fyrgetyve Rigsdaler.

Endelig og for det sidste saa skal udaf bemeldte 600 Tønder Korn efter Adelens Løfte her udi vort Rige Danmark og Vedtægt udi vort Rige Norge udgives en Rigsort af hver Tønde Korn, er tilsammen halvandet Hundrede Rigsdaler.

Alle forbemeldte Udgifter udaf sex Hundrede Tønder Korn baade for den gamle og ny Rostjeneste, Soldaterhold og Arbeidsknegtene med den særdeles godvillig Contribution udaf hver Tønde Korn en Rigsort, sammenregnet udi Penge, beløber aarligen udi Fredstid udaf sex Hundrede Tønder Korn sex Hundrede otte og fyrgetyve Rigsdaler og udi Feidetid, om saaledes bevilges og continueres, aarlig otte Hundrede otte og halvtredsindstyve Rigsdaler.

Over alt dette skulle Adelen udi vort Rige Norge efter Ridderskabets Løfte her udi Danmark udgive af hvert Hundrede Dalers Rente to Speciedaler og derpaa tilligemed deres Jordebog fremsende en rigtig Designation under deres Haand og Segl, som rette Adelsmænd sømmer og bør oprigtigen udi saadan Fald at angive og specificere, hvor mange Penge de have fri staaendes paa Rente, efterdi saaledes af Ridderskabet her udi vort Rige Danmark udlovet og bevilget er.

Og skal Terminerne af bem^te Udgifter være Halvparten til primo Maji førstkommendes og den anden halve Part til 1 Oktober 1648 ufeilbarligen at erlægges til de forordnede Generalcommissarier paa vort Slot Akershuus til vores naadigst videre Anordning. Og dersom nogen udimod Forhaabning efter sit Løfte sig herudi fortrykker og ikke til bestemte Tider udlægger, hvis hannem udi saa Maader pro qvota kan tilkomme, den skal vores Lensmand strax tiltale og søge Udlæg udi hans Gods, hvor det os og Kronen beleiligst falder og kan bedrage samme Rente, ind-

til han det igjen vil løse, saafremt han agter udi Privilegiernes Extension at være begreben og dennem nyde lige ved andre Adelsmænd, som efterkommer deres Løfte, efterdi Ridderskabet udi Norge mod vores naadigste Privilegier sig underdanigst haver reverseret det samme at gjøre og præstere efter forberørte Vilkaar som Adelen udi Danmark, hvilket I Adelen paa vore Vegne udi bemte vort Rige Norge, som til deres egen Velstand og Fædernerigets Conservation alvorligen og bevægeligen haver at foreholde og til Gemyt føre, tagendes derpaa deres samtlig Revers saa mange, som efter vores naadigst Anmodning og eders Forskrivelse enten personlig eller fuldmægtig comparerer.

Og dersom nogen udimod Forhaabning ei comparerer eller giver Fuldmagt, den skal vores Lensmand ligerviis tiltale og søge, hvis hannem kan tilkomme pro qvota at udgive, som før er rørt, og skal I straxen uforsømmelig og uden Undseelse tilkjendegive, hvo herudi findes fortrædelig og oversiddendes.

Belangende de andre Stænder af Geistlige, Borgere, Bønder eller andre udi bemeldte vort Rige Norge, som haver og følger noget Odelsgods, enten det dennem selv tilhører, eller de det ved Pant og udi andre Maader nyder og bruger, skulle I ligerviis paa vore Vegne paa beleilig Tid og Sted forskrive alle Bisper, Lagmænd og Kjøbstædernes Fuldmægtige, hvor I da med dennem skulle handle, hvad de foruden den ordinarie Rostjeneste samt de allerede paabudne Skatter og Contributioner paa deres egne saa vel som menige Geistligheds saa og Kapitlernes, Kjøbstædernes samt andre formuende deres Vegne udaf hver Tønde Korn udi Steden for den extraordinarie Rostjenestes Paalæg, Soldaterhold og Fæstningernes Arbeid, som her udi Riget bevilget er, udi en samlet Summa til bestemte Terminer ville bevilge og udgive efter enhvers Vilkaar og Rigets Tilstand, som I selv bedst, lideligst og bekvemmeligst kan eragte.

Ellers skulle af alle bemeldte Stænder enhver, som haver Penge paa Rente, os give til bestemte Terminer to Rigsdaler udaf hvert Hundrede efter rigtig Angivelse og Designation under deres Haand og Segl, som før er rørt, hvorfore og til den Ende vi eder hermed naadigst fuldmægtige med alle Stænder udi vort Rige Norge, det være sig Adel eller Uadel, geistlig eller verdslig, Borger eller Bønder, saasom I efter forskrevne Vilkaar, Rigets Tilstand og enhvers Formue til vores og vores Rigers Tjeneste eragter billigst og lemfældigst, hvormed vi ogsaa naadigst ville være til-

freds, og forblive eder ellers med kongelig Gunst og Naade velbevaagen. Kjøbenhavn 8 August 1647. T. VII. 420. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke fik Brev at forskrive Stænderne udi Norge.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom vi naadigst have for godt anseet, Stænderne udi vort Rige Norge med forderligste at lade forskrive og dennem ved vores Statholder adskilligt, os og Riget angaaende, at lade foreholde, da bede vi dig og naadigst ville, at du tilligemed forskrevne vores Statholder dennem til en bekvem Tid og Sted lader forskrive. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 8 August 1647. T. VII. 423. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at tilholde Gabriel og Selius Marsilius Jern til Holmen at levere aarlig.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi af Smedens paa Bremerholm gjorte Overslag naadigst erfare, aarligen ungefehr behøves til vores Fornødenhed to Tusinde Skippund Jern, nemlig af Stangejern, to Tom udi Firekantet, til Skibsankere og anden grov Arbeid fire Hundrede Skippund, nok Stangejern, halvtredie Tom bred og en Tom tyk, tre Hundrede Skippund, nok Stangejern, to Tom bred og $^3/_4$ Deel Tom tyk, tre Hundrede Skippund, nok Stangejern, en Tom tyk udi Firekantet, tre Hundrede Skippund; saa og derforuden runde Skibsbolter efter overleverede proba, enhver ti Kvarteer lang, halvtredie Hundrede Skippund, smaa Knipjern til Søm og andet smaat Arbeid fire Hundrede Skippund, Sandspaan til Skibsankere, store og smaa, halvtredsindstyve Skippund: da bede vi og naadigst ville, at I os elskelige Gabriel og Selio Marsilio tilholder, at de herefter forbemeldte to Tusinde Skippund Jern af Eidsvolds Jernverk efter forne Specification lader levere; hvad Prisen derfor angaar, da, efterdi I af forne vores Smeds underdanigste Erklæring naadigst erfarer, et Skippund Norsk Stangejern at være en Rigsdaler mere værd end som Svenske eller andet fremmed Jern, da skal dennem for hvert Skippund Stangejern af forne Sorter gives ni Rigsdaler, medens hvad de andre Slags Jern sig betræffer, da, efterdi I underdanigst beretter, det ikke uden Skade for bedre Kjøb os at kunne undes, end det efter naadigste Ordre tilforne er bleven godtgjort paa vores Rentekammer, og vore Rentemestere saa vel som forne vores Smed paa Bremerholm derhos efter sær Befaling sig underdanigst erklæret, hvert Skippund Teen- eller Knipjern hidindtil at have ko-

stet tretten Rigsdaler, hvert Skippund runde Bolter sexten Rigsdaler, hvert Skippund Sandspaan tolv Rigsdaler, da skal det forbemeldte Gabriel og Selio Marsilio og efter samme Taxt betales. Udi Betragtning og vi af Holmens Admiral hans underdanigste indskikkede Memorial naadigst erfare, ungefehr paa et Aars Tid til vores Fornødenhed at behøves Norske Tjære udi Rostockerband halvtredsindstyve Lester, Garkobber til Kjøkkentøi og at beklæde Kabysserne med paa vores Skibe tyve Skippund, Baglastjern to Hundrede Skippund, herforuden ogsaa af os elskelige Christopher Schwinck hans underdanigste Beretning komme udi naadigst Forfaring, til vores Tøihuus fornøden at gjøres Granater paa firesindstyve Pund to Hundrede, Granater paa tredive Pund to Hundrede, Haandgranater to Tusinde, da bede vi eder og naadigst ville, at I og i lige Maader gjører den Anordning, at forᵐᵉ Tjære, Garkobber og Granater med forderligste bliver hid neder skikket, som eder og efter den hidindtil sedvanlige Priis skal betales og paa vores Renteri godtgjøres. Cum claus. consv. Frederiksborg 10 August 1647. T. VII. 423. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at betale Gabriel Marsilio 3000 Rigsdaler, som han paa Vexel til de unge Herrer haver gjort.

C. IV. V. s. G. t. Vider, eftersom vi med os elskelige Gabriel Marsilio have ladet accordere om 3000 Rigsdaler, som han i Aar haver lovet paa Vexel at udgjøre til os elskelige Ove Juel til Lundbek, de unge Herrer af Glücksburg deres Hofmester, som til Deres Kjærligheders Fornødenhed forbruges skal, da bede vi eder og naadigst ville, at I af næste Middel forbeᵗᵉ Gabriel Marsilio samme 3000 Rigsdaler igjen betaler, hvilket eder saaledes paa vort Renteri siden skal godtgjøres. Herhos, eftersom vi naadigst erfare, adskillige at være, som af den Granate-Erts, udi vort Rige Norge findes, en Andeel begjere at kjøbe, da ere vi naadigst tilfreds, at enhver, som slig Erts for Betaling begjer, det overalt (undtagen af vort eget Bergverk) maa bekomme efter den Priis, I selv derom med dennem kan eens vorde. Cum claus. consv. Frederiksborg 10 August 1647. T. VII. 424. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Daniel Bildt og Peder Bagge finge Befaling at overværendes tilstede være paa Skifte imellem Sigvard Ga-

brielssøn [Akeleye] og hans Børn, deres Mødrenearv angaaende.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Sigvard Gabrielssøn til Kambogaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Verne Kloster, underdanigst hos os lader andrage, hvorledes han med forderligste agter at holde Skifte og Dele med sine Børn efter deres afgangne Moder, da bede vi eder og naadigst ville, at I retter eders Leilighed efter med forderligste til en vis Tid og Sted Parterne for eder at indstevne og selver at møde tilstede til den dertil berammede Tid og Sted, havendes Indseende, at altingest ganger ligeligen og ret til, som I det agter at ansvare og være bekjendt; og hvis paa samme Arv og Skifte Parterne nogen Tvist kunde imellem komme, da haver I som Commissarier dennem enten udi Mindelighed imellem at forhandle eller ved endelig Dom og Sentents at adskille; og hvis I udi saa Maader herudinden gjørendes vorder, det ville vi naadigst, I til Interessenterne fra eder under eders Hænder og Signeter giver beskrevet, som I det agter at ansvare og være bekjendt. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 August 1647. T. VII. 425. (Conc. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke fik Brev at paatage sig Sigvard Gabrielssøn [Akeleyes] Børns Vergemaal, imedens Skiftet staar efter deres afgangne Moder.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Sigvard Gabrielssøn til Kambogaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand udi Verne Kloster, underdanigst giver tilkjende, hvorledes han med forderligste agter at holde Skifte med sine Børn efter deres afgangne Moder, da bede vi dig og naadigst ville, at du dig be^te^ Sigvard Gabriels Børns Vergemaal paatager, imedens Skiftet staar, havendes flittig og tilbørlig Indseende, at dennem den Deel, christeligt og ret er, vederfares, og naar be^te^ Skifte er holdt, du da samme Vergemaal til be^te^ Sigvard Gabrielssøn, Børnenes Fader, igjen rigtigen overleverer. Cum claus. consv. Frederiksborg 13 August 1647. T. VII. 425. (Conc. i Rigsarkivet).

Confirmation paa Kgl. Maj.s Anpart Korntiende af Freigne[1] Prestegjeld paa Indland, som Ivar Krabbe haver bortfæst til Maren Rasmusdatter i Anfrastad.[2]

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Ivar Krabbe til Jordberg, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa vort Slot Baahuus,

[1] Frekne. [2] Anfasterød.

paa vores naadigste Ratification haver sted og fæst Maren Rasmusdatter udi Anfarstrad vor og Kronens Anpart Korntiende af Freigne Prestegjeld paa Indland, hvilket hans Fæstebrev lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg Ivar Krabbe til Jordbjerg, Høvedsmand paa Baahuus, gjør vitterligt udi dette mit aabne Brev at have sted og fæst Maren Rasmusdatter udi Anfarstrad Kgl. Maj.s Korntiende af Freigne Prestegjeld paa Indland for otte Rigsdaler i første Stedsmaal, og skal hun aarligen derforuden yde og levere her paa Baahuus inden hver Philippi Jacobi Dag tyve Rigsdaler; og skal hun nyde og beholde samme Tiende sin Livstid, saa længe og imeden hun for:ne Afgift udi betimelig Tid udgiver, hvilken for:ne Tiende hendes Huusbond, nemlig Bjørn i Anfastrad, nu udi Fæste og Brug haver, og dersom saa skeer, at hun hans Død overlevendes vorder, da hun at nyde oftbemeldte Tiende sin Livstid, som forskrevet staar, og med den Condition, at hun med forderligste derpaa forhverver Kgl. Maj.s, min allernaadigste Herres Confirmation. Des til Vitterlighed haver jeg ladet trykt mit Signete her nedenfore og med egen Haand underskrevet. Actum Baahuus den 1 Juni 1647. Ivar Krabbe Tagessøn.

Da have vi forskrevne Fæstebrev udi alle sine Ord og Punkter, som forskrevet staar, confirmeret og stadfæst saa og det hermed confirmere og stadfæste. Frederiksborg 15 August 1647. (Conc. til R. VII).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende hvis Steen Villumssøn [Rosenvinge] udi levendes Live sin Broder Henrik Villumssøn, Resident udi Spanien, haver begavet.

C. IV. V. s. G. t. Hvis os elskelige Henrik Villumssøn, vor Mand, Tjener og Resident udi Spanien, hos os underdanigst haver ladet andrage anlangendes det, som hans afgangne Broder Steen Villumssøn udi levendes Live til hannem afstaaet og med begavet haver, det haver I af bemeldte vor Residents herhos føiede Supplication samt Steen Villumssøns skriftlig Concept videre at fornemme, bedendes eder og naadigst ville, at, efterdi be:te Henrik Villumssøn udi vor og Rigens Tjeneste er occuperet, I da udi hans Fraværelse en oprigtig og vederheftig Dannemand tilforordner, som paa Rettens Vegne, indtil han igjen hjemkommer, hans Nødtørft udi god Agt have kunde. Cum claus. consv. Frede-

riksborg 17 August 1647. T. VII. 425. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Palle Rosenkrands fik Brev at tilholde Christen Anderssøns Tjener ved Navn Jakob Boissøn med forderligste sig til Kjøbenhavn at forføie.

C. IV. V. G. t. Vid, eftersom os elskelige Christen Anderssøn, forrige Tolder udi Flekkerø, for os underdanigst haver ladet andrage, hvorledes han Anno 1643, der han samme Tolderi kvitterede og sig udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn nedsatte, sig skal have efterladt ved Christianssand en sin Tjener, navnlig Jakob Boissøn, som hans Handel og Kjøbmandsbrug der sammesteds paa hans Vegne forrette kunde, hvilken sin Tjener han ei alene da en stor Parti Gods og anseenlig Restants baade blandt Bønder og andre overgav, mens endog siden den Tid en stor Parti Tømmer og anden Brændeveed saa vel som endog over 1800 Tønder Gods af Rug, Byg, Meel, Malt og Erter tilskikket haver for hannem udi Penge at gjøre, hvilket alt forskrevne Christen Anderssøns Gods be.te hans Tjener berettes sig selv mere end sin Huusbond til Fordeel og Nytte at have anvendt, saasom oftbe.te Christen Anderssøn en Deel heraf formener at kan klarere med for.ne Jakob Boissøns egne Beviser, til fremmede Skippere udgiven, som hos Tolderens Regnskab udi vort Renteri findes skal, hvoraf dig en Copi under tvende Renteskriveres Haand herhos tilskikkes: da, efterdi be.te Christen Anderssøn underdanigst haver suppliceret, at be.te hans Tjener Jakob Boissøn (som hidindtil til nogen rigtig Regnskab at gjøre for hvis Gods han af sin Huusbond tilbetroet haver været, ikke vil bekvemme og derhos er en ledig Karl, paa ingen vis Sted bosat) maatte tilholdes sig strax hid neder til Kjøbenhavn til hannem at forføie, tagendes med sig sine Regnskabsbøger, Tømmerbøger og andet, hvormed han sine overgivne Regnskaber agter at forklare, imod sine udgivne Beviser at confere og hannem dertil saa vel som til andet mere at svare, da bede vi dig og naadigst ville, at du forbe.te Jakob Boissøn alvorligen tilholder, at han sig med det forderligste herneder begiver, tagendes med sig alt, hvis han kan have sine Regnskaber, som hannem og hans Huusbond imellem ere, med at klarere, saa hermed engang for alle uden lang Proces kan kommes til Rigtighed og Endelighed. Cum claus. consv. Frederiksborg 18 August 1647. T. VII. 425. (Conc. i Rigsarkivet).

Ove Gedde blev bevilget ved Langesund i Norge at

maa anrette et Compagni, som der sammesteds agter at udrede Doggerskuder, Fiskejagter og Baade; i lige Maade maa selv med dem opbygge en ny Kirke.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Ove Gedde etc. haver paa en af hans Gaardes Eiendom ved Langesund anrettet et Compagni, som der sammesteds agter at udrede Doggerskuder, Fiskejagter og Baade, hvortil allerede en god Deel Folk haver sig nedersat og flere dagligen formodes, da, paa det Fiskeriet i Landene kan tiltage, have vi naadigst privilegeret, bevilget og tilladt og nu med dette vores aabne Brev privilegere, bevilge og tillade, at alle de, som sig paa samme hans Grund ved Langesund nedersat haver eller herefter nedsættendes vorder, maa nyde alle de samme Friheder og Benaadninger, som vi dennem paa Jomfruland naadigst givet have eller herefter givendes vorder. Og efterdi de haver en meget lang og besværlig Kirkevei, saa de ofte ikke kunne komme til Kirken, ihvor gjerne de og ville, da have vi i lige Maader naadigst bevilget, at han og de selver mue lade opbygge dennem en Kirke paa forskrevne Eie ved Langesund og selver dertil holde en Prest, og til des snarere Forferdelse ere vi naadigst tilfreds, at de tusinde Rigsdaler, som vi tilforne naadigst have bevilget til Skiens Kirkes Forvidelse af Kirkernes Indkomst udi Bratsberg Len, nu maa anvendes til samme Kirkes Opbyggelse med samt alt, hvis forskrevne Ove Gedde og andre haver forordnet til et Hospital der sammesteds. Thi forbyde vi vores Fogder, Embedsmænd og alle andre dennem, som paa forskrevne Plads og Sted bygge og bo ville, herimod at hindre og Forfang at gjøre udi nogen Maader, under vor Hyldest og Naade. Frederiksborg 21 August 1647. (Conc. til R. VII).

Vincents Bildt fik Brev om Brændeveed.

C. IV. V. G. t. Vi fremskikke hermed trende vore Skibe ved Navn Den hvide Løve, Mariæ Boyert og Fortunæ Boyert, som udi Tunsberg Len saa meget godt, tjenligt Brændeveed, som de indtage kunne, (sic) og det til vor Befæstning Glückstadt fremføre skulle; thi bede vi dig og naadigst ville, at du den Anordning gjører, at naar samme vore Skibe did opkommer, de da uden lang Ophold og det snareste, muligt er, deres Ladning der i Lenet indbekommer, saa de derfra med samme Brændeveed til be[te] vor Befæstning Glückstadt (hvor de Veden levere skulle) sig strax paa Reisen kunne begive. Cum claus. consv. Frederiksborg 23 August 1647. T. VII. 426. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, et Drab anlangendes, som Peder Arvidssøn skal have gjort.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I os underdanigst nogle Documenter fremskikker anlangendes et Drab, som en Person ved Navn Peder Arvidssøn, boendes paa Aarsboen, skal have beganget paa en, navnlig Nils Kjerne, med underdanigst Begjering at vide, om Draberen sin fri Leide maatte bekomme, eller hvorledes dermed forholdes skulde, saa, efterdi vi naadigst erfare, at os elskelige Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] til Kambogaard, vor Mand og Tjener, paa hvis Gods baade Draberen, Peder Arvidssøn, saa vel som den dræbte, Nils Kjerne, haver været boendes, paa Lagthinget skal have protesteret, formenendes, at efterdi begge forbe^te^ Personer paa hans Gods og Grund er og haver været boendes, hannem derfore som en Adelsmand efter de Ridderskabet bevilgede Friheder over be^te^ Personer Hals og Haand at følge, eftersom I saadant af hosføiede Indlæg videre haver at erfare: da, saafremt I eragter Sigvard Gabrielssøn efter Adelens Friheder udi denne Sag billigen og med Rette Hals og Haand at kan tilkomme, ere vi og naadigst tilfreds, at det derved bliver, medens hvis samme Friheder ikke saavidt kan udtydes, da ville vi naadigst, at I paa vore Vegne og naadigste Ratification herudi efter Vindesbyrdenes flittig Examinering og Sagens egentlige Beskaffenhed det gjør, som billigt og Norges Lov gemæss er. Cum claus. consv. Frederiksborg 2 September 1647. T. VII. 427. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Thomas Rasmussøn fik Brev paa en Plads ved Christianssand.

C. IV. G. a. v. Eftersom Thomas Rasmussøn, Visiteur udi Flekkerøen, hos os underdanigst lader andrage og berette, en vor og Kronens Gaard, Grøm kaldet, som skyldte 2 Huder og hannem med des tilliggende Jord nogen Tid forleden af os naadigst forundt var, nu at være den nye By Christianssand til Fædrift samt Ager og Eng underlagt, med underdanigst Begjering, at hannem i det Sted igjen maatte forundes en liden Plads, liggendes udenfor forbe^te^ Christianssand, kaldet Odderøen, hvor han og allerede skal have bygt Huse og en Have funderet: da, efterdi vi af os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Agdesiden, hans underdanigste Erklæring herpaa naadigst erfare, forbe^te^ liden Plads Odderøen, liggendes ved forbe^te^ Christianssand, at kunne forundes forbe^te^ Tho-

mas Rasmussøn uden Byens Skade, have vi paa saadan hans underdanigste Ansøgning og Begjering naadigst bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at forbe^{te} Plads Odderøen igjen maa bevilges og forundes forbe^{te} Thomas Rasmussøn istedenfor de 2 Huder, som hannem tilforne udi Grøm var bevilget og nu forbe^{te} Christianssands By til Fædrift samt Ager [og] Eng er udlagt. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 5 September 1647. (Conc. til R. VII).

Palle Rosenkrands fik Brev at lade sætte et Bulhuus udi Grødviken.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du med forderligste udi Grødviken udi dit Len lader bygge og opsætte et Bulhuus med tvende Luger paa, en oven og en unden, til at lægge den Erts i, som der brydes udi tilkommendes Vinter; den Luge oventil skal bruges til at kaste Ertsen ind udi forbe^{te} Huus, medens den nedentil skal bruges til at tage for^{te} Erts der ud igjen saa og til at veie og pakke den udi Tønderne, hvorudi den siden skal leveres udi Smelthuset liggendes ved Toldboden udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn. Cum claus. consv. Frederiksborg 14 September 1647. T. VII. 427. (Conc. i Rigsarkivet).

Mats Moritssøn fik aabent Brev at maatte tage sit Næstsyskendebarn til Egte.

C. IV. G. a. v., at vi nærværende Mats Moritssøn, boendes paa Helleland udi vort Rige Norge, paa hans underdanigste Ansøgning og Begjering naadigst have bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at han sig udi Egteskab maa indlade med en Pige der sammesteds ved Navn Maren Moritsdatter, som hannem berettes udi tredie Led at være beslægtet; dog skal han være tiltænkt paa tilbørlige Steder for Øvrigheden og Presten, førend de tilsammen troloves eller og udi det hellige Egteskabs Stand tilsammen indvies, fuldkommelig bevislig at gjøre, at de er Næstsyskendebørn og hverandre ikke nærmere paarører end udi for^{ne} tredie Led; for hvilken Bevilling han og udi vort eget Kammer haver erlagt 20 Rigsdaler. Cum inhib. sol. Frederiksborg 14 September 1647. (Conc. til R. VII).

Aabent Brev til menige Bønder udi Halsnø Klosters og Hardanger Len at skulle yde Landgilden saa vel som Skatten.

C. IV. Hilse eder, menige Bønder og Almue, som bygge og bo udi Halsnø Klosters og Hardanger Len, evindeligen med Gud

og vor Naade. Eftersom os underdanigst forberettes, at I eder fortræden og uvillig skal lade finde til at erlægge udi rette Tide eders Landskyld, Leding samt de til vores og Kronens Fornødenhed udi disse besværlige Tider paabudne Skatter, da ville vi eder alle og enhver strengeligen og alvorligen hermed have befalet og paabuden, at I uden nogen Undskyldning værer tiltænkt udi rette Tide og paa tilbørlige Steder at erlægge og betale hvis Landskyld og Leding I efter Jordebogens Indhold til os og Kronen pligtig er, saa vel som udi rette Tide de eder paabudne Skatter at klarere og afbetale, saafremt de, som sig modvilligen herudinden beteer og fortræden anstiller, ikke paa videre Ansøgning tilbørligen derfore ville stande til Rette og straffes, som vedbør. Frederiksborg 18 September 1647. (Conc. til R. VII).

Ivar Krabbe fik Brev at forhjælpe nærværende Skipper til Befordring, naar han hannem derom besøgte.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi nærværende Skipper have opskikket til vort Rige Norge til at hente Østers derfra til vores egen Fornødenhed, thi bede vi dig og naadigst ville, at du hannem, naar han dig derom besøger, befordrer, at han forne Østers kan bekomme og hidbringe. Cum claus. consv. Frederiksborg 29 September 1647. T. VII. 428. (Conc. i Rigsarkivet).

Kay Kruse fik Brev at følge her neder til Riget med den Pinke, som blev skikket efter Gulderts.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du saa snart muligt skal lade den Gulderts af Grødviken, som forhaanden er, levere til den Skibscapitain, som nu er sendt derefter, saa at han med forderligste forbete Gulderts kan indbekomme i den hannem dertil medgivne Pinke og hid neder bringe. Vil og herhos naadigst, at du selv straxen ufortøvet med forbete Pinke skal hid neder følge til at gjøre os fuldkommen Relation om altingest og Verkets Beskaffenhed. Cum claus. consv. Frederiksborg 3 Oktober 1647. T. VII. 428. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev anlangende en Person fra Holland at lade bekomme Capitains Plads.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom nærværende Brevviser, som fra Holland er hidkommen, haver en Invention af Bro, som han os og her haver ladet see, med underdanigst Begjering, at hannem derfore Capitains Plads udi vort Rige Norge, hvor han er fød, naadigst maatte forundes, eftersom han dog foregivnr sig at have

større Lyst til at tjene os, sin egen Herre, og Fæderneland end fremmede, da bede vi eder og naadigst ville, at I hannem Capitains Plads over et af de Compagnier, som udi vort Rige Norge udi Tjeneste forbliver, forunder. Cum claus. consv. Frederiksborg 4 Oktober 1647. T. VII. 428. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev, Penge anlangendes til den Bygning ved Guldbjerget [m. m.].

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi af eders underdanigste Skrivelse og Beretning saa vel som os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Agdesiden, og Christopher von Hünnicke, vores Berghopmand, deres underdanigste Overslag naadigst forfare, hvor mange Penge der til den anbefalede Bygnings Fornødenhed ved Guldbjerget fornøden gjøres, nemlig to Hundrede tredive og syv Rigsdaler 8 Skilling, da, paa det Arbeidet desto bedre og snarere maa fortsættes, tilskikke vi eder herhos forbe^te^ Penge. Efterdi saa I og begjerer at vide, hvor længe den Jernleverants til Holmen og anden Fornødenhed efter seneste Anbefaling og Contract skal continuere, paa det man desto bedre derefter kunde rette Bekostningen ved Verket med Hammere, Masovn og andet, da ville vi naadigst, at forbe^te^ Jernleverants skal continuere paa en tre Aars Tid. Ere og derhos naadigst tilfreds, at Rigsdalere indtil paa videre naadigst Anordning maa udi vort Rige Norge myntes efter den hid neder sendte Prøve. Hvad den hosføiede Specification paa Tømmer, som til Tøihusens Reparation fornøden gjøres, sig belanger, da ville vi vores elskelige Danmarks Riges Raad den naadigst communicere lade og os siden derpaa naadigst imod eder ydermere erklære. Dersom det vores elskelige kjære Datter Frøken Christiane, Grevinde til Slesvig og Holsten, besværlig falder til den Tid, nemlig den 6 November, som til vores elskelige kjære Søns, Prindsens, høilovlig Ihukommelse, Begravelse berammet er, sig hid neder at begive, da ere vi naadigst tilfreds, at hun deroppe maa forblive, mens ville naadigst, at I selv til forbe^te^ Tid eder her skal indstille, eftersom og andet at forrette da forefalder. Cum claus. consv. Frederiksborg 8 Oktober 1647. T. VII. 428. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

• Johan Klein fik et geistligt Beneficium ved Oslo Domkirke, [som M. Jens Dolmer hidindtil havt haver. —

Johan Klein kaldes i Brevet: vores Tydske Kantsellis Forvandte].
Frederiksborg 8 Oktober 1647. (Conc. til R. VII).

Henrik Thott og Bispen i Bergen finge Brev at lade M. Ingebret Jørgenssøn bekomme Kald der i Byen.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os elskelige Borgermester og Raad udi vor Kjøbsted Bergen hos os underdanigst lader andrage og berette, at de udi den afgangne Sogneprest til Domkirken, M. Johan Samuelssøn, hans Sted igjen til Sogneprest der sammesteds lovligen efter Ordinantsen med de fornemste Borgeres Samtykke haver kaldet os elskelige hæderlig og høilærd M. Ingebret Jørgenssøn, som paa en 29 Aars Tid der haver betjent Skolemesters Bestilling, efter deres derpaa hannem givne Kaldsbrevs videre Indhold, hvorudi hannem nu dog skal skee nogen Ophold, fordi saa han af Universitetet udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn ikke havde literas attestationis og demissionis: da, efterdi saa han af Bispen, M. Ludvig Munthe, in examine er befunden dygtig til at betjene det hellige Prædikeembede, derforuden udi saa langsommelig Tid haver betjent Skolen der udi Byen, ville vi naadigst, at han forbe^{te} Kald, hvortil han af Borgermester og Raad lovligen er kaldet, skal nyde og beholde. Cum claus. consv. Frederiksborg 8 Oktober 1647. T. VII. 429. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev at betale Marsilio den bestilte Jernplade efter den Priis, for^{ne} Marsilius haver paa Stykker.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I underdanigst begjerer at vide, hvorledes den bestilte Jernplade os elskelige Marsilio skal betales, da ere vi naadigst tilfreds, at den hannem maa betales efter den Priis, for^{ne} Marsilius haver paa Stykker. Cum claus. consv. Frederiksborg 9 Oktober 1647. T. VII. 430. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Børge Juel og Lagmanden udi Bergen finge Brev at erfare om Brøstfeldighed paa Halsnø Kloster.

C. IV. V. G. t. Eftersom I nogen Tid forleden haver bekommet vores naadigste Befaling at skulle besigtige Bygning paa Halsnø Kloster og des underliggende Skove, det I og underdanigst forrettet, da, efterdi af forbe^{te} eders Besigtelse erfares, paa forbe^{te} Kloster stor Brøstfeldighed at findes, bede vi eder og naadigst ville, at I lader forfare, udi hvis Tid for^{ne} Brøstfeldighed skeet er, saa og hvad des nødvendige Reparation kan komme at koste saa vel som og ved hvad Middel og ved hvem for^{ne} Klosters Brøstfeldighed udi forrige Tider er bleven repareret og Klosteret

paa Bygning vedligeholdet, hvorom I og med forderligste eders underdanigst udførlige Beretning og Erklæring udi vores Kantselli haver at indskikke. Cum claus. consv. Frederiksborg 9 Oktober 1647. T. VII. 430. (Conc. i Rigsarkivet).

Martin Tanckes Brev paa det geistlig Beneficium ved Oslo Domkirke [efter afgangne Hr. Axel Arenfeldt. — Martin Tancke kaldes i Brevet: vores Resident udi Holland]. Frederiksborg 15 Oktober 1647. (Conc. til R. VII).

Hans Eggertssøn [Stockfleth] fik Confirmats paa et Mageskifte i Norge.

C. IV. G. a. v., at efter os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener, Norges Riges Kantsler og Befalingsmand over Nunnekloster og Rakkestad Lene, paa vores naadigste Behag haver mageskiftet med os elskelige Hans Eggertssøn, Borgermester i vor Kjøbsted Christiania, hvilket Mageskifte lyder Ord fra Ord, som efterfølger:

Jeg Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler og Kgl. Maj.s Befalingsmand over Nunnekloster og Rakkestad Lene, etc., gjør vitterligt, at eftersom ærlig, viis og velagt Mand Hans Eggertssøn, Borgermester i Christiania, til Mageskifte hos mig haver været begjerendes for dobbelt Vederlag en Gaard af mit Forleningsgods Mariæ Kirkes Provstigods, liggendes i Eker Len og kaldes Sønder-Hobelstad, skyldendes aarlig tre Fjerding Tunge, nemlig Blandingsmalt, med Bygsel, og derhos af sex smaa Pladser, derunder liggendes, tre Rigsdaler i Grundleie, nemlig af de Strandsiddere, der bor; hvorimod forbe[te] Borgermester Hans Eggertssøn haver givet til Vederlag en Gaard udi Norderhofs Prestegjeld paa Ringerike, kaldes Krakestad, skyldendes aarlig syv Fjerding Tunge, nemlig Meel, med Bygsel, samt en anden Gaard, kaldes Gilaug, ogsaa paa Ringerike liggendes og skylder en Fjerding Tunge, og samt med Bygsel, hvilke for[ne] trende Gaardes Beskaffenhed og tilliggende Lutter og Lunder ved Sorenskriveren paa de Steder, Godset ligger, og sex uvillige Mænd i min Fuldmægtiges Overværelse er bleven gransket, besigtet og givet beskrevet, og af for[ne] Besigtelse og Beskrivelse befindes Provstiet ingen Skade at lide af for[ne] Skifte, men dobbelt Vederlag, og derover at bekomme i Steden udi Landskyld og i andre Maader efter for[ne] Sorenskrivers og sex Mænds Betænkende og Godsets Overveielse mod hveranden, foruden og formedelst Forleie, som af for[ne] Gaarde Krakestad og Gilaug til

Landdrotten er given tilforn og endnu gives, efter det Skjødes og Gjenbrevs videre Medfør, som forbe^{te} Hans Eggertssøn mig paa Provstiens Vegne nu givet haver: da efter slig Leilighed og efter Commis og kongelig Tilladelse, in anno [1629] Befalingsmændene her i Riget til Hænde kommen og commenderet til at rette dem efter at maa henskifte for dobbelt, da haver jeg nu skjødet og afhændet og hermed skjøder og afhænder for^{ne} Gaard Hobelstad med al des Tilliggelse udi Ager, Eng, Skov, Mark, Fiskevand og Fægang, vaadt og tørt, inden Gaards og uden, til Fjelds og Fjære, aldeles intet undertagendes, af hvis Eiedeler dertil ligger og af Arilds Tid tilligget haver samt bør at ligge dertil med Rette, og samt med al landdrotlig Rettighed, Grundleie af forbe^{te} Pladser og andet (alene Foring og Leding og saadan kongelig Rettighed undtagen) til forbe^{te} Borgermester Hans Eggertssøn, hans Hustru og Arvinger til evindelig Eiendom paa høibe^{te} Kgl. Maj.s og Mariæ Provstis Vegne at skal følge dennem fast og ubehindret i alle Maader for hver Mands Tiltale, som derpaa kan tale med Rette, efterdi dobbelt derfore er given og end derover ut supra, og dog paa høibe^{te} Kgl. Maj.s naadigste Ratification det skeet, som forbe^{te} Hans Eggertssøn selv skal have underdanigst at gjøre Anfordring om. Og dersom saa skeede (som dog ikke formodes), at samme Gaard Hobelstad eller nogen des Tilliggelse, Rettighed eller saadan Herlighed (som Bygsel er) blev forbe^{te} Hans Eggertssøn fravunden formedelst Provstis vanhjemmelige Brøst Skyld, da skal jeg i min Forleningstid over for^{ne} Gods eller min Efterkommer Befalingsmand over for^{ne} Provstigodset være forpligt til at forskaffe merebemeldte Borgermester eller hans Arvinger ligesaa godt Gods paa Eiendom igjen og for^{ne} landdrottelig Rettighed, som den Gaard er eller, strax det derfra hender at mistes (ved retmæssige foregaaende Lov og Dom), kan beløbe, og det inden sex samfelde Uger at skee, efter at derom lovlig bliver tilsagt. Og des til Vidnesbyrd og tryggere Forvaring, at saaledes uryggelig holdes skal, dog paa Kgl. Maj.s naadigste Ratification ut supra, da under dette min egen Haand og Signet og venligen ombedet ærlige, vise og velagte Mænd Nils Hanssøn, Lagmand udi Christiania, og Arnt Hanssøn, Borgermester sammesteds, med mig til Vitterlighed at underskrive og forsegle. Actum Christiania den 11 Juni Anno 1647.

Jens Bjelke.

Nils Hanssøn. Arnt Hanssøn.

Og for.ne Hans Eggertssøn nu underdanigst vores naadigste Confirmation paa samme Mageskifte haver været begjerendes, da have vi naadigst confirmeret og stadfæst og nu hermed confirmere og stadfæste for.ne Mageskifte udi alle sine Ord og Punkter, eftersom forskrevet staar. Cum inhib. sol. [Kjøbenhavn 24 Oktober 1647]. (Conc. til R. VII).

Fredrik Urne fik Forlov paa en 3 Maaneders Tid at reise her neder til Riget, dog at gjøre den Anordning, at desmidlertid udi Lenet udi hans Fraværelse intet forsømmes. Frederiksborg 27 Oktober 1647. T. VII. 430. (Conc. i Rigsarkivet).

Ligesaadant Brev fik Ivar Krabbe at forloves paa en 14 Dages Tid, dog at udi Fæstningen og Lenet intet blev forsømt.

Henrik Thott og Peder Vibe finge Brev anlangende Tvistighed om Bergens Kald.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, at der sig imellem os elskelige hæderlig og høilærd Mester Ludvig Munthe, Superintendent over Bergen Stift, paa Kapitels Vegne, og os elskelige Borgermester og Raad der sammesteds nogen Tvist og Irring skal begive anlangendes Kalds-Rettighed til Domkirken, om den enten Kapitlet eller for.ne Borgermester og Raad skal tilhøre, da bede vi eder og naadigst ville saa og hermed Fuldmagt give, at I retter eders Leilighed efter med forderligste paa en beleilig Tid og Sted for.ne Capitulares til for.ne Bergens Domkirke og Borgermester og Raad der sammesteds saa vel som os elskelige Børge Juel til Lungegaard, vor Mand og Tjener, eftersom han berettes udi samme Kald at være interesseret, for eder at fordre og da deres Documenter og Grund paa alle Sider herom at høre og fornemme og siden efter des befundne Beskaffenhed at kjende og dømme, som I det agter at forsvare og være bekjendt, hvilken af forbe.te Parter Kalds-Rettighed til for.ne Domkirke med Rette tilkommer, hvorom I og siden eders underdanigste Beretning udi vores Kantselli haver at indskikke. Dog hvad Mester Ingebret Jørgenssøns Person angaar, som til forbe.te Kald udi den sidste afdøde Prests Sted kaldet er, da, efterdi han Skolen der udi langsommelig Tid betjent haver og derforuden in examine af Bispen er befunden i Levnet og Lærdom skikkelig og bekvem til at betjene det hellige Prædikeem-

bede, ere vi naadigst tilfreds, at han forbe[te] Kald maa beholde. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 November 1647. T. VII. 430. (Conc. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Brev om Mageskifter udi Throndhjems Len.

C. IV. V. G. t. Eftersom Undersaatterne udi vort Rige Norge dagligen hos os lader anholde om Gods, som de underdanigst begjerer til Mageskifte at maa bevilges, og de undertiden paa Reisen her neder til vort Rige Danmark anvende stor Bekostning, da, paa det vore Undersaatter ikke i saa Maader skal besverges, have vi naadigst for godt anseet, at du med vore Undersaatter udi dit Len, som Gods til Mageskifte begjerer, maa handle, dog at de giver dobbelt igjen til os og Kronen mod det, de bekommer, og at du haver flittig Indseende, at med hvad Herlighed udi Skove, Fosser, Fiskeri og anden Eiendom og Herlighed, som os fraskiftes, at os ikke derudi skeer for kort, medens at gjøres derfor nøiagtig Skjel og Fylleste, som du ville for os ansvare og være bekjendt, og dersom os og Kronen skeer for kort, du da ikke ville stande os og Kronen derfor til Rette; og ville vi, at samme Mageskifte skal skee paa vores naadigste Ratification. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 3 November 1647. T. VII. 431. (Conc. i Rigsarkivet).

Store og Smaa Lensmændene udi Norge finge Brev at skikke Lenens Indkomster aarligen til Rentekammeret.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst for nogen Tid siden have instrueret og befalet Generalcommissarierne udi vort Rige Norge at annamme al Indkomsten der af Riget, som Lensmændene vare befalede at fremsende til vort Slot Akershuus med rigtig Forklaring paa deres Mandtaller og Toldregnskabers Extract, hvorfra de siden skulle sendes hid neder, paa tilbørlige Steder at leveres efter den Ordre og Instrux, vores Statholder derom er bleven given, og vi nu naadigst komme udi Erfaring, at det fra mange Steder i forbe[te] vort Rige Norge jo falder saa besværligt Indkomsten at sende fra deres Lene til for[ne] Akershuus som hid neder, saa at man, foruden den Eventyr om Vinteren ned til Vands, maa længe tøve efter Midlerne til dette Riges store Fornødenhed til at contentere dennem, man er skyldig, udi det Sted saadant med mere Beleilighed og mindre Eventyr kunde søges deroppe som tilforne: da ville vi naadigst, at du intet

videre herefter af dit Lens Indkomster leverer paa Akershuus end de bare Skatter og Contributioner, som til samme Riges Defension og Gjældens Aflæggelse naadigst er bevilget deroppe en Tid lang at forblive, hvilke de forordnede Generalcommissarier der haver at annamme og igjen udgive efter den Ordre og Instrux, vi dennem derom naadigst have given, mens med al den anden dit Lens Indkomst, det være sig Tolden, Afgifter, Bergverks Tiender, Fornødspenge og andet saadant, som kommer af Lenene og vores Renteri vedkommer, dermed skal forholdes som tilforne og førend denne Ordre til Generalcommissarierne er bleven udstedt, og efter vores egen og Rigens Hofmesters Ordre udgives. *Herefter du dig underdanigst kan vide at rette. Mens ellers skal med Generalcommissariatet forholdes efter vores naadigst derom udgivne Ordre og Instrux. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 6 November 1647. T. VII. 431. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

* Ved dette Tegn skal dette udi Hannibal Sehesteds Brev indføres istedenfor den anden Slutning til de andre Lensmænd:

Hvorom vi til alle Lensmændene udi forbe[te] vort Rige Norge vores naadigste Missiver have ladet udgaa, at I saa vel som de sig derefter kunne vide at rette.

Navnene paa dennem, som finge samme Brev:

Hannibal Sehested.	Ove Bjelke.
Ivar Krabbe.	Henrik Bjelke.
Henrik Thott.	Otto Krag.
Fredrik Urne.	Kjeld Krag.
Ove Gedde.	Melchior Oldeland.
Vincents Bildt.	Nils Lange.
Holger Rosenkrands.	Hans Lange.
Palle Rosenkrands.	Sigvard Gabrielssøn [Akeleye].
Preben von Ahn.	Peder Vibe.
Hans Kønning.	Jørgen Schult.
Jens Bjelke.	Participanterne i Sølvbergverket.

Jakob Ulfeldt, Nils Lange og Peder Vibe finge Brev om Norges Indkomst.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst for nogen Tid siden eder som Generalcommissarier udi vort Rige Norge have instrueret og befalet at annamme al Indkomsten der af Riget, som Lensmændene vare befalede at fremsende til vort Slot Akershuus med

rigtig Forklaring paa deres Mandtaller og Toldregnskabers Extract, hvorfra de siden skulle sendes hid neder paa tilbørlige Steder at leveres efter den Ordre og Instrux, vores Statholder derom er bleven given, og vi nu naadigst komme udi Erfaring, at det fra mange Steder i forbe^te vort Rige Norge jo falder saa besværligt Indkomsten at sende fra deres Lene til for^ne Akershuus som hid neder, saa at man, foruden den Eventyr om Vinteren ned til Vands, maa længe tøve efter Midlerne til dette Riges store Fornødenhed til at contentere dennem, man er skyldig, udi det Sted saadant med mere Beleilighed og mindre Eventyr kunde søges deroppe som tilforne: da ville vi naadigst, at intet videre herefter af Lenenes Indkomst af forbe^te vort Rige Norge til eder skal leveres end de bare Skatter og Contributioner, som til samme Riges Defension og Gjældens Aflæggelse naadigst er bevilget deroppe en Tid lang at forblive, hvilke I som Generalcommissarier der haver at annamme og igjen udgive efter den Ordre og Instrux, vi eder derom naadigst have given, mens med al den anden Lenenes Indkomst, det være sig Tolden, Afgifter, Bergverks Tiender, Fornødspenge og andet saadant, som kommer af Lenene og vores Renteri vedkommer, dermed skal forholdes som tilforne og førend den Ordre til eder er bleven udstedt, saa at det efter vores egen og Rigens Hofmesters Ordre udgives. Herefter I eder underdanigst kan vide at rette. Mens ellers haver I eder efter vores forrige naadigste Ordre og Instrux, Generalcommissariatet angaaende, at rette og forholde. Kjøbenhavn 6 November 1647. T. VII. 433. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Pengene, som fra Norge hid neder skikkes, og om en Jernplade.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom I igaar underdanigst begjerede at vide, hvorledes de itzige Tolde og Lenenes Penge, som ere indsamlede paa vort Slot Akershuus, skulle sendes hid ned, enten til Vands over paa Hals eller paa Vexel ved Marsilium eller til Lands paa Baahuus igjennem Halland hid, og vi naadigst befalede de da nærværende Rigens Raad, nemlig Kantsleren, Christian Thomassøn [Sehested], Rigens Marsk, Anders Bilde, Rigens Admiral, Ove Gedde, samt eder med Admiralen paa Bremerholm og Gabriel Marsilio at skulle gjøre Overslag, hvorledes de paa en eller anden Vei med mindst Bekostning og Eventyr snaresten kunde komme hid ned, hvorpaa vi naadigst af

bemeldte Admiralen paa Holmen saa vel som Gabriel Marsilio fornemmer, at forberørte Penge med ulige mindre Bekostning og Eventyr kunne snarest komme ned til Lands lige paa Baahuus igjennem Halland: da, efterdi vi naadigst ikke mindre her end til Omslaget ere Penge behøvendes, ere vi naadigst dermed tilfreds, at I strax forstendiger og befaler vores tilforordnede Generalcommissarier udi vort Rige Norge, at de iligen ved Nat og Dag afferdiger Overbogholderen, Johan Gaarman, paa vores Bekostning og Eventyr til Lands igjennem Halland med alle de Penge, som paa forskrevne vort Slot Akershuus ere indsamlede og efter vores forrige naadigste Ordre hid skulle nedsendes med rigtig Forklaring paa hver Slags, eftersom de fra en eller anden Lenene og Toldsteder ere leverede, til videre Forklaring paa vores Renteri, tagendes særdeles udi Agt, at Commissarie-Tolden leveres til de forordnede Generalcommissarier udi Skaane eller deres Fuldmægtige, Skriveren udi Helsingborg, og al den anden Rigens Indkomst af Tolde, Afgifter og andet, Renteriet vedkommende, det der at leveres, undtagen hvis udi Norge efter vores naadigste Anordning og skriftlige Befaling deraf er udgiven for adskillig Last, Tjære og Jernvare, samt Gabriel Marsilio paa hans Fordring, hvilket saaledes igjen paa Renteriet efter vores naadigste skriftlige Ordre udi Generalcommissarii samt eders egen Regnskaber skal godtgjøres. Belangende den Jernplade efter den nu overleverede Model skal Admiralen paa Holmen strax forskaffe Skiberum til at forføie sig op til Norge, hvor den beleiligst der kan indtages, og her igjen med allerforderligste leveres paa vores Bekostning og Eventyr, og at betales efter den Priis, Gabriel Marsilio paa Jernstykker hidindtil er bleven godtgjort. Ellers ville vi naadigst, at med Indkomsten udi vort Rige Norge herefter aarligen skal forholdes efter vores til eder og alle Lensmænd samt Generalcommissarierne seneste skriftlig Ordre, dateret næstforleden 6 huius. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 November 1647. T. VII. 433. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Gabriel Marselis [fik] Brev paa Jomfruland.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, haver solgt, skjødt og afhændt til os elskelige Gabriel Marselis, vores Factor til Amsterdam, noget sit Odelsgods, liggendes udi vort

Rige Norge, nemlig en Ø, kaldes Jomfruland, med nogle andre derunder liggendes Øer efter for.ne Hannibal Sehesteds til bem.te Marselis udgivne Skjødes videre Udvisning, og for.ne Gabriel Marselis nu underdanigst af os haver været begjerendes, vi hannem naadigst ville unde og bevilge ligesaadan Privilegier og Friheder paa for.ne Øer, som vi tilforn bemeldte Hannibal Sehested undt og bevilget have, nemlig at han selv alene paa vore Vegne maa have og beholde Jurisdictionen over dennem, som sig der nedersætter, saa og at enhver ind- og udlændsk, som sig paa for.ne Øer bosætter, paa fem næstfølgende Aar fra den Tid, han sig der nedersætter, beregnet, maa være fri og forskaanet for al Skat, Told og andet Paalæg, hvilke enhver dog efter for.ne fem Aars Forløb, efter at han sig der nedersætter, lige ved andre vore Undersaatter at udgive skal være tiltænkt og forpligt: da have vi af synderlig Gunst og Naade oftbemeldte Gabriel Marselis paa for.ne Øer samme Privilegier og Jurisdiction over dennem, som sig der nedersætter, dog under vores Statholders, som nu er eller herefter kommendes vorder, hans øverste Inspection, naadigst undt og givet saa og hermed unde og give, ligesom bemeldte Hannibal Sehested dennem hidindtil nydt og havt haver. Er ogsaa derhos for.ne Marselis naadigst tilsagt, at dersom han mere Gods sig deromtrent tilforhandler, ville vi hannem paa hans Ansøgning tjenlige Privilegier derpaa naadigst forunde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 18 November 1647. (Conc. til R. VII).

Ivar Krabbe og Bispen i Christiania finge Brev, jus patronatus anlangendes, som Daniel Bildt begjerer.

C. IV. V. s. G t. Eftersom os elskelige Daniel Bildt Knutssøn, vor Mand og Tjener, hos os underdanigst lader anholde og begjere jus patronatus til hans Sognekirke Morland, liggendes paa Ordost udi Baahuus Len, samt Kirkens Anpart Tiende der sammesteds med Erbydelse derfore til os og Kronen at ville gjøre fuldkommen og nøiagtig Vederlag, da bede vi eder og naadigst ville, at I af hannem forfarer, hvad for Vederlag han til os og Kronen for for.ne jus og Kirketiende gjøre vil; dersom I og eragter med hvis han derfore vil udlægge os og Kronen at skee nøiagtig og fuldkommen Vederlag for forbe.te jus og Tiende, da ere vi naadigst tilfreds, at I med hannem paa vore Vegne paa vores naadigste Ratification og Behag maa gjøre til Ende. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 16 November 1647. T. VII. 434. (Conc. i Rigsarkivet).

Nok finge de Brev om samme jus patronatus Ord fra Ord, som dette her oben indført, dette alene indført til Slutning [nemlig istedenfor Ordene: dersom I og eragter etc. indtil: Ende]: og eder siden imod os underdanigst erklærer, om I formener os og Kronen dermed at skee fuldkommen Fyldest og Vederlag for forbe^te jus og Tiende, hvilken eders Erklæring I udi vores Kantselli siden haver at indskikke. Kjøbenhavn 18 November 1647. T. VII. 435. (Conc. i Rigsarkivet).

Christen Søfrenssøn i Norge at blive ved sin Bestilling og Laxefang.

C. IV. G. a. v., at vi os elskelige Christen Søfrenssøn, Foged over Lister Len udi vort Rige Norge, paa hans underdanigste Ansøgning og Begjering naadigst have bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at han for^ne Lister Lens Fogderi, som hannem af os elskelige Palle Rosenkrands til Vesløsgaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand paa Agdesiden, betroet er, sin Livstid maa forvalte, saa og nyde og bruge, saa længe han lever, et vort og Kronens Laxefiskeri udi Lyngdal, kaldes Kvavik Fiskende, dog for sin aarlig Landskyld, nemlig en Tønde Lax, hvorimod han efter hans egen Erbydelse til os og Norges Krone derfore skal indfri og indløse syv Huder vort og Kronens Gods udi Agdesidens Lene, som sidst forleden Feide er bleven pantsat, saa og derforuden til vores Lensmand, den, som nu er eller herefter kommendes vorder, sig forpligte og nøiagtig Caution stille, at han for^ne Fogderi tilbørligen vil forvalte, vores Skatter og Rettighed aarligen i tilbørlige Tider indfordre og dennem paa anordnede Steder til sine forfaldne Terminer rigtigen levere, samt Almuen sammesteds ikke imod Norges Lov i nogen Maade forurette, saafremt han ellers denne vores Benaading agter at nyde. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 19 November 1647. (Conc. til R. VII, Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Gabriel Marsilii og Albret Baltzar Berns Fordring med mere.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I af vores Hofmunsterskriver fornemmer, hvor store os elskelige Gabriel Marsilii og Albret Baltzar Berns, vores Factorer, deres Fordring er til førstkommende Omslag, som endeligen skal betales efter rigtige Gjældsbreve, foruden de tyve Tusinde Rigsdaler, forbe^te Gabriel Marsilio naadigst er lovet paa hans Fordring af de Norske Penge; ere og siden naadigst tilfreds, at de af de Norske Penge vorder betalet paa deres egen Eventyr og Bekostning, saa-

vidt Rigens Hofmester eragter fra den nødvendige Udgift til Baadsfolket her udi Byen at kunne spares, hvilket forbete Gabriel Marsilius og Albret Baltzar Berns paa deres Bekostning her skal erlægge og siden til dennem, som meest-behøver, ved Rigens Hofmester dispenseres; og saavidt som forbete Gabriel Marsilio og Albret Berns udi forne deres rigtige Tilkrav dermed afgaar, skal dennem efter tre Maaneders Forløb rigtigen igjen betales og erlægges. Cum claus. consv. Rosenborg 22 November 1647. T. VII. 435. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke og Vincents Bildt finge Brev, Hannibal Sehested anlangendes.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, underdanigst for os lader andrage, hvorledes han af de Langer haver tilforhandlet sig noget Gods udi vort Rige Norge paa Eker og deromkring, hvor vi og Kronen ogsaa skal have nogle Gaarde liggendes, som han underdanigst gjerne til Mageskifte for lige godt Gods udi Akershuus Len er begjerendes: da bede vi eder og naadigst ville, at I des Leilighed med Flid udforsker og forfarer og eder siden med forderligste mod os udførligen erklærer, om det Gods, forbete Hannibal Sehested er begjerendes, kan for Beleilighed eller anden Herligheds Skyld mistes imod det, han underdanigst igjen vil udlægge, og samme eders underdanigste Erklæring med forderligste udi vort Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 26 November 1647. T. VII. 436. (Conc. i Rigsarkivet).

Accord imellem Gabriel Marsilio og Kay Kruse om Bergerts.

C. IV. G. a. v., at eftersom os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, efter vores naadigste Befaling paa vore Vegne haver accorderet imellem os elskelige Gabriel Marsilius og Kay Kruse belangende Barbo Jernmalms Afhændelse for en visse Priis saameget aarligen brydes kan, nemlig at forne Kay Kruse saadant paa vor egen Bekostning og billig Betaling til Bønderne for deres Føring skal lade levere ned ved Stranden, hvor forne Gabriel Marsilius samme Malm, saameget, som brydes og nedføres, skal lade annamme og strax med contant Penge betale hver Tønde to slette Mark, hvormed bemte Kay Kruse skal drive Guldverket efter vores naadigste

Accord, saavidt forne Middel kunne tilstrække, som beregnes aarligen ungefehr paa tre Tusinde Tønder Erts, anslagen udi Penge efter forne Priis et Tusinde Rigsdaler, som Kay Kruse haver at gjøre Regnskab for, hvad hver Kvartal kan være medgangen: da have vi os forne Accord naadigst ladet vel befalde, hvorfore vi den og naadigst hermed vil have confirmeret og stadfæst udi alle sine Ord og Mening, eftersom forskrevet staar, udi alle Maade. Cum inhib. sol. Kjøbenhavn 27 November 1647. (Conc. til R. VII).

Hannibal Sehested fik Brev, Commissarie-Tolden anlangendes at levere udi Skaane.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I gjører den Anordning, at alt hvis som af Commissarie-Tolden befindes endnu i vort Rige Norge at restere og hid ned til vort Rige Danmark efter forrige Ordre skal forskikkes, med forderligste fremkommer og til Landcommissarierne i vort Land Skaane bliver leveret. Cum claus. consv. Frederiksborg 2 December 1647. T. VII. 436. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested, Bispen i Christiania og Hospitalsforstanderen sammesteds finge Brev om Gods, Jomfru Ide Lange til Mageskifte begjerer.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Jomfru Ide Lange Gundesdatter til Magelaug underdanigst er begjerendes efterskrevne Hospitalsgods udi vort Rige Norge, liggendes i Borre Sogn, Ramslid og Veggerud, Solberg Kanonigods, hvorimod hun sig underdanigst erbyder igjen til os og Norges Krone paa forbete Hospitals Vegne til fyldest Vederlag at ville udlægge efterskrevne Gaarde og Gods af hendes Jordegods, liggendes udi Akershuus Len, i Fet Sogn, tvende Ramstadgaarde, Engøen paa Thjømø, som ligger under Brunla Len. Thi bede vi eder og naadigst ville, at I samme Gods's Leilighed forfarer, baade det Gods, bemte Jomfru Ide Lange er begjerendes, saa vel som det, hun igjen udlægger, og eder imod os med forderligste erklærer, om samme Gods for Beleiligheds eller anden Herligheds Skyld fra forne Hospital kan mistes imod det, hun igjen udgiver, og samme eders underdanigste Erklæring i vort Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Frederiksborg 6 December 1647. T. VII. 438. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Vincents Bildt og Bispen udi Oslo finge Brev om noget Gods, Jomfru Ide Lange til Mageskifte begjerer.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Jomfru Ide Lange Gundesdatter underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne Høklid i Borre Sogn, til Re Prestebol liggendes, i Tunsberg Len, hvorimod hun sig underdanigst erbyder igjen til fyldest Vederlag at ville udlægge efterskrevne heades Jordegods Kvefler, i Fet[1] Sogn under Akershuus Len liggendes. Thi bede vi eder og naadigst ville [etc. mutat. mutand. som næstforegaaende Brev indtil:] i vort Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Frederiksborg 6[2] December 1647. T. VII. 437. (Conc. i Rigsarkivet).

Vincents Bildt og Bispen udi Oslo finge Brev om Jomfru Ide Langes Mageskifte.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at os elskelige Jomfru Ide Lange Gundesdatter underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne Vor Frue Kirkes Gods udi Tunsberg Len, nemlig Røren i Borre Sogn, hvorimod hun til forbe Vor Frue Kirke til fyldest Vederlag underdanigst erbyder sig igjen at ville udlægge efterskrevne hendes Jordegods Vølen, liggende udi Skede Sogn udi Tunsberg Len. Thi bede vi eder og naadigst ville [etc. mutat. mutand. som næstforegaaende Brev indtil:] udi vort Kantselli indskikker. Cum inhib. sol. Frederiksborg 6 December 1647. T. VII. 437. (Conc. i Rigsarkivet).

Vincents Bildt fik Brev om noget Gods, Jomfru Ide Lange til Mageskifte er begjerendes.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Jomfru Ide Lange Gundesdatter underdanigst til Magelaug er begjerendes vore og Kronens Gaarde og Gods liggendes udi vort Land Norge i Tunsberg Len, udi Borre Sogn og Nykirke Sogn, først Sønder-Vegge, Nordre Vegge, Aasen, Vivelsrød, Vestre Sande, Grette, Søffue [Sova] i Botne Sogn, Nordby i Strøm Sogn, Gausen i Botne Sogn, hvorimod hun sig underdanigst erbyder igjen til os og Norges Krone til fyldest Vederlag at ville udlægge efterskrevne hendes Jordegods, liggendes udi forne Tunsberg Len, udi Sæm Sogn, Fritsø, Ekeberg, Huusklep, Hæm i Undrumsdal, Haraldstad i Vaale Sogn, Nordre Thorp ibidem, Rostad sammesteds, Sæm i Borre Sogn. Thi bede vi dig og naadigst ville, at du [etc. mutat. mutand. som i næstforegaaende Brev].

[1] Kvævli i Blaker.

[2] Er i „Tegnelser“ fejlagtig dateret 10 Decbr., men indført deri mellem de øvrige Breve af 6 s. M.

indtil:] i vort Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Frederiksborg 6 December 1647. T. VII. 436. (Conc. i Rigsarkivet).

Vincents Bildt fik Brev om noget Gods, Jomfru Ide Lange til Mageskifte begjerer.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Jomfru Ide Lange Gundesdatter underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne dit Provstigods, liggendes udi vort Rige Norge, i Tunsberg Len, i Borre Sogn, nemlig Vik, Korterød, Skavlid, Braarød, hvorimod hun sig underdanigst erbyder til os og Norges Krone til fyldest Vederlag igjen at ville udlægge efterskrevne hendes Jordegods, liggendes udi Tunsberg Len, nemlig Tørklep i Vaale Sogn, Holm ibidem, Berg i Vatsaas Sogn. Thi bede vi dig og naadigst ville [etc. mutat. mutand. som i næstforegaaende Brev indtil:] i vort Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Frederiksborg 6 December 1647. T. VII. 437. (Conc. i Rigsarkivet).

Vincents Bildt fik Brev om Gods, Jomfru Ide Lange til Mageskifte begjerer.

C. IV. V. G. t. Vid, at os elskelige Jomfru Ide Lange Gundesdatter underdanigst til Magelaug er begjerendes efterskrevne dit Provstigods, liggendes udi vort Rige Norge, i Tunsberg Len, Baggerød, hvorimod hun sig underdanigst erbyder til os og Norges Krone til fyldest Vederlag igjen at ville udlægge efterskrevne hendes Jordegods Kjølstad i Blaker. Thi bede vi dig og naadigst ville [etc. mutat. mutand. som i næstforegaaende Brev indtil:] i vort Kantselli indskikker. Cum claus. consv. Frederiksborg 6 December 1647. T. VII. 438. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Hertug Frederiks Election.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi vores naadigste Befaling til samtlige os elskelige Rigens Raad samt menige Stænder deres Fuldmægtige udi vort Rige Danmark have ladet udgaa til den 17 April førstkommendes udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn at møde, der sig underdanigst at beraadslage og resolvere paa hvis dennem ved eder og andre vore elskelige Rigens Raad om vores elskelige kjære Søns, den høibaarne Fyrstes og Herres, Hertug Frederik, Ertzbischof til Bremen og Verden etc., Election og andet mere, proponeret bliver, da bede vi eder og naadigst ville, at I retter eders Leilighed efter eder til forskrevne Tid hid neder at begive og vores naadigste videre Intension og Mening at fornemme.

Cum claus. consv. Frederiksborg 7 December 1647. T. VII. 438. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om noget Gods, han til Magelaug begjerer.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi forgangen paa vort Slot Frederiksborg efter eders underdanigste Begjering naadigst tilskrev os elskelige Hr. Christopher Urne til Aasmark, Ridder, vor Mand, Raad, Rigens Kantsler og Embedsmand paa vort Slot Dragsholm, at han os til Gefallen ville selge og afhænde til eder og vores elskelige kjære Datter Frøken Christiane, Grevinde til Slesvig og Holsten, Bragenes og des tilliggendes Gods for billig Betaling og Vederlag førend eders Opreise nu til vort Rige Norge, og han sig underdanigst derpaa haver erklæret dermed gjerne at være tilfreds, saafremt I kunde forskaffe hannem lige saa godt Gods igjen enten her udi vort Rige Danmark eller udi for^ne^ vort Rige Norge, det være sig udi Fareveldes Gaard og Gods paa vort Land Lavin, os elskelige Jørgen Marsviin til Aunsbjerg, vor Mand og Tjener, tilhørig, eller Storhammer paa Hedemarken med næst hosliggende Gods, os og Kronen tilhørig: da, efterdi berettes, samme Gaard og Gods paa for^ne^ Lavin ikke at kunne saaledes afhændes, at man derpaa kunde slutte noget fast og vist Kjøb formedelst noget Gods, som os elskelige Fredrik von Buchwald til Nedergaard, vor Mand og Tjener, derfra skal have i Pant til at følge hannem inden vis Tid, og vi dog gjerne see eder og vores elskelige kjære Datter herudinden hjulpen, saa og at eders underdanigste Intension med Trafiquens Tiltagelse udi Drammen, vor Kjøbsted Christiania og dessen Borgerskab uden Skade og Nachdeel, at maatte med forderligste vinde Fremgang, ere vi naadigst tilfreds, at I for billig Vederlag af lige godt Gods udi eders Len maa bekomme Storhammer, paa Hedemarken der sammesteds liggendes, til Hovedgaard med saa meget næstomliggendes Gods, os og for^ne^ Norges Krone tilhørig, som for^ne^ Rigens Kantslers Gods søndenfjelds sig kan bedrage, Skippund imod Skippund efter gamle Jordebøger og sedvanlig Mageskifte der udi Riget, og derover siden med for^ne^ Rigens Kantsler at handle eller og gjøre eder det selver saa brugeligt, som I bedst kan efter for^ne^ vort Rige Norges Lov og vores naadigste, nyligen udgivne Privilegier, til hvilken Ende vi og os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, Norges Riges Kantsler, og Vincents Bildt til Nes, vore Mænd, Tjenere og Befalingsmænd over Mariæ

Kirkes Provsti, Rakkestad og Tunsberg Len, [have befalet] at erfare om for^{ne} Mageskifte og sig underdanigst imod os skriftlig at erklære om det Gods, I os underdanigst agter at vederlægge, som vores til dennem derom udgivne Befaling videre udviser, hvorpaa I og siden underdanigst haver at anholde om vores naadigste Confirmation og fuldkommen Skjøde paa eder, for^{ne} vores elskelige kjære Datter og eders Arvinger. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 December 1647. T. VII. 439. (Conc. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke og Vincents Bildt om noget Gods, Hannibal Sehested til Mageskifte begjerer.

C. IV. V. G. t. Eftersom os elskelige Hannibal Sehested etc. underdanigst af os til Magelaug er begjerendes noget vort og Norges Krones Gods udi Akershuus Len, nemlig Storhammer paa Hedemarken, til Hovedgaard med en Deel der næst omliggendes Gods mod lige meget og godt Gods udi forbe^{te} Akershuus Len, da bede vi eder og naadigst ville, at I af for^{ne} Hannibal Sehested erfarer, hvor meget Gods han underdanigst er begjerendes, og hvad han derimod igjen vil udlægge, saa og eder om begge for^{ne} Gods's Beskaffenhed med Flid informerer og siden eder udførligen imod os erklærer, om for^{ne} til Mageskifte begjerede Gods kan for Beleilighed eller anden Herligheds Skyld mistes imod det, han igjen vil udlægge, hvilken eders udførlig Erklæring I med forderligste udi vort Kantselli skal indskikke. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 15 December 1647. T. VII. 440. (Conc. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke fik Brev at ville for Betaling afstaa Hovinsholm til Hannibal Sehested.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst have bevilget os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Lensmand paa vort Slot Akershuus, Storhammer med næst omliggendes vort og Norges Krones Gods paa Hedemarken til Mageskifte for lige godt Gods udi forskrevne Akershuus Len, hvorom du og os elskelige Vincents Bildt til Nes, vor Mand og Tjener, vores naadigste Ordre tilforne bekommet haver, og vores elskelige kjære Datter, den ædle og velbaarne Christiane, Grevinde til Slesvig og Holsten, nu underdanigst haver været begjerendes, vi naadigst paa forskrevne vor Statholders og hendes Vegne dig ville anmode om en Ø, Hovinsholm kaldet, liggendes udi Mjøsen, beleilig for Hammer og Eidsvolds Jernverk, at du samme Ø og Gods, os til Gefall,

til dennem og deres Arvinger for billig Betaling og Vederlag ville afstaa, da formode vi naadigst, at du herudi, naar Statholderen dig derom besøger, uden din Skade dig bekvemmer, saa med forskrevne Hammers Mageskifte det snareste muligt til Ende kunde gjøres; dermed skeer os til synderlig Gefall, og ville vi det med al kongelig Naade igjen vide at erkjende. Frederiksborg 27 December 1647. T. VII. 440. (Conc. i Rigsarkivet).

Ivar Matssøn fik Bevilling paa et Fogderi udi Tunsberg Len.

C. IV. G. a. v., at vi Ivar Matssøn paa hans underdanigste Ansøgning og Begjering naadigst have bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at han Fogderiet udi Tunsberg Len, som han nu betjener, maa nyde og beholde, saa længe han udi for^{ne} hans Tjeneste sig forholder ærligen, troligen og som han bør at gjøre og med Flid og Vindskibelighed forretter, hvis hannem af [vor] Lensmand der anbefalet vorder, og ingen af vore og Kronens Tjenere imod Lov, Skjel og Ret forurettter. Cum inhib. sol. Frederiksborg 27 December 1647. (Conc. til R. VII).

Hannibal Sehesteds Privilegium paa Strømsøen.

C. IV. G. a. v., at vi os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, saa vel som vores elskelige, kjære Datter, den ædle og velbaarne Frøken Christiane, Grevinde til Slesvig og Holsten, og deres Arvinger paa deres Ansøgning saa og Trafiquen og Commercien til Befordring naadigst have bevilget og tilladt saa og hermed bevilge og tillade, at alle de, som paa Strømsøen og des tilliggendes Gods udi Eker og Drammen, som de sig allerede ved Mageskifte eller udi andre Maader der tilforhandlet haver eller herefter tilforhandle kunne, bygge, bo eller sig herefter der nedersætter, det være sig ind- eller udlændiske, af hvad Stand eller Condition de ere, maa være fri og forskaanet paa sex næstfølgende Aars Tid efter, at de sig der nedersætter, for Told, Udskrivning og anden Besværing, medens hvad Skatten sig anbelanger, dermed skal forholdes som med andre Adelstjenere efter de Privilegier, vi Adelsstanden naadigst forundt have, dog Christiania Byes velherbragte Privilegier herudinden, saavidt Trafiquen angaar, forbeholden. I lige Maade have vi os elskelige Hannibal Sehested samt hans og vores kjære Datters Arvinger naadigst forundt paa vore Vegne den øverste Jurisdiction derover, det vi for os, vore Efterkommere og Arvin-

ger, Konninger i Danmark og Norge, ubrødeligen ville have holdet. Cum inhib. sol. Frederiksborg 27 December 1647. (Conc. til R. VII).

Ove Gedde fik Privilegium paa hans Sølvbergverk.

C. IV. G. a. v., at eftersom Gud allermægtigste af sin runde Velsignelse haver begavet vores Lande og Riger med adskillige Slags Bergverker og os elskelige Ove Gedde etc. nu haver paa sin egen Grund og Eiendom Slottenes, liggendes ved Langesund udi Bratsberg Len, opfunden en sort Art af Stene, som med Sølv er besprængt, som han agter med sine Medparticipanter at lade bruge og fortsætte og derfore vores naadigste Friheder derpaa underdanigst er begjerendes med samt dertil fornødentlige Skove, Strømme, Bønder og Tjenere, som til Verkets udførlige Fremgang og Fortsættelse kunne behøves, da have vi af kongelig Gunst og Naade naadigst forundt, bevilget og tilladt og nu med dette vores aabne Brev forunde, bevilge og tillade forbe.te Ove Gedde og hans Medparticipanter og deres Arvinger, eller hvem de det opladendes vorder, det være sig indlændiske eller udlændiske, og deres Arvinger, at optage, bebygge og fortsætte forskrevne Gruber og Gange og gjøre sig dennem saa nyttig og gavnlig, som han og de bedst kunne. Desligeste maa og de til forskrevne Bergverk nyde og bruge vore og Kronens Skove paa tre Mile der næst omkring, ihvor de findes, til des Bygning, Kulveed og Sætveed, saa og vores og Kronens Strømme og Fosser til des Pukverk, Smeltverk og andet deslige, hvor de bedst og beleiligst dertil kunne findes, hvilke til Verket skulle følge uforhindret, ihvo dem bruger, med 10 Bøndergaarde, som nærmest derom ligger og dertil ere tjenlige, dog at os og Kronen aldeles intet af forskrevne ti Bøndergaardes Landskyld og aarlige Skatter skal afgaa. Hvilke forskrevne Gruber og Gange, som allerede opfunden er eller herefter paa forskrevne tre Mile deromkring opfindes kan, med Skove, Gaarde, Strømme og Fosser forskrevne Ove Gedde og hans Medparticipanter mue have, nyde, bruge og beholde for dem og deres Arvinger og alle Bergverksfriheder, som her i Landet eller udenlands sedvanligt er, for dem og alle deres Folk og Betjente, saa frit som deres egen Arv og Eie, saa længe de til Bergverket bruges, og ville dennem videre privilegere, eftersom fornøden eragtes. Dog skulle de deraf give os den tiende Part af alt hvis Sølv deraf prospereres saa og forunde os Sølvkjøbet for rede Pendinge, nemlig hver Mark fiint

Sølv for otte Rigsdaler in specie, som vi in loco ville lade betale og afhente, eftersom det udbringes kan. Cum inhib. sol. Frederiksborg 29 December 1647. (Conc. til R. VII).

1648.

Hannibal Sehested og Bispen udi Oslo finge Brev om en Hud, Ove Gedde til Mageskifte begjerer.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Raad, Rigens Admiral og Befalingsmand over Bratsberg Len, hos os underdanigst lader anholde og begjere til Mageskifte en Hud, som Presten udi Bamble udi Slottenes udi hans eget Len tilkommer, da bede vi eder og naadigst ville, at I med Flid forfarer og eder erkyndiger, om forbe^te^ Hud hannem uden Prestens Skade efter hans Begjering for lige Vederlag forundes kan imod det, han igjen til for^ne^ Prest til Vederlag vil udlægge, hvorom I og med forderligste eders underdanigste Erklæring og Beretning udi vores Kantselli haver at indskikke. Udi Betragtning og en Prest ved Navn Hr. Daniel, som sig med Leiermaal haver forseet, underdanigst lader anholde og begjere, at han til Kald igjen maatte tilstedes, hvor han lovligen og efter Ordinantsen dertil kunde blive kaldet, da bede vi eder og naadigst ville, at I om hans Forhold med Flid forfarer og eder siden derom imod os erklærer, saa og om for^ne^ hans Forseelse skeet er før vores sidste om for^ne^ Presters Forseelse udgangne Forordning. Cum claus. consv. Frederiksborg 3 Januar 1648. T. VII. 441. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested, Fredrik Urne og Bisperne udi Throndhjem og Christiania finge Brev om en Kirke ved Røros Kobberverk.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom hos os underdanigst anholdes og begjeres, at af Akershuus og Throndhjems Lens Kirker nogen

Hjælp maatte bevilges til Arbeidsløn, Tag og Indredning paa en Kirke ved Røros Kobberverk, udi forbe^te Throndhjems Len liggendes, eftersom Bønderne, deromkring boendes, sig erbyder selv at ville forskaffe Tømmer til for^ne Kirke, i lige Maader og at for^ne Kirke maatte betjenes af Presten udi Holtaalen, udi hvis Sogn for^ne Kobberverk ligger, hans Medtjener, saa og at dennem af Kirkernes Rente, udi for^ne Len liggendes, for for^ne deres Tjeneste til Løn aarligen noget maatte forundes: da bede vi eder og naadigst ville, at I derom lader forfare og eder siden imod os udførligen erklærer, om noget og hvor meget af Kirkerne, udi eders Lene og Stifter liggendes, uden deres Skade til for^ne Røros Kirkes Opbygning og deres Prests aarlig Underholdning bevilges kan, hvilken for^ne eders Erklæring I siden udi vores Kantselli haver at indskikke. Cum claus. consv. Frederiksborg 4 Januar 1648. T. VII. 441. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Lensmændene udi Norge finge Brev om Skat.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst forleden Anno 1645 den 11 April ved vores kongelige Commission naadigst have befalet vores Statholder udi vort Rige Norge, os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad og Befalingsmand paa vort Slot Akershuus, med Danmarks Riges Admiral, os elskelige Ove Gedde til Tommerup, vor Mand, Raad og Befalingsmand over Bratsberg Len, og Norges Riges Kantsler, os elskelige Jens Bjelke til Østeraat, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Onsø og Nonnekloster samt Mariæ Kirkes Provsti, at forskrive Lensmændene og Stænderne i for^ne Rige og om en visse Maneer og Maade paa samme Rigets aarlig Indkomsts Forbedring med Skatter og andet, Staten og Militien særdeles og udi Gemeen vedkommende, underdanigst at handle og deliberere, hvorpaa for^ne vores Statholder dessen underdanigst skriftlig Forretning sub dato Akershuus den 10 December næst derefter for os og vores elskelige Danmarks Riges Raad underdanigst haver remonstreret og udi vores Kantselli leveret, hvilket ogsaa udaf os den 17 April 1646 ikke alene naadigst er confirmeret, mens Lensmændene og Stænderne der udi Riget til desto bedre Underretning med dessen Omstændigheder og Vilkaar under vores Haand og Segl punktviis og udførligen er forstendiget; og endog at udi forbe^te Deliberation efter vores Statholders paa vore Vegne skriftlig Proposition til Lensmændene og Stænderne der udi Riget blandt andet er sluttet og accorderet, at den gemene Leilændingsskat over alt Riget aar-

ligen kunde reduceres til syv Rigsdaler, saanær som udi Nordlandene, hvor alene pleier at gives halvt, da have vi dog af naadigst Consideration til nærmere naadigst Betænkende og Resolution befalet Lensmændene der udi Riget underdanigst at fornemme og sig til da berammede Herredage underdanigsten erklære, om det kunde være Almuen lettere til visse Tider og Terminer et ganske Aar omkring saadan visse Penge at contribuere end de mange og adskillige smaa Skatter, som paa underskedlige og ofte ubeleilige Tider tilforne pleiede at paabydes, efter hvilken Lensmændenes Erklæring samt Deliberation med vores elskelige og da hosværende Danmarks Riges Raad naadigst er resolveret og for godt anseet den 17 Juli 1646, at Gaardene over det hele Rige skulle lignes og lægges for noget vist, hvad derudaf aarligen udi Skat til Rigets Conservation og Velstand kunde og burde udgives, saa at den ringeste Gaard, som tilforne af Lægsmændene havde været agtet for en fuld Gaard, skulde aarligen lægges udi Skat for sex Rigsdaler, saa længe at Gaarden blev ved Magt og kunde agtes god derfor, efterdi Tiderne ere besværlige og udkræver meget at underholde Militien og conservere Riget, mens de Gaarde og Bønder, som vare bedre paa Formue og Eiendom, at skulde sættes af Lægsmændene efter Billighed, saasom de meest kunde taale og andre ringere Gaarde til Hjælp, hvorpaa Lensmændene, strax skulde sende rigtige Gjenparter af deres og de underliggende Lenes Mandtaller og Skatteregistre til Statholder under deres Haand og Segl, saa tidlig Skatterne ere lagt, at vide, hvor meget udi hvert Len de sig af hver Slags kunde bedrage, og at alting med Lensmændenes flittig Indseende efter vores Skattebreves videre Indhold maatte gaa lidelig og ligelig til, desligeste samme Skatter uden videre Forandring og Deliberation at perpetueres aarligen, saa længe at Kronen stikker udi denne Besværing og Frygt for andre, efter vores naadigste Confirmation derpaa den 2 August 1646: saadant med andet mere Norges Rige vedkommende er ydermere og udførligen om alle Stænders aarlig Afgift og Contributioner der udi Riget forleden Aar specificeret udi vores da udgangne Skattebreve, dateret Kjøbenhavn den 2 Juni, fornemlig om Taxt paa Gaardene efter Tunge, Huder, Løber, Spande, Voger etc. sønden- og nordenfjelds, samt anden Gaardenes Eiendom, Brug, Leilighed og Vilkaar Skatterne tilbørligen at ligne og lægge, efter hvilke forbe^{te} Breves Indhold Lensmænd og alle andre udi forbe^{te} vort Rige Norge sig nu udi nærværende

Aar til bestemte Tider og Terminer, nemlig Halvparten til Johannis og Halvparten til Martini, af Skatterne tilbørligen at klarere og til de forordnede Generalcommissarier paa Akershuus at levere ved vores Statholder sammesteds efter vores egen naadigste Ordre til samme Rigets Fornødenhed, Militiens Underholdning, Garnisonernes Forsyning og Officierernes Lønning at disponeres og udgives, sig haver at rette og forholde; mens eftersom forbete vores Statholder for os bevægelig og underdanigst haver andraget, at det formedelst stor Fæsyge, Misvæxt af Korn og Grøde samt Mangel af Fiskeri fast paa de fleste Steder over det hele Rige sønden- og nordenfjelds skulde falde den gemene Mand besværligt udi Længden at udgive denne forskrevne Sexdalers-Skat udaf hver Gaard tilligemed deres anden aarlige Rettighed efter Jordebogen, og vi dog derudimod betragte, hvor høit fornøden og fast uomgjængeligt det monne være Skatterne endnu paa nogle Aars Tid jo at skulle continueres, da have vi dog af forbete og andre eftertænkelige Aarsager over Almuens tunge Vilkaar og samme Rigets besværlige Tilstand os naadigst ladet bevæge de sidst paabudne Fornødspenge og Tiendefisk af Doggerskuder og Bakkebaade, som aldrig tilforne haver været brugeligt, hermed at forlindre og afskaffe, saa at ingen videre Fornødspenge eller saadan Tiendefisk herefter udaf Almuen nogensteds skal fordres og oppeberges, end af Arilds Tid haver været brugeligt og vores sidste udgangne Reces om Fornød udi Norge melder, hvorover Lensmændene skulle holde som billigt og forsvarligt, ei nogen af vores og Kronens Bønder med videre Skat og Tynge herefter at besverges end denne forskrevne Sexdalers-Skat udaf hver Leilændingsgaard samt deres anden aarlig Rettighed efter Jordebogen, hvilket de udimod denne vores Benaading tilbørligen og ufeilbarligen til rette Tider og Terminer skulle være tiltænkt at klarere under Straf, som vedbør. Belangende hvis andet vores sidste udgangne Skattebreve efter adskillige da forefaldne Omstændigheder ommeldte, nemlig Adelens sidste givne Privilegier samt Ugedagstjenere, Leding, Fornød, Sagefald, Skat, Udskrivelse, Skydsferd, Arbeid samt Penge for deres Rostjeneste efter egen Erbydelse og Bevilling, dermed skal forholdes efter forne vores udi forleden Juni Maaned 1647 til alle Lensmænd udi forbete vort Rige Norge udstedte Breve; hvad sig og betræffer Kapitlernes, Geistlighedens samt Kjøbstædernes Contributioner og Odelsskatten, Sagskatten og den anden gemene Landskat og Hjælp af Handterende og andre saa vel som Terminerne,

til hvilke de skal udgives, nemlig Johannis og Martini, dermed skal forholdes udi alle Maader, eftersom før er rørt, og efter vores forleden Aars udgivne Breves Indhold samt de nu medfølgende aabne Breve til Kapitlerne, Geistligheden, Kjøbstæderne og den gemene Mand, hvorefter du dig selv fornemlig med Skatternes Ligning og Overslag, Indfordring og Fremsendelse udi rette Tider og tilforordnede Steder underdanigst skal vide at rette, saa og alle og enhver udi dit Len alvorligen og strengeligen tilholder, at enhver, saavidt hannem vedkommer, vores naadigste Villie og Befaling herudinden tilbørligen efterkommer, saasom de til dig paa vore Vegne, om anderledes skeer, ville vide at svare. Cum claus. consv. Frederiksborg 5 Januar 1648. T. VII. 442. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Aabne Brev til Bønderne udi Norge om Skat.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Bønder og menige Almue, ihvo som helst I tjene eller tilhøre, som bygge og bo over alt Bergenhuus og des underliggendes Lene, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom disse besværlige Tider haver foraarsaget os og vore Riger en stor Gjæld, til hvilken at aflægge saa og til forne vore Rigers og Landes Conservation og i disse vidtudseende Tider deres nødtørftig Forsvar vi (næst Guds den allerhøiestes naadige Hjælp og Bistand) en anseenlig Summa Penge uforbigjængeligen behøve, og vi dog noksom eragte, os og derforuden af os elskelige Hannibal Sehested til Nøraggergaard, vor Mand, Raad, Statholder udi vort Rige Norge og Embedsmand paa vort Slot Akershuus, underdanigst til Gemyt føres, det forne vores kjære Undersaatter udi Længden altfor besværligt at skulle falde den Sexdalers-Skat at continuere for indfaldende Misvæxt, ringe Fiskeri, Sygdom paa Kvæg og andet: da have vi af forskrevne bevægelige Aarsager og forne vore kjære Undersaatter til Forlindring naadigst for godt anseet over den Forskaansel, dennem udi forleden Aar skeet er med den paabudne Udskrivnings- og Skydsferdspenges Afskaffelse dennem endnu udi nærværende Aar at efterlade den udi forleden Christianiæ Herredage og ved vores sidste Skattebreve paalagte Fornødspenge og Fisketiende af Doggerskuder og Bakkebaade, saa at Almuen ikke videre skal graveres, mens dermed forholdes, ligesom af Arilds Tid skeet er og efter vores sidste ny publicerede Reces, hvorimod vi ikke paatvivle, at alle og enhver sig igjen jo desto godvilligere lader finde til at udgive den med vores elske-

lige Danmarks Riges Raad samtykkede og paabudne Sexdalers-Skat af hver heel Gaard, Halv- og Ødegaarde Halv- og Fjerdeparten saa meget. Thi bede vi eder derfore og alle og enhver særdeles strengeligen byde og befale, at alle og enhver af eder udi forne Bergenhuus og des underliggendes Lene, som Odelsgods, lidet eller meget, ved Arv, Kjøb eller Pant besidder, skulle deraf udi nærværende Aar udlægge deres halve Indkomst udi Penge foruden den Sexdalers-Skat af hver Gaard, som Leilændingen bør at udgive; men dersom Odelsmanden selv besidder og bruger nogen sin egen Odel, Pant eller Kjøbegaard, da skatte deraf som en Leilænding, og efter som Gaarden er god til, og være fri for Odelsskat, saavidt den Gaard angaar; ellers skal forne Sexdalers-Skat udaf hver fuld Gaard der udi Riget saaledes sønden- og nordenfjelds lægges, indfordres og klareres, at os og Kronen det mindste muligt afgaar paa forrige Gaardes Antal, eftersom de af Arilds Tid for hele, halve og øde Gaarde altid haver været holden og paa vores Renteri derfore beregnet; dersom og Gaarde findes høiere at være, end de for fulde Gaarde, eller ringere, end de for øde Gaarde kan regnes, eller og at de imellem begge ere, da skal enhver af dennem efter forne Proportion og Lighed og ligesom de skylder til sættes og give udi forne Sexdalers-Skat. Og have vi, paa det Vished haves kan, hvad for Heel-, Halv- og Ødegaarde eller derover og under regnes skal, naadigst for godt anseet, at dermed forholdes skal, ligesom udi forleden Aar efter de da udgangne Skattebreves videre Indhold skeet er, saa at udi Baahuus Len skal regnes en fuld Gaard efter to Skippund Tunge til fire Tønder Korn eller fire Pund Smør efter Baahuus og Hallands Vegt, hvoraf skal gives udi nærværende Aar udi Skat sex Speciedaler, og af halve og Fjerdingsgaarde sammesteds Halv- eller Fjerdeparten saa meget. Udi Akershuus, Tunsberg, Brunla, Bratsberg, Agdesiden samt Smaa-Lenene søndenfjelds skal en fuld Gaard regnes efter to Skippund Tunge eller fire Huder eller sex Pund Smør, Tunsberg Vegt, og halve, Fjerdings- og middelmaadige Gaarde udi forne Lene efter samme Proportion og Lighed. Udi Stavanger, Bergen og Throndhjems Lene ville vi naadigst, at en fuld Gaard skal regnes imod to Løber eller to Spand Smør, fire Voger eller to Skippund Tunge efter den Landskyld, paa hvert Sted findes, hvorefter udaf hver Gaard skal gives udi nærværende Aar sex Speciedaler, og af halve, Fjerdings- eller middelmaadige Gaarde Halv-, Fjerdeparten eller og mere eller min-

dre efter lige Proportion og Taxt, som forberørt er, undtagen Hardanger, Vors og Sogn indenfor Kvamsøen, hvilke ikke saa meget kunne udgive, er dennem derfore forundt saadan Forskaansel for andre, saa at de nu skal skatte efter tre Løber paa en fuld Gaard og paa Halv-, Fjerdings- og mindre Gaarde efter lige Taxt.[1] Udi Nordlandene og Vardøhuus Lene skal regnes paa en fuld Gaard fem Voger Fisk, Halv- og Ødegaarde efter lige Taxt; dog skal de udi for^{ne} Nordlande og Vardøhuus Len boendes nu som tilforne alene give halv Skat udimod andre Gaarde sønden- og nordenfjelds udi for^{ne} vort Rige Norge liggendes. Og skal os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Befalingsmand over Bergenhuus og des underliggendes Lene, Fuldmagt have udi for^{ne} Bergenhuus Len og des underliggendes Lene denne Skat at ligne, hele Fogderier eller Kirkesogne imellem, saafremt nogen mærkelig Undersked imellem et Steds Landskyld, Formue og anden Vilkaar findes bedre end andensteds, saa og derforuden Magt have efter forrige Sedvane Skatterne endda ved Skriveren og sex Mænd at lade ligne hver Gaard og derpaa boendes Mænd imellem, saa den rige hjælper den fattige og alting ganger ligeligen til. Og efterdi saadan Lighed paa Gaardene bliver sat, hvorefter de aarligen skulle lægges udi Skat, og det efter Lensmændenes egen Erklæring paa Almuens eenhellige Begjering dennem lideligere og beleiligere falder over det hele Rige for^{ne} Sexdalers-Skat et Aar omkring at bringe tilveie end saa mange forrige Skatter saa ofte og paa ubeleilige Tider at udgive, da skal ei heller nogen Restants eller Afkortning paa samme Skat herefter videre godtgjøres, med mindre nogen høitrængende Nød eller uformodelig Tilfald af Ildebrand eller anden Ulykke saadan Afgang kunde foraarsage, hvilket da med rigtig Thingsvinde, udaf Lensmanden selv paaskreven, bør at bevises. Skal og hver Huusmand eller Strandsidder give os en Rigsdaler, hver Dreng, som nu ikke er udskreven, ligesaa meget, hver Haandverksmand paa Landet to Rigsdaler, end bruger han Jord, give derfor af sin Avl ligesom en anden Bonde; hver ledig Karl, som ikke er Bonde eller tjener Bønder, to Rigsdaler, hver Fisker udi Nordlandene, hvor fuldt Fiskeri er, sex Rigsdaler; hvor Fiskeriet er ringe, tre Rigsdaler; hver Udrorskarl, som er fuldvoxen, to Rigsdaler, enhver halvvoxen een Rigsdaler; hver Skipper, som haver egen Jagt

[1] I Margen er tilføjet: „Dette [ɔ: fra „undtagen Hardanger — lige Taxt“] kommer alene Bergenhuus ved og blev derfore ikke indført udi de andre Breve.“

at segle med, ti Rigsdaler, hver Styrmand fem Rigsdaler. Hvad sig Sagskatterne anbelanger, da skal der gives udaf hver Aargangssag udi nærværende Aar halvtredsindstyve Rigsdaler, af hver Flomsag tyve og fem Rigsdaler, af hver Bækkesag ti Rigsdaler, hvorimod de igjen skal være fri for Tiendebord; hver Sagmester, eftersom Sagen er god til, sex, fire eller to Rigsdaler og hver Sagdreng halv saa meget. Dersom nogen findes foruden Adelen samt Lagmænd og andre, som haver Sag pro officio, at være privilegeret paa deres Sager, skulle de dog udi denne Tid give deraf Tredieparten saa meget, som ellers skulde gives efter forne Taxt. Og skal forne Skat af alle og enhver over forne vort Rige Norge endeligen og ufeilbar uden al Restants, som forberørt, erlægges og betales til tvende Terminer, den ene Halvpart til St. Johannis og den anden halve Part til St. Mortens Dag førstkommendes paa vort Slot Akershuus til de tilforordnede Generalcommissarier med rigtig Extract, hvorefter de ere lagt og oppebaaren. Og eftersom vi naadigst have erfaret, hvorledes udi forne vort Rige Norge stor Underslæb begaaes udaf vores egne Undersaatter udi Skat og Told, idet at mange langs Søkanten udi Fiskeleierne sig oppeholder og under det Navn af Strandsiddere giver ringe Skat, saasom halv eller heel Rigsdaler aarlig, og dog bruger stor Kjøbmandshandel, da skulle de herefter tilholdes at tage Borgerskab, skatte og tolde som andre Borgere og ikke under Prætext af Strandsiddere besnilde os vor Rettighed, saafremt de ikke for saadan Utroskab vil stande til Rette, som vedbør. Udi Skatteregistret skal under Lensmandens Haand forklares Gaardens Navn, deres, som bor derpaa, hvad hver giver til Landskyld, hvem der eier Gaarden og raader Bygselen, samt hvad hver Mand haver givet i Skat. Og skal denne Skat, det meste muligt er, udgives i Rigsdaler in specie, men dersom nogen saadan Daler ikke kan afstedkomme, da skal vore Lensmænd Fuldmagt have at annamme for hver Rigsdaler to Lod Sølv, fjortenlødig, eller des Værd udi Mynt. Thi bede vi eder og hver særdeles strengeligen byde, at I retter eder efter samme Skat, naar den af vor Lensmand paabydes, og saa betiden at yde, at den inden bestemte Tider, som forskrevet staar, og det meste muligt i Rigsdaler in specie, kan blive paa vort Slot Akershuus erlagt og betalt, ladendes det ingenlunde. Fortrykker sig nogen herimod, da skal vores Lensmand dennem derfore lade tiltale og straffe, som vedbør. Thi ville I eder som troe Undersaatter

herudinden godvilligen lade befinde, vi ville igjen være eder alle og enhver en naadig Herre og Konning og eders Gavn og Bedste udi alle Maader vide at søge og ramme. Frederiksborg 5 Januar 1648. T. VII. 445. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Herefter udginge aabne Breve til Almuen udi alle Hovedlenene udi Norge.

Nordlandene og Vardøhuus Bønder finge Brev, saavidt Gaardene angaar, om halv Skat, mens Fiskere, Udrorskarle, Skippere og Styrmænd ligesom i de andre Lene og som forberørt.

Kjøbstæderne udi Norge finge Brev om Skat.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Borgermestere, Raadmænd og menige Borgere udi vor Kjøbsted Bergen, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom disse besværlige Tider haver foraarsaget os og vore Riger en stor Gjæld, hvilken at aflægge saa og vore Riger fremdeles næst Guds den allerhøiestes Hjælp med nødtørftig Defension at forsyne en anseelig Summa Penge uforbigjængeligen behøves, da have vi med vores elskelige Danmarks Riges Raads Raad og Betænkende naadigst for godt anseet, eder saa vel som andre vore Kjøbstæder udi vort Rige Norge om en mulig Hjælp at lade besøge, og have vi naadigst ladet taxere eders By, forskrevne Bergen, for fire Tusinde fem Hundrede Rigsdaler in specie; desligeste skal hver Kjøbsvend give os tre Rigsdaler eller mere efter sin Formue, og hver Tjenestedreng en Rigsdaler. Thi bede vi eder og hermed byde, at I retter eder efter samme Penge, som I saaledes er taxeret for, retteligen at ligne eder imellem, saa den rige hjælper den fattige og enhver giver til, saasom han haver Formue, Handel og Næring, samt at aldeles ingen Kjøbsvend eller Tjenestedreng, ihvo de og tjene eller tilhøre, bliver forskaanet, og I siden samme Skat betaler, Halvparten inden Johannis og den anden halve Part inden Martini førstkommendes, det meste muligt er udi Rigsdaler in specie; dog af de, som dennem ikke kunne afstedkomme, have vi naadigst bevilget at maa tages for hver Rigsdaler to Lod Sølv, fjortenlødig, eller des Værd udi god gangbare Mynt, og at I med Skatten til Akershuus fremsender rigtige Mandtaller paa for[ne] Kjøbsvende og Tjenestedrenge, ladendes eder herudinden som troe og lydige Undersaatter godvilligen befinde; vi ville igjen vide og ramme eders Gavn og Bedste og være eder alle og enhver en naadigst Herre og Kon-

ning. Frederiksborg 5 Januar 1648. T. VII. 448. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Bergen	4,500 Rdlr.	Fredriksstad . . .	300 Rdlr.
Christiania. . .	1,200 „	Skien	300 „
Tunsberg . . .	225 „	Throndhjem . . .	900 „
Stavanger . . .	300 „		

Bisperne udi Norge finge Brev at forkynde Skattebrevene for Presterne.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at eftersom disse besværlige Tider haver foraarsaget os og vore Riger en stor Gjæld, hvilken at aflægge saa og bem[te] vore Riger fremdeles med nødtørftig Defension at forsyne næst Guds den allerhøiestes Hjælp en anseelig Summa Penge uforbigjængeligen behøves, da have vi med vores elskelige Danmarks Riges Raads Raad og Betænkende naadigst for godt og raadsomt eragtet, alle Provster og Sogneprester saa vel udi Kjøbstæder som paa Landsbyen (sic) udi vort Rige Norge om en almindelig Hjælp at lade besøge, eftersom I af hosføiede aabne Brev videre haver at erfare. Thi bede vi eder og ville, at I hver Provst udi eders Stift rigtig Copi af forbe[te] vores Brev under eders Haand og Segl tilstiller, desligeste at I med os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand, Tjener og Embedsmand paa vort Slot Bergenhuus, hans Raadføring ligner og lægger Presterne samme Skat imellem efter enhvers Indkomst og Formue, saa den rige hjælper den fattige, og at alting ganger skikkeligen og ret til; siden haver I samme Skat betimeligen at indfordre og til for[ne] Henrik Thott med klart Register og Mandtal paa, hvad hver Prest givet haver, at levere saa betiden, at samme Skat kan være leveret paa vort Slot Akershuus, Halvparten inden Johannis og den anden Halvpart inden Martini førstkommendes, saa skal eder derfore gives nøiagtigt Beviis. Tager derfore herudinden ingen Forsømmelse. Cum claus. consv. Frederiksborg 5 Januar 1648. T. VII. 449. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

I lige Maade finge saadant Brev Bispen udi Oslo, Throndhjem, Stavanger at ligne samme Skat imellem Presterne med Hannibal Sehested, Fredrik Urne, Holger Rosenkrands.

Aabne Brev til Presterne om Skat.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Provster og Sogneprester, som bygge og bo over alt N. Stift, evindeligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom disse besvær-

lige Tider [etc. ordlydende med Skattebrevet til Presterne af 2 Juni 1647, ovfr. S. 509, med Undtagelse af, at Terminerne her ere St. Johannis og Martini]. Frederiksborg 5 Januar 1648. T. VII. 450. (Conc. i Rigsarkivet).

Kapitlerne udi Norge finge Brev om Skat.

C. IV. Hilse eder alle, vore kjære, troe Undersaatter, Prælater, Kanniker og menige Kapitel udi N. Domkirke, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, at eftersom disse besværlige Tider [etc. ordlydende med Skattebrevet til Kapitlerne af 2 Juni 1647, ovfr. S. 510, med Undtagelse af, at Ordene: „udi begge vore Riger Danmark og Norge“ her ere forandrede til: „udi vort Rige Norge“, og at Terminerne her som i de øvrige Skattebreve af 5 Januar 1648 ere St. Johannis og Martini]. Frederiksborg 5 Januar 1648. T. VII. 451. (Conc. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Silbergler.

C. IV. V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I gjører den Anordning, at der med det Skib, som bragte de tvende Jernplader op til vort Rige Norge, med forderligste og naar Tiden det tilsteder, hidskikkes en Andeel af det Silbergler, som findes hos Sølvbjerget, anseende, vi det agter her at bruge til Fluss. I lige Maader ville vi og, at I med Flid skal forfare og eder siden imod os omstændeligen og udførligen erklære, om og paa hvad Maneer dette Jernverk ved Arendal uden Skade til Gulderts enten ved Forpagtning eller i andre Maader bedst og bekvemmeligst os til Nytte og Fordeel kan bruges. Cum claus. consv. Frederiksborg 8 Januar 1648. T. VII. 451. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Skydsskaffere.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom vi af eder naadigst erfare, Skydsskafferne udi vort Rige Norge for den Besværing, de haver, ingen Forskaansel for andre at nyde, som dog billigt synes, da, paa det de desto villigere og flittigere sig herefter kan lade finde, ville vi naadigst, at I eder underdanigst imod os skal erklære saa og af de andre Lensmænd med forderligste forfare lade, hvor mange Skydsskaffere der udi eders og deres Lene endelig fornøden gjøres, saa og hvad Forskaansel enhver af forbe[te] Skydsskaffere efter Stedernes Beskaffenhed og deres Besværing, efter den paa et Sted eragtes større at være end paa en anden, forundes kan, os og Kronen dermed ikke skeer for stor Afgang; naar vi og herom faar eders underdanigste Beretning, ville vi os siden

herpaa naadigst videre vide at resolvere. Cum claus. consv. Frederiksborg 8 Januar 1648. T. VII. 452. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Hannibal Sehested fik Brev om Lenenes Forandring udi Norge.

C. IV. V. s. G. t. Vider, at vi til forestaaendes Philippi Jacobi agter at gjøre efterfølgende Forandring paa Lenene udi vort Rige Norge, at os elskelige Henrik Thott til Boltinggaard, vor Mand og Tjener, maa efter hans underdanigste Begjering forløves fra vort Slot Bergenhuus og os elskelige Ove Bjelke til Østeraat, vor Mand og Tjener, igjen dermed forlenes. I lige Maade agter vi paa os elskelige Palle og Holger Rosenkrands til Vesløsgaard og Frølinge, vore Mænd og Tjenere, deres Lene at gjøre saadan Forandring, at os elskelige Jørgen Seefeldt til Visborg, vor Mand og Tjener, skal have Agdesiden og os elskelige Malte Sehested til Ryhave, vor Mand og Tjener, Stavanger Len, og de derimod igjen med andre vore og Kronens Lene, nemlig Lundenes og Island, blive forsynet. Det vi eder til Efterretning ville vide lade. Frederiksborg 10 Januar 1648. T. VII. 452. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Vincents Steenssøn fik Brev at levere Tunsberg Provsti til Vincents Bildt.

C. IV. V. G. t. Vi bede dig og naadigst ville, at du værer tiltænkt med forderligste udi gode Mænds Nærværelse fra dig at levere til os elskelige Vincents Bildt til Nes etc. Tunsberg Provsti med des rigtige Jordebøger saa vel som Provsti- og Kapellansgaarden, Skolen og de fattiges Vaaning, og at du dig dermed herefter intet videre befatter eller ved nogen anden Fuldmægtige lader befatte, end dit saa vel som forskrevne Vincents Bildts seneste Forleningsbrev melder, at han til dig eller din Fuldmægtige aarligen skal erlægge og betale til en visse Afgift udi Penge saa meget, som Jordebogen over samme Provsti efter Renteri-Taxt sig kan bedrage. Cum claus. consv. Frederiksborg 11 Januar 1648. T. VII. 452. (Conc. i Rigsarkivet).

Til Axel Moth[1] og Børge Juel at levere Bergenhuus til Ove Bjelke. Frederiksborg 11 Januar 1648. T. VII. 457.

Ligesaadant Brev fik Ove Bjelke og Jakob Rasch, Lag-

[1] o: Mouatt.

mand udi Stavanger, at levere fornævnte Stavanger til Malte Sehested.

Og Vincents Bildt og Augustinus Olssøn [Wroe], Lagmand udi Agdesiden, at levere Agdesiden til Jørgen Seefeldt.

Hannibal Sehested fik Brev om Reins og Bakke Kloster.

C. IV. V. s. G. t. Eftersom Reins og Bakke Kloster, som os elskelige Ove Bjelke til Østeraat, vor Mand og Tjener, nu er med forlent, nu til førstkommendes Philippi Jacobi bliver ledigt, udi Betragtning for.ne Ove Bjelke udi Forlening til for.ne Tid bekommer vort og Norges Krones Slot Bergenhuus, og I os til for.ne Lene gjør Forslag af os elskelige Daniel Bildt Knutssøn til Morland og Jakob Ulfeldt, Generalcommissarius udi for.ne vort Rige Norge, vore Mænd og Tjenere, da ere vi naadigst tilfreds til for.ne Philippi Jacobi at forlene for.ne Daniel Bildt Knutssøn med for.ne Reins og Bakke Kloster, som for.ne Ove Bjelke nu haver. Cum claus. consv. Frederiksborg 12 Januar 1648. T. VII. 453. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

Jens Bjelke og Villum Nettelhorst finge Brev at levere Sigvard Gabrielssøn [Akeleye] hans Børns Vergemaal.

C. IV. V. G. t. Eftersom vores naadigste Befaling udi forleden Aar til dig, os elskelige Jens Bjelke, at skulle være overværendes tilstede, naar os elskelige Sigvard Gabrielssøn til Kambo, vor Mand og Tjener etc., vilde holde Skifte imellem sig og sine Børn, og da at have Opsyn med, at dennem den Deel, som ret og billigt, skeede, og at, naar samme Skifte overstanden var, da samme Børns Vergemaal til bemeldte Sigvard Gabrielssøn at overlevere efter derom Befalingens videre Indhold: da, efterdi samme Børns Farbrødre, som herneder udi vort Rige Danmark bo, formedelst deres Svaghed, vidt Fraværelse og anden Forhindring ei uden største Besværing kan komme op til Norge, bede vi eder, for.ne Jens Bjelke og Villum Nettelhorst, at I samtligen efter vores forrige Befalings Indhold, naar samme Skifte foretages skal, paa Børnenes Vegne møder tilstede og efter den forrige Ordre eder i alle Maader forholder. Cum claus. consv. Frederiksborg 2 Februar 1648. T. VII. 453. (Conc. i Rigsarkivet).

L e n s m æ n d e n e udi Norge finge Brev en T o l d r u l l e over det hele Rige Norge at lade forkynde, hvor Indsegling er.

C. IV. V. G. t. Vi tilskikke dig herhos en Toldrulle, hvorefter Tolden over alt vort Rige Norge, hvor Indsegling er, herefter indtil paa videre Anordning skal oppeberges og annammes, hvilken du paa tilbørlige Steder i dit Len haver at lade forkynde og siden over den at holde, som forsvarligt kan være. Vi ville derhos naadigst, at du udi dit Len paa vores Vegne alvorligen lader forbyde, at ingen af vores Undersaatter der sig understaar Huder, Skind eller andre Fedevare fra en Havn til en anden fører, helst did, hvor med Trælast lades, mens alene at maa selge af be^{te} Fedevare der i Egnen, hvor de falder, og hvor Kjøbsted er, efter Loven; og dersom nogen derimod sig forseer, skal derfor tiltales og samme Vare have forbrudt og straffes som de, vores Forordning ikke har agtet. Cum claus. consv. Frederiksborg 15 Februar 1648. T. VII. 454. (Conc. og Orig. i Rigsarkivet).

T o l d r u l l e udi Norge, hvorefter Tolden der skal opberges Anno 1648.

C. IV. G. a. v., at eftersom vi udi vores Regjerings Tid have været foraarsaget adskillige Toldruller og Befalinger om Toldens Oppebørsel udi vort Rige Norge at lade udgaa og dennem efter Tidens Leilighed og andre omstændige Vilkaar at forhøie og forringe, da, paa det saadan Ulighed ikke skulle give nogen Tvivl og Misforstand enten hos vore Toldofficierer, hvad de bør at oppeberge, eller hos de trafiqverende, hvad de bør at erlægge, men al Toldsvig og Underslæb saavidt muligt forekommes og ingen have Aarsag sig af Uvidenhed at forgribe, men om alting vide en vis Efterretning, da have vi naadigst for godt anseet alle saadanne hidindtil publicerede Toldruller og Mandtaller at lade extrahere og herudinden samtlig forfatte, saa og hver Mand, paa vort Rige Norge trafiqverendes, til Efterretning udi Trykken at lade udgaa. Thi ville vi vores Statholder, Befalingsmænd, Toldere og andre, som nu eller herefter med Tolden bør Inspection at have, naadigst have paalagt, at de alvorlig og flittig tager i Agt, at hvis enten herudi nu anordnes eller herefter formedelst Tidernes Forandring (maaskee) anderledes anordnet og befalet vorder, tilbørligen holdes og efterkommes, saa hverken os paa

vores Rettighed skeer for kort, ei heller nogen handlendes herover graveres.

Anlangendes den Toldrettighed, som gives af Skibene især, da have vi efter en Forening, oprettet med de høie og mægtige Herrer General-Stater udi de forenigede Nederlande, naadigst bevilget, at vi al efterfølgende Skibstold, det være sig Rors- eller Lastetold, høibemeldte Staters Undersaatter, naar de med Brændemærker paa For- og Agterstavnen tegnede Skibe af Trælast tage deres Lading, som Tractaterne udviser, skal være fri for al anden Told end en Rigsdaler af Lesten Skibsdrægtighed, hvilket og ligesaa skal forholdes med vores egne Undersaatter, Danske og Norske, mens naar de lades med andre Vare, da skulle de give lige slig Rors- og Lastetold, som vore egne Undersaatter, og derover ikke besverges, som herefter formeldes.

Først skulle alle fremmede Skibe, Boierter og Kreiere (undtagen, som forskrevet staar, disse forenigede Nederlande), hver Gang de indkommer i nogen Havn og losser eller lader, give os en Rosenobel eller fire Rigsdaler af hvert Skib, desligeste til vores Commissarier i Skaane, som sær skulle beregnes for Sko og Lærred, halvfemte Rigsort. Til Rorstold skal hver indlændisk Skude give os en Rigsort, hver Kreier en halv Rigsdaler, og hver indenlændisk eller fremmed en Rigsdaler af Skibet hver Reise saa og derforuden een Gang om Aaret og det den første Reise, de gjøre, tolv Skilling Danske af hver Lests Drægtighed; det samme gives i lige Maader af alle indlændiske Jagter og Skuder, mens andre fremmede give hver Gang, de losser eller lader, af hver Lest Skibsdrægtighed tolv Skilling til os og sex Skilling til vore Commissarier, undtagen de maalede og tegnede Skibe, som intet videre give end den Rigsdaler af Lasten i Tømmertold, naar de dermed ere ladde; dog hvis Rorstold Engelske, Skotske, andre Nederlandske, Orknøerske og Hetlandske udi vor Kjøbsted Bergen givet haver, skal forblive, som det af Arilds Tid været haver og endnu sedvanligt er, og intet forhøies; ellers give alle udlændiske saa vel som indlændiske, naar de agter at føre deres Last uden Rigerne, Lasttold af et Skib paa 50 Lester og derunder af hver Lest halvanden Rigsort, dog udi Bergen og Stavanger Lene ikkun 20 Skilling Danske; af et Skib, som er over 50 Lester, skal gives af hver Lest udi Told en Rigsort 18 Skilling, mens udi Bergen og Stavanger Lene gives ikkun en Rigsort. Videre gives Havnepenge af alle Skibe, Kreiere og Sku-

der, fremmede og indlændiske, af hver ti Lesters Drægtighed en slet Mark, naar de gaar ind udi nogen Havn at lade eller losse, og ligesaa meget, naar de vil gaa ud igjen; end er Skibet større end 60 Lester, da give de dog ikke mere end en Rigsdaler hver Gang, og gjøres derfore sær Regnskab, dog de maalede og tegnede Skibe for begge disse Poster forskaanet, naar de, som før er meldt, af Trælast haver deres Lading.

Hvor Skibene til Bedste Ringe vedligeholdes, da give hvert Skib, der lader, indlændiske eller udlændiske, som ikke ved de Hollandske Tractater ere derfore befriede, tre Skilling af Lesten i Ringepenge.

Af deres indhavende Vare gives i Told, som efterfølger:

		Til K. Maj. og Kronen gives, enten Varerne føres ind, ud eller Rigerne og des Provincier imellem, med mindre hos nogen Post anderledes specificeres; de Vare, som og med Toldseddel kunne bevises engang inden Rigerne at være fortoldet, give derefter ikke videre Told.	Til Commissarierne gives alene Told af de Vare, som føres ind eller ud af Riget, og ikke af dem, som føres Rigerne imellem.
Alle disse Species giver ikkun Told, naar de udføres, mens intet, naar de indføres, ei heller, naar de føres Rigerne imellem.	En Tønde Hvede		6 Skil.
	En Tønde Boghvede		6 Skil.
	En Tønde Rug eller Meel		4 Skil.
	En Tønde Byg eller Malt		4 Skil.
	En Tønde Havre eller Vikker		3 Skil.
	En Tønde Gryn		8 Skil.
	En Tønde Erter	12 Skil.	6 Skil.
	En Tønde Bønner	4 Skil.	5 Skil.
	En Tønde Hvedekavring	10 Skil.	
	En Tønde Brød	6 Skil.	
	En Tønde Sinnup Sadt[1]	4 sl. Mark.	1½ R.dal.
	En Tønde Hørfrø	1 sl. M.	
	En Tønde Hampefrø	7 Skil.	
	En Tønde Smør	1 R.dal.	½ R.dal.
	En Tønde Honning	1 sl. M.	4 R.dal.
	En Tønde saltet Kjød	2 sl. M.	3 Ort.
	En Fjerding fersk Kjød til Skibsbehov	1 sl. M.	1 Ort.

[1] Sennepsfrø.

	Told til Kronen:	Til Commissarierne:
En Tønde Kallun . . . / Hjerteslag . . . . / Oxehoveder eller Tunger }	1 sl. M.	1 Ort.
Et Skippund Flesk	40 Skil.	3 sl. M.
Et fedt Sviin	8 Skil.	10 Skil.
Et magert Sviin	5 Skil.	5 Skil.
En Buk	8 Skil.	10 Skil.
En Væder, Bede, Gjed, Faar eller Lam	3 Skil.	5 Skil.
En Hest eller Fole, som udføres andensteds end til vort Rige Danmark .	1 R.dal.	1 Ort.
Et Skippund ru Talg	3 Ort.	$^1/_2$ R.dal.
Et Skippund skjær Talg eller Lys . .	1 Rdal. 8 Sk.	1 Rdal. 1 Ort.
En Tønde Sæbe	$^1/_2$ R.dal.	
En Tønde Ister . . . / En Tønde Kjøkkenfedt }	den 20. Part des Værd.	1 Ort.
En Tønde Tran.	1 Ort.	$^1/_2$ R.dal.
Et Skippund Oste	2 sl. M.	1 Ort.
Et Skippund Humle	1 R.dal.	
En Tønde Humle, naar den saaledes føres, ...	14 Skil.	
En Tønde Lax	1 Ort.	$1^1/_2$ Ort.
En Tønde Stør.	1 Ort.	
En Tønde saltet Rav	1 Ort.	$1^1/_2$ Ort.
En Tønde Sild	14 Skil.	1 sl. M.
En Tønde Torsk eller Kabliau	14 Skil.	10 Skil.
En Tønde Hvilling eller Kuller. . . .	14 Skil.	5 Skil.
En Tønde saltet Aal	1 Ort.	12 Skil.
En Tønde Makrel.	20 Skil.	5 Skil.
En Tønde Sundemave / En Tønde Hornfisk . . }	den 20. Part des Værd.	5 Skil.
En Tønde Graasei	10 Skil.	5 Skil.
En Tønde Helt.	5 Skil.	5 Skil.
En Tønde Skruvfisk, som veier 8 Voger, veier den mere eller mindre, da give efter Proportionen	2 sl. M.	$2^1/_2$ sl. M.
En Vog Spegelax	10 Skil.	10 Skil.
En Vog Langer eller Bergefisk. . . .	4 Skil.	6 Skil.
En Vog Rav	8 Skil.	12 Skil.

	Told til Kronen:	Til Commissarierne.
100 Klipfisk	3 sl. M.	1 sl. M.
En Snees tørre Aal		3 Skil.
En Tønde tør Sild	den 20. Part des Værd.	5 Skil.
En Tønde tørre Flynder. . . .	den 20. Part des Værd.	5 Skil.
En Tønde Sporder eller Nakker	den 20. Part des Værd.	5 Skil.
Al anden Slags Fisk, tør eller saltet, som her ikke er navngiven, give den 20. Part des Værd.		
En Tønde Nødder	16 Skil.	12 Skil.
En Tønde Waldnødder	8 Skil.	
En Tønde Æbler eller Pærer	10 Skil.	
En Tønde Kirsebær.	2 sl. M.	
En Skok Kaal	8 Skil.	
100 Lemoner.	1 sl. M.	
100 Pommerantser	12 Skil.	
En Otting Agurker	6 Skil.	3 Skil.
En Ahme fremmed Brændeviin .	1½ R.dal. 10 Skil.	
En Ahme Dansk Brændeviin	3 Ort.	
En Ahme Rhinsk eller Spansk Viin	1 R.dal. 22 Skil.	3 R.dal.
En Ahme Fransk Viin	1 R.dal. 10 Skil.	2 Rdal. 1 Ort.
En Ahme Eddike af Viin eller Cider	1 R.dal. 10 Skil.	2 Rdal. 1 Ort.
En Tønde Øl-Eddike	8 Skil.	2 Ort.
En Tønde Mjød.	1 R.dal.	
En Tønde Most	14 Skil.	
En Tønde fremmed Øl	3 Ort 20 Skil.	2 Ort.
Dog af fremmed Øl, som fra Bergen føres paa Nordlandene, gives af Lesten 2 R.dal. til Kronen og 1 R.dal. til Commissarierne.		
Drikkeglas den 20. Part des Værd		3 af Hundredet.
Men hvis Viin, Øl eller Eddike den Danske Adel til deres Behov kjøber eller indlægger udi Anker og derover, det nyde de toldfri efter forrige Forordning.		
En Tønde Fransk eller Spansk Salt gives til St. Annæ Broes Bygning . .	4 Skil.	
Af hver Lest beregnet paa 18 Tønder		2 Ort.
Dog hvis Salt, paa Nordlandene fø-		

	Told til Kronen:	Til Commissarierne:
res til Fiskeriet, saa og paa andre almindelige Fiskeleier, ere for den Commissarie-Told forskaanede.		
En Tønde Lüneburger Salt		18 Skil.
Et Pund Tobak	$1^1/_2$ Ort.	
Et Dusin Tobakspiber	4 Skil.	
Et Skippund Vox	3 R.dal.	2 R.dal.
Et Pund uberedt Silke	2 sl. M.	
Et Pund Bomuld	1 sl. M.	
Et Pund Uld	$1^1/_2$ Skil.	1 Skil.
Et Pund fiin Uld	3 Skil.	$1^1/_2$ Skil.
Et Dusin Karder	5 Skil.	
Et Pund Gjørn	12 Skil.	
Et Pak Vadmel	12 Skil.	6 Skil.
Sengeklæder af 20 Dalers Værd	1 Daler.	
Et Skippund Fjær	2 R.dal.	1 Ort.
Et Skippund Dunfjær	$2^1/_2$ R.dal.	
En Tønde Ederdun	10 Skil.	
Et Par gode Sabeler	1 R.dal.	5 Ort.
Et Par Foer-Sabeler	2 sl. M.	$1^1/_2$ Ort.
Et Norsk Maardskind	8 Skil.	8 Skil.
Et Rysk Maardskind	4 Skil.	4 Skil.
Et Bæverskind	1 sl. M.	13 Skil.
Et Bjørneskind	20 Skil.	17 Skil.
Et Losskind	4 sl. M.	$1^1/_2$ Ort.
Et Ulveskind	1 sl. M.	13 Skil.
Et Fielfrasskind	14 Skil.	13 Skil.
Et Ræveskind	5 Skil.	6 Skil.
Et Otterskind	5 Skil.	
En Mantel Sabelbuge	3 R.dal.	
En Mantel Hermelin	$1^1/_2$ R.dal.	17 Skil.
En Mantel Graaverk	$2^1/_2$ sl. M.	17 Skil.
Et sort eller vildt Katteskind	3 Skil.	
Af det Foerverk, som her ikke nævnes, give af 20 Dalers Værd	1 Daler.	
En Elendshud	$1^1/_2$ R.dal.	22 Skil.
En Hjortehud	10 Skil.	8 Skil.
En Reenshud	8 Skil.	6 Skil.

	Told til Kronen:	Til Commissarierne:
En Deger Oxehuder	2½ sl. M.	½ R.dal.
En Deger Kohuder	2½ sl. M.	1 Ort.
Disse tvende sidste Slags giver en Trediepart ringere, naar de ere tørre, end ellers.		
En Deger Bukkeskind	1 Ort.	1½ Ort 6 Sk.
En Deger Gjedeskind	20 Skil.	18 Skil.
En Deger Faareskind med Ulden paa.	5 Skil.	1 sl. M. 4 Sk.
En Deger Faareskind klippet	3 Skil.	3 Skil.
En Deger Lammeskind	1½ Skil.	
En Deger Kalveskind	10 Skil.	7 Skil.
En Rysk Hud eller Jufte	8 Skil.	
En Hud Pundlæder	1 sl. M.	1 sl. M.
En tilgjort Hud.	12 Skil.	8 Skil.
Et Skippund Ballandsskind, Hvidt Læder, Saalelæder, af Saal	1 Daler af 20 Dalers Værd.	
En Deger Corduan	3 sl. M.	3 sl. M.
En Deger Semslæder	2½ sl. M.	
En Tønde Beeg.	1 Ort.	12 Skil.
En Tønde Tjære	10 [Skil.]	12 Skil.
Et Skippund Hamp.	3 Ort.	
Kabelgarn	3 Ort 16 Skil.	
Kabeltoug	7 sl. M.	
Andet Hampredskab . .	7 sl. M.	
Hør	7 sl. M.	
Blaar	2 sl. M.	
Hørgarn.	3 R.dal.	
Blaargarn	1 R.dal.	
En Balle Segldug.	1 R.dal.	
Et Skippund Tin	1 Rdl. 3 Ort.	
„ gjort i Arbeid	3½ R.dal.	
Bly	2 M.	
Rukobber maa intet udføres.		
Om noget indføres	6 Ort.	
Et Skippund Gar- eller gjort Kobber, som udføres	1 R.dal.	

		Told til Kronen:	Til Commissarierne.
End føres noget ind, give		2 R.dal.	
Et Skippund Messing		2½ R.dal.	
Al denne Told er at forstaa, naar det indføres, thi det, som gjøres i Landet, skal efterPrivilegierne paa Jernverkerne fortoldes paa Steden, hvor de giver 1 Ort for Skipp. og siden intet videre.	Et Skippund Stangjern eller Osmund	2½ R.dal.	
	Jernplader	2 sl. M.	
	Stykker	2 sl. M.	
	Kugler	2 sl. M.	
	Kakkelovne	2½ sl. M.	
	Spiger og Søm	7 Ort.	
	Staaltraade	1½ R.dal.	
Et Dusin Kornleer eller Skjæreknive		2 sl. M.	
Et Lispund Staal		8 Skil.	
Et Skippund Blik		2½ Ort.	
En Lest Steenkul		2 sl. M.	
1000 store Muursteen		2 sl. M.	
1000 smaa Muursteen, Muffer eller Klinker		8 Skil.	
1000 Astrag		3 sl. M.	
1000 glasseret Astrag		4 sl. M.	
1000 Tagsteen		3 sl. M.	
1000 glasseret Tagsteen		4 sl. M.	
En Kurv Fransk Glas		2 sl. M.	
En Kiste Danziger Glas		20 Skil.	
En Kiste Holstenisk, Lybsk, Pommersk eller Meckelborgisk Glas		2 sl. M.	
100 All Bloksteen		4 sl. M.	
100 All Fodsteen		4 sl. M.	
100 All Fliser		4 sl. M.	
En Ligsteen		20 Skil.	
En Slibesteen		6 Skil.	
100 Sennier eller Brynesteen		10 Skil.	
En Lest Norsk Kalk		1 sl. M.	
En Lest Skaansk Kalk		12 Skil.	
En Tønde Cement		6 Skil.	
Et Riis Skifersteen		5 Skil.	
En Lest tomme Tønder		1 sl. M.	
En Centner Krud		6 Ort.	
En Centner Salpeter		2½ Ort.	

	Told til Kronen:	Til Commissarierne:
En Centner Svovl	10 Skil.	
Harnisker, Musketter, Piker, Sidegewehr, samt alt det, som bruges i Krigen og her ikke er nævnt, skal give af hvert 100 Dalers Værd . .	5 Dal.	
Dog hvis som kunde befindes at være gjort ved Bergverkerne i Riget, om det udføres, ikke at give videre i Told, end Privilegierne omformelder.		
Et Skippund Potaske	2 sl. M.	
Et Skippund Veedaske	14 Skil.	
En Tønde Norsk Aske	3 Skil.	8 Skil.
Af Speceri, Tapetseri, forgyldt Læder, Guld- og Sølv-Possement, Fjedre at bære og adskilligt udlændisk Silketyg	gives 6 Dal. af hvert Hundrede Dalers Værd.	3 pro cento.
Af Speceri og andre Vare, som med Danske Skibe fra Ostindien hjemføres, gives til Told $1^1/_2$ R.dal. af Hundredet, naar det først indkommer, og siden ingen videre Told i vore Riger og Lande.		
Sy- og Stiksilke, Unzeguld og Sølv giver	6 pro cento.	3 pro cento.
Klæde og Lærred den 20. Penge af des Værd.		
Et Fad med Nürnbergisk Kramvare .	4 sl. M.	
Et Riis Papir	4 Skil.	
Et Dusin Kart	12 Skil.	
Al anden Kramvare saa vel som adskillige Materialia og alt, hvis ikke udi denne Rulle er benævnt, skal give den 20. Penge des Værd.		Hvis i Rigerne indføres og her ikke benævnt giver til Commissarierne i Told den hunderste Penge des Værd.

Og det saa at forstaa om alle de Vare, herudi ikke for vis Told er specificeret, at Kjøbmændene eller den, som Godset an-

giver, maa det selv taxere, dog saaledes, at det skal være vores Toldere frit fore det paa vores Vegne at annamme og betale for samme Priis, som han det selv sætter, helst om han befindes det meget for ringe at taxere.

Trælasten belangende, da have vi, som forskrevet staar, naadigst for godt anseet os med de høie og mægtige Herrer General-Stater udi de forenigede Nederlande at forene om en vis Skik og Maade, hvorledes Tolden herefter af al uforbuden Trælast der udi vort Rige Norge af deres Undersaatter, som med maalede og tegnede Skibe did segler, forholdes skulle.

Have vi i lige Maade af synderlig Gunst og Naade forundt og bevilget vores egne kjære Undersaatter, Danske og Norske, lige saadanne Friheder, indtil vi anderledes derom tilsigendes vorder, og derfor nu hermed saadant vil lade publicere og forkynde, paa det alle og enhver, som vedkommer, sig derefter kan vide at rette.

1.

Skulle alle vore egne Undersaatter udi begge Rigerne, naar de segler paa fremmede Steder, saa vel som Nederlænderne udi de forenigede Provincier, saa mange med maalede og tegnede Skibe segler og det med deres Maalebrev beviser, Tolden af uforbuden Trælast udi vort Rige Norge, efter Lester beregnet, betale, som efterfølger.

2.

Alle forskrevne Skibe, som paa Segibjelken for og bag Stavnen brændt befindes og med deres rigtige Maalebrev, saaledes som vedtagen er, underskreven bevise deres Skibs Drægtighed, skulle af al Trælast, som de af Norge udfører, give af hver Lest en Rigsdaler. Dog efterdi Skibene ere maalede, efter som de Salt eller Hvede bære kunne, og de med Trælast formedelst Tømmerets Uskikkelighed ikke saa dybt lades kan, som med Salt, Korn og saadanne Vare, da er for godt anseet, at saadanne Skibe, som Tømmerlast udføre, ikke uden de fire Parter af deres Drægtighed fortolde skulle, og den femte Part af Skibets Drægtighed for al Told at være forskaanet, saa et Skib, som efter sit Maalebrevs Indhold er drægtig 125 Lester, ikke uden for 100 Lester skal betale, og saa frem i bedre.

3.

Alle Nederlændiske Skibe, som paa Norge segle og der nogen Vare indføre ville, skulle give saadan Told, som Undersaat-

terne, Danske eller Norske, give, som fra fremmede Steder kommer eller did segler, og med ingen høiere Told besverges, hvorfor de og, strax Ankeret er i Grund, førend noget føres til eller fra Skibet i ringeste Maade, alt, hvis de haver i Skibet at selge, enten Godset er forskreven eller ikke, rigtigen skulle angive og derefter strax uden nogen Ophold eller Foræring visiteres og saa tilstedes at føre i Land, mens befindes noget besveget eller urettelig angivet, det efter Beviis og lovlig Dom confiskeres.

4.

Samme Skibe, som med Trælast lades, maa under den samme Told, en Rigsdaler af Lesten beregnet, indtage andre Vare, som paa samme Sted hos Tømmeret haver faldet og der er tilstedt at udføres, være sig Beeg, Tjære, Huder, Talg eller andet deslige, og intet mere end en Daler af Lesten derfor betale, hvilket er alene at forstaa om de Skibe, som med Tømmer tillades, og fra de Havner, hvor med Tømmer handles, udsegle, og ikke om de Skibe, som med Fisk eller saadan Vare ladt ere, ei heller om andre Havner som Bergen eller andre Steder, hvor intet Tømmer udføres, thi samme Skibe, som ikke med Tømmer ladt ere, skulle efter vores Toldrulle alle Vare fortolde, mens de Skibe, som med Tømmer og Trælast tillades, skal aldeles ingen anden Told end den Rigsdaler af Lesten at betale og med ingen videre Told besverges.

5.

Og naar samme Tømmerskibe, som med Trælast ladt ere, den Daler af Lesten betalt haver efter deres Maalebrevs Lydelse, den femte Part, som før er meldt, derfra tagen, skulle de med ingen Visitation i nogen Maader opholdes eller besverges under nogen Prætext, mens ubehindret passere.

6.

Ikke heller skulle nogen Underskeed paa uforbuden Tømmer og Trælast gjøres, hvad heller det er det bedste, middelmaadigste eller ringeste, naar ikkun efter Lesten af det, som indtaget er, bliver betalt en Daler, meget mindre skulle nogen Inkvisition derom, Udladen eller Arrest paa Skibet gjøres for hvis, som i Skibet er indladt, mens al Visitation og Inkvisition skal skee, førend Tømmeret i Skibene indlades, og dersom da enten Eeg eller anden forbuden Trælast der skulde befindes, da skulle den strax paa Steden arresteres og anholdes, førend det indlades, og skulle ikke den Nederlandiske Skipper paa sin Person eller Gods

enten med Arrest eller Ophold i nogen Maade molesteres, medens vore egne Undersaatter, som saadan forbuden Last at afhænde sig understander, derfore tiltales og straffes, som vedbør.

7.

Alle andre Skibe, som ikke med Brænde paa Seglbjelken for og agter Stavn og deres underskrevne Maalebrev, som før er meldt, deres Drægtighed beviser, skulle fortolde efter vores Toldrulle, som den nu er eller herefter gjort eller forfattet bliver.

8.

Og skal alt Egetømmer, Baandstager, Hjultømmer, Bøg saa vel som Løn og over 20 Palmer Avnbøg, alle Slags Master, Vindebommer af Eeg eller Ask, Barkuner og Aaretræer af andet end Fyr og Gran, Lodbjelker, Bjelker over 16 Alen, item Sagtømmer af Fyr og Knapholt af Fyr (efter forrige derom udgangne Forordninger, anseende, vi det til vores egen Brug behøve) være forbuden til fremmede Lande at udføre, mens paa Danmark skal som altid tilforne være tilladt alt dette saa vel som Egetømmer at føre, naar dermed forholdes, saasom herefter formeldes, og det saa vel som al anden Trælast fri for Told i alle Maader; skal ingen maa hugge videre, end i deres egen Odelsskov, saavidt de efter Loven er berettiget, saa og ei maa selge nogen forbuden Last til fremmede eller indlændiske, som agter at segle uden Riget.

9.

Og skulle alle vore Toldere i deres Regnskaber specificere, indføre hvert Skib ved Navn og dets Drægtighed efter Maalebrevs Formelding, paa det det paa Renteriet kan confereres med hvert Maalebrevs Gjenparter, om Tolden befindes saa rigtig at være erlagt, som det sig bør. Skal og Visitereren aarlig en Gang forklare for vores Statholder paa Akershuus, hvis Confiskation der er skeet efter Dommens Indhold over urigtig Angivelse, hvilket strax skal gjøres i Penge og afhændes til den samme Skipper, om de det ellers vil selge og han det beholde.

Og eftersom alle Skibe, som føre Trælast, herefter skulle maales og sættes paa Lesters Drægtighed, da vores Toldofficierer og andre, som sig hermed paa vore Vegne haver at befatte, til vis Efterretning:

Skal et Skib, langt over Stavnen 100 Fod, dybt 13 Fod, kunne føre 100 Lester, beregnet paa hver Lest 22 Tønder Rug og af

Sild, Smør, Øl eller saadan Vare, som i Tønder pakket er, 100 Lester, beregnet paa Lesten 13 Tønder.

Et Skib, langt over Stavnen 90 Fod, dybt 11 Fod 1 Kvarteer, bredt 22 Fod 1 Kvarteer, kan føre 90 Lester.

Et Skib, langt over Stavnen 84 Fod, dybt 11 Fod, bredt 22 Fod, kan føre 80 saadanne Lester Rug.

Et Skib, langt over Stavnen 74 Fod, dybt 12 Fod, bredt 20 Fod halvandet Kvarteer, kan føre 70 Lester.

Et Skib, [langt] over Stavnen 70 Fod, dybt 10½ Fod, bredt 21 Fod, kan føre 60 Rug-Lester.

Et Skib, langt over Stavnen 64 Fod, dybt 10 Fod 1 Kvarteer, bredt 20 Fod, kan føre 50 Rug-Lester.

Et Skib, langt over Stavnen 64 Fod, dybt 9 Fod 1 Kvarteer, bredt 17 Fod, kan føre 40 Lester.

Et Skib, som er fra 100 til 105, 110, 115, 120 Fod langt over Stavnen, bredt 21, 22, 23, 24 Fod, dybt 10, 11, 12, 13 Fod, da skal hver Fod, som over Hundrede er, regnes for 2 Lester, beregnendes paa hver Lest 22 Tønder.

Herefter skulle Tolderne forfare om de Skibes, som hos dennem ankommer, deres Storlighed; de, under 40 Lester ere, om Tvivl paakommer, kunne de af søfarende lade taxere og sætte, som ret er.

Dog skal ingen Skibe deres ganske Tømmerlast efter Skibets Drægtighed alene fortolde, uden de, som næst tilforne er specificeret; de andre fortolde stykviis, saa som før er skeet og herefter navngives.

Vore Undersaatter, som forbuden Last er tilstedt at udføre, skulle derpaa give deres Revers til vore Lensmænd eller Borgermestere og Raad, eller, om ingen af dennem bor det Sted saa nær, til Tolderne, hvor de lader, saadant ikke paa andre Steder end inden Rigerne at losse og derpaa, inden Aaret er forbi, skaffe nøiagtig Certificats, hvorimod den, som tager samme Revers, skal give hannem sin Beviis, at han haver gjort Forsikring samme Last ikke at føre paa fremmede Steder.

Derhos ville vi hermed alvorligen have paalagt, at hvo, som Egetømmer vil hugge og afhænde, da skal han det lade hugge tvende Aar tilfjelds, og tredie Aar maa det alene hugges og udføres ved Søkanten.

Dernæst skulle de i lige Maade angive samme forbuden Last hos den Tolder, som de losser, og begge forskrevne Toldere det

saaledes udi deres Regnskaber indføre, paa det af begge Bøgernes Conferering paa vort Rentekammer kan forfares, om saa meget Tømmer paa den ene Sted er indført, som paa det andet Sted er udgaaen.

Forseer sig nogen Skipper af vore Undersaatter herimod og enten fører Tømmeret paa fremmede Steder eller dermed udsegler uden saadan Beviis, have forbrudt Skib og Gods, mens forseer nogen udlændiske sig derimod, da have forbrudt den forbudne eller fortaugde Last og sin Skibspart, undtagen hvis tilforne udi den Accord med Nederlandene anderledes er bevilget.

Desligeste er forbrudt al den Last, der føres fra Skibet, førend det fortoldes, eller til Skibet, efter det er fortoldet.

Skal og være tilstedt, om nogen fremmed Skipper udi Norge indkommer, som udi Søen haver faaet Skade paa sin Mast, da der paa Stedet en ny at maa lade indsætte, givendes deraf slig Told, som udi vores Anno 1646 udgangen Toldrulle om Master navngives.

Dersom og nogen ind- eller udlændiske forløves en eller flere Skibsladinger af forbuden Last at udføre, da give deraf slig Told, som samme Rulle om formelder.

Paa alle Confiskationer skulle tages Dom, og skulle Dommerne strax uden Ophold eller lang Opsættelse dømme, at Skipperne expederes saavidt muligt efter Gjæsteret og derover ikke sinkes eller forhindres i sit Marked og Reise.

Ellers al Toldsvig med Tømmerlasten saavidt muligt at forekomme ville vi hermed alvorligen befale, at Adelen, være sig vore Lensmænd eller andre, skal rigtigen under deres eller deres Fuldmægtiges Hænder hos Toldofficiererne lade angive al den Trælast, de til fremmede afhænder, og det ved Tid, Sted, Skippernes Navne, og førend Lasten fortoldes, og skal saadan Adelens Certificatser aarligen hos Tolderens Regnskaber udi vores Renteri leveres; udi lige Maade skal forholdes med hvis Trælast til fremmede afhændes af Borgerskabet.

Belangende ufri Folks Trælast paa Landet, da skal nogle dygtige og vederheftige Mænd ved hvert Tolderi af Almuen selv tilbetroes, som al deres Trælast paa deres Vegne kan afhænde, dog at Lastens Eiermand frit forbliver selv Betalingen derfor at annamme, om de samme Personer dertil ikke vil betro; og have vi naadigst bevilget samme tilbetroede for deres Umag og Besværing een pro cento af Betalingen for Lasten, hvilke tilforord-

nede hos Toldofficiererne skal angive, hvis der selges, og det hos Tolderens Regnskaber forklares, som før er meldt. Skipperne skal udi lige Maade hos Toldofficiererne angive, hvor, med hvem og hvad for Last de kjøbt og indehaver, som Toldofficiererne med deres Regnskaber skulle overlevere; forsømmer Bondelensmanden, at han ikke strax giver Tolderen det tilkjende, have forbrudt 8 Ørtuger og 13 Mark, halv til Tolderen og halv til os; forsømmer Bonden det, have forbrudt en Daler, halv til os og Kronen og halv til Bondelensmanden; udi Kjøbstæderne skulle Borgerne selv saadant paa Toldboden ansige under forberørte Bøder og i andre Maader staa til Rette for deres Ulydighed.

Alle Skibe, som ikke ere maalede og brændte og føre idel Fyrbjelker, give over forrige Lasttold af hver Lest, de drægtige ere, ... 1 Rdal. in specie.

Er det ladt med andet end Fyrbjelker, da skal gives af en Tylvt Fyrbjelker paa 16 Alen	3 Rdal.	
er af Stykket		1 Rigsort
paa 14 Alen	2½ Rdal.	
er af Stykket		20 Skil. D.
paa 12 Alen	2 Rdal.	
er af Stykket		16 Skil.
paa 10 Alen	1½ Rdal.	
er af Stykket		12 Skil.
paa 8 Alen	1 Rdal.	
er af Stykket		8 Skil.
paa 6 Alen	16 Skil.	
er af Stykket		4 Alb.
Er Skibet ladt med idel Granbjelker, gives foruden den forskrevne Lasttold af hver Lest, Skibet er drægtigt, . .	½ Rdal.	
Er Skibet og ei ladt med Granbjelker alene, gives af en Tylvt Granbjelker paa 16 Alen	2½ Ort 4 Skil.	
er af Stykket		5 Skil. 1 Alb.
paa 14 Alen	2 Ort	
er af Stykket		4 Skil.
paa 12 Alen	1 Ort 8 Skil.	
er af Stykket		2 Skil. 2 Alb.

paa 10 Alen	1 Ort	
er af Stykket		2 Skil.
paa 8 Alen	16 Skil.	
er af Stykket		4 Alb.
Af en Mast eller Spire fra 12 til 8 Palmer skal gives i Told af hver Palme . . .		5 Skil.
Af 7 Palmer gives af Palmen.		2 Skil.
Af 6 og 5 Palmer gives af Palmen. . .		1 Skil.
Hvád under 5 Palmer er, regnes for Underpalmer og fortolder intet som Stykverk, mens gives af hver Tylvt .		1 Rigsort.
5 og 6 Palmtræer palmes 2 Alen fra Roden.		
7 Palmtræer palmes 3 Alen fra Roden.		
12 Palmtræer palmes 8 Fod fra Roden, og større maa intet udføres.		
Af 100 eller 10 Tylvter Sparrer, 30 Fod lange, gives		9 Rigsort.
Af 100 Sparrer, 20 Fod lange, ...		5 Rigsort.
Af 100 Sparrer, 16 Fod lange, ...		1 Rdal.
Af 100 Kaper Sparrer		16 Skil.
Af 100 dobbelte Juffers		2 Rdal.
Af 100 enkelte Juffers		1 Rdal.
Af 1 Tylvt Pumpetræer		3 Ort.
Af 1 Tylvt Rendetræer		3 Ort.
Af 100 Rafter eller Skaftebjelker, 7 Alen lange, . .		1 Ort.
Af 100 Lægter		5 Skil.

Af Skibs-Fyrplanker:

22, 21, 20	Alne lang, 4 Dum tyk, ...	31 Skil. D.
19, 18, 17	Alne lang, 4 Dum tyk, ...	28 Skil.
16, 15, 14	Alne lang, 4 Dum tyk, ...	25 Skil.
22, 21, 20	Alne lang, $3^1/_2$ Dum tyk, ...	28 Skil.

19, 18, 17	Alne lang, 3½ Dum tyk, ...	25 Skil.
16, 15, 14	Alne lang, 3½ Dum tyk, ...	22 Skil.
22, 21, 20	Alne lang, 3 Dum tyk, ...	25 Skil.
19, 18, 17	Alne lang, 3 Dum tyk, ...	22 Skil.
16, 15, 14	Alne lang, 3 Dum tyk, ...	20 Skil.
22, 21, 20	Alne lang, 2½ Dum tyk, ...	22 Skil.
19, 18, 17	Alne lang, 2½ Dum tyk, ...	20 Skil.
16, 15, 14	Alne lang, 2½ Dum tyk, ...	16 Skil.
22, 21, 20	Alne lang, 2 Dum tyk, ...	20 Skil.
19, 18, 17	Alne lang, 2 Dum tyk	16 Skil.
16, 15, 14	Alne lang, 2 Dum tyk, ...	13 Skil.
22, 21, 20	Alne lang, 1½ Dum tyk, ...	16 Skil.
19, 18, 17	Alne lang, 1½ Dum tyk	13 Skil.

40*

16 15 14	Alne lang, 1½ Dum tyk, ...	10 Skil.

Af hver Tylvt Sagdeler, som af Norge paa fremmede Steder udføres, skal gives i Told . . . . 6 Skil.

En Tylvt Skattebredder . . . . 1 Ort.

Skibe, som lades eller stuves med Skraabord eller Enebærveed, skulle give over Tømmertolden af hver Lest, de drægtig er, ... ½ Rdal.

Af Fyr- og Granknæer og Karerødder, 18 Dum tykke, 32 Skil.

15	Dum tykke	27 Skil.
10		16 Skil.
8		8 Skil.
6		5 Skil.

Barlind-Stager gives af hvert Hundrede . . . . . 5 Rdal.

Af Trove gives af hver Tylvt . . . . 1 Rigsort.

Af huggen Bord gives af hvert Hundrede

12	Alne lange	4 Rdal.
10		3 Rdal.
7		2½ Rdal.
5		1 Rdal.

Smaa Øsekar, af 1000 . . . . 1 Rdal.

Øxeskafter og Skibsnagler, af 1000 . . . . 1 Ort.

Haandspiger, af 1000 . . . . 1 Ort.

Af hver Favn Brændeveed . . . . 16 Skil.

100 Enebær-Stager . . . . 4 Skil.

En Tylvt Aaretræer af Fyr eller Gran . . . . . . 4 Skil.

Hvorefter alle og enhver sig haver at rette og forholde. Frederiksborg 30 Januar 1648. [Særskilt trykt].

Fredrik Urne fik Brev anlangende Bendix Kretz, Oberste, som skal have dræbt en Karl.

C. IV. V. G. t. Eftersom vi naadigst erfare, Oberste Bendix Kretz udi vort Rige Norge i dit Len at skal være kommen til Ulykke og dræbt en Soldat, da bede vi dig og naadigst ville, at du om alting os strax udførlig Relation gjører, hvorledes dermed tilganget er, og om raadelig eragtes, at man paa hans Person skal være forsikret, efterdi han der i Riget er vel erfaren og kyndig. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 23 Februar 1648. T. VII. 454. (Conc. i Rigsarkivet).

Fredrik Urne fik Forlov otte Uger at maatte være herneder udi Riget.

C. IV. V. G. t. Eftersom du underdanigst er begjerendes, du endnu over den Tid, dig tilforne naadigst forløvet var, en Tid lang herneder maatte forblive til at forrette, hvis dig Magt paa ligger, da ere vi naadigst tilfreds, at du endnu over den Tid, dig tilforne naadigst forløvet var, her udi vort Rige Danmark paa en otte Ugers Tid til at forrette, hvis dig Magt paa ligger, maa forblive. Cum claus. consv. Kjøbenhavn 24 Februar 1648. T. VII. 454. (Conc. i Rigsarkivet).

Register.

Rettelser og Trykfeil.

S. 63 L. 3 f. n. staar: Skov og Lærred, læs Sko og Lærred.
" " - " - - indskydes efter dennem et (sic).
" 69 - 17 - - st.: Erik Gudessøn l. Erik Oudenssøn.
" 77 - 10 - - st.: Skolers l. Skolens.
" 90 - 14 - - udgaar [Bildt].
" 102 - 18 - o. st.: eg l. og.
" 107 - 5 - - st.: Simonssøn, l. Simons.
" 237 - 14 - - udgaar Komma efter han.
" 251, Noten, st.: 73 l. 43.
" 301 - 17 f. n. udgaar (?) efter Vølen.
" 325 - 13 - - indskydes efter Fritsø [ↄ: Fossesholm].
" 346 - 13 - o. indskydes efter Baahuus et (sic).
" 478 Note 5 st.: Hered l. Hekne.
" 554 L. 17 f. o. st.: partipicere l. participere.